

D
4

Universidad de Deusto
Biblioteca

EXTRAVAGANTES IOANNIS XXII.

PONTIFICIS MAXIMI,

SEDVLO RECOGNITÆ, ET AB Iacobo Fontano Brugensi explicatiores redditæ: adscripta insuper vera eiusdem Ioannis historia, ex Sabellico, Nauclero, Platina, Volaterrano, Aemilio, Ritio, & Aegnatio nunc primùm fideliter repositа.

ANTVERPIÆ,
Ex officina Philippi Nutij.
AN. M.D.LXXII.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vita Ioannis XXII. authore Iacobo Fontano Brugensi.

ORBE hoc, vno ferè tẽpore orbato vtroque suo lumine, Imperatore Henrico vij. qui hausto apud Bonconentum veneno interiit (quod rumor est ei à quodam dominicæ professionis sacrificulo propinatum, in necem ac scelus à Florentinis submisso) & Clemente.v. Pon. maxi cũ sedissent annos.x. diem functo, sepultoq; in Vasconia solo natali, durasseq; sacrum interregnum annis plus duobus, nondum in vnũ conuenientibus purpuratis, Iacobus episcopus Caduretorum iam septuagenarius, natus obscuro loco (quẽ tamen Gallia dignitate illustrauit) credita fidei suæ authoritate deligendi pontificis, mox suispius rationem habuit: atque è Lugduno proficiscitur Auenionẽ, pontificiæ ditionis factã, hoc modo: Ioanna Sicula, quæ post ea cæpit Othone marito duce Brunsuigensi, iniecto faucibus puluillo necata est, neptis Roberti Siciliæ regis secundò genitilex filio Carolo.vij. vt regnum ad stirpẽ Martelli rediret (annotante Bal. ad.l. si viua matre. C. de bo. mater.) ab auo nupti tradita est Andreæ, Caroli Martelli regis Vngari filio. Sed audax omnia pati & facere mulier, viro suo apud Atellam (quę nũc vrbs euersa dicitur) post annũ quam regnare cœperat, strangulato, secundas cum adultero nuptias celebrat, Lodouico Philippi Tarentini principis Robertiq; fratris filio. Hinc in Galliam Narbonensem cum coniuge profuga, relicto ad præsidium regni patruele Carolo Dyrrachij duce, comitis Gravinæ Petri filio, nec ita multo pòst securi percusso à Lodouico Pannonio pulcherrimo fraternæ necis punitore, Lodouicum Andium ducem è stirpe Frãcorum in spem regni filium adoptat, estq; Siciliæ & Hierosolymorũ rex à Gebennense antistite salutatus, qui prius Ioãne opera comitis Fundanis per Francos cardinales pontifex renuntiatus fuerat, appellatusq; Clemens vij. idque iniuria, si Baldus Ioannesque Lignanus rectè consuluerint. Huic (vt quidam mihi videtur sentire) Ioanna Auenionem eelsit: ego crediderim Clementi. vj. patria Lemouici in Benedicti locum suffecto. In hac ergo (vt ad historiã redeamus) Auenione nouus pontifex alter & vicesimus dictus, inter alios Iacobum ex sorore nepotem, vnum Romani sanguinis, Ioannem Caietanum ex familia Vrsina, puniceo galero honestauit. Publicauit cõstitutiones Clementis. v. Retulit inter sanctos Lodouicum episcopum ecclesiæ Tolosanæ, adeo dilectæ sibi, vt Metropolim redderet, aliquot vicinis castellis ciuitatum vocabulo decoratis. Quæ res latius narratur in huius pontificis cõstitutionibus, titu. de preb. & dig. Diœceses quoque archiepiscoparui Narbonensi adscripsit Limosam & Abbatiam S. Pontij. Erexit etiam Cæsaraugustanam ecclesiam in archiepiscopalem. v. cathedralibus ex. xj. quæ Tarraconensi subeerant, huic assignatis. Crotoną quoque Aretinæ diœcesi exemptam, ciuitatẽ effecit. Repressis subitò erroribus Ioãnis Poliaci) cuius mentio facta est in titu. de hæret.) audacior alius numerosam sectam fratricellorum de opinione nuncupatorum, vel vt ille vocabat, tertij ordinis Sancti Francisci, collegit, quam pontifex magno conatu & edicto apostolico sub titu. de relig. domib. visendo, vix dissoluit. Hinc illa vastissima opinionum sylua enata est de Christi & apostolorũ paupertate: quæ cum Ioanni. xxij. (quod Sabellicus & Platina admirantur) parum amœna videretur, & multum malorum in ea latẽre, ferro & igni eandẽ eradicare tentauit, damnatam tribus constitutionibus, de verb. sig. legendis. Quas fortiter stylo impetiit Gulielmus Ockanus theologus ininor, auditor Ioannis Scoti, qui pontificiam potestatem multum comminuit, dialogis in Ludouici (vt credo) Bauari gratiam editis, planè Dantis Alegerij de Romano imperio sententiam referentibus: quę vt Bar. iurisprudentiæ longe princeps, & imperatoriæ maiestatis alioqui diligens iustusq; assertor, in. l. j. ş. præfides. ff. de requi. re. testatur, hæreseos insimulata est. Quod an Bart. rectè factũ esse defensurus fuerit, mea non admodum refert: Antoninus instituti prædicatorij non cunctanter pronuntiabit. Sed haud obscuræ sunt amborum ordinum simultates, diuersaq; inter se studia. Detegitq; alter hoc Ioanni. xxij. quòd non solum doctrinam Thomæ Aquinatis suscipiamus, sed etiam sanctitatẽ veneremur: quanquam nec Ockanũ probet Ioan. de Turre Cremata, vindex causæ ecclesiasticæ, quam & Augustinus Anchonitanus tũm agitauit. Sed nunc ad pontificem propius, cuius vitricum lordanem, cum neque libidini neque criminibus temperaret, ferunt innexo gutturi laqueo Orco traditum, & ab Hugone Caduretensi antistite in necem Ioãnis coniuratum, qui ausa rapite fuit quanquam aliud omnino & supplicij & criminis genus referatur in Extrauagãtibus, de pœn. Ita hodie vocant huius pontificis decreta, quæ multa sunt, aliquot ad rem & quæstum spectantia, inter quæ pontificis fiscum egregiè locupletauit, cui initium, Execrabilis. Congessit ingentem etiam copiã auri, occasione Christiana Cruce signatorum, quos in Barbaras nationes Francus perduceret. Adde præterea quod imuncauit omnium sacerdotiorum primos annuos fructus, negotio hoc (vt eo. titu. de præben. & dig. conflat) Hugoni cuidam à Mirabello demãdato. Quare nemo admirari facilè debet, hominẽ annis vndeuigintiq; perpetuo & difficillimo bello impheritum, tantũ thesaurum reliquisse, quantum ad id tempus nemo pontifex. Mortuus est nonagenarius, absolutissima vbique potestate, maiore inconstantia, enormique varietate, quam vllus vnquam pontificum, vtut Bonacolsium Passarinũ qui Mantuam tenebat, Nicolaum Estensem dominum Ferrariæ, fusos à Beltrãdo duce copiarum suarum, anathemate notauit. Ferrariæ sacris interdixit. Guidonem Petram malam Arretino præsulatu deiecit. Friderichum regem Siciliæ execratus est: Rhegio, & aliquot in Calabria locis traditis à se contra fidem pacti, hosti Roberto Apulo, cuius præcipua ope Genuam tutatus est aduersus Aurios, Spinulas, qui tum prępotentibus Grimaldis & gente Flisca, fœdissimen fecerant, stantes à Cæsaribus, & à Matthæo Vicecomite filioque Galeatio strenuè adiuti, quibus pontifex iubẽs ab ecclesiæ Romanæ supplicibus vim abstinere, respõderunt rem Genuẽsem haud pontificis, sed arbitrij Cæsaris esse, quare impij & ecclesiæ hostes iudicati sunt. Mediolano atque aliis locis, quibus Vicecomites dominabantur, ius sacrorum prohibitum est. Quo tempore Lodouicus Bauariæ dux, Rodolphi imperatoris ex filia nepos, quatuor electorum suffragiis in ius imperij vocatus, capta acie, victoq; Friderichio imperij æmulo, quo eum octo annis varia fortuna bellum gessit, solus rerum potitur. Huic Galeatius Mediolanũ recognouit, quam ciuitatem annotauit in consiliis Angeli haud imperatorij iuris esse. Sed nullum magis odire tum pontifex, quã Bauarum, diris execrationibus virum deuouens, dicto etiã die quo augustæ dignitati coram renunciaret: cum omnia illius iura velut Romano interregno durante, in suam sedem migrasse affirmaret. extrauag. si fratrum. ne sede. va. Si Nauclero credis, fuere per id temporis Franci consiliorum pontificis haud ignari, estq; ab eis imperium attentatũ: sed paribus auspicijs quibus superstite Clemente. v. & occiso Alberto Cæsare, quem nepos ex fratre cũ coniuratis ferro exceperat nauicula egrediẽtem ad oppidum Scaphusam. Permotus parricida patrui nece, Clemẽtem adiit vt expiaretur. Sed occisor Cæsaris, arbitratu Cæsaris luit, incluſus ab Henrico septimo Eremitarũ diui Augustini Pisis in Italia. Nunc humanissime lector, ne credeles in hoc pontificatu tot bellis & perturbationibus pleno nusquam de pace actũ, inueni domesticis patriisque annalibus proditum, pontificẽ hunc Roberto Flandro pacem procurasse, quã ea conditione dedit Christianissimus rex, si decies milia nummũm aureorũ intra xx. annos æquis in singulos pensionibus persolueret. Interea Francorum præsidiis tenebantur Insula, Betunia, Aduatici. Gaguin* hoc loco, quod purpuratus fœderis percussor nõ statim Flandriam ingressus est, fecit inquit pertinacia & inconstantia gentis. Verum sic loqui vt personæ & causæ afficiaris, est partem agere, non historiã scribere. Fuit hęc pacis conditio Flandris initio admodũ grauis, & exitu infœlix. ex ea enim velut à fonte malorũ sequuta est cędes apud Casletum, quo loco Philippus Valesius vicit, vel Ioãne Fabro teste in procœmio Institut. cui (memorante Bald. in l. j. ff. de sena.) proceres Francici lege Salica regnũ abiudicarunt, vendicante id sibi Eduardo Anglo iure matris Isabellę filiæ Philippi pulchri. Sed nunc historiæ finem facio, quam ideo hic recensui, quòd illa quæ priori editione extrauagantum circunfertur, nequaquam vita sit Ioannis. xxij.

Diuini

Vtilitas Extrauagantium &c.

DIVINI AC HVMANI IVRIS consulti, & causarum sacri palatij auditoris, D. Ioannis Francisci de Pauinis, ad Extrauagantium, regularum Cancellariæ, & decisionum Rotæ notitiam, vtile præludium.

VIntus Mutius versus Seruium Sulpitium illo fuit vsus sermone, Turpe est patricio & nobili viro ius in quo versatur, ignorare: sed longè magis in plerosque nostra ætate hæc sententia retorquenda est, qui extrauagantium sanctiones, pontificum iura enucleata, desidia aut ignauia contemnere videntur, cum omnes magistratus, præsertim ecclesiastici, in dicendis sententiis, & cæteri iurisperiti, quibus interpretandi consulendique tribuitur facultas, responsa sua iuxta illarum decisiones sint prolaturi, si ipsis extrauagantibus adsint requisita, quę epistola Inno. iij. ad Helien. episcopum desciscit. Quare ad ipsarum lectionem iterum atque iterum hortor moneoque, ne cum Sulpitio iure obiurgemur, immo illum imitemur, qui post reprehensionem adeo iuri operam dedit, vt inter iurisconsultos meritò palmam fuerit assecutus. Verum ipsis extrauagantibus parem vim penè regulæ Cancellariæ viuente earum cõditore, & non mediocrem decisiones Rotæ vti prudentum responsa auctoritatem habere censentur. sicut enim illis interpretandi ius ciuile & prætorum edicta potestas summa erat, ita & auditoribus Rotæ in summorum pontificum leges impertitum est ab ipso principe summum arbitrium. Igitur circa tria hæc breuem & perutilem subiecimus notam.

Loquitur de ea. pastoralis. extra. de simonia.

Sententia contra extrauagantẽ lata an tenet.

NOrandum est quòd sententia lata contra extrauagantem publicatam & indubitatam, est ipso iure nulla ante publicationem verò secus, vt not. in procœmio Clementinarum, in verbo, decęterò. & in cle. nolentes. de hæreti. Sed si est publicata & indubitata, sententia contra eam lata est ipso iure nulla, vt dictum est, tanquam lata contra legem scriptam. no. Bald. in l. ij. C. quando prouo. non est necesse. & Butri. in. c. j. & .c. cum inter. de re iudi. & probatur in. l. j. ş. item cum contra sacras. ff. quæ sen. sine appel. rescin. exẽplum in extrauaganti, execrabilis. secundũ Abbatem. in. c. pastoralis. de fide instru. idem de extrauaganti, ad regimẽ. quã allegat decisio in nouis. cccxlix. incipit, item si mandatum. Secus autem si de ea dubitatur, per. c. pastoralis. de fide instru. & l. cum prolatis. ff. de re iudi. secundum vnã lecturam. ideo super ea papa est consulendus. & si reperitur in archiuo publico, dicitur indubitata per authenticam, ad hæc. C. de fide instru. & l. Celsus. ff. de proba. secundo vnam lecturã facit. c. ad audientiam. de præscrip. & idem præsumitur quando reperitur inter extrauagates. xx. q. j. c. quoniam progenitorum. maximè si reperitur glossata per doctorem famosum, sicut Zenze. Lau. & lo. Mo. & alios, per not. in. d. c. pastoralis. probatur. leg. j. in fi. C. de nouo codi. com. & q no. in. l. iij. C. de legi. vel si fuit diu obseruata, vt not. Bar. in glo. fi. super extrauaganti, qui sint rebelles. de quibus plenius per Bar. in. l. cum prolatis. prælle. & Butri. & Abb. & modernos in. d. c. pastoralis. vbi secundũ Boati. potest de ea dubitari ad instar eius quod not. in ca. nemo. de elect. in. vj. de quibus etiam per Lodo. in cõsi. ccl. quod incipit, in Christi nomine. in proposito casu. vbi etiam subdit quòd si fuisset tẽporalis, per declarationem successoris efficitur perpetua, quia declaratio papæ, etiam ad petitionem singularis perso-

Extrauagantes.

næ facta ad legem vel ordinationem aliquã præcedentem, legem generalem cõstituit ad omnes, per. l. fi. C. de legibus. & not. in. ca. in causis. de re iudi. quod facit ad id quod dicã super extrauaganti, ad onus. & extrauaganti, iniunctæ. & ad apostolatus &c. Ex quibus idem dicit Bald. in statutis in suo peculio, in ver. statutum licet non sic &c. Item non est necesse quòd constet de datis, secundum Bart. in dicta data, qui sint rebelles. Præmissa intelligo de extrauagantibus emanatis post compilationem lib. vj. secũdum Ioan. And. in procœmio lib. vj. ad fi. & in. c. fi. de hæreti. co. lib. Et si contradicant iuri scripto, dic vt plenè per Ioan. An. Ioan. de Ligna. Ioan. de Sandeis, & Dominicum post Ioan. Mo. in. c. j. in princ. de const. lib. vj. & per Archi. post Hu. xix. dist. c. si Romanorum. & in summa. Adde Bal. in. l. leges sacratissimæ. C. de legi. & no. in. c. si in laicis. xxx. distin. Nec est de substantia vt redigatur in scriptis. de quo plenius per Ioan. And. in reg. nemo potest. de regu. iur. in mer. libr. vj. & in decisionibus Rotæ, decisione. cccxxviij. per gl. in. l. j. C. de legi. probatur in. ca. j. de renun. lib. vj. & per Abbate in. c. j. de postu. præla. qui dicit quòd de hoc videtur communis opinio. Debent autem extrauagantes quando de eis dubitatur, per allegantem in forma authentica produci sub plumbo, si extra curiam sunt producendæ: vel sub signeto vicecancellarij, si in curia sunt producendæ. & hoc de illis quæ sunt descriptæ in libro cancellariæ illæ autem quæ sunt descriptæ in camera apostolica, signantur cum signeto camerarij vel sub plumbo &c. Et ita seruatur in curia Romana. Et idem, scilicet quòd in forma authentica debeant produci, dicimus in statuto nõ contento in volumine statutorum, secundum Bart. in. l. omnes populi. ad fi. ff. de iusti. & iur. & modernos in d. c. j. de consti. lib. vj. & in. d. ca. pastoralis. Forma autem authentica habetur in regulis & stylo cancellariæ. Quid autem de sententia principis definitiua vel interlocutoria? Dic vt in. c. in causis. de re iudic. & .xvj. q. iij. licet. & .ff. quod met. cau. l. metum. ş. sed quod ait prætor. Et præsumitur quæstio determinata pro illa parte & opinione pro qua fuit vltima collatio facta, vbi aliter non constat de expressa decisione, secundũ Bal. in. l bona fides. ff. de posi. Et no. Dom. in. c. fi. de hære. lib. vj. quod ordinationes & mandata papæ habẽt eandem vim quam habent constitutiones, per not. in ca. a nobis. j. de sen. excom. per. l. j. & fin. G. comma. epi. sto. Item quòd responsa papæ ad consultationem inferiorum sunt pro iure seruanda, allegi. iij. dist. in summa. De interpretatione autem doctorũ & cõmuni opinione, dic vt per Abbatem in. c. j. de postu. præla. vbi glo. & not. in. c. vnico. co. titu. lib. vj. & in. l. j. C. de profes. qui in vrbe Constantinopolitana &c. de comuni opinione notatur. iij. q. vij. ş. tria. & an excuset à dolo, no. decisio Rotę. cclxxix. & Oldra. in l. quæsitum. ff. de fun. instru. Et an sit standum vltimæ opinioni glo. & Inno. &c. no. Io. Andr. de pœnis. c. j. & de sen. excom. ca. j. libr. vj. in nouella. & not. in. l. qui filium. ff. ad Trebel. & per Bal. in. l. si mater. ş. tua. ne de statu defuncto. & in l. j. ff. de consti. principum. & in titu. apud quę cõtrouersia feudi determi. in vsibus feu. faciunt not. in. ca. capellanus. de fer. De his tamen plenius tractat Matthæ. de Mathetilanis in suo tractatu de electione opinionum, qui incipit, quidam tractatellus. Et de opinione glossæ præferenda, dic vt per Iac. Bu. & alios in. l. j. C. qui pro sua iurisd. &

Scriptura non est de substantia extrauagãtum.

Extrauagãtes quatenus & vbi debent produci si de eis dubitatur.

Mandatum papæ habet vim constitutionis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Lapum alleg. xxxviij. incipit, magister hospitalis.

Regulæ cancellariæ sapiunt naturam legis, vt not. in ca. à nobis. de sen. excom. & in cle. j. de vi. & honest. cle. de quo per Butri. in prœmio Clementinarum, vbi videtur aliter sentire, quia non sunt perpetuę. not. Ioan. And. in regula, nemo potest. in vlti. col. in nouella. & quale ius faciant, no. per Pet. de Antha. in consi. cexcvj. &. cexcviij. in quibus vult quòd non censeantur constitutiones generales, sed derogatoriæ voluntatis papę edentis, & expirant morte &c. de quo tamen die vt in decisione. cccxlix. quæ incipit, item si mandatur. Quædam verò ex eis sunt de dandis, & istæ vt fidem faciant extra curiam, dantur sub plumbo in forma aliarum bullarum. Aliquæ autem dantur cum subscriptione duorum officialium de parco maiori, & signeto vicecancellarij: & istæ fidem faciunt solùm in Romana curia, si producantur in Rota vel apud alios officiales & commissarios curiæ Romanæ. Et productæ semel coram vno auditore, possunt postea reproduci coram omnibus aliis, habita de hoc fide à notario producente. Illæ verò quæ non sunt de dandis, non faciunt fidem extra cancellariam, quasi dent normam solis officialibus cancellariæ: & si nõ essent seruatæ in confectione literarum, remittentur literæ ad cancellarium corrigendæ &c. vel de speciali mandato papæ, vel per auditorem aut alios commissarios coram quibus causæ penderent. Decisiones Rotæ non faciunt ius, nec iudex secundum eas tenetur iudicare, sed habentur pro decisionibus magistralibus, per no. per glo. de postu. præla. ca. j. in glos. not. quòd &c. Et sæpe Rota iudicat contra ipsas, vt dicit Cardi. in c. pastoralis. de fide instru. in vlti. q. quod intellige, nisi secundum eas sæpius reperiatur iudicatum, adeo quòd introductus sit stylus vel consuetudo, per l. si de interpretatione. & l. nam imperator. ff. de legi. & not. in. l. nemo iudex. C. de sen. Et si reperiantur contrariæ adeo quòd per distinctionem non possunt concordari, tunc stabitur vltimis, secundum doctores in simili in ca. j. de consti. libr. vj. & in cap. contingit. de iureiur. cod. libr. Et quòd decisiones faciant ius, probat tex. in ca. sicut. de re iudi. vbi papa allegat stylum sapientum. facit quod not. in ca. fi. xx. distinctio. Not. tamen quòd Cardi. & Pe. de Ancha. & Domi. consuluerunt contra decisionem Rotæ not. cxiiij. incipit, idem si vnus, inquantum approbat opinionem Archid. vt refert idem Domi. in cap. duobus. de rescript. libr. vj. Et (cum pace eorum) minus bene, quoniam ad auditores principaliter spectat interpretari verba & mentem papæ in rescriptis, & cum causæ cognitione & pleno examine &c. & sunt in hac quasi possessione, sciente & patiente, immo volente & mandante papa. ar. eius quod no. Ioan. Andr. post Hostien. in cap. j. de postu. præla. quòd non est dubitandum in curia Romana, propter earum obseruantiam continuam, quòd clemen. ij. vt lit. penul. non habet locũ in curia Romana, decisio. cclxxv. incipit, item quòd cle. ij. Similiter cap. oblatæ, de appel. vt patet in decisione. xcix. incipit, item not. quòd. cap. oblatæ. Similiter quòd capi. nonnulli. de rescript. & capi. ipso iure. eod. titu. libr. vj. non habent locum in Romana curia, vt patet in decisione. clxvij. incipit, item quòd commissio. Quod patet etiam determinatum expresse per decisiones in nouis. xxxv. incipit, item legitimus. vbi reprobatur opinio Ioan. Mo. & Io. Andr. Item decisio. lxv. quæ approbat opin. Ioan. Mona. c. j. de offic. vica. Approbant etiam & allegant opiniones docto. vt patet in opinione Io. And. in c. duobus. de rescript. in vj. per decisionem xlviij. quæ incipit, item voluerunt. & idem in decisione. ccxiij. incipit, item si quis dicit. vbi patet quòd color probandus est per spoliatum petentem se restitui in beneficialibus. & not. in cle. j. de cau. pos. & propriè. & per Ioan. And. in additione Spec. de restit. spo. in prin. & in multis aliis similibus. ad idé decisio. ccclxiiij. incipit, item si in forma communi &c. & in decisionib⁹ antiquis. eccxvj. & idem cle. j. cum in multis. de rescrip. libr. vj. & in decisionibus antiquis. incipit, item cum actor. & patet in decisione. xcvj. incipit, item ómnes domini. Item decisio in nouis. ccclix. quæ incipit, item si mandatur mihi prouideri. Itè decisio in nouis. cclviij. quæ incipit, item in religioso. quæ concludit contra communem sententiam doctorum. Item in nostris constitutionibus approbatur opinio Ioan. And. in cap. fi. de consue. libr. vj. quòd motus proprius cum clausulis generalibus apponi consuetis in bullis, tollat statuta & consuetudines de optando. Ex quibus patet quòd saltè decisiones in curia Romana faciunt ius ad instar styli, per no. in c. ex literis. de consuetudine. & in clem. j. de sequest. pos. & fruc. & quod no. Lap. allegatione. xlviij. per ca. fraternitatis. de frigidis. & no. in cle. j. de sent. excom. & in c. quàm graui. de crimi. falsi. & c. pe. de confir. vti. vel inuti. & c. ad audientiam. j. de rescript. Et extra curiam tanquam responsa prudentum. insti. de iure natu. gen. & ciui. §. respõsa prudentum. velut electiua discrepantium opinionum doctorum quibus reuelat prœcipuam sanctus spiritus veritatem in medio illorum constitutus, tam in missa quàm in peculiari eorum oratione inuocatus. xx. dis. c. fi. & Mat. xvij. cap.

Regula cancellariæ quam vim habent.

Decisiones Rotæ an faciant ius.

FINIS.

Reuerendissimo

REuerendissimo in Christo patri, domino, domino suo Arnoldo Dei gratia sancti Eustachij diacono cardinali Zenzelin⁹ de Cassanis vtriusque iuris doctor minimus, cum recõmendatione sui ad intellectus acumen deducere præsens opus. Deus ab æterno præuidens, & humanæ naturæ ad malum procliuæ misericorditer prospiciens, vicarium suum in terris instituit vniuersalis ecclesiæ regimini præsidẽtem, qui ex varietate causarum, personarũ, locorũ, & temporũ, nũc per nouorũ editionem iurium, nũc antiquorũ declarationem, modificatiõe, correctione, necnon & rebelliũ debita coërtione, ad ea quę medentis sunt manum apponit. Cum igitur instructor peruigil humani generis verbo pariter & exẽplo, videlicet sanctissimus pater dominus Ioannes digna Dei prouidentia papa. xxij. nonnullas cõstitutiones per se nouiter editas promulgauit, mundo prospicere cupiens vniuerso, quæ quidem propter intellectus simplicium ruditatem in eruditionem aliquam dirigendam, expositionem, interpretationem, elucidationem in aliquibus exposcere dignoscuntur, eapropter ad honorem illius cuius opera sunt inseparabilia, sanctæ scilicet & individuæ trinitatis, ac etiam matris vmigeniti Dei filij incarnati in eius vtero virginali, & vniuersalis ecclesiæ sponsæ sue, sutque vicarij generalis veri pastoris & gregis dominici directoris, ac etiam nostri decus, licet hebes & ingenio rudis & imbecillis in iurium intellectu, confisus de omnipotentis Dei gratia, reuelando sibi viam meam, & sperans in eo vt ipse faciat, iuxta verbum prophetæ, audaciam sumpsi (vtinam ad vtilitatem publicam) aliqua per modum commenti in scriptis redigere super constitutionibus antedictis, eadem vestræ paternitatis salubri correctioni more solito commendando.

Constitutiones

xx. Ioannis papę. xxij. cum familiari apparatu domini Zenzelini de Cassanis, adiectis pertinentibus summariis, dataque singulis apta situatione, nec prætermissa glossarum vtili explicatione.

DE ELECTIONE, ET electi potestate.

Electi qui pro suarum electionum negotio ad curiam venire tenentur etiam sede vacanti, non tenentur de necessitate in ipsa curia moram trahere. & licet alibi morentur, nullum eis præiudicium generatur. facit cle. ne Romani. §. fi. eod. titu.

CAPITVLVM I.

ADonus [a] apostolicæ seruitutis [b] supernа dispositione [c] vocati, ambiguitates [d] ex quibus possent ecclesiis [e] damnosa prouenire dispendia, tollere cupientes, [f] de potestatis plenitudine [g] ac fratrum [h] nostrorum consilio [i] ordinamus, [k] quod quibuscunque [l] electis [m] qui ad sedem apostolicam [n] venire [o] voluerint, & ad eam accedere [p] fuerint postulati, [q] antequam ad regimen transeant, seu administrationem, [r] per se vel per alios in spiritualibus & temporalibus plenam & fidelem [s] faciant professionem, [t] secundum formam infrascriptam, [u] quam nos de verbo ad verbum fecimus annotari.

a *Adonus.* Nota reputari onus in apostolica sede seruire. multæ enim & innumerabiles sunt ei præsidentis solicitudines. extra de purg. ca. c. inter solicitudines. & de magi. inter solicitudines. clem. v. per quas ad morum correctionem & vitiorum extirpationem adstringitur attendere, ne sanguis subditorum de suis manibus requiratur. xliij. distin. cap. Ephesius. extra de offi. or. cap. irrefragabili. cum & secũdum beatum Hieronymum non sit facile stare in loco Petri & Pauli. xl. distinct. capi. non est. & ad hoc adde quod dixi in decret. suscepti. in verbo, solis itaque. licet autem istis respectibus dicatur onus, nihilo minus tamen honor est summus, cum dicatur apex dignitatis, omnes qui ad eam eriguntur illustrans. xl. distin. ca. non vos.

b *Seruitutis.* à seruiẽdo reipublicæ dictæ. ff. rem pup. sal. fo. l. ij. ff. de adop. l. non aliter. Cod. eod. titu. l. ij. & hoc respectu papa se vocat seruum seruorum. quod dic vt not. j. quæst. vij. cap. quoties cordis. non autem à seruando. de qua loquitur lex insti. de iure personarum, §. serui. illa enim est quæ impedit ad honorem prouehi. Codi. si seruus aut libertus ad decur. aspi. l. j. & ij. lib. x. extra de seruis non ordi. capi. j. liiij. distin. quasi per totum.

Papa se vocat seruum à seruiendo.

c *Superna dispositione.* hoc dicit, quia non debet sibi quisquã honorem assumere nisi qui vocatur à Deo tanquam Aaron. ad Heb. v. viij. q. j. in scripturis. & extra de elect. qualiter post obitum. C. de epis. & cle. l. si quenquam. potissimè autem in tanti honoris fastigio hoc præcauendum, cum vniuersitas fidelium ex illius incolumitate animaduertat se pẽdere propensius. xl. dist. c. si papa. iuxta illud, Integritas præsidentium salus est subditorum. lxj. dist. miramur. in cor. auth. vt iudi. sine quoquo suffra. §. cogitatio. col. ij.

d *Ambiguitates.* id est dubitationes, simile. Cod. de vsufru. l. ambiguitatem. de testa. l. ambiguitates.

e *Ecclesiis.* hoc videas quod not. in cap. suscepti. super verbo, ecclesiis.

f *Cupientes.* attende principem ecclesię cupere & desiderare vt tollantur ab ecclesiis damnosa, solicitando, remediis inuigilat subiectorum, vt quietem etiam eis præparet, labores voluntarios appetendo, in cor. authen. vt diuinæ iussiones. in princip. col. viij. & in procœ. vj. lib.

g *Plenitudine.* quæ solus princeps ecclesiæ gaudere repertur. cæteri enim in partem solicitudinis sunt vocati, ij. quæst. vj. cap. decreto. & ca. qui se, extra de vsu pal. cap. ad honorem. de elect. illa. de ista enim plenitudine potestatis non oportet sermonem effundere, [a] quia superfluum est solem facibus adiuuare. vj. quæstio. j. si omnia. & super hoc videre potes quod no. Bet. extra de translat. epi. cap. quanto. & Hostien. plenius de concef. præb. proposuit. & de vo. & vo. redemp. ca. magnæ. Quibus autem rationibus fulciri potest talis plenitudo, vide quod not. per Hostien. extra qui filij sint legiti. cap. per venerabilem. circa fin. in verbo, plenitudine potestatis.

[a] *De quo dolisti. Zo sine doctor Germanus in l. 2. §. eodem tempore. ff. de origine. Bartolus in l. Gallus. §. & si tam. ff. de libe. & posth. Addi qua dixi in cle. pastoralis. §. cæterum. de re iud. Fonte. subiicietur.*

h *Fratrum.* hic videas quod dicam in decre. execrabilis. in verbo, fratribus. & in decret. quia quorundam.

i *Consilio.* & hic si placet attende quod dicam in decret. execrabilis.

k *Ordinamus.* non dicit, declaramus, vt denotet quod infra sequitur, esse ius nouum, non antiquum, cum forte secundum hoc esset contrarium eius quod hic statuitur, vt. j. iud.

l *Quibuscunque.* Nota verbum vniuersale, vt omnes electos venire adstrictos vel mittere comprehendat, siue sint exempti, siue non, ad cathedrales, vel regulares, vel collegiatas ecclesias electi. arg. ff. de hære. instit. l. hoc articulo. extra de maio. & obe, ca. solitæ. xix. distinct. si Romanorum. sic sentit Car. de elect. cupientes. in verbo, cathedralium, & ibi dixi, licet Guil. ibi contra sentire videatur.

m *Electis.* subaudi vel prouisis, à quorum prouisione appellatur ad papam, cum in illis sit eadem ratio & penitus similis. vnde constitutio illa, cupientes licet pœnalis, loquens tantùm de electis, in casu penitus simili idem statuisse videtur. arg. ff. de adul. leg. si postulauerint. §. ratio. de eden. leg. quædam. ver. nummularios. & colligitur ex decret. cupientes. iuncta ad illam decre. si postquam. §. vlti. de elec. libr. vj. [b] & ex decret. licet canon. eod. titu. iuncta cum decret. vnica de offic. deleg. Cle. v. sic sentit Gar. d. cap. cupientes. in verbo, omnes electi. & Accur. in cor. authen. vt hi qui obli. se ha. perhi. res minorum. §. j. vbi lex pœnalis inducta contra creditorem suscipientem curam sui debitoris, extenditur vel inducta censetur contra suscipientem tutelam propter identitatis rationem, vt ibidem not. glos. quæ incipit, nunquid idem. de hoc scripsi plenius de rescript. abbates. clemen. v. in glos. sed gratia huius. Item intellige electis per quorum mortem vacare dicuntur ecclesiæ. ar. de elect. ne pro defectu. & sic electus in magistrum maiorem hospitalis, vt quondam Templi, non adstringitur dicta constitutione, cupientes. cum per eorum mortem vacare ecclesiæ non dicantur, cum iuris spiritalis & ecclesiastici non sint capaces, vtpote vt in pluribus laici, vel illi etiam qui eliguntur ad dignitates quæ subsunt aliis, puta ad præposituras ac archidiaconatus vel similes. sic not. Gar. dicto capi. cupientes. in verbo, omnes electi. & in verbo, cathedralium. Item quòd dicit electis, debet intelligi de masculis, secus de fœminis. in illis enim constitutio, cupientes, non vendicat in omnibus sibi locum, ob sexus fragilitatem. extra de elect. capi. in demnitatibus. §. sed cum eis. libr. vj. & antea idem not. Gar. in. d. capit. cupientes. in glos. j. episcopalium.

[b] *Vide quæ ego ibi not. in glo. fi. & in glos. ita. cap. j. de spo. or. li. 6. & vide. Enertandum doct. Louanien. sem in loco à ratione legis. Larga. ver. tertio casu principali. quo vtinam securè nauigabis illud periculosum mare extensionũ Rentanus.*

Constitutio pœnalis propter identitatem rationis est prorogabilis.

n *Sedem apostolicam.* intellige etiam vacantem per iura noua. de elec. ne Romani. §. vlti. clem. v. & sic sentire videbatur Gar. licet ex falsa causa. d. cap. cupientes. in verbo, coram nobis. in verbo, canon. Guil. autem contrarium ibi tenebat, cuius opinio hodie succumbit.

o *Venire.* personaliter.

p *Fuerint postulati.* Nota quòd electus non potest se immiscere administrationi ecclesiæ antequam confirmetur. extra de elect. quia propter. & ibi Hostien. & Ioan. And. & Abb. & Host. in cle. j. de rescript. & Host. in cap. ij. de his quæ fiunt à prælato. & Host. in cap. ij. de consue. & Host. in cap. ij. de rescript. in vj. & Host. in cap. ij. de offic. ordi. & Host. in cap. ij. de offic. vicar. & Host. in cap. ij. de offic. ordi. in vj. & Host. in cap. ij. de offic. vicar. in vj

Universidad de Deusto
Biblioteca

a *Mittere.* procuratores sufficienter instructos.
b *Tenebantur.* exempla pone de his per decret. statuimus. cupientes. indemnitatibus. §. sed cum eas. lib. vj.
c *Instructoribus.* de istis habes dicto capi. cupientes. §. ad hoc. &. §. si verò.
d *Ad sedem ipsam.* vacantem, ad quam si cut ad non vacantem tenentur hodie venire, vt. §. dixi.
e *Se præsentando.* scilicet personaliter. & hoc si possent, aliàs sufficeret hoc publicè protestari. argum. ff. de nauti. fœno. l. ij. Sed an vnica protestatio eis sufficeret, vide quod not. Gar. dicto cap. cupientes. in verbo, prædictos.
f *Seruauerunt.* in illis igitur qui non seruauerunt, non habet locum quod infra sequitur: nec beneficio huius constitutionis gaudent, tum quia quod de certis statuitur contra ius commune, de aliis denegatum videtur. ff. de iudi. l. cum prætor. extra de præsum. nonne. tum quia si de omnibus conditor idem statuere voluisset, hoc vtique expressisset. ar. extra de deci. ad audientiam. Cod. de cadu. tollen. leg. j. §. finautem ad deficientis tum etiam quia in seruãnibus temporã diuersa, ratio iura diuersa inducere facit. Cod. de transac. l. interpositas. ff. de legi. l. quòd verò omnes. extra de regu. iur. quæ à iure. lib. vj. quia ipsi nullam diligentiam adhibuisse reperiuntur, sed seruantes sic, tam in veniendo quam in præsentando.
g *A canonibus instituta.* extra de elect. statuimus. & capi. cupientes. libr. vj.
h *Præsentialiter.* non ergo sufficeret per alium ibi esse, cum opus sit præsentia personali. arg. C. de procu. leg. vlti. si mi. se maio. di. l. ij. extra de iudi. ea. j. de elect. vt circa. lib. vj.
i *Aſsint.* scilicet de præsenti tempore huius constitutionis. verbum enim quod de se præsentis temporis est, nec ad præteritum nec ad futurum proprie trahi potest. ar. ff. de inju. & irri. test. l. cum in secundo. si cer. pe. cum quid præsens.
k *Ciuitate Lugdu* in qua fuit creatus in papam dominus noster Ioan. papa. xxij. Sed qualiter intelligas istos præsentes in ciuitate, an illos qui sunt intra muros, vel etiam qui sunt in suburbiis? Videtur quòd illi qui sunt intra muros tantùm. arg. ff. de verb. sig. l. verbis. extra de sen. excõ. c. si ciuitas. li. vj. Sed contrarium credo, cum hic agatur de pœna vitanda, cuius vitatio est fauorabilis, & sic extendenda. ff. de li. & posthu. l. cum quidam. extra de reg. iur. odia. libr. vj. & quia satis censetur præsens in ciuitate mu in suburbiis est. ff. de verb. sig. l. qui in continentibus. &. l. ædificia. &. l. pupillus. §. incola. & de penu leg. l. nam quod liquidæ. §. item si ita. ad muni. l. qui ex vico. de procu. l. presens. C. de epi. & cle. l. nulli. §. quod si in vico. de na. li. l. si quis naturalẽ. extra de elect. vbi maius. §. porrò. lib. vj. ad idem. lxiij. dist. c. ego Lodouic". cũ ibi not. & per Guli. extra de rescrip. statutum. in verbo, ciuitatibus. Quid enim si electi essent tot numero quòd eũ aliis curialibus nõ possent intra muros ciuitatis commode recipi? eos non reputari fuisse præsentes, videtur fore absonum & iniquum.
l *In calendis Octobris.* sed de proximis calendis post huius constitutionis publicationem debet intelligi. ff. de verb. ob. l. cum qui calendis. & hoc si à tempore publicationis huius constitutionis restabat tantum de tempore quòd in calend. Octobris posset cõmodè ad Auenionem peruenire, aliàs nõ de proximis primis, sed aliis subsequentibus haberet intelligi. ar. de verb. ob. l. interdum. de eo quod cer. loco. l. non vtique. §. si quis ita. Sed si in die ipsarum calendarum fuisset huius consti rutionis facta publicatio, de sequentibus videretur intelligendum, vt. d. l. cum qui.
m *Vbicunque.* in hoc inducit ius nouum hæc constitutio. nam alia primæua iura arctantia electos ad veniendum, & se personaliter præsentandum, videbantur exposcere quòd ipsi se. va. in curia haberent moram trahere, cum nec ab ea sine licentia possint discedere donec ecclesiæ esset de pastore prouisum. extra de elec. cupientes iuncta decre. si postquam. §. fi. eod. titu. lib. vj. & ca. ne Romani. §. vlti. cle. v. ad quid enim arctarentur electi venire se. va. ad curiam, vt ibi dixi, nisi & venientes expectarẽt creationem noui pastoris? certe frustra, potissimè cum spes sit de proxima eius creatione, vt ibidem. & adde quod dixi. §. in glo. intellige.
n *Nullum.* præiudicium, quod statim sequitur.
o *Ipsis.* scilicet electis.
p *Eorum iuris.* id est, eis per electionẽ quæsito. quod & quasi tillud, dic vt not. lxiij. distinct. quanto.
q *Vbilibet.* ex hoc verbo & alio simili vbicunque, quod est. intelligam siue in loco proximo ad curiam, siue remoto, electi moram traxerint, cum hæc duo verba singula per se loci vagationem de iure natura denotent. extra de priuil. antiqua. §. dominicæ. & eod. titu. cap. vlt. libr. vj. sicut & temporis. ff. de interroga. act. l. vbicunque. extrà de pœ. capi. vbicunque. lib. vj.
r *Generetur.* quod ante hanc decret. generandum videbatur, scilicet priuationis ipso iure ab omni iure sibi per electionem acquisito, dicto cap. cupientes. §. insuper. & capi. si postquam. §. j. de elect. lib. vj.
s *Sed eorum iura.* id est, eis per electiones quæsita.
t *Hoc non obstante.* scilicet quòd se. vacante vbilibet alibi moram traxerint.
u *Sedem apostolicam.* sed vbi reputabis esse sedem apostolicam cum vacat? Potest dici quod sicut sedes reputatur esse vbi papa viuens moram trahit. ar. extra de præben. cap. præsenti. §. loca. libr. vj. cum cathedra sacerdotem non faciat, sed sacerdos cathedram, nec locus sanctificat hominem, sed homo locum. xl. dist. cap. multi. de quo plenius dic in capi. exerabilis. in verbo, Romanæ ecclesiæ. sic & ipsa remanere dicetur in ciuitate in qua vel in cuius territorio ipsum mori contingit, cum ibi successoris sit regulariter electio celebranda. extra de elec. vbi maius. §. j. &. §. porrò. lib. vj. & eodem titu. ne Romani. §. sanè clem. v. Et quia per mortem papæ sedes vacare dicitur, alibi nisi vbi est, mori non potest: ergo ibi erit sedes vacans vbi mors eius contingit. Nisi diceres papa moriente in certo loco, causarum & litterarum apostolicarum audientiam alibi remãsisse, nec per papam viuentem ordinatum fuisse de ipsa alibi transferenda. in illo enim casu sedes vacans remanere diceretur forte vbi audientia remanserat, cum ibidem sit successoris pastoris electio celebranda, vt. d. §. sanè. & in sede vacante ti commode fieri potest fit electio facienda. xxiij. dist. in nomine domini. extra de elec. quod sicut.
x *Moram traxissent.* sed quare papa sic voluit istis electis iura sua seruari ac si statuta canonum obseruassent, quæ tamen non seruauerunt, immo illa contempserunt alibi quàm apud sedem ipsam moram trahendo? Ad hoc potest dici quòd quia per creationem de se factam ad apicem summi pontificatus de puro homine primæuo factus fuit Christi vicarius, & sic quo ad potestatem clauium nouus homo factus. ar. ff. de adi. leg. l. si seruus. igitur ob tam iucundam creationem exuberare suam munificentiam voluit, ar. Cod. de fer. lomnes dies. circa fi. ibi, nostris etiam diebus &c. & extra de priui. capi. vt priuilegia. §. illud. Vel potest aliter ad hoc dici quòd papæ sic disponere placuit, quia cum sede vacante ante sui creationem domini cardinales ad quos spectat futuri pastoris electio, essent in multis partibus & locis dispersi, vt experientia facti manifestauit, quorum aliquos electi & alij alios sequebantur forte pro suarum electionum expeditione. in futurum fructuosius consequenda: vel forte ad eos inducendum vt se congregare vellent simul pro futuri electione pastoris, & sic in totum defides forte non erant in procurando quantum in eis erat honorem & commodum vniuersalis ecclesiæ, & suorum membrorum, merito ergo remuneratione aliqua digni fuerunt, maximè cum supponantur statuta canonum tam in veniẽdo quàm in se præsentando legitimè obseruasse. nec enim ad alios huius constitutionis beneficium se extendit, vt §. in verbo, seruauerunt. quasi etiam in satis leui culpa dicantur fuisse si continuè apud sedem vacantem moram traxerint, cum tunc suarum electionum expeditionem obtinere minimè potuissent à cœtu dominorum cardinalium sede vacante iurisdictionem aliquam non habente. de ele. ne Romani. cle. v. licet Gar. contrarium notaret in ea. cupientes. ar. ff. si quis in ius vo. non ie. l. ij. §. vlti. & eorum quæ not. in simili per Ber. extra de do. & contu. c. vlt. & eo. tit. c. actor. lib. vj. quare talis culpa de facili potuit & debuit remitti. ar. extra de accu. c. cum dilecti. ff. de ven. in spi. l. j. §. vlti. Vel dicas quòd papæ sic placuit ordinare reuocando in hoc suorum prædecessorũ statuta, vt sequitur, de suæ plenitudine potestatis, vt. §. dicitur. Sed cum ibi subiungatur ꝙ de fratrũ consilio sic ordinauit, & nõ sit verisimile papam consulentem & fratres consilium dantes motos fuisse super hoc sine causa, ar. C. de legi. l. humanũ. potissimè cum in rebus nouis constituendis &c. ff. de cõstitu. prin. l. in rebus.

Sedes apostolica vbi dicitur esse cum vacat. Locus non sanctificat homines.

Cardinalium cœtus sede vacante iurisdictionem nõ habet.

Præsens in ciuitate est, qui in suburbiis est.

Calenda sunt de proximis intelligenda.

vel mittere [a] tenebantur, [b] ac ipsorum electionum instructoribus [c] qui in veniendo ad sedem ipsam, [d] & se præsentando [e] ipsa sede vacante vel non vacante seruauerunt [f] tempora à canonibus instituta, [g] dumodo præsentialiter [h] assint [i] in ciuitate Lugdun. [k] vel fuerint Auenione in casu

rebus. extra de consue. cõsuetudinis. ꝙ prius dixi magis placet. Per hoc autẽ quod dicit textus, perinde seruentur illæsa ac si &c. apparet quòd si isti electi venerunt ad curiã sine minentis & actis factum electionum suarũ concernentibus, nõ seruantur indênes vel illæsi in hoc quòd possint obtinere remissionem pro illis exhibendis alibi quàm in curia, nisi ex causa, vt in decre. cupientes. §. insuper. ver. electos. cum nec ob hoc seruẽtur immunes illi qui apud sedem continuè resedissent, & isti ex beneficio constitutionis huius habetur solum perinde ac si cõtinuam traxissent ibidem moram, vt hic videtur.

Papa cum cardinalib⁹ mihil facit sine causa.

Non ob[a] prædecessorum [b] nostrorum constitutionibus quibuscunque: quibus tamen quo ad alia nullum volumus [c] præiudicium generari. Nulli [d] ergo &c. nostræ ordinationis infringere &c. Datum [e] Lugduni. viij. Septembris, anno primo.

Beneficio vacante cuius fructus ad certum tempus debentur alicui annalia habenti vel alij, qualiter debeant fructus ipsi diuidi inter ipsum annalia habentem & beneficiatum: & diuisione facta cuius sit electio, hac declarat constitutio. Et potuisset poni sub titul. de rescript. vel ne sede vacan. vel vt ecc. benefi. vel de verbo. significa.

a Nõ *obstantibus.* attende quòd papa hic in ordinatione sua contraria primæuis iuribus facit mẽtionem de illis vt illa reuocet, sed hoc facit ex abundanti, quia ista ordinatio sua vltima ius inducens quo ad electos de quibus sit hic mentio, reuocaret priora iura sibi contraria, licet de illis non faceret mentionẽ. extra de consti. c. licet Romanus. li. vj. de eog. spi. c. j. ff. de legi. l. sed & posteriores. Vel forte ideo hoc fecit, quia iura prædecessorũ expressè non statuebãt electos apud sedem vacantẽ debere morã continuã facere, licet ex illorũ mente & sententia hoc colligeretur. vt ergo illa quo ad eorũ mentẽ reuocaret, quantũ ad istos electos de istis facere voluit mentionem: vel quia quo ad istos electos fuit indulgẽtia specialis, vt innui videtur. §. cum dicitur de potestatis plenitudine quæ haberet de iure cõmuni contrario facere mentionem. extra de capel. mo. ex parte. licet illa posit intelligi de indulgentia singulari. Vel dic vt. §. in glo. sed quare.

Constitutio secunda primam reuocat etiã nõ facta mentione.

b *Prædecessorum.* scilicet Nicolai. iij. qui condidit c. cupientes. & Bonifacij. viij. qui fecit decre. si postquã. de elect. lib. vj. & Cle. v. qui promulgauit decre. ne Romani. eo. titu.

c *Volumus.* quia quod non mutatur &c. C. de app. præcipimus. de testa sanctimus. in cor. auth. de admi. offic. circa fin. col. iij. & sic constitutio in vno articulo reuocata, in aliis firma remanet, vt hic.

d *Nulli ergo.* super hac clausula quæ sequitur, vide quod plenè notaui in decre. execrabilis. vbi est similis clausula.

e *Datum.* & hic recita quæ dixi. d. ca. execrabilis. Zenzelin.

Vscepti.] Diuide constitutionem in partes. septem. In prima præmittitur harenga & constitutionis ratio. In secunda subiungitur facti dantis causam constitutioni recitatio ibi, Cum itaque. In tertia annectitur ipsa constitutio ibi, Nos de illo &c. In quarta subinfertur constitutionis determinatio seu declaratio ibi, Et hoc in ecclesiis. In quinta determinationem nõ seruantis punitio ibi, Quòd si aliter &c. In sexta constitutionis præsentis transgressorum pœnæ inflictio ibi, Et si quis quam &c. In septima priuilegiorum & cæterorum constitutioni obuiantium reuocatio ibi, Non obstantibus &c.

f *Regiminis.* id est gregis dominici & vniuersalis ecclesiæ Petro apostolorum principi regendæ commissæ. Lucæ. xxij. c. xxj. di. §. j. extra de elec. significasti. & in eius personam omnibus suis successoribus. extra de re iudi. ca. ad apostolicæ. §. nos itaque. lib. vj. xl. distin. c. non nos.

g *Cura solicitat.* Hoc dicit constitutionis præsentis conditor attendens nõ esse facile stare in loco Petri & Pauli, tenere cathedram regnantiũ cum Christo. non enim sanctorum sint filij qui loca tenent sanctorum, sed qui exercent opera sanctorum. xl. di. c. non est. xxxvij. di. c. ecclesiæ. curam ergo solicitã non refugit in summi põtificatus regimine ad meritem reducens verbum beati Greg. Tãto quis esse humilior, atque ad seruiendum Deo promptior quisque debet ex munere, quãto obligationem se conspicit in reddenda ratione: volensque vitare negligentiam quæ in prælato frequenter mortale peccatum inducit. lxxxj. dist. c. dictum, extra de reg. iur. quamuis. de offic. archid. c. ea quæ. in quibus de hoc.

Filij sancto rũ non sunt qui loca sãctorum tenent. Gregorius.

h *Ecclesiæ.* verbũ ecclesiæ, multipliciter sumitur: vt plenè no. extra ne prælatus vices suas. cap. vlti. & propriè ecclesia dicitur congregatio fidelium. de conse. dist. j. c. ecclesia. quæ vna tantũ est, vt in symbolo apostolorum: & in vnam sanctã ecclesiam.

Ecclesia vna est in

Plura membra disperga.

i *Dispendio.* id est dãno, quod vitandum est, de rescript. dispẽdia. libr. vj. licet ibi aliter hoc verbum per aliquos exponi consueuerit.

Hæc extrãgagans reperitur inter communes sub tit.

k *Cultus detrimento.* qui potius augeri quàm minui deberet. Guil. de monte

ne sede vacante cum glo. dõmus Guil. de monte

Laud.

l *Moderaminis.* Nam nouis morbis noua conuenit antidota præparari. extra de iura. calum. cæterum. & rei nouæ est nouum consilium & remedium suggerendum. ff. de vent. inspi. l. j. nam quod medicamenta morbis exhibent: hoc exhibent iura negotiis. in eor. auth. hæc constitutio inno. coll. viij. extra de rescript. ad hoc. & experimenta morborum nos cogunt multas adinuenire medicinas. 50. distin. vt constituerẽtur. no. d. c. cæterum.

Nouæ rei nouum sug geratur remedium.

m *Reformemus.* ad hoc præsidentis officium debet esse attentum. in præc. domini nostri, domini Ioan. papæ xxij. clementinarum consti. §. hæc sanè. & argu. xxij. quæst. iij. capi. magnæ. ff. de colla. bo. l. nonnunquam.

n *Cùm itaque.* secunda pars.

o *In nonnullis,* id est aliquibus, duabus negatiuis affirmatiuæ æquipollentibus. ff. de verbo. signifi. l. duobus. & dixi plenius in decret. cùm inter nonnullos.

p *Sequentis anni.* puta tertij, quarti, & vlterioris.

q *Defuncto.* id est expendendi pro redemptione animæ defuncti, vel in cæteros modos liberandi animam à purgatorio, qui sunt multi: vt eleemosynæ largitio. xiij. quæst. io. ij. capi. animæ defunctorum. & capi. tempus. lxxxij. distinct. capi. presbyter. aliter enim defuncto applicari non possent. ar. ff. de opẽ. lib. l. qui libertus. §. post humus. xx. distinct. cap. qualis. cùm mors omnia soluat. in cor. authent. de nup. §. deinceps. col. iij.

r *Fabricæ.* scilicet piæ, puta hospitalis, pontis vel ecclesiæ. simile de rescript. si propter. lib. vj.

s *Ecclesiis,* quibus forte applicabantur tales fructus conuertendi in ornamenta ipsarum, vel aliam iustam caulam: vt ad exonerationem æris alieni, vel simile. arg. ad hoc extra de testa. cap. vlti. vt eccle. bene. c. vnico.

t *Vel personis.* si intelligas de ecclesiasticis, planum est quòd ad eas fructus tales spectare possunt de consuetudine, priuilegio, vel statuto, cum ipsi viri ecclesiastici sint capaces. extra de foro competen. cùm contingat. not Innocẽ. de restitu. spo. cap. olim ioter. Si intelligas de secularibus, poterũtne tales fructus & ipsorum perceptio ad ipsos pertinere? Dic quòd sic speciali priuilegio papæ: nam frequenter visum est de regibus & aliis mun. fi magnatibus quibus papa ipsos per priuilegium concedebat. arg. lxiij. distin. Hadrianus. & capi. sequen. cùm etiam excommunicare clericum possint de speciali papæ commissione. ar. xcvj. distin. capi. bonæ. & ibi no. & xxxij. distin. §. verum quidem. per Guli. extra de offi. dele. c. ab arbitris. lib. vj. Sed vtrum de consuetudine talũ fructũ perceptio possit ad tales spectare personas? Videtur quòd sic quia quod potest papa, potest præscriptio. argu. ff. de pac. non impossibile. vt not. C. de fun. pa. l. vlti. libr. xij. sed per pactum tempore fundationis appositũ potest sibi laicus tales fructus retinere beneficij cum vacabit. xviij. quæstio. ij. Eleutherius. ergo & per præscriptionem. Sed contrarium dicas: cum nec iura ecclesiastica tractare, vel spiritalia sibi possidere, & sic nec præscribere potest ius ipsum talia percipiendi. arg. extra de ele. Massana. & ca. sacro sanctam. de iu. decernimus. &. c. quanto. de arbi. c. cõtingit. de re. ec. nõ alie. c. cum

Excommunicari potest laicus ex papæ cõmissione.

Universidad de Deusto
Biblioteca

laïcis.de præſcri.c.cauſam quę.xcvj.di.bene quidē.cum ſi.& quia talis conſuetudo reputari poſſet eccleſiis oneroſa,& ſic inualida.extra de conſue.ca.j.quia laici clerici oppidō ſunt infeſti.ij.q.vij.c.laici.extra de immu.nec clericis.lib. vj.Nec ob.quod dictum eſt de fundatore laico:quia illud eſt ſpecialiter introductum in

Ius patronatus quare laicis concedatur.

patrono,vt per pactū fructus tales ſibi poſſit retinere in ſuæ liberalitatis fauorem. vt ſic quilibet laicus citius inducatur ad fundandū vel dotandum eccleſias,& ne alij à tali exercēda liberalitate retrahantur.arg.ad hoc C. de bo.quæ li.ij.ff.de operpu.l.ij. & iſta ratione de ſola gratia non de mero iure laico tali ex fundatione vel dotatione ſeu cōſtructione de iure permittitur ius patronatus.ar.xvj.q.ij.cap. ſi quis epiſcoporum. extra de iure pa. cap. quoniam.& ibi no.per Hoſt. Iſta etiam ratione eccleſia patronalis non poteſt erigi in collegiatam per ordinarium inuito patrono,ſecundum B.notantē extra de iure pa.c.nobis.

a *Annalia.* ſic vulgaliter dicta,quia per annum emolumenta talium beneficiorum percipiebantur : & ſic ad vulgi denominationem reſpectus habetur.arg.ff.de ſtu.l.j.§.j.de fun. inſtru.l.cum de lamonis.§.aſinam.

b *Priuilegio.* intellige per papam conceſſo quo ad perſonas ſeculares : illis enim ab alio tale priuilegium concedi non poſſet,iuxta no.ſ.in glo.ſi intelligas.& ſuper hoc vi.quę no. per Inno.& Hoſt.extra de arbi.contingit.

c *Intotum.* & malē.extra de præben.c.de monachis. & eod. titu.ca.vlti.conſtitutio.Cle.papæ v.

d *Canonicè obtinent.* hoc dicit : quia aliter obtineri beneficia non poſſunt.extra de iuſti.c.ex frequentibus. de re.iu.li. vj.ca.beneficium.& ar.ff.de decur.Herennius.Vnde & ad titulum beneficij ex hibendum beneficiatus poſsidens poteſt cogi ex officio ordinarij abſque libello, reiecta omni recuſatione,licet non ad partis inſtantiam : vt no. Hoſt. extra de ſi.c.licet H. h.& clarius Compoſt.ſ.de reſcript.capitulum.in gl.magna ſuper verbo,ſed ſecundum hoc.

e *Alias.* ſcilicet deficiente tali conſuetudine, priuilegio, vel ſtatuto.

Beneficiat' an fructu beneficij ſa ciat ſuos.

f *Deberent.* arg.efficax videtur hic ſumi poſſe,q; beneficiatus fructus beneficij ſuos faciat.ad idē extra de fideiuſ. peruenit.de cle.non reſi.ca.vnico.§.qui verò.li. vj. & hanc opi. amplectitur Hoſt.extra de præb.de multa.in verbo, de ſuis. & ſo.xij.q.j.cap.dūo ſunt genera. ipſe tamen contra. not.ea, q.c.res eccleſiæ.quod profequere vt plenè not.Guli.extra de reſcrip.ſtatutum.§.aſſeſſorem.libr.vj. Et huic textui poteſt colorate reſponderi,quod ad beneficiatum ſpectent.t.percipiendi & cuſtodiendi,& in ſuas neceſſitates conuertendi,& fideliter inter pauperes diſtribuendi.

g *Percipiunt.* vnde ſcrupuloſo corde moueri poſſunt. xvj.q. vij. capi. decimas. ex multis quæ textualiter leguntur.xiij. quæſt.j.§.quia ergo.

h *Inconueniens ſequitur.* quod vitandum eſt per ea quæ notaui.ſ.in glo.qui potius.

i *Commode nequeunt.* vnde pro non potentibus habentur. ff.de verb.ſignifi.nepos.& ar.de ope.liber. l. eius &.l.hæ.demū.xxij.q.ij.capi.faciat homo.& per ea quæ plenè no.in decret.execrabilis.in verbo,mendicant.

k *Seruitium.* occaſione cuius datur beneficium.de reſcript. quia per ambitioſam.lib.vj.xxxj.diſt.c. eos.

l *Reſidere* ſed in quo beneficio quis reſidere tenetur? Dicas quod in quocunque in dubio : cūm omne beneficium reſidentiam exigat, niſi de contrario conſtet : vt not.Innocē.de cle.non reſi.ca.vlti.

Beneficium quodlibet reſidentiam exigit.

m *In quibus.* ſubaudi, vel ad quas. propriè enim loquendo aliud eſt beneficiari in eccleſia, & aliud ipſam eccleſiam aſſequi : vt dixi de æta.& quali.ca.vt hi.Cle.v.

n *Nos dello.* tertia pars.

o *Volentes.* ſalutare & æquū ſuit hoc remedium,cūm per ipſum habentes fructus percipere in totū non fruſtrentur effectu conſuetudinis vel ſtatuti.ar. ad hoc decre. execrabilis. §.nos itaque.& beneficiati onus ſeruitij ſine fructu ſe ſubire non lugeant arg.xiij q.j. §. quia ergo. xij.q. ij. hæc huius placiti.& capi.charitatem.& ca.eccleſiaſticis. de regu. iu.ca.

A qui ſentit.lib.vj ff.de dona.l.Aquilius.in cor.authen. de iud. §.ne autem.colla.vj.C.de aſſeſ.l.j. cum ſimi.

p *Hi.* ſcilicet beneficiati : de quibus immediatè prædixerat,vt ſic ad proxima fiat relatio.argumen. ff. de iuriſdictio. omnium iudicum,ſi idem.

q *Et illi.* ſcilicet habentes fructus percipere : vt ſ.

r *Participent.* talis participatio ſeruat conſuetudinem, priuilegium , & ſtatutum, ne totali careant effectu [a], & ne beneficiati & ipſa beneficia à ſuo iure in toto priuentur. argumen. ne quid in ſtu.pu.l.j. §. ſunt qui putant.de leg.iij.l.ſi deicōmiſſa. §. ſi quis decem.

a Nota q̄ modificare priuilegium non eſt ipſum tollere. Fontanus.

B

f *Non fraudentur.* ſi. de appel.peruenit.de elect. cūm ex eodem libr. vj. fraudarentur autem ipſorum rectoribus reſidere nō potentibus ob temporalium defectum : vt ſ.dixi in gloſſ. qui potius.

t *Statutum.* per hoc videtur conſtitutio fore noui iuris editiua.

u *De fratrum.* quid hæc clauſula operetur, dixi in decre. execrabilis.§.nos.

x *Integrè.* id eſt,in totum: vt ſ.dixi: & ſic nulla parte ſaltem modica beneficiatis reſeruata. Pone igitur quod ipſi beneficiati percipiebant portionem paruulam de fructibus, toto reſiduo habentibus annalia applicato: habet ne hoc caſu locum quod ſequitur? videtur quod non:cum in hoc caſu non loquatur: & ad caſum omiſſum prouiſio ſe extendere non videtur.arg.ff.de libr.& poſthu.l. commodiſsimè.ſol.ma.l.ſi cum dotem.cum ſi.In contrarium videtur attēta mente præſentis conſtitutionis prouidentis ne eccleſiæ debitis fraudentur ſeruitiis,quibus fraudarentur ſi beneficiati ita modicum perciperent de fructibus,ex quibus non poſſent ſuſtentari.perinde ac ſi nihil perciperent.ar. ad hoc. ff.de admi. tu. l.ita autem.de admi.re.ad ciui.petti.l.legatā.& deriſoria poſſet eſſe talis perceptio,vnde debet haberi pro nulla,arg.ff.de iure do.l.cūm poſſet. §.igitur.ar.de leg.j.l.legato. cum no.in eis.& quo ad hoc,modicū & nihil æquiparantur. ar.de præben.ca.de monachis & c.auditiæ.& co.tit.c.ſuſcepti. lib.vj. de appel.cap. peruenit.quaſi illi hoc caſu videantur integros fructus percipere qui modicum beneficiatis relinquunt.argu.de conſe.diſt.ij.cap.re vera.ff.de iud.l.ſed & ſi ſuſceperit. §.ſed & ſi proponas.& alibi paria videntur quem eſſe ſpoliatum omnibus bonis ſuis,vel maiori ipſorum parte. extra de reſtitu.ſpo.frequens.lib.vj. vel pati litem in omnibus bonis ſuis,vel maiori ipſorum parte.ff.de excu.tu.l. propter litem. inſtit.eod.titu.§.item propter.& minus debito dare, & nihil dare,paria cenſeri videntur.ff.de trib. ac. l. illud quoque. §. minus.de verbo.ſignifi.l.verbum amplius.&.l.minus.& talis mens conſtitutionis cortici ſuperficiali verborum præferenda eſt.ff.de excuſa.tu.l.credendum.extra de elect.ſi poſtquā. §.j.lib.vj. de iureiur.c.Romani.§.verum.clem.v. ff. de legi.l. ſcire.nam & à propria & ſtricta verborum ſignificatione diſ

Spoliari omnibus bonis & maiori parte bonorum, paria ſunt.

D

ceditur vbi mens aliàs ſalua eſſe non poteſt.C.de libr.præte. l.iij.ff.de iur.pa.adigere.§. quamuis. & ciuili modo , non calumnioſo verba ſunt intelligenda.ff.de ſerui.l.ſi cui.ad exhiben.l.pe.de lega.ij.l.debitor. §.vlti.

Verba ciuiliter ſunt intelligenda.

y *Vendicabant.* id eſt,ſibi appropriabant vel applicabant.ſimile verbum & ſimilis expoſitio extra de elect. ca. generali. §.verum.lib.vj.cum ſumi.

z *Nihil.* intellige etiā modicū: tum quia dicit, nihil,q; verbum de ſui natura nihil includit : ſicut per contrarū vniuerſale affirmatiuum nihil excludit, extra de ma.& obe.c.ſolitę. de priuile.quia circa.ff.de hære.inſtituen.l.hoc articulo.tum quia dicit vltra,& vltra percipi diceretur etiam pro modico. ff.de offi.præfec.prætо l.j. §.in initio. de verb.ſignifi. l. collegarum. §. qui extra. tum quia infra dicit , nullo modo &, duntaxat.&, ſint omnia contenti.&,totali &c.

a *In ſolutione.* ſcilicet decimæ,ſi non habeā in textu:& infrà colligitur.

Priuilegium quandoque in totum euacuatur.

b *Priuilegij.* ſic videt q; priuilegiū alicui conceſſum reſtringitur & limitatur, niſi alias foret enormiter iuri alterius derogatiuum. nec mireris de hoc : cum aliàs contingat ex hac cauſa ipſum totali effectu vacuari.extra de deci. ſuggeſtum. &.cap.

Ius cōmune quandoque mutatur.

&.ca.dilecti.de verbo.ſignifi.l.quid per nouale.

a *Conſuetudinis vel ſtatuti.* collige etiā effectū conſuetudinis vel ſtatuti in partem tolli ob vitandū enorme alterius detrimentū.nec de hoc etiā eſt admirandū, cū & ſtatuta iuris cōmunis ex tempore & loco & ex cauſa ſæpe mutationem recipiāt.xxix.di. ſciendū.extra de conſan.c. non decet.cum ſimi.

b *Quouismodo,* q. d. ſiue in ipſiſmet fructibus , ſiue in ipſorum æſtimatione.

c *Summa.* id eſt, taxationis decimæ.

d *Duntaxat.* id eſt tantūm. hoc enim verbum limitationem & taxationem denotat.argum. ff.de trit.vi.& ole. le. cum certus.de contrahen. empt.l.ſi debitor. §. veriſimile.

e *Omnino.* id eſt in totum,vt plus petere nō poſsint. ſimile de reſcript.duobus. circa finem.libr.vj.

f *Totale reſiduo.* id eſt,reſtāti vltra ſummā taxatiōis decimæ.

g *Remanſuro.* conſiderato iure communi ſecundum quod ad eos fructuum perceptio pertinebat : vt ſ.

h *Niſi forſan.* exceptionem ponit ad proximum dictum.

i *Fructus eoſdem.* ſcilicet vacantium beneficiorum primi vel ſecundi vel vlterioris anni.

k *Vt præfertur.* ſ.prętextu cōſuetudinis, priuilegij vel ſtatuti.

l *Pro ſe.* id eſt,pro ſuo commodo vel vtilitate.

m *Reſiduum.* id eſt,quod reſtat detracta ſumma taxationis decimæ.

n *Summam.* ſcilicet taxationem decimæ.

o *Quo caſu.* ſcilicet vbi magis volunt reſiduū ſummę, quàm ipſam ſummam habere.

p *Illi.* ſcilicet qui ſoliti erant fructus integrè percipere.

q *Optionē.* i.electionē.ar.ad hoc.ff.de manumiſ.vin.l.pater.

r *Decem dies.* ſimilis decem dierum dilatio ad optādum datur de præben.ſi pluribus.li.vj.& alibi.ff.de conſti. pe.l.promiſſor. & in eor.authen.de app.§.j.col.iij. Et ſi queras quare talis dilatio ad hoc datur, non maior vel minor? Reſpō. quia ſic iuris conditori placuit : nam in talibus iuribus poſitiuis eſt pro ratione volūtas.inſtitu.de iure na.§. ſed & quod principi.ff.de conſti.l.j.& habet locum quod dicitur: non omnium quæ à maioribus ſtatuta ſunt, ratio reddi poteſt.ff.de le.l. non omnium.xxiij.q.iiij. Nabuchodonoſor. §.de Tyriis. & pro hoc facit quod no.extra de reſc.ſi quando.Si etiam quæras à me an talis terminus vel dilatio poſsit minui vel augeri? dico q; non : tum quia talis eſt cuius lapſus ius aufert vtiri :

Universidad de Deusto
Biblioteca

a *Cuius est.* facit in arg. quòd res & iura beneficij sint ipsius beneficiati. super hoc vide quod no. de cauſ. poſ. cap. cùm ſuper. & Hoſtien. de pecu. cle. c. vlti. & Gar. de reb. ecc. nõ alie. cap. hoc conſulti ſſimo. lib. vj. & Ioan. xxij. q. ijc. expedit.

b *Optio.* ſcilicet retẽtionis taxatiõis decimę vel reſidui, vt. s.

f *Vel electio.* pro eodem ſumi videntur hæc duo verba: vt hic colligitur, & de conceſ. præben. quia cunctis. §. pe. & fi. lib. vj. ff. de opt. leg. l ij. in princ. & §. j. & l. cùm optio. cum ſimili. quia hic non copulatur per copulatiuã,

Copulatiua coniungit diuerſa.

quæ de ſui natura coniungit diuerſa. ff. de leg. iij. l. ea tamen adiectio. de hære. inſtit. ſi hæredi plures. Sed diſiunctiuam, vt innuat non referre an dicatur optio vel electio.

d *Transeat ipſo iure.* q. d. abſque miniſterio & tranſlatione hominis. ſimile de reſcript. ipſo iure. de elect. quàm ſit. de hære. cap. cum ſecundum. libr. vj. in cor. authen. de rap. mu. §. vlti. col. 1 x. ff. de pu. vec. & commiſ. l. commiſſa. de iureiur. ſiſ. l. j. §. an bona. cum ſi. Et per hoc collige quod vbi ille cui datur electio intra certum tempus facienda, negligit eligere: ad alium poteſtas deuoluitur eligendi: ſiue detur electio ab homine: vt ff. de le. ij. ſtatu liberum. §. Stichum. ſiue à lege: vt hic, & de præbend. cap. ſi pluribus. libr. vj. de elec. ne pro

Mora purgare nõ poteſt ab eo qui intra tẽpus nõ elegit taxatio nem decimæ vel reſidui.

defectu. libr. vj. cum ſi. Vnde facit ad deciſionem quæſtionis quæ fieri poſſet, vtrum mora in hoc caſu lapſo tempore purgari poſsit? Et dicas quòd non: quia cum per lapſum eius ad alium eligendi poteſtas ſit tranſlata, in eius præiudicium alius conſilium mutare nequibit. ff. de re. iur. nemo poteſt. & eodem titu. cap. mutare. lib. vj. & argu. de elect. cap. conſtitutionem. §. inſuper. clem. v. & videtur expreſſum. ff. de fideicomm. libr. l. Thais ancilla. §. intra. & ſuper hoc vide quod plene no. de conceſ. præbend. cap. cum ei quem. clemẽ. v. pro hoc etiam facit quod no. Gar. d. cap. quàm ſit. Sed pone quod ille qui poterat optare, eligit vnum, puta taxationem decimæ: poſt adhuc exiſtens intra decem dies, vult variare & eligere reſiduum, vel econtra: poterit ne? Videtur quod ſic. ar. ff. de act. emp. & ven. l. ſi ſterilis. §. vlti. de libr. leg. l. Aurelius. §. pe. de proc. c. licet. lib. vj. cum ſi. Sed contrarium dicas:

Eligere habens taxationem decimæ vel reſiduum intra decem dies: ſi vnũ elegerit, licet ad hoc intra tempus exiſtat, variare nõ poterit.

quia per electionem de vno ex his factam ſemel ius in alio C alteri quæſitum remanet: quare non eſt locus variationi: vt s. proxi. dixi, & probatur. ff. de op. leg. Lapud. de leg. j. l ſecundum. de ele. cap. nulli. & cap. ab eod. libr. vj. & quia quod ſemel placuit. & cc. ff. de neg. geſt. l. Pomponius. de re. iur. quod ſemel. lib. vj. viij. q. ij. dilectiſsimi. cum ſi. ad hoc etiam facit quod no. per Compoſt. de reſcrip. capitulum. in glo. magna. §. ſed quid ſi contra beneficia. Et hoc verum intelligas, niſi eligens in eligẽdo fuiſſet deceptus: puta perſuaſo ſibi quòd taxatio decimæ erat maior, & illam elegit, vel perſuaſo ſibi quòd reſiduum maius erat cùm eſſet minus, & illico elegit: quia adhuc eligere poterit. arg. ad hoc. ff. de adul. l. ſi maritus §. vlti. de opt. le. l. ij. extra de præſum. quia veriſimile. ſic ſentit Hoſt. in ſi. de conceſ. præben. quia cunctis. circa ſi. in ver. extantibus. Supradicta autem vera dicas vbi ius eligendi cõpetit de præſenti, vt hic: ſecus ſi in tempore mortis alicuius ſit collatum: quia tunc variare poteſt habens eligere. Sic nõ ob. ff. de leg. ij. l. vnum ex familia. & l. cum pater. §. à filia. Et ad arg. in contrarium allegatũ patens eſt reſponſio: quia in l. ſi ſterilis. obligatus alternatiue ad habitationem domus emptæ præſtandam, vel decem ſingulis annis ſemel vel pluries: vnum de illis præſtando, eligens in reliquo non trãſtulit ius

D eligendi in creditorem: quare variare poteſt & aliud ſoluere: naturæ obligationis alternatiuæ ſatisfaciens quæ variantem admittit. ff. de verb. obli. l. eſi qui certarũ. cum in alternatiuis ſit electio debitoris. ff. de cõtrahen. emp. l. ſi in emptione. §. ſi emptio. de iure do. l. plerunq. §. vlt. extra de reſcrip. c. inter cæteras. de reg. iur. ca. in alternatiuis. libr. vj. hic autem ſecus: quia ſemel vnum eligendo, reliquum fecit aduerſario effectualiter applicari. l. Aurelius. §. pen. non obſtat. ibi enim non agitur de ſemel eligente variare volẽte: ſed de teſta. pro parte approbante vel pro parte non approbãte: quare potius caſus eſt diſſimilis quàm contrarius. ea. licet. nõ obſtat: quia ibi variatio admittitur: quia fit ſine alterius præiudicio, & in illo prima voluntate manente, hic autem non ita. Vel potes ad hæc contraria & ſimilia reſpondere ſi vis, vt notatur per Dy. de regulis iuris capit. mutare. & capit. quod ſemel libr. vj.

e *Et hoc.* quarta pars. & expone hoc, ſcilicet quod dictum eſt, vt habentes annalia poſsint vel taxationem decimæ vel reſiduum eligere intra decem dies. & quòd aliàs in beneficiatum electio tranſeat ipſo iure.

f *Et partibus.* id eſt regionibus.

cuius [a] eſt beneficium, huius optio [b] vel electio [c] trãſeat [d] ipſo iure. Et hoc [e] in eccleſiis & partibus [f] illis in quibus beneficia maiora [g] & alia quæ ad ſolutionem decimæ ſunt taxata, [h] volumus obſeruari. In illis verò eccleſiis & partibus in quibus decimarum taxatio non eſt facta, ſeruetur quod fructus [i] & obuentiones beneficij tunc [k] vacantis quod [l] † decimam ſoluere [m] cõſueuit per medium [a] diuidantur: quorum medietatem habeat is cui annalium per alterum de prædictis [b] modis perceptio eſt conceſſa: reliquam verò medietatem percipiat ille cui beneficium eſt conceſſum pro ſuſtentatione [c] ſua, & aliis [d] eccleſiæ oneribus ſupportandis. Quòd [e]

† *Aliàs quos.*

ne locũ quod dicitur in parte precedenti, & hic ſeruari mandatur? Videtur quòd non: cum hic textus ad hoc vt ſeruetur in §. præcedenti, videatur erigere quòd maiora & minora beneficia ſint taxata ob copulatiuam quæ de ſui natura

Copulatiua omnium copulatorum exiſtentium expoſcit.

B expoſcit omnium copulatorum exiſtentiam. ff. de condi. inſti. l. ſi hæredi. de verb. obl. l. ſi quis ita ſtipulatus. extra de reſcript. ex parte. S. Sed contra dicas: quia ſufficit quòd illud beneficium de cuius fructuum perceptione agitur, ſit taxatum, licet non alia. & expone maiora & alia ſcilicet de quorum fructuum perceptione contendatur. Et hanc credo fuiſſe mentem conditoris huius capituli prouidere volentis habentibus fructus percipere, & ipſi beneficiato: aliàs ſequeretur abſurditas quòd propter vnum modicum beneficium quod in regione reperiretur non taxatum, in aliis taxatis prouiſio huius decre. foret inualida. & expones textum vt dixi. Vel expones &, pro vel. nec eſt hoc nouum: quia

Coniuncta pro diſiuncta ponitur, & econtra.

ſæpe coniuncta pro diſiuncta & econtra ponitur. ff. de verb. ſig. l. ſepe. Cod. de inſti. & ſubſti. l. generaliter. vel dicas quòd hæc copulatiua non expoſcit omnium copulatorum exiſtentiam: cum alterum ex eis tantum ſufficiat ad rem de qua agitur explicandam.

i *Fructus & obuentiones.* denotare videtur differentiam inter fructus & obuentiones: cùm per copulam &, coniungantur, quæ de ſui natura diuerſa copulat. ff. de leg. iij. l. ea tamen adiectio. de hære. inſtit. ſi ita quis. Vnde poteſt non incolorate dici quòd licet in fructu cedant regulariter omnia quæ ex terra naſcuntur vel ipſa alimentantur. ff. de vſu. l. in pecudum. & l. fructus. obuentiones tamen dici poſſunt quæ ex facto hominis proueniunt: vt puta oblationes, funeralia, & ex ſigillo vel alio emolumento curiæ, beneficij, & ſimilia proueniunt. arg. extra de elect. vbi periculum maius. §. prouiſionis. lib. vj. & cod. tit. ſtatutum. clem. v. & ff. de verb. ſig. l. lege obuenire. cum ſimilibus.

Fructus & obuentiones differunt. ff. de ſui natura diuerſa.

k *Tunc vacantis.* id eſt, quod vacare tunc contingat cùm de perceptione fructuum eius tractabitur.

l *Quod.* ſcilicet beneficium, aliàs eſt in litera quos. & exponeſ quos, ſcilicet fructus & obuentiones.

m *Soluere conſueuit.* ſiue habeas quod ſiue quos, eſt ſenſus quod diuiſio ſolum fiat de fructibus conſuetis decimari, vel fiat de fructibus beneficij quod in decima dari pro fructibus conſueuit. Quid ergo erit ſi beneficium vacans nihil dare in decima conſueuit de aliquibus fructibus, vel quid ſi de certis conſueuit, & non de aliis: fiét ne tunc nulla vel de non conſuetis aliqualis diuiſio? Videtur quòd nulla: ſumpto argumento à contrario ſenſu in iure fortiſsimo reputato. xv. quæſt. iij. ex eod. extra de his quæ fi. à præla. cum apoſtolica. in fi. ff. de teſta. l. qui teſtamento. §. mulier. cum ſi. potiſſime, quia infrà in parte pe. punitur percipiens vltra hęc ſtatuta. Sed ſi hoc ſit verum, ſummam iniquitatem videtur continere in hoc iſta conſtitutio, quòd conſuetudo, ſtatutum vel priuilegium ex rationabili cauſa inducta pro fructibus applicandis alicui perſonæ vel vſui, ad tempus beneficiorum vacantium ſint caritura effectu abſque culpa illius ſaltem in beneficiis quæ nihil pro decima ſoluere conſueuerunt, vel in illis fructibus de quibus decima per beneficium ſolui nõ conſueuit: & conſtitutio principis debet eſſe rationabilis, non iniqua, iuris alieni non ſublatiua, xiij. diſtinct. eritautem lex. & quæ conſuetudinem vel ſtatutum pro aliq̃ inductam non videtur tollere, niſi hoc ſpecialiter exprimat. de conſtit. capi. licet. libr. vj. quod hic non facit, vt dicam in parte vlti. quare dicam hic ceſſare debere ar. à contrario ſenſu, vt euitetur iniquitas, abſurditas, & iurium contrarietas. C. de epi. & cle. l. conuenticula. no. extra de ſo. compe. cap. ſignificatli. vel ſubaudiri debere ad textum verbum maximè, vt maximè fiat diuiſio fructuum beneficij conſuetorum decimari, & conſueti decimam ſoluere. idem tamen de aliis & alio. & quod ideo de talibus fructibus & de tali beneficio quod hic dicitur, fuerit introductum ad tollendum dubium quod fieri poſſet, an annalia percepturus poſſet illam decimam eligere, vel totum reſiduum. arg. §. præcedentis.

Argumentum à contrario eſt fortiſſimũ.

Conſtitutio principis nõ debet eſſe ſublatiua alieni iuris.

Sed

Sed contrarium eſt, vt hic vides: & poteſt eſſe ratio propter defectum taxationis. Si quæras à me qui ſunt fructus de quibus non conſueuit decimam ſoluere beneficium: tumet facto ipſo diſcernas: nam tibi ſuper incerto à iure non determinato quà renti certum nequeo dare reſponſum. extra de ſpon. ca. de muliere.

Reſponſum certũ ſuper incerto dari nequit.

C. de tranſac. vt reſponſum. Sed ſi quæras qui ſunt fructus de quibus eccleſia non tenetur ſoluere decimam? Reſpondeo quòd illi qui ex iuribus ſequentibus & ſimilibus colligũtur. extra de deci. ca. nouum genus. &. ca. ex parte. xvj. quæſt. j. cap. queſti. & hæc de decima quæ debetur ex præcepto eccleſiis parochialibus. Sed de decima quæ debetur papæ, ſi quæras qui fructus ab illa ſunt liberi: poteſt non improbabiliter dici quòd omnes illi qui ſpectant ad locum qui non cadit in nomen beneficij: vt colligitur de præben. cap. per literas. de relt. do quia contingit. Clem. v. & eſt ratio: quia in vſus quotidianos perſonarum miſerabilium habent expendi. Et eadem ratione forte idem de fructibus qui dantur pro quotidianis diſtributionibus ar. extra de ma gi. capi. vlti. in fi. vel pro quibus non poſſet canonica portio exigi. extra de teſti. c. de his. de ſepul in noſtra.

a *Per medium.* attende hic æqualem diſtributionem factam. conditor enim canonis volens habentem fructus vel annalia percipere, fore ipſorum participem, ne effectu prinaretur conſuetudinis, priuilegij vel ſtatuti: & beneficiatis prouidere volens, vt eccleſiæ debitis ſeruitiis non fraudentur: non ſic æqualem participationem potens facere in beneficiis non taxatis, mediam adinuenire & ſtatuere curauit. arg. ff. de vſufru. l. etiam partis. de verb. ſig. l. nomen filiarum. §. portionis. & de pe. hære. ſed & ſi lege commiſſaria. §. adeò. & §. quod autem. ſi pars hære. pe. l. antiqui. inſtit. quib. ex cau. ma. non licet §. cùm ergo.

b *De prædictis modis.* ſcilicet conſuetudinis, priuilegij, vel ſtatuti.

c *Pro ſuſtentatione ſua.* ſubaudi & ſuorum. ſo, diſtin. ca. ſtudeat. in fi. extra de reſcrip. cùm adeo. cum ibi not. & arg. ff. de C admi. tu. cum plures. §. cùm tutor. cum ſi.

d *Alius eccleſiæ oneribus.* puta onerum epiſcopalium ſoluendorum, & hoſpitalitatis tenendæ. de ſup. negli. præla. ſicut. de præben. de monachis. & cenſus eccleſiaſtici exoluendi. de cenſi. cap. j. & ſimilium. Sed hic quæro, vtrum alia pars dimidia quæ applicatur habenti percipere annalia, penes eum remaneat abſque onere aliquo? Videtur quòd non: quaſi illa dimidia fructuum ſola intelligatur quæ reſtat deductis oneribus ex eadem. extra de offic. or. cap. præſenti. §. porrò. libr. vj. & argum. Codi. de fru. & liz. expen. leg j. nam qui ſentit commodum, ſentire debet & onus. de re. iu. capit. qui ſentit. libr. vj. & ff. eod. titu. l. ſecundum naturam. non enim ferendus eſt qui lucrum amplectitur, onus autem ſubire recuſat. C. de cad. tol. l. vnica. §. pro ſecundo. In contrarium eſt quod dicitur per hunc textum per quem dimidia fructuum expreſſe beneficiato dimittitur pro ſuſtentatione ſua, & pro aliis oneribus ſupportandis: quaſi ad illa videatur ſolum beneficiatum adſtringere: & per conſequens aliam dimidiam habentem percipere, releuare. arg. ff. de leg. j. l turpia. §. vlt. & l. ſi hæredes. de leg. ij. l. ſi pluribus. §. j. & l. legatorum petitio. §. j. ad Treb. l. quonies. & leg. non vnquam. D

e *Vſtatio eſt bona:* quia principis conſtr. tuito interpretãda eſt vt mini' laedatur alteri. nunc. c. nunc vero. 9. 9. 3. opti. gl. in c. audita. de reſtitu. ſpoliatorũ. & text. in l. 2. §. ſi quis à principe. ff. ne quid in lo. pub. Eſt.

Et poteſt ratio huius eſſe: a quia cùm ante hanc decret. ille integraliter ſibi fructus appropriaret, & nũc dimidiam perdit: in hoc quoque grauatus, videatur ab oneribus relcuatus. ar. ff. de iureiu. l. eum qui. C. de cupreſ. ex lu. Daph. l. ij. lib. xj. Si enim ad alia decre. conditor illum pro parte conſtrinere voluiſſet, hoc vtique expreſsiſſet. argum. extra de deci. ad audientiam. C. de cadu. tol. l. vnica. §. ſiautem ad deficien tis. Qualiter ergo ſecundũ hoc reſpondebis iuribus in contrarium allegatis? Dicas quòd decre. præſenti. §. porrò. & iura ſimilia non obſtant. loquuntur enim vbi quis in totum ſibi fructus applicabat ex aliqua cauſa, vt intelligantur deductis oneribus: cum non reperiatur alius ad ſupportanda onera adſtrictus pro aliqua parte emolumenti quam percipiat: hic autem ſecus. ar. ad hoc. ff. de vſufr. le. l. vlti. Alia iura non obſtant de quibus colligitur habentem emolumentum ſentire debere & onus: quia hoc verum, niſi ex diſpoſitione iuris vel hominis alius ad ſupportandum onera ſit adſtrictus, ſicut eſt hic: vt patet per iura allegata. & ar. ad hoc. ff. man. l. ſi hæreditatem. §. j. Cod. de inoffi. teſt. l. quoniam in prioribus. Quid ergo in §. præcedenti, vbi nec habens annalia, nec beneficiatus expreſſe adſtricti reperiuntur ad ſupportanda onera? dices ne quòd habẽs annalia pro taxatione decimæ vel pro reſiduo quam vel quod habere eligit, teneatur onera ſubire? Videtur quòd ſic, per iura alleg. pro ii a parte in quæſtione præcedenti. Sed forte contrarium eſt verum: nam cum ipſe prius integros fructus recipiet antequam hæc decre. eſſet condita, quo caſu ad onera tenebatur per §. porrò. & probatur per §. qui ſequitur: ſublata ſibi per hanc decre. integritate fructuum, ſub ducta videntur ab eo onera. ar. ff. de vulg. & pup. ſubſti l. & ſi cõtra tabulas. de leg. iij. l. vlt. §. ſi. quia ſi ipſe vbi dimidiam fructuum facit ſuam, non tenetur ad onera. arg. huius textus & aliorum iurium. B proxi. alleg. eadem ratione non tenetur vbi taxationem decimæ vel reſiduum eligit: vt prædicto §. cum illa vel illud minor vel minus eſſe poſſint iſta dimidia. & hæc tibi maior vel minus poſsit eſſe, adhuc videtur idem decendum. cum enim taxationem decimæ poſsit eligere: certũ eſt, vt videtur, quod decima deberur ab hoc omni onere, & apud eligentes illam abſque onere remanet. it. Et ſi dicas, quare vbi reſiduũ eligit, pro illo ad onera non tenetur ſaltem pro rata: cùm ſi omnes ſi integros fructus perciperet, ad omnia teneretur: maxime ſi ſupponatur reſiduum decimæ plus valere quàm iſta dimidia? Poteſt dici quod ideo, quia ex beneficio huius canonis poteſt illud eligere quod ab omni diminutione debet eſſe extraneum, in cor. auth. conſtit. quæ dignit. §. illud. col. vj. & quia ius habet conſtitui vniforme. vnde ſi pro decima electa non tenetur, ergo nec pro reſiduo: vt videtur arg. C. de temp. in integ. reſti. l. ſuperuacuam. alias ſi contra diceres, poſſet contingere, priuilegium, conſuetudinem vel ſtatutum eſſe deriſoria, & omni carere effectu: quia tãta poſſent eſſe onera quæ præponderarent fructibus pro taxatione decimæ vel pro reſiduo ad tempus tantummodo percipiendis: quæ quidem onera totum ſtatum perpetuum beneficij & per cõ ſequens ipſum beneficiatũ concernunt. ſecundum præmiſſa bene attendas effectus dicti §. porrò. per hoc. c. videtur ho die ſublatus: & vtinã ſuper hoc maior declaratio foret facta.

f *De prædictis.* habenti percipere annalia, vel beneficiato.

g *Præfata medietate.* fructuũ ſcilicet & obuentionũ beneficij.

h *Noluerit.* contra diſpoſitionem & diſtributionem æqualem. §. præcedente.

i *Volente.* pœna ergo conſequens locum habet cùm vnus non vult & alter vult. vbi ergo vterque nollet dimidia fore contentus, pœna non vendicat ſibi locum: puta ſi ſuper maioti vel minori parte conuenirent. arg. ad hoc. ff. de no. ope. nun. l. j. §. & poſſ.

k *Ad voluntatem.* per hoc patet effectũ conſuetudinis, priuilegij vel conſtituti, totaliter quo ad fructus annales tolli ex non obſeruantia ſeu tranſgreſsione diſpoſitionis huius decre. quaſi non debeant illorum gaudere beneficio qui contemnendam legem cenſuerunt. arg. C. de iure delib. l. vlt. §. ſi verò poſtquam. vt & aliàs priuilegium vel ſtatutum tollitur per abuſum vel non vſum. extra de conſti. cùm acceſsiſſent. de præben. pro illorum. ff. de nundi. l. j. no. extra de deci. ſuggeſtum. Sed hic quæro, vtrum pœna hic appoſita locum habeat contra illum qui diſpoſitionem factam in §. præce. D non ſeruat: vt quia habens annalia percipere, non vult contentari taxatione decimæ, nec reſiduo? Videtur quòd ſic: quaſi vtrobique ſit eadem ratio. Sed contrarium dicas: tum quia hæc pœna ſtatutur mero caſu contra nolentem eſſe contentum dimidia: vt patet per hunc textum: ergo ad caſum alium non extendam. ar. de elect. ſtatutũ. lib. vj. ff. de pœ. l. interpretatione. c tum quia in caſu §. præcedentis contra non ſeruantem eius diſpoſitionem eſt certa pœna ibidem inducta: igitur iſta non erit cumulanda, cum illa per ſe ſufficiat. argum. ad hoc extra de jud. at ſi clerici. lxxxj. diſtin. c. presbyter aut diacon. & quia ſemel afflicto &c. vij. o. j. cùm percuſſio. Cod. de epi. audi. l. tam dementis. & quia contenti debemus eſſe pœnis legibus comprehenſis. ff. de verb. obli. l. ſi ita ſtipulatus.

l *Vniuerſos.* & ſic vides emolumentum abdicatum à non obtemperante applicari obedienti, & hoc inducit malum inobedientiæ, & virtus obtemperantiæ. argu. extra de poſtu. præla. ad hoc. ff. de re milit. l. iij. §. in bello.

m *Congruè.* q. d. debitè, juxta morem & qualitatem & facultates beneficij. arg. ad hoc. ff. de ali. leg. l. cũ alimenta. extra de zeta. &

† *Et ſic vide detur quòd portio accreſcat perſonæ, cum tamen legiſtæ dicant portionem non perſonæ, ſed portioni accedere. l. ſi totam. ff. de acqui. hæredi. l. hæc ſcriptura. §. ſi. ff. de conditi. ex demõſtratione. Fontanus.*

| *Not. quòd portio accreſcens tunc ſit cum ſuo onere. d. vna. ca. S. alleg. ibi Bal. tradit. Bal. tamen in contrarium & male: vt patet ex fin. ſimile quæ ibi dixit. Fontan.*

Addo. §. pœna. de pœ. di. t. facent. d. cũ quidam. ff. de libe. et poſthu. d. fi. C. de interdict. ma. glo. c. t. de temp. ordi. lib. 6. licet allegetur in contrarium & male: vt patet ex fin. ſimile quæ ibi dixit. Fontan.

Et ſubtiliter in l. 1. C. quando non pe. par pe. accreſcant. Font.

b Sunt enim aliquando conſideranda quæ contingere poſſunt. l. ſi ſeruo. ff. de adi. le ga. §. liberti. tus. inſti. de ſingu. reb. per fideicõ. Fontanus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

æta. & quali. ca. ex ratione. de appel. peruenit. de elec. cùm ex eo §. porrò lib. vj.

a *Onera.* de quibus dixi in parte præcedenti.

b *Conſueta.* intellige conſueta iuxta morem dudum rationabiliter obſeruatum, vel ab initio inſtitutũ. extra de cenſi. c. j. & ca. peruenit. cũ ibi not. xviij. q. ij. Eleutherius. vel intellige conſueta, ſcilicet de iure. vel intellige, ſcilicet de iure imponi: licet aliàs non fuerint præſtita, puta pro procuratione ratione viſitationis vel delegatorum ſeu nunciorum ſedis apoſtolicę occaſione debita. extra de cenſi. cum inſtantia. de præſcripti. cùm ex officij. ad inſolita ergo vel ratione inſtitutionis vel temporis vel diſpoſitionis iure, iſte non tenebitur, ſicut nec alius beneficiatus. extra de cenſi. prohibemus. & c. cap. præterea.

Onera a *conſueta* : b Et c ſi quicquam aliquis prædictorum d vltra e præmiſſa perceperit, f illudque g his ad quos h pertinebit, intra i menſem non reſtituerit k cum l effectu : eoipſo ſi epiſcopus vel ſuperior m prælatus fuerit, à pontificalibus n & ingreſſu o eccleſiæ ſit ſuſpenſus : ſi autem capitulum, p vniuerſitas vel collegium, interdicto q ſe nouerint (donec r prædicta cum integritate reſtituerint) ſubiacere. s Si verò aliqua t ſingularis perſona eccleſiaſtica vel mundana id fecerit : u excommunicationis x incurrat ſententiam ipſo facto, à qua ſine reſtitutione y præmiſſa, præterquam in mortis articulo, z minimè abſoluatur : a Non obſtantibus b

B

prohibitus cui talis ingreſſus interdicitur, habes de ſentent. excom. ca, is cui. lib. vj. & vide ſuper hoc quod not. per Inno. & Hoſti. de ſen. excom. ſacro. & per Gulielm. de offic. deleg. quia pontificali. libr. vj.

Voluntas ſola nõ ſufficit, vbi factum requiritur.

b *Conſueta.* intellige conſueta iuxta morem dudum rationabiliter obſeruatum, vel ab initio inſtitutũ. extra de cenſi. c. j. & ca. peruenit. cũ ibi not. xviij. q. ij. Eleutherius. vel intellige conſueta, ſcilicet de iure. vel intellige, ſcilicet de iure imponi : licet aliàs non fuerint præſtita, puta pro procuratione ratione viſitationis vel delegatorum ſeu nunciorum ſedis apoſtolicę occaſione debita. extra de cenſi. cum inſtantia. de præſcripti. cùm ex officij. ad inſolita ergo vel ratione inſtitutionis vel temporis vel diſpoſitionis iure, iſte non tenebitur, ſicut nec alius beneficiatus. extra de cenſi. prohibemus. & c. cap. præterea.

c *Et ſi quicquam.* Sexta pars.

d *Prædictorum.* ſcilicet habentis annalia percipere, vel beneficiati.

e *Vltra præmiſſa.* id eſt, vltra taxationem decimæ vel reſidui in beneficiis pro decima taxatis : vt in §. & hoc.

f *Perceperit.* ſcire debet quòd ſuum non eſt, ad alium pertinere. C. vnde vi. l. cùm quærebatur.

g *Illudque.* ſcilicet præceptum vltra præmiſſa, vel eo non obſtante æſtimationem. argu. ff. de condic. fur. l. in re furtiua. extra de tranſact. veniens.

h *Ad quos pertinebit.* iuxta diſpoſitionem. d. §. nos. & §. & hoc.

i *Intra menſem.* intellige vt in calendario computandum. extra de ſup. negli. prela. licet. & ſi qui dies de illo lapſi erant, ſupplebuntur de ſequenti : vt not. Gar. in ſimili de elec. cupientes. & cap. quam ſit. libr. vj.

k *Non reſtituerit.* ſcilicet quantum in eo eſt. ſi enim per ipſum non ſteterit quo minus reſtituerit, tunc pro reſtituente habendus eſt. argum. ff. de condi. & demon. leg. iure ciuili. de re iudi. leg. in iure. Cod. de inſti. & ſubſt. leg. j. extra de eo qui mit. in poſ. cap. ij. de regu. iur. cap. cùm non ſtat. & ca. imputari libr. vj.

l *Cum effectu.* q. d. realiter, vt innuat quòd nõ ſufficeret obligatio verbalis facta de reſtituendo : quia vbi opus eſt facto, ſola voluntas non ſufficit. extra de eo qui mit. in poſ. c. j. & ibi not. vt lit. non conteſt cap. quoniam. §. in aliis. ad hoc. ff. de re iudi. leg. iiij. §. ait prætor. quibus mo. pig. vel hypo. ſol. l. ſicuti. §. ſi voluntate. cum ſi. Et verba accipienda ſunt cum effectu. ff. ne quis eum qui in ius. leg. ſi per alium. §. docere. quod quiſque iur. leg. j. §. hæc autem verba. extra de cle. non reſi. capi. relatum. & hoc etiam bene denotat verbum, reſtituat, quod de ſui natura plenam habet ſignificationem. ff. de vſur. l. videamus. §. in Fauiana. de verb. ſig. l. reſtituere.

m *Superior prælatus.* vt archiepiſcopus vel patriarcha. Et ſic vides quòd in paritate delicti in pœnis mitius agitur cum epiſcopo vel ſuperiore quàm cum aliis : & hoc propter dignitatem pontificalis officij. de offic. dele. capi. quia pontificali. libr. vj. & quia in pœnis infligendis deferendum eſt &c. extra de offic. dele. paſtoralis. & ſuper hoc vide quod no. xl. di. cum quidam. vbi no. Bern. quod in pœnis pecuniariis plus punitur maior quam minor. ſed hoc vltimum confundi videtur per leg. quędam. ff. de pœnis. vbi militi artem ludicram exercenti, autſe vendi tanquam ſeruum patienti, pœna capitalis imponitur : quæ pagano talia facienti minime imponeretur : vt ibi. Sed illud ſpeciale poteſt dici in odium militis tale quid perpetrantis, per quod ab exercitio militari, & ſic à defenſione reipublicæ habet abdicari, ob quam ſe morti exponere, & mortem non vitare tenebatur. ff. ex qui. cau. ma. l. penul. cum ibi no. & in cor. authen. de man. prin. §. vlti. col. iij. & ob quam pater filium, & filius patrem poteſt interficere ſine pœna. ff. de relig. l. minimè.

Pœna an propter dignitatem ſit diminuenda.

n *A pontificalibus.* id eſt ab illis quibus poteſt dici pontifex : & ſic celebrare miſſam cùm mitra & baculo non poterit : nam ſuſpenſus ab iſtis, prohibetur ab his quæ ſunt ſibi aliàs vt pontifici permiſſa, & dependentibus ab eis, puta ab ordinum celebratione, frõtis chriſmatione, baſilicarum ſeu virginum conſecratione, & ſimilibus. non autem ab aliis, puta à miſſæ celebratione ſine ornamentis pontificalibus, baptizare, pœnitentias dare, & alia quæ competunt ratione ſacerdotalis officij. ſic ſentit Compoſt. de conſue. cùm dilectus. & Ber. de offic. deleg. ſanè. ij. aliquando tamen ſuſpenditur à ſacerdotali officio : vt d. cap. ſane. & tunc nec iſta poſſet facere, niſi in pœnę impoſitione ſibi permitterentur. de corp. vitia. capi. ſignificauit. Sed pone aliquem ſuſpenſum ab officio ſacerdotali : poterit ne vti pontificalibus, & alibi quã in miſſa? Videretur quòd non : quia interdicto vno, omnia interdicta ſibi cenſentur quæ ſine illo explicare non poſſet. de re. iur. ca. cum quid prohibetur. lib. vj. ſed ſine ſacerdotali officio impleri non poteſt pontificale. de excel. præla. ex literis. circa finẽ.

Suſpenſio à pontificalibus quid cõprehendit.

o *Et ingreſſu eccleſiæ,* à quibus videatur prohibitus cui talis ingreſſus interdicitur, habes de ſentent. excom. ca, is cui. lib. vj. & vide ſuper hoc quod not. per Inno. & Hoſti. de ſen. excom. ſacro. & per Gulielm. de offic. deleg. quia pontificali. libr. vj.

Capitulum caret anima, & excommunicari non poteſt.

p *Capitulum.* hoc verbum & duo ſequentia nomina ſunt intellectualia anima carentia, & ideo excommunicari proprie non poſſunt. de ſen. excõ. Romana. §. in vniuerſitatem. libr. vj. illa enim ſententia de ſe animam ligat. extra de reb. ecc. non alie. cap. ſi quis presbyterorum. In his autem quæ facti ſunt, coguntur facere capitulum, vniuerſitas, collegium per compulſionem membrorum ſuorum. argum. Cod. de appari. præfec. præto. l. cornicularij. libr. xij. de excu. mu. l. maximarum. libr. x. de hoc no. d. capi. Romana. & Compoſt. de reſcript. eam te.

q *Interdicto.* ſcilicet eccleſiaſtico : de cuius tranſgreſſione ſatis cauetur de exceſ. præla. tanta. & per talem ſententiam interdicti, ligati dicunt ſinguli de capitulo, vniuerſitate, vel collegio : vt alicubi audire diuina non poſſint, nec eccleſiaſtica recipere ſacramenta. de ſen. excom. c. ſi ſententia. §. cùm verò. libr. vj.

C

r *Donec prædicta.* innuitur à contrario ſenſu quòd ſtatim reſtitutione integraliter facta eſſet talis ſuſpenſionis & interdicti ſententia relaxata. a ad hoc argu. ff. de poſtu. l. puto. & lxxxj. diſtin. ca. ſi qui ſint. vbi de hoc. Sed contrarium dicas, quòd etiam poſt reſtitutionem eſt neceſſaria relaxatio ſententiæ, cùm in dubium poſsit reuocari reſtitutionis integritas. ſic not. Innocen. de æta. & quali. ca. cùm bonæ.

a Vide his Ioã. Calde. in tract. de eccle. interdi. vbi. membro. col. 6. Fontan.

s *Subiacere.* in hoc caſu & ſequenti hæc decre. eſt canon ſententiæ latæ.

t *Aliqua.* Intellige quæcunque & qualiſcunque ſit, cum indefinite loquatur. de priuil. quia circa. xix. diſtinct. ſi Romanorum. ff. de leg. præſtan. l. j. §. generaliter. & quia hic agitur de incurrenda ſententia excommunicationis, quæ in dubio tanquam in tutiori lata, præſumi debet in quencunque. de eleri. excom. mi. illud. §. licet.

u *Id fecerit.* id eſt vltra præmiſſa aliquid perceperit.

x *Excommunicationis.* ſcilicet maioris. illa enim in dubio inflicta videtur. de ſent. excom. ſi quem.

y *Sine reſtitutione.* ergo cum illa abſolui poterit. argu. xxv. diſt. qualis. extra de præſump. nonne.

z *Mortis articulo.* iſte caſus ſemper excipitur etiam vbi ſedi apoſtolicæ abſolutio reſeruatur. de ſent. excom. nõ dubium.

D

a *Minimè abſoluatur.* intellige per ordinarii qui talẽ abſolutionẽ poterit impẽdere reſtitutionẽ facienti, cũ hoc papa ſibi nõ reſeruauerit. de ſent. excõ. nuper. Sed pone q̃ ordinarius abſolutionẽ talem impendit reſtitutione nõ facta : prodest ne talis abſolutio? Videtur q̃ ſic, licet iniuſta. arg. de ſenten. excom. venerabilibus. §. vbi autẽ. lib. vj. Sed in contrariũ multũ vrget iſte tex. prohibens abſolutionẽ impendi, cũ dicit minimè. & nullo modo ſine reſtitutione. ergo factũ contra legis prohibitionẽ non tenebit : licet nõ ſit adiectum q̃ factum contra nõ teneat. C. de legi. l. nõ dubium. xxj. q. ij. imperiali, ſic ſenrit Guli. in ſententia lata. de off. or. Romana. §. ſi licet ſer. aliter in eis ſentiat. & ad hoc vide quod not. Hoſtien. de priuil. volentes. in verbo, non præſumat. lib. vj.

b *Non obſtantibus.* Septima pars, Hanc clauſulam fore referendam dico ad omnia præcedentia. argum. ff. de leg. j. l. talis ſcriptura. §. vlti. extra de app. cap. inquiſitioni. & cap. ſecundo requiris. & iſta non obſtantia tollunt effectum talium, vt ſaltem in aliquo obſtare non poſsint huic decre. & diſpoſitis per eam. ar. extra de reſcript. cum aliquibus. vbi de hoc dixi lib. vj. & ad hoc de elect. cap. vbi maius. §. cæterum. circa fin. de off. ord. c. quia plerique. cod. lib.

Quibuſ-

a *Quibuſcunque.* id eſt, ſub quacunque forma verborum conceſsis.

b *Iuramento.* argu. quòd papa ſuper iuramento præſtito ex cauſa poſſet diſpenſare vel diſponere tanquam ille cuius auctoritas in illo intelligitur excepta. arg. ff. ad municip. l. imperatores. extra de iureiur. c. venientes. & ſuper hoc vide quod not. eod. titu. c. quanto.

† Niſi enim hoc fuiſſet expreſſum per clauſulã generalem, nõ obſtantib. non tolleretur iuramento firmata. habes gl. in c. cum nõ deceat. de ele. lib. 6. & in verbo, patria. de dulis. de ſepul. vide quod ego verbis que dixi. Fiunt.

c *Confirmatione.* intellige etiam ex certa ſcientia : tum quia generaliter loquitur : tum etiam propter verbum, quacunque, quod ſequitur.

d *Quacunque firmitate.* puta pœnæ adiectione, pignorum datione, fideiuſſorũ vel obſidum obligatione, vel alia ſimili.

e *Quæ omnia.* ſcilicet priuilegia, indulgentias, conſuetudines, ſtatuta, iuramenta, confirmationes & firmitates quaſcunque.

f *Quo ad hoc.* ſcilicet in hac decre. ſtatuta. quantum ergo ad alia in hoc c. non expreſſa, talia non intelliguntur caſſata nec ſublato. arg ff. ſolu. matri. l. ſi cùm dotem. & l. ſi verò. §. ſi. ſocero. in lib. fem. de cog. feu. cap. j. & hoc facit pro iis quę not. ſain §. & hoc.

g *Firmitatis.* Nota papam poſſe tollere ex cauſa talia de quibus hic dicitur, & ſimile de elect. quia ſæpe. cum ſi. huius ratio poteſt eſſe : quia in omni conſuetudine vel ſtatuto & in iuramento ſemper intelligitur principis auctoritas excepta. x. col. de prohi. feu. alie. l. imperialem. §. vlti. & dixi ſ. in verbo, iuramento.

h *Nulli ergo.* ſuper hac clauſula dic vt dixi in decre. execrabilis in fine. Zenzelinus.

Diuiſio.

Eccleſiæ Romanæ. Diuide iſtã decre. in partes quatuor. In prima conſtitutionis cauſa ſeu ratio præmittitur. In ſecũda facti prohibitioni ſubiiciendi recitatio ſubiungiturnibi, Attendentes &c. In tertia cõſtitutio phibitoria ſuper creatione officialium beati Petri vel creatorum habentium per ſedem apoſtolicam confirmari annectimur : ibi, Omnibus & ſingulis &c. In quarta factum in contrarium irritum decernitur : ibi iuxta finem §. decernentes &c.

i *Romanę.* Ecclęſiæ

k *fidelium.* fidelis

l *diſſimulare.* diſſimulare

i Ecclęſiæ Romanę ſuorumq̃ k fidelių diſpędia l diſsimulare nõ poſſumus, quibuſcunque a priuilegiis vel indulgentiis aut cõtrariis conſuetudinibus & ſtatutis iuramento b †, confirmatione c ſedis apoſtolicæ, aut alia quacunque d firmitate vallatis, quæ omnia e quo f ad hoc auctoritate apoſtolica reuocamus, & nullius deinceps eſſe volumus firmitatis. g Nulli h ergo &c. noſtræ conſtitutionis, reuocationis, caſſationis, irritationis & voluntatis. &c.

B

DE MAIORITATE & obedientia.

Quia multi aſſumebant dominium, & ſe creari faciebant poteſtates & capitaneos in comitatu Sabinæ & aliis locis nominatis, qui ſunt de patrimonio eccleſiæ Romanæ, inhibetur ne tales decetero aſſumantur, neque illis tanquam talibus obediatur, & quòd nullus huiuſmodi præeminentiam ſibi audeat adſcribere ſine ſpeciali licentia ſedis apoſtolicæ. Et ſi ſint aliquæ ciuitates quæ habeant ius eligendi tales capitaneos per ſedem apoſtolicam confirmandos, vetat papa quòd ante confirmationem debitam nulla eis tanquam talibus præſtetur obedientia.

CAP. VNICVM.

C

Eccleſiæ i Romanę ſuorumq̃ k fidelių diſpędia l diſsimulare nõ poſſumus, quin poſtquam nobis cognita m fuerint, aduerſus ea opportunis n remediis occurramus. Attendẽtes o igitur grauia nocumenta quæ nonnullis p ciuitatib⁹, q terris, caſtris, intra patrimonium r beati Petri in Tuſcia, comitatum s Sabinæ & terram t Arnolphorũ conſtitutis eidẽ eccleſiæ Romanæ ſubiectis, & perſonis ſingularibus eorũdem, & diuerſorum tã nobilium quàm etiam aliorum vſurpato u regimine prouenerunt, x & volentes ſuper hoc in poſterũ y eorum diſpendiis præcauere, Omnibus z & ſingulis comitatibus, ſeu vniuerſitatibus, & ſingulis perſonis ciuitatũ, terrarum, caſtrorum & locorum intra patrimoniũ comitatum & terram prædictos a conſtitutis, in quibus b videlicet no bis, ſeu quibuſuis officialibus noſtris ius c † cõpetit deputandi vel inſtituendi aut eligendi ſeu ponendi poteſtates, d capitaneos, dominos vel rectores aut officiales quoſlibet alios, ne ipſæ e poteſtatem, capitaneum, dominum, rectorem vel defenſorem ſeu quemcunque alium officialem, quocunque nomine f

D

in cor. auth. vt iudi. ſine quoquo ſuffragio. §. cogitatio. & ibi not. coll. vij. nã ad vnum malè frequẽter aliud ſequitur. ff. de rei vendi. l. ex diuerſo. § j. vix enim bono peraguntur exitu quæ malo fuerunt inchoata principio. j. q. j. c. principatus.

y *In poſterum.* exempla enim præſentia & præterita cauere nos præmonent in futurum. lxxxij. diſt. c. plurimos. in fin.

z *Omnibus & ſingulis.* tertia pars. hic ſume illa verbã quæ ſunt circa finem, auctoritate apoſtolica diſtrictius inhibemus. & inhibitio talis facta comitatibus vel vniuerſitatibus, facta videtur ſingularibus perſonis comitatum vel vniuerſitatem conſtituentibus : vt plene dixi in decre. ſi fratrum. in verbo, ciuitatibus.

a *Prædictos.* pẽr hoc videtur quòd hæc conſtitutio ſit localis, cùm ad certa loca & diſtrictus certos ſe limiter : ſed nihilominus ius conſtituit ad alia vel alios. Cod. de legi. leg. ij. & argum. ff. de iuſti. & iure. l. omnes populi. inſti. de iure natu. §. ius autem.

b *In quibus videlicet.* ex hoc dicas prohibitionẽ & decretum huius decr. ſe nõ extendere ad loca in quibus ius talia facienti papæ vel ſuis officialibus nõ cõpetit : quia in illis de nullo præiudicio Romanæ eccleſiæ agitur, nec de illis papa intromittere ſe intendit, niſi ratione peccati. extra de iudi. nouit.

Dominꝰ inuitis ſubditis nõ poteſt ſe alteri ſubiicere.

c *Ius competit.* principi ſoli competit & nulli ſingulari de iure communi ſcripto dare iudices ordinarios, niſi aliud de conſuetudine competat : vt eſt videre hodie in multis baronibus & dominis temporalibus habentibus iuriſdictionem omnimodam in ſuo patrimonio incorporatam. argu. C. de eman. lib. l. j. de appa. iudi. l. viros. li. xij. extra de foro compe. cùm contingat. de offi. ord. li. vj. ſic ſentire videtur Ber. extra ne præla. vices ſuas. ca. ij.

d *Poteſtates.* hoc verbũ & ſequentia ſunt nomina præſidentiũ iuriſdictioni. ff. de verb. ſig. l. poteſtatis. & patet in c. fundamẽta. de elect. lib. vj. & in extrauag. ſi fratrum. & ibi dixi.

Sententia certa ſuper incerto dari nequit.

e *Ne ipſæ.* ſcilicet communitates vel ſingulares perſonæ.

f *Nomine cenſeatur.* ſi. in cap. ſi fratrum. de variatione enim

nominis

† Nota hîc quòd clerici habẽt iuriſdictionem temporalẽ ſuper quo vide quod ideo dixit no. in decre. ſi fratrũ. Bal. in cap. circa princ. in verbo, nimis. de uſurpationis, & expone. quòd ne vſurpato id eſt inuaſo vel illicitè occupato.

Vide his Ioã. Calde. in tract. de eccle. interdi. vbi. membro. col. 6. Fontan.

x *Præſumpſerunt.* hoc verbum ſignificat ſimplicem actum ſine effectu. ff. de verb. ſig. l. præſumpſerunt. & ſic ſumitur. c. Conſtantinus. 24. diſt. Sed cõtra iuriſdictionem ſpiritualis & temporalis diſponunt. 23. q. 8. conuenior. de cle. coniu. cap. ex parte. in auth. quo. oportet epiſc. col. 1. in pri. ergo nõ debent ſimul in eadẽ perſona miſceri. Arg. no. l. ſi in alia. ff. pro ſuo. facit de prob. cum ſingula. Ité Luca 12. Chriſtus noluit præſſe iudicio familiæ ereſcunda. & Io. 6. noluit à populo creari rex Fontan.

y *Vſurpationis.* vt iuxta facti quantitatẽ & qualitatẽ, perſonę, quę conditionẽ, loci & tẽporis, cauſæq̃, diſtinctionẽ, remediũ induerat. ff. de pœ. l. aut facta. de pœnit. diſt. j. aut facta. extra de homi. ſicut dignũ. cum ſi. non autem more imperiti medici qui vno collyrio omnium oculos vult ſanare. xxxv. diſt. cap. neceſſe.

o *Attendentes.* ſecunda pars. & eſt ſimile de ſta. reg. cap. attendentes. Clemen. v.

p *Nonnullis.* id eſt aliquibus. duobus vel bis negatiuis affirmatiuo æquipollẽtibus. ff. de verb. ſig. l. duobus. de quo plenius dixi in decr. cum inter nonnullos.

q *Ciuitatibus.* hic videri poteſt quod no. Guliel. de reſcrip. ſtatutum. in verbo, ciuitatibus.

r *Patrimonium.* talia loca dicuntur eſſe in patrimonio ſancti Petri, ratione iuriſdictionis & ſuperioritatis quas in eis Romana eccleſia habet.

f *Comitatum.* repete verbum, intra.

t *Et terram.* & hic repete verbum intra.

u *Vſurpato.* hic ſonat vitiũ. quandoque auditionem tẽ in bono ſumitur : *temporalẽ* ſuper quo vide quod ideo dixit no. in decre. ſi fratrũ. *Bal. in cap.* circa princ. in verbo, *nimis. de* uſurpationis, & expone. *vetur.* quòd ne vſurpato id eſt inuaſo vel illicitè occupato.

x *Prouenerunt.* hoc dicit quia ex vno malè initiato regimine mala multa ſequitur. c. Conſtantinus. 24. diſt. Sed cõtra iuriſdictio ſpiritualis & temporalis diſſerunt. 23. q. 8. conuenior. de cle. coniu. cap. ex parte. in auth. quo. oportet epiſc. col. 1. in pri. ergo nõ debent ſimul in eadẽ perſona miſceri. Arg. no. l. ſi in alia. ff. pro ſuo. facit de prob. cum ſingula. Ité Luca 12. Chriſtus noluit præſſe iudicio familiæ ereſcunda. & Io. 6. noluit à populo creari rex Fontan.

Universidad de Deusto
Biblioteca

nomis in talibus non curatur, sicut nec alibi. xiiij. q. iij. c. plerique. extra de simo. in tantum. ff. si cer. peta. l. lecta.

a Vel *recipere*. scilicet de nouo.

b *Retinere*. scilicet prius electum vel receptum.

c *Tanquam potestati*. non est ergo hic prohibitum ei tanquã alij absque iurisdictione obedire, quod dic vt not. in capi. si fratrum.

d *Quo quo modo*. quasi dicat etiã leue mãdatum faciens, quia extra territorium ius dicenti impune non paretur. ff. de iurisdi. om. iudi. l. vlti. extra de consti. cap. vt animarum. lib. vj.

e *Neue*. repete verba, districtius inhibemus, quæ sunt infra.

f *Licentia spectata*. ergo cum illa posset.

g *Quamodolibet*. q. d. nec per se nec per alium, nedum inter inuitos, imò nec volentes. simile huic de rescript. statutum. §. in nullo. lib. vj.

h *Omnino dimittat*. id est in totum, nulla parte iurisdictionis vel officij sibi retenta.

i *Ius competit*. forte ratione consuetudinis vel etiam ratione iurisdictionis: quo cauetur quòd vniuersitas per electionem sibi iudicem constituat, Cod. de iurisdi. om. iud. l. vlt. cùm sic electo lex dat ordinariam iurisdictionem. ar. l. xiij. distinc. capi. si in plebibus. in cor. authen. de defen. ciui. §. nos igitur. col. iij. vt not. extra ne præla. vi. suas. capi. ij.

Index electus ab vniuersitate an de iure communi habeat per superiorem confirmare.

k *Debeat*. vt puta ex pacto vel transactione. Sed hic quæro vtrum de iure cõmuni electus ab vniuersitate in iudicem, habeat confirmari per superiorem? Videtur q̃ non. arg. ff. quando appel. ff. l. j. §. folet. de decre. ab ordine faci. leg. j. Item ex quo tali electioni lex dat iurisdictionem ordinaria, vt dixi in gl. præcedenti, nõ videtur necesse adeundus superior pro aliqua cõfirmatione. ar. ff. de cõdi. insti. l. quæ sub conditione. §. vlt. in cor. auth. de hære. & fal. circa princ. col. j. cùm etiam ex iuris cõmunis beneficio vniuersitati talis electio cõpetat, quod ab omni diminutione, id est superioris adiectione debet esse extranea. in cor. authen. cõstitutio quæ dignitatibus §. illud col. vj. Præterea qua ratione in creato syndico ab vniuersitate nõ est opus cõfirmatione superioris vel decreto, cùm sic creato lex potestatẽ tribuat. ff. quod cuiusq; vni. nor. l. j. §. quibus. & l. nulli, idẽ videtur de electo in iudicẽ. sic not. Inno. de syndico extra de procu. cõsulti. & de iura. calũ. cimperatorum. vb. de hoc per Host. licet Accur. in l. nulli aliter sentire videatur sed iura per quæ ad dicendum cõtra mouetur, hoc nõ probãt. In cõtrariũ videtur ad instar tutoris qui actoré non cõstituit nisi cũ decreto superioris. ff. de tute. l. solet. de admi. tu. l. decreto. insti. de cura. §. vlti. ad idẽ, quia cõsensu maioris partis vniuersitatis videtur authoritate solẽni superioris fore cẽsendus confirmandus. C. de legatio. l. si q̃. & l. quoties. libr. x. Itẽ quia videtur interesse superioris scire & examinare cui tanquam iudici vniuersitas & singuli ex ea per consequens sunt subiecti: quare eius assensus videretur exposcẽdus. ar. extra de offi. archi. c. ad hoc. §. vlti. de excess. prælа. dilecta. cũ ibi no. per Host. licet eadẽ decre. pro parte cõtraria præstet efficax argumentũ. quid enim si schismaticũ vel hæreticũ sibi iudicẽ cõstituerent? nõ videtur aliqua re tolerandũ. ar. extra de elec. c. venerabilẽ. Et istam opi. declarare videtur Host. extra de iudi. c. vlti. Sed q̃ prius dictũ est, fortioribus vinci videtur argumẽtis: potiũsimè supposita tali vniuersitate quæ superiorem nõ recognoscat: sicut sunt multæ in Italia, de quibus loquitur textus iste, in illa enim infallibiliter videtur q̃ assumptus per eã in iudicẽ, cõfirmatione aliqua nõ egeat: cum nõ sit superior qui eã dare possit. sed in alia quæ superiorẽ recognoscat, magis procedit dubitatio: & de illa potest dici q̃ sine eius assensu sibi perpetuũ iudicem vel potestatẽ eligere nõ possit, etiã prætextu cõsuetudinis. in cor. authen. de defen. ciui. §. vl. colla. iij. C. de suscepto. & arca. l. neminem. lib. x. & multis aliis iuribus statuẽtibus officia censeatur, in ciuitatibus, castris, terris & locis prædictis, aut eorum aliquo eligere, assumere, vocare vel [a] recipere, retinere [b], aut iam electo vel assumpto, vocato seu recepto tanquam [c] potestati seu capitaneo, rectori seu defensori vel officiali obedire quoquo modo [d] præsumant: néve [e] taliter electus, assumpt[a], receptus seu vocatus, huiusmodi potestariæ, capitaneatus, dominij vel rectoriæ seu defensoriæ, aut quodcunque aliud cuiusuis nominis officium recipere, acceptare, assumere vel gerere (nisi de nostra & apost. sedis licẽtia speciali[f]) quomodolibet [g] audeat: sed assumptum omnino [h] dimittat. Vbi verò ad communitates seu vniuersitates & singulares personas ciuitatũ, terrarum, castrorum & locorũ publica potiũsimè iurisdictionalia quę iure successorio non transferuntur, debere esse tẽporalia, nõ perpetua. quæ allegata reperies tu merus canonista [a] legũ ignarus per Hosti. d. a *Canonista*
c. vlti. & ad hoc de elec. fundamenta. lib. vj. Ratio huius fuit, *sta vt plures*
ne tales perpetuò rempublicã occupatam retinentes, aspera *mum legum*
dominatione eã opprimerent. ff. de origi. iur. l. ij. §. & cũ pla *sunt ignari.*
cuisset. & ne concussionũ dominatione subditos vexaret. 50. *quos derisi*
distin. neminẽ. Temporalem autem iudicem sibi forte cõsti- *dente docto.*
tuere poterit absque superioris confirmatione: quia nõ reperitur de iure scripto fore necessaria hæc in defensore ciuitatis. C. de iurisdic. om. iudi. l. vlti. & per iura su- *in ca. super*
perius allega. intelige tamẽ iurisdictione superioris integrè relaxata, & omnium eius emolumento. alias forte se posset opponere p̃ suo interesse, ne ius q̃ habet in subditis, perdat. ff. de aqua plu. ar. l. in concedẽdo. & l. iudicẽ. extra de testi. veniẽs. & no. de præscri. auditis. & plenè per Host. de offic. ord. cùm ab ecclesia. rum. aliàs esset in potestate subditorũ se subtrahere à superioris dominij ditione. Non est autẽ absonũ plures iudices vniuersitati præsse, vno sub alio existente. in cor. auth. de defen. ciui. §. nos igitur. col. iij. & argu. eorum quæ no. Innoc. extra de præb. cùm non ignores. de resi. do. cùm venerabilis. & per Guliel. de re iudi. abbatẽ. in subscriptione. Sed licet præmissa probabiliter dicta videantur: tutius tamen est dicere q̃ superioris confirmatio requiratur, per ea quæ sunt pro hac parte allegata. & est expressum in defensore ciuitatis, qui electus ab vniuersitate cõfirmari debet per superiorẽ. in cor. auth. de defen. ciui. §. vlt. col. iij. C. eo. tit. l. defensores. ita nec occurrit probabilis ratio quare non ita requiratur in alio iudice, sicut in defensore. sic sentit Accur. ff. de iurisdi. om. iudi. l. & quia. & dicam infrà in glo, nedum ergo.

Cõsuetudo in cõfirmatione attenditur.

l *Consueuerit confirmari*. in confirmatione igitur consuetudo attenditur: vt hic, & ar. extra de capel. mo. dilectus. de eo sue. cum dilectus. de ma. & obe. his quæ. de verb. sig. abbate. ff. quod cuiusque vniuer. nomine. l. nulli. de mu. & ho. leg. vt gradatim. §. j. cum multis ſi.

Iudices plures vnius ciuitatis præesse possunt.

Princeps est lex animata in terris.

m *Debitam confirmationem*. debitã dicit, quia examinatio in cõfirmandis habet precedere. extra de elec. venerabilẽ. de iureiur. Romani. §. itaq. Cle. vita demũ cõfirmabitur, si est idoneus, aliis rite concurrentibus. ff. de mune. & ho. l. vt gradatim. §. j. de decur. l. eos. extra de elect. cum nobis olim.

n *Tanquam potestati*. tanquam alij ergo obedire posset fraude cessante: vt dixi in ca. si fratrum.

o *Præsumat*. nedum ergo electus ad dignitates ecclesiasticas ante confirmationem non administrat. de elect. qualiter post obitum. & eod. titu. cap. auaritiæ. lib. vj. imò nec electus ad seculares: vt hic, & C. de diuer. offi. & appari. iudi. & proba. eod. l. probatorias. libr. xij. in corp. authen. de defen. ciui. §. interim, & §. fi eadem. col. iij.

p *Inhibemus*. talis inhibitio quẽ ad obtemperandũ adstringit, nõ obtemperãri inobedientiæ notã peccatũ inducentem adscribit. extra de ma. & obe. c. si quis. &. c. illud. ff. de re mili. l. iij. §. in bello. cum ibi not. & Host. de offi. or. inter cætera. §. vl. de treu. & pa. ca. j. dignum est enim detrimentum vetitos sustinere &c. extra de constitu. cap. cognoscentes.

q *Decernentes*. quarta pars. Et tale decretũ principis, factũ in cõtrariũ reddit nullũ, vt hic videsis: nã qua ratione factũ cõtra legis scriptæ inhibitionẽ nullũ est. C. de legi. l. non dubium. xxv. q. ij. c. imperiali. eadẽ ratione factũ contra inhibitionem principis, qui lex est animata in terris. in corp. auth. de consul. §. vlti. col. iiij. cùm & dici consueuerit q̃ mitius agitur cũ lege quàm cum legis ministro. ff. de arbi. l. Celsus. & notari consueuit extra de cle. excommu. mi. c. si celebrat.

r *Irritum & inane*. simile. C. de sacrosan. eccle. authẽ. cassa & irrita. & sic

irrita. & sic cassatione aliqua vel irritatione hominis nõ est opus, nisi quatenus de facto processerit: cum de se nullum irritari non possit. ff. de iniusto testa. l. nam. & sibi. de ædili edic. l. boues. m. §. vlt. & arg. extra de desponsa. impu. ca. ad dissoluendum.

a *Quidquid*. & ita facta electio de talib[a], iuxta. §. omnibus & singulis. vel obediẽtia eis præstita, vel facta per eos: iuxta ver. non verò. & consequenter mandata quæcunque, processus, sententiæ per tales facti & prolatæ, nulli & nullæ sunt, tãquam facta ab illis qui ius faciendi non habuerint post talẽ inhibitionem. ff. de offi. proconsl. l. obseruare. §. vlti. extra de consuet. ad audientiã. de iure pa. quod autem. & in dec. sanctæ Ro. in fi. vbi de hoc dixi.

b *Attentari*. ſi. de rescript. statutũ. lib. vj. Zenzelinus.

Xecrabilis.] De cretalis præsens iuisſibi lis est in duas partes principales. In prima cõstitutionis ratio multiplex præmittitur. In secunda ipsa constitutio modificatiua contra obtinentes iam plures dignitates, vel personatus, seu beneficia cum cura subsequitur. j. in §. nos itaque. Et illa diuidi potest in quinque partes. In prima enim contra prædicta obtinentes cum dispensatione legitima, cum pœnæ adiectione, & certa protestatione certũ quid disponitur. In secunda contra illa obtinentes absque dispẽsatione canonica statutum nouum editurnibi, in §. porrò quia. In tertia cõtra recipientes secundũ beneficium secum primum nõ compatiẽs, ius nouum annectitur: ibi, in §. qui vero. In quarta qui in hoc casu intelligantur ordinarij, declaratur: ibi, in §. exterum ordinarios. In quinta contra modificatiuam constitutionem interpretatio subinfertur: ibi, in §. quantũ autem.

c *Execrabilis*. Exponi potest hoc verbum, id est abominabilis seu detestabilis vel euitabilis. simile verbum & similis expositio. C. de aquæduc. l. ad reparationem. lib. xj. ff. de aliu. mu. cau. fac. l. item. §. poterit. C. de admi. tu. l. lex quæ tutores. circa me. Et merito talis ambitio execrabilis dicitur, cum circa spiritalia versetur. C. de epis. & cle. l. si quenquam. nam & contra tẽporalia est vitanda, cùm dicatur radix omnium malorũ. j. ad Timot. c. vj. de pœ. di. ij. quia radix. xlvij. dist. c. bonorum. & alibi appellatur mater omnium malorũ. in cor. authen. vt nulli iudic. ver. agitur. col. ij. Et periculum animæ inducitur in assecutione pluralitatis beneficiorum sine dispensatione legitima. extra de præb. quia intantũ. & ibi no per Host. de excep. cùm ecclesiasticæ. licet Inno. ibi notauerit nõ esse crimẽ plura beneficia simul habere. & de præb. cum iamdudũ. sed infallibiliter Host. opi. est præstantior, saltem in beneficiis se concursu nõ compatientibus: de quibus presens. c. loquitur. sic etiã no. idem Inno, de elec. dudum. ij. Sed hoc qualiter, nõne hic obtinebãtur plura talia beneficia ex dispensatione papali? vtiq.: vt patet j. nõnne ergo tutus erat à periculo animæ ille cũ quo dispensatũ erat? Dicas q̃ sic, etiam si absq; omni causa rationabili dispensationem obtinuisset: nã prohibitio retentionis talium beneficiorum nõ à Deo, sed à sola voluntate conditoris canonis fuit inducta: quare sola voluntate cõtraria tolli potest. iuxta illud, Est eius tollere vel interpretari, cuius fuit condere. C. de legi. l. vlt. extra de sen. excom. inter alia. xj. q. iij. §. ex his. sic expressè sentit Inno. & Host. post eum extra de stamo. cùm ad monasterium. in glos. nisi ex causa. & Guli. in Spec. in tit. de dispen. Secus si dispensatio fiat cõtra votum tacitũ vel expressum, vel contra legem Dei, vel contra statuti generalis ecclesiæ: nã in his facta sine causa in foro animæ nõ prodesset. sic intellige quod no. per Ber. extra de voto. cap. non est. & clarius per Host. & Inno. extra de renun. ca. cùm inter P.

Beneficiorum pluralitas animæ periculũ inducit.

Dispensatio beneficiorũ pluralitate, an sit tutus à periculo animæ.

d *Religiosorum*. cum isti sint plus Deo adstricti quã cæteri: nam per professionem contemptis honoribus, abiectis diuitiis, spretuq; deliciis, arbitrium propriũ subiugarunt alterius ditioni. extra de elec. quorundã. lib. vj. in eis periculosior est ambitio: cum nõ sint peiores experti quàm qui in monasteriis defecerũt, secũdum Aug. xlvij. dist. ca. quantũlibet. & scriptum est. Post concupiscẽtias tuas non eas. mens etiam potẽtiæ, id est humanæ dignitatis auida, nec abstinere nouit à vetitis, nec gaudere concessis, nec pietati adhibere consensum: vt ea. di. ca. virum. & extra de concess. præb. c. detestanda. lib. vj. & alibi legitur, Quos amor dominationis inuasit, iugum disciplinę fecit refpuere. xcv. di. c. bene quidem. e *Ambitio*. expone id est aspiratio vel anhelatio ad dignitatem vel beneficiũ: vt colligitur. C. si certa pet. l. quisquis. extra de præb. cum iãdudum. alibi tamen sumitur aliter. ff. de decr. ab or. faci. l. ambitiosa. Et de hac ambitione scribit beat[o] Ber. O ambitio ambitium crux, id est pœna, quomodo omnes torquent omnibus places? hoc ex prava intentione. sic recitat Host. de præb. c. quia intantum. ipsa tamen nisi ad actum realem processerit, sola pœnitẽtia tollitur. arg. extra de simo. c. vlt. & not. Host. de elec. non refu. c. relatum. in verbo, amouerit.

Dignitatibus annexus à vitio non abstinet.

Hæc extra negans reperitur inter communes sub tit. de præb. cũ glos. Colu. de monte. Laud. Ambitio torquet omnes. Auarus est insatiabilis. Vide huic c. detestãde. de concess. præb. ibi al. lega. l. cũ glos. in ver. ex tertia. C. ne fil. pro pat. & huic tex. de importunitate discentem, extem de ad concessa ob aliorum reuerentiam. l. i. §. qua oneranda. ff. quæst. gl. in ca. vnusquisque. 22. q. 4. Text. in extraua. Cle. v. ex superne. de præben. & dignit. Ité ob ingentẽ latitiã Io. de Selua in tracta. beneficiali. i. parte. q. ii. Item qua princeps cũ cedit tempore schismatis tribulationis, potest rebus pacatis reuocare. Abbas cap. sicut. de iniur. Felin. c. i. de proba. Fons.

f *Semper*. hoc aduerbium denotat omnimodam temporis continuationem. ff. de ali. leg. l. Caio. §. Imperator. de condi. & demon. l. si quis ita. §. Titio. de consecra. distin. v. ca. nunquam.

g *Eo*. ponitur pro tanto, vel pro ideo.

h *Insatiabilis*. propriè loquitur huius ca. cõditor. nam nec satietas vnquã nec finis aderit cupiditati. xlvij. dist. sicut hi. nam totus mundus nec obolus est auaro. xiiij. q. iij. ca. quid dicã. vnde verificator dicit, Dues habere cupit quãto plus omnia sumit. & de ipso dicitur, q̃is seruus eris, si te species trahat æris. & no. de ea. sicut hi.

i *Quo*. expone pro quantum, vel pro quia.

k *Indulgetur*. hoc dicit, quia cùm vni indulgetur indigno, ad prolationis contagiũ prouocat vniuersos. xxxij. q. iij. cap. est iniusta. & si ea quæ malè vsurpantur omittimus, excessus viam aliis aperimus. xxxv. quæst. ix. cap. loci. lxxxij. distin. peruenit. facilitas etenim veniæ incentiuum tribuit delinquendi. d. c. est iniusta. & extra de vita & hone. cleri. c. vt clericorum. & hoc intellige de facto. de iure enim non tribuit. & sic non obstat. j. quæst. vij. c. exigunt. vel aliter vt ibi not.

l *Improbitas importuna*. id est infesta, seu inquieta, per quã non concedenda frequenter cõcedũtur. C. de pe. bo. subl. l. j. lib. x. extra de concess. præb. detestanda. lib. vj. quare valere non debent, vel saltem cõcessa reuocari merẽtur, vt d. iurisbus. & extra de purg. cano. c. cũ in iuuentute. de reſcri. quia per ambitiosam. lib. vj. Per hoc quod dicit, improbitas: appareret quòd alia importunitas, puta quæ nõ ad noxã tendit, sed ad remedium, vel iuris proprij conseruationẽ vel persecutionem, non est inhibita sed permissa, quare exaudienda. de pœnit. dist. j. c. importuna. 100. distin. c. prisca. ij. q. vj. §. post appellationem. ff. de libel. dimiſ. l. j. extra de appel. ca. ab eo. lib. vj.

m *Prædecessoribus*. hic dic ſi placet quod dixi in proœ. constitu. Cle. v. in §. hæc sanè.

n *Tam obtinuisse*. scilicet à liberaliter concedente.

o *Quàm extorsisse*. scilicet ab inuito per talẽ importunitatem. extra de purg. cano. c. cùm in iuuentute. extortio enim liberalitatem nescit, & violentiam sapit. ff. de leg. iij. l. fideicommissa. §. ſi rem. quare per eam concessa, extorta potius quàm obtenta dicuntur. de elec. quorundam. lib. vj.

p *Quod vnus*. hoc contra ius commune est: vt j. sequitur, quod vnus plura beneficia se simul nõ cõpatiẽtia obtineat: cùm singula sint singulis committenda personis. lxxix. di. c. singula.

Xecrabilis c quorundã ram religiosorũ [d] quàm secularium ambitio [e], quæ semper [f] plus ambiens eo [g] magis fit insatiabilis [h] quo [i] sibi amplius indulgetur [k], & improbitas importuna [l] petẽtium à nobis & prædecessoribus [m] nostris Romanis pontificibus nõ tam [n] obtinuisse quàm [o] extorsisse plerunque noscuntur quod [p] vnus interdum etiã ad vnum resignare teneatur: aliàs vtrunque perdit, & inhabilis fit ad sacros ordines suscipiendos, & ad quodcunque beneficium habendũ. Tandem qui dicantur ordinatũ quantum ad præmissa, & quæ sint beneficia curam animarum habentia, hic manifestatur. hoc dicit hæc extrauagãs, quæ est notabilis & multum practicabilis, & grauius obligat quã ca. de multa, eadem titu. in anti. vt patet ad oculum.

CAPIT. VNICVM.

Xecrabilis c quorundã ram religiosorũ [d] quàm secularium ambitio [e], quæ semper [f] plus ambiens eo [g] magis fit insatiabilis [h] quo [i] sibi amplius indulgetur [k], & improbitas importuna [l] petẽtium à nobis & prædecessoribus [m] nostris Romanis pontificibus nõ tam [n] obtinuisse quàm [o] extorsisse plerunque noscuntur quod [p] vnus interdum etiã ad vnum

Post concupiscẽtias tuas non eas. mens etiam potẽtiæ, id est humanæ dignitatis auida, nec abstinere nouit à vetitis, nec gaudere concessis, nec pietati adhibere consensum: vt ea. di. ca. virum. & extra de concess. præb. c. detestanda. lib. vj. & alibi legitur, Quos amor dominationis inuasit, iugum disciplinę fecit refpuere. xcv. di. c. bene quidem. e *Ambitio*. expone id est aspiratio vel anhelatio ad dignitatem vel beneficiũ: vt colligitur. C. si certa pet. l. quisquis. extra de præb. cum iãdudum. alibi tamen sumitur aliter. ff. de decr. ab or. faci. l. ambitiosa. Et de hac ambitione scribit beat[o] Ber. O ambitio ambitium crux, id est pœna, quomodo omnes torquent omnibus places? hoc ex prava intentione. sic recitat Host. de præb. c. quia intantum. ipsa tamen nisi ad actum realem processerit, sola pœnitẽtia tollitur. arg. extra de simo. c. vlt. & not. Host. de elec. non refu. c. relatum. in verbo, amouerit.

f *Semper*. hoc aduerbium denotat omnimodam temporis continuationem. ff. de ali. leg. l. Caio. §. Imperator. de condi. & demon. l. si quis ita. §. Titio. de consecra. distin. v. ca. nunquam.

g *Eo*. ponitur pro tanto, vel pro ideo.

h *Insatiabilis*. propriè loquitur huius ca. cõditor. nam nec satietas vnquã nec finis aderit cupiditati. xlvij. dist. sicut hi. nam totus mundus nec obolus est auaro. xiiij. q. iij. ca. quid dicã. vnde verificator dicit, Dues habere cupit quãto plus omnia sumit. & de ipso dicitur, q̃is seruus eris, si te species trahat æris. & no. de ea. sicut hi.

i *Quo*. expone pro quantum, vel pro quia.

k *Indulgetur*. hoc dicit, quia cùm vni indulgetur indigno, ad prolationis contagiũ prouocat vniuersos. xxxij. q. iij. cap. est iniusta. & si ea quæ malè vsurpantur omittimus, excessus viam aliis aperimus. xxxv. quæst. ix. cap. loci. lxxxij. distin. peruenit. facilitas etenim veniæ incentiuum tribuit delinquendi. d. c. est iniusta. & extra de vita & hone. cleri. c. vt clericorum. & hoc intellige de facto. de iure enim non tribuit. & sic non obstat. j. quæst. vij. c. exigunt. vel aliter vt ibi not.

l *Improbitas importuna*. id est infesta, seu inquieta, per quã non concedenda frequenter cõcedũtur. C. de pe. bo. subl. l. j. lib. x. extra de concess. præb. detestanda. lib. vj. quare valere non debent, vel saltem cõcessa reuocari merẽtur, vt d. iurisbus. & extra de purg. cano. c. cũ in iuuentute. de reſcri. quia per ambitiosam. lib. vj. Per hoc quod dicit, improbitas: appareret quòd alia importunitas, puta quæ nõ ad noxã tendit, sed ad remedium, vel iuris proprij conseruationẽ vel persecutionem, non est inhibita sed permissa, quare exaudienda. de pœnit. dist. j. c. importuna. 100. distin. c. prisca. ij. q. vj. §. post appellationem. ff. de libel. dimiſ. l. j. extra de appel. ca. ab eo. lib. vj.

m *Prædecessoribus*. hic dic ſi placet quod dixi in proœ. constitu. Cle. v. in §. hæc sanè.

n *Tam obtinuisse*. scilicet à liberaliter concedente.

o *Quàm extorsisse*. scilicet ab inuito per talẽ importunitatem. extra de purg. cano. c. cùm in iuuentute. extortio enim liberalitatem nescit, & violentiam sapit. ff. de leg. iij. l. fideicommissa. §. ſi rem. quare per eam concessa, extorta potius quàm obtenta dicuntur. de elec. quorundam. lib. vj.

p *Quod vnus*. hoc contra ius commune est: vt j. sequitur, quod vnus plura beneficia se simul nõ cõpatiẽtia obtineat: cùm singula sint singulis committenda personis. lxxix. di. c. singula.

Universidad de Deusto
Biblioteca

singula.extra de præben.c.cum singula.lib.vj.cùm sibi quis vendicare non debeat stipendia plurimorum.de cle.non resi.quia nonnulli.nam & hoc idem in honoribus vel militiis secularibus reperitur. Duos enim honores simul agere quis non potest.ff.ad munici.libertus. §.præscriptio.nec duas militias habere. C. qui mi.pos.vel non.l.iiij. §.in posterum. li.xij. nec in duobus collegiis simul esse. ff. de colleg.illi.l.j. §.vl. not.de hoc de præb. c.præterea.

Beneficium ecclesiasticum. verbum istud comprehendit nedũ canoniam, præbendam, dignitatẽ, personatum, officium, ecclesiam,vicariam: imò & præstimoniam & pensionem ad vitam pro titulo assignatam. argum. j. quæstione iij.capit.si quis dator.& capit.ex multis. & sic videtur sentire Innoc.& Hostien.de rescript.postulasti.& cap.ad audientiam. In genere autem sumptum hoc verbum beneficium, nihil aliud est quàm benevola actio gaudium tribuens capienti. in lib. feu.in quibus cau.feu.amit. §. in primis. ad hoc autem alde quod not.Hostien.de præben.c.super inordinata. in verbo, reputati.

Beneficium quid est.

Minos idoneus. hoc ex multis causis potest contingere, not.Hostien.de præben.cap.super. Sed hic quæro,nunquid ille qui scienter indignum promouet ad beneficium, peccet? vtique: cùm contra conscientiam faciat: & sic ei gehennam ædificet. xxviij.quæst.j.§.ex his. extra de resti.spo. literas. Iterum:quia ex hoc mandatur puniri,quod non fieret nisi peccasset.de elect.nihil. de præben.graue. de æta. & qualit.ex ratione.& ea indecorum,xxiij.distin.cap.tales.50. dist.c.aliquantos. Item eũ hoc faciat contra expressam prohibitionem canonis vel præceptũ, vt in dictis iuribus,contra faciens peccat mortaliter. iiij. dist. §.vlt. extra de maior. & obe.cap.si quis.sic sentit Hostien.de offic.ordi. inter cætera. §.vlt.de treu.& pa.c.j.Nec tales canones inhibitionem vel præceptum continentes de consuetudine, tolli possunt, licet secus sit in aliis.iiij.dist. §.leges. not. Hosti.in d.c.j. In foro contentioso tenetur promouens de mala administratione talium promotorum. argu. ff. de magi. conue.l.iiij.ad municip.l Lucius. §.Imperator. C.de magist. conue.l.in magistratus.extra de offi.archi.ea quæ. Sic sentit Inno.& Host. post cum.d.c.ex ratione.potest enim hoc dici,quòd mali ministri electio est in culpa:vt dictis iuribus. & argu.ff.fur.ad. nau.cau.sta.l.j. §.vlt.nau.cau.sta.l.j. §.hac actione.ad l.Aquil. si seruus. §.Proclus.instit.de oblig.quæ ex quasi male. §. itẽ exercitor. & d.c.ea quæ. Quid autem de illo qui se idoneũ non sentit,an recipiendo beneficium peccet? Dicas quòd sic.extra de elect.innotuit. §.multa. xxviij. dist. priusquam. xlviij.distin.cap.sicut neophytus.& argum. ff.ad leg.Aquil. item iure.in prine.& §.j.& l.si seruus. §.si calicem.cum si.receptionis enim suæ tempore debuit suam inhabilitatem patefacere,& sic vel non recipere,vel dispensationem obtinere.50.dist.ex pœnitentibus.xxiij.dist.cap j.extra de cor.vitia. expositi.quisque enim cum onere in quo substitutus est,vires suas metiri debet:& si impar est,abstineat: & ad id cum metu etiam cui se sufficere existimat,accedat.j.q.j.non est putanda.

Indignum beneficium recipiens peccat.

In diuersis ecclesiis. in quibus impossibilitas residẽdi,& sic Deo seruiendi in eodem instãti temporis.arg.ff.de eo quod cer.lo.l.no vtique. §.si quis ita stipulatur.instit.de verb.obli. §.loca.inducit prohibitionem pluralitatis taliũ beneficiorũ: cùm nec in eadem ecclesia in qua potest Deo cõtinuè deseruire,obtineri possint etiam prætextu cõsuetudinis.extra de consuet.c.j.lib.vj.

Indignum scienter promouens mortaliter peccat.

Nedum vicini. hoc casu vicinæ ecclesiæ vel lõgè distãtes intelligerentur iuxta communẽ patriæ consuetudinẽ & opi. nem.arg.ff.de flu.l.j. §.flumen. de fun.instru.l.cùm de lanionis. §.afinam.de dam.infec.l. inter quos. licet quãdoque loca dicantur vicina vltra duas diætas nõ distantia. de præb. c.præsenti. §.loca.lib.vj.

Indigum beneficium recipiens peccat.

Imò multiplicitersumitur. Imò, hæc dictio potest esse aduerbium affirmandi, & ponitur coniunctiue pro &, sicut alibi. Cod.de nouo codice faci. §. quibus. aliàs ponitur disiunctiue pro vel. Cod.de sacrosanct. ecclesia. l.iubemus. §. œconomum. Aliquando est aduerbium eligendi, & tunc ponitur correctiue, vt potes videre in iuribus. ff. de manu. testa. l. Stichus. de hæredib. instit. l. si ita scriptum. de condit. & demonst. l. cùm ita legatum.de pœniten. distinctione prima. cap.qui dicit.j. quæstione prima. §. opponitur. extra vt lit. non contest.accedens.cum si.

Imò multiplicitersumitur.

Diuersorum regnorum. ex hoc optimè insurgere possent multa mala,de quibus infrà dicitur: nam & contra promotionem vel prouisionem quæ fieret ad dignitatem vnius regni de incola alterius regni,admitteretur exceptio dominj tẽporalis, si. promouendum haberet suspectum de proditione terræ suæ, vel consiliorum & secretorum suorum. argum. ff. de pœnis. l. si quis aliquid. §. transfugæ.de re milit.l.omne. §. explorators. extra de re iudica. petitio. ita sentiunt Innocent. & Hostien. clarius post eum de accusat.cap.super his. nam alieni regni arcana scrutari non conuenit.Co.de commer. & mercato.l.mercatores.

Aut plures. puta.iiij.v.vel vltra.

Dignitates. quid sit dignitas,personatus,officium:in quo differunt secundum ius scriptum, vide quod super hoc nota. Guliel. de consuetu. capitulo primo libro sexto. Vel dic quòd ista discernuntur ex institutione vel consuetudine cuiuslibet ecclesiæ: nam dignitas in vna, aliquando est in alia personatus vel officium. & sic Hostien. de præbend. de multa.

Dignitas per quid discernatur.

Prioratus. super istis prioratibus,si placet, vide quod dixi de offic.ordi.c.præsenti.lib.vj.

Curam animarum. intellige qualitercunque siue in foro pœnitentiali,de qua cura loquitur decre.omnis.de pœnit.& dic vt ibi per Hosti. super hoc notatur. siue in contentioso, de qua loquitur decre.dudum.ij.§.tandem. de elect. de hoc per Hosti.de præben,de multa.

Habentia. sed quæ beneficia dicuntur habere curam, an illa sola quæ eam habent actu,vel solo etiam habitu:puta illa quę desierunt penitus parochianos habere? Garnas. Guli. Duran.& Ioannes Monachus dicunt de electione, cap.licet canon.quòd sola illa quæ in actu,non autem habitu. Gulielmus autem contrarium sentit ibidem. Sed aliorum opinio plus mihi placet,vt ibi dixi. & illam amplectitur Hostiensis de clericis non residentibus, cap. quia nonnulli. qui contra hanc materiam multa quærit ibidẽ, quæ hic mihi attribuere non curo.

Dispensatiue. dispensatio dicitur esse iuris rigoroſi relaxatio.j.quæstio.vij.cap.exigunt.& nor.50.distin.ca.vt con *quid sit.*

Dispensatio.

stitueretur.& an sit debita vbi subest causa, & quo iure pos. *Dispensatio* sit peti, & an peccet non dispensans vbi causa subest, vide *sit super* quod no.in dictis cap. vt constitueretur. &, exigunt. & 50. *beneficio.* distinct.domino sancto. Sed per quem super talibus bene- *rum plurali.* ficiis pluribus retinendis dispensari possit? Die breuiter *litatem à* quòd ob prærogatiuam meritorum personæ, solus papa. sic *quo fiat* intelligitur decretalis, de multa. §.vltimo. s. de præbendis. *potest.*

Sed ob causam vtilem vel necessariam potest episcopus dispensare, argumento extra de cõcessione præbendæ.c.cum nostris.§.ad hoc.de ætate & qualitate. ca.tuam.sic no.Hosti. dicto cap.de multa.licet Bern. aliter ibi sentire videatur. De hoc aliàs scripsi de consuet.c.j.lib.vj. vbi Guliel.hanc opin. sequitur.& Petrus de Sam.d.ca.de multa. & Guliel in Spec. titu.de leg.§.videndũ.ver.sed nunquid episcopus. & de hoc etiam not.lxx.dist.ca.sanctorum.& xxj.quæst.ij. si quis iam translatus.

Iure communi. de clericis non resid. cap.quia nonnulli.de præbendis,cap.quia intantum.lxx.distinctione cap.sanctorum.cum sim.

Recipere. sume verbum, simul,quod sequitur. aliàs enim receptio plurium talium beneficiorum permissa esi saltem succesiue ,intantum quòd receptio secundi facit ipso iure vacare primum.de præb. cap.de multa. & hoc intellige quo ad ipsum recipientem,non autem quo ad illum à quo primũ beneficium habuerit . nam per illum beneficiatus in primo beneficio, inuitus ex causa retineri potest:vt no.Pet.de Sam. d.ca.de multa.& Ioan.xxj.quæst.ij.si quis iam translatus:vel potest primum beneficium tanquam spoliatũ ab illo repeti: vt ibi not.Ber.

Cætera. subaudi multa damna vel pericula. & tunc punctabis post verbum, cætera. Vel potest pũctiari post verbum, inconuenientia. & dices inter cætera inconuenientia.

Subscripta. id est, infra posita, scilicet mala vel inconuenientia sequentia,quæ sunt xj. numero.

Quòd videlicet. primum inconueniens.

Honores maiores assequi non potest qui minoribus indignus est.

Quamuis modicum. multò minus sufficeret ad magnũ: nã insufficiẽs, & sic indignus inferiori beneficio, indignior est superiore.ff.de sena. l. qui indignus. & cui minor honor interdictus est, omnes honores maiores interdicti censentur, ridiculũ enim est quòd à minoribus prohibitus,ad maiores honores valeat aspirare. ff. de interdi.& reli. l. relegatorum. §.vlt.iuxta illud,carens minoribus nõ fruatur maioribus. ff.de fer.expor. l.cui pacto. xxiij.q.j mirramur.xxj.dist. cap. submittatur.cũ si.& hoc verum, nisi ex causa contrariũ inducatur. extra de torne.c.j.dic super hoc vt tibi not.

Vix,difficultatem inducit.

Vix. hæc dictio quandoque difficultatem inducit, non tamen impossibilitatem : quia quod vix fit, tamen fit. ff. de iudi.l.vix certis. Cod. de pœnis.l.incredibile. extra.de cler. non resident.conquerente.xciij.distinct.miratus. xix.distin. memoriam.de cogna.spi.cap.per catechismum. libro sexto. & hoc nisi in absolute prohibitis vel de iure impossibilibus : tunc enim impossibilitatem denotat. ff. de assignan. libe. l. vlti. §.fina.de leg j. si seruus legatus. §. quicunque.ad Velle.l.tutor.de verb.signi. l. alienationis. de mu.& ho.l.rescripto.

Sufficeret. Cod.de assel.l.nemo.de præpo.sacro.scri.l.hac parte.de agen.in rebus.l.agentes.lib.xij.xvj. quæstio.j. presbyteros.lxxix.dist.singula.extra de cle.non resid.quia nonnulli.ex quibus iuribus & similibus fuit sumptum quod hic dicitur.

Vendicet. id est,appropriet vel applicet.

Stipendia. plurimorum,quod est s.id est,plurimis debita: vt in iuribus.s.proxim.allegatis: vt s.in glo.hoc contra ius commune.

Ecclesia vitio iteratis permaximè indiget.

Literatus vir. quibus ecclesia Dei permaximè noscitur indigere,vt circuncincta muro inexpugnabili pugnatorum & bellatorum &c.extra ne cle.vel mona.super specula.§.vlt. de elec.cùm ex eo.lib.vj. ipsorum enim scientia est circa spiritalium administrationem potissimum necessaria, & circa curam temporalium quamplurimum opportuna. extra de renun. nisi cùm pridem.§.pro defectu de offi.ord.inter cætera. vnde non imperito sunt maioribus beneficiis honorandi.de præben.de multa.§.vlt. & tanquam illi qui ecclesiasticis vtilitatibus defudarunt,dignis sunt prouisionibus cõsolandi.xij.q.j.c.ecclesiasticis. & secundum labores suos ad meliores gradus & ad meliores dignitates producẽdi. C.de offi.præfec.præt.Aphri.l.in nomine domini. circa fin.de agen.in re.l.j.lib.xij.

Castitas depurat à carnis lubrico.

Vitæ puritate. id est munditia & castitate quem depuratũ reddente à carnis lubrico.de qua vtpote Deo grata.xxxij q. v.ca.j.& quasi per totum.& legi amica,& per legem laudanda.in cor. authen. de non alie.aut permu. rebus.§.optimum itaque.col.j.in l.scribitur.quòd sola est quæ cum fiducia potest Deo animas hominum præsentare.in cor.auth.de leno. §. sancimus. col. ij. nec luxuriantibus sed pudicis priuilegia. §. sancimus. col. iij. nec luxuriantibus sed pudicis priuilegium legis datur.in cor.auth. quib.mo.na. effi.sui. §. si quis autem defectus. coll.vij. Vel potest exponi vitæ puritate,id est candore & nitore quem depurante ab omni peccati vitio detersa eius macula:vt colligitur in cor.auth. de mon.in prin.coll.j. aliàs parum prodesset castitatem corporis seruare,& aliis vitiis maculari : cum omnis virtus patiatur ab vno vitio,detrimentum : & delinquens in vno, factus est omniũ de prouiouendi vita nedum honesta quo ad castimonię obseruationem,imò inculpabilis quo ad alia debet esse.in cor. auth.quomodo oport.epis. §.sancimus.col.j.xxv.dist.§.nunc autem.& parẽs esse debet aliis, vt ex eius visione sedula exemplum profectus sumant.ij.q.vij.cum pastoris.& talis vitę puritas virtutes inducẽs quem promotione dignum reddit. extra de elect.c.innotuit. §.multa.vnde aliàs scribitur q nõ omnes prælati pro prælatis habentur.nomen enim quẽ episcopum non facit,sed vita.ij.q.vij. §. his ita. & per contrariũ, secundum beatũ Gregorium sequitur, quòd cuius vita despicitur,restat vt eius prædicatio contemnatur. iij.quæst.vij. §.porrò.

Virtute omnis ob vnius vitio detrimentum patitur.

Episcopum facit non nomen,sed vita.

Bona famæ. hoc dicit ad denotandum quòd promouendus bonum testimonium habere debet ab his etiam qui fodus bonum testimonium habere debent ab his etiam qui foris sunt. in corpo. authent. de monach. §.cogitandum.& §. ordinationem.quomodo oport.episcop. §.sancimus.collat.j. & de armis. §.hanc igitur. colla.vj. & in nullo debet eius opinio vacillare. xxxij.distinctio.laici. cum existimatio,quæ idem est quod opinio,sit illæsa,id est,non dimmutæ dignitatis status.ff. de vari.& extraord.cog.l.cognitionum §.existimatio.quæ multum cooperari dicitur: cum per eam nonnulla ad illuminandam veritatem in lucem emergant. ff. de quæst.l.de minore.§.tormenta. & præsumptionem magnã in bonum inducit. extra de elect. innotuit.§.multa. quare præferenda est eius reseruatio quantũcunque diuitiis.ff. si quis omiſ.cau.test.l. Iulianus.vnde crudelis dicitur qui eam negligit.xij. quæst.j nolo.

Existimatio quid est.

Vir difficultatem inducit.

Sufficeret.

Vendicet.

Stipendia.

Literatus vir.

Bona famæ.

Existimatio quid est.

*Vix

Universidad de Deusto
Biblioteca

Clericus priuilegiatus, quia residet, si vagari incipiat, illud perdet.

Clericis secularibus est etiam inhibita. extra de præbē. quia A
intantum. cum non debeant deesse horis canonicis in eccle-
siis in quibus sunt beneficiati. xcj. dist. Eleutherius. & mul-
tis ca. se. alias puniuntur, vt ibi. Sed pone clericum beneficia-
tum residentē in beneficio habere aliquod priuilegiū, quia re
sides perdet ne illud
si vagari incipiat? Di
cas q̄ sic. C. de epis. &
cle. generaliter: cano
nizata. xvj. q. j. gene-
raliter. & videtur ex-
pressum. C. de domes-
tri. & protect. l. fi
quis domesticorum.
libro xij. ibi nota. &
arg. ff. pro socio. la-
ctione. §. Item qui
societatem. ff. de iud. l. ij. §. item si. ex quib. cau. maio. l. miles.
& l. sicut §. tandiu. C. de testam. mili. l. iancimus. qui. non ob.
lon. temp. præscrip. l. sancimus. Quid autem si se excusare ni-
tatur dicens se habere licentiam vagandi a prælato, vel de
consuetudine quam allegat super hoc introductam, prode-
runt sibi talia? Dicas quòd non, per ea quæ not. per Inno. de
cle. non resi. ex tuæ. Item cum secularis clericus in pluri-
bus locis domicilium possit habere. ff. ad muni. l. assumptio,
§. iuris. extra de rescri. dilectus. ij. de fo. compe. ex parte B.
vbi in dubio præsumitur habere domicilium? Dicas quod
in loco beneficij ad cuius residentiam tenetur. Regularis
autem prælatus in solo monasterio suo domicilij reputatur
habere, secundum Inno. no. de priuil. ex ore. & quicunque in
loco domicilij reperitur, præsumitur à locis alijs ex causa
probabili fore absens. ff. de fidei com. lib. l. si cum seruum. §.
vltim. & per contrarium absens à loco vbi residere tenetur,
malitiosè esse absens præsumitur, nisi aliud constet: vt not.
Inno. de eo qui mit. in pos. ca. si aduersarius. Et per hoc vi-
detur ille vagabundus reputari qui à loco in quo assiduus ha
bet esse, aberrauerit d. l. si quis domesticorum. &. C. de deser-
to. & occul. j. lib. xij.

Domicilium clerici in dubio vbi præsumitur.

Vagabundus quis dicatur.

a *Diuinus.* tertium inconueniens.

b *Minuitur.* qui deberet potius augmētari. extra de consti. ex
parte. de rescrip. quia per ambitiosam. lib. vj. nā & diminutio
diuini cultus facit reuocari licentiā de nō residēdo à prælato
obtentam. de cle. non resi. cùm ad hoc. sicut alia necessitas
ecclesiæ. no. Inno. de cle. non resi. tuæ. & magnus fauor ei de
betur: nam ipsum turbans capitali sententia damnatur, secun
dum legem. C. de iis qui ad eccle. confu. denūtiamus. de episc.
& cle. l. si quis in hoc genus.

c *Hospitalitas.* quartum inconueniens. de ista hospitali-
tate vide quod legitur & nota. xlij. distinction. capit. hospi-
talem.

Hospitalitas an sit necessitas.

d *Debita.* intellige solita & congruens iuxta quantitatē pro
uentuum beneficij. sic not. Hostien. de prēben. de monachis.
Per hoc autem quòd dicit, debita, videtur innuere quòd ne-
cessitatis non tantum voluntatis est hospitalitas. & in bene-
ficiatis hoc certum est lxxxv. dist. Florentinum. & xlij. dist.
§. j. & quicquid habet ecclesia &c. xvj. q. j. quoniam quicquid
not. B. dicto ca. de monachis. Sed quid de aliis puta laicis &
clericis non beneficiatis, est ne quo eos ad necessitatis? B. in-
nuere videtur quòd sic, intātum quòd excommunicari pos-
sunt, nisi hospites recipiant xxij. distin. §. hinc etiam. not. de
emp. & ven. ca. j. Inno. tamen contrarium ibi not. Hosti. au-
tem videtur applaudere opinioni B. dicens quòd non suffi-
cit soluere integram decimam, nisi de nouem partibus eis re
manentibus eleemosynam faciant. xvj. quæstion. j. reuerta-
mini. lxxxvj. dist. ca. non satis. Tu potes dicere quòd illi in fo
ro contentioso non dicuntur adstricti ad hospitalitate: cum
per legem nullus bene facere sit cogendus, cum coactus nul
lum meritum consequeretur, xxiij. q. v. fidem. xlv. dist. ca. qui
syncera. & cap. de Iudæis: nec bonus inuitus quis efficitur.
xxiij. q. vj. c. vides. & sic potest saluari opinio Inno. Sed in fo-
ro animæ secus dicas, cum misericordiam exercere omnibus
sit præceptum. d. c. non satis. & ex præcepto legis quis tene-
tur diligere proximum ad id ad quod seipsum, id est ad huma
num genus. extra de maio. & obe. ca. dilecti. Præmissa etiam
dicas in hospilitate charitatiua. ad aliam enim clerici nō te-
nentur. extra de immu. eccl. ca. j. de epis. & cle. l. j. nisi in con-
cessione possessionis facta ecclesiæ concedens albergam
vel hospitium sibi retinuisset: tunc enim secus. arg. extra de
censi. c. j. & c. quanto. xviij. q. ij. ca. seruitium. ff. de pac. in ven
ditionibus. cum si.

Laici an sint ad hospitalitatē adstricti.

e *Rectores.* singuli in beneficiis residentes.

f *Detrahitur commodo.* quintum inconueniens. & tales detra
ctio est vitanda. cùm ad contrariū, scilicet ad procurandā ec-
clesiarum vtilitatem clerici sint adstricti. xij. q. ij. sicc. & extra
de reb. eccl. non alie. dudum. lib. vj. & cap. si quis. C. de sacro-
san. eccl. auth. hoc ius. x. q. ij. hoc ius.

g *Et honoris.* sextum inconueniens. & talis honor non est
prætermittendus, imò quandoque lucro pecuniario præfe-
rendus. ff. si quis omissa causa testa. l. Iulianus.

h *Quæ.* scilicet ecclesiæ.

i *Defensorum.* tunc quibus nihil in præiudicium ecclesiæ at-
tentari potest. extra ne se. va. cap. j. de
reb. eccles. non alie. dudum. lib. vj. & arg.
C. si aduer. rem iudi. l. cùm & minores.
cum si.

k *In iuribus suis.* col
labuntur, quod est
infra & est septimum
inconueniens. & per

Turres & mœnia dicūtur ædificia nobilia.

hoc quod dicit, iuribus, comprehendere videtur bona quæ-
cunque sint, mobilia vel immobilia, vel per se mouentia,
corporalia vel incorporalia. argu. Cod. de sacrosanct. eccles.
l. iubemus. de quadrienni. præscripti. l. ij. de præscripti. xxx.
vel xl. an. sicut in rem. institu. de reb. corporal. & incorporal.
circa finem.

l *Libertatibus.* octauum inconueniens. & in quibus consi-
stant libertates ecclesiæ, vide quod not. per Inno. de sentent.
excom. cap. nouerit.

Ecclesiæ iura per duo deperiunt.

m *Multipliciter.* hoc dicit, quia quandoque iura ecclesiæ de-
pereunt ex negligētia beneficiati, de qua scribitur q̄ omnia
ædit. in corp. authen. de quæsto. §. hęc omnia. col. vj. & eruditi
onis nouerca dicitur. lxxxiij. dist. c. nihil. quādoque exinde
bita occupatione seu inuatione aliorum. xij. q. j. quicunque
militum. iij. q. j. redintegranda.

n *Collabuntur.* id est in totum vel in partem pereunt seu dam
nificantur, simile verbum. C. de admi. tuto. l. lex quæ tutores.
circa medium.

o *Et ruinis.* nonum inconueniens. Et cùm ex talibus ruinis
publicus deformetur aspectus. ff. ne quid in loco publi. l. ij. §.
si quis neminē. & l. vlt. extra de elect. c. fundamenta. §. digne.
itaque vitandæ sunt: vt ibi, & C. de ædi. priua. l. ij. de ope. pu. l.
intra. & ideo marmora vel columnæ domus etiam per domi-
num eius legari vel in terminos alienari non possunt. ff. de le
ga. j. cætera. & d. l. ij.

p *Ædificia.* quæ forent potius reparanda, & in suo bono sta-
tu conseruāda de elect. generali. lib. vj. & parēt expressius. C.
de admi. tu. l. lex quæ tutores. circa mediū. & hoc citius quàm
noua alia opera inchoanda. per hoc enim plurimum laudis ac
quiritur si ædificia collapsa vetustate vel desidia derelicta vel
alias inchoata imperfecta, perficiantur. C. de ope. pub. l. vlt. &
arg. ff. eo. Lopus. & l. vlt.

q *Nobilia,* qualia possint dici illa ex quibus expugnari
possunt inimici, vel ex quibus patens est tuta defensio con-

Turres & mœnia dicūtur ædificia nobilia.

tra eos: vt sunt turres, mœnia, & alia fortalitia de quibus lo-
quitur ca. Pisanis. extra de resti. spo. & C. de offi. præfe. præto.
l. in nomine domini. Et possunt dici nobilia iuxta vsum lo-
quendi communem. arg. ff. de flu. l. j. §. j. de fun. instruc. l. cùm
de lanionis. §. alinam. quia ad conseruationem nedum rerū,
imò & humanorum corporum sunt constructa, quæ dicun-
tur nobilissima creaturarum. ff. de ædil. edict. l. iustissimè.
Vel dicuntur nobilia propter sui pretiositatem & valorem,
licet modicum annui reditus afferentia, de quibus loquitur
lex in cor. authen. de non alie. §. si verò alicuius. col. ij. Cod.
de sacrosanct. eccles. authen. perpetua. versū. quòd si res pre-
tiosa. Sed iuxta hoc potest quæri, vtrum priuato liceat fa-

Turres habere an liceat priuato.

cere talia ædificia vel habere? Breuiter dicas quòd in limi-
ne imperij non licet. Cod. de fun. limi. l. ij. libr. xj. & d. l. in
nomine domini. Sed an alibi possit? Die quòd ad æmu-
lationem alicuius alterius, si materiam seditionis inducat,
non licet. ff. de ope. pu. Lopus. alias autem licitum est. C. de
ædi. priua. l. per prouincias. & ibi not. in d. l. ij. Quid autem
præsumetur in dubio? Die quòd præsumetur nō ad inuidiam
vel æmulationem facere ar. d. l. per prouincias. iuxta l. merito
ff. pro socio. cum ibi not. & arg. eorum quæ no. ff. de dam. in-
fec. l. fluminum. §. vlti. Sicut autem noo licet, vt dictum est,
noua ędificia vel fortalitia talia facere vel habere: sic nec pri
facta nec habita talium est incastellare vel propugnaculare,
& si contra factum, est condictione ex dictis iuribus vel of-
ficio iudicis agi potest per quemcunque cuius interest, vt
ipsa in statum pristinum reducantur: vt not. Inno. c. Pisanis. &
Hostien. post eum.

r *Magnificentia.* i. magnanimitas: vt colligitur de sup. negli.
præla. c. grandi. li. vj. simile verbum in psal. Quoniam eleuata
est magnificentia tua &c. & in cor. auth. hæc constitutio. in fi.
de lytigiosis. in fi. col. viij. vel expone, magnitudo. C. de offi.
præfe. præto. l. in nomine domini. alibi reperies diuersa no-
mina quæ attribuuntur alicui præsidenti, quasi in fi. omnium
consti. in cor. authen.

s *Extruxerat.* id est construxerat. syllaba enim ex, hic non

Ex nō sentiēte priuat.

priuat, sicut nec in euangelio: Et quædam mulier Martha A
nomine excepit eum, id est suscepit, & extra vt lite nō con-
test. quoniam frequenter. §. quòd si super. C. vbi in rem a-
ctio. l. ij.

a *Decessorum.* quandoque ponitur decessorum, quandoque
prædecessorū, quan
doque antecessorū.
Co. de ope. pu. l. vlti.
quod dic si placet,
vt dixi in procē. do-
mini Io. papæ xxij.
super constitutioni-
bus Cle.

b *Et quod.* decimū
inconueniens.

c *Amarius,* id est pe
riculosius, cùm ani-
mæ & ipsarum cura
sint rebus omnibus
præferendæ. Co. de
sacrosan. eccle. l. sancimus.

Animæ est omnibus præferēda.

decessorum: a & (quod b a-
marius c est dolendum d) ani-
marum cura negligitur, e &
vitiorum f sentibus g fomen-
tum h periculosè i præbetur. k
Nos l itaque tot m malis tan-
tisque diſcriminibus n occur-
rere cupiētes, o omnes & sin-
gulas dispensationes p super
receptione q aut retentione r

d *Dolendum.* cùm sanguis, id est conscientiæ subditorū de B
præsidentium negligentium manibus requiratur. xlij. dist.
Ephesiis. extra de offi. ordi. irrefragabili. de reg. iur. quāuis.
cùm enim ratione officij ad animarum custodiam teneatur,
præsumitur contra eos si pereant. ff. de eden. l. si quis ex ar-
gentariis. §. vlt. cum ibi no. & ad hoc. ff. loca. ti quis domū. §.
imperator. extra de offi. archi. ea quæ.

e *Negligitur.* talis negligentia contra negligentem pecca-
tum mortale induxit. lxxxj. dist. c. dictum. extra de offi. arch.
ea quæ. vbi de hoc.

f *Et vitiorum.* vndecimum inconueniens.

g *Sentibus.* si habes sentibus, potes exponere, id est incen-
tiuis vel inflammatiuis occasionibus: iuxta illud vulgare
quo dicitur, Opportunitas quem peccare facit. quæ oppor-
tunitas est vitanda. de electio. capitu. fundamenta. de statu
regular. capitulo j. libro vj. xviij. quæstione ij. capit. defini-
mus. de cohab. cleric. capit. j. Cod. de epis. & cleri. l. cum qui.
ff. de vsu & habi. l. non aliter. cū similibus. Si habes cœtibus:
expone, id est coadunationibus vel societatibus. sic sumitur
extra de iudi. capitu. mulieres. libro vj. & illis est via præclu-
denda, iuxta illud: Si non vis calui, fugias consortia calui.
xxviij. quæstione ij. capitu. sæpe malorum. ff. de fer. cor. l. j.
§. persuadere. de iureiur. Item apud. §. appellare. & se. & sic C
secundum hoc verbum cœtibus, in mala parte sumitur: ali-
bi sumitur in bona. C. de profes. qui in vr. l. j. lib. xij. Si habes
sensibus, prout est communis litera, tunc planum est: & ex-
pones sensibus, scilicet quinque corporalibus per quos tan
quam per fenestras mors ad animā intrat, secundum beatū
Ambrosium.

Mors per sensus ad animā intrat.

h *Fomentum.* id est nutrimentum.

i *Periculosè.* vtputa animæ præiudiciale. si. de pœni. distin. j.
periculosè.

k *Præbetur.* hoc potest referri ad illos ex quorum personis
prædicta inconuenientia procedunt, vt eis tale fomentum
præbeatur in suarum periculum animarum: vt dixi in gloss.
si habes. vel parochianorum ipsorum ex curæ negligentia.
arg. extra de sententia excom. alma. lib. vj. Vel potest referri
ad illorum superiorem si in illis prædicta inconuenientia to
leraret: quia error cui non resistitur &ce. & neglıgere eum
possis perturbare peruersos &c. nec caret scrupulo societa-
tis occultæ &c. lxxiij. dist. error. & in extrauag. dicti domi-
ni Ioan. si frattrum. §. qui igitur. & si ea quæ malè vsurpan-
tur omittimus &c. xliij. distin. peruenit. xxxv. quæst. iv. loci.
ideo vicarius Christi huius ca. conditor volens quo ad sub-
ditos & quo ad se prædicta inconuenientia penitus euitare, D
statuit vt sequitur.

l *Nota itaque.* secunda pars.

m *Tot malis.* prouenientibus ex vndecim inconuenientib⁹:
vt in parte præcidenti.

n *Discriminibus.* de quibus dixi §. proxi.

o *Cupientes.* simile de elect. cupientes, de concess. præb. ca.
detestanda. lib. vj.

p *Dispensationes.* hic posset reperi quod dixi in parte præce-
denti, in ver. dispensatiuè.

q *Receptione.* dic vt dixi §. circa prin. cap. in ver. recipere. &
expone receptione, scilicet simul faciendo.

r *Aut retentione.* intellige etiam de collatis successiuè tali-
bus beneficiis, de quib⁹ sequitur: vt sit sensus ad dispēsatio-
nes obtētas super receptione talium insimul faciēda, vel re-
tentione iplorum etiam successiuè obtentorū moderatiōe
infra posita suscipiant.

s *Plurium.* quotcunque sint numero: vt patet §. circa prin.

t *Dignitatum.* super hoc verbo & sequentibus die vt dixi
in parte præcedenti.

u *Forma.* de concess. præben. detestanda. de iureiur. ca. con-

tingit. §. fi. lib. vj. A

x *Cuicunque.* Cùm nedum infinitè, immo & vniuersaliter
loquatur, ad cuiuscunque qualitatis personas extendatur. ff.
de hæred. insti. l. hoc articulo. de lega. præstan. l. j. §. genera-
liter. extra de maio. & obe. c. solitæ. circa fi. de priuileg. quia
circa. xix. distinct. si
Romanorū. & quia
certæ personæ ab i-
sta vniuersalitate
excipiuntur, vt se-
quitur: vnde per hoc
in cæteris effectus
vniuersalitatis con-
firmatur. ff. de fun.
instruc. l. quæsitum.
§. idem respōdit do-
mo instructa, in
corp. authen. de nō
alie. aut permu. eccl.
§. vt autem. colla. ij.
cum not. in eis.

y *Personæ.* per hoc verbum videtur quòd hæc decr. & eius
moderatio extendatur & comprehendant dispensationes
personis non locis concessas. nam si idem de omnibus vo-
luisset, hoc vtique expressisset: quod cùm non fecerit, pro
omisso debet haberi. extra de decr. ad audientiam. ff. de iib.
& posthu. l. commodissime. fol. ma. l. si cùm dotem. C. de ca-
du. tol. l. j. §. finautem ad deficientis. Sed in contrarium vide-
tur: quia in omnibus videtur eadem ratio, ergo idem ius:
scilicet vtatio multorum inconuenientium quibus præ-
sens capitu. occurrere intendit: vt hic dicitur. argu. extra de
transla. episc. cap. inter. de confir. vti. cum dilecta. ff. de fon. l.
j. §. hoc interdictum. Cod. de consti. pecu. l. vlt. Nam & sta-
tutum in vno, licet de se odiosa, statutum censetur in alio,
vbi est penitus rationis identitas. ff. de adult. l. si postulave-
rit. §. ratio. de iden. l. quædam. §. nummularios. Et not. Gar-
sias de elec. cupientes. in prin. in glossi. sed posito. & colligi-
tur ex dicta decre. cupientes. iuncta ad illam decret. si post-
quam. §. vlti. eod. titu. & ex decre. licet canon. eo. titu. & iun-
cta ad decre, vnicam. de offi. vica. Cle. v. & argu. in cor. auth.
vt ij qui obli. se habe. perhi. res mi. §. j. colla. vj. vbi statutum
licet pœnale in curatore extenditur ad tutorem propter
identitatis rationem. & de hoc plene alias dixi de rescri. ab-
bates. Clem. v. respondendo ad decre. statutum. de elect. lib.
vj. quæ prædictis prima facie videtur obstare. Quid ergo di
ces? Respondeo quòd dispensationes locis vel dignitatibus
concessas non tollit hæc decre. tum quia hoc non exprimit.
& agitur de iure personarum per dispensationem quæsito
tollendo, quare remanet. argu. xxvj. quæst. ij. cap. j. & in mul-
tis caputulis eiusdem quæstionis. & in lib. feu. de feu. cogn.
cap. j. in fin. tum quia in illis cessat personalis ambitio, vaga-
tio & importunitas quæ dederunt causam ob inconuenientia
inde sequentia editioni huius decre. vt patet in prine. ergo
cessare debet eius effectus. lxxij. distin. §. verum. C. de tran-
sact. l. interpositas. tum quia cùm pertonis quàm locis vel
dignitatibus concessæ dispensationes alibi summouētur. de
reseri. quia per ambitiosam. de priui. ca. ne alicui. lib. vj. & ar.
ff. de cenſi l. ætatem. §. rebus. de aqua quoti. & æsti. l. j. §. præ-
mittitur.

Statutū pœnale quando extēditur ex rationis identitate.

z *Cardinalibus.* sic dictis quia sedi apostolicæ, quæ axis est
cardo aliarum ecclesiarum. xxij. distinct. sacrosancta. ser-
uitur. argu. Cod. de excu. mu. l. hydraulæ. lib. x. de aquæ-
ductu. l. decernimus. §. vniuersos. de fabrican. quasi per to-
tum. lib. xj. ff. de verbo. signific. l. ferri. §. fin. in corp. authen.
de defen. ciui. circa princ. colla. iij. de armis. circa prin. C. de
epis. & cler. l. decernimus. xxj. distinct. capit. cleros. xvj. q. j. si
cupis.

Cardinales quare sic dicūtur.

a *Romanæ ecclesiæ.* cui soli cōpetit cardinales habere, & non
alteri, nisi hoc haberet ex priuilegio. no. Compost. de con-
stitu. cùm accessissent. Quid ergo erit de dominis cardina-
libus moderni temporis per dominum nostrum papam ho-
die præsidentem & suum antecessorem creatis: dicere ētiā ne
de iure cardinales Romanæ ecclesiæ: Videtur quòd non: eū
proprie Romana ecclesia sit in vrbe Roma, argumento. ff.
de verbor. sign. l. bona ciuitatis. & l. eum qui. vnde à propria
verbi significatione recedi non debet in dubio, nec ad abu-
sitam respectus haberi. ff. de leg. j. l. non aliter. in princ. &
§. j. circa fin. de verbo. signifi. l. nepos. Item quia in vrbe ipsa
locum sedis apostolicæ dominus dicitur elegisse. extra qui
fi. sint leg. c, per venerabilē. §. rationibus. & ipsam vrbem a-
postoli Petrus & Paulus vno die pro merito, loco vno pro
gloria, sub vno persecutore pro pari virtute cōpalsi glorio-
so cruore martyrij Christo domino consecrarunt. ij. quæst.
vij. c. beati. extra de elec. fundamēta. & ad illā venit domin⁹
iterū eructifigit: vt dic. §. rationibus. scilicet in persona Petri.

Cardinales per papam creati vbicunque an dicātur cardinales Romanæ ecclesiæ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ecclesia fundata nō in loco, sed in persona.

iij.q.j.noli.in fin. Sed his & aliis omissis quæ possent ad hoc allegari, dicas contrarium. certū est enim quòd Deus non in loco, sed in persona sancti Petri suam ecclesiam fundauit, dicens: Tu es Petrus &c. vt in euang. Matth. & recitatur. xxj. di. §. j. &c. vt no. in di. c. fundamenta. & potestas clauium. Petro data, in eius persona suis est successuribus attributa. xl. dist. ca. non nos. extra de transla. episc. quanto. & cap. inter. de re iudi. ad apostolicæ. §. nos itaque. lib. vj. constat etiam personam non solum sedem vel cathedram facere. xl. dist. in. cap. multi. Nota etiam de iure episcopum esse in ecclesia quo ad gubernationē & protectionem, & ecclesiam esse in illo quo ad obedientiam. vij.q.j. ca. scire. vbi est ergo summus episcopus, qualis est papa, ibi est Rom. eccle. ibi est sedes apostolica. nam cum de iure communi in ecclesia vacante sit electio facienda. xxiij. distin. in nomine domini. extra de elect. quod sicut. & papa vbicunque moriēte, sit ibidem vel saltem in ciuitate proxima noui pastoris electio facienda. extra de elect. vbi maius. §. porrò. & capit. ne Romani. Clem. v. ergo sequitur quòd ibi ecclesia Romana & sedes apostolica vacet. & sic necessariò habet dici quòd ibi sit, quia non potest vacare propriè nisi vbi est: sicut non potest quis mori vbi non est. no. Guli. de elect. commissa. lib. vj. ad præmissa facit satis expresse extra de præb. c. præsenti. lib. vj. vbi not. Guli. quòd vbi est papa, ibi est Romana curia. Ex his igitur resultat clarè quòd creati cardinales per papam vbicunque, dici debent Romanæ eccle. cardinales. Et diligenter aduertenti facilis est responsio ad allegata in contrariū. licet enim Deus disposuerit in vrbe Romana apostolos martyrium pati, & ipsam corū sanguine cōsecrari: hoc fuit ideo, vt in ea quæ caput erat superstitionis, caput quiesceret sanctitatis: & vbi gentilium principes habitabant, illic ecclesiæ principes morarentur: vt d. c. b. ati. in fi. quare non sequitur ꝙ ibi solum, & non alibi, sciliçet vbi papa est, sit ecclesia Dei & sedapo. licet etiam respectu habito & ad locum peculiaré in vrbe Romana dicatur ecclesia Roma. quod verū est de illa quæ membrum est vniuersalis ecclesiæ: ipsa antē vniuersalis ecclesia in plura membra hodie est dispersa. vij. q. j. Nouatianus. in persona Petri fundata ceosetur fuisse vbicunque fuit Petrus, & adhuc esse vbi est hodie successor eius: vt dixi, & patet expresse per hunc text. Sed ideo generaliter dicitur Romana, a ciuitate in qua Petrus fundamentum ecclesiæ mortē subiit temporalem.

Vbi papa, ibi Romana curia.

a *Circa nos*. ad instar senatorum lateri principis assistentium: de quibus & eadem ratione de dominis cardinalibus poterit dici quod censentur pars corporis principis: vnde sicut in illis, ita in istis crimen læsæ committi dicitur maiestatis. Co. ad leg. Iul. maiest. l. quisquis. extra de pœ. c. felicis. lib. sexto.

b *Vniuersalis*. quæ propriè dicitur collectio fidelium. de cōse. dist. j. c. ecclesia. & dicitur vna: quia vna fides. extra de sum. trini. firmiter. §. vna. in plura tamen membra singularia per orbem terrarum diffusa. vij. q. j. Nouatianus. xvj. quæst. vij. ca. decimas.

Papa & imperator vocant se seruos.

c *Seruiendo*. Nota cardinales dici seruitores ecclesiæ: nec mirum, cùm & papa seruire ei dicatur, quare se seruum appellat: & Imperator seruum vltimum ecclesiæ se vocat. C. de offi. præfect. præ. l. quas gratias. ꝙ j. cupiens Dei & ecclesiæ seruitium adimplere. ea. l. §. hoc etiam. ordo enim seruiendi est in humana creatura, vt inferior superiori deseruiat. aliter enim vniuersitas nulla poterit ratione subsistere, nisi ex diuersitate graduum ordo diuersitatem in ea seruaret. lxxxix. dist. c. ad hoc.

d *Singularum ecclesiarum*. quæ membra dicuntur vniuersalis ecclesiæ. vij. q. j. Nouatianus.

e *Sesimpendunt*. id est exhibent, & promptos & obsequiales offerunt. simi. huic extra de clericis non resident. cùm dilectus.

f *Regum*. intellige catholicorū. infidelium enim filiis nō est verisimile papam voluisse aliquid prorogatiuæ circa pluralitatē beneficiorū seruare: eū de iure cōmuni illorū ipsū capaces non sint, saltē vi ꝙ ad secundā generationē. de hære. quicunque. §. hæretici. lib. vj. per lineā tamen masculinā descendentes. eo. tit. ca. statutum felicis. & hoc verum esse probabiliter potest dici dispensationibus per eos obtentis post incursam hæresim per parentes: quia negari non potest quin tales dispensationes sint noui iuris ecclesiastici acquisitiuæ, a quo tales excluduntur: vt d. §. hæretici. Sed si ponas dispensationes obtinuisse ante hæresim parentū, erit ne idem? Credo ꝙ non: imò habebit locum quod hic dicitur: quia ius quæsitum filiis per talem hæresim parentū tolli nō debet. ar. ff. de sena. l. filia. de pœ. l. crimē. C. eo. tit. l. sancimus. extra de iu. ꝙ fi. a ma. par. ca. quæsuit. & arg. d. c. quicunque. §. ad hoc. & §. vlt. vbi post hæresim parentū prohibetur filius beneficiorum acquisitio,

Filij hæreticorum an perdāt ius dispensationem ꝓter hæresim parentum.

A non tollitur antefacta: & emancipatio facta de liberis post hæresim parentum, nulla dicitur: ergo à contrario sensu ante bene tenet, & suo vigore potitur: ita & hic: quia nō portabit iniquitatem patris filius. j. q. iiij. cā. j & ij. & argu. C. de hæret. authen. idem est. potissime quia tales dispensationes nō pertinent ad filios ex

qui circa [a] nos vniuersali [b] ecclesiæ seruiēdo, [c] singulari [d] ecclesiarū cōmoditatibus se impendunt, [e] ac regum [f] filiis [g]

personis parentum, sed aliunde. argu. ad hoc. ff. de interdi. & rele. l. ij. de decu. l. ij. §. nullum. de iure pat. l. iij. in fin. de bon. poss. contra tab. l. iij. §. emancipatus. Sed iuxta hoc quæro: pone aliqua nobilis vel alia mulier fuit vxor regis: illoque mortuo retinuit dignitatem regiam. ff. ad municip. l. filij. §. vidua. extra de so. compet. cap. ex parte. sed post suscepit filium ex aliquo nouo marito: nunquid ad illud extenderetur quod hic dicitur? Dic quòd nō. tum quia non est filius regis, quod iste textus expoſcit: tum quia etiā à marito, non tamen rege illum fuscepisset, ad illud quod hic dicitur, minimè traheretur: nam contrahēdo cum viro inferiori quam rege, illa desiit habere dignitatem regiā. C. de inco. & muni. l. vlt. lib. x. & d. §. vidua. & ff. de sena. l. fœminæ. C. de nup. l. cum te. & dicto capit. ex parte. & sic nec

B ex rege nec ex regina alle natus est, quod hic requiritur: & quia in ipso deficit claritas generis regalis, & potissimè ob verbum duntaxat, quod de se omnium aliorum quam regum filios excludit. ar. ff. de trit. vi. & oleo leg. l. cum certus. de cōtrahen. empt. l. si debitor. §. verisimile.

Regis vidua regnum nomē perdit, si nubat inferiori.

g *Filios*. quid autem esset de filiabus? pone autem quòd tempore huius constitutionis aliqua filia regis dispensatiue teneret duas abbatias, vel alias dignitates monialium: nunquid exceptio quæ hic fit de filiis, censebitur facta de filiabus? Videtur quòd non: certum est enim quòd filia non est filius: & textus alios excepit, & illos duntaxat videtur excipere, cùm dicit, duntaxat. Sed contrarium tenetur: quia hæc cùm sit sublatiua iuris ex dispositione legitima quæsiti, rigorosa est, & quo ad hoc odiosa, quare restringenda. de re. iur. odia. lib. vj. ff. de lib. & posthu. l. cum quidam. quare per consequens exceptio quæ ad eam fit, est fauorabilis: & hoc denotant verba hic posita, prærogatiua gratiæ &c. quare extendenda, vt dictis iuribus, & argu. de præben. ca. si pluribus. lib. vj. vt sic & ad filias referatur, cùm in eis generis claritas induceus prærogatiuam gratiæ, vt hic dicitur, sicut in masculis reperitur. ff. de sena. l. fœminæ. & l. filiam. nec debet in eis acculari natura, quia ipsas masculos non generauit. Cod. de lib. præte. l. maximum vitium. de legi. hære. l. lege xij. tabularum. & quia in fauorabilibus appellatione filiorum filiæ continentur. ff. de testa. tute. l. si quis ita dixerit. de lega. ij. si ita sit scriptum. Et verbum duntaxat, hic positum, excludit hic filios aliorū quàm regum: vt dixi supra in glossa præcedenti. non autem regum filias, cum pro filiis sint habendæ quo ad hoc, vt prædixi, & probatur ff. de verb. signi. l. filij. & argu. de mu. & ho. l. vacatio. de iure immu. l. iiij. Sed pone quòd talis filius vel filia concepti fuerint tempore quo pater rex erat. sed tempore quo nascuntur, desiit esse rex, puta quiædepositus, vel iuri regni renuntiauit: nunquid ad talē filiam vel filium exceptio quæ fit hic, extenderetur? Dic breuiter quòd sic: quia concepti pro iam natis habentur, cum de eorum commodo tractatur. ff. de statu ho. l. qui in vtero est. & l. qui in vtero sunt. vnde superueniens patris calamitas seu casus non tollit eis dignitatem quæ sitam. ff. de sena. l. filiam. & est expressum eod. titu. emancipatu. §. fi quis conceptus. & ibi casus: & de decur. l. ij. §. in filiis. versic. fi pater. & §. proinde. vnde nulla relinquitur quæstio, cùm sit casus legis in cor. authen. de non elig. secun. nuben. §. j. C. de fur. l. ancillæ. & in eis no. Sed quid esset ecōtra: pone aliquem conceptum ex inferiori quàm sit rex. puta

D ex comite vel alio tempore quo nascitur, pater factus est rex: nunquid quo ad efficaciam exceptionis quæ hic fit, reputabitur ille filius regis? Videtur ꝙ non, arg. eorum quæ not. C. de nup. l. imperialis. §. & his illud. & arg. C. de suis & legi. lib. Lex libera. vbi conceptus ex libera & seruo, non habet priuilegiū filij decurionis, licet pater factus liber posit creari decurio. Sed contrarium dicas: quia expressum est. ff. de sena. l. senatoris filium. & de decur. l. ij. §. in filiis. vt sic natiuitatis liberorum tempore superuenientes patris dignitas eis prosit: vt ibi, & C. de natu. libe. l. super. & de nup. si liberam. Non ob. d. Lex libera. quia ibi ab initio iure ciuili nullum fuit matrimonium inter liberam & seruum: quare conceptus ex eis fuit natus spurius, vt ibi: nec libertas vel honor patri obueniens, illum legitimum reddit: quare vt spurius non gaudet priuilegio filij decurionis, vt ibi dicitur: cùm illegitimus originali nobilitate patris non gaudeat. ff. de statu ho. l. cum le gitimè. Item pone quòd natus est quis & conceptus ex non rege, qui tamen rex fuit, & esse adhuc sperat: vt quia depositus est ad tempus: ante aduentum temporis illius mortuus est. nunquid iam natus reputabitur filius regis esse? Videtur quòd sic. argumentum. ff. de decurionibus. l. ij. §. si ad tēpus.

Filius cuius pater rex erat tempore conceptionis, non autem tempore natiuitatis, vel contrarium potest priuilegio filij regu.

Regis filia an patiatur prouisionis priuilegio filiorū.

Quæstio.

Eridem

Nepotes etiā regū cōtinentur appellatione filiorum.

Et idem videtur dicendum, si quis sit conceptus ex non rege: & antequam sit natus, suus pater rex efficitur: & demū ipso nondū nato pater esse desinit rex: vt quia depositus vel alio modo: natus postea filius regis videatur censendus: vt l. e. §. præterea. Sed quid dices: an hic appellatione filiorum continebūtur nepotes, saltem nati ex filiis? Videtur ꝙ non: cum etiā in fauorabilibus appellatione filiorū nō contineātur. ff. de test. tute. l. nepotes. insti. qui dari tu. pos. §. vlt. Sed contrarium quòd si nepotes. insti. qui dari tu. pos. §. vlt. Sed contrarium potest dici. arg. ff. de verb. sig. l. liberorum. §. fed & Papinianus. & l. iusta. nam de propria significatione verbi filiorum, nepotes ex eis nati continētur: qua per eos vt per filios in æuum memoria generis retinetur: vt d. §. sed & Papinianus. cuius generis claritas hic exceptionem inducit: licet aliquando de vsu & de consuetudine loquendi aliter nepotes, aliter filij appelleatur: vt in primis in ribus. & sic no. d. §. vl. quare in dubio hte filiorum appellatio comprehendit nepotes iuxta propriam verbi significationem, ad quam & non ad aliam in dubiis respectus habetur. ff. de leg. iij. l. non aliter. de verb. sig. l. nepos. Et ao quod hic dicitur de aliis, sit intelligendū de legitimè natis, an etiā de aliis? [a] Videtur ꝙ de omnibus, cū omnes sint filij: & hic indistincte loquitur. Sed contrarium videretur, cū illegitimi de se non sint capaces talū beneficiorum. de fi. presby. ca. j. & fi. nec dicuntur fulgere claritate generis patrum: vt §. dixi. vnde non est verisimile, ꝙ hic papa talibus dispēsationes reseruare voluerit. Sed supposito quòd dispēsationes sufficientes obtinuissent: omnis illegitimatio fuit sublata. extra qui filij sint legi. per venerabilē. quare per hunc text. indistincte loquentem eis reseruare videretur: potissimè cùm hic agatur de sublatione iuris per dispensationem quæsiti: vt ibi tetigi circa prin. huius glos.

a Anilli vt sint appellatione filiorū, vide quæ dixi in c. statutū. de hære. li. 6. Addo. hic fin. Hipp. 131. incip. tu fca. Cont.

a *Sublimitatem eorū*. hoc ad cardinales referas propter hoc quod sequitur de generis qualitate: quod ad filios regū ꝓprie est referendum: licet ad eos hæc sublimitas referri possit, per hunc textum. & ar. de præb. de multa. §. vlt. Ista autē sublimitas in dominis cardinalibus attendenda est principaliter quo ad mores & merita vitæ. lij. dist. c. miramur. nam non qui maior in honore fuerit, ille est iustior: sed qui fuit iustior, ille maior, secundum Io. Chrysost. xl. dist. c. multi. in fi. & alibi legitur, ꝙ non in sublimitate graduum, sed in amplitudine charitatis acquiritur regnum Dei. extra de temp. ordi. c. ad aures. Sublimitas hic sumitur quo ad eos pro statu præeminentia vel excellentia: & vt alibi in cor. auth. de filiis ante dota. instru. natis. in fi. col. iij. quib. mo. na effi. sui. in fi. col. vij. cum similibus. & d. c. de multa. c. vlt. Se. tamen (vt dixi) sublimandi merita & mores, non inordinati affect' sunt intuendi. e. extra de præb. graue. Quid præsumetur in dubio de sublimato, an ob sua merita vel ex alia causa ut sublimatus? Die præsumendum fore ꝙ ob sua merita. extra de præsump. c. cùm in iuuentute. & d. c. miramur. & xl. dist. ca. j. & no. B. extra de referi. c. præsenti, quod hodie est sublatum. Ad hoc præstat efficax arg. lex dicens, ꝙ quantò quis melioribus præest, tantò maior & honestior est, id est, esse præsuribus præest, tantò maior & honestior est, id est, esse præsumitur. in cor. auth. de defen. ciui. §. nos igitur. col. iij. licet gl. dicat ibidem ꝙ non de honestate animi, sed seculi loquitur. & alibi loquitur: quanto quilque est celsior, tantò & aliis potentior. xvj. q. j. c. sunt nōnulli. & quia sacrilegij instar obtinet, dubitare an ille dignus sit qué princeps elegerit. Co. de cri. sacri. lij. xvij. q. iiij. §. qui autem. versi. si quis. aliàs est ibi. c. & arg. C. de aduo. diuer. iudicum. l. restituendæ. in fi. Sed gratia huius quæro quale sit iustius sublimitatis cardinalatus priuilegium? Ad hoc dicas quòd est multiplex priuilegium: quia hostiliter cardinalē insequēs. xxxvij. pœnas patitur & D incurrit: quas saltē omnes non incurrit insequens propriū suum episcopū: vt colligitur extra de pœnis. felicis. lib. vj. & eo. titu. c. si quis suadente. Cle. papa v. Secundū, quia cū deo. titu. c. si quis suadente. Cle. papa v. Secundū, quia cū domini cardinales sunt legati, conferre possunt beneficia, etiā ad papam deuoluta. de præb. venerabilis. de offi. leg. c. offiad papam deuoluta. de præb. venerabilis. de offi. leg. c. officij. lib. vj. Tertiū, quia legati excōmunicatos pro iniectione manuum vndecunque venientes absoluūt. extra de offi. leg. c. excōmunicatos. Quartum, ꝙ legati de latere mare transeuntes vti possunt infuniis apostolicæ dignitatis, puta pasfredo vel equo albo, vestimentis rubeis, frēno & calcaribus deauratis, & similibus. de primle. antiqua. vbi de hoc ꝓ bus deauratis, & similibus. de primle. antiqua. vbi de hoc ꝓ Hostien. Quintum, quia dici possunt patricij, quorum nomina in diademate principis scribi consueuerunt, secundū Guli. notantem in d. c. officij. Sed me cū ipso tenere hoc casu non audeo: quia patricios imperator sibi in partes eligebat. insti. quib. mo. ius pa. po. tol. §. filius. C. de consul. l. vlt. li. xij. papa autē cardinales non assumit in patres, sed tantum in filios. extra de resti. c. licet dilectus. de præben. dilecto. nisi falsa. extra de resti. c. licet dilectus. de præben. dilecto. nisi falsios. extra de resti. c. licet dilectus. de præben. dilecto. nisi falciat eos episcopos: quia tunc in fratres eos assumit. extra de cri. fal. quam grauis. Sextū, quia pars corporis papæ dici possunt ad instar senatorum. vj. q. j. §. verū. C. ad l. Iul. ma. l. quisquis. secundum Guli. notantem in d. c. officij. vnde alibi no. Innocen. quòd collegium cardinalium habet senatum. arg. xcvj. dist. Constantinus. vt no. ipse extra de re iudi. cum te. & de hoc, xvj. q. j. ecclesia. Illud autem aliter perstuderi potest: nam cùm promiscue loquendo de cardinalibus omnes fratres appellet: ipsi tanquam fratres corporis sui pars fore sunt censendi. arg. C. de agri. & censi. l. cùm scimus. §. vlt. lib. xj. & sicut in persona senatorum committi dicitur crimen læsæ maiestatis, quia para corporis principis censentur: vt d. l. quisquis. ita & cōmitti dicitur in personis dominorum cardinalium: vt d. c. excommunicatis. vbi de hoc. Septimum, quod ex præmissis insurgit. nam si ipsi censeantur veri patricij, statim cū sunt creati, sunt liberati à patria potestate. d. §. filius. & d. l. vlt. de consul. sed hoc nullo iure cautur quòd sunt patricij. si censeantur senatores, non sunt liberati ex hoc. d. §. filius. cum ex illis dignitatibus solum quis liberetur à patria potestate, ex quib' liberatur à curiali conditione. in cor. auth. consti. quæ digo, §. generaliter. col. vj. Sed à curiali liberatur propter xij. dignitates. Co. de decu. l. vlt. lib. x. de quarum numero non est senatoria. Quid ergo super hoc dices? Die quòd si sint creati cardinales episcopi, nulla est dubitatio: quia saltem ex episcopali adepta dignitate liberi facti sunt à patria potestate in cor. authen. constitu. quæ digni. §. illud. col. vj. C. de episc. & cleri. auth. sed dignitas. alias incipit, sed hodie. extra qui fi. sint legi. per venerabilem. Sed si tantum sint creati cardinales, quid dices? videtur quòd non sint liberati. nam cùm ius patriæ potestatis consistit in multis, puta in viij. quæ nominantur insti. de pa. pote. §. ius autem. non debet dici sublatum in patris præiudicium: nisi vbi in iure statutum reperitur, cùm non sit lex aliqua istud dicens. arg. in cor. authen. de non eli. secun. nubentes. §. optimum vtique. col. j. vbi dicitur, non fraudetur pater iure filij. nec enim lex est aliquid tale dicens. ad idem. Co. de col. l. illam. de rep. l. dissentientis. extra de sup. negligē. prælat. Romana. lib. vj. ne se. va. ca. illa. & per hoc scribitur erubescendum fore loqui sine lege. in cor. authen. de trien. & semif. §. confideremus. col. iij. & quia aliorum honores aliis damnorum occasionem fieri nō oportet. Co. de ſta. & imag. l. & virtutum. & de silentia. iubemus. lib. xij. nec vlli est cum alterius iniuria consulendum. xxij. q. j. c. primum est. C. de offi. præfec. vr. l. præfectus. Sed his non obstantibus contrarium non improbabiliter potest dici. certum est enim quod multiplex est dignitas secularis vel officium, quæ vel quod aliquem liberat à curiali conditione: vt colligitur d. l. vlt. Cod. de consul. lib. x. & illa eadem quæ est in numero duodeno, vt prædixi, hodie filium liberat à patria potestate, vt d. §. generaliter. in quo numero cōputantur aduocati filci, quæritores, principatus agentium in rebus: & similes multæ, de quibus minus videtur quòd liberent, cùm ex earum virtute nullus effici dicatur pars corporis principis: & tamen liberant: ergo multo fortius dignitas cardinalatus: sumpto argu. à minori. de quo not. de elect. cùm in cunctis. vnde licet nō sit hoc expresso iure cautum, tamen de similibus ad similia proceditur. ff. de legi. l. non possunt. cùm plura sint negotia quàm vocabula. ff. de præscriptio. verb. l. natura. & statutum in vno, statutum censetur in alio, vbi est penitus eadem vel maior ratio. not. ff. de iudic. l. cùm prætor. nec videtur damnum ex hoc pater vel iniuriam pati. cùm enim naturaliter augmentum in honorem filij defideret. extra de testi. capitu. super eo. cùm eadem persona fingatur esse cum eod. Cod. de impu. & aliis subsli. l. vlti. & eadem ratio. xxxv. quæstione iij. hac auctoritate. & excellentia & nobilitas filij patrem nobiliorem reddat, & laudem magnam patri afferat, & magnæ lætitiæ præbeat occasionem: vt legitur in dicto §. generaliter. & gloria patris est filius sapiens: Prouerbiorum xvij. & xxv. cap. xcv. distin. cap. esto subiectus. in fin. tales honores, laudem, lætitiam & gloriam debet omni pecuniario commodò, quòd ex patria potestate potest contingere, præferre. ff. si quis omit. cautela. l. Iulianus. Octauum priuilegium, quòd cardinali asserenti se legatum, creditur absque literis. xcvij. distinctio. capitu. nobilissimus. licet aliqui hoc reuocent in dubium.

Sublimari præsumitur quis ob sua merita.

Cardinales nomen habens priuilegia.

Erubescimus sine lege loqui.

Nonum, quòd assertioni cardinalis absque actis creditur super his quæ coram eo acta sunt, saltem de consuetudine curiæ. extra de appel. constitutus. vbi hoc nota. per Hostien. in verbo, assertioni. & pro tali consuetudine potest esse ratio: quasi credatur principem, qui ipsum ob singularem industriam exploratā eius fide & grauitate ad tantæ dignitatis magnitudinem adhibuit, non esse alias aliter processurum seu iudicaturum esse pro sapietia ac luce dignitatis suæ quā ipse foret iudicaturas. arg. ff. de offic. præfect. præto. l. unica circa finem.

Pater & filius fingunt eadem persona.

b *Generis claritatem*. Nota habendam rationem nobilitatis

Universidad de Deusto
Biblioteca

Nobilitatis ratio in mutin est habenda.

generis, & hoc etiam in pœnis infligendis. de quo dic vt legitur & not xxiiij.q.j. quid circa pacem. extra de iureiur. cũ quidam. ff. de pœ. l. quedam. de incen. rui. nau. l. Pedius. C. de paga. sacri. & tem. l. vlt. cum s. multis. Quantum in honoris exhibitione, & salutatione, & sedis inter iudices assignatione. de quo dic vt legitur. C. de offic. diuer. iud. l. ij. & iij. vbi fena. vel cla. l. iij. §. sedendi. de offi. cius. iu. l. ij. de hoc etiam no. ij. q. ix. ca. necesse. Quantum in beneficiorum obtinẽda multiplicatione: vt hic, & de præben. cap. de multa. §. vlti. Quantum in faciẽda de ipsis præ aliis cæteris paribus electiõe. in cor. auth. de defen. ciuit. §. interim. colla. iij. extra de appel. cõstituris. cum notatis in ipsis. Quantum etiam in beneficiorũ æquali faciẽda distributione. super quo vide quod dixi §. eo c. in ver. mendicant. Nec non in aliorum bonorum vberi administratione, ac etiam consumptione. ff. de dona. l filius. §. nonnunquam. de admi. tu. l. cũm plures. §. tutor. de iudi. l. si longius. in fi. de iure do. l. quæro. & in multis quæ diligens indagator per se poterit reperire.

† aliasfrau dentur.

a *Prærogatiua gratiæ.* ff. de offi. deleg. hac constitutione. de offi. lega c. officij. lib. vj.

b *Duntaxat exceptis.* eadem verba reperies de priuileg. cap. ne aliqui. de offi. delegat. hac constitutione. libro sexto. vnde hæc verba tollunt dubium, si quod fieret, an inferior cardinale, puta patriarcha, primas, archiepiscopus, abbas, vel filius inferioris regẽ, puta ducis vel comitis, dispensatione obtenta posit gaudere contra hanc decr. & dic quod non per hunc text. & per ea quæ notaui supra in verbo, cuicunque.

Deliberatio in agibilibus est necessaria.

c *Deliberatione.* Not. principem qui omni lege solutus est. ff. de legi. princeps. extra de concef. præb. proposuit. deliberatione velle vti in agibilib⁹. ff. de offi. leg. ca. deliberatione. lib. vj. C. de legi. l. humanum. ne filius pro patre. auth. habita. ff. de his quæ in testa. delen. l. proxime. de iure patron. l. diui fratres. Eius igitur exemplo quicunque alius idẽ facere debet. arg. lxxix. dist. legitur. ij. q. j. Deus omnipotens. extra de re iudi. in causis. dubium enim non est omnia omnino quæ consilio recto geruntur, iure meritoque effectu & firmitate niti. C. de repu. l. iij. & veritas sæpius examinata citius splendescit in lucem: & fructus diuinus est iustitiam sæpius recẽseri. xxxv. q. ix. c. graue. vnde alibi statuitur, quòd non cũ præcipitatione nec subitaneè, sed cum deliberatione sunt sententiæ proferendæ. C. de sententiis ex breui. reci. l. ij. extra de re iudi. pastoralis. clemẽ. v. §. verum. vbi etiam de hoc dixi.

Cardinales an sint à papa filij vel fratres nuncupadi.

d *Cum fratribus.* colligẽ hic, quòd cum papa de cardinalib⁹ loquitur, indefinitè vel promiscuè appellat eos omnes fratres: vt hic & in locis multis aliis reperitur. Et potest ratione huiusmodi dici quòd licet soli episcopi cardinales regulariter & peculiariter fratres, cæteri verò filij appellentur. de crimi. fal. ca. quam grauẽ. de testi. licet dilectæ. de præben. dilectus. ne igitur episcopi notabili fraterno nomine nuncupandi, vt ibi, negligi videantur: ideo & alij propter alios fratres appellãtur. arg. ff. de iniur. item apud §. hoc edictum. xxiij. dist. cap. quanquam. extra de hæret. c. fi aduersus. Et domini cardinales non episcopi, qui fraterni nominis appellatione nõ sunt nuncupandi: vt d. c. qui grauẽ, nisi propter illos qui episcopi sunt, fratres appellari meretur: sicut nepotes ex filiis, qui vere filij non sunt, nec sic appellati consueuerunt. ff. de testa. tute. l. ꝯ si nepotes. institu. iuri da. tuto. pof. §. vlt. tamen propter filios & ipsi filij appellantur. Et sic ex personis episcoporum consequuntur, quod ex sua singulariter nõ possunt: vt alias contingit. ff. de ędifi. ed. l. cũm autẽ. §. fi. de bon. pos. cõtra tabulas. l. non putauit. §. fi exhæredatus. quæ res pigo. obi. pos. l. Aristo. extra de priuil. licet. § j. de concef. præb. c. auctoritate. lib. vj cum multis si.

Deipsorum consilio.

e *De ipsorum consilio.* scilicet cardinalium, quorum consilio papa vtitur: quia vult, vt hic vides: non autem ad hoc de necessitate tenetur: vt not. extra de re iudic. ad apostolicæ. lib. vj. vocatus enim est in plenitudinem potestatis. ij. q. vij. c. de extero. extra de vsu pal. ad honorem. nec potest ei dici, do-

A mine cur ita facis? de pœ. dist. ij. §. ex persona. Et super hoc, quia aliqua quandoque habent fieri simpliciter cõsilio alterius: aliquando cum consilio: aliquando de consilio: aliquãdo non possunt fieri sine consilio: & aliquando habent fieri cum alterius assensu: & quid iuris in omnibus istis sit: vide quod not. Compost. extra de constit. cap. pen. & Guil. ne sede va. cap. j. lib. vj. & ibi dixi.

f *Scientia.* factũ ex certa scientia papæ, robur obtinet firmitatis: etiã si de se nullũ erat. extra de trãsactio. c. ij. de accu. ca. ad petitionem. iij. q. vij. c. hoc quippe. & arg. C. de testa. l. omniũ. de apparitor. iud. l. probatorias. li. xij.

g *Moderandas.* diminutionem non augmẽtũ denotat istud verbũ. extra de ver. sig. c. transmissę.

h *Effrenatam.* id est immoderatam & indecentẽ. si. ff. de testa. l. j. in fine. extra eod. tit. cap. significauerunt. & cap. cum causam.

ordinamus, quòd obtinentes nunc m ex dispensatione n legitima pluralitatem huiusmodi dignitatum, personatuum, officiorum aut prioratuum seu beneficiorũ, quæ aliàs absque dispensatione o obtinere nequibant, vnum tantùm ex dignitatibus, personatibus, officiis, prioratibus, ecclesiis vel beneficiis huiusmodi quibus cura imminet animarum, cũ dignitate, personatu vel officio, priorato, ecclesia vel beneficio sine cura, quæ habere maluerit, P prætextu dispensationis

potioris prærogatiua a gratiæ attollendi, duntaxat b exceptis) deliberatione c super hoc cum fratribus d nostris habita diligenti, de e ipsorum consilio & ex certa scientia f nostra, in forma subscripta duximus taliter moderãdas, g quòd per moderamen nostrum effrenatam h circa easdem i personas talium beneficiorum multitudinem refrenemus: ipsique impetrantes fructu dispensationum huiusmodi totaliter k non frustren tur. † Statuimus l itaque & de fratrum ipsorum consilio

sufficientis circa id eisdem indultæ possint licitè a retinere: quæ tamen b teneantur c eligere d intra e mensem f numerandum à tempore notitiæ g † constitutionis istius, cæteris beneficiis h cum cura vel sine cura quæ

† Net. *hic probatur gl. in ca. 2. de reb. eccl. nõ alie. lib. 6. decentẽ cõstitutiõẽ notã quãtum nõ publicata. Ingare subdit toi. allego etiam. c. t. tio. id solis sollicit. de postu. prael. l ius. ff. de decretis ab ord. Font.*

i *Easdem personas.* scilicet quascunque præterquam hic exceptas: vt §. patet.

k *Totaliter non frustretur.* sic enim est interpretanda indulgentia principis, vt aliquam gratiam afferat impetranti. C. de legi. l. ij. ff. de iure immu. l. j. in fin. extra de verb. signi. cap. in his. nec aliter est interpretanda. extra de verb. signi. olim. ne aliàs delusoria videatur. ff. ne quid in loco publi. l. vlt. de iudi. l. si prætor. extra de verb. si abbate. §. vlt. & ca. cum olim. de priuileg.

Principis indulgentia aliquid afferre debet.

l *Statuimus.* hoc verbum rem perfectam significat: & eum effectu, non verbotenus accipiendũ est: extra de verb. signi. c. in his. & tale statutũ principis, ex quo animo legẽ condẽdi factum est, omnino seruandum est. C. de legi. l. leges. 100. dist. contra morem. xix. dist. in memoriam.

m *Nunc.* scilicet tempore publicationis huius decret. antè enim non ligauit. in corp. authen. vt factæ nouæ constitut. col. v. extra de constit. ca. cognoscentes. de præben. cum singula. §. contra. lib. vj. & j. sequitur. durum enim esset sentire quòd statim à tempore editionis ligaret forte penitus ignorantes, contra iura. ff. de decre. ab ordi. faci. l. vlt. xxxij. q. iiij. c. dixit Sara. lxxxij. dist. proposuisti. quid enim peccare diceretur antiquitas, si huius decret. insciа &c. C. de testa. l. iubemus. consensum enim non ignorantiam volumus obligari. C. de tab. generali.

Cõstitutio non ligat à tempore editionis.

n *Ex dispensatione legitima.* sed quam dispensationem reputabis legitimam? Respondeo, illam in qua nihil tacetur vel nihil exprimitur, quo expresso vel non tacito princeps verisimiliter duci potest ad dispensationem denegandã. de ele. dudum. §. pe. de præben. c. si dignitatem. Cle. v. sic enim dici consueuit in impetrationibus beneficiorũ. de rescri. si proponente. de præb. si motu. a & c. non potest. li. vj. Sicut enim in illis tanquã ambitiosis fit stricta interpretatio, de reser. si gratiosę. & de præb. quamuis. li. vj. sic fit in dispensationib⁹, vtpote à iure cõmuni exorbitãtibus. extra de fil. presb. c. j. & ij. li. vj. & arg. ff. de nata. resti. l. j. de excu. tu. l. qui testamento. stricte forma mandati in illis, & forma dispẽsationis in istis seruata, cessante argumento in vtrisq; sumpto à minori vel maiori. super quo vide quæ not. per Host. de rescri. postulasti. b & c. in nostra. & per Inn. de concef. præb. dilectus. & qd aliàs super hoc dixi dicto c. si dignitatem. & quod no. de capel. mo. ex parte.

Dispẽsatio quæ dicitur legitima non est. 4 Vide quæ ibi notauit. Font.

b Et Cy. in l. quod fauore. C. de legi. Font.

o *Absque dispensatione.* illa autem facta per illum qui potest, & legitimè, vt dixi in not. præcedenti, redditur licitum quod aliàs erat illicitum. argu. de elect. ca. dudum. §. nos igitur. de concef. præben. cum nostris. §. nos verò. de transact. cap. j.

p *Maluerit.* refernat ergo optionem circa vnũ cum cura, & circa aliud sine cura: sicut alibi referuatur optio retinẽdi vnum de prius obtentis. de præb. cũ singula. li. vj. & eo. titu. c. referente. c. præterea. & c. tuæ. ff. de colle. alli. § . vl. & per hoc refrenatur hęc effrenata multitudo super retentione pluriũ. per hoc etiã in totũ non frustrantur effectu dispensationis ipsam obtinẽtes, cũ aliàs de iure communi vna dignitas vel personatus sẽ nõ compatiatur cũ alia vel alio etiã sine cura. de præb. de multa. §. hoc idem. de elect. dudum. §. pen.

Licitè.

a *Licitè*, id est de nostra licentia per hanc decre. concessa. vel, id est non obstante alia iuris communis prohibitione.

b *Que tamen.* s. vnum cum cura, & aliud sine cura, vt §.

c *Teneantur.* hoc verbũ necessitatẽ videtur imponere eligendi.

d *Eligere.* si. de præben. cum singula. §. circa. lib. vj.

e *Intra*, limitationẽ est tẽporis istud verbũ, & vltra illud non est locꝰ tali electioni. ar. ff. de fideicommiss. liber. l. Thais ancilla. §. intra. de leg. ij. l. statuliberum. §. Stichum. de cõdi. & demon. l. si in diem. Super quo vide, si placet, quod not. pro & contra de concef. præben. c. cum ei. Cle. papa v. in glo. per hoc patet.

f *Mensem.* sed quot dies facient mẽsem? Dic q; tot quot cõtinebꝫ mensis in quo fiet notificatio præsentis constitutionis, vt sequitur. nisi enim sic dicas, nõ numeraretur mẽsis à mẽse erant aliqui dies lapsi, supplebuntur de sequenti. ar. ff. de verb. sig. l. cum bissextus. de diner. & temp. præsenti. l. j. de re iudi. l. nisi lex. sic no. Gar. de ele. c. quam sit. & de referi. si propter tua. lib. vj.

g *Notitia.* f. vera: vel interpretatiuè, quę accidit lapsis duobus mẽsibus à tempore publicationis præsentis cõstitutionis. in cor. auth. vt factæ no. constitu. col. vj. extunc enim ius interpretatur & fingit quẽ habere notã constitutionis principis, nec extunc est probabilis ignorantia. ar. xvj. dist. quod dicitis. extra de postul. præla. c. j. ff. de instito. ac. l. sed & ti. §. proscribere. cum si. A quo autem tempore ligent statuta vel constitutiones aliorum, die secundum quod no. Hostien. in summa de constit §. quando.

Constitutio quando ligat.

h *Cæteris beneficiis.* scilicet non electis.

i *Non poterant.* vt sunt personæ plures vel dignitates, etiã sine cura, vt §. dixi.

k *De iure.* per hoc videtur innui aliqua beneficia etiã plura numero de iure communi posse teneri. ad idem de rescri. c. gratia. a lib. vj. & eo. tit. c. gratiæ. Cle. v. sic sentit Innocen. de præbẽ. cum tandudum. hodie autem aliter sentire videtur, ibidẽ de concef. præb. literas. de his plenè per Guli. in Spec. tit. de leg. §. videndum restat. ver. illud autem. per Guli. dicto ca. gratia.

a Vide quæ ibi notauit super gl. de iure. & in c. cũ singula. de præb. 3. eo. lib. 6. Font.

l *Absque dispensatione.* per hoc excluditur beneficia curata etiam vel dignitates seu personatus. cum non sint dimittenda si sunt talia vel tales quæ de iure communi plures vel plura possunt teneri. vt quia annexa vel annexæ, dependentia vel dependentes. ab aliis. de præben. c. super eo. de æta. & qualit. eam te.

m *Quæ.* scilicet beneficia curata, vel alia de iure sine dispẽsatione non se compatientia.

n *Extunc.* l. lapso mense à tempore notitiæ huius constitutionis. non ergo ante singuntur vel censentur vacare. veritum enim tunc, extremum tempus significat. ff. de condi. & demon. l. iuxta. §. j. & est simile de præbend. cum singula. §. j. & §. circa.

Tunc, extremus tem pus notat.

o *Vacare decernimus.* No. ex potestate principis ecclesię induci fictionẽ vacationis beneficij vbi aliàs non esset natura. quæ vere non est. C. de rei vxo. actio. l. j. & arg. de concef. præben. ea. cum ei. Cle. v. no. de transla. epis. c. quanto. Quibus autem auctoritatibus, iuribus & rationibus probatur papam habere auctoritatem summam & excellentem, & potestatem in omnibus, & per omnia, & præ omnibus, vide quod diffusè no. Hostien. extra qui si. sint legiti. per venerabilem. §. rationibus.

Natura rei in aliã mutari potest per papã.

p *Coram.* tunc coram aliquo fieri dicitur, cũ sit eo præsente & intelligente, licet aliàs nolente. vnde coram demente vel infante vel dormente fieri nõ posset. ff. de verb. sign. l. corã. q *Ordinario.* id est episcopo, vel ei. va capitulo, vt in § cæterũ. sed quem alias quãm in casu huius capituli. appellabis ordinarium quo ad talem dimissionem? Videtur q; episcopum, cũ præordinator dicatur in canctis. xxv. dist. perfectis. & quia oês ecclesiæ cũ suis iuribꝰ in eius potestate cõstitũt, & regende sunt parochiæ sub eius tuitione. x. q. j. decretum. & c. regidea. extra de reli. do. ca. de xenodochiis. cũ si. Sed cũ non queras de diœcesano, nec de loci ordinario, sed simpliciter diœcesano vel ordinario loci nullo alio subiũcto, videretur de episcopo fore intelligendum. arg. de vi. & ho. cle. ca. diœcesam. de æta. & quali. c. cum ecclesiæ. de sequ. poss. ad compescendas. Cle. v. in quibus de hoc dixi.

r *Sub testimonio publico.* non dicit sub instrumento publico, vel literis sigillo authẽtico sigillatis, sicut alibi fit, de ele. vt circa. de offi. or. si canonici. li. vj. ij. q. j. legum. C. de epis. & cle. si qua p calumn.

† Vide quæ dixi in cle. 1. de cõcef. præben. de ipso dicto nibus, ex nũc, extũc. Font.

ipsius dispensationis prætextu tenebant, & quæ aliter nõ poterant s de iure t absque dispensatione l licitè retinere, quæ m nos † extunc n vacare decernimus, o corã P ordinario q sub testimonio publico r intra idẽ tempus s verbaliter t

quare videretur satisfactum fore præsenti constitutioni si aliqua beneficia dimittuntur coram ordinario sub testimonio fide dignorum testiũ, per quos facta dimissio reuocata in dubium probari possit. arg. ff. de testa. l. hæredes palam. de ritu nup. l. palam. in prin. & §. quæ in adulterio. attenta mente possibile huius decre. vt plura beneficia se aliàs nõ compatientia non retineantur nisi hic referuata: quę meus pensitus est seruanda. ff. de excu. tu. l. scire. §. aliud. de elec. si postquam. §. j. li. vj. vnde cum non arctet dimittente ad dimittẽdum sub publico testimonio scripturæ, relinquam dispositioni iuris communis. arg. in li. feu. de cog. feu. ca. j. quo iure cauetur regulariter parem esse fidem testium & scripturæ. C. de fi. instr. l. in exercendis. de pac. l. pactum. licet fallat in casibus ibi no. & plenius per Hosti. de censi. Romana. lib. vj. hoc maximè dico, quia præsens constitutio contra non dimittentem sub testimonio publico est pœnalis, vt sequitur, quare ob odium pœnæ vitandum. ar. de elec. statutum. de re. iur. ca. odia. lib. vj. intelligam testimonium publicũ nedum instrumentorum, sed & testium. arg. ad hoc extra de præbẽ. c. si beneficia. li. vj. vbi habens beneficium dimittere, liberatur dimittendo sub qualicunque testimonio, cum ibi ad certam speciem testimonij non arcteturaliàs videretur arctari quis ad impossibile, vbi forte scripturæ testimoniũ habere non posset. quod sentire forer absurdum. tutius b tamen reputo quòd sub testimonio scripturæ fiat talis dimissio, cum promptior sit probatio per scripturam quàm per testes. ff. de pigno. l. communiter. cum scripturæ fides non varier, vel labilitatem memoriæ patiatur, sed testium fic frequenter. ff. de Carbo. edic. l. iij. §. duæ caulæ. de acqui. pos. l. peregre. §. j.

Testiũ & scripturæ fides par est.

b Imò est versus, pòderãdo verbum publi co. Font.

Probatio per scripturã est prõptior quã per testes.

t *Idem tempus.* s. mensis, vt §. Igitur intra eundem mensem intra quẽ de altero de duobus haber electio fieri, debẽt alia dimitti per hunc text. aliàs pœna sequens locum habet. si enim aliter diceres, non haberet fieri talis dimissio intra idẽ tempus, sed diuersum. ar. ff. de condi. & demon. l. si in diẽ. de fideicom. liber. l. Thais ancilla. §. intra.

Beneficia si debeat dimitti verbaliter, qualiter à muto dimittuntur.

r *Verbaliter.* id est, verbis expressis, quasi non sufficiat hoc in mẽte gerere, nisi verbis oretenus exprimatur. ff. de verb. obli. l. quidquid adstringendæ. de condi. indebi. l. quod quis sciens. C. de condi. ob causam. l. si repetendi. Et hoc sanè intelligas in illo qui loqui potest: in alio autem puta muto facto, maximè sine culpa, ista verbalis dimissio cadere nõ potest: vnde videtur sufficere q; nutu vel signo vel in scriptura, si sit literatus, se velle dimittere ostendat. ar. ff. de leg. iij. l. nutu. de procu. l. mutus. C. qui testa. face. posf. diseretis. extra de spon. c. tuæ. & ca. cum apud. non enim talis videtur ad impossibile per hanc constitutionem adstri ctus. xxij. q. ij. faciat homo. iij. di. erit autem lex. ff. de re. iur. Impossibilium. Quid autem de illo qui loqui nõ potest? fuficerene quod nutu vel signo sine verbis dimitteret? Videtur q; non, ar. dicti. c. tuæ. cum ibi no. per B. & xlij. di. cap. sit rector. per Io. & per hunc text. qui exposcere videtur etiam verbalem & reale dimissionẽ. Sed non improbabiliter videretur posse dici contrariũ, arg. eorum quæ no. Host. dicto c. tuæ. etiam in summa. de spon. in rubricella de matrimonio. §. qualiter cõtrahatur. vbi tenet q; matrimoniũ per potentẽ loqui nutu vel signo, contrahi potest. nõ enim quis videtur esse deterioris conditionis ex hoc q; loqui non potest, qui signo, nutu vel literis exprimere suum consensum posset. ar. ff. de condi. & demon. l. falsa. C. de adop. per adoptionẽ. & de digni. l. maior. de agen. in rebus. l. hac taluberrima. li. xij. maxime quia verba ad aliud inducta nõ sunt nisi ad declarandũ cõsensum. xxij. q. ij. c. is autẽ. qualitercũq; ergo cõstet de cõsensu dimittẽtis, sufficere videtur. ar. ff. de leg. iij. l. Philo. §. propositũ. & ad hoc facit quod no. C. de testa. l. iubemus. §. vlt. Et nunc respõdebis ad hunc tex. cum dicit verbaliter. §. vlt. Et nunc respõdebis ad hunc tex. cum dicit verbaliter. §. vlt. Et nunc respõdebis ad hunc tex. cum dicit verbaliter. subaudiẽs, vel alio modo æquipollenti, puta signis, nutu, vel subaudiẽs, vel alio modo æquipollenti, puta signis, nutu, vel literis, vt mens seruetur, quæ verbis est præferẽda, vt dixi §. literis, vt mens seruetur, quæ verbis est præferẽda, vt dixi §. in gl. nõ dicit. nã verba ad extraneũ sensum trahũtur, vt mẽ in gl. nõ dicit. nã verba ad extraneũ sensum trahũtur, vt mẽ

Universidad de Deusto
Biblioteca

seruetur.C.de li.præ.l.iij. legis.n.verba ciuiliter intelligēda sunt.ar.ff.de serui.l.si cui. eū nec ius calūniari, nec ei' verba captari,sed qua mente dicantur, conuenit animaduerti.ff.ad exhiben.l. ad exhibendū. cautē tamen egerit qui loqui poterit, si verbali dimissione vsus fuerit intra tēpus huius constitutiōis,vt opinionum periculū vitetur, vel satisfiat superficiei huius tex.cum in his quæ de facto possūt deduci in dubiū,tuti' sit lequēdū ff.de vē.in pol.mit.l.j.§.sed si incertū.extra de spon. iuuenis. de cle.excō. mi.c.illud.de pœ.dist.vij.c.ij.cum si.

a *Realiter.* q.d.eorū possessionē dimittendo.parū enim ꝓdesset verbaliter illa dimitti,si de facto adhuc detinerentur. arg.ff.de pigo.ac.non est mirum. de ac. empt. & ven. l.ij. §. vacua.extra de re iud.cū aliquibus. & arg.efficax ad hoc in cor.auth.de incest.nup.§.& hoc quidem. col.ij.ex cuius.§. rwente videtur sumptum quod hic dicitur.

b *Cum effectu.* puta nullo in eis custode pro se dimisso, & abstinendo penitus à perceptione obuentionū taliū beneficiorum. verba enim cū effectu intelligenda sunt. ff. ne quis eum qui in ius vocat.l. si alium. §. docere. quod quisque iur. l.j. §.hæc verba. extra de cle.non resi.c.relatum.

c *Absq;.* hæc præpositio absque,prinationem denotat,sicut & præpositio sine. ff. de exer. ac.l.j.§.plures.& de instit.ac.l. sed & si. §. conditio.

d *Sine noua collatione.* ergo cum illa poterit,sumpto argu.à contrario sensu in iure fortissimo reputato [a]. ff.de testa.qui testamento. §.mulier.de offi.eius cui.l.j.§.huius rei de testi. l. ex eo.extra de his quę fi.à præla.cū apostolica.§.vl. & hoc verū, nisi ex illo sequeretur absurditas.tunc enim tale argumentū cessat.C.de epi.& cle.conuenticula cū similibus.cessat etiā vbi iura alia contradicerent.no.de fo.cōpe.c.significasti.[b] Sed huic obstare videtur extra de elect. commissa.§. porrò.lib.vj. vbi beneficiū amissum in illa vacatione prima quæ occurrit,cōferri non potest dimitteti. Sed patēs est solutio,quia ibi ex culpa sua habēs illud amisit, qui absq; iusta causa cessauit intra annū ad facerdotiū promoueri . hic autē obtineus plura beneficia,absq; culpa sua,licet nō sine causa, aliqua dimittere habuit ex dispositione huius cōstitutionis. ar.ad hanc solutionem extra de æta.& quali.ca.j.de ele.cū in cunctis.§.hoc sanē.cum no.in eis.

e *Facere poterit.* istud dicit ideo, quia aliàs pro nō facta haberur collato quę fieret per illum qui non posset eā facere. j.q.vij.Diabertum.extra de iure patro.cap.quod autem.ff.de offi.proconsul.l.obseruare.§.vlt.

f *Redire.* non est mirum si ad ea non pateat regressus, quia cū decernatur vacare per lapsum mēsis, vt s. dicitur, sine institutione canonica nō possent licitè detineri.extra de instit. ex frequentibus.de re.iu.c.j.lib.vj.& ar.ff.de decu.l.Herennius.imò aliter ea recipiens, intrusus nō institulatus diceretur.de præb.eū qui.li.vj. extra de elec.quisquis. & quasi fur & latro,cū per ostiū ingressum ad ea nō haberet. arg.de ele. dudum.ij.& vij.q.j.c.non furem.

g *Immiscere præsumant.* scilicet iure primæuo cum nullum competeret,vt dixi in glo.præce. Quid autem si ad dimissa beneficia iuxta hanc constitutionem aliqui redirent, vel eorum administrationi se immiscuissent nō iure suo, sed ex alia causa probabili,vtputa ne ipsorum prouentus perditioni seu consumptioni expositi perirent, vel ne ab inimicis occuparentur, sed vt salui reseruarentur successoribus, haberētne locum contra tales pœna sequens? Videretur q; sic, ob istius textus indefinitatem, quasi in culpa censeantur immiscendo se rei ad se non pertinenti.ff.de re.iur.culpa.vt sic color omnis administrationis eis interdictus videatur. arg. de elect.auritiæ.lib.vj.& in extrauagan. si fratrum.donec ad ioannis. Sed contrarium credo ad instār tutoris,qui ante factum inuentarium administrare non potest, & tamen vt occurrat periculo bonorum consumendorum pupilli, administrationi illorum se potest ingerere sine pœna. ff. de admi.tu.l.tutor qui repertorium, & ar.etiam ad hoc. ff.de negest.l.nam & seruus.§.si vino.& de fur. l. falsus. §. alienum, circa fin.ex illa enim causa se administrationi ingereus,magis videtur implere officium ad quod homo homini tenetur.ff.de fer.expor.l.seruus.extra.de testa. c.cum in officiis. xxij.q.iiij.c. ij. quām rei alienæ se immiscere,vt not.dicta.l. culpa,nisi enim sic intelligas, quod in fauorem beneficiorū videretur introductum , in eorum læsionē & damnū retorqueretur,cōtra legem,sancimus.C. ad Trebel.de secū.nupt. l.generaliter.extra de re.iu.c. quod ob gratiū. lib.vj.& officiū charitatiuū de se meritoriū videretur interdictū , & esse pœnæ inductiuū, contra communē legem, arg.ad hoc sunt. ff.de iur.do. l.cū in fundo.& deterioris cōditionis diceretur talis se immittes, ex hoc , quia semel beneficiorum illorum rector verus extitit ex dispensatione , q; alius qui nullū ius in eis habuisset. & hāc credo fuisse mētem conditoris huius capituli: vnde eius verba indefinita ciuiliter & sine calumnia sunt intelligenda. ff. de lega.ij. l.debitor. §.vlt.& dixi §.in gl. j.verbis.

h *Alioquin.* ad omnia supradicta referas,& expone,id est si intra mensem vt s.non elegerint, vel si nunc electa non dimiserint , vel ad dimissa sine noua collatione redierint, vel eorum administrationi se immiscuerint.

i *Tam his.* s.non dimissis,si ad illa redire,vel administrationi eorum se immiscere præsumserint.

k *Beneficiis.* scilicet vno curato,vt s.

l *Vt præferatur,* s.in verbo,statuimus.

m *Ipso iure.* & sic est canon latæ sententiæ. si.de ele.c. auaritiæ.& c.quā sit.cū si.multis. Sed hic fortiter obstare videtur de præb.cum singula.§.statuentes. & §.circa eos.vbi nō eligentes intra mensem, vel non electa dimittētes, non ipso iure,sed per sententiā priuantur illis . Sed ibi in alio illi incurrunt maiores pœnas quām isti,cum ibi ex hoc fiāt ineligibiles, & sic inhabiles tiedum ad similia obtinenda beneficia,imò & ad maiora:hic autē solū ad similia.quare ibi exaggeratur pœna in vno,mitigatur in alio, hic autē non ita. Ite hic fauorabilius est actum cum eis quam ibi , quia ex moderatione huius constitutionis permittitur duorū beneficiorum retentio de iure cōmuni se aliàs non compatientiū: quare eius non debent perfrui beneficio quā contemnendā censuerunt,pro nouo beneficio vetus eligētes grauamē. ar. ad hoc.C.de iur.delibe.l.vlt.§.si verò postquā.& §.sin autē. ibi autem non permittebatur nisi solius non vnius retentio, quare ibi minor pœna quām hic.

n *Inhabiles.* ista inhabilitas ambitionis vitio inducitur , vt de elec.dudū.ij.de præb.cum singula, li.vj. & sic colligē hic illud quod dici consueuit, qui totum vult, totū perdit.§.de præb.de multa.& d.c.cū singula.de despon.impu.c.accessit. de reseri.ex tenore.de transla.epis.quanto.& ar. C.qui milit. non possunt.l.ij.li.xij.

o *Ad similia.* scilicet iam non obtentis vel non dimissis.

p *Beneficia.* l.cum cura dispensationē in sui retentione exposcentia. Nunquid igitur hæc inhabilitas illos reddidisse intelligetur inhabiles ad simplicia ruralia beneficia obtinēda? Dicas q; non,tum ob odiū pœnæ de sui natura restringendæ.ff.de pœ.l.interpretatione. de pœ.di.j.pœnæ.cū quia inhabilitatus ob pœnā ad maius assequendū , non censetur inhabilitatus ad minus.ff.de interd.& rele. l.relegatorum.§. solet.tum euā quia in illis simplicibus hæc inhabilitas à iure non inducitur per hanc decr.ergo per hominē induci nō debet.ff.de reli.l.at si q.s.§ & generaliter. de sepult.vio.l.iij. §.non perpetuæ.xxxiij.q.iij. §. in hoc. contenti enim debemus esse pœnis legibus comprehensis.ff. de verb.oblig l.si ita stipulatio.tum etiā quia si huius canonis cōditor voluisset inducere inhabilitatem in simplicibus,hoc vtiq; expressisset:quod cū non fecerit,pro omisso debet haberi de deci. ad audientiam.C.de eadu.tol.l.vnica.§.sinautē ad deficiēs. tum etiam quia in certis beneficiis inducta non extenditur ad alia de elec.statutū,lib.vj. tū insuper quia inhabilis de suā natura ad maiora beneficia consequenda , non sic inhabilis censetur ad simplicia. idem ergo cēseri debet de reddito inhabili ex aduētu per hanc cōstitutionē.ar. extra de fi.presb. c.j.& vlt. Quòd autem dicit similia,subaudias & merito,vel maiora.de elect. dudum.& per ea quæ dixi s.in parte prima, in verbo,quamuis modicum.

q *Per hoc autem.* s. quod hic statuitur , vt nō curatū beneficium ad aliud incuratū se aliàs nō compatientia quis valeat eligere intra mensem,& electa retinere, & cætera omnia dimittere,& quòd alias pœnas hic positas patiatur.

r *In.* Datiui casus est pluralis numeri.

f *Quæ ius tribuat.* vt quia est legitima, sufficiens. & quæ dicatur legitima.s.notaui in verbo,legitima.

t *Præscriptam.* dic vt s.notaui in verbo præcedenti in glo.s. cum cura.

Tutor quādoque ante inuentarium potest administrare.

Totū perdit, qui totum vult.

Sanctio quid est.

Oculi sunt duplices.

Auarus quibet ea cæca est.

Cæca

a *Cum quibus est.* sume verbum dispensatum,quod est j.

b *Derogari.* nō immerito,quia qua ratione de pluribus iam obtētis vnum cū cura,& aliud sine cura possunt eligi,eadem ratione de obtinēdis prætextu dispēsatiōis quæ ius tribuat.

c *Cum vacabunt.* istud dicit, quia non vacantia effectualiter quisque eligere non potest.de cōcef.præben. ca. qui in vniorum.vij.q.j. non futuræ. & ca. cum qui. ff. de vul. & pupil. substitu. l. moribus. §.interdum.licet impetrans cum clausula acceptandi incertum, puta primū vacaturum,vel ex causa secūdū posset acceptare quo ad hoc, vt manus ordinarij ligari dicantur. de concef.præben.quia cunctis.§. pe. & capne captandæ. & cap. executor.de quibus cōtra hoc posset opponi,sed non ob.per iam dicta.

d *Dicti temporis.* s. menūs, vt s. in verbo statuimus.

e *Dimissu.* ab his. s. prætextu moderamis huius constitutionis obtentis.

f *Præscripta.* s.in verbo,statuimus.

g *Licitè retinere.* ex huius capituli permissione etiā hic adde quod dixi s.in verbo,dispensatione.

h *Pœnas similes.* scilicet illas quas patiūtur illi qui tempore huius decr.piura talia beneficia obtinebant, & formā huius decre.non sequuerunt.

i *Incursuri.* scilicet priuationis ipso iure nō dimissorū, prætextu moderaminis huius decre.obtentorū, & inhabilitatis similium obtinendorum.

k *Contrarie.* s. non eligendo intra mensem, vel nōn dimittendo beneficia non electa , vel ad dimissa sine noua collatione & electione redeundo , vel eorum administrationi se immiscendo, vt supra. Sed à quo tempore computabis istū mensem?ipsum enim non potes computare à tempore notitiæ huius constitutionis , cum expectantibus post eius publicationem hic referuetur ius. Dicas igitur ipsum computandum hoc casu à tempore notitiæ vacationis verè vel interpretatiuæ beneficij recipiendi,iuxta cap. cum ei.de concef.præben.Clem.v.non ante, per ea quæ dixi supra in glos. scilicet tempore publicationis : sicut nec habenti conferre currit tempus,nisi à tempore scientiæ. de concef.præb.quia diuersitatem . vtrum autem in illo præsumatur scientia vel ignorantia, vide quod no.Host.eo.tit.c.ex parte Astensis. super verbo,recurrerunt.

l *Sanctioni.* sanctio propriè est principis constitutio pœna adiecta.iij.dist.in summa.qualis est ista,vt patet s.

m *Porrò.* tertia pars.

n *Oculos.* scilicet interioris intellectus. de illis loquitur,nō de corporalibus,vt alibi de elect.quorundam.lib.vj. Oculi enim tales debent esse depurati ab omni conscientiæ prauitate.j.quæstio.j.multi. de hoc in dicto cap.quorundam.oculi verò corporales debent esse pudici ab omni immūdo aspectu.xxxij.quæst.v.qui viderit. aliquando verò certæ personæ administrandæ rei præpositæ dicuntur oculi , qui perunigiles & prouidi debent esse in agibilibus. xcij.dist.diaconiles.vj.q.j.ca.oues.extra de offi.archi.ad hoc §.j.xxix.dist.ca. pœnas.

o *Vitium.* ergo vitandum, cum sit animarum denoratiuum. de vsu.ca.vsurarum.lib.vj.

p *Excæcauit.* No.auarum dici cæcum,quia non habet oculos interioris intentionis ad Deū.xlvij.dist.sicut hi.de elec. auritiæ.& ca.quorundam. lib.vj.

q *Talis beneficia,* quæ in parte precedēti vocantur legitima vel sufficientia . & hæc verba synonyma reputantur quo ad hoc,quia idē in effectu significant. si enim est canonica,per consequens legitima.iij.di.c.canon.iuncta.l.iij.ff.de legi.ltē ex consequenti sufficiens, quia cum talis dispensatio lex priuata dicatur.iij.dist.cap.priuilegia.nihil imperfectum,nihil insufficiens cōtinere debet. C.qui mih.pos.vel non.l.si quis seruum. lib.xij.

r *Decreto.* quod sit propriè decretū.vide quod no.ij.dist.in summa.

s *Sic detenta.* scilicet sine dispensatione.

t *Illo tamen.* in hoc strictius agitur cū istis, cum dispēsationem non habeant, quàm eū aliis habentibus,vt patet in parte precedenti,& ratio ibi ex textu colligitur.

u *Ultimo receperunt.* sed quare magis permittitur illius retentio quam aliorū? Potes dicere ideo, quia ersū alia fuisset legitimè quæsita, p effectualē iuscepto nē vltimi prima omnia vacassent, sicut vacaret primū vni- cum.de præb.de multa. & eo.tit.cum singula.lib.vj.nisi ex dispensationis virtute aliud cōtingeret,vel nisi ex causa in primis vel primò detineretur beneficiat', vt not.xxj.q.j.si quis iam translatus.& per Pe.de Samp.dicto.c. de multa.

x *Ipso eo.* scilicet vltimo recepto.

y *Ex collatione canonica.* Sed qualis collatio poterit hic dici canonica. cum detentio plurium beneficiorum iniusta quē iniusta tradītone tribui ius in beneficio, vt hic, & de præbē.si tibi absenti.& c.quorundam.in fi.li.vj.& ca.accedens. Sicut & in vltimis voluntatibus rei legatæ dominium sine traditione trauīt in legatariū,& rei donatæ in ecclesiā. ff. de legj.l.si tibi homo.§.cum seruꝰ.de leg.ij.cū pater.§.furdo.quemadmodum ser.amit.l.si parte.§.j.de furtis.l.à Titio. C.de facrosan.eccl.l.vlt. Vnde pro beneficio collato & eius iure bus agi potest per beneficiatū actione in rem, etiam possessione nondum apprehēsa,per dicta iura.sic etiam no.Compost.de consti.cum M.In rebus profanis regulariter secus est.C.de rei ven.l.serum.de pact.l.traditionibus.ff.de fur.l.cū qui. cum si. Sicut autem inter illa est differentia in acquisitione iuris , sic etiam est differentia inter ista in acquisitione possessionis.super quo vide quod plenè no.per Inn.de rest.spo. c.in literis.super verbo,prius.

a *Limitatum.* scilicet mentis, vt in parte præcedenti.

b *Verbo.* hoc est quod supra dixerat,verbaliter.& die vt ibi dixi.

c *Et fallo.* supra dixerat realiter,in parte præcedēti,sed idē est in effectu.

d *Sine fraude.* q. d. non retinendo illa per aliquā personam submissam , & hoc designat quod in parte præcedenti dictū fuerat cum effectu.

e *Coram ordinario.* super hoc verbo & sequenti die vt supra proxi.§.dixi.

f *Quòd si non fecerint.* id est, si beneficia omnia obtenta sine dispēsatione, excepto vltimo rite collato, verbo & facto sine fraude non dimiserint.

g *Et etiam illo.* scilicet vltimo recepto in quo eis ius quæsitum fuerat ex canonica collatione,vt sequitur.

h *Ipso iure.* dic vt dixi in verbo simili.s.proxi. §.

i *Ad quecunque.* magis generaliter seu vniuersaliter in hoc §.incurritur inhabilitas ista quā in s.proxi. vnde dicit quæcunque, nedum similia non dimissis, de quibus non est dubium per §. precedentem.immo etiam dissimilia,puta inferiora etiam simplicia,cum dicat quæcunque.arg.ff.de hære. instit.l.hoc articulo. extra de maio. & obe. ca.statuimus.illa quæ aliàs dispensatione precedente legitime poterant retineri , & ad quæ dimittenda quis nullatenus arctabatur ,vt quem maior præcedit culpa , maiori plectatur vindicta. to. dist.ca.quia tua.& c.in quo maior est culpa.& extra de hære. excommunicamus.§.credentes.& de cle.ex.mi.latores.& ff. ad legem Aquil.item Mela.§.fi plures. ad leg. Cor.de sic.l. vlt.cum si.

k *Qui verò.* quarta pars.

l *Deinceps.* post huius decre.editionem.

m *Receperint.* iustè vel iniustè,puta per violentiā,vel intrusionem.de præb.cum qui.lib.vj.

Vide quæ ibi no. Do. in l. col. & quæ ego no tamen c. si gratiosè. de reserip. lib.6. Fon. Collatio sola tus tribuit in beneficio. b Hinc est quòd posterior emptor cui res tradita non est. l. quoties. C. de rei ven. de qua l. vi de Hippo. in l.q duobus. ff. de fid. & ad istam glo. facit no. in eo.si tibi absenti.de prab. li.6, & Inno. in cap. cæteræ. de præben. & vide quæ no. ca. de cōcef. prab. lib.6. Fon.

Habens

Universidad de Deusto
Biblioteca

a *Habens annexam.* super hoc verbo & aliis quæ præcedũt, A dicas vt dixi §. circa principium decre.

b *Simile.* puta dignitaté, personatũ, vel officiũ, etiã sine cura, vel quodcunq; aliud cũ cura: quia quo ad habendã pluralitatem idem iudicium est de illis licet nõ curatis & aliis curam habentibus. extra de præb. de multa. §. hoc idẽ. de ele. dudum. ij. §. sed cum in iure. nõ autẽ quo ad omnia: vt colligitur de æta. & qualit. c. j. iuncta decret. licet canon. de ele. li. vj. & colligi etiam potest extra ne cle. vel mo. c. super specu. iuncta decr. statutum. eo. ti. lib. vj.

c *Ipso iure.* quasi dicat non expecta sententia hominis, cum sit sententia iuris. Et

Beneficium de facto tã obtinẽs, ab episcopo expelli potest.

vbi constat quẽ ipso iure priuatũ, vel aliàs ius nõ habere in beneficio quod detinet, de facto expelli ab illo per iudicẽ potest: nec potest dicere se spoliatum sic restituendum: quia iudex episcopus magis exequi sui beneficij debitũ dicitur, quam violentiam inferre. sic no. Innoc. & Host. post eum de resti. spo. c. accepta. & de fi. presby. constitutus.

d *Possessionem.* l. pacificam: & super hoc fi placet videas qđ dixi & notaui de elect. commissa. lib. vj.

e *Habuerint.* subaudi & fructus ex eo percipere potuerint, aliàs primum quis dimittere non tenetur. de præb. ca. si tibi concesso. lib. vj.[a]

a Vide qđ ibi notaui ad tex. i°.

f *Cessantibus.* nam dolum vel fraudem adhibẽtes in consequenda possessione, haberi debent quo ad hoc pro possidẽtibus. ff. ne quid in loco pub. l. ij. §. hoc interdictũ. & de reg. iur. l. qui potest facere: sicut per contrarium dolo desinentes possidere, pro possessoribus sunt habendi. ff. de rei vendi. l. si autem. §. j. de reg. iur. l. parem. & eo. titu. ca. pro possessore. lib. vj.

g *Absque mora dispendio.* quasi dicat, non expectata sententia priuatoria facti: vel litis contestatione, omissa facti allegatione: vt alibi. & simili modo exponi & dici consueuit de rescript. cap. ab excommunicato. de præben. si beneficia. lib. vj.

h *Ordinariorum.* qui sint illi, cauetur. j. proxi. §.

i *Dimittere.* hęc dimissio ad factũ solum refertur, cum iure in illo cõpetenti sint priuati: vt s. dicitur, sicut aliàs cõtingit de elect. nosti. & ibi no. cum simili.

k *Paremodo.* scilicet verbo & facto, & sine fraude, cũ effectu, & sub testimonio publico: vt s. proxi. §. & præced. quod dic vt ibi dixi.

l *Alioquin.* id est si primum adepta possessione secundi, vel per eos steterit qp in ordinariorũ manibus sine mora nõ dimiserint verbo & facto sine fraude.

m *Extunc.* non ergo ante: vt dixi s.

n *Ipso iure secundo priuati.* per hoc patet qp hęc decre. est canon latæ sententiæ nedum in priuando quẽ primo beneficio tali per susceptionem secundi similis: imò & etiam priuãdo illum secũdo, vbi illud nõ dimiserit prout hic statuitur. olim autem videbatur sententia necessaria quo ad priuationẽ secundi. de præb. de multa. ver. sed si forte. vbi dicit etiam alio spolietur. non dicit spoliatus sit. & eo. tit. cum singula. li. vj. cũm dicit repellatur: non dicit, repulsus sit. vt aliàs in simili dici consueuit & notari de fo. compe. si diligenti. de excess. præla. grauem. xj. q. j. inolita. C. de iurisd. omnium iudi. l. in criminali. vnde vi. l. si quis in tantam. in quibus & similibus sententia priuatoria est necessaria: quia ipso iure vel eo ipso nõ inuenitur inflicta. Et ita secundum hoc decreta. de multa. dicetur per illam in hoc correcta[b]: vel trahetur ad istam, vt verbũ spolietur ibi positũ, exponatur, id est sit spoliatus vel spolietur de facto, quatenus de facto tenet: cũ ipso iure ius sibi competens in illo amiserit: vt hic dicitur. certũ est enim quòd hæc decre. exaggerat pœnam, & inducit alias duas no uas quæ statim sequuntur: quæ ipso facto incurrũtur, & quæ in dicta decre. non erant.

b Circa istud pũctũ vide ibi Panor. Fost.

o *Ad sacros.* de non sacris nihil statuitur hic: quare nõ videtur prohibiti suscipit. arg. ff. de interdi. & rele. l. relegatorũ. §. vlt. extra de biga. c. ij. cũ ibi no. per Host. de cle. pu. in duello. c. Henricus. 50. dist. quicunque. & c. placuit.

p *Quodcunque.* de hoc dic vt dixi s. proxi. §. in glo. vlt.

q *Vacatura.* scilicet ipso iure ex dispositione huius constitutionis.

r *Vt præmittitur.* scilicet præcedente dispensatione electis duobus, vno cum cura, alio sine cura, vel illis nõ electis, vel cæteris non dimissis, vel dimissis, si ad illa quis sine noua collatione redierit: vt s. in §. nos itaque. vel nulla præcedẽte dispensatione retentis pluribus, illisque non dimissis, retẽto vltimo rite collato, iuxta §. porrò. vel secundo simili suscepto & primo non dimisso, iuxta istum §. in his enim inducitur vacatio per hanc constitutionẽ. in omnib⁹ in §. nos. in vltimo receptis in §. porrò. & in isto. & hunc intellectũ innuit §. sequens cùm dicit, vt præmittitur ꝙditis. nisi enim sic intelligas, videretur hic innui quòd omnia beneficia in futurum vacatura per susceptionem similium essent hic collationi papæ reseruata, & sup eis sublata potestas ordinariis vel legatis sedis apostolicæ cardinalibus conferendi. qđ est expresse contra decre. de multa. §. his quoque & contra decre, cum singula. §. statuentes etiam. de præben. & haberet dici necessario quòd illa iura cũ suis similibus sint correcta, & non est verisimile conditorem huius canonis hoc sensisse. ar. de elect. c. ecclesia. ij. §. denique. C. de inoffi. test. l. si quando. nam iurium correctio vitanda est. de elect. cum expediat. lib. vj. in cor. authen. de admi. offi. in fin. col. iij. nec voluisse intantum restringere potestatem ordinariorum in beneficiis conferendis, in magnum forte periculum diutinæ vacationis. ar. extra de priu. pastoralis. de præben. statutum. libr. vj. videtur ergo intelligendum hic reseruationem factam esse de beneficiis quæ per hanc constitutionem vacare censentur, & quæ aliàs non vacarent: vt sic in hoc intelligatur inquantũ minus derogare dicetur aliis iuribus cum munibus. argu. de rescript. cap. cauſain quæ. de consuet. cùm dilect⁹. ff. de legi. l. sed & posteriores. iuxta id quod alibi statuitur. quoties enim sermo duas significationes exprimit: ea potiſsimè recipiatur, quæ rei agendæ aptior est, id est, iuri communi non contraria. ff. de regu. iuris l. quoties idem sermo. & alibi legitur, quoties sine captione nihil inuestigari potest, eligendu est quod minus habet iniquitatis: vt eo. tit. l. quoties nihil. & opinor hanc mentẽ fuisse cõditoris huius capituli.

Iurium vitanda est.

Irritũ exercitio vitanda ſſt.

s *Vel dimissa.* intellige prætextu dispensationis sublatæ: vt statuitur supra in §. nos itaque. quid ergo si nulla sint dimissa, iuxta illum §. sed habens dispensationem super pluribus, omnia de facto retinuit contra hanc decr. quæ & qualia tanquam dimissa dices hic reseruata? Videtur ꝙ nulla. sed dic ꝙ saltem censebuntur reseruata tanquam pro dimissis habenda, vel tanquam vacatura: vt dixi in glos. præce. Non sic autẽ de obtentis pluribus sine dispensatione, iuxta §. porrò. illa enim tanquam vacatura per lapsum mentis non possunt dici reseruata, cum tempore huius constitutionis editæ vacarẽt: sed nec tanquam dimissa vbi dimissa non fuerant: nisi dicere ipsa pro dimissis fore habenda. Sed si ponas ipsa dimissa, censebuntúrne ipsa reseruata? Videtur ꝙ non: sicut nec dimissa prætextu adeptorum secundorum similum: cùm hic videatur papa reseruasse solùm illa quæ per hanc constitutionem ipso iure dicuntur vacare: vt dixi in glos. præced. vel quæ sunt dimittenda ex dispositione huius constitutionis, non autem alterius.

t *Nostra & sedis apostolicæ.* differentiam collige inter ista de rescript. capit. si gratiosè. libr. vj. ff. loca. l. iiij. sed in casu presenti quo ad effectum reseruationis nulla videtur differentia: quia licet hæc reseruata per conditorem huius constitutionis non conferrentur: remanerent conferenda per successorem, cùm nedum sibi reseruauerit, sed & sedi ipsi, quæ nõ moritur: vt dicto capitu. si gratiosè. & argu. in corp. authen. quomodo opor. epis. §. licentiam. colla. j. xij. quæstio. j. capit. liberti.

Papa multa beneficia sibi reseruat cum multis pro uidere habeat.

u *Reseruam⁹.* sed supposita plenitudine potestatis iuxta quã papę dici nõ potest, domine cur ita facis? de pœ. dist. iij. §. ex psona. si quæras a me q̃ potuit esse causa rationabilis ꝙ ipse talia beneficia ad se reuocauerit cõferẽda? possum respondere ꝙ cũ solicitudo onerosa pũtificalis officij papæ imposita. vt in extrauagãti eiusdẽ domini papæ quæ incipit, ad on⁹. multis indigeat ministris: cũ messis quidẽ multa, operarij verò pauci. xxj. dist. c. in nouo. vocandis per eum in partẽ solicitudinis. ij. q. vj. c. qui se. extra de vsu pal. c. ad honorem. quos remunerare tenetur: necnõ illos qui suis antecessorib⁹ seruierũt. xij. q. j. c. hoc huiusmodi. & c. charitatẽ. & c. ecclesiasticis. & ad eius sedẽ cõsulũt vndecũq; clerici indigẽtes, quib⁹ paterna

paterna prouisione subuenire tenetur, maximè ne in eleri opprobrium mendicare cogantur. xciij. dist. c. diaconi. extra de renun. c. ad supplicationem, habeatq; multis mundi magnatibus, illis potiſsimè qui Dei ecclesiam in multis dotauerunt, vel illorum antecessores, & qui ecclesiæ Dei fuerit

A

devoti filij & defensores, se fauorabilẽ exhibere. de rescrip. fedes apostolica in beneficiis conferendis ad eorum instantiam, vt ad subsidiũ ecclesiæ pro tempore citius inducantur: & ne aliàs ab eo retrahantur. arg. C. de bo. quæ libe. l. ij. ff. de ope. pub. l. ij. iustum fuit & æquum adinuenire modum per quem papa possit de multis beneficiis prouidere: vt p eum iusta fiat distributio de eisdem: vt in prin. huius capituli: potiſsimè cùm in eo donandi immensitas mensura dicatur. in cor. auth. de nõ alie. aut permutã. re. eccle. §. si minus. col. ij. & ista potest dici ratio quare beneficia vacantia per aliam quàm per eum regulariter conferri non possunt. de præb. licet ecclesiarũ. lib. vj. & ibi de hoc dixi.

a *Inhibentes.* posit talem inhibitionem vel reseruationẽ ligatæ sunt manus ordinarij, vt extunc conferre nõ possit. ar. de reseri. tibi qui gratiam. de conces. præb. c. executor. & c. si capitulo. lib. vj. cum simi.

b *Romanum pontificem.* subaudi, vel alium ab eo super hoc potestatem habentem. de præbend. licet. libr. vj. tunc enim per alium faciens, hoc ipse facere censetur. de regu. iur. cap. qui per alium. lib. vj. omnia enim nostra facimus &c. Co. de vete. iur. enu. l. j. §. fed neque. extra de præben. ca. si apostolicæ. lib. vj.

c *Quacunque.* etiam legationis cardinalis, cũ sic indeterminatè & vniuersaliter loquatur, & nihil excipiat. ar. de ma. & obe. c. solitæ. circa fi. de hære. instit. l. hoc articulo. & extra de præb. c. licet. lib. vj. vbi sunt verba similia & magis specificata quàm hic: licet aliàs ex virtute legationis fuæ posset conferre beneficia etiam ad collationẽ sedis apost. deuoluta. de præb. c. venerabilis.

C

d *Huiusmodi beneficiis.* scilicet dispositioni sedis apostolicæ reseruatis.

e *Disponere.* puta illa conferendo. vel ad aliquem eligendo, vel de eis prouidendo. An autem per hoc videatur laico patrono interdicta potestas præsentandi ad talia beneficia? Sentire videtur Guil. quòd non. de prœben. cap. licet. cùm de iure præsentandi non fiat mentio. Item quia qui præsentat alteri

Præsentato tum nõ quæritur.

quem ad beneficiũ, nihil disponit de ipso, cum per præsentationem aliquod ius in eo non quæratur. de re iudica. cùm Bertholdus. & ibi not. in iij. glos. sed textus huius indefinitas & vtiuersalitas contrarium innuit: potiſsimè cum statim subiungat, vel aliàs innouare quoquo modo præsumat. nulli autem venire debet in dubium quin per præsentationẽ aliquid in beneficio innouari dicatur, cũ alteri quã præsentato fieri bene possit per papam, cùm de sola gratia iure patronatus in laico toleretur. xvj. q. v. si quis episcoporum. extra de iure patr. quoniam. & quo ad illud sit de foro ecclesiæ. extra de iudi. quanto. de hoc etiam notari consueuit extra de iure patro. c. cùm dilectus.

f *Permutationis.* igitur permutatio de talibus etiã vacaturis hic est inhibita, tanquam per reseruationẽ, inhibitionẽ, decreti interpositionẽ affectis. ar. extra de concess. præb. si capitulo. & ca. si soli. lib. vj.

g *Vel aliàs.* puta translationis de aliquo beneficio ad alia faciendã: vel fortè illa alteri vniendo, vel alia diuidẽdo, vel alienda: vel fortè illa alteri vniendo, vel alia diuidẽdo, vel alienda: vel fortè illa alteri vniendo, vel alienda: vel fortè illa alteri vniendo, vel alienda: vel fortè illa alteri vniend

Universidad de Deusto
Biblioteca

&c.e quàm sit.lib.vj.de app.cũ sit Romana.C.e.ti.l.cũ post.& est simile huic de cle.ægro.c.vnico.§.si autẽ episcopus.li.vj.

a *Indilatè*.id est absque torpore,mora vel negligentia.

b *Valeamus*.nõ dicit de perditis aliquid quod de illis valeat disponere tanquã per hanc constitutionem reseruatis: quare facit pro hoc quod dixi in verbo, perditis.sed cum quantum ad certificationẽ papæ faciendã, hic æquiparari videantur dimissa & perdita: videtur quod sicut illa sunt hic reseruata,ita & perdita.Sed ad hoc potest dici, q̃ licet de hoc sit papa certificandus vt valeat de illis disponere:nõ ex hoc sequitur q̃ de omnibus vt de reseruatis disponat, vel disponere velit : aliàs hæc reseruatio iuris cõmunis sublatiua,potestati ordinariorũ derogatiua, & fic odiosa amplianetur,& extẽderetur ad casus nõ expressos: q̃ de iure tolerabile nõ videtur.per hoc autẽ q̃ dicit,salubriter disponere valeamus,videtur innui q̃ papa sit certificãdus de talibus beneficijs & eorum qualitatibus: quia illarum expressio aperire & parare potest viam salubri dispositioni papæ.

c *Quantum autem*. sexta pars.

d *Antefatam*.§.nos itaq;.scilicet q̃ quis vnã dignitatem, personatũ, officiũ, prioratũ, ecclesiã vel aliud beneficiũ cũ cura posit cũ aliquo vel alio simili sine cura licite retinere.

e *Ecclesiastica*. qualia sunt illa propriè quæ clerico tantum concedũtur in perpetuũ,id est ad vitã,quę residentiã exposcunt:quam exigit omne beneficiũ, nisi de cõtrario cõstet:vt no.per Inno.de cle.non resi.clericos.& de talibus dicitur q̃ sine canonica institutione detineri non possunt. de insti. ex frequentibus.de reg.iur.ca.j.lib.vj.ad differentiam illorum quæ conferuntur etiam laico tanquam bene merito. xvj.q.j. e.possessiones.& q.vj.c.illud.C.de sacrof.eccl.leg.iubemus. xij.q.ij.quicunq;.suffragio.vel causa pietatis.xij.q.j.quia tua. xxij. distin.ca.si qui verò.

f *Nomine*. de nomine enim curandum non est,ex quo constat de corpore.argu.extra de procura.petitio.ff.de hære.instit.l.quoties.cum similibus.

g *Parochias*.sed quæ beneficia habere dices parochias? Dic vt not.per Gar.& Guido.de elec.licet canon.lib.vj.

h *Vicarios perpetuos*.beneficia igitur in quibus instituuntur vicarij perpetui,non dicuntur quo ad hanc modificationem habere curam, quin cum alio curato possint retineri: vt hic, & de præben.super eo.lib.vj.de se tamen curata sunt quo ad vicarios ipsos: vt no.Ber.de offic.vi.ex parte. Sed an rector principalis nihilominus dicatur curam habere? Dicas quod sic : quia cùm spiritalem iurisdictionem super vicarium & alios habeat: vt d.ca.super eo. curam habere dicetur. de eledudum,& j.statim sequitur.sic sentit Host.de præben.exposuit.de fi.presby .constitutus.in verbo, perpetuus.& in ca. ad hoc.super verbo,præfuerunt.Non enim est incõueniens q̃ in eadem ecclesia sint plures curam insolidum habentes, vno super alio existente.no.Inno.de præben. cùm nõ ignorẽs.a hoc facit in ar.efficax iste texr.quia cũ tantum quo ad modificationem præfatã tales ecclesiæ habentes vicarios nõ dicantur habere curam quo ad rectorẽ principalem , vt hic: ergo aliàs censentur quo ad illum curã habere ; aliàs quo ad modificationem istã nihil specialitatis induceretur per hanc decre.arg.ad hoc de præben.lib.vj.presenti.§.loca.de rerum permuta.c.j. Item quia statutum in certo casu singulariter, in alio effectum suum non extendit.arg.ff. de lega. iij.l. hæres meus.§.j.de aur.& ar.le.l.j.§.item si duæ.

Curam insolidũ possunt plures in eadem ecclesia habere.

Vicarius tẽporalis curã suo nomine nõ excercet:quod tamẽ facit perpetuus.

i *Temporales vicarios*. ideo sic dictos,quia ad tempus non in perpetuum duratura est eorum vicaria : puta cessante causa vel lapso tempore ob quam & vsque ad quod talis vicaria concessa est.extra de appel.peruenit.& de æta.& quali.ca.ex ratione.de ele.cum ex eo.§.porrò.lib.vj.& talibus committenda est cura per ordinarium : vt in dictis iuribus,& de offic.archi.cùm fatis.Si quæras quare illa beneficia quę reguntur per vicarios temporales,non dicuntur incurata sicut illa quæ reguntur per perpetuos? Respondeo: quia rector principalis per tẽporalem vicarium deseruiendo per seipsum deseruire & curam exercere censetur:cùm ille iure suo hoc nõ faciat.argu. extra de restit. spo.cum venisset.ff.de acquiren. pos.l.quod meo.secus autem est in perpetuo qui nomine & iure suo curam exerceat,& pro illo iure agere & defendere se potest.de iudi.cũ deputati. de proba. ex literis. cũ beneficiũ proprium dicatur habere.de rescrip.postulasti.

k *Visitare*.ista quæ sequuntur, reddunt beneficiũ euratum: vt hic,& de elec.dudum. & ad quid teneatur ille qui visitat faciendum visitationis tempore,dic vt legitur & no.de offi.or. inter cætera x.q.j.decernimus.& ca.episcopum.& ca.placuit.

l *Inquirere*. de inquisitione quæ sit parte instante vel ex mero officio , qualiter & quibus præcedentibus habeat fieri : vide q̃ legitur de accu.qualiter.tã per ordi.& extraordi. glos. & per Inno.de timo. licet Heli.Vbi no. q̃ inquisitio quæ fit ex mero officio iudicis. fieri potest etiam publica infamia nõ precedente. & per hoc tolerari possunt inquisitiones quę fiunt per iudices moderni temporis tam ecclesiasticos quàm temporales. & pro hoc facit extra vt eccle.benefi.c.vt nostrum.

Inquisitio an possit fieri sine infamia non præcedente.

m *Procurationes recipere*,quæ recipiẽdæ sunt iuxta formã cum apostolus.de censibus.& contra talem procurationem quæ debetur ratione visitationis, de iure cõmuni non currit præscriptio ex parte illi⁹ qui ad eam tenetur.licet alius in eo posit eam præscribere. secus autem si debetur procuratio consuetudinis ratione.tũc enim per habentẽ etiam illam præstare præscribi potest.extra de præscript.cum ex officij.cum no.ibidem.In quibus autẽ & de quibus rebus procuratio sit præstanda,vide quod no.Inno.de censi.Romana.

Procuratio an possit collo præscriptione.

n *Suspendere*.suspensio est multiplex.de quo vide quod not. per Compost.de consue.cũ dilectus.per Inno. de excel.prælata.tanta.per B.de ele.excom.latores.Sed iuxta hoc quæro , si aliquis est suspensus ab officio,an intelligatur suspẽsus à beneficio? De hoc dic per Io.And.extra de pœnis cap.fi.in glo. quæ incipit, no.nouã speciẽ, circa fi. cuius opinionẽ approbo,quãdo dicitur in fi.illius gl. videntur istæ tres opiniones iungendæ & sequendæ &c. Die breuiter quòd aut suspensio inducitur ab homine propter crimen quod constat fore cõmissum:& tunc extenditur ad beneficium, nisi ex causa illud sibi retineatur:vt no.d.c.latores.& de ele.pug.in duello.Hericꝰ.& ad hoc facit de purg.ca.e ij.& c. inter solicitudines.cũ ibi not per Host.secus si inducitur à canone : quia suspensus ab officio, suspensus non videtur à beneficio, nisi à iure exprimatur.sic no.Host.& Guli.post eũ,de reiudi.c. cũ æterni. & Io.xxxiij.dist.ca.præter hoc.licet in suspenso ab homine ibi notet idem,sed malè.

Suspensus ab officio, an eo ipso censeatur suspensus à beneficio.

Excõmunicationis diuersi sunt modi.

o *Excommunicare*. excommunicationis diuersi sunt modi secundũ leges & secundum canones.dicitur enim quis excommunicari secundũ leges à perceptione corporis dominici.in cor.auth.de san.epi.§.omnibus autẽ episcopis.col.ix.ibi no. de ista excõmunicatione potest intelligi. c.extra de vsu.quia in omnibus.quãdoque à gremio sanctæ matris ecclesiæ C. de ss.san.ec.l.placet.& ibi no.quãdoque ab ingressu ecclesię. in cor.auth.de interdi.collegi. hæret.circa fin. col. viij.C.de sum.tri.l.ij.quãdoq; à cõmunione fideliũ, sicut est bãniri in x. col.in ti.hic finitur lex.circa prĩ. De aliis speciebꝰ & modis excommunicationis secundum canonistas & ipsarum effectibus,dic vt not.per Hostien.in sum.de sentent.excommun.§. quot sunt species.& §.quis sit effectus.

a Pro quo facit glo.in d.c. cũ contingat.quã Ioan. And. referente Mart. Za. vt. ibi non legit alibi, & examinat ibi Mar. an dominus possit corripere familiã & pater filiũ:& addit ibi Bar. Soꝛ.quod index debet filiũ à patre sibi tradita punire secundũ voluntatem patris.l.vij. C. de patr. potest.nam pœna mortis. l. militares.ff.de re mil.

p *Absolvere*. talis absolutio competit ratione iurisdictionis, non officij: vnde eã simpliciter impẽdens tẽpore interdicti, non esset irregularis:secus si aliàs eam impẽderet officiãdo: vt no.Inno.& Host.de excel.præla.tanta.

q *De consuetudine*, colligę hic talia de quib⁹ præmittitur posse queri per cõsuetudinẽ.de ele.dudũ. §.fed cũ iure cũ similibus. & hoc indubitabile videtur de illis qui talia habẽt facere ratione suorũ beneficiorũ. Sed nunquid alicui priuato clerico per cõsuetudinẽ quæri posset, vt aliũ posset excõmunicare? videtur q̃ nõ.arg.de offi.archi.cũ fatis.& istã opinionẽ sequitur Host.de fo.compet.cùm contingat.Inno.autẽ contrarium [a] tenet de restit.spo.ca.cùm olim inter.& Host.ibidẽ in hanc sententiam declinare videtur.

r *De iure*. ad quos de iure cõmuni excõmunicare & absoluere spectet,vide quod legitur.ij.q.j.nemo.extra de offi.ord. cum ecclesiarum prælatis.& plenius in sum.per Host.de sen. excom.§.quis possit excommunicare.

s *Iuribus alijs*.de quib⁹ dixi s.in gl.beneficia igitur.vel dic aliis,vt in decre. licet canõ.de ele.li.vj.& de præb.de multa.& eo.tit.cũ sigula.lib.vj.de æta,& quali. c.ex ratione.cum simil.

t *Quo ad cætera*. s.præterquã ad modificationẽ hic positam.

Permansuris.

a *Permansuris*. sic no. quòd dẽtractione facta super certo articulo iuris antiquo per nouum, in cæteris remanet nõ correctum:quia quod non mutatur &c.C.de testi.sancimus.de appel.præcipimus.

b *Nulli ergo*. hic posset pars septima assignari.

c *Infringere*.cùm enim principis cõstitutio quęcunque aucteritas iniuria,omnis homo ad eã obseruantiam tenetur. Co.de le.l.iij. & l.leges sacratissimæ.25. q.1.c.generaliter.extra de consti.ca.j.etiã si aliàs videretur dura vel iniqua. xix. dist. in memoriã.ff.qui & à quibus.l.ij.pr.exit.

d *Vel ei*. t.pagina.

e *Ausu temerario*. hoc dicit:quia ex causa rationabili & secundũ iura alia confirmata, nõ est prohibitũ cõtra verba huius cõstitutionis ire, vt mes seruetur con ditoris : permissum est enim verba legis offẽdere seruata mẽte.ff. qui petant tu.l. credendi.de ex cu.tu.l.scire. §.aliud. extra de verb.sig.æ.intelligentia.sic no.ff.de legi.l.contra. & dixi de reg.l.c.inspicimus. li.vj. & ideo permissũ est doctori interpretari verba legis.C. de profes.qui in vrbe Constan.l.vnica.li.xij.no. extra de postul.præla.c.j.C.de legi.lij.

Legis verba licet offendere seruata mente.

f *Attentare præsumpserit*. scilicet infringere, vel ausu temerario contra istam constitutionem venire.

g *Indignationem*.humano more loquitur.fi.extra de re.eccl. non alie.fiquis presbyterorum.xxiiij.q.j.odi & proicci. extra de excel.præla.clerici.in cor. auth. vt non luxuri. contra natu. §.j.col.vj. propriè enim loquendo Deus nunquã indiguari potest,cum sit incommutabilis.de hoc enã per Hostiensem dicto cap.fiquis.

h *Petri & Pauli*. de istis apostolis singulariter dicit:quia alios apostolos quadã prærogatiua præcellunt. ij.q.vij.c.beati.& qui vrbem Romanam parili consortio glorioso cruore martyrij consecrarunt.de elect.fundamenta. lib.vj.

Papa cõstitutionem infringens an grauiter peccet.

i *Incursurum*. [a] sed qualiter hæc intelliges & verba similia in literis gratiosis papæ apponi consueta , quòd infringens constitutionem vel mandatũ temerarie talem indignationẽ incurrat? Potest dici nõ improbabiliter quòd si talis infringat,vel non seruet papæ constitutionem, credens ipsum cõstitutionẽ facere non potuisse:hereticus est censendus.xxv. q.j.violatores.& multis ca.seq.xix.dist.c.nulli fas.quare hoc casu non immeritò talis per hoc errans in potestate clauiũ Petro & in eius persona suis successoribus datarũ, Mat.xvj. Petro & in eius persona suis successoribus datarũ, Mat.xvj. d.xiiij.q.j.quodcunque.extra de re iudi. c.ad apostolicæ.§. nos itaque. indignationem Dei & apostolorũ incurrere dicitur , cũ sit sibi extra fidem. Sed si aliàs credat papã constitutionem facere potuisse, sed aliter eã seruare cõtemnit, vel eam infringit:non est per hoc censendus hæreticus, sed graviter peccat, sic quòd pœnam depositionis meretur.iiij.dist. §.vlt.sic sentit Ioan.d.c.nulli fas. & clarius Gar. extra de ele. c.generali.lib. vj. nam & secundum legem ciuilem trãsgrediens principis constitutionem, pœna sacrilegij tenetur. C. de ero.mili.anno.l.lege repetita.lib.xij. & hoc casu etiã cùm talis peccare dicatur & quantũ in se est principi obtẽperare nolit contra verbũ domini.j.Petri.c.ij.extra de maio. & obe. c.solitæ. indignationem Dei & apostolorum non immeritò incurrere dicitur.

Vide circa hanc gl. quæ ego notaui.c.i.de sepul.li.vi. Fent.

Loci appositio an sit de substantia cõtractus.

k *Datum Auenione*. Argu.in instrumentis contractuum vel procurationũ fore apponendũ locum contractus. sic sentit Accur.C.de tabu.l.generali.lib.x.& Io.And.extra de re iud. c.abbate.§.pen.& Host. plenius profequẽs extra de fide inc.abbate.§.pen.& Host. plenius profequẽs extra de fide inc.inter dilectos.§.j.in verbo,facilius. pro quorum opistru.c.inter dilectos.§.j.in verbo,facilius. pro quorum opinione facit in cor.auth.quibus mo.natu.effi. legiti.§. quãtũ. nione facit in cor.auth.quibus mo.natu.effi. legiti.§. quãtũ. guari potest,cum sit incommutabilis.de hoc enã per Hosti. guari potest,cum sit incommutabilis.de hoc enã per Hosti. dicto cap.fiquis. dicto cap.fiquis.

Edes apostolica.}- In quatuor partes est diuisibilis præsens constitutio. In prima enim harenga seu præfatio præmittitur. In secunda facti recitatio subiungiturabi,Saoè pridem. In tertia expẽdãtibus beneficia ex virtute literarum apostolica-

ante diuisionem poterant. Et congruè ponitur sub hoc tit.cùm loquatur de executoribus, de quibus frequens mentio habetur in tota de concess.præb. lib.vi. patet in cap.executor.c.fi capitulo. & c.fi.sol. Et potuisset situari sub titul.de rescrip.vel de offic.deleg. vel de puro.

CAPITVLVM. I.

Edes [1] apostolica in [m] suis actib⁹ veritate [n] prequę;o, luce p̃ęmãs, liben ter cuitat [q] nodosæ [r] ambiguitatis inuolucrum [s], illaque sibi semper in suis ordinationibus reseruare cautela [t] intẽdit [u], vt de illis [x] ita proueniat cõmodũ, quòd aliis nõ immineat detrimentũ [y] Sanè [z] prídẽ ad diuini cultꝰ augmẽtũ [a], via,veritas & vita.Io.xiiij.c.& legitur.xj.q.iij.ca existimãt. & c.imperatores.& cabuit.de pœ.dist.ij.c.fi enim inquit.§. qui dicit.viij.dist.fi.consuetudinem. Sed veritas inquantũ est creatura humana,potest dici indubitata rei certitudo maximè per visum.instit.de gra.cogn.§.hactenus.& in cor.auth. de fide instru. circa prin. col. vj. vnde veritati omnis opinio habet succumbere.viij.di.c.veritate.ff.quãdo actio de pecu. est annalis.l.j.§.vlt.ahaz est ibi lex, quæritur.& ad.l.Aquil. l.inde Neratius.§.vlt.

Christi actio nostra est instructio.

Hæc extra vagans habetur inter communes sub tit. de of. dele. cũ gl. Guil. de mõte Lau.

Veritas quid est?

Veritas omnium præfertur.

o *Prosequens*. intantũ q̃ sententiã per se latã cõmutat in melius ex causa veritate cõperta. 35.q.9.c.sententiã.extra de reiudi.cũ olim. de pur.vulg.c.significantibus.ff.quando actio de pecu.est annalis.l.quæritum.alias est ibi.§.sub.l.j.

p *Lucem amans*. Not. principem, qui lex est animata in terris,in cor.auth.de consuli.§.vl.col.iiij. lucis & claritatis amicũ fore. nã nihil proprius est legũ quã claritas. in cor.auth. de testa.imperfe.§.nos igitur. col. viij. & simplicitas magis quàm difficultas placet legi.institu.de fideicom.hære.§.fed quia. Nec mirum:quia qui in tenebris ambulat, nescit quo vadat,iuxta verbum domini,Matth.15.38.dist.ca. quæ ipsis. de ætate.& qualita.cap.cùm lit.& ideo alibi legitur:qui male agit, odit lucem.argum.institu.de ob.quæ ex delict.nat.§. furtum.nam tenebræ aptæ sunt ad malum. ff.de ven. inspi.l. j.§.mulier.

Claritas est propria legibus.

Tenebræ multis officiunt.

q *Eunt.at*. nec mirum, cũ ad eam & ad eius onus spectet iuris dubia declarare.extra qui fi.sint legi.c.per venerabilem. §.rationibus. cùm eius sit interpretari cuius fuit & condere.C.de legi.l.vlt.xj.q.j.§. ex his omnibus. extra de sententexcom.inter alia.

r *Nodosæ*. id est perplexæ & inuolutæ ad instar nodi inextricabilis.fi.extra de verb.sig.cùm olim.institu.de fideicom. hære.§.fed quia.

s *Inuolucrum*. id est inuolutionem & perplexitatem.

t *Cautelam*.eius cautela magna debet nobis esse instructio. 81.dist.legitur.

u *Intendit*. scilicet in dubio.

x *De illis*. scilicet ordinationibus.

y *Detrimentum*. h.d.quia nõ debet vni cum alterius iniuria subueniri.22.q.2.c.primum.14.q.5. denique. C.de emanc.lib. hæc suus. vnde in dubio papa per suã ordinationẽ non intendit iuri alterius derogare. ff.de quid in loco pub.fi.l.ij.§. merito.& §.fi quis à principe.99.distin. nullus.& c.cæce.de offi.deleg.ex parte.ij.& c.super eo.de restit.spo.audita.cũ fi. Ratio huius est: quia omnibus subditis æqualis defensio iuris est per legẽ debita.ff.de pœ.l. capitalium. §. ad statuas.& per consequens per principem : cum ipse obtinere velit q.d iuxe leges volunt.in cor.auth.de iud.§.omnis autẽ. col.vj.nec col.vj.Sed si tanti viri intelligere voluerunt quod loci appositio sit de substantiali essentia instrumenti:hoc non reputo penitus sygnificatum.Zenze.

Princeps et leges custodes defendere debet.

z *Same,pridem*. secunda pars.& sume verbum,salubriter intendentes.quod est j.

a *Augmentũ*. dederiũ est.n.& esse debet cuiuslibet fidelis, & potissimè vicarij Christi,augmẽtare cultũ diuinũ: vt hic, & extra de cõsti.ex parte.de relc.quia p ambitiosam.lib.vj.

Salutem

Universidad de Deusto
Biblioteca

a *Salutem populi.* scilicet christiani indigentis permaximè pabulo verbi Dei. Matth. iiij. ca. xliij dist. sit rector. extra de offic. ordi. cap. inter cætera.

b *Nonnullis.* id est aliquibus, duobus enim verbis negatiuis magis affirmati quàm negari videtur. ff. de ver. sig. l. duobus.

Nihil sit sine Deo.

c *Multiplicauit altissimus.* Deus ergo multiplicare suum populum dicitur, cum sine ipso fiat nihil, Io. j. C. de veteri iure enuncle. l. j. xxiij. q. iiij. cap. Nabuchodonosor. in verbo, non ergo. alias est ibi. §.

d *Earum.* scilicet ciuitatum vel diœcesium.

e *Singulorum.* scilicet de populo.

Vultus dupliciter sumitur.

f *Vultus.* hoc verbum sumi potest large pro actu extrinseco. & tũc expones vultus, id est actus exteriores seu extrinsecos, ex quibus de extrinsecis præsumitur bonum vel malum. xlj. dist. §. vlt. xxxij. q. v. qui viderint. extra de præsump. ex studiis. instit. de rerum di. §. certos. in cor. auth. de mona. §. cogitandum. coll. j. vnde versus.

Versus.

Intima per mores cognoscimus exteriores. Potest etiã accipi strictè pro aspectu faciei, & exponetunc vultus, id est facies quas episcopus confessionis tempore in confitente sibi debet inspicere, vt discernat quanto rubore seu tremore vel erubescentia quis peccata cõfiteatur: vt secundum hoc pœnitentiam moderetur. ar. ad hoc. ff. de quæstio. de minore. §. tormenta. cautela est tamen adhibẽda, ne ex aspectu concupiscentia inhonesta' possit subsequi, puta ex aspectu faciei mulebris. super quo vide quod plene not. Hosti. in sum. de pœnis. §. qualiter sacerdos.

Literæ apostolicæ amittunt impetrantibus pro titulo.

g *Vt eum decet.* hoc dicitur, quia episcopus curam habere dicitur omnium & singulorum de diœcesi. x. quæst. j. regenda. xxv. distinct. perlectis. & ipsorum animæ de eius manibus requiruntur. extra de offi. ordin. irrefragabili, de re. iur. quamuis.

h *Vnicus pastor inspicere.* quare ob multitudinem messis credentium dignum fuit vt mitterentur alij operarij ad tantam messem recolligẽdam. xxij. dist. in nouo.

i *Aut alias.* puta scilicet prædicationibus, sacramentorum collationibus, & similibus. de offi. ordi. inter cætera.

k *Partes boni pastoris.* quales debeant eius esse, vide quod not. xliij. distinction. sit rector. & xlv. distinction. disciplina.

Episcopatus papa solus dnudit.

l *Duximus diuidendas.* diuisio & vnio episcopatuum ad solum papã noscitur pertinere. xvj. q. j. præcipimus. & ca. sicut. extra de excess. præla. sicut vnire.

m *Ciuitates.* No. ciuitatem dici antequam ibi sit sedes episcopalis, non ergo talis sedes constituit ciuitatem. ad idem iij. q. ij. audiuimus. lxxx. dist. ca. j. extra de priui. cap. j. vbi de hoc per Pet. de Samp. Quid autem dicatur ciuitas, videre potes quod super hoc recitat Gui. de resc. ript. statutum. in verbo, ciuitatibus. lib. vj.

n *Cathedrales.* id est episcopales.

o *Limitatas.* talium diœcesum limites præscribi non possunt xvj. q. iij. ca. licet in regulis.

p *Diœceses.* a quo loco diœcesis incipiat computari, an à fine ciuitatis quæ murorum ambitu clauditur, an à fine suburbiorum ciuitatis. vide quod not. Vincent. de resc. ript. Rodul. & Gulielm. in capitulo. statutum. super ver. in ciuitatibus. lib. vj.

q *Verùm.* teria pars.

r *Ante ordinationem.* de obtinentibus enim literas post talem ordinationẽ & diuisionem non esset dubitatio, cum literę de vna diœcesi mentionem facientes, ad aliam suum effectum non extenderentur.

s *Literas.* tales literæ, vtpote ambitiosæ, sunt restringendæ, nõ relaxande. extra de præben. cum olim. & ca. quãuis. lib. vj. Et de talibus literis conseuerit per aliquos dici q; in beneficialibus sunt loco tituli, vt no. Cõpost. de resc. c. super literis. circa fi. Sed in contrarium videtur, quòd gratia quæ fine literis fieri potest, semper literas præuenit, vt no. Inno. de reseri.

A constitutus. nam sola verbalis collatio facta consentientis dat ius in beneficio. de præbend. si tibi absenti. de concess. præbend. cap. vlt. lib. vj. & argu. C. de dona. l. sancimus. §. exceptis. & not. Innocen. de reseriptio. capitu. literis. vnde potes dicere quòd litera apostolica est loco tituli quo ad probationem iuris quę- sitti per collationem præcedentem, non autem est pro titulo quo ad iuris acquisitionem, cum sine ea sit iam quæsitum. Aliqui tamẽ dicunt quod litera est pro titulo in collatione facienda, nõ autem in iam facta: vel est titulus remotus, nõ immediatus. sic videtur sentire Guli. de lite contest. cap. exceptionis. in glo. j. ad principale. libr. vj. Sed aliter & forte verius potest dici, quòd etiam in facienda non sit titulus, quia sicut in iam facta verbalis collatio est titulus iure quæsitus absque alia traditione. ar. extra de accu. accedens. & not. Compost. de constit. cum M. & Innoc. de præb. c. cum inter. ita & in facienda mandatum verbale factum conferendo est titulus, cuius vigore competit implorattio officij mandatarij pro facienda collatione, quæ facta assequitur quis ius in re, ante verò ius ad rem, licet nõ in re. de præb. c. quodam. de concess. præb. c. vlt. li. vj. Sed litera apostolica erit ꝓbatio ipsius tituli, sicut alia scriptura quę fit de titulo, non est titulus, cum frequenter solo consensu perficiatur. ff. de act. & oblig. l. ex consensu. instit. de ob. quæ ex con. cum fi. sed eius probatio. ff. de pig. l. contrahitur. Et ad ista potes videre quod Gui. pro & contra plenè prolequitur in procę. lib. vj. & quod alias dixi ad istam materiam, de reseri, c. literas. Cle. v.

B

Papa solus ius in vacaturis confert.

t *In ipsis.* scilicet ciuitatibus.

u *Tunc.* scilicet tempore diuisionis per nos factæ.

x *Vacaturu.* in quibus solus papa, non alius ius conferre potest. de concess. præben. proposuit.

y *Quarum.* scilicet literarum.

z *Nonnulle.* id est aliquæ seu multæ.

a *Adhuc.* scilicet post factam prædictam diuisionem.

b *Executioni.* quæ non debet retardari prętextu obiecti eriminis, scilicet quo ad missionem in possessionem, nisi contra publicè diffamatum. de accu. accedens. vnde literæ executoriæ consueuerunt de curia emanare. Au autem per eas ius & quale quæratur, vide quod no. per Ber. & Inno. de reseript. constitutus.

c *Volentes.* dic vt dixi §. in verbo, euitat.

d *Scrupulum.* id est solicitudinẽ seu curiositatem. simile de simo. per tuas. ij.

e *Posset forsan incidere.* hoc dicit, quia nihil sic indubitatum est inter homines, quin posset, licet aliàs sit decisum, quãdã solicitam dubitationem suscipere. in cor. auth. de tabel. §. & non fingant. col. iiij.

D

f *Prouidè considerantes.* prouida secundum ius fuit consideratio cõditoris huius capituli, per ea quę no. §. in verbo, detrimentum.

g *Prædictam.* scilicet factam de vna diœcesi in duas vel in plures.

Ius ad rem & ius in re differunt.

h *Ius ad rem.* id est, ad petendum beneficium competens, & illud est condictio ex canone, vel officiũ iudicis, vt no. Inn. de constit. cum M. in glo. pe. & de præb. inter cætera. in glo. scilicet collatio. Et istud ius petenti cõpetit ex mandato papæ facto de prouidẽdo, aliter de beneficio vacaturo, vt dixi §. in gl tales literæ. Et est ius in re, quod ex collatione quæsitum est, vt ibi dixi.

i *Ex rattone.* s. iuris, secundum quam princeps, licet solutus legibus, profitetur se velle viuere. C. de leg. l. digna vox. nec vult à iuris tramite deuiare. extra de prob. licet. de excep. cũ inter. de accu. licet. §. ne auré. aliàs imò vult obtinere quod suæ leges volunt. in cor. auth. de iudi. §. omnis autem. & talis volũtas in eo appellatur potestas ordinata. ex volũtate autẽ illa, solutaque potestate qua cũctis præeminet, talis mutatio de qua sequitur, fieri potuisset. de resc. quia per ambitiosam.

Potestas ordinata & soluta in principe reperiuntur

li. vj. & ar. de pœ. di. iij. §. in pſona. tũc enim sufficeret sibi rationę

ratione voluntas. iusti. de iure nat. § sed & quod principi. ff. de consti. prin. l. j. quæ in dubio sancta & iusta præsumitur. xl. dist. c. non nos. & ibi nota.

a *Mutari non debet.* facit. ff. de iti. actuque pri. l. nec enim. C. de admi. tu. l. sancimus. extra de reg. iur. ca. factum legitime. lib. vj.

b *Maneat.* s. ius ad rem competens. Simile potest induci de legato vel fideicõmisso relicto qñ efficax remanet tuit prius, licet diutio interueniat. ff. de leg. ij. l. Titia. §. Lucia. de pignoris obligatione quæ firma remanet, licet res obligata diuidatur. C. communa vtri. iud. l. si factis. & de seruitute q̃ solida debetur, licet fundus seruiens ad plures deuenerit. ff. si seruit. ven. l. loci corpus. §. si fundus. & ff. fa. erecte. l. hæredes. §. an ea. & §. contra si promissor. & de iurisdictione seu visitatione quæ in totum debetur sicut prius post talem diuisionẽ, vt in extrauagan. domini Ioan. papæ. xxij. quæ incipit, ad apostolatus.

Diuisio nõ tollit legatum, nec pignoris obligationẽ &c.

¶ No. ordinẽ dirigentes seruandũ, & forte nõ solũ in præsentatione, vt gl. hic, sed etiã in aliis qualitatibus, vt no. ibi quę de re. lib. 6. et vbi ratura vulgaria quæ de ordine dicũt, addo tibi tex. & gl. ibi de sen. cum. §. quæritur, col. j. vide Clau. Cãtuariensem in loco ab ordine. Imol. Nico. Ant. Præsul Romanus est omnis lege solutus.

c *Primo erat.* ratio huius est, quia ex diuisione secuta conditio obligationis ex gratiosis literis ortum habẽs, mutari de iure non potest. ar. ff. de verb. obliga. l. ij. §. j. de prætor. stip. l. prętoriæ. §. incertã. famil. ercis. l. hæredes. §. cõtra si promissor. cum similibus.

d *Declaramus.* non videtur ergo hęc constitutio iuris noui editiua, sed antiqui declaratiua, cuius iuris antiqui mẽs colligitur ex iuribus in glo. proxi. allegatis.

e *Gratia.* cum dicat, omnes & singulæ, intelligẽdum est ꝙ hic dicitur, nedum de cõcessis in forma speciali, imõ in forma communi, puta pauperum, quia licet in illis secundũ alicuas literæ tales dicantur de iustitia, nihilominus gratiosæ dicuntur, cum omni lege humana papa sit solutus. ix. q. iij. cuncta per mundum. ff. de legi. l. princeps. vel alio respectu sunt gratiosæ in hoc quòd magis vni quam alij conceduntur. extra de præben. relatum. cum ibi no, arg. ff. de senatusc̃ul. Sylla. l. iij. §. sicut omnes. de reli. l. vlt. extra de iure patro. cũ autem cum si. & hunc intellectum denotat verbum, quibuscunque, quod est j.

f *Vacaturis.* de concessis igitur ad iã vacantia beneficia hic nõ loquitur, cũ in illis facta gratia statim possit suũ effectũ consequi, nec ex diuisione subsequẽti possit in illis aliquius probabilis dubitationis scrupulus suboriri, cõtra quod præsens constitutio prouisionem inducit declaratoriam.

g *Huiusmodi.* scilicet diœcesum.

h *Integris.* id est, non diuisis.

i *Quibuscunque.* istius verbi vniuersalitas expressè designat quòd etiam de gratiis in forma cõmuni concessis quod hic dicitur intelligatur. ar. ff. de hære. instit. l. hoc articulo. extra de ma. & obe. c. solitæ. iuxta si. & quia in eis fauorabilior est causa nõ mutandi ius ad rem competens ex talibus diuisionibus, quàm in cæteris, vt no. Compost. de reseri. c. capitulũ. in glo. quia quæstiones. §. item quæritur an executor. versi. sed post dictum.

k *Concesse.* sed de quibus cõcessis intelliges quod hic dicitur, an de cõcessis ꝓprio motu papæ, vel ad preces, vel super istarum cõcessionem? Die ꝙ de omnibus, cũ dicat tex. omnes & singulæ. & dicat, quibuscunq; nõ distinguẽdo in stantibus aliquibus. vel non. ar. de leg. prætan. l. j. §. generaliter. xix. dist. quibus vel non. ar. de leg. prætan. l. j. §. generaliter. xix. dist. si Romanorum. extra de priu. quia circa. & quia in omnibus eadem est ratio, ergo idem ius. ff. de fonte. l. j. §. hoc inter dictum. extra de conſir. vti. cũ dilectam. cũ si. & quia diuersitatis ratio reddi non potest, idem ius esse in omnibus inductũ videtur. ff. de iniu. testa. l. posthumi. §. j. de verb. obli. à Titio. C. de libe. prætc. l. j.

Ius dicere multa in literis nõ expressa potest.

l *In ipsis.* scilicet diœcesibus.

m *Nunc diuisis.* scilicet in duas vel in plures, vtñ, prius integris & antiquis.

n *Aliis diœcesibus.* scilicet nouiter creatis & erectis.

o *Abillis.* scilicet antiquis, vt ante diuisionem integris.

p *Modo & forma.* vt secundum mandatum de prouidendo executores prouideant, & per mandatũ de compellendo cõpellant, iuxta capitulum, si capitulo. & c. si soli. & c. quia cunctis. de concess. præben. lib. vj. cum sua materia.

q *Suo ordine.* quasi dicat, iuxta prioritatem, præsentationis, circunscriptis dolo & negligentia notabili. de reseript. tibi qui. & c. duobus. lib. vj.

Executor ad gratias qualiter procedere potest.

r *Per executores.* executor ad gratias procedere potest causa non cogoita, vt no. Innocen. de præsump. dudum. de concess. præben. proposuit. & Cõpost. de reseri. capitulum & Gui. e. tit. ca. statutum. li. vj. etiam aliquo non citato. not. per Innoc. de transla. epis. c. vlt. Sed an executor datus ad prouidendũ, debeat admittere eop positores vel excipientes, vide quod not. per Inno. de despon impube. ca. ad dissoluendum.

s *Id pertinebit.* sed qui sunt illi? Respõdeo subexecutores dati per principales executores, vel ordinarij habentes ꝓpriũ vel collationẽ facere ad instãtiã executorum datorum ad compellendum, iuxta ca. si soli. de concess. præben. lib. vj.

t *Debitam executionem.* quasi dicat, seruata forma reseripti prouidendo de beneficio quod cadit in gratia, non de alio. de præben. cui de non facer dotali. li. vj. & ar. ad hoc. C. quorũ ap. non recipi. l. ab executione.

u *Quibus.* scilicet modo & forma.

x *Poterant.* scilicet ex mandato sibi facto de prouidẽdo vel compellendo, vel alio.

ỹ *Idem etiam.* quarta pars: & exponẽ idem, scilicet quod dictum est §. proxi. de literis gratiæ.

z *Declaramus.* hic de vt dixi in parte precedenti in verbo simili, declaramus.

a *Iustitiam continentes.* vt sunt illæ per quas mandatur de iure partium debite cognosci, & negotium debito fine decidi.

b *Per illas.* intellige tales quæ iurisdictionis fuerint attributiue: in aliis enim secus, puta si essent ab excommunicato obtentæ in alio articulo quam appellationis vel absolutionis. de reseript. ipso iure. li. vj.

c *Quarumlibet personarum.* non ergo refert per quancunq; personam, aliàs tamen habilem, & contra quemcunque literæ fuerint impetratæ: & ob textus vniuersalitatẽ. ar. de ma. & obe. c. solitæ. xix. dist. c. si Romanorum. ff. de hære. instit. l. hoc articulo. & de le. præstan. l. j. §. generaliter. Sanè tamen intelligas, si literæ sint ita impetratæ, ꝙ ex sui forma quascunque personas possint apprehendere, aliàs secus. de reseri. sedes apostolica.

d *Nunc.* scilicet tempore editionis huius decre.

e *Diuisi.* scilicet ab illis diœcesibus de quibus in literis fit mentio.

f *Existunt.* scilicet ratione domicilij, vel ratione rei ibidem possessæ: super quo vide si placet quod aliàs plenè not. de reseript. cap. statutum. lib. vj. licet aliqui ibidem contra. notent.

Mandati formam in dex seruare tenetur.

g *Tenorem.* hoc dicit, quia forma mandati & tenor est exacta diligentia obseruandus. de resti. cũ dilecta. de resti. ipso. Pisanis. ff. manda. l. diligenter. aliàs processus non valeret in dicialis, sed partialis, id est per partes habitus & factus, puta ipsarum cõfessiones forte valerent, per cap. Pisanis. vbi sic not. Pe. de Samp.

h *Prounde.* puta discretione prævia, quæ inater cæterarum virtutum dicitur. de offic. cust. cap. j. de re iudi. pastoralis. §. verum. Clemen. v. j. quæstione. v. præsentium. nam & contra multa iudices dati iurisdictionem sortiuntur, etiam in literis non expressa, maxime contra illa sine quibus causa commissa ad effectum perduci non possit. de offi. deleg. cap. j. & cap. præterea. vt lit. non contest. quoniam frequenter. §. vlti. ff. de iurisd. om. iudi. l. ij. & arg. ff. de procur. l. ad rem. & l. ad legatum.

i *Integræ.* id est non diuisæ, vel aliæ ab illis non decisæ.

k *Remansissent.* & sic per cõsequens cõputabãtur olim duæ dictæ, iuxta. c. nonulli. de reseri. hodie vna, iuxta. c. statutũ. e. tit. li. vj. à fine diœcesis perinde ac si nõ fuisset diuisa respectu nõ habito ad diœcesim nouam, id est de alia decisam, de qua cõueniẽdus existit. Ratio huiꝰ potest esse, qa impetrati rescriptũ nihil potest imputari: nec ex superueniẽti tali decisione vel diuisiõe diœcesium, ius illi quęsitũ ex rescripto ad conuenien-

Universidad de Deusto
Biblioteca

conueniendum aduersarium tolli debet. arg. extra de restit. spol. audita. de elec. c. constitutionem. §. insuper. Cle. v. ff. ne quid in loc. publi. l. ij. §. merito. & §. si quis à principe. & in c. dilecto. de verb. sign. c. ex parte. & c. super eo. de offi. dele. & firmat Cõpost. in capit. causam. de rescrip. & in §. §. proxi. præcedenti. Zenzelinus.

Diuisio textualis.

AD *apostolatus*. Diuide istã decre. in quatuor partes. In prima facti premittitur recitatio. In secunda super diuisione episcopatuum subiungitur papalis intentio: ibi, Quia igitur. In tertia annectitur ipsa constitutio: ibi, Nos præsentis &c. In quarta subinfertur transgressus cõminatio: ibi, Si enim aliqui.

a *Aliquarũ ecclesiarum.* s. nouiter in cathedrales erectarũ.

b *Ecclesiis.* s. antiquis cathedralibus.

c *Ex certis causis.* scilicet ad diuini cultꝰ augmentũ, & saluté populi Christiani.

d *Ad hoc.* id est, ad diuisionem de ipsis faciendam.

e *Auctoritate apostolica diuisarum.* vt in decre. sedes apostolica, & bene dicit apostolica. ad nullum enim inferiorẽ spectat episcopatuũ diuisio. xvj. quæst. j. c. præcipimus. & §. ficut. not. extra de excess. præla. ca. sicut v. nire. de offi. leg. c. ꝙ translationem.

Episcopatus solus papa diuidit.

f *Aliis personis.* id est personatũ vel aliud beneficiale obtinentibus. extra de rescr. ex parte S. personæ. de offi. ord. ad hoc si persona.

Persona dicitur aliquis personatum habere.

g *Ecclesiarum.* s. cathedralium antiquarum.

h *Supradicta ecclesia.* scilicet erectæ nouiter in cathedrales.

i *Iniuriari.* non sumitur hic iniuriari specialiter pro cõtumeliam facere, sed generaliter pro eo quod nõ iure fit. ff. de iniur. l. j. ad legem Aquil. l. sed si quacunque. §. iniuriam.

k *Non permittentes.* & malè facientes aliis, quod ab eis sibi fieri nollent. j. dist. in prin. extra de maio. & obe. c. dilecti. ne quisquã impediri debeat vti iure suo. ff. de aqua quot. & æsti. l. si de via, si à paren. quis manu. fue. l. non vsque. alias ecclesiasticus ordo confundi dicitur, sua vnicuique si iurisdictio non seruetur. xj. q. j. peruenit.

Princeps aliquem iuri derogare

l *Iuribus suis.* puta visitationibus suis, & procurationibus, & similibus: vt patet j. Suis autem ideo dicit, quia licet iura beneficiorum non sunt propriè beneficiatorũ: pro ipsis tamẽ nomine suo & agere & defendere possunt, si fuerint seculares. extra de iudic. c. cùm deputati. de probat. ex literis. not. Compost. de rescri. ca. edoceri.

m *Quia igitur.* secunda pars.

n *Intentionis nostræ.* Not. ad intentionem facientis sicut & mandantis fore recurrendum. extra de offic. deleg. super eo. de præb. c. cùm causam. & c. cùm olim. de arbi. c. exposita. ff. de leg. j. l. si seruus plurium. §. vlt. de cõdi. & demon. l. in conditionibus. de excusa. tut. l. scire. §. illud. qui pe. tuto. l. credẽdum. cum similibus.

o *Episcopatuum.* s. nouiter creatorum & erectorum.

p *Ecclesiarum.* s. antiquarum.

q *Facta sunt.* scilicet episcopatuum nouorum.

r *Aliquatenus derogare.* collige hic vulgatum notabile: quia princeps per factum suum iuri alterius derogare non intẽdit, nisi inquantum exprimit. extra de offi. deleg. c. super eo.

Nullus impediat capitula, archidiaconos, & alias personas in iuribus quæ sibi competebant in ecclesiis integris, quin illa iura percipiant post diuisionem ipsarũ sicut ante soliti erant percipere: quæuis in beneficiis diuisis habet quis eadẽ iura quæ habebat in integris. Et hoc ca. sub hoc tit. fuit positum, quonia declarat præcedens, vt clarè patet. Concor. c. quia monasteriis. de relig. dom. in antiquis.

CAPITVLVM II.

AD apostolatus nostri peruenit auditum, quòd aliquarum a ecclesiarum per nos ab aliis ecclesiis b ex certis c causis quæ ad hoc d nostrum animum induxerũt, authoritate e apostolica diuisarum, prælati & subditi capitulis, archidiaconis & aliis f personis ecclesiarum g à quibus supradictæ h ecclesiæ sunt diuisæ, multipliciter iniuriari i præsumunt, non k permittentes eos vti iurisdictionibus & iuribus l suis sicut ante diuisionem huiusmodi vtebantur. Quia m igitur intentionis n nostræ non extitit, nec existit, per diuisionem episcopatuum o ecclesiarum p à quibus diuisiones factæ q sunt, capitulis, archidiaconis, vel aliis personis velle aliquatenus r derogare, nisi quatenus in diuisionum huiusmodi literis apostolicis continetur s expresè: Nos t præsentis authoritate statuti u vniuersis prælatis, capitulis, & aliis quibuscunque personis ecclesiasticis ecclesiarum x decisarum, & in cathedrales ecclesias per nos authoritate apostolica erectarũ, præcipimus y & mandamus, ne z capitula, archidiaconos, & alios personat a vel dignitates, officia seu beneficia in prædictis primariis a ecclesiis obtinentes, quominus visitationes exerceant, procurationes b recipiant, iurisdictiones & iura archidiaconalia c & alia bona obtineãt in prædictis d decisis diœcesibus sicut ante diuisionem huiusmodi obtinebãt e, nisi quãtum in diuisionum huiusmodi literis apostolicis caueatur expresè, impediant quoquo modo f quousque per sedem apostolicam aliud fuerit ordinatum g. Si enim h aliqui contra præsens præceptum agere i vel facere k præsumpserit: nos præsumptores tales digna l curabim m animaduersione punire. Nulli &c. nostrorũ præcepti & mãdati infringere &c. Datũ Auenione quinto caled. Octobris, anno quinto.

Papæ nullus audeat decere, domine sua ita facit.

NE SEDE VACANTE aliquid innouetur.

Vacante sede imperiali, cũ iurisdictio ad papam deuoluatur, sub pœna excõmunicationis hic prohibetur quòd nullus tunc nomen vicarii imperatorꝝ vel alterius cuiuscunque officii retineat, assumat vel resumat, nullique ei obediat, vel auxilium præbeat: alias excommunicatio in personas, et interdictum in terras (nisi intra duos menses respuerint) proferetur. Tandem modus huius processus publicandi exprimitur. h. d.

CAP. VNICVM.

SI fratrum a & coepiscoporum b nostrorũ & aliorũ c quorumlibet iura illibata d seruari, & ab omni fore dispẽdio e diminutionis f extranea cupimus, & ad illud libenter nostræ solicitudinis studium g adhibemus: multo fortius h equidem pro nostris & Romanæ ecclesiæ sponsæ i nostræ iuribus & honoribus conseruandis k ex iniuncto l nobis officij debito apostolicæ prouisionis partes tenemur impendere m, ne temporibus nostris vsurpationis n iniuriam subeant, aut detrimentum cuiusuis derogationis incurrat o. Sanè p in nostrum & fratrum nostrorum q deductũ est (fama diuulgante) notitia r, quòd licet de iure sit liquidũ s & ab olim fuerit inconcussè t seruatum, quòd vacante imperio (sicut & nunc per obitum quondam Henrici Romanorum imperatoris vacasse dinoscitur) cum in illo u ad secularem iudicem nequeat haberi recursus x, ad summum pontificem, cui in y persona beati Petri terreni z simul & cœlestis a imperij iura Deus ipse commisit b, imperij prædicti c iurisdictio, regimen & dispositio deuoluuntur d, Episcopũ tum possit quantũ papa quo ad ea quæ sunt de cõsecrationis efficacia. Paganorũ iura an sint illæsa seruanda.

Episcopi tum possit quantũ papa quo ad ea quæ sunt de cõsecrationis efficacia.

Paganorũ iura an sint illæsa seruanda.

a *Ad hanc.* vide Ostiẽ. & Hostiẽ. cõsilio 264. & de Archiep. c. quanto. de rescr. Bruno. de Sur. et Brunellus. dicit. Andre. in ca. i. de homi. in fin. parte conclusi. v. Iudæus factus Sarracenus an puniatur, poni idem Oldra. cõsil. 51. Cui rationes sequitur Lan. Rosin. super. l. 608. licet ibi dicat rationes Oldra. non valere: et qua pœna puniatur Iudæ cognoscens Christianã. vide Old. cõsilio 333. 361. Pã. Nouel. ubi

fuerũt exacta vindicta. & de pœna mittendã Iudæo. Fe. li. in ca. postulasti. de Iudæis. Fõt.

b *Coepiscoporum.* vocat ergo hic papa episcopos suos coepiscopos: sicut & Imperator appellat milites suos cõmilitones. ff. de mili. testa. l. j. dicuntur autem coepiscopi quasi simul episcopi. vnde cæteri episcopi quo ad ea quæ sunt de efficacia cõsecrationis vel ordinis, tanta gaudent potestate quãta gaudet papa: licet quo ad alia episcopi sibi pares nõ possint dici, cùm dicantur vocati in partem solicitudinis: ipse verò solus in plenitudinem potestatis. j. q. vj. decætero. & ca. sep. extra de vsu. pal. ca. ad honorem.

c *Aliorum quorumlibet.* Nedum Christianorum, imò etiam Iudæorum, cum & illis iura sua illæsa seruari mandentur. C. de Iudæ. l. Iudæi. & l. nemo externus. & l. nullus. & l. de sabbato. extra co. tit. ca. Iudæi siue Sarraceni. Et quid de iuribus aliorum, puta Paganorum vel Sarracenorum, vel aliorum quibus bellum per ecclesiam est iudictum, vel per episcopos ecclesiæ: nunquid illa seruanda sunt illæsa? Videretur quòd sic: cum sic indefinitè & vniuersaliter loquatur, Quorumlibet. quod verbum de sui natura tã bonos quàm malos comprehendit. ar. ff. de hære. instit. hoc articulo extra de ma. & obe. c. solitæ. in fi. Sed contrarium est dicendum, cum bona talium occupanti concedantur ex causa. ff. de acqui. re. do. l. naturaliter. §. vlti. instit. de rerum diui. §. itẽ ea. xxiij. q. v. dicat aliquis sicut & bona hæreticorum confiscari iubentur C. de hæret. auth. Gazaros. extra eo. tit. ca. vergentis. & portantium arma inimicis fidei si, extra de Iudæ. ita quorundam. & cõmittentiũ crimen lesæ maiestatis. C. ad leg. Iul. maie. l. quisquis extra de pœ. felicis lib. vj. v. q. j. §. verum ver. si quis ex militibus. Vel breuius potes dicere quòd quibuslibet ira sua illæsa dicantur seruãda, nisi ex culpa propria priuationem talium iurium incurrerint vel incurrere debeant. Et exponies illud, aliorum quorumlibet, scilicet merentium, & de se habilium ad iura aliqua acquirenda: & sic verbum vniuersale limitabitur & restringetur, sicut & alibi. C. de sacrosan. eccles. l. j. & j. dist. cap. omnes leges. extra de priuileg. c. vt priuilegia. §. illud. de sententen. excommuni. si verò.

d *Illibata.* id est intacta vel illæsa.

e *Dispendio.* id est damno, si. de rescrip. dispendia. libr. vj. de iudi. c. dispendiosam. Clemen. v. in cor. authen. de colla. §. super hoc censemus. colla. ix.

f *Diminutionis extraneæ.* q. d. diminutionem nescientia si. in cor. authen. constitutio quæ dignitatibus. §. illud. collat. vj. ex quo. §. sumptum fuit hoc verbum.

g *Studium adhibemus.* expendendo consilia, & ad rollenda subditorum dispendia pernoctantes. in cor. authen. vt iudi. sine quoquo suffra. in princ. collat. ij. & adde quod dixi in ca. ad onus. in verbo, cupienti.

h *Multo fortius.* hoc dicit quia quisque seipsum & sua plus diligere tenetur quàm aliena. vnde dici consueuit: Alpibus il le perit qui se plus diligit vllum. nam prima charitas incipit à seipsa. C. de serui. & aqua. l. præses. & ibi no. quare etiam legi

Diuisio textualis.

Fratrum. Hæc decret. congruè potest diuidi in quinque partes. In prima constitutionis occasio seu ratio premittitur. In secũda facti recitatio de vsurpantibus iura vacantis imperij subiungitur: ibi, Sanè in nostrum &c. In tertia, cõtra ipsos eisque adhærentes seu fauẽtes monitio sub pœna, & in contemnentes lata sententia annectitur: ibi, Quia igitur &c. In quarta omnis eiidem vsurpantibus facta super hoc obligatio dissoluitur: ibi, Et vt quibuslibet &c. In quinta de literis seu processu contra tales factis faciẽda publicatio pollicetur: ibi, Cæterum vt huiusmodi.

a *Fratrum.* episcopos & superiores prælatos papa fratres: cæteros verò omnes ecclesiasticos vel seculares appellat filios: aliàs literæ suæ falsæ præsumũtur. extra de crimi. fal. cap. quàm graui.

b *Coepiscoporum.* vocat ergo hic papa episcopos suos coepiscopos: sicut & Imperator appellat milites suos cõmilitones. ff. de mili. testa. l. j. dicuntur autem coepiscopi quasi simul episcopi. vnde cæteri episcopi quo ad ea quæ sunt de efficacia cõsecrationis vel ordinis, tanta gaudent potestate quãta gaudet papa: licet quo ad alia episcopi sibi pares nõ possint dici, cùm dicantur vocati in partem solicitudinis: ipse verò solus in plenitudinem potestatis. j. q. vj. decætero. & ca. sep. extra de vsu. pal. ca. ad honorem.

c *Aliorum quorumlibet.* Nedum Christianorum, imò etiam Iudæorum, cum & illis iura sua illæsa seruari mandentur. C. de Iudæ. l. Iudæi. & l. nemo externus. & l. nullus. & l. de sabbato. extra co. tit. ca. Iudæi siue Sarraceni. Et quid de iuribus aliorum, puta Paganorum vel Sarracenorum, vel aliorum quibus bellum per ecclesiam est iudictum, vel per episcopos ecclesiæ: nunquid illa seruanda sunt illæsa? Videretur quòd sic: cum sic indefinitè & vniuersaliter loquatur, Quorumlibet. quod verbum de sui natura tã bonos quàm malos comprehendit. ar. ff. de hære. instit. hoc articulo extra de ma. & obe. c. solitæ. in fi. Sed contrarium est dicendum, cum bona talium occupanti concedantur ex causa. ff. de acqui. re. do. l. naturaliter. §. vlti. instit. de rerum diui. §. itẽ ea. xxiij. q. v. dicat aliquis sicut & bona hæreticorum confiscari iubentur C. de hæret. auth. Gazaros. extra eo. tit. ca. vergentis. & portantium arma inimicis fidei si, extra de Iudæ. ita quorundam. & cõmittentiũ crimen lesæ maiestatis. C. ad leg. Iul. maie. l. quisquis extra de pœ. felicis lib. vj. v. q. j. §. verum ver. si quis ex militibus. Vel breuius potes dicere quòd quibuslibet ira sua illæsa dicantur seruãda, nisi ex culpa propria priuationem talium iurium incurrerint vel incurrere debeant. Et exponies illud, aliorum quorumlibet, scilicet merentium, & de se habilium ad iura aliqua acquirenda: & sic verbum vniuersale limitabitur & restringetur, sicut & alibi. C. de sacrosan. eccles. l. j. & j. dist. cap. omnes leges. extra de priuileg. c. vt priuilegia. §. illud. de sententen. excommuni. si verò.

d *Illibata.* id est intacta vel illæsa.

e *Dispendio.* id est damno, si. de rescrip. dispendia. libr. vj. de iudi. c. dispendiosam. Clemen. v. in cor. authen. de colla. §. super hoc censemus. colla. ix.

f *Diminutionis extraneæ.* q. d. diminutionem nescientia si. in cor. authen. constitutio quæ dignitatibus. §. illud. collat. vj. ex quo. §. sumptum fuit hoc verbum.

g *Studium adhibemus.* expendendo consilia, & ad rollenda subditorum dispendia pernoctantes. in cor. authen. vt iudi. sine quoquo suffra. in princ. collat. ij. & adde quod dixi in ca. ad onus. in verbo, cupienti.

h *Multo fortius.* hoc dicit quia quisque seipsum & sua plus diligere tenetur quàm aliena. vnde dici consueuit: Alpibus ille perit qui se plus diligit vllum. nam prima charitas incipit à seipsa. C. de serui. & aqua. l. præses. & ibi no. quare etiam legi

Vsurpatio in malã & bonam partem sumitur.

licæ prouisionis partes tenemur impendere m, ne temporibus nostris vsurpationis n iniuriam subeant, aut detrimentum cuiusuis derogationis incurrat o. Sanè p in nostrum & fratrum nostrorum q deductũ est (fama diuulgante) notitia r, quòd licet de iure sit liquidũ s & ab olim fuerit inconcussè t seruatum, quòd vacante imperio (sicut & nunc per obitum quondam Henrici Romanorum imperatoris vacasse dinoscitur) cum in illo u ad secularem iudicem nequeat haberi recursus x, ad summum pontificem, cui in y persona beati Petri terreni z simul & cœlestis a imperij iura Deus ipse commisit b, imperij prædicti c iurisdictio, regimen & dispositio deuoluuntur d, te vsurpatum, id est in vsum vel consuetudinem inductum. ff. solu. ma. l. si constante. §. quoties in fin. de vsucap. l. ij. de iniur. l. iniuriarum. §. vlt.

o *Incurrat.* si. dicit lex in tutore qui pati non debet iura pupilli fuit tolli vel perire. C. de admi. tu. l. lex quæ. §. nec verò domum.

p *Sanè.* secunda pars.

q *Fratrum nostrorum.* scilicet cardinalium. & super hoc vide quod not. in decre. execrabilis.

r *Notitiam.* hoc enim scire dicimur, quod ab aliis audiuim xxij. q. v. c. hoc videtur. & ad hoc extra de sen. excom. cũ desideres. §. secundæ ff. de peti. hære. l. item veniunt. §. peutum. & §. à quo. de admini. tu. l. quidam. §. ex quo.

Vide quæ ibi notata in §. porrò. et legito vsque Ioan. 22. me autem hodie descripta. & vide hoc ad no 10. à sanctõ patre nostro Leone 10. bullã emanasse, quæ cũ de regibus de electorib' imperij loquatur, nõ meminit imperatoris. Ro tanus. Imperiũ cõmissum est à Christo etiã super infideles. Papa habet vtrumque gladium. & super hoc vide quod not. per Ber. & Hostien. extra qui fil. sint legi. causam quæ. & per Ioan. x. distinctio. plenius per Hostien. in summa. qui fil. sint legi. §. & à quo.

s *Sit liquidum.* vt extra de re iudi. pastoralis. §. vlt. Cle. v. de fo. compe. ca. licet. vbi de hoc per Innoc. & Hosti. & ar. extra de homi. pro humani. lib. vj.

t *Inconcusse seruatum.* q. d. absque aliqua interruptione. & sic per talem obseruantiam potuit consuetudo ius tribuens introduci. extra de verbo. significa. abbatæ. C. de æd. priua. l. an in totum. de eman. lib. l. j. de appari. iudi. l. viros. lib. xij. extra de appel. bonæ memoriæ.

u *Cum in illo.* scilicet vacanti imperio.

x *Recursus.* si. de foro compe. licet. cùm in temporalibus nullus citra papam sit imperatore quo ad iura imperij superior. ar. xxvj. distin. duo sunt. vij. q. j. in apibus.

y *In persona beati Petri.* ad hoc extra de re iudi. ad apostolicæ. §. nos itaque. libro. vj. xl. distin. §. non nos.

z *Terreni.* id est laicorum, secundum Lauren.

a *Cœlestis.* id est clericorum, secundum eum. Vel potest exponi propriè terreni, id est temporalis quo ad forum contentiosum: cœlestis, id est spiritalis quo ad forum animæ: iuxta illud, Quodcunque ligaueris &c. xxiij. q. j. quodcunque. & q. ij. ca. legitur.

b *Commisit.* Matthæi xvj. xxij. distinct. omnes. vbi reperies ista verba. Qualiter autem Deus videatur in personam Petri suis successoribus iura vtriusque imperij commisisse, & modum per quem hoc probatur, vide prout not. per Innocen. & Hostien. de fo. compe. ca. licet. Sed an istam commissionem Christus fecisse videatur nedum super catholicos & fideles: an etiam super non catholicos & infideles? Dicas quòd sic: & super hoc vide quod not. Hostien. extra de vo. & vo. redem. ca. quod super his. in glo. magna. Item facit tex. in argumen. quòd papa habeat vtrunque gladium. & super hoc vide quod not. per Ber. & Hostien. extra qui fil. sint legi. causam quæ. & per Ioan. x. distinctio. plenius per Hostien. in summa. qui fil. sint legi. §. & à quo.

c *Prædicti.* scilicet vacantis.

d *Deuoluuntur.* sic iurisdictio prælaturæ episcopalis vacan-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tis deuoluitur ad capitulum. extra de hæret. ad abolendam. de maio. & obe. his quæ. & ca. cùm olim. eod. tit. cap. j. lib. vj.

a *Et ea.* scilicet iurisdictionem, regimen, & dispositionem.
b *Ipse.* scilicet summus pontifex.
c *Exercuisse.* scilicet inconcusse: vt suprà.
d *Et dignitatis.* scilicet imperialis, quæ non immeritò dignitas dicitur, cùm etiã regalis potestas dignitas appelletur. extra de offic. deleg. cap. hac constitutione. lib. vj.
e *Fastigium.* id est altitudinem seu præeminentiam. simile. xlviij. dist. sicut neophytus.
f *Illicitè.* volentes fortè magis præesse quàm prodesse.
g *Ambientes.* & sic per consequens catsum appetẽtes, dicto cap. neophytus.
h *Matrũ ecclesia.* xj. distinct. non licet. & capi. præceptis. cum simi.
i *Quantum in eis est.* hoc dicit, quia verè per factum eorum potiſsimè cùm sit vſurpatiuum, Romanæ eccleſiæ non præiudicatur. argu. C. de fun. rei priua. l. vſus aquæ. lib. xj. xciij. dist. c. illud.
k *Honorio.* ad cuius conſeruationem ſicut & iuris attendum eſt per prælatum: vt in §. ſequen. & dic vt dixi in decret. ad conditorem. §. ruſus.
l *Alterius cuiuſcunque.* puta œconomatus, vicedominatus, & aduocationis, caſtaldionatus, vel ſimilis. ar. extra de iure patro. præterea. de elect. auaritiæ. lib. vj.
m *Commiſsione.* poteſt ergo imperator viuens certum officium committere in aliqua terra imperio ſubdita: vt hic, ad idem in cor. authen. vt nulli iudi. §. & hoc verò iubemus. col. ix. de adu i. offic. in ſacris appella. col. iij. cum ſimi. Sed nunquid per talem poſſunt per eum conſtitui iudices ordinarij? Dicas quòd ſic. in cor. authen. de defen. ciui. §. nos igitur. col. iij. Item cùm per legem ſcriptam iuriſdictio ordinaria tribuatur. ff. de iuriſdict. om. iudi. l. & quia. ſic & per principem, qui eſt lex animata in terris. in cor. authen. de conſu. circa ſi. col. iiij & ita no. extra ne prela. vi. ſu. c. j. Sed hic quæro, an talis commiſſa iuriſdictio per principem, renoceatur per eius mortem? Videtur quod ſic, ad inſtar iuriſdictionis delegatæ quæ morte mandatoris re integra expirat. extra de offi. deleg. gratum. & c. relatum. Sed contrarium verum eſt: vt probatur in cor. auth. vt nulli iudi. §. & hoc verò iubemus. ver. ſi verò & præcepta. col. ix. & hoc ſic ſentit expreſsè Hoſtien. de offic. delega. quoniam abbas.

Iuriſdictio ordinaria tribuitur per legem moriuã. & per legem viuam.

Territorio à terrendo dicitur.

n *Territorio.* à terrẽdo dictis. quod dic vt legitur. ff. de verb. ſig. l. pupillus. §. territorium. De iſto territorio habes xvj. q. vj. omnes baſilicæ. extra de elec. vbi maius. §. præterea, lib. vj. C. de epiſ. & cle. l. nulli. §. quod ſi in vico. de nat. lib. leg. ſi quis. de omni agro deſer. l. quicunque, §. illud. lib. xj. ff. de iuriſ. om. iudi. l. vlt. de interdict. & releg. l. relegatorum. §. ſolet præterea. lxiij. diſtin ego Lodouicus.

o *Ipſius.* ſcilicet imperatoris.
p *Abſque noſtra.* ſcilicet dum fuerimus in humanis.
q *Vel apoſtolica ſedu.* ſcilicet poſt mortem noſtram. Et quod dicit, apoſtolicæ ſedis, expone, id eſt, ſucceſſorũ noſtrorũ ſedi apoſtolicæ præſidentiũ, à quibus petita & obtẽta licẽtia, à ſede ipſa obtenta cenſetur: cũ vbi papa, ibi ſedes dicatur: vt dixi in c. ad onus. in verbo, ſedem apoſtolicam. & in ca. execrabilis. in verbo, Romanæ eccleſiæ. & iſto reſpectu cùm dicit textus: vel poteſt exponi vel pro id eſt.

Sedes apoſtolica eſt vbi eſt papa.

r *Vel obtenta.* ſed qualiter intelliges diſiunctiuum vel: ſufficeret ne talem licentiam petere niſi obtineretur? Videtur q̃ ſic, ob naturam diſiunctiuæ, ad cuius verificationem ſufficit alteram partem fore veram. ff. de condi. & demon. l. cùm pupillus. §. diſiunctiuo. de condi. inſtit. ſi hæredi. de verb. oblig. l. ſi ita quis. extra de reſcript. inter cæteras[a]. Sed contrarium credo, quod non ſufficeret eam petere niſi & obtineretur. ar. extra de elec. ſi religioſus. & ca. quàm ſit. ne cle. vel mo. cap. vt periculoſa. Nam cum diminutio iuris & honoris eccleſiæ Romanæ hic verſetur, aſſenſus & voluntas eius ſponſi requiruntur. arg. ff. de aqua plu. ar. l. in cõcedendo. & l. in diem. C. de omni agro deſer. leg. quicunque. in ſi. lib. xj.

Diſiũctiua pro parte vera, eſt tota vera. a Item vbi agitur de pœna inflẽgenda, appellatione ſimplicium

& ea[a] ipſe[b] (durante ipſius vacatione imperij) per ſe vel alium ſeu alios exercuiſſe[c] noſcitur in imperio memorato: nonnulli tamen in Italiæ partibus poteſtatis & dignitaris[d] faſtigium[e] illicitè[f] ambientes[g], in noſtrum & Romanæ ſanctæ matris[h] eccleſiæ (quantum[i] in eis eſt) præiudicium cuidens, ac diminutionem honoris[k] & iuris, vicariatus ſeu alterius[l] cuiuſcunque nomen officij quod ipſo imperatore viuente ex ipſius commiſsione[m] gerebant, in certis terris, territorijs[n] ſiue locis, poſt deceſſum ipſius[o] abſque P noſtra vel apoſtolicæ ſedis[q] petita vel obtenta[r] licentia retinere[s] ſibi, & nonnulli etiam de nouo[t] aſſumere quod nõ geſſerant[u], aut geſtũ antea[x] poſteaquæ dimiſſum[y] reſumere[z] temerarijs[a] auſibus præſumpſerũt: quo[b] vel quibus[c] adhuc nõ verentur abuti[d], & ſub eius vel eorum colore[e] multa facere[f] & feciſſe[g] noſcũtur, quæ in noſtram & eccleſiæ prædictæ iniuriã[h] apertè redundãt, nõ abhorrẽtes per id[i] varijs inuolui[k] criminib⁹, nec diuinæ maieſtatis formidates offenſam[l]. Quia[m] igitur error cui non reſiſtitur, approbari[n] videtur, & ſequitur, ſcilicet vel obtenta, mera liberalitate abſque aliqua facta petitione. arg de præben. ca. ſi motu. & cap. ſi pluribus. lib. vj. & eo. t. t. ũ Romanus. Clemen. v. & hanc fortè conſiderationem habuit canonis huius conditor ſic diſiunctim loquendo.

non venit miſsũ. eſta tutum. de elecũ. li. vj. leg. ij. ff. de verb. oblig. gl. in prou. iuſt. de act. Fontanus. Vel, pro et quandoque ſumitur.

Infinitiua que ſunt præſentia ſignat.

Iniuriã eccleſia ſanctam papa remittere nequit.

Magiſtratus et offitia ſibi falſa. ſo nomine aſſumẽtes, variis pœ nis reſtringuntur.

f *Retinere ſibi.* quod prius ex cõmiſsione gerebant: vt ſ.
t *De nouo.* ſcilicet per mortem imperatoris.
u *Non geſſerant.* ſcilicet eo viuente.
x *Antea.* ſcilicet in vita imperatoris:
y *Dimiſſum.* ſcilicet adhuc imperatore viuente.
z *Reſumere.* ſcilicet eo mortuo.
a *Temerarijs.* quia à iure improbatis. argu. ij. q. vij. ſi qui ſunt. extra ne cle. vel mona. cap. ij. lib. vj.
b *Quo.* ſcilicet nomine.
c *Vel quibus.* ſcilicet nominibus.
d *Abuti.* hoc dicit, quia in vſurpatis propriè non eſt vſus. arg. xxxiij. q. v. ca. quod Deo. extra de teſta. ca. quia ingredientibus. C. de ſun. rei priua. l. vſus aquæ. lib. xj.
e *Colere.* id eſt præterxru. ſi de elec. auaritiæ. lib. vj. C. de ſacroſan eccle. l. qui ſub præxtu.
f *Facere*, de præſenti, vt differat à verbo ſequenti. & quia infinitiuus modus quæ de præſenti ſunt denotat, niſi ſubiungatur verbum futuri temporis. ff. de verbo. obli. l. ſi ſtipulatus fuerim. §. j. & l. ſi à colono. & l. cùm ſtipulatus ſim.
g *Feciſſe.* ſcilicet in præteritum.
h *Iniuriam.* illatam iniuriam eccleſiæ papa non poſſet remittere de iure communi. lxiij. diſtinct. ca. Salonitanæ. xxiij. quæſt. iiij. ſi is qui. ſed ſuæ perſonæ illatam bene poſſet remittere: & rancorem relaxare ex corde tenetur: non tamen ſatisfactionem ſibi debitam, niſi velit. de pœ. diſtin. v. c. vlti. xc. diſtinct. ſi quis contriſtatus. not. de hoc extra de maled. c. j. de pœ. Romana. lib. vj.
i *Per id.* ſcilicet quod qualecunque officium, vel officij nomen ſuper imperio vacanti ſine licentia ſedis apoſtolicæ retinere, aſſumere, vel reſumere præſumpſerint.
k *Inuolui criminibus.* ſed quæ & qualia ſunt crimina quibus ſe inuoluere dicuntur? Ex præmiſsis poteſt dici quòd tales qui falſo nomine ſibi magiſtratus aſſumunt, pœna criminis falſi reſtringuntur. ff. ad leg. Cor. de fal. l. qui nomine, & l. fal ſi. & l. eos. §. qui ſe. C. eodem titulo. l. maiorem. Item pœna criminis læſæ maieſtatis. ff. ad legem Iuliam maie. l. iij. §. vlti. Item proferiptionis titulo ſubiacentes, bonorum omnium amiſsione multantur. C. de appa. iudi. l. prohibitas. lib. xij. Item crimine inuaſionis, iuxta. l. cùm quæreretur. Cod. vnde vi. Item alijs fortè quæ ſolicitudini ſtudioſi relinquo.
l *Offenſam.* quam incurrunt immiſcendo ſe rei ad ſe non pertinenti, ſcientes, vel ſaltem ſcire debentes, quod ſuum non eſt, ad alium pertinere. Cod. vnde vi. leg. cùm quæreba-tur. non cõtenti poſſeſsione ſua res alienas inuadendo. xciij. diſtin. diaconi.
m *Quia igitur.* tertia pars.
n *Approbari videtur.* lxxxiij. diſt. cap. error. tenetur ergo quis reſiſtere errori. primi. Sed an hoc quo ad omnes ſit præcepti: vide q̃ legitur & notatur extra de hære. c. qui alios. & c. cùm

Peccantes corrigere, an ſit præceptũ quo ad omnes.

cùm ex iniuncto. §. pe. de ſen. excom. quantæ. ij. q. j. ſi peccauit. Et poteſt dici quòd à peccato cõmittendo quilibet proximum ex debito corrigere tenetur: & idem de commiſſo ſi ſit iterabile. extra de cog. ſpi. tua. In alio peccato quo ad illos qui ſupra alios habent iuriſdictionem vel correctionem à iure permiſſam, eſt præcepti: in cæteris autem non: vt colligitur ex notatis in dictis iuribus.

Gladij poteſtas eſt vtilis.

a *Latum.* id eſt largã vel amplum.
b *Pandit.* id eſt patefacit vel aperit.
c *Sinum.* id eſt locũ vel inceſſum. ſimile. ff. de proba. l. qui teſtamentum.
d *Non reſiſtit.* ideo enim lex prodita eſt, vt appetitus noxius ſub iuris regula limitetur: in prœmio decret. in §. denique. Et dic, nõ reſiſtit per phibitionem. vnde lex dicitur prohibitio non facientiorũ. ff. de legi. lex eſt. & per pœnarum impoſitionẽ. ff. de iuſti. & iur. l. j. Eſt enim lex, delictorũ coerctio. ff. de legi. leg. ij. & à Deo propter vindictam noxiorũ poteſtas gladij eſt permiſſa. xxiij. q. iiij. c. quæſitum. quæ cùm timetur, & mali coercentur, & boni inter malos quieti viuunt: vt eo. c. quæſitum. & ca. non fruſtra.
e *Proſpicere.* præſidetis enim eccleſiæ regimini incũbit officio, vt non ſolum de animarum ſalute, verumetiam de extrinſeca vtilitate & cautela ſciat eſſe ſolicitus. xxxix. diſtinc. Petrus. lxxxvj. diſtin. cap. fratrem.
f *Ac ſcandalis.* ad hoc extra de præſcri. nihil. & in prœmio lib. vj. §. j. in cor. authen. de quæſto. in prin. col. vj.
g *Huiuſmodi.* ſcilicet vicariatus ſeu alterius cuiuſcũq. officij.
h *Celeriter.* ad hoc extra de accu. c. prælatorum.
i *Obuiare.* futura enim præcauenda ſunt prout poſſunt. ff. loca. ſi quis domum. §. j. extra de elec. c. licet. de fer. non or. c. j. vbi de hoc. xxiij. diſt. in nomine domini. nam & exempla præſentia nos cauere præmonẽt in futurũ. lxxxij. diſt. c. plurimos. in fi. Vel dic q̃ de præſenti quid faciendum ſit, ne malum inſurgat quod in futuro poſſet inſurgere: aliàs autẽ humanæ naturæ non eſt, an futurum bonũ vel malũ contingat. ſcriptum eſt enim: Non eſt veſtrum noſcere tẽpora vel momenta &c. cùm nec per humanam cuſtodiã conſequi poſsit ne damnum vel malum euenire poſsit. ff. locati. l. ſed damno. quia ſolius Dei eſt præſcire futura. xxvj. q. v. quod autem.
k *Periculis animarum.* iſtis ſpecialiter occurrendum eſt. argu. extra de ſepul. c. animarum. lib. vj. qui nimis emungit, ſanguinem elicit. iiij. diſt. denique. extra de renun. niſi cùm pridem. §. propter malitiam. cùm ipſæ ſint rebus quibuſcunque præferendæ. C. de ſacroſan. eccle. l. ſancimus. in fi.

Futura nõ ſunt in cognitione humana.

Sanguinem elicit qui nimis emungit.

Correctio ſit moderata.

Verſus.

Qui nimis emungit, ſoler extorquere cruorem,
Immoderata facit correctio deteriorem.
Sed moderata ſatis correctio gignit amorem.

n *Monemus.* hoc ideo: quia vindictam habet monitio præcedere. xij. q. ij. indignè. extra de ſenten. excommu. ſacro.
o *Sub excommunicationis pœna.* comminationis non ſententiæ ſunt hæc verba in hoc caſu.
p *Exiſtiane.* ſi. extra de elec. c. generali. & c. fundamenta. §. vt autem. de immu. eccl. c. clericus. §. nos igitur. lib. vj. cum ſimi.
q *Alia ſuperiori.* quæ hæc ſit dignitas ſuperior patriarchali, q̃ occurrit. niſi dicas de dignitate cardinalatus: & ſecũdum hoc eſt iſte text⁹ & ſequẽs in argumentũ q̃ dignitas cardinalatus eſt maior põtificali: licet per aliquos dicti cõſueuerit q̃ epiſcopalis dignitas ſit maior quàm dignitas cardinalatus.

Cardinalatus an ſit maior pontificatu.

r *Sine epiſcopali.* aliàs põtificali. præmittit dignitates eccleſiaſticas temporalibus, de quibus ſequitur, vt denotet ipſas

Dignitates eccleſiaſticæ ſunt temporalibus dignioret.

nomen vbilibet[x] retinuerunt, aſſumpſerunt, ſeu reſumpſerunt & retinent, & qui aſſument vel reſument fortaſſis in poſterum, & ſub talis donationis pallio[y] abuſi ſunt & abuntur, vel etiam abutentur poteſtate vel iuriſdictione quacunque[z] ſeu eius exercitio[a] publicè vel occultè, quatenus decætero[b] etiam à denominatione huiuſmodi[c] ſeu cuiuſcunque[d] aſſumptione, reſumptione ac retentione prædictis, necnon vſu, poteſtate & exercitio ſupradictis prorſus[e] abſtinentes, & omnino deſiſtant: Inhibentes[f] inſuper ſub pœna[g] prædicta omnibus & ſingulis patriarchis, prælatis, & etiam alijs ſuperioribus ac regibus, ciuitatibus[h], comitatibus, vniuerſitatibus, capitaneis, poteſtatibus, rectoribus, comitibus, vicecomitibus, baronibus, & aliis omnibus cuiuſcũque ſint dignitatis, cõditionis aut ſtatus[i], ne prædictum huiuſmodi nomen ſeu aliud quod-

Imperio.

u *Noſtra vel ſedis.* eadem videtur eſſe licentia papæ & ſedis apoſtolicæ: vt ſ. dixi, q̃ vbi ipſe, ibi ſit & ſedes: vt dixi in ca. ad onus. & plenius in cap. execrabilis. licet per aliam factam adiectionem, ſcilicet beneplaciti vel voluntatis, inducat diſferentiam inter iſta: vt colligitur. ff. loca. l. locatio precarij. extra de reſcrip. ca. ſi gratioſe. lib. vj.
x *Vbilibet.* id eſt vbicunque. hoc enim aduerbium eſt loci deſignatiuum: vt dixi in c. ad onus. in verbo vbilibet.
y *Pallio.* id eſt velamine ſeu colore: vt in parte præcedenti.
z *Quacunque.* Denotat hoc verbum abuſum.
a *Exercitio.* meri vel miſti imperij, vel ſimplicis iuriſdictionis. ar. ff. de iuriſdi. om. iudi. l. imperium.
b *Decætero.* reſpicit futurum tempus non præteritum. ſuper quo vide quod notanter dicit Hoſt. extra de ſpon. duo. c. vlti.
c *Huiuſmodi.* ſcilicet officij.
d *Cuiuſcunque aſſumptione.* ſuper hoc verbo eſt ſequenda expoſitio quam feci. ſ. proxi. §.
e *Prorſus.* hoc verbum, & ſequens omnino, denotant quòd totaliter & in totum à prædictis abſtineant.
f *Inhibentes.* poſt tales inhibitiones dignum eſt detrimentum vetitos ſuſtinere. extra de conſti. cap. ij. Er ſuper tali inhibitione vide quod not. xxx. diſtinct. cap. nulli fas. extra de elec. cap. generali. lib. vj.
g *Pœna prædicta.* ſcilicet excommunicationis.
h *Ciuitatibus.* talis inhibitio facta ciuitatib⁹ & alijs de quibus ſequitur, facta cenſetur ipſis ciuibus, vel cõmunitatem aut vniuerſitatem conſtituentibus. arg. ff. de leg. j. l. ſi hæres. §. vicis. & l. ciuitatibus. de vſurſ. leg. l. legatum ciuitati. iuncta l. ij. de re. du. nam ciuitas, cõmunitas, vniuerſitas de ſe (cum ſit quid inanimatum) alicuius inhibitionis vel cenſuræ eccleſiaſticæ capaces non ſunt. argu. de ſenten. excommu. ca. ſi ſententia. §. cùm verò. lib. vj. & no. de excel. præla. c. tanta. & argu. ff. de condi. & demõſtra. l. municipibus. vnde ea quæ in facto conſiſtunt, per eas expediri nequeunt: quare per ipſarum mẽbra habent expediri. arg. ad hoc. C. de appari. præfec. præt. l. cornicularij. lib. xij. de excu. mune. l. maximarum. lib. x. de aduo. diuer. iudi. l. reſtituendæ. ſic ſentit Innocen. de ſen. excommu. c. Romana. circa fin.

Ciuitas eſt quid inanimatum.

i *Aut ſtatus.* ſimi. de cenſi. ca. felicis. §. j. lib. vj.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a *Imperio.* scilicet vacanti, vt suprà.
b *Vt præfertur.* scilicet sine licentia sedis apostolicæ.
c *Denominatione.* id est appellatione tantũ & nuncupatione.
d *Quæsito.* simi. de elec. ca. auaritiæ. lib. vj.
e *Pareant.* id est obediant.
f *Faciant.* quia tunc perinde videtur ac si per se facerent. argu. ff. de vi & vi ar. l. j. §. deiecisse. de admin. tu. l. ita autem. §. gessisse. de reg. iur. cap. qui per alium.
g *Permittant.* videtur ergo quod communitas vel vniuersitas se super hoc debeat opponere: & hoc potest dici verum cõtra illos quos cohibere potest. & super hoc vide quod no. ff. de reg. iur. leg. culpa caret.
h *Nec in his.* scilicet cuiusque nominis, officij assumptione, retentione, resumptione: vel aliàs iurisdictione imperij vacantis exercitio: vt suprà.
i *Vel fauorem.* quiliter in talibus vel similibus fauor præstari dicatur, vide q̃ not. Guliel. de hære. quicunque. lib. vj.
k *Illius.* scilicet denominationis.
l *Exercentes,* personam denominatione prædictam non incurritur pœna sequens [a], cùm sola denominatio non ita sit ecclesiæ Romanæ præiudicialis, sicut cùm ad tale exercitiũ peruenitur: nec per exercitium etiam incurritur, nisi prætextu talis denominationis fiat: vt patet per hunc text. vnde si suo iure proprio, puta ex titulo ab imperatore viuente obtento quis exerceret aliquod exercitiũ, non incurreret pœnam sequentem [b]: cum ratione vacantis imperij nihil exerceat, quod iste textus expolcit. & pœna non est in dubio exaggeranda. argu. de pœn. distinct. j. capi. pœnæ. ff. de pœ. l. interpretatione.
m *Potestates.* hoc verbum in persona magistratus imperium denotat. ff. de verbo. signifi. l. potestatis. de iurisdi. om. iud. l. imperium. vnde in quibusdam regionibus, vt in Italia, iurisdictioni præsidentes, potestates appellantur. simile reperies de elect. fundamenta. §. vt autem. lib. vj.
n *Vt vicarios.* per hoc verbum dicas quod recipientes tales non vt officiales imperij vacantis, sed vt alios, non incurrerent pœnam quæ sequitur, per hunc tex. & per ea quæ. §. proxi. dixi.
o *Eorum.* scilicet exercentium iura vacantis imperij.
p *Vt talium.* igitur cõmissarij ipsorum non vt talium, sed vt aliorũ, puta iure suo vtentium, pœnæ infrà posite non subiiciuntur: cessante tamen in his & præcedentibus fraude: quia fraus patrocinari cuiquam non debet. arg. ff. de rei vendi. l. in fundo. extra de priuileg. quanto. & c. ex parte. cum simi.
q *Vt talibus.* secus ergo si vt alijs.
r *In hoc.* scilicet exercitio iuris imperij vacantis.
s *A die datæ.* currunt ergo hi duo menses à tempore talis datæ: quia fortè eadem die fuit præsentis constitutionis facta publicatio: vt sic iuri communi conueniat quod hic dicitur. quo cauetur constitutionem principis à tempore publicationis post duos menses quem ligare, in cor. authen. vt factæ nouæ constitutiones. colla. v. si enim aliter diceres, tunc sequeretur quod ante quis ligaretur ex plenitudine potestatis principis. alleg. de iudi. cap. j. Cle. v. Vel quod fortè ista ignorantia feratur contra iura. C. de tabula. leg. generali. lib. x. extra de constit. ca. cognoscentes.
t *Respuerint.* referendum est istud verbum tam ad ipsos exercentes, quàm ad eos vt tales recipientes, quàm commissarios eorum vt talium, quàm etiam in parentes eisdem vt talibus, vel præstantes in hoc sibi auxilium &c. & dic respuerint, id est, abstinuerint seu destiterint.
u *Communitas.* illi ergo communiti à pœna sequenti sunt liberi: ne aliàs principali authoritate circũscripti videantur,

A quod esse non debet. C. de his qui veni. æta. impetrauerunt. l. j. & ne aliàs inde nascantur iniuriæ, vnde iura nascantur. C. vnde vi. l. meminerint. extra de accu. qualiter. Sed pone quod de tali communitione non fuisset hic facta mentio, & essent aliqui hic prohibita facientes, sedis tamen apostolicæ licentia communiti: incurrerent ne istã pœnam quæ sequitur? Credo q̃ non: quia aut habuissent talem licentiam ante hanc constitutionẽ: & tũc per eã tuti sunt, cùm de illis hic non esset facta mẽtio. arg. extra de capel. mo. ex parte. & quia talis licentia durare videtur donec sit reuocata. arg. xxv. q. ij. c. j. ij. & iij. C. de præscri. l. falso. Si verò post, idem: quia huius cauditor sibi vel successoribus suis manus non ligauit per hanc cõstitutionem, quin talem possent licentiam concedere. ar. extra de elec. innotuit. de præbẽ. dudũ. l. vj. ff. de lega. iij. l. si quis. in prin.
x *Excõmunicationis.* scilicet maioris. illa enim in dubio infligenda videtur. de sententẽ excõmu. ca. si quem.
y *Singulares personas.* in singulos igitur fertur sententia excommunicatiõis, quæ de sua natura animas percutit. extra de re. eccles. non alie. fi. juris presbyteros. Et ideo in locum vel vniuersitatem non fertur: cùm anima careant. de senten. excommu. Romana. §. cum verò. lib. vj.
z *Ea ipsorum.* Nota igitur ob alicuius delictũ terram vel loca suæ iurisdictioni subdita interdicto ecclesiastico subiici posse. ſi. de offic. dele. sanè quia. de spon. c. non est. & sic vnus pro alio punitur. super quo vide quod plenè no. j. q. iiij. in summa. & plenius per Gar. de vsu. c. vsurarũ. lib. vj. Intellige tamen hic terras vel loca ipsorũ reputari nõ ratione plenę proprietatis tantùm, sed superioritatis iurisdictionalis. argu. extra de vi. & ho. cleri. ex literis. de Iudæ. c. credit. §. cùm autem. Clemen. v. & clarius ad hoc de postu. præla. cap. j. cum ibi not. in glos. quæ incipit, bona fuit interpretatio.
a *Communitatu.* super hoc verbo & sequenti dic vt dixi §. in verbo, ciuitatibus.
b *Pubice.* ad tollendam omnis ignorantiæ excusationem. argu. ff. de instito. act. l. sed & siquis. §. prosctribere. extra qui ma. accu. posc. ca. vlti. de Iudæ. ita quorundam. &. cap. in nonnullis. cum similibus. & ex quo talia fiunt, non est necessarium ea singulorum auribus inculcari. xvj. distinct. ca. quod dicitis. extra de postu. c. j. Vel dic publice, ad tollendũ omnis suspicionis scrupulũ. arg. ff. de rit. nup. l. vlti. de admini. tu. l. nõ existimo. extra de clande. despõ. cum inhibitio. vt eccle. bene. ca. j. & super hoc vide quod not. xxxij. q. iij. cap. nemo.
c *Contra eos.* scilicet tam singulos, de quibus præmisit quàm vniuersitates.
d *Processuri.* hoc dicit ad denotandum quod prælatus vtroque gladio potest ecclesiæ suæ iura tueri. extra de sent. excommu. dilecto. lib. vj.
e *Exegerit.* nam crescente contumacia crescere debet & pœna. extra vt lit. non contest. quoniam frequenter. §. vlti. mo. ipsaque cumulari facit pœnam. ff. de pœnis, relegati.
f *Qualitas facti.* Quæ de se maiorem non minorem pœnam infligi facit. ff. de pœ. l. aut facta. §. qualitate. de pœ. distinc. j. aut facta. §. qualitate.
g *Videremus expedire.* scilicet arbitrariè: cùm idem excessus magis sit in vno quàm in alio puniendus, attentis multis quæ recitantur extra de homi. sicut dignum. ff. de incen. ruinau. l. Pedius. §. ij. de pœ. l. respiciendum. §. delinquit.
h *Et vt quibuslibet.* quarta pars.
i *Parendi.* id est obediendi.
k *Talibus.* scilicet iura imperij vacantis exercentibus sine licentia sedis apostolicæ.

Tollatur

a *Tollatur occasio.* Nota tollendam occasionem in malum. A
b *Vicariatus nomen.* quid igitur si quis sit adstrictus per iuramentũ fidelitatis retinẽdi, assumendi, vel resumẽdi aliud nomen officij quàm vicariatũ: nũquid videtur absolutus hic à tali iuramẽto? Videtur q̃ nõ: cùm de hoc mentio hic nõ fiat: nec aliud nomẽ officij repetatur: nec etiã attẽta mente cõditoris volentis conseruationi iuris Romanæ ecclesiæ prouidere, & tollere occasionẽ parendi talibus. Credo contrariũ: cum tex. dicat talibus, &. s. expressum fuerat, qualecunque nomẽ officij exercẽtibus. alias nisi sic dicas, videretur hic talis parẽdi occasio imperfectè sublata, si quis remaneret ligatus tali iuramento aliud nomen allegãtibus quàm vicariat[a]: inde principis cõstitutio videretur quid imperfectũ cõtinere: contra legem, si quis seruũ. C. qui mi. non pos. lib. xij. & esset in potestate volẽtis exercere officiũ imperio vacante, mutato nomine vicariatus illud sub alio nomine retinere. & sic hæc constitutio delusoria redderetur, cõtra iura. ff. ne quid in loc. pu. fiat. l. vlti. de iudi. si prætor. Cod. de bo. quæ libr. l. vlti. §. vbi autẽ. Non obstat expressio hic facta de isto vicariatu: quia aliud quodcunq; nomen officij superius expressum, hic debet intelligi repetitum. arg. ff. de verbo. obli. l Titia. §. idẽ respõ. de le. j. l. tab scriptura. §. vlt. Vel expresso hoc nomine vicariatus, omnia alia in quibus est eadem penitus ratio, pro expressis & comprehensis haberi debent. Sicut & nomen procuratoris comprehendit sub se omnia nomina per quæ quis alienæ administrationi se poterit ingerere. j. q. iij. salnator. sicut & nomen curatoris, comprehendit tutorem etiam in pœnalibus, in casu vbi est eadem ratio. in cor. auth. vt bi qui obli. se ha. perhibent res mino. §. j. & ibi not. col. vj. & hunc intellectũ innuit tex. cùm dicit, vicarijs vel officialibus.
c *Iuramento fidelitatis.* ad quæ capitula adstrictus reputetur quis ex tali iuramento, legitur in libr. Feudorum, in titu. de forma fidelitatis. & xxij. quæstio. v. cap. de forma. & illa capitula plenè reperies prosecuta per Hostiẽ. in summa. de feud. §. quid sit fidelitas.
d *Quantum ad hoc.* scilicet quo ad non parendum talibus. non ergo quo ad alia à tali iuramento quis videtur absolutus: vt dixi aliàs in simi. verbo, in ca. suscepti. §. vlti.
e *Absoluentes.* potest igitur ex causa papa quẽ à iuramento absoluere. xv. q. vj. c. nos sanctorum. &. c. authoritatem. extra de iureiu. ca. quanto. in lib. Feud. hic finitur lex. circa princ. super quo vide quod not. d. c. quãto. & cap. authoritatem. per Inno. & Hostien. & de do. & contuma. c. veritatis.
f *Eisdem.* scilicet iuramento fidelitatis adstrictis.
g *Talibus.* expone vt suprà.
h *Vt vicariis.* & hoc dicas vt superius dixi in parte præcedẽti.
i *Considerationes.* in mala parte sumitur hic istud verbum,
k *Super hoc.* scilicet talibus parẽdo vt officialibus imperij.
l *Quomodolibet.* puta verbo, nutu, vel signo, in scriptis, per nuntium, vel epistolam, vel pactum, vel stipulationem: vel aliàs qualitercunque: cum dicat, quomodolibet. simile de rescrip. statutum. §. in nullo. lib. vj.
m *Quacunque firmitate.* puta pœnali, fideiussoria, pignoratitia, vel obsidiali.
n *Reuocamus.* simile huic extra de elec. vbi maius. §. cæterum. de concess. præben. detestanda. lib. vj. cum si.
o *Huiusmodi.* scilicet sacramenta fidelitatis.
p *Quibuslibet.* scilicet vasallis talium, vel aljis quibuscũque.
q *Super his.* scilicet officiis imperij vacantis: vel super his, scilicet parendo officialibus talibus.
r *In præditis.* scilicet officiis.
s *Non debeat.* xxij. q. iiij. inter cætera. extra de iureiur. quanto. & eodem titu. ca. contingit. §. quia nõ. libr. vj.
t *Cæterum.* quinta pars.
u *Omnium.* qui confluere ad ecclesiam de qua sequitur, consueuerunt. argu. ad hoc extra de elect. causam. Clemen. v.
x *Chartas seu membranas.* quasi. d. de pel libus animalium, & ipsorum membris. ſi. ff. de bono. possess. secundum tab. l. j. & l. chartæ.
y *Eundem.* id est expressum contra vtentes officio aliquo imperij vacãtis: & contra parentes eisdem vt talibus.
z *Ecclesia Auenionẽ.* Non exprimit de qua intelligitur, cum ibi multæ sint ecclesiæ. Dicas quod de cathedrali: cùm nulla alia vocetur Auenionen. sed omnes aliæ alıquo alio nomine peculiari nuncupentur. & facit ad hoc in cor. authent. de ec. titu. §. si quis vniuersorum. in fin. ff. de condi. & demõstra. l. quæ conditio. §. j.

DE VOTO, ET VOti redemptione.

Votum per susceptionem sacri ordinis solemnizatum, licet impediat matrimonium sequens, non tamen præcedens: etiã si nondum esset per carnis copulam consummatum. Et dum ante matrimonio attam nondum consummato, nullus præsumat accipere aliquem de sacris ordinibus: quod si fecerit dissoluto etiam matrimonio, nec in illo ministrare, nec ad superiores ascendere poterit, nisi aliquam de religionibus approbatu ingrediatur, & eius regulam expresse vel tacitè profiteatur. Est autem talis cõiugatus sic ordinatus per diœcesanum monendus, vt religionem ingrediatur, si matrimonio nondum est consummatum. quod si renuerit, & non institerit, compellatur per excommunicationem ad matrimonij cõsummationem. hoc dicit. Et est casus notabilis: & qui satis efferri non posset.

a *Superliminaribus.* scilicet ostiorum.
b *Quæ.* scilicet chartæ vel membranæ.
c *Sonoro.* id est sonitum in auribus reddenti.
d *Præconio.* quia sicut vox præconis audientibus innotescit, in cor. authen. de liti. §. omnem. col. viij. sic iste processus patens in membranis, omnibus innotescit.
e *Patenti.* alias patulo, id est patenter, publicè.
f *Publicabunt.* iuris præsumptione, per ea quæ dixi §. in parte tertia in verbo, publicè. Vel dic, publicabunt, id est publicare poterunt iuris præsumptione: vt extunc non sit tolerabilis ignorantia. argu. ff. de iuris & fac. igno. l. regula. §. sed facti. extra de præsump. quanto. &, cap. quædam. ff. de verbo. significa. l. latæ culpæ.
g *Contingere potest.* qui illi sint, colligitur ex præcedentibus. §.
h *Nullam.* scilicet probabilem.
i *Non sit verisimile.* scilicet iuris præsumptione, contra quam etsi aliàs admitti possit probatio. lxxij. distin. ca. propositi. extra qui ma. accusa. posc. cùm in tua. ff. quod me. cau. l. nõ est. de proba. quæ testamentũ. vbi tamen iuris præsumptio transit in violentam, vt quia est iuris vel de iure, non est ita: quia tunc magis dicitur fictio. argu. C. de proba. l. siue possidetis. cum ibi not. & talis potest dici ista de qua hic dicitur: cùm istorum processuum publicatio facta fuerit per modum constitutionis ius inducentis contra quoscunque hic prohibita facientes: & ius commune publicatum arctet quencunque post duos menses: vt dixi suprà in glos. currunt ergo. & arg. de concess. præben. cum ei. circa fin. Clemen. v.
k *Publicatur.* simile. ff. de insti. act. l. sed & si pupillus. §. proscribere. & aliis iuribus alleg. suprà in glos. scilicet iuris præsumptione. Zenze.

Præsumptio an admittat probationem in contrarium.

Procuratoris nomen multa comprehendit.

Publicatio constitutionis quare fit.

Ecclesiam gladio protatus vtroque tuetur.

Cõstitutio principis post duos menses ligat à tempore publicationis.

Contra Fontanum.

Videtur cõtra mentem istius cõstitutionis: nequa debet aliquis sibi vsurpare nomen dignitatis quam nec habere nec exercere potest iuribus alle. in glos. in verbo inuitus. Et. b Istud videtur contra text. in §. sanè. & §. quia igitur. vbi dicatur & ea talis dispositio omnium imperij, per mortem imperatoris deuoluitur ad papã: et officia per mortem imperatorem cõmissa, non possunt eorum tuo generi sine licentia sedis apostolicæ: tamen glo. in verb. committunt. allegat bona iura in cõtrarium.

Lex nõ debet esse delusoria.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Diuisio.

ANtiqua concertationi. Primò digniſsima præmittitur declaratio. Secundò poſt matrimonium contractum prohibetur ſacri ordinis ſuſceptio: ibi, Authoritate apoſtolica. Tertiò, contra facientes ſequitur punitio: ibi, Quòd ſi ſecus &c.

a *Concertationi.* ſimile de ap. cap. concertationi. lib. vj. hæc autem concertatio nō modica, imò magna erat inter doctores & notatores antiquos. dicebant .n. aliqui matrimonium contractum per verba de præſenti, per ſuſceptionem ſacri ordinis diſſolui: ſicut & per ingreſſum religionis ante carnalem copulam. Alij verò contrà ſentiebant, vt plenè diſcuſſum, & pro vtraque parte allegatum reperies in ſumma Hoſtien. de conuer. coniug. §. fratrum. ver. ſed quid ſi maritus. Vltima verò opinio vera eſſe hodie declaratur per iſtam conſtitutionem: & iſtammet opinionem prius amplexabar tanquam veram: vt notaui extra de vo. & redemp. lib. vj.

b *Imponere.* Talem finem imponere ſpectat ad papam, cùm ad eiꝰ ſedem ſit ſuper difficultate & ambiguitate iurium recurrendum. extra qui ſi. ſint legi. cap. per venerabilem. §. rationibus. & arg. C. de legi. l. j. & vlti.

c *Animarum periculis.* quibus obuiandum eſt. de ſepul. c. animarum. ne cle. vel mona. c. vt periculoſa. lib. vj. cum ſimi.

d *Prouenientibus.* tam in ſuſcipiente ſacrum ordinem, cum ex virtute contracti matrimonij teneretur ad reddendum debitum coniugi. extra de ſpon. veniens. cum multis ſimilibus. ex virtute verò ſuſcepti ſacri ordinis tenebatur ad continentiam obſeruandam, quam tacitè vouiſſe videtur illum ſuſcipiendo. xxiij. diſtin. diaconi. no. extra de cle. coniug. cā. cùm olim. quàm etiam in muliere fortè ad carnis lubricum prona ob iuuentutis feruorem. extra de eo qui cogno. conſang. vxo. c. lordanæ. & cum alio matrimonium contrahere non potente, ſi ille ſuus verus remanebat maritus, prout verè remanet: vt infrà dicitur.

e *Declaramus.* non videtur ergo hæc decret. in hoc quod ſequitur, iuris noui editiua, ſed antiqui potius declaratiua. ſuper quo vide quod dixi in decreta. cùm inter nonnullos. ſuper verbo, deinceps.

f *Solenni ℣tum.* quod votum ſolenne, quod ſimplex dicatur, vide quod not. extra qui cle. vel vo. ca. rurſus.

g *Sacri ſuſceptionem ordinis.* ſuſceptio igitur ſacri ordinis votum reddit ſolenne: vt hic, & lxxxiiij. diſtinctio. cap. cùm in præterito. xxviij. di. diaconi. Sacer autem ordo eſt hodie etiam ſubdiaconalis: licet olim eſſet ſecus. extra de æta. & qualita. cap. à multis. xl. di. nullus. xxxij. diſtinctio. capi. etubeſcant.

Subdiaconatus eſt ſacer ordo.

h *Contrahendum.* de contrahendo impediendo nō erat tantum dubium: cùm & multa minora illud impediant, quæ tamen non diriment iam contractum. extra de cogna. ſpiri. ca. contracto. & eodem titu. cap. per catechiſmum. lib. vj.

i *Si poſt.* ſcilicet ſuſceptionem ſacri ordinis.

k *Statuta canonum.* xxxi. diſt. ca. quoniā. &. c. aliter. lxxxiiij. diſt. cùm in præterito. &. c. quorundam. extra de cle. coniug. cùm olim. de vo. & vo. redemp. ca. j. lib. vj. cum multis ſi.

Votum cum ſit conſtitutionis eccleſiæ, qualiter poteſt tollere matrimoniū quod à Deo eſt inſtitutum.

l *Efficax reputandum.* admiranda res videtur eſſe iſta. cum enim ſacramentum matrimonij à Deo ipſo fuerit inſtitutum in ſtatu innocentiæ ante peccatum: ſed poſt in ſubſidium fragilitatis humanæ. xxxij. quæſtio. ij. in ſumma. &. §. his ita. quomodo voti ſolennitas ex ſola conſtitutione eccleſiæ inducta. extra de voto. cap. j. libr. vj. poteſt ſacramentum à Deo inſtitutum tollere, vel aliquatenus impedire? non videtur. xxj. diſtinct. cap. inferior. extra de ma. & obe. cap. cùm inferior. ff. ad Trebel. l. ille à quo. §. tempeſtiuum. ff. de arbi. l. nam magiſtratus. & quod dominus prohibet, dicens: Quos Deus coniunxit, homo non ſeparet: omnino fieri nō licet. xxviij. quæſtio. j. cap. iam nunc. & per multa iura & rationes quæ ad idem poſſunt allegari. quod ſi placet, profequi poteris vt plenè dixi extra de regu. iur. cap. poſſeſſor. lib. vj. Ad hoc breuiter poteſt dici quod iſtud ſit per conſtitutionem eccleſiæ conditam per vicarium Chriſti: & ſic non per purum hominem ex poteſtate clauium, Quodcunque ſolueris, quodcunque ligaueris &c. vt in euangelio Matth. xvj. ca. & xxiiij. q. j. quodcunq;. ex quibus magna attributa eſt eidem poteſtas etiam circa ſacram ætā. ſuper quo vide quod no. per Inno. extra de reg. porrectū, vnde talis diſſolutio vel impedimentum matrimonij non inducitur à puro homine, ſed à Deo ipſo, ſuo vicario authoritatem faciendi talia committente. omnia enim noſtra facimus &c. C. de vete. iur. enu. l. j. §. ſed neque. ver. omnia enim. extra de præben. cap. ſi apoſtolicæ. lib. vj.

A

m *Prius.* ſcilicet quàm ſacer ordo foret ſuſceptus.

CAP. VNICVM.

RNtique concertationi[a] finē cupientes imponere[b], ac animarum[c] periculis inde prouenientibus[d] ſalubriter prouidere, de fratrum noſtrorum cōſilio præſenti declaramus[e] edicto, ℣ licet votum ſolennizatum[f] per ſacri[g] ſuſceptionem ordinis, quantum ad impedien-

B

dum matrimonium contrahendum,[h] ac ad dirimendum ſi poſt[i] contractum fuerit, ſecundum ſtatuta canonū[k] ſit efficax reputandum:[l] ad diſſoluendum tamē prius[m] cōtractum,[n] etiam ſi per carnis copulam non fuerit conſummatum,[o] cùm nec iure diuino,[p] nec per ſacros reperiam[q] canones hoc ſtatutū,[r] inualidum eſt cenſendum[s]:

o *Conſummatum.* hoc inducebat dubium. ſicut enim matrimonium conſummatum per carnis copulam, per religionis ingreſſum diſſoluitur, extra de conuer. coniug. ca. verùm. in cor. anth. de ſan. epiſ. §. ſi verò aſtante. colla. ix. ſic videbatur diſſolui per ſuſceptionem ſacri ordinis: ſed contrarium verum eſt: vt ſequitur. & quæ ſit ratio, infrà ſubiicietur.

p *Iure diuino.* illo iure talis diſſolutio non eſt inducta, imò potius videtur prohibita: quia quòs Deus coniunxit &c.

q *Statutum.* quare cenſetur prohibitum de tranſla. epiſ. inter corporalia. §. ſed neque. de verbo. ſignifica. capi. exiui. §. porro. Clemen. v. Et per hoc colligere potes bonum modum formæ argumentandi & dicendi: non eſt ita, quia iure cautum non reperitur: vt hic. ad idem in cor. authen. de non eligen. ſecundò nuben. §. optimum itaque. ibi, nec quælibet eſt lex aliquid tale dicens. col. j. Cod. de repu. leg. diſſentientis. de cella. leg. illam. extra ne ſe. va. cap. illa. de ſup. neg. prela. cap. Romana. lib. vj. & alibi dicitur, erubeſcimus cum ſine lege loquimur. in cor. authen. de trien. & ſemiſ. §. conſideremus. col. iij.

Argumentum valet, ſi dicitur, non eſt ita, quia iure cautum non reperitur

C

r *Eſt cenſendum.* ſed quæ poteſt eſſe ratio eius? contrarium enim videbatur per multa iura & argumenta & rationes recitatas: vt §. dixi in ſum. Hoſtien. de conuer. coniug. §. & vtrum. quas recitare hic cauſa breuitatis omitto. Reſpondeo hoc eſſe tum quia non reperitur in iure cauta talis diſſolutio, vt hic: quare cenſetur prohibita: vt dixi in gl. præcedenti: tum quia diſſolutio matrimonij inter viuentes pœna eſt. not. de diuor. ca. porro. quare non debet infligi, niſi reperiretur de iure infligenda. ff. de reli. l. at ſi quis. §. & generaliter. de ſepul. vio. l. iij. §. non perpetuæ. contenti enim eſſe debemus pœnis legibus comprehenſis. ff. de verb. obliga. l. ſi ita ſtipulatio. & pœna nō eſt infligēda niſi per iudicē. xxxiij. quæſt. j. §. de hoc iudex alibi non eſſet, niſi iuſtitiam redderet. extra de verbo. ſigni. forus. §. in omni. ad hoc facit ℣ not. de iure pa. ca. vlt. tum etiam per multa alia iura, rationes & argumenta, quæ pro parte iſta dicto. §. & vtrum. reperies allegata. Sed omittere volo, & reſponſum dare ad aliqua argumenta facta in dicto. §. quæ pro parte contraria multa prima facie videntur argumentantia. primò, cùm dicitur: ſic ſolennizatur votum, & facilē per ordinis ſacri ſuſceptionem, ſicut per religionis profeſsionem. nam maius bonum ſequitur ex profeſsione per quam inducitur bonum obedientiæ, quæ illæſa ſernata, eſt iuſta & meritoria: vt in decre. quorundam. §. penul. liberi arbitrij & voluntatis priuatio. de elec. quorundā. &. c. ſi religioſus. de teſta. c. ſi. de ſepul. c. vlt. lib. vj. Item proprietatis temporaliū abdicatio. xij. q. j. non dicatis. extra de ſta. mo. cùm ad monaſteriū. §. vlti. & multa alia quæ colliguntur & not. xvj. q. j. cap. de monachis. quæ tamen ex ſuſceptione ſacri ordinis minimè inducuntur: quare poteſt dici ℣ alia ratio in illa pactum reformat: iuxta interpoſitas. C. de tranſac. & diſſimilis ratio diſſimilia debet inducere: & quod in vno dicitur, de reliquo prohibitum videtur. ff. de iudi. l. cùm prætor. xxv. diſtin. qualis. extra de præſump. nonne. Poteſt etiam dici ad id quod ſecundò pro parte alia fortiter videtur induci: cura animarū quem à religione reuocat, & religio quem reuocat à matrimonio: ergo & cura ad quam cū ſacro ordine quis aſſumitur, debet quē à matrimonio reuocare. nam reuocatio per religionem à matrimonio, inducitur ex cauſis quæ deficiunt in ſacri ordinis ſuſceptione: vt prædixi. nec ſequitur quòd ſi cura animarum quem ex cauſa reuocat à religione, quod hæc eum reuocat à matrimonio: quia in cura animarum eſt ideo propter publicā vtilitatem, quæ præfertur priuatę: quæ publica vtilitas non ſic inſurgit ex ſola ordinis ſuſceptione. Poteſt etiam dici ℣ dictus modus

Matrimoniū nōdum conſummatum quare diſſolui non poteſt per ſacri ordinis ſuſceptionem.

modus argumentandi per argumentum à minori vel maiori A ceſſat in pœnalibus identitatis rationem in ſe non habentibus, cum & ceſſat in ambitioſis de ſe non pœnalibus. argu. extra de præben. ca. cui de non ſacerdotali. lib. vj. & not. hoc de reſcrip. poſtulaſti. in gloſſa penult. circa fi. Ad alia quę inducuntur in dicto. §. pro parte contraria, ſubtilis perſcrutator reſponſum de facili inuenire poterit.

a* *Auctoritate apoſtolica.* ſecunda pars.

b *Durante.* hoc dicit: quia eo ſoluto liber remanens à lege coniugis poſſet ſacrum ordinem ſuſcipere, ſicut & matrimonium cum alia contrahere. xxxj. q. j. quòd ſi dormierit. extra de ſecun. nup. cap. penul. & fin.

c *Conſummato.* matrimonium conſummari dicitur per carnis commiſtionem: vt hic, & extra de diuor. quanto. ratificari autem dicitur per conſenſum mutuum de præſenti: initiari verò per ſponſalia. no. extra de tranſlatio. epiſco. cap. licet.

Matrimonium initiatur, ratificatur, et cōſummatur.

d *Aliquem de ſacris.* qui ſunt tres: presbyteratus, diaconatus, & hodie ſubdiaconatus: vt dixi §. in glo. ſuſceptio.

Maritus de lecutia vxoris etiam innocēs cōtinentiam promittentem, poteſt eſſe presbyter, non ſalua religione ſua: niſi vxor religionem profiteatur.

e *Nouerit conuenire.* puta de licentia coniugis religionem ingredientis, vel etiam in ſeculo remanētis, potiſsime abſq; ſuſpicione incontinentiæ, & votum caſtitatis emittentis. xxxij. diſtin. ſeriatim. lxxvij. diſtin. ca. epiſcopus benedictionem. extra de conuer. coniug. ca. coniugatus. vbi coniunx in ſeculo remanens eſſet ſuſpecta de incontinentia, vir non poſſet religionem ingredi, niſi & ipſa ſimiliter conuerteretur: vt ibi no. Ratio diuerſitatis reddi conſueuit: quia vbi vir in ſeculo remanet ad ſacros ordines promotus de licentia vxoris votum continentiæ emittentis, eidem tenetur in materia incontinentiæ prætextu defectus neceſſariorum incurrendæ aufertur. arg. ad hoc. ff. de ritu nup. l. palam. §. non eſt hoc ignoſcendum. & eam in ſe peccantem in vinculis detinere, & ad ieiunia non tamē mortifera cogere. xxxiij. quæ. ij. placuit. & quæſt. v. cap. hæc imago. & not. extra de iureiur. in cap. quemadmodum. in glo. vlti. quæ omnia ceſſant faciendo per virum ingreſſum religionem, carentem proprio & libero arbitrio.

Religio nō approbata ingredientem nō obligat.

f *Quod ſi ſecus.* tertia pars, ſcilicet quòd matrimonio durante, etiam non conſummato, quis ſacrum ordinem ſuſcipiat.

g *Nec matrimonio ſoluto.* q. d. nedum eo conſtante: & die ſoluto, puta per mortem vel ingreſſum religionis ante carnalem copulam: vel aliàs qualitercunque, cum indiſtincte loquatur. argumen. xix. diſtinctio. ſi Romanorum. extra de priuile. quia circa. ff. de leg. præſtan. leg. j. §. & generaliter. cum ſi. Quid ergo dices ſi matrimonium contractum de ſe ab initio foret nullum, puta ob gradum prohibitum conſanguinitatis vel aliam cauſam, & per ſententiam declaretur nullum fuiſſe: habebit ne locum quod hic dicitur? Videtur quòd non: cum nullum vinculum reperiatur virum alligaſſe quo minus liber remaneret ad ſuſceptionem ordinum: vel cuius prætextu cogi potuerit ad fidem coniugi conſeruandam. Sed in contrarium poteſt dici: quia aut vir cùm contraxit, ſciebat impedimentum: & ſic quantum in ſe fuit, mulierem decepit, & fidem matrimonij violauit: & legitimum erat quo ad mulierem ob ſuam bonam fidem. extrà qui fil. ſint legi. cap. ex tenore. & tunc ex ſua perfidia non debet commodum reportare. argum. extra de eo qui dux in matrimon. quam pollu. per adult. cap. j. Cod. de inceſt. nupt. leg. qui contra. & non debet illo caſu melioris conditionis (quia ſtultus fuit) exiſtere. ff. quod vi aut clam. l. Sertinus. extra de præben. cap. cum qui. libr. vi. Aut ignorabat: & tunc antequam aliquid faceret per quod à concubitu cum iugis ſegregaretur, debuit hoc caſu, & etiam vbi ſciuit, iudicium eccleſiæ ſuper diſſoluendo matrimonio expectare. extra de diuor. porrò. nam aliter quantum in ſe fuit, fidem promiſſam violaſſe videtur: quæ violatio & ſcandalum ex ea potens inſurgere, inter cætera dare cauſam potuit pœnis, quæ tali promoto per hanc conſtitutionem imponuntur: & ſic ſecundum hoc verbum ſoluto, referri poterit ad diſſolutionem iuris vel facti. Sed ſi ſupponas ipſum & mulierem impedimentum ab initio ſciuiſſe, tunc forte ſecus eſſet: cùm ſuſcipiendo ſacrum ordinem non videatur contiugi fidem aliquam violaſſe: cùm ei ſcienti ad nullam fidem

Matrimonium etiam nullum, impedit ordinis ſuſceptionem.

B

Auctoritate apoſtolica[a] di ſtrictius inhibentes, ne quiſpiam durante[b] matrimonio nondum conſummato[c] aliquem[d] de ſacris ordinibus præſumat ſuſcipere, niſi ,put ſacris canonib⁹ nouerit[e] conuenire. Quod[f] ſi ſecus à quoquā fortitā attentatū fuerit, ordinam⁹ ℣ nec[g] matrimonio ſoluto in[h] ſic ſuſcepto ordine miniſtrare, nec[i] ad ſuperiores ordines ,puchi, nec[k] ad aliquod beneficiū vel offi-

B

ciū[l] eccleſiaſticū valeat ,pmoueri: Niſi aliquā de religioni-b⁹ approbatis[m] (quarū ,pfeſſio ad caſtitatis[n] cuſtodia, & abdicationē[o] teporaliū, & ſui ſuperioris obedientiā[p] ſuos ,pfeſſores adſtringat) ipſum canonice[q] cōtigerit ingredi, ac ei[r] regulā expreſſe vel[s] tacite ,pfiteri: quo[t] caſu diœceſanus[u] ſuper premiſſis & ſingulis[x] præmiſſorū cum[y] eo diſpenſare valeat, niſi ſit aliud canonicum quod[z] obſiſtat.

Religio nō approbata ingredientem nō obligat.

C

n *Caſtitatis cuſtodiam.* non videtur ergo prodeſſe hoc caſu ingredi religionem iuxta quam permittitur concubitus vxoralis: vt eſt reperire in tertio ordine ſancti Franciſci: vel in ordine vulgariter nuncupato ſanctæ Mariæ in partibus Italicis, vt audiui, licet enim largo modo dicatur caſte viuere cum vxore: ſtricte tamen quo ad obſeruationem continentiæ in promotis in eccleſia occidentali ſecus eſt: vt dixi ſuprà.

o *Abdicationem temporalium.* cùm indiſtincte loquatur textus, intelligam in ſpeciali vel in communi: & ſic talis habebit ingredi aliquam de approbatis. aliam igitur ingredi non prodeſt: puta canonicorum regularium ſancti Auguſtini: vel monachorum Ciſtercienſis vel Cluniacenſis ordinis: vel hoſpitalariorum, vel ſimilium quibus licitum eſt habere aliqua ſaltem in communi. argum. ad hoc extra de regul. cap. conſtitutionem. lib. vj. aliàs fruſtra dixiſſet textus, quarum profeſſores &c.

p *Obedientiam.* ad iſtud & ad duo præcedentia regularem dicas adſtrictum. extra de ſtatu. mo. cùm ad monaſterium. §. abbas. & ℣. vlti.

q *Canonice.* iuxta decretalem, is qui. & cap. non ſolum. de regula. lib. vj. vel canonice, id eſt non habens in ſe aliquod impedimentum quo minus religioni poſsit adſtringi.

r *Eum.* ſcilicet religionis.

Professio multa bona inducit.

D

ſ *Veltacite.* puta per lapſum anni, vel alio modo: vt colligitur de regula. is qui. lib. vj.

t *Quo caſu.* ſcilicet cùm ingreſſus fuerit vnam de dictis religionibus, & in ea profeſſus fuerit.

u *Diœceſanus.* id eſt epiſcopus diœceſis in qua eſt talem religionem ingreſſus, qui per hanc decretalem cum talibus etiam exemptis poterit diſpenſare. huius enim capituli conditor bene ſciebat iſtas religiones vel aliquas de ipſis fore exemptas.

x *Singulis premiſſorum.* ſcilicet vt poſsit in iam ſuſcepto ordine miniſtrare, & ad altiores proueri, & ad beneficium & officium eccleſiaſticum promoueri.

y *Cum eo.* ſcilicet taliter ingreſſo.

z *Quod obſiſtat.* puta irregularitas vel delictum. de ætate & quali. cap. vlti. de renunc. niſi cùm pridem. de accuſ. inquiſitionis. cum ſi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a *Ad ingressum.* scilicet faciendum.
b *Sic ordinatum.* scilicet ad aliquem de sacris ordinibus. in promoto ergo ad minorem ordinem, vel aliquem de minoribus, non est necessaria inductio quæ facienda præcipitur. ratio huius potest esse: quia talis ordo in se nō habet votum castitatis annexum, quare non potest effectum matrimonij impedire. extra de cle.coniug.c.j.& eo. titu.lib.vj.
c *Consummatum non fuerit.* illo enim consummato ingressus etiam religionem eam dimittere est co gendus. de conuer. coniug.cap.j.
d *Præcipimus.* necessitatis est ergo talis monitio per episcopum facienda: aliàs prætermissa in eo peccatum induceret. de offic. archid. ea quæ.cum ibi no. & per Hostiē. de offic. ordi. inter cætera. §. vlt. de treu.& pa. ca.j. & aliàs dixi de æta. & quali.ca.j. Clem.v.
e *Renuerit admplere.* supponit expresse q posit renuere, vt in seruo dicitur, qui licet iussus per dominū potest nolle hæreditatem adire. C. de hære.instit. l. cum proponas. quia voluntarium seruitoré Deus sibi quærit, non coactum.xv.q.j.c.non est. & per hoc dicitur reprobata opi.Hostien.notata dicto. ,& vtrum.dicentis talem fore co gendum ad ingressum religionis,cùm ad hoc cogatur quandoque propter delictum xxxiij dist. c. fraternitatis. ad idem in cor.authen.vt nulli iudi.§.adulteram. colla.ix.
f *Instituerit.* non ergo aliter matrimonium cogitur consummare cùm esset promotus? sed possent aliàs vir & vxor continentiam vouere.xxxij.q.v. quod Deo pari. Post consummatum autem matrimonium ingressum religionem posset episcopus ex suo officio reuocare ex causa.extra de conuer. coniu.c.j.& not.xxxiij.q.vj.mulier.
g *Per censuram ecclesiasticam.* suspēsionis, excommunicationis, vel interdicti.de verb.sig.quærenti. Alibi reperitur quē per seueritatem canonicam,alibi per ecclesiasticam animaduersionem fore coercendum & puniendum. quod prosequere vt no.Hostien.de pœ.c.in quibusdam.
h *Consummare.* scilicet per carnalem concubitum:vt§.dixi. vicissim enim quo ad hoc sibi sunt cōiuges debitores. xxij. q.ij.§.his ita. nec vir dicitur habere potestatem sui corpo- tis,sed mulier:nec econtra.Sed licet iste cogatur muliere instante matrimonium consummare: nunquid ipse poterit ab illa debitum exigere? Dicas quòd non: cùm adhuc quo ad se voto continentiæ sit ligatus.no.de conuer.coniu.c.quidam. & ca.accedens.xxvij.q.ij.c.Agathosa.in glo. sed nunquid. & not Guli.extra de vo.c.j.lib.vj & ibi dixi.Zenzelinus. *Vir non habet potestatē sui corporis.*

Diuisio textualis.

Sancta Romana §. Hęc decr.diuisibilis est in partes quatuor. In prima causa seu ratio constitutionis præmittitur. In secunda facti damnationi subiiciendi recitatio subiungitur: ibi, Nonnulli tamen &c. In tertia ejusdem facti sub certis pœnis damnatio annectitur: ibi, Cùm itaque &c. In quarta prælatis eidem facto consensum præbentibus pœna infligitur ibi, Episcopos quoque &c.

Ecclesia Romana dicitur sancta et sacrosancta.

i *Sancta Romana.* ecclesia Romana quandoque appellatur sancta: vt hic,& xij.dist.præceptis.xv.distin.ca sancta.xxix. dist.cap.in memoriam.quandoque sacrosancta: vt in procē. lib.vj.& hoc ideo ,quia sacro cruore apostolorum Petri & Pauli consecrata.de elec.fundamenta.de reli.& vene.sanctorum.cap.j.lib.vj.xxj.distin.cap. quamuis.
k *Vniuersalis ecclesia.* hic dicas vt dixi in cap.suscepti. in verbo , ecclesiis.& in cap.execrabilis.in verbo , vniuersalis ecclesiæ.
l *Auctore.* id est causam originalem dante.§.ff.de excep.do. Lapud Celsum. §.auctoritas.& §.de auctoris.de diuer.& tēp.

A præscrip.l.in vsu capione.§.accessio.cum similibus.
m *Domino.* scilicet Iesu Christo. Et proprie dicit auctore: quia nihil boni sine eius gratia. xxiij.q.iij. nunc ergo alias. §.versus.in cap.Nabuchodonosor. cum sine ipso factum est nihil.Ioan.j.C.de vete.iur.enu.l.j.

Ad [a] ingressum huiusmodi sic [b] ordinatum si matrimonium consummatum [c] non fuerit, per dicœcesanum instanter moneri præcipimus [d] & induci. quod si forsan reuerit [e] adimplere, ipsum, si sponsa eius institerit, [f] per g censuram ecclesiasticam compellendum decernimus contractum matrimonium consummare. [h] Nulli &c. nostrarum declarationis, inhibitionis, ordinationis, præcepti, & constitutionis infringere. Datum Auenion. calē. Decemb. anno vij.

DE RELIGIOSIS domibus.

Secta & religio Fratricellorum siue Begumorum, qui se dicebant de tertio ordine beati Francisci, cassatur, quoniam inter cæteros errores ecclesiasticos sacramenta despiciebant: Et sub pœna excommunicationis omnibus iniungitur vt nullo decetero talem ritum assumant, & ne episcopi ipsum concedere præsumant. Vide ca.fi.eo.titu.in anti.& c.i.eod. iu.lib.6.

CAPIT. VNIC.

Sancta [i] Romana atque vniuersalis [k] ecclesia, cui auctore [l] domino [m] licet immeriti [n] præsidemus, sicut religiosa [o] & pia vota benigno fauore [p] prosequitur, [q] sic superstitiosos [r] conatus insolentium [s] hominum † detestatur, [t] videlicet ne sub ouina [u] pelle gregem dominicum [x] truculentia [y] lupi [z] rapacis inuadat, [a] sub pietatis [b] imagine [c] virus [d] hæreticę prauitatis obrepat, [e] & sub prætextu conuersationis angelicæ [f] incautis mentibus spiritus [g] malignus illudat: [h] cuius rei gratia sacris canonibus [i] est interdictum, ne aliquis nouum ordinem aut religionem inueniat, [k] vel habitum nouæ religionis assumat: sed quicunque ad religionem venire voluerit, ingrediatur viam de religionibus approbatis. [a] Nonnulli [b] tamen profanæ [c] multitudinis [d] viri, qui vulgariter [e] Fratricelli seu fratres de paupere vita, Bizochi siue Beguini, vel aliis nominibus nuncupantur, in [f] partibus Italiæ, necnon in insula [g] Sicilien. comitatu prouinciæ Narbon. & Tolosanen. ciuitatibus, & dicœcesibus, & prouinciis, aliisque diuersis cismarinis [h] & vltramarinis partibus contra dictos canones habitum nouæ religionis assumere, [i] congregationes & conuenticula [k] facere, & superiores sibiipsis eligere, [l] quos ministros seu custodes vel gardianos, aut nominibus [m] aliis appellant: plurimos ad eorū sectam recipere, [n] & loca de nouo construere, [o] seu constructa [p] recipere [q] in quibus habitant [r] in communi, publicè [s] mendicare (quasi [t] eorum secta forret vna de religionibus [u] per sedem apostolicam approbatis) temeritate [x] damnabili

† *Qui, vt dicitur hic tex. et gl. epistola Iustr. C. de sum. trin. sub specie agm, et sub credo mihi, de quo per gl.in. l. qui sub cōmento. ff. de cōdi.insti. tegnon erit. g. diuus.ff. de iur.iurā. & prætextu bom & ea quæ multū nocent, cōtra l. duplicē. C. de contraben. & com. sirpul. ideo nō est eis parcendum. l. qui sub prætextu. C. de sacrosan.eccle. l. quidam ignauæ. Cū de decu.lib. 10 cle.i. de reig.do. Fontanus.*

Quasi, quia quam expone: non liter accipitur.

plum potest multiplex de hoc dari per iura. Cod. de sacrosanctis eccles. leg.sancimus.& leg. vlti. extra de fil. presbyt. cap.j.de aposta. cap. ex literarum. lxvj. distinctio, cap.j.cum multis si. quæ disquirere magis laboriosum reputo quàm subtile.
r *Superstitiosos.* Hoc verbum expone vt in decretali, quorundam.
s *Insolentium.* exponi potest,id est insolita adinuenientium. Alibi aliter sumitur de rescriptis, cap. quia per ambitiosam. libr.vj.
t *Detestatur:* simile de concess. præben. capi. detestanda. libr.vj.
u *Ouina pelle.* id est simplici,non astuta.
x *Gregem dominicum.* id est populum Christianum.
y *Truculentia.* id est astutia vel malitia.
z *Lupi rapacis.* exponi potest,id est diaboli,qui inimicus hominis alibi appellatur.extra de electione,cap.licet de vitanda. Vel potest exponi,lupi rapacis,id est hæretici: sicut aliàs xxv.quæst.j.cap.sunt quidam.in fine. Multis etiam aliis modis sumitur lupus: vt no.Guliel.de hære.cap.vt officium.in verbo,lupum.lib.vj. *Lupus pro quo sumitur in iure.*
a *Inuadat.* simile extra de elect.ne pro defectu. vnde sumitur quod hic dicitur.Et alibi scribitur,quòd aliqui sub agni specie gerunt lupum.de hæret.ca.vt officium.lib.vj. *Lupum gerunt aliqui sub agni specie.*
b *Sub pietatis.* se extrinsecus exhibentis,interius autem minime subsistentis.
c *Imagine.* id est simulatione seu velamine.
d *Virus.* inficiens animam,sicut exterius sumptum occidit corpus: quod atrocius reputatur, quàm gladio hominem occidere.C.de maleficis & mathematicis.l. j. ff. ad leg. Cor. de sica.l.eiusdem.
e *Obrepat.* id est latenter subintret. Sæpe enim vitia se esse virtutes mentiuntur.xlj.dist.ea.sæpe vitia.
f *Angelicæ.* accedit ad hoc quod alibi legitur, Angelus sathanæ frequenter in lucis angelum se transformat.xxvj. quæst. v.nec mirum.extra de regula.licet.§.si verò.
g *Spiritus malignus.* scilicet diabolus.
h *Illudat.* sub velamine enim latens prodit se dum ea confingit per quæ personā fallere nititur. & super hoc vide q legitur xxv.q.v.nec mirum.
i *Canonibus.* extra de reli.do.ca.ne nimia.& eo.titu.cap.religionum.lib.vj.
k *Inuenīat.* sicut nec nouum collegium debet quis per se instituere.ff. de colleg.illici.l.iij.

Approbatis.

a *Approbatis.* per ingressum aliarum non videretur quis ligatus: sic sentire videtur Hostien.extra de regula. is qui monasterium.& dixi extra de voto.c.quod votum.lib.vj.
b *Nonnulli tamen.* secunda pars.
c *Profanæ.* id est abominādæ: alibi sumitur aliter istud verbum.ff. de re. diui. l. sacra. §. proprię.
d *Multitudinis.* isto casu multitudini non parcitur: quia videtur deseri bonum vitæ.ar. extra de voto. cap.magnæ. §. igitur. de reg. iur. cap. qui scādalizauerit. & dic vt ibi not. de temp. ordi.sane. 50. dist. vt constitueretur.
e *Vulgariter.* habetur igitur respectus ad communem vulgi denominationem. ff. de flumi.leg.j. §. j. de fundo instru. l. cùm de lamonis. §. asinā. de pœnis.leg.capitalium. §. solet. vbi de hoc .
f *In partibus Italiæ.* id est locis in Italia constitutis.arg. ff. de iudi.l.insulę. de verb. sig. leg.notionem.§. continentes.
g *Insula Siciliæ.* quę de proprio patrimonio beati Petri existit.x. q. iij. relatum. xciij.dist. cap. valde necessarium.
h *Cismarinis.* id est citra mare cōstitutis: aliàs est citramarinis.
i *Assumere.* & male: cùm hoc fieret contra canones prohibitionem expressam continentes, quod inducit pœnam depositionis.iiij.dist.§.vlt.
Conuentiones facere non licet.
k *Conuenticula facere.* ipsa ad malam fieri per iura prohibitum est.C.de episc.& cle.conuenticula. ff. de collegi. illi.l.j. & arg.xj.q.j.coniurationum.&.c.conspirationem.lxxxix.distin.si quis propter. Ad bonum autem fieri congregationes perinittitur,ar.dictæ.l.primæ. §. si religionis.sicut & confœderationes & conspirationes in bonum sunt permissæ. in cor.auth.vt cum de app.cogno.§.si quis de parentibus.cum ibi not.C.de pœnis.l. quæ sententiam. de profes. & medi.l. magistros.lib.x.& ibi no.& ar.eorum quæ no.per Ber. de vi. & ho.cle.c.cum decorem.& per Inno.& Hosti.de schis.ca.j. de excel.prælа. dilecta.per Hostien. de iudi. exhibita. & per eum in sum.de iureiur. §. vlti.& plene per Guli.de verb. sign. ca.constitutionem.lib.vj.
l *Eligere.* talium superiorum electio in hoc casu est inhibita, cum congregationes factæ supponantur in malum: aliàs quælibet congregatio licitum exercens professionem vel negotiationem, aliquem superiorem sibi eligere potest. Cod. de iur.om.iudi.l.per iniquum.xvj.quæst. vlti.cap. congregatio.extra de elect.nullus.de hoc plenius dixi in ca. ecclesiæ Romanæ.
m *Aut nominibus aliis appellant,* puta præpositos,priores,magistros : & sic de aliis.
n *Recipere.* & in hoc male,cùm etiam in religione approbata mendicantium prohibeatur talis receptio ,saltem ad professionem faciendam : nisi cum certo moderamine , & cum certa determinatione.extra de regula.non solum.lib.vj.
o *Construere.* hoc regulariter prohibitum est saltem de locis diuino cultui dedicandis sine licentia episcopi, in cor. authen.vt nullus fabricet orato.do.col.v.xviij. quæst.ij.cap. quàm sit.& cap.quibusdam.licet vnicuique fideli sit permissum simpliciter oratorium habere,de consecratione distinc. j.cap.vnicuique.
p *Constructa.* scilicet per alios.
q *Recipere.* istud religiosis mendicantis ordinis, licet aliàs approbati,expresse inhibitum est.extra de excel.prælа. cap. cum ex eo.lib.vj.
r *Habitant in communi.* habitare in communi religiosis approbatę professionis nedū permittitur,imò & iniungitur,vt mutuæ cōuersationis & honestatis sibi testes existāt:nisi ex

A causa de superiorum licentia aliud inducatur.in cor.authen.de mona.§.cogitandum.col.j.extra de excel.prælа. cum ex eo.de verb.sig.ca.priuilegium.lib.vj.
f *Publice mendicare.* taliter enim licite mendicantibus quæstus publicus tribuere victū solet.extra de relig.do. cap.j. §. confirmatos. libr. vj. Cod. de mendican. vali.leg.vnica. lib.xj.
t *Quasi.* pro tanquam expone : non est hic expressium veritatis, sicut est alibi in euangelio, Ioan. j. Vidimus gloriam eius quasi vnigeniti &c. & alibi. ff. de sena. l. emancipatum.cum si.
u *Religiosus.* scilicet ordinis mendicantis.
x *Temeritate damnabili.* sic dicta, quia à iure damnata & improbata : vel damnabili , id est animas talium damnante propter inobedientię notam per quam mortale peccatum incurrunt.extra de ma. & obed. cap. si quis. & cap. illud. iiij. distinct. §. vltimo.
y *Præsumpserint.* scilicet dudum , vel vsquequaque.
z *Incessanter.* huic malo occurrendum fuit ne tales nedum sui , sed etiam plurimorum posiint esse perditio.extra de iudic.cùm non ab homine. nam sæpe malorum cōsortium corrumpit etiam alios bonos. xxviij.quæst.j.cap. læpe malorum. iuxta illud: Vna ouis morbida inficit totum gregem. ff. de actione emp. & vendic.l.Iulianus.xl.distinct.cap. sed aliud. extra de statu reg.ea quæ.Vnde versus:

Morbida sola pecus, inficit omne pecus.

Corrumpit iustos homines comitiua malos.

a *Error.* errare est aliud pro alio putare.xxij. quæst.ij.cap.in quibus rebus.ff.de lib.& posthum.l.si posthumus.§. vltimo. approbare falsum,erroris esse proprium dicitur.xxxvij.distinct.quamuis.
b *Veritas,* de ista dicitur quòd erroribus gestorum minimè vitiatur.ff.de offic.præsid.l.illicitas.§.veritas.rei manifestatæ cedere habet error.viij.dist.cap.veritas.ff.quando acti. de pecu.est anna.l.quæsitum.aliàs est ibi. §. sub.l.j. vnde extra de pur.vul.cap.significantibus. Quid autem sit veritas, not.in decreta.sedes apostolica.
c *Reputetur.* sæpe enim vitia se esse virtutes mentiuntur. xlij.dist.c.sæpe.vt§.dixi.
d *Eorum.* scilicet nouæ religionis habitum assumentium: vt.§.
e *Instituit.* vt in decre.quorundam.
f *Ad literam.* q.d. absque aliqua transgressione illius regulæ.
g *Confingunt.* id est simul fingunt sub cuiusdam vmbræ palliatione, cùm veritas in eis regulę non subsistat.arg.extra de consue.c.quātō. Vel expone confingunt,id est simulāt exterius: cuius contrarii latet intrinsecus: quæ ficta & simulata prohibita est.ff.de iusti.& iur.l.j.C.plus valere quod agitur. licet aliquoties in bonum simulatio sit permissa.quod dic vt not.Ber.extra de his quæ vi metusve cau.fi.cap.j.
h *Non morentur.* hoc est contra veram regulam ordinis minorum: vt probatur in ea.quorundam.vnde tales sub nullius veri prælati obedientia existentes ranquam acephali pro religiosis habendi non sunt.arg.xciij.dist.c. nulla ratione. *Acephali sunt qui nulli prælato subsunt.*
i *Prætendentes.* falsè tamen : vt sequitur.
k *Vacuauerit.* & sic extunc tali priuilegio, & etiam reperto concesso vtendum non fuit , tanquam sublato : aliàs pœna falsi incurreretur, Cod. de no.codi. confirm.§. hunc igitur. origine enim rei sublata, non est imago ad effectum aliquē relinquenda. C. de lati. li. tol. l. j. circa princ. & ar.ad hoc. ff. ad leg. Corn. de fal. l. vlti. ad instar eius quod dicitur: falsus procurator est qui verus prius fuit , sed pòst extitit revocatus.

C. de

Universidad de Deusto
Biblioteca

Legis etiam abrogata notitia est necessaria.

C.de fur.l.falsus.extra de rescript.ex parte decani.legis tamē licet abrogatę notitia est necessaria,vt causa editiōis eiusdē sciatur.vj.dist.Moyses.vij.di.c.fuerunt. extra de iudi. nouit.

a *Approbatū.*omni igitur tēpore habet dici viribus vacuatū ex quo nō reperitur approbatū,sicut aliàs dicitur q̄ generaliter prohibitū, exp̄sse postea non concessum,omni tēpore intelligitur denegatum. extra de verb.signi.cap.exiui de paradiso.§. cū dictus.Cle.v. de trāsla. episcopi. inter corporalia.§.sed neq.ff. de postu.l.j.§. ait prætor.q̄ cuiusque vniuer.nomine.l.nulli.

b *Habitū.* f.noue religionis Fratricellorū vel Beguinorū, vt.§.

c *Ritum.* id est modum.simile verbū.C. de Iudæ.l.Iudæos.

d *Quos.* scilicet habitum, & viuendi ritū.

e *Nec eis.* f.fratricellis,vel aliis(vt.§.) nominibus appellatis, vnde pro non concesso debet haberi concessum ab illis qui ius concedendi non habuerunt.ff. de offic. procon.l. obseruare. §. vlti. extra de iure parro.c.quod autem. j. q. vij. Daibertū. cum similib⁹.

f *Concilij generalis.* extra de reli. do. cap. ne nimia. Non licet igitur episcopis contra inhibitionem generalis canonis facere,cum sint adstricti ad obseruantiam canonum.extra de æta. & quali.cap. cum ecclesiæ.Cle. v. vbi de hoc dixi.

Episcopi sunt ad canonū obseruantiā adstricti.

g *Asserentes.* falso tamen.

h *De tertio ordine.* de quo habes in decre. cum ex eod. de sent.excom.Cle.v.

i *Talis nomine.* scilicet tertij ordinis sancti Francisci.tale tamen velamē eis non prodest , vt sequitur , & dixi in verbo, confingunt.

k *Nullatenus sit concessus.*ergo intelligendus est prohibitus, vt dixi.§.in glo.omni igitur.

l *Barathrum.* id est inferni profundum.

m *Anteponunt.* inniti suæ volentes prudentiæ,immo potius fatuitati,contra dictum sapientis.extra de consti,ca, ne innitaris. Vnde de talibus scribitur,quòd qui non ad propheticas voces , non ad apostolicas literas , non ad euangelicas auctoritates , sed ad semetipsos recurrunt , magistri erroris existunt , quia veritatis discipuli non fuerunt.xxiiij. q. vlti. cap.quid autem iniquius.de hoc plenius dixi in ca. cum inter nonnullos.

Erroris magistri qui dicūtur.

n *Deuiantes.* ab ipsa deuiantes, hæretici sunt censendi.C.de hære.l.ij.xxv.q.j.ca.prima salus.cum similibus multis.

o *Sacramenta.* de & super quibus firmiter credendum est quod sancta Romana prædicat ecclesia,alias macula hæresis incurritur.extra de hæret.ad abolendam.

p *Semi.are.* quibus relisstendū est muro inexpugnabili bellatorum.extra ne clc. vel mona.super specula.§. vlti.x. colla. de statutis, consuetudinibus contra liber.eccle.§. statuimus.

q *Cum itaq.* tertia pars.

r *Damnanda.* id est damnatione digna.

f *Fidei detrimentum.* cuius est potius prosperitas procuranda.extra de hæret.ad nostram.Cle.v.

t *Scandalum.* quod vitandum est.extra de præscript.nihil de noui ope.nuntia.cum ex iuncto.

n *Ordinum.* scilicet approbatorum.

x *Opprobrium.* nā opprobriū facit religioni, qui religiosus nō existens habitum illū religioni conuenientē portat.simile.C.de epif.aud.l,minimè.& contra talem lex impogit pœnam corporalis supplicij, & nihilominus exilij in cor.auth. de san.epis.§.pe.col.ix.

y *Nosc̄atur.* super hoc dicas vt dixi in parte præcedenti in gl.huic malo occurrendum.

z *Statum huiusmodi.* non dicit religionem,sic etiam dici non meretur, cum per sedem apostolicam nō fuerit approbata. si. huic de reli. do. cap. cum de quibusdam. Cle.v.

a *Præmissū.* f.proxi. §.in ver. & vt ipsorū. & in ver.quędam autē.& in ver. nōnulli.

b *Reputamus.*& merito,cū aliquas ex ipsis nullū facti adminiculum habere, nec ex eis iuris fulcimen tū venire nosc̄atur.

c *Per eos.*f.talem sectam , ritum vel statum tenentes.

d *Congregationis.* ac si foret à iure reprobatum.

e *Attentatū.*de facto.

f *De fratrum.* super ista clausula dic vt dixi in.c.execrabilis.

g *Firmitatis.*nec mirum.reprobato enim auctore ratione sectæ,omnia eius dicta & facta pro reprobis sunt habēda.extra de hære.c. fraternitatis. & in extrauag.domini Ioan. quæ incipit, dierum. quod dic vt not. per B. & latius per Inno.& Host.dicto.c.fraternitatis.

h *Reuocamus.* bene dicit,reuocam⁹, quatenus de facto processerunt, cum de iu re fuerint nulla , & ideo propriè reuocari & rescindi non possunt.ff.de iniuſt.& irri.testa.l. nam & si sub conditione. de ædi.edic.l.bouem.§.vlti.extra de despon.impu.ca. ad dissoluendum.Reuocantur igitur quatenus de facto processerunt,ne forte in opinione communi aut vulgi labiis nomen valoris alicuius habere possint dici , & aliàs. extra de re iud. pastoralis.§.vlti.Cle.v.

i *Subticimus.* concor.ad hoc extra de reli,do.ca.religionum. lib.vj.& eod.titu.cap.cum quibusdam. Cle.v. Et ex quo talis secta per sedem apostolicam est prohibita & interdicta , ab omnibus habenda est pro inhibita & interdicta. quod enim ipsa repellit,repulsum fore cognoscere debēt omnes.xciiij. dist.ca.miratus. sicut per contrarium quod ipsa tenet & sequitur,ab omnibus est tenendum.xxiij.q.j.cap.rogamus.C. de sum.tri.l.j.cum similibus multis.

k *Abolemus.* ſi.de relig.do.cum de quibusdam.Cle.v.

l *Volumus ipso facto.* per hæc verba fertur excōmunicationis sententia.extra de ap.præterea. de testi. cog. cum super. aliàs per sola verba præcedentia sub pœna,non sententia sed comminatio inducitur.C.commi.epistо.l.interlocutio.extra de iure pa.relatum.de simo.c.sicut.de sagit.c.j.

m *Iniungentes.* talis iniunctio non obtemperanti peccatum mortale inducit,vt aliàs sæpe dixi.de maio. & obe.c. si quis. &.c.illud. & super hoc vide quod not.Hostien.de offic.ordi. inter cætera.§.vlti.de treu.& pa.c.j.

n *Sectam.* ſi.de hære.c.ad nostram.§.cum autem. Cle.v.

o *Assumptum.* scilicet iam in præsenti vel in præterito.

p *Episcopos quoque.* quarta pars.

q *Supradictos.* contra concedentes alios habitus vel ritū viuendi,pœna sequens nō videtur sibi locū vendicare per hoc verbum,quia si de aliis cōditor canonis idem voluisset, hoc vtiq.expressisset,extra de deci.ad audientiā.C.de cadu.tol.l. vnica. §. finautē ad deficientis.& quia pœna ad casum tātum expressum restringenda est.ar.extra de elect.statutū. li.vj.de pœ.diſi.j.pœnæ.ff. de pœ.l. interpretatione. Sed in contrarium facit,quia in aliis nouis habitibus vel viuendi ritibus eadem

eadem videtur ratio,quasi & in illis idem statutum licet pœnaliter videatur,vt dixi in decre.execrabilis.& in cap. abbates.de rescrip.Cle.v.sed quod prius dixi,tutius reputo.

a *Auctoritatem.* cum illa ergo talem ritum & habitum concedentes,pœnam quæ sequitur nō incurrunt, quia tunc magis ipsa sedes quàm ipsi facere videntur. omnia enim nostra facimus &c. Cod. de vete.iur. enuc. l. j. §. sed neque ex multitudine.extra de præben.ca.ſi apostolicæ. lib. vj. & quia quod lege permittente fit, pœnam nō meretur. C.ad leg.Iul.de adul. l.Gracchus. ne principis auctoritate quis circūscriptus videtur.C.de his qui veni.ætа.impe.l.j.

b *Deinceps.* ad futura igitur non ad præterita trahitur sequēs pœna.ar. Cod. de legi. l. leges. extra de constitu.ca.ij. & vlti.

c *Ipso iure.* q.d.non expectata hominis sententia. simile extra de sentent. excommun. cap. eos. de rescript. ipso iure.libr.vj. in cor. authent. de rap. mulier quæ rapto.nub.§.vlti.col.ix.

d *Subiacere.* est ergo in hoc præsens constitutio , canon latæ sententiæ. Et sic vides quòd episcopi excommunicationis sententiam canonis incurrunt, sententiam autem depositionis ab officio non incurrunt, nisi expresè cautum reperiatur.de elect.ſi compromissarius. §.huius.de sent. excommu. quia periculosum.lib.vj.

Episcopi sententiam excōmunicationis canonis incurrere possūt.

e *Adulterinas.* quales (vt hic colligitur) sunt quæ sine patre legitimo spirituali propagatæ reperiuntur,vt sequitur.

f *Pater cœlestis.* qui plantare eas videtur,cum per summum pōtificem vicarium suum plātantur.extra de transla.episc.inter corporalia.&.c.quanto.& hoc procedit ex potestate clauiū, Quodcunq; ligaueris &c.Matth.xvj.c. xxiiij.q.j. quodcunque.extra de re iudi.ad apostolicæ.§.nos itaque.

g *Temeritatis.* in malum sonat , vt alàs extra ne clc. vel mo. ca,vt periculosa.lib.vj.

h *In agro dominico.* simile extra de sta.reg.c.ne in agro.Cl.v.

i *Congregationes.* hic dicere potes vt diri in parte.ij. in ver. conuenticula.

k *Vepres.* ſpecies est spinæ,vt dixi in c.ne in agro.ſ.proxi. allegato.

l *Cui.* scilicet apostolico culmini.

m *Gratia.* xxiiij.q.j.ca.à recta.&.c.rogamus.

n *Nulli ergo.* super hac clausula dic vt not.in cap.execrabilis.Zen.

Diuisio.

Opiosus.] In tres partes diuisibilis est præsens constitutio. In prima cum quodam præludio D facti præmittitur recitatio.In secunda commīnatoria subiungitur constitutio ibi , Cum igitur &c. In tertia transgressorum eiusdem annectitur punitio ibi,Nos enim omnes &c.

o *In misericordia dominus.* & nedum est copiosus in misericordia,immo semper potens in ex.de pœ. diſ.vij. nullus expectet.omnia enim potest quæ posse est aliquid posse. de pœ.diſt.ij.ca.principium ver.charitas. Quare misericordiæ eius nec mensuras ponere possumus , nec tempora definire, apud quem nullas patitur moras veniæ conuersio. de pœ.diſ. j.ca.serpens.ver. his autem : aliàs est sub. cap. multiplex. per misericordiam enim non vult peccatoris perditionem , sed conuersionem & salutem,delinquentes qui corriguntur suscipiens.in cor.auth.vt non lux.contra naturam in prin.col. vj.xxvj.q.vj.c.cognouimus.& quotidianis hominum peccatis semper ignoscere dignatur, & pœnitentiam nostram suscipere.C.de nup.Imperialis.

Misericordia Dei nō potest mensurari.

p *Abundantia pietatis.* per quam pro peccatoribus Christus aduocatus apud patrem existens, propitiatio est pro peccatis.de pœ.diſ.ij.c.ſi enim inquit. ver. qui dicit.

q *Obsequia.* id est , digna seruitia. super quo videre potes quod notaui in.c.cum ad sacrosanctæ.in verbo,pietatem.

r *Succendit.* id.est illuminat vel accendit. nec enim per impensa obsequia quis ad Christum pervenire potest, nisi sibi datum fuerit à patre.xxiij.q.iij.c. de Tyrijs.vnde ad pœnitentiam cor peccatoris dicitur illustrare.de pœ.diſtin. v. c. fallax.

cor.c.ita quorundam. & ca. ad liberandam.eod.titu.in an.

GAPIT. VNIC.

Opiosus in misericordia dominꝰ, qui de sua abundantia pietatis P corda fidelium ad suæ maiestatis obsequia q deuotionis ardore succendit, r præcordiis s dilecti filij nobilis viri Petri Infantis t nati u claræ memoriæ Sanctij regis Castellæ adeo x copiosè gratiam ý cœlestis inspirationis infudit,quòd sibi delectabile reputat z propriam exponere in ipsorum a prosecutione personam. b pio quidem nobilis ipse ductus proposito, c tanquam strenuus d athleta e domini, negotium f impugnationis perfidorum Agarenorum,g à quibus regnum Granatæ in Dei contumeliam h detinetur,i tutorio nomine k

s *Præcordijs.* id est intrinsecis cordis affectibus.

t *Infantis.* infantem eum vocat, licet maiorem ætate.aliàs tutor esse non posset, qualis esse infra suppositut. C. de legitut.l. nemo. iosti. de fi.du.tute. in fi. C. de legi.hære l.vlti.§.fin. Et applaudit consuetudini & vsui loquendi communi Hispaniæ,iuxta quam filij regum, qui reges nō sunt,infantes appellantur arg. ad hoc.ff. de flumi.l.j.§. flumē. de fun.instru. l. cum de lanionis. §. aſinam. sicut quandoque in vulgo aliqui iuuenes appellantur, qui tamen iuuenes non sunt.ff. de pœ.l. capitalium. §. solent. propriè enim infans est minor septem annis.C. de iure de lib. l.ſi infanti.

u *Nati.* id est filij.

x *Adeo.* id est intantum.

y *Gratiam.* hoc dicit,quia nihil boni est dare absque gratia Dei.xxiij.q.iij. Nabuchodonosor.xxvj.q.v.nec mirum.

Militem vē luntarium Christum eligit.

z *Delectabile reputet.* quisque enim delectari debet in obsequiis maiestatis diuinæ. nam voluntarium militem sibi eligit Christus,voluntarium verò seruum sibi auctionatur diabolus. xv.qusst.j.ca.non est.aspernatur enim Christus coacta seruitia,& hilarem seruitorem diligit Deus , non timore pœnæ,sed amore iustitiæ seruientem,secundum apostolum. xxiij.q.vj. §.ex his.

Charitas maxima est animā pro suis ponere.

a *Ipsorum.* scilicet obsequiorum maiestatis diuinæ.

b *Personam.* maiorem oblationem Deo facere non poterat. maiorem enim charitatem nemo habet , quàm vt animam suam ponat pro amicis suis,vt scriptura testatur sacra. ad instar Esaiæ prophetæ,qui domino interrogāti quem ex duobus ad prædicandum mitteret , respondit , Ecce ego , mitte me. Esaiæ.vj.ca.viij.quæ.j.cap.in scripturis. & ad instar sancti Martini dicentis,Domine ſi adhuc populo tuo ſum necessarius,ego non recuso laborem.

c *Proposito.* ad quod Deus respectum habet. xvj.q.vj. ſi sacerdotibus.in ſi.xiiij.q.v.ſi quid inuenisti.

d *Strenuus.* animi magnanimitate.de sup.neg. prælatorum. grandi.lib.vj.

e *Athleta.* id est pugil seu pugnator sine mercede.ff. de his qui no.infa Lathletas.C.de athle.& ibi no.in rub. lib.x.

Hæreticus est, qui non est ecclesiæ membrum.

f *Domini negotium.* Nota Christi negotiū reputari impugnationem infidelium,ipſi enim quia cum Christo non sunt per fidem,contra ipsum esse censentur,iuxta illud , Qui non est mecum,contra me est.C.de Iudæ.l.cœlicolarum.vnde & hæreticus est qui non est ecclesiæ membrum.in cor. auth. de priuile.dot. §.j.col. viij. cum ipse pro fide Christiana vt non deficeret repertus sit exoraſſe.Lucæ.xxij.ca.xxj. di.§.j.

g *Agarenorum.* ſpecies est quorundam infidelium, de quorū ſpecieibus multas reperies enumeratas. xxiiij.q.vlti.c.vlt.

h *Contumeliam.* talis contumelia quæ in religionem dinam committitur,in omnium fertur iniuriam.C. de hæret.l. Manichæos.

i *Detinetur.* hoc contingit ob nostrorum multitudinē peccatorum , propter quam pagani & infideles cæteri nocendi facultatem diuinitùs,id est permissione Dei assequitur,vij. q.j.ca.ſcisciatus.lvj.diſtin.c.ſi gens Anglorum.

Principes ecclesiā defendere tenentur.

k *Tutorio nomine.* ſupponere videtur textus iſte satis apertè, q̄ tutor regis tutorio nomine impugnare possit infideles ad expensas regis pupilli.certū est enim q̄ ad onus principū temporaliū

Universidad de Deusto
Biblioteca

fendere tenentur.

temporalium ſpectet defenſio eccleſiæ,& eorũ poteſtate eſt ecclesia munienda. voluntas enim Dei eſt concitare tẽporalem poteſtatẽ aduerſus hæreticos & alios infideles. alias enim de ſuo imperio Deo rationem reddere ſunt adſtricti. xxiij.q.v.princeps.&.q.viij.quando.extra de ſup.negli.præla.grandi.lib.vj. Conſtat etiam quòd vna poteſtas per aliam eſt iuuanda.xxvj.dist. ca. cum ad verum. & poteſtas ſeculares cogi poteſt per eccleſiaſticam ad ſibi auxilium prębendum.extra de maledi.c. ij. de offic. or.c.j.&.c. quoniam. xxij.q.v. ca. adminiſtratores.Cum igitur ipſe rex ad hoc faciendum ſit adſtrictus, tutori hoc adimplenti de bonis regis pupilli,nihil poterit imputari.argu.ff.de admi.tuto.l. ſine hærede.§.Lucius.de tute. & ra.diſtrahen.l.j. §. j.Cod. de admi.tut.l. ſumptus.

Imperator dicitur ſib' eccleſiæ.

a *Filii noſtri.* regem ergo appellat papa filium,nõ fratrem.extra de crimine falſi. quam grauí. Nil enim honorificẽtius, quàm vt rex vel imperator eccleſiæ filius eſſe dicatur.xxiij. q.viij.ca.conuenior.circa finem.& dixi in ca. prodiens.

b *Puerilis ætatis.* Not.puerilem ætatem teneram dici : vnde in ea conſtitutus,licet alias de ſe diſcretus, ad tractanda ſapientium hominum iura inhabilis reputatur.C. de teſta. mi. li.l.vlti.& ar.ff de decur.l.ſpuri.§.minores.de mune.& ho.l. ad rempublicam.extra de elec.c.ex eo.lib.vj.

c *Sub ſpe.* quam confidenter habere poterat ex pio ſuę mentis propoſito,iuxta verbum propheticum , Reuela domino viam tuam,& ſpera in eo,& ipſe faciet.

d *Cæleſtiũ auxiliũ.* ſi.C. de epi.& cle.l. Deo nobis. in cor.authen.de quæſto.in prin.coll.vj. Nam cum domini Dei beneuolentia militarium rerum incipit ordinatio.ipſis enim prouidentia Dei diſpoſitis, Barbarorum quidem incontinentia refrenatur,rei verò publicæ res augentur.in cor.auth.vt neque miles neque fœde. in princ. col. viij. & dum orationes Chriſto fiunt , vincit populus ſuus : ſi relaxantur , vincitur. Exodi.xvij.c.& xxxvj.diſtin.ca.ſi quis vult.

e *Feruenter.* quo ad animi feruorem.

f *Viriliter.* quo ad corporis vigorem & ſtrenuitatem.

g *Cum igitur.* ſecunda pars.

h *Obſtacula remouere.* iuxta hoc ſcribitur in lege quòd decurſio & varietas humanæ naturæ paulatim egens curationę,non aliter ad bene ſe habendum reuocatur , licet prima eius gubernentur principia,niſi etiam quod particulariter ei reſiſtit,ſummoueatur.in corpo.auth.de teſti.& ea quæ parit. in prin.coll.iiij.

i *Præeminentia.* intelligo etiam regalis, tum ob iſtius textus indefinitatem , tum quia ad onus regis ſpectat defenſio fidei,& impugnatio infidelium, vt dixi. ſ. in gloſ.ſupponere. tum etiam arg.ea.ſi fratrum.§.quia igitur. vnde præ cæteris debet abſtinere ab iis à quibus tenetur alios cohibere.argu. ff.ſi ſer.vendicetur.l.altius.extra de na.ex lib.ven.ca.j.

Armorum quædã ſunt offenſionis, quædã defenſionis.

k *Arma.* appellatione armorum comprehenduntur nedum arma offenſionis cuiuſcũque generis, immo & defenſionis, vt ſcuta,bloqueria,loricæ,platæ , diſpleides, & ſimilia.ff. de vi & vi ar.l.iij. §.armis.inſti.de interdic.§. qui autem. de publi.iudi.§.item lex Cornelia.ff.de ver.ſig.l.armorum.de fur. l.ſi pignore.§. furem. & quia omne obſtaculum eſt tollendum quod poſſet impugnationem infidelium aliquatenus impedire,vt hic vides.de hoc dixi de ſta.mo. in cap. ne in agro.§.præfatæ quoque.Cle.v.

l *Legumina.* galearum ſcilicet , vel de quibus galeæ vel alia nauigia fieri poſſunt.de Iudæ,ita quorundam.&. ca.ad liberandam.

m *Victualia.* quid ipſorum appellatione contineatur , vide quod legitur.ff.de verb.ſig.leg.verbo victus. &. l. quos nos. §.iniuriæ.

n *Quæcunque prohibita.* quæ ſunt illa , colligitur. C. quæ res ven.poſſ.vel non. l. ad barbaricum.quæ res expor. non debent.l.j.extra de Iudæ.ita quorundam.&. c.ad liberandam.

o *Prædeceſſores noſtros.* vt Alexandrum tertium.d.c. ita quorundam.& Inno.tertium,dicto.c.ad liberandam.

p *Terras Aegypti.* in quibus Chriſtus natus fuit, ſcilicet in Bethleem,nutritus in Nazareth, paſſus & ſepultus in Hieruſalẽm.no.extra de ſepul.c.j.quæ peccatis noſtris præpedientibus ab infidelibus detinentur.

Chriſtꝰ vbi fuit natus, nutritus, et paſſus.

q *Intra triennium.* res miranda videtur q conditor huius capterminum certum præfixit , intra quem ſua duraret prohibitio facta de non portandis rebus prohibitis ad regnum Granatæ , cum infideles ibidem habitent , vt hic ſupponitur, cum lex humana ciuilis inhibeat ſub pœna capitis & ſub pœna proſcriptionis omnium bonorum , res inhibitas ad Barbaros deferri.Cod.quæ res exportari nõ debent. l j. & iura alia canonica. ſ. gloſſa proxi. alle. ſimpliciter inhibeant res interdictas ad Sarracenos portari. Quæ igitur poteſt huius fuiſſe ratio ? Ad hoc poteſt dici quod cum proſecutio iſtius negotij eſſet futura temporalis per Petrum infantem , vtpote facienda per eum tutorio nomine regis Caſtellæ,talem prohibitionem facere voluit temporalem, pœnalem , & ſententiæ excommunicationis inductiuam,vt ipſe Petrus interim feruentius induceretur ad dicti negotij proſecutionem , ne forte aliàs ipſe deſidem illum redderet.vnde cum ad ipſius Petri futuri temporalis proſecutoris ſupplicationem præſens conſtitutio pœnalis forte facta fuit,papa eam facere perpetuam nõ curauit , potiſsimè cum ſciret iura alia communia multarum pœnarum inflictiua fore dudum condita generaliter contra portantes res prohibitas Sarracenis , quæ per iſtam decretalem in nihilum immutantur,ſed ad illas per iſtam additur cum ſuis pœnis contra illos qui iſto durante triennio res prohibitas detuliſſent : nec ex virtute huius conſtitutionis quis pœnas aliquas incurreret deferendo poſt triennium tales res prohibitas, ſed remanent alia iura pœnalia contra tales. Nec poteſt arg.à contrario ſenſu colligi ex hac decretali , per quod diceretur deferentes res prohibitas abſque prohibitione huius decret.non incurrere pœnas à prædeceſſoribus promulgatas.ceſſat enim argumentum à contrario ſenſu, vbi iura alia obuiarent.not. de fo. compe. ſignificaſti.&.Cod.de epiſ.& cle.l.conueniendi . Vel dicas quòd cum à prædeceſſoribus aliquibus fuerunt pœnæ & ſententiæ promulgatæ contra deferentes res prohibitas ad partes Aegypti , quæ non ligarent de ſe portantes ad alias partes, magnum fuit quòd papa voluit eas extendi contra deferentes ad regnum Granatæ.non fuit ergo mirum ſi certum tempus voluit ſuper hoc limitare.

Argumentum à contrario ceſſat aliquando.

r *Quomodolibet.* quaſi dicat,nec per ſe,nec per alium : nec per terram,nec per aquam,vel aliàs quoquo modo.

ſ *Nos enim.* iij pars.

t *Quæcunque prohibita.* dic vt ſuper hoc in parte præcedente dixi.

u *Noſtra prohibitionis.* ſcilicet intra triennium , vt ſupra. à contrario ergo ſenſu deferentes non contra talem prohibitionem,non viderentur incurrere pœnam. ſed dic vt ſupra dixi ſuper verbo,intra triennium.

x *Et nihilominus.* id eſt vltra pœnas & ſententias à prædeceſſoribus promulgatas.

y *Proſecutione durante.* ergo illa finita præſtantes auxilium & ſimilia , non incurrerẽt ſententiam huius canonis : nihilominus tamen incurrerent ſententiam aliorum iurium: vt. ſ.dixi.

z *Vel fauorem.* ſuper hoc verbo & duobus præcedentibus dic vt dixi.ca. dierum.§. nos.

a *Dicti negotij.* ſcilicet impugnationis perfidorum regni Granatæ.

b *Directè.* puta opponendo ſe contra impugnare volentes dictos perfidos.

Indirectè,

a *Indirectè.* vt perſuadendo vel monendo vt à tali impugnatione deſiſteretur.

b *Excõmunicationis.* ſcilicet maioris.de ſen.excom.ca. ſi quẽ, quæ in hoc caſu forte citra papã tolli non poſſet, ſi ſupponas quòd eam ſibi remiuerit tollendam ſententiæ promulgator, prout in talibus prędeceſſores facere conſueuerunt.

c *Ipſo facto.* & ſic eſt canon latæ ſententiæ. Zenzelinus.

Diuiſio.

Via in futurorũ. ¶ Primo harenga ſeu præfatio præmittitur. Secundo factꝰ proceſſus per Clementem papã v. ſubiungitur ibi, Sane felicis &c. Tertiò reuocationis. eiusdẽ proceſſus cauſa & ratio annectitur ibi: Verum quoniam &c. Quartò ipſa reuocatio ſubinfertur ibi , Nos ad dilecti &c.

d *Fuentibus.* qui de ſe incerti ſunt.inſti.de verb.obli.§.omnis.ff.de condi.& demon.l j.§.dies.

e *Humani fallitur.* cum de futuris diuinare certitudinaliter non poſsit, vt extra,vt eccle.benefi.ca.j.ff.ad.l. Aquil.l.ſi putator.in fin.ff.manda. ſi fideiuſſor. §.ſi cum debitori.nec beatus Paulus,licet ſpiritu Dei repletus,ſecreta diuini futuri iudicij agnoſcere potuit. xij.q.ij.c. cũ beatus. ſolius enim Dei eſt præſcire futura.ff.de iudi.l.ſed & ſi reſtituatur.§.vlt.xxv. q.v. §. quòd autem.

Futura ſolus Deꝰ cognoſcit.

f *Cõiectura.* id eſt præſumptione.

g *Attenta.* id eſt deliberata.

h *Pollicetur.* id eſt aſſerit per coniecturam. Pollicitatio enim eſt ſolius aſſerentis promiſsio abſque alterius præcedente conſenſu. & in hoc differt à pacto.ff.de pollici.leg.pactum.

Pollicitationum deſcriptio.

i *Reperiri damnoſum.* ſumitur ex cor. auth. hæc conſtitutio innouat conſtitutionẽ.in prin.col viij.& in decre.quia nonnunquam.reperies ſimile, vbi de hoc dixi.

k *Conſultè.* id eſt conſilio & deliberatione præcedente.

Conſilium mutare ſapientis eſt.

l *Conſultius reuocatur.* ſapientis enim eſt mutare conſilium in melius.in cor.auth.vt fratrum filij.in prin col.ix. de nup. §.nos autem.col.iiij.ff.de col.bo.l nonnunquam.xxij. dist.c. ſi aliquid.& ca.magnæ.cum ſimilibus.

m *Sanè.* ſecunda pars.

n *Paſſagium.* vltramarinum contra Sarracenos inimicos fidei faciendum.

Torneamẽta an ſint permiſſa.

o *Torneamenta.* quæ dicantur torneamenta , colligitur extra de tornea.cap.j.quæ licet cauſa experimentorum de iure ciuili videantur permiſſa.ff.de aleato.l.ſolent. §.ſenatus.ad.l. Aquil.qua actione.§.ſi quis in colluctatione. de poſtu.l.j.§. quòd ſi depugnauerit.de iure tamen canonico ſunt inhibita ob mortem hominum quæ frequenter exinde prouenit , vt. d.c.j.non enim merentur dici ludi , ex quibus crimina oriuntur.in proœ.ff. §.illud verò .vnde ludus noxius eſt in cuſpa.ff.ad.l. Aquil.l.nam ludus. Sed gratia huius hic quæro , a vtrum de iure canonico vel ciuili ſcripto duella ſint aliquo caſu hodie permiſſa? Videtur quòd non. C.de gladiato.l.vnica.vt armorum vſus.l.vnica.& arg.C.de ac.& ob.l.negantes.

Duella an aliquo caſu ſint hodie permiſſa.

In hac opi.videtur reſidere Accur.d.§.ſi quis in colluctatione.&.d.l.j.de gladiato.expreſsius hoc nor.ff.de leg. ij.l. cum filius.§.vlti.Sed in contrarium videtur lex expreſſa Friderichi imperatoris,vt in col.v.de pa.te.§.ſi quis hominem.&.§. ſi quis aliquando.&.§.& ſimiles.vbi in certis ſaltem caſibus videtur pugna per duellum permiſſa : nec videtur contrarium poſſe dici,cum illa lex Friderichi lex generalis exiſtat, cum ad omnes ſit directa, quod eſt ſignum legis generalis. Cod.de legi.leg.iij.nam quod per epiſtolam & per ſubſcriptionem Imperator ſtatuit vel edicto præcepit , legem eſſe conſtat.ff.de conſtit.princ.leg.i.iſtud etiam videtur expreſsè denotari in rub.quæ ſequitur poſt illam de pace tenenda, cum in ea dicitur,hic finitur lex, deinde incipiunt regni cõſuetudines. per quod innuitur mandatum factum in titulo præcedenti de pace tenenda ſub certis pœnis,legem eſſe cõmunem.ſic ſentit gloſſator feudorum pro & contra:& ſuper hoc multa allegans in titulo de pace iuramento firmanda. §. iniuria.qui etiam conſentire videtur quòd ſaltem in certis caſibus pugna per duellum ſit hodie permiſſa,vt not. ipſe in

a De hac quæſtione vide la.Re buff. in ds. l.t. de gle. Alex. & modernos. l. ex hoctu vſ. ff. de iuſt. & iu. Alua.d.tit. de pace te. do.meum inſtitu. de hæred. quæ ab inteſta. defe.§. per

A titu. de ali.feu.paterni. §.non eſt. Et ſecundum hoc non obſtabit lex prædicta de gladiato. nec lex vnica vt vſus armorum,quia loquuntur de aliis gladiatoribus quàm in duello pugnantibus, vel aliam vim armorum committentibus , vt no. Gof. in libello ſuo iuris canonici, in titu. de purga. Vel dices quòd leges illę vt priores tollantur in hoc per.l Friderichi tanquam poſteriorem. Vel dices quòd illæ prohibitionem ponunt in genere, & lex Friderichi duellum permittit in ſpecie,& ita neutra alteram corrigit.Sed ſuppoſito quòd ſecundum legem ſcriptam in certis caſibus admittatur hodie duellum,quæro an lex ciuilis ſaltem ratione peccati ſuccumbat canoni ipſum prohibenti.ij. q. v. monomachiam. extra de pur.vul.ca. ij. nedum in foro eccleſiæ, immo & in foro tempo-

B rali.in duello enim certum eſt interuenire peccatum,cum in ipſo quis intendat ad mortem proximi , & Deus tentari videatur.xxiij q.vlti.ca.ſed nulla.extra de purg.vul.ca. vl.cum ſi. Ad hoc breuiter reſpondeo & dico quòd lex hoc permittens neceſſario habet canoni ſuccumbere ratione peccati.& hoc perſuaderi poteſt tam per legem diuinam quàm humanam.per diuinam,quia dicit apoſtolus, Omne quod non eſt ex fide,id eſt ex bona & ſyncera conſcientia , peccatum eſt. Et beatus Ambro. ſuper dicto apoſtoli ait , Peccatum eſt quod aliter fit quàm probatum eſt.& Augu. ſuper eo dicto, Omne quod aliter fit quàm probatum eſt , peccatum eſt. & recitatur textualiter.xxviij.q.j.§.ex his.cũ igitur Deus peccatum inhibeat,ergo & omne id per quod ad illud peruenitur.ff de ſpon.l.oratio.ff.de fideiuſ.leg.cum lex. Cod. de na. lib.l.lege Anaſtaſij.in fi.extra de conſti. cap. nam concupiſcentiam. Item ſcriptum eſt in euangelio, Non tentabis dominum Deum tuum.& legitur xxij.quæ ij.cap.quæritur cur patriarcha.ſed per duellum Deus tentari videtur. dicto.cap. monomachiam.cum iuribus aliis allegatis. Item ſex imperialis facta per imperatorem profitentem ſe eſſe vltimũ ſeruum Dei,& velle ſuum ſeruitium adimplere.C. de offi. præfec.prætorio.l.quas gratias.inducere non poterit quod dominus ſuus vel Deus inhibet.xxviij.q.j.ca.tam nunc. Probo hoc idem per legem humanam tam canonicam quàm ciuilem.per canonicam, extra de pur. vul. per totum.de cle. pu. iuduel.per totum.&.d.ca.monomachiam. per quam.l.canonicam probatur quòd dominus principem eccleſiæ conſtituit ſuper omnes principes ſeculares in ſpiritualibus rebus. xcvj dist.c.ſi Imperator.extra de maio.& obe. c. ſolitæ. vnde in his principes ſeculi ſuas conſtitutiones debent canonicis ſubmittere,non præferre.d.ca.ſi Imperator. vnde neceſſario ratione peccati habet lex canoni ſuccumbere,vt no. Ber.Innocen.& Hoſti.extra de præſcrip.quoniam omne.& Guliel. in Spec.de diſpu.aduo.§.porrò.ver.ſed nunquid.& ponit exemplum extra de no.ope.nuntia.c.j. Plus adhuc dico ſecundum hanc.l.quòd iudex ſecularis cogi poteſt per eccleſiaſticum ad faciendum corã ſe ſeruari canones omiſsis legibus. ar.extra de pac.c.quamuis.de excep.ca.ij. de iureiurã.licet. de ſen.excom.ca.decernimus.ſi.vj. Adhuc idem probo per. l.ciuilem.nam per eã ſtatuitur canones fore pro legibus omnes ſeruãdos.in cor.auth.vt cle.apud proprios epi.§. pe.col. vj.de eccle.titu.in prin.col.ix.intantũ quòd epiſcopus tranſgreſſores canonis etiam ſecundum legem ciuilem punire poteſt.in cor.auth.de ſan.epi.§.ne autem.col.ix. prohibitum ergo duellum per canonem, prohibitum debet reputari per legem. Nec ob.hoc dicto lex Friderichi,cũ in eadem.l.Friderichus ſe velle dixerit in indicenda pace tã diuinas quàm humanas leges in ſuo vigore permanere.nedum ergo legem diuinã hoc prohibentem videtur ſeruari voluiſſe , immo & humanas præcipientes canones fore pro legibus obſeruandos.Item in.l.ciuili ſtatutum eſt inferiorẽ legem ſuperioris tollere nõ poſſe.ff.ad Trebel.l.ille à quo.§. tempeſtiuum.de arbi.l.nam magiſtratus.intãtum quòd in lege inferioris auctoritas ſuperioris intelligitur excepta.ff.ad munici.l.imperatores.de prohi.feu.alie.l.impetialem,§.vlti.col.x. nec ſeru

Universidad de Deusto
Biblioteca

imperium & sacerdotium sint à Deo instituta. in cor. auth. quomodo oporteat episcopos. in princ. col. j. absit dicere quòd imperatori concesso imperio videatur data potestas tollendi vel perdendi legem Dei ipsum imperium instituentis. ff. de pac. l. cõtra iuris ciuilis. §. vlt. de dona. l. filius. alias videretur Deus contra seipsum imperiũ constituisse : quod dicere est absurdum. super quo vide quod plene no. in li. feu. in titu. hic finitur lex. §. vlti. Item probatur: nam in facto vsurarum lex ipsas permittens, succumbit canoni ipsas prohibenti : vt not. in cor. authen. de eccle. titu. in prin. col. ix. Cod. de sum. trin. l. j. de vsur. authen. ad hoc. Sed hoc dici non potest nisi ratione peccati. cum igitur ratione peccati & ꝓpter peccatum vsurarum lex succumbit canoni: ergo eadem ratione in quocunque alio casu vbi subest peccatum, vt est in duello : vt prædixi. argu. in cor. auth. vt non luxu. contra na. in prin. col. vj. scenicas non solum. §. j. col. v. quia ratio differẽtiæ reddi non potest: quare idem ius debet esse. ff. de iniust. testa. l. posthumum. §. j. de ver. obli. l. à Titio. C. de lib. præte. l. j. Item Imperator Valentinianus scripsisse legitur se velle fore submissum ecclesiæ: cùm tanquam homo peccare reperiretur. hoc patet. lxxiij. distin. ca. Valentinianus. extra de iudi. cap. nouit. C. de sum. trin. epistola, inter claras. de offic. prę. præto. Aphri. legquas gratias. Ex his igitur concluditur, quòd super duello per legem inducto peccatum inducenti, ipsa lex canoni habet succumbere. alias dic quod super hoc notaui in simili extra de reg. iur. ca. possessor. lib. vj.

Lex succũbit canoni, vbicunque peccatum subest.

Et ideo hic nominã tur, tamen idem decen dit de aliis prouinciis, in quibus per istã pas sagiũ impe ditur. facit gl. i. l. tale pactum. §. fin. ff. de pac. l. fere oportet. §. fin ff. de ex cu. tu. glo. in verbo, præsidentes. reputata singu. cie. i. de rescrip. Sed vltra Bartol. sbi ergo allego glo. in verbo, reus. c. 2. de cũfes. lib. 6. glos. quam Ange. dicit practicatã fuisse. l. 1. C. de rap. virg. text. & Bal. in c. 1. §. si quis rusticus. de pace. Fon.

a *Hastiludia.* sic dicta, quia ludi causa fiunt cum hasta. argu. ff. de alea. l. solent. §. j.

b *Sine tuxtas.* alludit vulgari denominationi regionis maximè linguæ Oxitanæ. argu. ad hoc. ff. de pœnis. leg. capitalium. §. solent. de ſlu. leg. j. §. flumen. extra de priuil. cap. religiosi. §. j. Cle. v.

c *Non leuiter.* quasi dicat, imò grauiter vel fortiter.

d *Prosecuturos.* per se vel gentes suas habentes passagium facere.

e *Exinaniunt.* id est exhauriunt bonis & facultatibus. C. ne filius pro patre, authen. habita. vbi simile verbum sic exponi reperies. ad hoc extra de vsu. c. vsurarum. lib. vj.

f *Impotentes.* scilicet impotentia facti, forte de diuitibus facti pauperes ob expensas nimias factas pro torneamentis exercendis vltra quàm possent sui facultates patrimonij tolerare. arg. ad hoc in cor. auth. vt omnes obe. audi. prouinciarum. §. j. col. v. ff. vbi pupillus educ. debeat. l. ius alimentorum. ij. respon. de iure do. l. quæro. & l. generalis.

g *Crucis assumptione.* quam volentes passagium facere assumere consueuerunt.

h *Retrahunt*, vt talis retractio non contingeret, multum videbatur causa probabilis ad inhibendum talia torneamenta. ar. ad hoc. ff. de ope. pu. leg. qui liberalitate. circa fi. in cor. authen. vt lib. decætero. §. hic si mulier. col. vj. Cod. de bo. quæ libe. l. ij. de dona. ante nup. l. fi constante.

i *Ab illo.* scilicet torneamentis.

k *Ea.* scilicet torneamenta.

l *Erubescunt.* reputantes forte sibi ad aliquem ruborem seu pudorem, si quod vident alios facientes, ipsi non faciant, pompam seculi sequi volentes : vt frequenter accidit in viris nobilibus. arg. ad hoc. ff. de admi. tu. l. cùm plures. §. cùm tutor. de dona. cùm filius.

m *Frequentius exerce i.* vnde in illis non sine causa fuit facta interdictio specialis. arg. C. de fer. l. prouinciarum. ff. de pœ. l. aut facta. §. vlt.

& hastiludia [a] siue [b] iuxtas non [c] leuiter impediri : tum quia frequenter sic ipsum passagij negotium profecturos [d] eximaniunt [e] quòd ad eius executionem efficiuntur impotentes : [f] tum quia interdum quamplures à crucis [g] assumptione retrahũt, [h] dum ab [i] illis abstinere (aliis ea [k] exercentibus) erubescunt: [l] torneamenta ipsa & hastiludia siue iuxtas in regnis Franciæ, Angliæ, & Alemaniæ, & aliis nonnullis prouinciis in quibus ea cõsueuẽre frequentius [m] † exerceri specialiter interdixit : [n] in facietium [o] ea P, vel ad id [q] eis [r] prẽstantium [s] opẽ, consilium, vel consensum, & illorum [t] etiam in quorum locis [u] vel districtibus fierent non prohibentium hoc cùm [x] possent, & illorum procedentes ad [y] illa in domibus [z] suis recipientium, vel commercium quomodolibet [a] exercentiũ cum [b] eisdem, personas, [c] excommunicationis : & in terras, interdicti sententias promulgando, [d] absolutione ab excommunicatione [e] huiusmodi præterquam in mortis articulo sedi apostolicæ reseruata. [f] Verum [g] quoniam (vt intelleximus) per sententiam huiusmodi periculum animabus ingeritur, [h] & pro eo maximè negotio dicti passagij derogatur, quia nonnulli militari [i] cingulo abstinẽt, & quia vacare [k] militiæ metu præsertim ipsius [l] sententiæ non præsumunt, propter [m] quod idoneos [n] & voluntarios [o] ad terrę prędictę subsidium in regnis eisdem contingit pauciores solito reperiri : Nos [p] ad dilectum filium nobis viri Philippi claręmemorię regentis [q] Francię & Nauarrę regis & aliorum de domo [r] regia,

Rerũ propriarũ administratio nõ est imponenda auferenda.

n *Interdixit.* in quadã extrauagãti quę incipiebat, passiones.

o *In facientium.* sume verbum personas, quod est j.

p *Ea.* scilicet torneamenta.

q *Ad id.* scilicet faciendũ torneamenta vel alia. §. expressa.

r *Eo.* scilicet facientibus.

s *Præstantium opem.* super hoc verbo & sequentibus vide quod dixi in cap. dierum. in verbo, auxilium.

t *Illorũ.* scilicet personas, quod est j.

u *Locu.* scilicet quo ad iurisdictionem. & hoc denotat verbum sequens.

x *Cum possent.* ad impossibile enim non obligabantur. xxij. q. ij. ca. faciat homo. ff. de reg. iur. l. impossibilium.

y *Ad illa.* scilicet torneamenta vel hastiludia.

z *In domibus suis.* intelligi debet suis non solum ratione dominij seu proprietatis, imò ratione domicilij vel habitationis. arg. ff. de iniu. leg. lex Cornelia. §. domum. de dam. infec. l. iiij. §. abesse. cum si.

a *Quomodolibet exercentium.* quasi dicat nedum pro his quæ haberẽt exerceri occasione torneamentorum, imò quacunque etiam alia : cùm dicat, quomodolibet. ff. de rescrip. statutum. §. in nullo. lib. vj.

b *Cum eisdem.* scilicet facientibus torneamenta.

c *Personæ excommunicationis.* in personas ergo excommunicatio, in locum verò interdicti sententia proprie fertur. & hic videas quod dixi in c. si fratrum. in verbo, ciuitatibus.

d *Promulgando.* in dicta extrauaganti, passiones. in qua etiã omnes colligationes, pactiones, promissiones quacunq; firmitate etiam iuramenti subnixas super hoc irritauit.

e *Ab excommunicatione huiusmodi.* sublationem ergo interdicti sibi non retinuit : quare ordinario eam permisisse videtur. arg. de sent. excomm. nuper.

f *Reseruata.* hoc vide quod dixi in c. prodiens. in fi. in verbo, reseruata.

g *Verum.* tertia pars.

h *Ingeritur.* quia forte multi nolũt à talibus abstinere: quare dicta sententia ligabantur in suarum periculũ animarum.

i *Militari cingulo.* olim enim & hodie militaturis de nouo cingitur ensis. ff. de mili. testam. l. filiusfamilias. & multa alia olim fiebant quę hodie non sunt in vsu, quę notantur per Accursium. ff. ex qui. cau. maio. l. pe.

k *Vacare.* id est operam dare.

l *Ipsius sententiæ.* scilicet excommunicationis in personas, & interdicti in terras.

m *Propter quod.* scilicet quòd multi vacare omittunt militiæ & actibus militaribus.

n *Idoneos.* pauciores, quod est, j. deficiente eis armorum ingenio quod per exercitium incrementum recipere consueuit. C. de re mil. contra rempublicam. lib. xij. ff. de leg. iij. l. legatis seruis. §. ornatricibus.

o *Voluntarios.* quia tales, non coacti quærendi sunt: voluntarium enim militem eligit Christus : voluntarium sibi seruum auctionatur diabolus. xv. q. j. c. non est. & arg. in proœ. insti. §. fnmma itaque.

p *Nos ad dilectum.* quarta pars.

q *Regentis.* non dicit regis: quia tẽpore editionis huius cõstitutionis iste Philippus rex nondũ erat, sed iuxta cõsuetudiné regni regebat regnũ prò Ioanne impubere nepote suo, filio regis Lodouici fratris sui præmortui: quo Ioanne impubere mortuo succesit in regno, & Rex verus fuit.

Regis quare sic dicitur.

r *De domo regia.* scilicet existentium vel domesticorum. arg. extra de verb. obli. cap. sicut nobis. lib. vj. vt & alibi legitur in euangelio, cùm dicitur, Ad virginem desponsatam viro, cui nomen erat Ioseph de domo Dauid &c. *Luc. 1.*

Magnatum.

a *Magnatum.* magnates dici cõsueuerunt magna tẽporali potentia suffulti ar. no. extra de sup. negli. prælа. c. grádi. lib. vj.

b *Præmissa discrimina.* animarum ex dictis sententijs prouenientia. & quia derogatur negotio passagij ex hoc, quia à cingulo militari abstinentes metu sententiarum, se idoneos vel voluntarios non exhibent ad subsidium terræ sanctæ.

c *Repetita.* id est iterum petitæ. ff. Cod. de episco. & cle. leg. repetita. de testa. consulta diualia. & de erog. militaris anno. leg. lege repetita. lib. xij.

d *Ducti.* id est inducti.

e *Antedictis.* scilicet in proxima parte precedenti.

f *Rationabilibus aliis.* quæ illæ potuerunt esse, arbitrarium potest dici. durum enim videbatur quòd per censuram ecclesiasticam interdiceretur liber vsus corporis proprij ad experiendas & exercendas vires eiusdẽ: & iniquum videbatur ingenuis hominibus non esse liberum vsum & administrationem rerum suarum. arg. ff. si à paren. quis manumis. fuer. l. non vsque. C. de Iudæ. l. nemo. mãdati. l. in re mandata. Aliæ rationes forte super hoc reddi possent quas per ipsum tu studiose adinuenire curabis.

Falsificantes monetam regis Franciæ &

g *Huiusmodi sententiæ.* scilicet excõmunicationis in personas, & interdicti in terras: vt s. Et sic colliges quòd sententia interdicti lata in terrã vel locum, adstringit etiam personas. no. de excess. præla. tanta. extra de sent. excom. c. si sententia.

Interdictũ in terrã latum, personas etiam astringit.

h *Sic ligati.* scilicet sententia excommunicationis.

i *Propterea.* scilicet quia fiebant torneamenta, vel hastiludia, vel eis faciendis opes, auxilium, vel assensus præstabantur: vt s. Circa illos ergo qui ex alia causa excommunicati existentes, vel in locis ex causa alia interdictis celebrasset diutina, nulla fit hic dispensatio.

k *Officia.* scilicet solenniter sicut prius. xj. q. iij. si quis episcopus. An autem aliter celebrando incurratur irregularitas: vide quod Inno. & Hosti. not. extra de excess. prælа. tanta.

l *Irregularitate.* super qua dic vt not. per Hostien. extra de cle. excom. ca. ij. & cap. si celebrat. Zenzelinus.

Diuisio textualis.

Radicem,] Istam decretalẽ diuide in partes tres. In prima faciendæ constitutionis præmittitur occasio. In secunda per facti recitationem multiplicis falsitatis monetæ subiungitur specificatio: ibi, Nuper siquidé &c. In tertia contra falsarios promulgatur excommunicatio ibi, Nos igitur &c.

m *Ex adipe.* id est abundantia seu pinguedine: sicut & Psalmus, Sicut adipe & pinguedine repleatur &c.

n *Sceleratorum.* id est criminosorum. & debet esse scriptum cum ſ. & cap. simile extra de verborum sig. forus. §. vlti. Cod. de quæstionibus. l. cum cognitionaliter. & de ferijs. l. prouinciarum. iuxta versum, Vt sis cœlestis, non assimilare sceleſtis. i. scelera committentibus. item hic, Regi cœlesti nunquam placuêre sceleſti, id est vitioſi.

o *Funesta.* id est crudelis & peruersa.

p *Cupiditas.* Dicta radix omnium malorum. j. ad Timo. vj. cap. de pœ. dist. ij. c. quia radix. xlvj. dist. ca. bonorum. in cor. authen. vt iud. sine quoquo suff. §. si igitur. col. ij.

q *Eos.* sceleratos.

r *Perniciem.* id est damnationem. xj. q. iij. ca. præcipue. xviij. q. ij. ca. pernicioſam.

Miserabilis dupliciter sumitur.

ſ *Miserabilem.* id est ad miseriam hominem deducentem. aliter autem quãdoque sumitur hoc verbũ, & exponitur, id est miseratione dignũ. vnde dicitur pauper amabilis & miserabilis. arg. C. ſi quis impera. maledi. l. j. no. extra de maledi. ca. j.

t *Eius.* scilicet cupiditatis.

u *Ingluuiem.* id est appetitum insatiabilem. Ingluuies autem aliàs sumitur pro immoderata cibi vel potus assumptione. iiij. dist. c. denique. de consecra. dist. v. c. nihil. ff. de ædil. edic. L. qui damno. §. vlti.

x *Moderamine.* id est temperãtiam vel sobrietatem in vita, quę corporaliter obseruata salutem, & *Sobrietas multa bona seruata facit.*

aliorum locorum circumcirconum aliquo de quatuor modis hic prolixè declaratis, ipso facto excommunicationem incurrunt: à qua absolui non possunt nisi à papa, præterquã in mortis articulo. De falsificantibus sigillum ipsius regis Franciæ habet. c. ad audientiam. eod. tit. in au.

CAPIT. VNIC.

PRodiens quasi ex [m] adipe iniquitatis multorum sceleratorũ [n] furiesta [o] cupiditas [p] eos [q] in perniciem [r] præcipitare conatur, dum sequi miserabilem [s] eius [t] ingluuiem [u] satietatis nescientem moderamina [x] nõ verentur. ipsi etenim turpium [y] lucrorũ le fecib[o] [z] immergentes, ambitiosis [a] nexibus inuoluuntur: Dei [b] timorem damnabili [c] cæcitate postponunt: & quasi ambulantes in [d] tenebris non vitant excidia [e] personarum.

Nuper [f] siquidem ad nostri apostolatus auditũ multorum relatio fide digna [g] perduxit, quòd [h] nonnulli nullam habentes auctoritatẽ [i] iuris vel §. si ob maleficium.

z *Fecibus immergentes.* iuxta hoc legitur de regulari simplici inuento proprietario tempore mortis, qui debet in ſter quinquennio sepelirri. extra de ſta. mo. c. cùm ad monasterium.

Religiosus proprietarius est infra quinquennium sepeliendus.

a *Ambitiosis nexibus.* de se nunquam fatibilibus. xlvij. dist. ca. sicut hi.

b *Dei timorem.* qui potius est habendus. extra de ſta. reg. cap. quòd Dei. cum simi.

c *Damnabili cæcitate.* scilicet corporis, cordis animam damnante.

d *In tenebris.* scilicet cordis vel oculorum mentalium, quare nesciunt quò vadant. scriptum est, qui ambulat in tenebris, nescit quò vadat. extra de præsump. ca. literis.

e *Excidia.* id est mortes spirituales.

f *Nuper siquidem,* secunda pars.

g *Fide digna perduxit.* tenetur ergo ad prouisionem super hoc faciendam : cùm hoc videatur scire quod ab alijs auditum. xxij. quæſt. v. ca. hoc videtur. ff. de peti. hære. l. item veniunt. §. petita. & §. à quo.

h *Quòd nonnulli,* quatuor modos ponit falsitatis vel deteriorationis monetæ, & hic est primus.

i *Auctoritatem iuris.* sed ad quem spectat iuris communis auctoritate monetam cudere seu fabricare ? Respondeo, ad principem. arg. ff. de orig. iur. l. ij. §. cùm ærarium. Cod. de fal. mo. l. j. & quia de iure regaliarum est monetam cudere. x. col. quæ sint regaliæ. c. j. Et per hoc patet expresse q[o] nulli priuato competit de iure scripto monetã cudere posse, etiam legitimæ materiæ & legitimi ponderis existentem, arg. ſtius textus: tum quia moneta habet publica formã quæ percussa esse. ff. de contrahen. emp. l. j. qua forma priuatus sine pœna falsi vti nõ potest nomine suo. ar. ff. ad leg. Corn. de fal. l. falsi nominis. & l. qui nomine. tum quia per priuilegium impetratur, vt sequitur: quare reliquitur quòd de iure cõmuni non cõperat. alias enim fruſtra per priuilegiũ impetraretur. C. de thesau. l. j. lib. x. ff. de priuileg. credi. l. imperatores. tum quia eam cudens vt falsarius puniretur. ff. ad l. Cor. de fal. l. quicũque. & l. lege Cornelia. C. de fal mone. l. j. quod non contingeret ſi iure permittente hoc faceret. C. ad l. Iul. de adult. leg. Graechus. xv ij. q. iiij. qui peccat. tum etiam quia ea quę iuris publici sunt, priuato sine consensu principis non competunt. ff. ne quid in lo. pub. ſiat. l. ij. §. ſi quis à principe. & §. idẽ

Monetã cudere nullis priuato cõpetit.

aiu. C.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ait.C.de fun.limi.l.quicunque libr.xj. quasi nulli permissum videatur quod in signum prærogatiuæ specialis est principi reseruatum.ar.C.de diuer. offi.& appari.iudi.& probato.eorum.l.probatorias lib.xij.Sed si quæras à me an princeps aut rex vel alius habens ius cudendi monetam, possit bonā monetā deteriorare seu mutare in damnum subditorum, & si fecerit, an in foro pœnitentiali satisfacere tenetur? Vide quod no.per Inno. & Hosti.de iureiu.c.quāto & per Hosti. in sum. in tit. de cens. §. ex quibus ver. quid si moneta.

Moneta an per principem deteriorari possit.

Monetam cudendi ius per cōsuetudinem acquiri potest.

a Idē tenet Hen.Bork. c.quāto.de iureiurā.in 2.dist.allegans hanc extrauag.

Quæ quæ potest princeps facere, potest etiam consuetudo. c. super quibusdam. §. præterea. de verb. sign. vide Cyn.Lic. no.vecti, et an priuilegium quod monetarij non cōtribuāt in tallijs & collectis, transeat ad eorū liberos, vide in decr. Delphi. q. eccliq. vbi dicit de mercatoribus procurantibus se incorporari collegio monetariorum vt sint immunes ab onerib⁹ quæ misera plebecula subit. nota.Fontan.

a *Consuetudinem.* ar. per consuetudinem quæri posse ius cudē di monetā. [a] ar.ff.de diuer.& temp. præscrip.l. ſi quisquā. de iniu.l.fanē.C.de fun. limitro. l.ij. de pasc. pu.l.j.li.xj.& ff. quod vi aut clā.l.prohibere. §. plane. & not.C. de fal.mo.l.ij sicut & quæri potest ius iurisdictione vtēdi ar. extra de fo. compe. cū contingat de offi. ordi.Romana.lib.vj. C.de appari.iudi.l. vnos.lib.xij.cum multis similibus iuribus canonicis & ciuilibus, quæ allegari possent super acquisitione iurium incorporalium per consuetudinem. Dicas tamen quòd moneta quam cudere competit de consuetudine, cursum publicum inter multos non habet, niſi ſolū in loco vel locis in quibus est cōsuetudo super hoc obſeruata, per ea quę no. Inno. & Hoſt. de offi. archi. dilectio. cum nec moneta quæ cuditur per reges moderni temporis, cursum habeat extra eorum regna. arg. ff. de iuriſdi. om. iudi. §. vlti. C. de ſum. tri. l. j. ſic no. Hoſti. de iureiu. ca. quanto cum nec ſtatutum aliquod liget niſi tantū ſubditos ſtatuentis. not. Inno. de conſtit. ca. quæ in eccleſiarum. & Ioan. viij. diſt. cap. quæ contra mores.

b *Priuilegium.* conceſſum intellige à principe ſolo, conſiderate iure ſcripto, per ea quæ dixi. 8. in glos. ſed ad quem. ſi tamen ſupponas ad aliquem de conſuetudine ſpectare monetā cudere, talis etiam concedere poſſet priuilegium de quo hic loquitur, ſaltem abſque præiudicio ſubditorum. ar. ff. de aqua quoti. & æſti. l. Lucio. de ſer. ruſt. prædi. l. ij. §. aqueductus. extra de præſcrip. auditis. cum ſi.

c *Alia verò.* ſecundus modus falſitatis.

d *Monetam falſam.* dicitur moneta falſa ob falſum nomē auctoris. ff. ad l. Cor. de fal. l. falſi nominis & l. nomine. & l. vlti. vel ob falſam materiam vel miſtionem falſæ materiæ, vt eo. tit. l. qui nummos & l. lege Cornelia.

e *Filii noſtri.* regem igitur etiam ſuperiorem non recognoſcentem. extra qui ſi. ſint legit. cap. per venerabilem. papa filium appellat, non fratrem. extra de crimi. fal. ca. quam grauis.

f *Illuſtris.* illuſtri vel ſuperilluſtri decorati dignitate, cauſas pecuniarias vel cauſas iniuriarum criminales per procuratorē tenentur exequi & proſequi, non per ſe, ne vel vilęſcat eorum dignitas, vel iudicialis auctoritas, in cor. auth. vt ab illuſtri. & qui ſuper eos ſunt. col. v. vbi quinque magnatum genera notata reperies C. de iniur. l. vlt.

g *Studiosè.* id eſt machinatione & ſcientia præcedente.

h *Depravant.* id eſt de bona prauant, & minus valētem reddunt ar. ff. de ſer. corrup. l. j. §. ſed perſuadere. extra de iureiu. ca. quanto. puta monetam de ſe bonam radendo. ff. ad l. Cor. de fal. l. qui nummos.

i *Recto ponderē.* ab initio ordinato ponendo in ſingulis denarijs, quo qualitercunque diminuto moneta dicitur legitimo pondere defraudari. multis & aliis modis dicitur moneta in ſuo valore deprauari, quod profequi hic non curo, ſed remitto te ad notata per Innoc. & plenius per Hoſtien. de iureiur. cap. quanto.

k *Quamplures.* eſt tertius modus.

l *Circunuicinis.* ſcilicet regno Franciæ, vt ſupra.

m *Quibus de iure.* hic & in ſequentibus videre potes q̄ dixi ſupra in gloſ. ſed ad quem.

n *Signum proprium.* habet enim moneta aliquo ſigno publico fore percuſſa. ff. de contrahen. empt. l. j. & ar. ff. ad l. Cor. de fal. qui falſam. de teſta. l. ad teſtamentū §. ſignum.

o *Seu inſculpere mouluntur.* ex hoc in falſi vitium incidentes. ar. ff. ad l. Cor. de fall. falſi nominis. & l. qui nomine. Cod. eodem titul. licet extabulis. extra de teſti. tam literis. §. vlti. de iis quæ ſi. à prælat. ſine conſenſu capituli ca. quanto. §. j. extra de crimi. fal. ca. licet.

p *Quam.* ſcilicet figuram.

q *Quantum poſſunt.* hoc dicit, quia raro vel vix omnimoda ſimiliudo vel identitas in talibus dari poteſt. arg. ff. de condi. inde. l. ſi non ſortem. §. libertus.

r *Imponunt.* vt inquantum plus poterit, falſitas pallietur.

f *Ad vſurpatam.* dicit vſurpatam ob defectum conſenſus regis Franciæ, cuius moneta ſimulatur. arg. Cod. de fun. rei priuat. l. vſus. aquæ. libr. xj. xciij. diſtinct. cap. illud.

t *Pondere argenti.* idem ſi auri, & multo fortius.

u *Simplices.* id eſt ſimplicitate vel ruſticitate gaudentes. ar. ff. de iuriſdi. om. l. iudi. l. ſi id quod. §. doli. de eden. l. j. §. vlti. de quæ ruſticitate legitur quòd omnia palàm habet. not. inſti. de actio. §. item Seruiana.

x *Pertinax diſcernendi.* ſunt etenim multi forenſium cauſarū, id eſt eorum quæ foris ſiunt inexperti. ff. de proba. l. cum de indebito §. ſi autem.

y *Falluntur.* id eſt decipiuntur.

z *Quotidie.* frequentiam denotat, non temporis æſtimationem. ar. ff. de condi. & demon. l. ſi quis ita. de conſecra. diſt. v. cap. nunquam.

a *Ea occaſione.* ſcilicet quia illorum monetæ [b] ſunt monetæ regiæ alſimilatę falſo. facit ad id quod ad ſupra proxi. dixi in gloſ. ex hoc.

b *Sunt & alii.* quartus modus.

c *Scienter.* ſecus ergo ſi ignoranter probabiliter. tales enim non obligantur. arg. C. de tabu. l. generali. lib. x. extra de conſti. cap. recognoſcentes.

d *Expendunt.* tales crimine falſi teneri videntur ad inſtar illorum qui falſis inſtrumentis ſcienter vtuntur. C. de ſi. inſtru. l. ij. & iij. ad l. Cor. de fal. l. qui falſos & ad inſtar illius qui falſo pondere vtitur ff. de dolo. l. arbitrio. §. adeo. ad l. Cor. de fal. hodie. §. ſi venditor.

e *Nos igitur.* tertia pars.

f *Idem falſarij.* hoc ad duos primos modos congruē referri poteſt.

g *Fabricatores.* hoc ad tertium modum refertur, licet etiam ad primos duos referri poſsit.

h *Emptores prædictr.* hoc ad quartum modum referri habet.

e *Conſtituunt.* vnde ſi damnum ſentiunt, ſibi imputent. ar. ff. de reg. iur. l. quod quis damnum. &. l. culpa.

k *Mollire.* id eſt perpetrare vel facere.

l *Vel portare.* ſcilicet ſcienter, vt ſ. in quarto modo.

m *Ad regnum prædictum.* ſcilicet Francorum. igitur contra facientes vel portātes hic prohibita ad alia regna vel etiam ad loca vicina regno Franciæ, pœna quæ ſequitur nullatenus ſe extendit, cum hic non exprimat. & ſuper hoc vide quod no. in ſimili, in ca. dierum. in glo. per hæc verba. & in ca. ſanēta Romana §. epiſcopos.

n *Clementis papæ.* v. extrauagans fuit.

Monetę tam aureę quàm argenteam percutientes. *b* *Moneta tam aurea quàm argentea percutientes.* gl. in l. 2. C. de fal. mo. patet ex gen. rubri. ſub qua ponun. tur. leguentes ſā de aurea quā de argentea pecunia, quę dicto ſenſu ſtrictè intelligenda eſt. Lo. Ro. ſingu. ccvij. & de pœna falſo rū monetariorum Hippo. in l. 1. falſum. ff. de fal. & ſic pulchrè loquitur de illo qui vendit in ſuo ſpiciorem falſatę monetę, quem inuitabantur ſtempæ. Ec.

Priuilegiū ex illicito factū licitū.

Exilij tres ſunt ſpecies

Capere in iure multipliciter ſumitur.

Diuiſio tertiauis.

a *Inhærentes.* ſimile extra de iura. calum. inhærentes.

b *Excommunicationis.* ſcilicet maioris, quę in dubio inflicta videtur. de ſent. excom. c. ſi quem.

c *Succeſſoribus noſtris.* intellige vel aliis noſtra vel ipſorū auctoritate fungentibus. arg. de ſen. excom. c. ad eminentiā. & eo. tit. cap. cum ex eo. Clemens papa. v.

d *Mortis articulo.* in illo ſimplici ſacerdoti curato pmiſſa eſt abſolutio, vt de ſent. excom. nō dubium.

e *Reſeruata.* cū hic & in aliis certis caſibus à ſententia canonis impendenda abſolutio ſedi apoſtolicæ reſeruetur, datur intelligi q̄ regulariter ab ipſa ordinarius poteſt abſoluere. ar. de ſen. excō. nuper. Guliel. tamen contra ſentire videtur, de elec ſtatum⁹. circa ū. de regu. non ſolum. lib. vj. Sed qđ prius dixi, credo verius, vt dixi de ſent. excom. grauis. in fi. & c. eū ex eo. Cle. v. Zen.

f *Imponunt.* vt inquantum plus poterit, falſitas pallietur.

f *Ad vſurpatam.* dicit vſurpatam ob defectum conſenſus regis Franciæ, cuius moneta ſimulatur. arg. Cod. de fun. rei priuat. l. vſus. aquæ. libr. xj. xciij. diſtinct. cap. illud.

g *Intra noſtras.* ſunt igitur iſtæ prouinciæ de patrimonio eccleſiæ.

h *Conceſſum.* ſi hoc verū erat, vtentes tali indulgentia peccare non videbantur. arg. C. de ſen. paſsis. l. cum indulgētia. nā alias de ſe illicitū, principis priuilegium licitū reddit. extra de priui. c. vt priuilegia. ff. ad munici. l. j. §. vlt. ne alias videatur quis principali auctoritate circumſcriptus. C. de his qui veni. ætra. impetra. l. j.

i *Bannitis.* banniti poteſt quis ex cauſa ſua ciuitate vel patria ſicut & exulare ff. de interdi. & releg. l. relegatorum. Exulare autem dicitur quis altera de tribus ſpeciebus. Prima, cum à certis locis exulat vt non moretur in eis, puta in ciuitate vel patria ſua originali vel alia. Secunda, cum ab omnibus, certis exceptis, puta vt ſibi tantum in locis certis & non aliis liceat habitare. Tertia verò, vt in certo habitare habeat hominum conuerſatione careat, puta in aliqua inſula. ff. de interdi. & rele. l. exilium. & l. relegatorū. §. ite imperator. & §. & ſolet. Et banniti, de quibus hic loquitur, non incongrue ſimiles dici poſſunt illis qui primam ſpeciem exilij patiuntur. ad hoc adde quod no. x. col. tit. hic finitur. an verbo, bannitum.

k *Et locis eorum.* quæ ipſorum dicuntur ratione iuriſdictionis quam forte in eis habent. Et ſuper hoc ſi placet, vide quod not. extra de Iudæis. capitulo ecdit. in verbo, ſuis. Cle. v.

l *Liberē.* id contradictione bannitoris vel alterius non obſtante. ar. de ele. c. vbi maius. §. ipſos inſuper. alias eſt verſus ſub §. præterea lib. vj.

m *Nec in illis.* ſcilicet terris, ciuitatibus, caſtris vel locis.

n *Capere.* hoc verbum multipliciter in iure ſumitur. quandoque pro detinere quem perſonaliter. de offi. ordi. cum eo. quoque pro detinere quem perſonaliter. de ſenten. excom. nuper. ſicut dignum. §. j. & ea. ſuſcepimus. de ſenten. excom. nuper. & capi. ſi famæ. §. vlt. & eo. titu. ſi clericos. lib. vj. & in titu. de capti. & poſtlimi. reuer. C. & ff. xxiij. q. v. ca. Silicianus. quandoque verò pro apprehendere vel occupare res aliquas. vnde dicitur, ea quæ ab hoſtibus capimus, noſtra ſiunt. inſti. de rerum di. §. item ea. ff. de acqui. rerum do. l. naturalem. §. vlt. ſic enim poteſt ſumi. ff. de origi. iur. l. ij. §. capta deinde Sardinia. quandoque autem pro nō poſſe acquirere, vt cū dicitur quis non capax. C. de hære. inſti. l. j. ff. de iure ſiſ. l. ij. §. ite dui. & l. ita fidei. & l. cum tacitum. C. de delato. l. j. lib. x. quādoque pro poſſe acquirere rē iure ſingulari ſeu priuilegiato. ff. de leg. iij. l. ſi deportati. §. ſi miles. de vulgar ſubſtitu. ſi qui ex bonis. quādoque pro effectualiter pro ſe vel alio accipere. ff. de verb. ſig. l. aliud eſt capere. & l. cepiſſe. quandoque pro committere. extra de pur. ca. c. inter. aliquando pro adhibere ſeu adinuenire, vnde dicitur, plerunque pietas paterni nominis pro liberis conſilium capit. ff. ad l. Iul. de adul. l. nec mea. circa fin. quandoque & in ſui præterito cum dicitur cœpit, ſumitur pro inchoauit vel incepit. xxiiij. q. vlti. cœpit. xj. quæſt. iij. cœpiſti. ff. de polli. l. j. in princi. & §. cœpiſſe.

o *Abſque derogatione.* cū ſententia ſuorum officialium talis bannientium cartura ſit effectu, & quaſi deriſoria, contra iura. ff. ne quid in loco publi. fiat. l. vlt. de iudic. l. ſi prætor. Vel dicit derogatione, propter illa quæ exprimūtur in parte ſeq.

p *Receptant.* talium receptatio de iure communi eſt inhibita. vnde receptantium tales maleficos genus peſsimum dicitur, cum ſine ipſis malefici diu latere non poſsint: quare eadem pœna qua illi puniri iubentur, niſi ſint illorum quos receptant, affines vel cognati, quia tunc cum eis mitius agitur. ff. de recept. l. j. & ij. C. de his qui latro. occul. l. j & ij. & de pace iuramen. fir. §. receptatoribus. col. x.

q *Notigitur.* ſecunda pars.

r *Patru.* conſilium pro liberis capientis. ff. de adulr. l. nec in ea. §. ius occidendi.

f *Commodis.* ex tranquillitate igitur & pace proueniunt cōmoda nedum ſpiritalia, vt charitatem & vnionem habere ad proximum. arg. xiv. diſt. cap. tria ſunt. & cap. duæ ſunt. de conſe. diſt. j. cap. pacem. vnde & Chriſtus in nouo teſtamento pacem ſuam reliquit, quare eccleſia Dei pro pace orare non deſinit. immo & proueniunt temporalia, vt bonorum trāſitoriorum & temporalium & inde perſonarum conſeruatio, quibus anuſis & bellum & rixa proueniunt. in corp. auth. de armis. in prin. & §. fin autem. extra de reſtit. ſpol. Piſanis. de re iud. ad apoſtolicæ. lib. vj. nam quod belli calamitas introduxit, ſopire pacis lenitas conſueuit. C. de cad. tol. l. j. in prin.

Pax cōmoda ſpiritalia & tēporalia producit.

t *Delectamur.* ſpiritali delectatione, ſic in ipſorum proſperitate dicitur proſperari in proœm. lib. vj. quare frequenter pernoctat vt ſubditi ſub omni quiete cōſiſtant. in cor. auth. vt iudi. ſine quoquo ſuſtra circa princ. col. tj. paeem deſideratam & toti terræ neceſſariam per vniuerſas ſibi ſubditas partes habendam indicit. x. col. de pace tenen. & eius violato. §. j. inuiolatam perpetuò obſeruandā. ea. col. de pace iura. fir. in prin.

Subditi quieſcunt principe vigilante.

u *Spectat officium.* hic videas quod dixi in decre. dierum. in glo. ad hoc anhelare.

x *Commune bono.* quod præferendum eſt priuato. C. de primipil. l. vtilitas. lib. xij. in cor. authen. de reſti. & ea quæ pa. §. quamobrem. col. iiij. C. de ca. du. tol. l. j. §. vlt. & hoc verū niſi in bono publico ineſt priuatum. extra de poſtula. præla. bonæ. j. cum ibi not.

Bonū cōmune eſt priuato præferendum.

y *Remedio prouidere.* in re enim noua nouum eſt cōſilium & remediū adhibendū. ff. de ven. inſpi. l. j. circa prin. potiſsimè per principem, in cor. auth. vt diuinæ iuſsiones. in prin. col. viij. extra de reſti. ipo. frequens. lib. vj.

z *Cum ipſorum.* enumerat quinq; mala ex talibus priuilegiis obuenientia.

a *Impunita.* primū malū quod reipublicæ nō expedit. ff. de ſolu. l. Stichū aut Pamphilū. in fi. ſecundi reſpō. ad le. Aquil. l. ita vulneratus. §. æſtimatio. extra de ſent. excō. vt famæ. nā pœnas ob maleficia ſolui magna ratio ſuadet. ff. de fideiuſ. l. ſi a reo. §. idē vulgo. vt cū ipſe timetur pœnę, boni quieti inter malos viuāt. x. xiij. q. v. nō fruſtra. nec ſub prætextu cōceſſi priuilegij flagitiorū creſcere debet auctoritas, nec publi-

Pœnæ ſunt ob maleficia ſolumenda.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ca vacillare vtilitas, C. de priui. fchola. l. hac lege. in fi. lib. xij.
a *Pandatur.* id est pateſiat vel aperiatur, & est ſecundū malum.
b *Exceſſibus.* ſcilicet committendis, cum ad ipſos tolli potius debeat occaſio, vt dixi in decre. ſi fratrum. §. pen.
c *Iuſtitia.* tertiū malum. Iuſtitiam equidem colere ſummū est in rebus bonum. xij. q. j. cum deuotiſſimam.
d *Impediatur officiū.* quartum malū quod tolerabile nō est, cū pati non debeat ſe contemni, imò ſuo ingenio augere auctoritatē ſuæ dignitatis. ff. de offi. præſi. l. obſeruandum. & l. ſeq. coërcendo turbantes vel impedientes ſuam iuriſdictionem. extra de offic. deleg. c. j. de ſen. excom. dilecto. de pœnis, Romana. lib. vj.
e *Ac prouinciarum.* quintum malum.
f *Fadere violato.* qđ esſet potius obſeruandū. extra de iud. nouit. §. pen. x. colla. de pace tenenda. §. j. & de pace iurameto firmanda. in prin.
g *Scandalu.* quibus est potius obiſtendum. extra de præſcriptio. nihil. & in proœ. libr. vj. de no. ope. nun. ca. cum ex iniuncto.
h *Sciſſuris.* id est diuiſionib⁹ in animis illorum de populo quæ multum pericu loſæ exiſtunt. ff. de pœn. l. ſi quis aliquid. § fautores. C. de ſeditio. l. j. & ij. vnde ſcriptum est, Omne regnū in ſeipſum diuiſum deſolabitur, & domus ſuper domum cadet. & ar. x. col. de prohi. feu. alie. na. l. imperialem. §. præterea ducatus. ff. de leg. ij. l. cum pater. §. dulciſſimis.
i *Ex certa ſcientia.* per hoc apparet quòd reuocationi vel caſſationi quæ ſequitur, nulla opponi poteſt obreptio, cum factum ex certa ſcientia papæ, licet alias de ſe nullum, efficiatur aliquod. extra de tranſact. cap. j & ca. venieos. de conſtitu. cap. cum acceſſiſſent. & de accu. cap. ad petitionem. de confir. vti. vel inuti. c. venerabilis. vbi de hoc. j. quæſt. vij. ca. quippe.
k *Formitatem.* ſimilem reuocationem priuilegiorum reperies extra de excel. prælat. cum ex eo. lib. vj. de pœ. c. cupientes. in fi. Cle. v. cum ſi. multis. quę per ipſum ſtudeas inuenire. Hic tamen collige quòd priuilegium obtentū incipiēs esſe mali occaſio, reuocatione meretur, cum & ſi alteri enorme afferret præiudicium, deſtitueretur effectu. de deci. ſuggeſtum. vbi de hoc.
l *Nulli ergo.* ſuper hac clauſula die plenè vt dixi in cap. execrabilis. Zenzelinus.

Index non patiatur ſe contemni.

pandatur[a] auſus exceſsibus, [b] cultus lædatur iuſtitiæ, [c] dictique rectoris multipliciter impediatur [d] officium, ac prouinciarum [e] ipſarum ſtatus pacis fœdere [f] violato, [g] non abſque grandi reipublicæ detrimento ſubuerti poſſet ſcandalis, [g] ſciſſuris, [h] exnunc ac auctoritate apoſtolica ex certa [i] ſcientia reuocamus, annullamus & etiam irritamus, ac nullam habere decernimus roboris firmitatem. [k] Nulli [l] &cet. noſtræ reuocationis & annullationis, caſſationis, irritationis & conſtitutionis infringere. Data Auenio. vij. idus Auguſti, anno vj.

DE POENIS.

Narratis facinoribus hominum Marchiæ, qui ſuos rectores & officiales occidere ſolti erant, poſt enumerationem. xvij. modorū offenſæ, totidem pœnas exprimit, quas incurrent qui decetero talia præſument, & propter patrū iniquitatem filios à quibuſcunque honoribus & beneficiis tanquam indignos repellit. Concor. c ad aures. & ca. ſm quibuſdam. eod. tit. in anti. & c. felicis. eo tit. lib. vi. nuncia cle. ſi quis ſuadente diabolo. etiam in eo. tit.

CAPIT. VNICVM.

Regnum in ſeipſum diuiſum deſolabitur.

Dierum [m] creſcente malitia videm⁹ mūdum [n] in deteriora iugiter [o] prolabi, [p] ſic hominum mentes aſſuetа [q] deprauante nequitia, malis paſsim [r] cumulum [s] ſuperaddi, vt & boni qui [t] aliàs odirent virtutis amore delinquere, [u] interdum cum [x] peruerſis admiſti, cōcurrere cum illis in illicitis habeant, [y] & in apertam malitiā proſilire. Eſt enim compeſcenda malorum audacia, vt ſaltē pœnæ formidine [z] retrahātur à noxiis, ſicque boni ſectando virtutem meliores effecti [a] non cogantur [b] cum illis perire. Sanè [c] vulgaris [d] famæ notorium [e] publicat, & longè lateque ipſa iniuriola tranſgreſſus eudentia manifeſtat, [f] quòd nonnulli de Marchia Anchonitana prouincia nobis & Romanæ eccleſię ſubiecta, [g] nedum olim tēporibus diuerſorū prædeceſſorum noſtrorum Romanorum pontificum greſſus [h] fidelitatis tegreſsi [k] declinauerunt ad infidelitatis reprobę [l] deuiū, [m] ſed in diebus non longè a

Dies de ſe mali non ſunt.

Prouerb. xxij. ca.

Hic potes videre tractatū Do. Bottrij de ſeditioſis ciuibus. Et ego addo q iſti hic expreſſi, quia rebellauerūt cōtra iuſtū vicecreatorem poſtuā à papa, contra quē cōmittitur crimē læſæ maieſt. c. in primis. in ſi. j. q. j. incidernnt in illud crimen. Bart. in l. hoſtes. ff. de ca. & poſt. re. cy. in l. nō conuitij. q. 4. C. de iniuriis. neque iſti, quia ſacta ſuerūt omnia in contemptū papæ, poſſunt iniuria remitere. ar. no. ibi per Cy. Font.

de malis verò dicitur, Oderunt peccare malī formidine pœnæ. ff. de iuſti & iure. l. j. cum ibi not.
x *Cum peruerſis admiſti.* ex hoc propheta clamat, Cū ſancto ſanctus eris, & cum peruerſo peruerteris. ad hoc. xxviij. q. j. c. ſæpe malorum. ff. de act. emp. & ven. Iulianus.
y *Habeant.* opportunitatem ad malum promptā videntes, quæ frequēter hominē peccare facit. extra de eo qui cogn. conſang. vxo. ſuæ. c. veniens.
z *Pœna formidine.* mali enim metu pœnæ frequenter ſiunt boni. ff. de iuſti. & iur. l. j. C. de emenda. propinquo. l. j. extra de vi. & hon. cle. c. vt clericorum.
a *Effecti.* creſcit enim homo de virtute in virtutē. de pœn. diſt. ij ca. cum ſanctam.
b *Non cogantur.* indirectè vel cauſatiuè ex cōmiſſionis malorum contagione. extra de ſta. reg. c. ea quæ. ff. de acti. emp. l. Iulianus.
c *Sanè.* ſecunda pars.
d *Vulgaris.* id est in vulgo exortæ. ſi. ff. de fur. l. vulgare.
e *Notorium publicat.* id est publicum reddit, ſic quòd nulla poteſt tergiuerſatione celari. de cohabi. cleric. & mulie. cap. tua.
f *Manifeſtat.* & ſic eſt tale de quo facta negatio non valeret prodeſſe. ff. de tribu. ac. l. quod in hæredē. §. pe. C. de pœn. l. qui ſententiam. & per hoc quod dicit longe, inducitur præſumptio ſcientiæ talis facti inde proximo exiſtētis. extra de præſump. quanto. & ca. quoſdam.
g *Subtecta.* nedum in ſpiritalibus, imò & in temporalibus.
h *Greſſus.* ſcilicet directos. Vel expone greſſus, id est terminos.
i *Fidelitatis.* ad quam ſeruandam erant adſtricti.
k *Egreſſi.* id est tranſgreſsi, tranſgredientes terminos fidelitatis quos poſuerant ipſi vel parentes eorū, contra dictum propheræ. xxij. c. xxiiij. q. iij. c. transferunt. extra de ſepul. ca. j. vbi de hoc.
l *Reprobę.* cum etiā hoſti fides ſeruanda ſit. ff. de legi. l. vlti.
m *Deuium.* in malum ſonat hoc verbū, ſicut alibi extra de præſum. c. tertio loco.
n *Mundū.* id est homines in mūdo exiſtētes, vt dixi ſ. pro-

xi. iuxta illud, Mundus gaudebit, vos autem cōtriſtabimini.
o *Iugiter.* id est aſsidue vel frequenter.
p *Prolabi.* humana enim natura quodāmodo labitur ad delicta. in cor. auth. de mona. §. ſi quis igitur. circa fin. col. v. & omnis ætas ab adoleſcentia prona est ad malum. xij. q. j. omnis ætas.
q *Aſſueta.* hoc dicit, quia aſſuetudo in malū periculoſa multum est, cum non ſit adeo veniale peccatum quin per aſsiduitatem trāſeat in mortale, ſecundum Aug. xxv. diſt. §. nunc autem. de conſect. diſt. v. c. nullus. & arg. C. de epiſ. audi. l. nemo. vnde aſſueti homines vita in malū, difficilis dicitur in mutandam cor. auth. de monachis. §. ſanctimus. col. j. iuxta illud, De difficili continentiam ſeruat qui ſe illicito concubitu maculare nō metuit. xxxiij. diſtin. §. quid ergo de pellice.
r *Paſsim.* id est indifferenter vel indiſtinctè ſimile. C. de iuris & fac. igno. l. ne paſsim. ff. de quæſtionibus. l. j. §. cum quis latrones.
s *Cumulū ſuperaddit.* talis cumulus pœnæ cumulū facit ſuperaddi. ff. de pœ. l. relegatæ.
t *Qui abàs.* ſcilicet malis non immiſti.
u *Delinquere.* de bonis dicitur.

Oderunt peccare boni virtutis amore.

a *Erigere præſumpſerunt.* propter hoc dicūtur ad infidelitatis deuium declinaſſe. in lib. feu. qui. mo. feu. amit. c. ſi capitanei. quæ fuit prima cauſa beneficij amittendi. §. porrò. & arg. C. de inofficio. teſta. l. liberi.
b *Suos.* ſcilicet dicti rectoris.
c *Sæuitēs.* id est ſeueri & impij exiſtentes. ſi. ff. de iis q ſunt ſui vel alie. iu. l. j. fol. ma. l. ſi conſtante. §. qui maritus.
d *Reprobroſas.* id est opprobriоſas & vituperoſas.
e *Subtractā.* id est furata, per quod denotatur quòd violenter deprædator furtum committit. nullus enim improbior fur est, quàm qui vi rapit. inſtitu. vi bono. rap. in prin. ff. e. titu. l. j. A
f *Cruenta.* id est crudelis.
g *In ore gladii tradiderunt.* id est cū gladio eos interfecerunt.
h *Inter quos.* ſ. ipſos morti tradentes.
i *Non modica.* quaſi dicat, imò magna.
k *Inerat.* ſimulādo eos interficere.
l *Non leuiter.* quaſi dicat, imò grauiter.
m *Vel.* pro ſaltem ponitur.
n *Cedere.* id est locum dare non reſiſtendo.
o *Illius.* ſcilicet confuſæ multitudinis.
p *Obuiare.* frequenter enim tumultus populi de facili ſedari non poteſt. ff. ad leg. Cor. de ſic. l. qui eædem.
q *Nos igitur.* tertia pars.
r *Territi.* ſi. ff. de pœ. l. capitalium. §. famoſos. C. ad legē Iul. repet. l. j. xxxiij. q. v. c. non fruſtra.
ſ *Relabi.* pœna enim ſemel tolerata quem emēdatum facit, cum de ſe ſit ad emēdationem hominū introducta. ff. de pœ. l. ſi pœnam.
t *Illorum.* ſ. malefactorum quibus admiſti ſunt.
u *Quibus poſſumus.* hoc dicit, quia malas voluntates hominum ad plenum cohibere non poſſumus. xxxj. q. j. hac ratione. cum multæ viæ pateant hominibus ad malitiā. in cor. authen. de nup. §. mitiores. vt hi qui ob. ſe habere perhibēt. §. j. col. vj.
x *Saluti.* ad quorum ſalutem anhelat princeps eccleſiæ, vt hic vides.
y *Pacifico ſtatui.* ad hoc anhelare debet quicunq; præſidēs, vt pacatam & quietam teneat prouinciam quam regit, quod non difficilè obtinebit ſi ſolicitè agat, vt malis hominibus prouincia careat. ff. de offic. præſi. l. congruit. in cor. auth. de armis. circa prin. de quæſto. in prin. col. vj. extra de re iud. ad apoſtolicæ. lib. vj.
z *Paternis affectibus.* ſicut enim pater pro liberis conſilium capere conſueuit. ff. ad legem Iul. de adul. l. nec in ea. §. j. ſic præſidens pro ſubditis, paternam eis prouidētiam exhibēdo. in cor. auth. de man. prin. §. quòd ſi delinquentes in fin. col. iiij.
a *Hac in perpetuū.* ex his verbis patet qđ iſta conſtitutio generale ius inducit. hoc est enim vnum de ſignis per quæ diſcernitur conſtitutio generalis. C. de leg. l. iiij.
b *Morā trahens.* per hæc verba videtur quòd pœnæ infra poſitæ non extendantur niſi ad de prouincia exiſtentes, vel ſaltem immorantes: & ſic ſi vnus viator vel aduena committeret ibidem contra hanc decret. pœnas. j. ſcriptas non incurret, tum quia in illis hæc conſtitutio in multis pœnalis non loquitur, vade durum videretur ad non expreſſos eam extendere. ff. de ſepul. vio. l. iij. §. non perpetuæ. de reli. l. at ſi quis. §. & generaliter. xxxii. queſt. ij. §. in hoc. extra de ele. ſtatutum. lib. vj. tum quia aliàs viderentur iſta verba, moram trahēs, per modum limitationis poſita, nihil operari, & eſſe ſine effectu, contra iura. xxix. diſt. ſi Romanorum. extra

Extrauagantes.

de priui, ſi papa. lib. vj. ff. de cōtrahen. emp. l. ſi debitor. §. verisimile. de triti. vi, & oleo leg. l. cum certus. tum quia hic de pœnis infligendis agitur, in quibus non ſunt habenæ laxādæ. ff. de pœ. l. interpretatione. per ea quæ dixi in cap. ſancta Romana. §. epiſcopos.

conſtanter non habeant propter illorum [c] claudicare perfidiam, remediis quibus [u] poſſumus præcauere volentes & animarum ſuarum ſaluti, [x] dictæque prouinciæ pacifico [y] ſtatui paternis [z] affectibus [a] ſpicere cupientes, de fratrum noſtrorum cōſilio hac in perpetuum [a] valitura cōſtitutione ſancimus, vt quicunque de prouincia ipſa vel aliunde in ea prouincia moram [b] trahēs clericus vel laicus famæ ſuæ prodigus [c] (ipſius eccleſiæ calcata [d] reuerentia) in hoc ſceleris genus irreſperit [e] q rectorem ſeu rectores qui pro tempore regimini dictæ prouinciæ in ſpiritalibus [f] & temporalibus auctoritate apoſtolica præfuerint, vel ipſorū aliquem, aut eorum vel alicuius ipſorum vicariū [g] aut iudicem vel iudices, vel ipſius prouinciæ theſaurarium aut locum tenentē eiuſdē [h] (quod abſit) occiderit, [i] aut ad offendendum illum vel illos [k] inſecutus [l]

Sacerdotē perſecutores, domini ſunt crucifixores.

Adde q ex hoc ſolo meriti ſunt pœnā capitalem. l. pe. ff. ad l. Iul. de vi. pubi. vbi hoc etiā cōſeruntur crimē capitale quod dictos officiales propria auctoritate detinuerint captiuos. l. j. C. de carc. priua. Item iſti congregando ſe armatos, cōmiſerint crimē læſæ maieſtatis. l. j. circa medium. ff. ad leg. Iul. cuius pœna habetur. C. ſi ſto titu. l. quiſquis. Font.

Pœna eſt ad emēdationem introducta.

Voluntates malas cohiberi nō poſſunt.

C

ſi quis in hoc genus. extra de pœ. c. felicis. lib. vj.
f *In ſpiritalibus & temporalibus.* nō videtur ergo incurrere pœnas inferius annotatas, qui vicarium in ſpiritalibus tantū offendit, cum hic textus videatur expoſcere q ſit vicarius in vtriſque. contrarium non improbabiliter poteſt dici, cū offendens vicarium vel iudicem aut theſaurariū vel eius locum tenentem ad pecunię tantum receptionem inſtitutum, ipſas incurrat, & tamen in neutro ex illis expoſcitur q hæc duo concurrant. ſed ideo dicit de rectore in ſpiritalibus & temporalibus, quia frequentius accidit q ſimul ad hęc duo conſtituatur quam ad alterum tantum, idem tamen ū ad vtrumque. ar. ff. de legi. l. nam ad ea.
g *Vicarium.* ſi ſit vnus. vicarios, ſi ſint plures. & idē dicas de iudice locum tenente.
h *Eiuſdem.* ſcilicet theſaurarij, vt ſic ad proxima fiat relatio. arg. ff. de iuriſdi, om. iudi. l. ſi idem. Vnde per hoc videtur q offendens locum tentem iudicis vel vicarij, non incurrat pœnas ſequētes, cum de hoc nihil hic ſtatuatur: ſed hoc est ideo quia cum ſupponatur vicarium vel iudicem esſe per ipſum rectorem cōſtitutum, & ſic fore per ipſum delegatum, ille non poteſt locum tenentem ſaltē generaliter habere, cū delegatus ab alio quàm à principe non poſsit ſaltē vniuerſaliter committere vices ſuas, licet vnā cauſam ſingulariter ſubdelegare poſsit. C. de iudi. l. à iudice. extra de app. cū causam. ff. quis & à quo appelleturl. j. § j *Theſaurarius.* ſ. ſupponitur esſe ipſius rectoris, nec per ipſum conſtitutus, ſed dicitur theſaurarius ipſius prouinciæ, ſicut & rector, quaſi per hoc innuat quòd quilibet ex eis à principe ſit ad certū officium conſtitutus, vt ſic quilibet eorum ſuum vicariū vel locumtenentem habere poſsit.
i *Occiderit.* intellige qualitercunque, dolosè tamen, cum non diſtinguat. & argu. Cod. de maleſi. & mathema. l. j. Et enumerat decem & ſeptem modos offenſæ vel culpæ, & ex vnoquoque quis incurrit pœnas infra ſequentes, & hic est primus.
k *Vel illos.* ſcilicet ſ. nominatos.
l *Inſecutus.* ſecundus modus. ſola ergo inſecutio cauſa offendēdi facta, facit quē incurrere pœnas j. poſitas, quaſi mala præſumpta voluntas ex facti qualitate pro fore facto habeatur. ff. ad l. Cor. de ſic. l. j. & l. diuus. C. eo. tit. l. ſi quis cum telo. de pœ. di. j. ſi quis cū telo. ſimile huic. C. ad l. Iul. maie. l. quiſquis. de pœ. c. fœlicis. lib. vj.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a *Ceperit.* tertius modus. & die ceperit, scilicet in persona. A secus enim si eius bona, ar. eorum quæ not. Inn. de sent. excom. monachi. sumitur alibi verbum, capere. ff. de verb. sig. l. aliud est capere. & l. cepisse.

b *Captiuauerit.* quartus modus. & multifariè potest intelligi istud verbum, puta si ipsos vel alterum de ipsis in manibus hostium tradiderit, tunc enim tradius propriè captiuus dicitur, intantū quòd seruus hostium efficitur. insti. de rerum diui. § item ea. ff. de capt. & postli. reuer. l. postliminij. & l. hostes. & de tali captiuitate potest infallibiliter intelligi textus iste. Alio modo potest dici captiuauerit, puta tanquam seruum suū aliquem de ipsis inuitum detinendo. nā non multum à specie seruorum differunt quib⁹ nō datur libertas egrediendi. ff. de lib. ho. exhib. l. j. de cōdi. & demon. l. Titio. § ij. Vel die captiuauerit. i. captum in custodia publica vel in vinculis qualitercunque induxerit. ff. ex qui. cau. inaio. l. succurritur. & ar. extra de sent. excom. c. nuper.

Serui efficiuntur capitinitate.

c *Detinuerit.* quintus modus. & die detinuerit qualitercūque inuitum. volenti enim non fit iniuria. C. de transac. l. cū de pupillis. ff. de iniur. l. j. § vlque adeo. de reg. iu. l. nemo videtur fraudare. & intelligere detinuerit, etiam absq; alia corporis læsione, vt differat à verbis quæ sequuntur. & ar. de sent. ex com. c. nuper.

Iniuria nō fit volenti.

d *Percusserit.* sextus modus. & hoc verbū manus iniectionem denotat. ar. ff. de iniur. l. j. § iniuriam. & l. lex. Corne. in prin. & § j. absque alia corporis contaminatione, vt differat à verbo sequenti. & arg. de sen. excom. contingit.

e *Vulnerauerit.* septimus modus.

f *Insultum fecerit.* octauus modus. & die fecerit, cum multitudine secum coadunata ad hoc faciendū. ar. ad hoc. ff. vi bo. rap. l. ij. in prin. § homines. & l. prætor. §. hoc edictū. & hoc si loquaris de insultu qui fieret in personā alicuius prædictorū. sed si intelligas de insultu qui fieret contra locū, puta castrum, ciuitatem vel villā, nili tales moram traherent, tūc non videretur propriè insultus fieri cū paucis. ar. ad hoc. ff. quod me. cau. l. non est veri simile. & d. §. hoc edictū. nisi ex facti qualitate aliter foret arbitrandū, puta si quis per se solum vel paucis coadunatis insultū faceret talē qui totū locū & habitantes in eo terrere posset, puta ignē imponēdo, vel flumen ad occupandum locum diuertendo. ar. ff. ex qui. cau. ma. l. metus. de incen. rui. nau. l. ne piscatores. per hoc autem quod dicit, insultum fecerit in ipsorum aliquē vel locū &c. dicas pœnas infra positas locū non habere contra insultum vel rixam faciente in aliquos habitantes locū, non tamē familiares prædictorū, quia hoc non videtur fieri in aliquam dehonestationem ecclesiæ vel suorum officialium, & per ea quæ dixi §. in glos. per hæc verba.

g *Obsederit.* nonⁿ modus. & expone obsederit, id est ipsum vel ipsos sub aliquo modo custodiæ tenuerit, sic quòd eis li ber non pateat egressus, vt si in aliquo fortalicio vel castro existentes circundātes exercitu vel multitudine armatorū. ar. ff. ex qui. cau. ma. l. succurritur. & l. in eadem. & l. necnon. §. j. & super hoc videre potes quæ no. per Innoc. & Hosti. de sent. excom. nuper. Alius modus obsidiæ[a] in iure reperitur, puta cum per hostes po. Ro. vel per ipsum hostibus præstatur obsides pro pace ineunda, vel secundum Ioannem pro inita conseruanda. ff. ad leg. Iul. maie. l. j. de quibus legitur quòd non possunt facere testamenta. ff. de testam. l. obsides. bona quæ interim acquirunt, fisco applicantur. ff. de iure fisci. l. diuus. Alius[a] autē est modus obsidiatus, in vulgari vocatus obstagiū, cū quis pro se vel alio promittit vel iurat nō exire certum locum vel territorii, nisi soluto debito vel aretō dimisso. d. l. necnon. § j. extra de iureiu. c. ex relcripto. de arbi. exposita. xxiij. q. vlt. c. vt pridem.

Obsidiatus triplex est modus.

a De isto vide do. Montoloniū in ver. obses, in prōptuario suo diuum & humanū iuris. Font.

h *Expulerit.* decimus modus. & expone expulerit per vim expulsiuam in qua nulla est voluntas.

i *Fugauerit.* id est ipsos vel ipsum fugando seu prosequēdo ad dimittenda officia compulerit. & est vndecimus modus.

k *Vel socius fuerit.* duodecimus modus. & intellige, socius fuerit, in ipso maleficio. & hoc denotat verbū, facietis, quod sequitur. secus autem dicas si aliquis esset socius illius quæ talia faceret cui in hoc assensum non præberet. arg. de sent. ex. c. si cōcubinæ. C. de testi. l. qui liberi. l. *Bona aliquibus.* videtur intelligendum de quantiscunque & qualibuscunque bonis, cū indefinite loquatur. arg. de priui. quia circa.

m *Spoliauerit.* priuando illos talū bonorum possessionē. hoc enim denotat significatio hui⁹ verbi. & est decimusseptimus modus.

n *Vel imiscuerit.* quasi dicat per se vel per alium expresse vel tacite vel subdolē.

o *Ipsorū aliquem.* ex seditione igitur incēsa contra aliū quā contra papam vel ecclesiam Romanā vel aliquē de prædictis, nō incurreret pœnas sequentes per hunc textum, & per ea quæ dixi §. in glo. per hæc verba. & in glo. viij. modus.

p *Excitabit.* xiiij. modus. & talem seditionem excitanti in populo quandoque pœna capitalis secundum legem imponitur, vel minor quandoque. ff. de pœ. l. 6 quis aliquid. § fautores & l. capitalium. § solent. C. de sedi. l. j. & ij. quandoque imponitur pœna legis Iuliæ maiestatis. ff. ad legem Iuliam maie. l. j.

Seditiosi quæ pœna sunt puniendi.

q *Rebellionem.* facere vel procurare præsumpserit, quod est j. & intellige in dicta prouincia vel castris eiusdem, vt s. & hic potest denotari. xv. modus.

Ordo litera.

r *Conspirationem.* xvj. modus, & hic conspiratio in malam partem sumitur, & xj. q. j. conspirationibus. & extra de testi. cogen. ca. vlt. aliquando sumitur in bonam, vt dixi in ca. sancta Romana. super verbo, conuenticula. & probatur. Co. de pœ. l. qui sententiant. de profes. & medi. l. magistros. & l. nota lib. x.

Cōspiratio in bonā & in malam partem sūmitur.

s *Per alium.* in maleficiis enim non refert an per se vel per alium quis faciat. ff. de vi & vi arm. l. j. §. deiecisse. de iniur. l. nō solum. §. si mādato. & §. Proculus. extra de resti. spo. cum ad sedem. de sent. excom. c. mulieres. de homici. c. is qui. lib. vj. cum similibus.

t *Vel ad ea.* ad omnia supradicta videtur referendum quod hic dicitur. arg. ff. de leg. j. l. talis scriptura. extra de app. c. secundo requiris.

u *Dederit.* decimusseptimus modus.

x *Auxilium.* qualiter videatur quis opem vel auxilium vel consilium præstare, colligitur insti. de obli. quæ ex delic. naſ. §. ope. ff. de fur. l. in furti. § ope. & §. consilium. & l. si pignore. §. qui ferramenta.

y *Fauorem.* sed qualiter fauorem quis præstare videatur in talibus vel similibus, vide quòd no. Guil. de hære. c. quicunque. §. j. lib. vj.

z *Conditionū.* id est qualitatis. si. ff. de vsufru. l. sed & si quid §. j. no. extra de cle. non resi. quia nonnulli.

a *Mundani.* cum prædixerit cuiuscunq; , cōprehendere videtur comitē, vel etiam regem. & ar. ad hoc in ca. si fratrū. §. quia igitur.

b *Superiori.* hic recita quod dixi in ca. si fratrū. §. quia igitur.

c *Perpetuò.* enumeratis decem & septem modis, enumerat xvij. pœnas quas omnes incurrit quis ex vnoquoq; de prædictis modis.

d *Infamis.* prima pœna. Et dic infamis infamia iuris, cuius infamiæ pœna multos effectus pœnales inducit. repellit enim quem à testimonio, vt sequitur, & in cor. auth. de testi. l. iij. & l. ob carnem. extra de proba. licet. Item à dignitate. C. de infa. lib. xij. extra de excel præla. inter dilectos. de re. iur. cap. infamibus. lib. vj.[b] Item à patrocinando. ff. de posti. l. j. §. remouet. Item ab actibus legitimis vt sequitur, & extra de testi. licet ex quadam. Nonnullos etiam alios effectus inducit iuris infamia quos curiosus lector per se poterit inuenire.

Infamia iuris repellit à multis.

b Vide quæ ibi notant. & ibi dicit Alber. quòd

Legitimos.

excōmunicat⁹ est privatus actibus legitimis. ca. pia. de excepti. & ideo nō promouetur ad doctoratū, cū illa sit dignitas cū administratione. auth. habita. ne fili. pro pat. § illud in primio dige storū. Fon. & bene dicit. adde nota. in c. suā. de etat. & qual. c. infames. 3. q. 7. Font.

a *Legitimos.* non videtur intelligendum hic de omnibus actibus qui à lege sunt inducti, quia sic ab omni cōtractu & commercio, & extremæ voluntatis confectione, & quocūque officio etiam onerosō repelleretur infamis, quod forte verum non est.[a] ar. insti. de except. § vlt. C. de decu. l. si quis procurationem li. x. jo. dist. ca. accedens. cum ibi not. sed intelligi potest de actibus p quādā prærogatiua honoris inductis. arg. ff. de curiomb. l. eos.

b *Intestabilis.* actiuè & passiue, vt sequitur. Et est secunda pœna.

c *Factionem.* in hoc efficitur intestabilis actiuè.

d *Vocetur.* & in hoc efficitur intestabilis passiue. simile. C. de hære. attēdentes. extra de hæret. excommunicamus. §. credentes. de pœ. c. fœlicis. lib. vj. sicut alibi est videre q⁹ aliquis efficitur ineligibilis actiuè & passiuè. extra de consue. cum dilectus.

Pœna immunitatem nō præstat.

e *Nullus ei.* tertia pœna, cui concordant iura, scilicet proxi. alleg.

f *Aliis respondere.* hoc ideo ne ex sua malitia commodum cōsequatur. extra de iud. intelleximus. nō enim immunitatem pœna præstare debet. ff. de interdi. & releg. l. relegatorū. §. vlti.

g *Nec quæuis causa.* quarta pœna, & sic erit priuatus omni iurisdictionis exercitio in causis. simile reperitur in iurib⁹ §. proxi, alle. in glo. & in hoc.

h *Nec valeant.* quinta pœna.

i *Sententie.* si de facto eas tulerit.

k *Vel processus.* indistincte loquitur, quare debet intelligi de quibuscūque processibus tam iudicialibus quam inquisitoriis. & quæ dicantur esse de processu, colligitur extra de proba. c. quoniam contra falsam. & sic cum citatio sit de processu vt ibi, sua citatio aliquem non arctabit. arg. extra de elec. cap. bonæ. ij. iuncto. ca. ad audientiam. de consuetu. ff. de iurisd. om. iud. l. vlt. iuncta. l. ij. si quis in ius voc. non ierit. cū ibi not. & extra de accusa. veniens. & per Innoc. de dila. cap. præterea.

Citatio est de processu

l *Nullus ei.* sexta pœna.

m *Quacunque causa.* criminali vel ciuili.

n *Præsumat.* & ita subtrahitur sibi cōmunio patrocinij, sicut & interdicto vel excōmunicato communio Christiani. extra de vsur. post miserabilem. x) q. iij. c. cum excōmunicato: cum similibus.

o *Nec ipse.* septima pœna.

p *Ad patrocinandum.* id est aduocationis officiū præstandū. arg. ff. de postu. l. j. §. postulare.

q *Admittatur.* subaudi etiam si sponte vel gratis patrocinari vellet, sicut de alio infami dicitur. ff. de postu. l. j. §. remouet. & arg. insti. de excusa. tu. § itidem rescripserunt.

r *Instrumenta.* octaua pœna.

s *Exerceat.* scilicet post tales offensas vel aliquā de ipsis cōmissam.

t *Firmitatem.* hoc intellige de confectis postquā talia commisit, confecta autem ante bene valerent. sic potest intelligi quod not. in cor. authen. de tabel. § nunc tamen. colla. iiij. & per Inno. de hære. cap. fraternitatis. & arg. ff. de offic. præto. l. Barbarius. ff. de iti. actuque priua. l. nec enim. Cod. de administra. tu. l. sancimus. de regu. iur. factum legitime. lib. vj. quia aliàs puniretur ille ad cuius commodum facta fuerant instrumēta illius odio, contra legem, si quis in suo. C. de inoffi. testa.

u *Damnentur.* si. extra de hære. c. fraternitatis.

x *Dignitatibus.* nona pœna.

y *Mundanis.* Nota principem ecclesiæ priuare posse ex causa nedum clericum, immo & laicum, non tantum beneficio & officio ecclesiastico, immo etiam temporali & mundano, nec mirum, quia & libertate quæ est de iure naturali. ff. de iustitia & iur. l. manumissiones. institu. de iure persona. § j. priuat eum quandoque. extra de iudæ. cap. ita quorundam. & cap. ad liberandam. xv. quæstio. vlti. cap. cum multæ. Et si quæras quomodo hoc fieri potest, cum iura naturalia sint de se immutabilia. institu. de iure natu. § sed & naturalia. nec ea quæ competunt de iure naturali, videntur posse tolli etiam per principem. extra de re iudi. pastoralis. § cæterum. Cle. v. & arg. ff. de pœ. l. quidam sunt. & not. C. de preci. impe. offe. l. quoties. & per not. extra de consti. cap. quæ in ecclesiarum. & de immu. eccle. c. quia plerique? Respondeo quòd ius naturale in se totale immutabile est, & semper æquum & iustū remanet, sed in particulari ea quæ de iure naturali cōpetūt, ex causa, puta ex delicto sumoueri possunt. sic notatur. C. si contra ius vel vtili. publi. l. vlt. vnde & li bertas licet de iure sit naturali, tolli potest etiam per pactū, puta si maior. xx. annis ad pretium participandum patiatur se vendi tanquā seruum alicui credenti ipsum seruum. ff. de stat. ho. l. & seruorū. § serui. insti. de iure pers. § serui. & in eis nota.

Ius naturale in particulari potest mutari.

z *Obtinet.* scilicet de præsenti.

a *Censeantur.* non curatur ergo si sint simplicia beneficia, curata vel non curata.

b *Eo ipso.* & sic non erit sententia hominis priuatoria necessaria. Simile de elec. quàm sit. de hære. cū secundum leges. in cor. auth. de rap. mu. § fi. col. ix. cum similibus.

c *Acinhabilis.* decima pœna.

d *Ad ea.* scilicet priùs habita, quibus eo ipso priuatus est.

e *Quælibet alia.* non dicit prioribus similibus, quare de omnibus habet intelligi hæc inhabilitas. super quo vide quod dixi in decre. execrabilis.

f *Filij.* vndecima pœna. Sed an ista pœna extendetur ad nepotes? Dicas quòd non, cum de odio agatur. arg. ff. de testam. tur. l. quòd si nepotes. de libe. & posthu. l. ij. & l. cum quidam, alias dic vt dixi in decreta. execrabilis. in verbo, filiis.

g *Quomodolibet.* scilicet quasi dicat siue patris delicto consenserint, siue non.[b] si enim consensissent, tunc ex proprio delicto paterentur hanc pœnam, vt supra. Sed summa vigetur iniquitas quòd filius innocens ex delicto patris puniatur, cum scriptum sit lege diuina, non portabit iniquitatem patris filius, nec econtra. j. quæst. iiij. cap. j. & ij. Item lege humana canonica & ciuili scriptum est, peccata suos auctores non alienos tenere debere. C. de pœ. l. sancimus. extra de his quæ fiunt à maio, par. ca. c. quæ sunt. Item expressum videtur quòd crimen paternum vel pœna paterna nullam maculam filio infligit. ff. de pœn. l. crimen. Ad hoc dicas quòd atrocitas delicti aliquando pœnam facit infligi aliis ob delicta parentum, vt hic. & extra de pœn. cap. fœlicis. C. ad leg. Iul. maiest. l. quisquis. Sed per hoc adhuc non respondetur contrariis. Dicas sic, quòd ideo filij puniuntur, quia in eis paterni criminis exempla metuuntur, vt d. l. quisquis. Sed ista ratione considerata videtur quòd ex quocunque publico crimine pœna paterna deberet filium afficere. sed hoc non est verum, vt in contrariis. Potes igitur meo iudicio probabilius respondere, quòd hoc contingit non vt principaliter puniatur filius propter crimē patris, cum sit innocens, sed cum pater terreatur ob affectum paternum in pœna filij magis quàm in sua, vel quàm ipse filius. ff. quod met. cau. l. isti quidem. ad plus puniendum patrem nedum in seipso, sed & in filio, in certis crimibus sic statuitur, licet occasionaliter filius puniatur, vt & pater arceatur à talibus criminibus committendis, cogitans de pœna nedum sibi, sed & suis filiis infligenda. Sic est videre de sententia interdicti quæ ob culpam domini tēporalis fertur in subditos, vt nedum in se, sed in subditis ad quos teneatur affici, sentiat se punitum, & vt citius à tali culpa committenda propter hoc arceatur. extra de offic. deleg. fine quia. de spon. non est. Reliqua dic vt no. j. q. ij. in summa. & per Gar. extra de vsur. ca. vsurarum. lib. vj.

b Filius nō potest ob patris crimina plecti, vide quæ ego notaui in ea, non debet. de reg. iure & de isto statutis & pater & filius tenēatur pro se mutuo, Hisp. pol. m. l. infans. ff. de iscarin. l. 6.

h *Libertatibus.* duodecima pœna.

i *Realibus.* id est rebus concessis. ff. de aqua quoti. & æstiu. l. j. § permittitur. de censi. l. ætatem. § rebus. & tales libertates summouentur isto casu, licet aliàs durature forent de suæ natura etiam persona extincta, vt in dictis iuribus cum suis similibus.

Libertas à papa potest auferri.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a *Ab apostolica sede.* sed pone quòd ab alia sede tales libertates vel priuilegia fuissent isti concessæ. videbuntúrne hic sublatæ? Videretur quòd non, vt in simili dixi. §. in glo. per hæc verba. & in glo. octauus modus. nisi inquantum diceres tale fore priuatum omnibus honoribus quos ab aliis ecclesiis obtinebat. j. in versu, aliis vero.

b *Extunc.* postquã, scilicet aliquem de prædictis offesę modis commiserit.

c *Vasalli.* decimatertia pœna.

d *Absoluti.* concor. ad hoc. c. si fratrum. §. penul. & dic vt ibi dixi. ad idem in lib. feu. titu. hic finitur lex. circa prin. xv. q. vj. c. nos sanctorum. vbi de hoc. & extra de hære. c. vlt. Et hic videre potes quę no. Inno. & Hostien. de dolo & contu. c. veritatis.

e *Feuda.* decimaquarta pœna.

f *A Romana obtinẽt ecclesia.* vel ab aliis, vt statim sequitur.

g *Eoipso.* s. quòd aliquid de præmissis commissum fuerit.

h *Penitus.* id est in totum.

i *Cõfiscata,* talis cõfiscatio bonorũ confiscatorum dominiũ transfert in fiscum absque aliqua traditione: vt & aliàs. ff. de publi. vectig. & commissis. l. commissã. ff. de inoff. nup. l. cũ ancillis. in corp. authen. eo. titu. §. j. col. iij. de rap. muli. §. vlt. col. ix. extra de hære. ca. cum secundum leges. cum si. Quod autem de honoribus & officiis dicitur, quòd sint confiscata, intellige de talibus honoribus & officiis qui vel quæ secundum fortè communem vsum loquendi patriæ iura patrimonialia censentur. si autem de illis honoribus & officiis intelligas, dices ipsa confiscata, id est ad fiteũ ecclesiæ deuoluta, vt de illis in personis aliorum disponere possit, argu. text. seq.

k *Alius.* xv. pœna.

l *Alius.* scilicet ab ecclesia Romana, quæ dicũtur vniuersalis ecclesiæ fore membra. vij. q. j. Nouatianus.

m *Eoipso priuati.* absque alia hominis sententia priuatoria, vt dixi supra in glos. & sic non erit. & concordat ad hoc de elect. cap. vbi maius. §. ipsos insuper. & cap. fundamenta. §. quod si secus. de pœn. c. fœlicis. lib. vj. & eo. titu. cap. in quibusdam.

n *Liberè.* quasi dicat absque aliqua contradictione illius. de elect. vbi maius. §. ipsos insuper.

o *Voluntate.* quasi dicat, illo etiam non vocato. ar. de prębe. ca. licet.

p *Disponant.* sed hoc qualiter intelliges? poteritne talis de possessione talium bonorum deiici per viam executionis vel occupationis bonorum absque aliqua alia sententia declaratoria quòd crimen fuerit per illum commissum? Dicas quòd non. C. de iure fisci. l. vlt. lib. x. extra de hæret. c. cũ secundum leges. sed talis sententia declaratoria promulgata, non est sententia hominis necessaria priuatoria, vt prædixi, quia tunc statim succedit & locum habet sentencia iuris: & sic intelliguntur iura dicentia quẽ incurrere ipso facto bonorum confiscationem. de homi. pro humani. §. vlt. lib. vj. & in iuribus allegatis in glos. talis confiscatio. Et si quæras, quid ergo prodest quem ipso iure fore priuatum prius bonorum suorum dominio? Respõdeo propter fructus medio tempore perceptos, quos restituere compelletur. ff. de his quib. vt indig. l. eum qui. & ita no. in cor. auth. de ineff. nup. §. sancimus. col. iij.

q *Mobilia,* subaudi vel mouẽtia, quia de illis idẽ est iudiciũ. ff. de verb. sig. l. mouentium.

r *Ipsius.* f. qui aliquid de præmissis commiserit.

s *Fidelibus occupanda.* nõ ergo aliis. & sic vide bona alicuius ob sua demerita concedi per ecclesiam alteri occupanda, cũ & aliquando nedum bonorũ, sed & personæ talis occupatio cõcedatur. extra de Iudæ. c. ita quorũdam. & statim occupãti dominium bonorũ occupatorum acquiritur, vt aliàs inst. de rerum diui. §. item ea quæ ab hostibus. ff. de acqui. rerũ do. l. naturalem. §. vlt. cum si.

t *Illud nihilominus.* quarta pars.

u *Sanctionis.* id est pœnali cõstitutioni, quę propriè sanctio appellatur. no. iij. dist. in summa.

bus priuilegiis & indulgentiis quibuscunq; sub quacunque forma verborũ ab apostolica sede[a] cõcessis extũc[b] penitus careant. Vasalli[c] & homines à iuramento fidelitatis & alia quauis obligatione quib[9] tenentur eidẽ, sint penitus absoluti.[d] Feuda[e] quoq;, iura, honores, ac officia & alia quęcũque bona immobilia, quæ in dicta prouincia marchiæ & alibi vbicunque à prædicta Romana obtinent ecclesia, [f]sint eoipso[g] penitus[h] confiscata.[i] Aliis[k] verò feudis, iuribus, honoribus, officiis, & bonis immobilibus quæ à quibuscunq; aliis[l] tenẽt ecclesiis, sint eoipso priuati,[m] quę sic ad eas dẽ ecclesias liberè[n] reuertantur. quòd de illis earũ rectores pro sua volũtate[o] disponãt: P mobilia[q] verò bona ipsius[r] concedimus fidelibus occupanda.[s] Illud nihilominus[t] adiicientes nostræ huiusmodi sanctioni,[u] vt sic delinquens[x] excommunicationis [y]sententiæ, Vniuersitas[z] verò seu communitas quæ deliquerit[a] in prædictis, eiusque territorium & districtus, interdicto ecclesiastico[b] subiaceant ipso facto. [c] A qua quidem excommunicationis sententia nullus ab alio quàm à Romano pontifice[d] possit absolutionis beneficium obtinere, nisi duntaxat in mortis articulo[e] constitutus. Per hoc autem[f] nõ adimimus secularibus potestatibus [g] facultatẽ vtendi legibus[h] cõtra talem, quas aduersus sic delinquentem[i] catholici principes ediderunt. [k] Dignum etenim est vt quos timor Dei à malo nõ reuocat, pœnarum moles[l] in eos exaggerata compescat.[m]

x *Sic delinquens.* scilicet altero demodis expressis.

y *Excõmunicationis.* scilicet maioris quæ in dubio inflicta videtur. de senten. excom. ca. si quẽ. & est xvj. pœna.

z *Vniuersitas.* hic dicas vt dixi in c. si fratrũ. in verbo, ciuitatibus. & no. extra de excess. præla. c. tanta.

a *Quæ deliquerit.* potest ergo vniuersitas delinquere, vt hic, & de pœ. si quis suadẽte. §. ciuitas. Cle. v. de pœ. ca. fœlicis. §. vlt. li. vj. ff. quod metu. l. metum. §. animaduertẽdum. licet non de facili. ff. de dolo. l. sed & si ex dolo. §. j. in quibus de hoc, cum de facili non consentiat. ff. de liber. vniuer. l. j. & de hoc not. de fimo. dilectus. per Ber. & Innocẽ. & plenius per Hosti. & de sent. excom. grauẽ. per Inn. & Hosti. post eum. *Vniuersitas delinquere potest.*

b *Interdicto ecclesiastico.* xvij. pœna. Et signanter dicit ecclesiastico, vt denotetur q[9] quandoque subiacitur quis alij interdicto, puta quando sibi certum officiũ vel ministeriũ interdicitur. ff. de pœ. l. moris. §. solet. & l. vlti. C. de postu. l. j. ff. eo. ti. imperator. quandoq; interdicitur solus ingressus ecclesiæ. extra de sent. excom. c. is qui. de priu. c. episcoporũ. li. vj. quandoq; verò interdicitur & ingressus alterius loci territorij vel districtus. ff. de interdi. & rele. l. relegatorum. §. dubitatum. & §. seq. *Interdictũ varias habet species.*

c *Ipso facto.* & sic est canon latæ sententiæ, nõ ferendæ. simile de pœnis, fœlicis. lib. vj. cum similibus.

d *Romano pontifice.* subaudi vel alio per ipsum deputato. de sent. excom. ad eminentiam.

e *Mortis articulo.* iste casus semper intelligitur exceptus. de sent. excom. non dubium.

f *Per hoc autem.* quinta pars. Et expone per hoc scilicet q[9] sic, vt s. puniri volumus taliter delinquentes.

g *Potestatibus.* pro præsidẽtibus iurisdictioni sumitur istud verbum, vt in c. si fratrum. & c. ecclesiæ Romanę. ff. de verb. sig. l. potestatis.

h *Legibus.* id est pœnis per leges inductis.

i *Sic delinquentem.* scilicet vt supra præmittitur in §. nos igitur.

k *Ediderunt.* super hoc tu curiosè lector considera singulos modos offensæ supra expressos, & contrà eorũ quemlibet pœnas in iure inductas iuxta facti varietatem reperies. & per hoc patet quòd punitus per iudicem ecclesiasticum, adhuc pro eodem delicto puniri poterit per iudicem secularem. sic extra de pœ. ca. fœlicis. §. per hoc quoque. xvj. q. j. cap. placet. in fine. licet laicorum punitio primò spectet hoc casu ad iudicem secularem. xvij. quæst. iij. de presbyterorum. & not. xc. distin. c. placuit. in glo. vlt. xxiij. quæst. v. ca. sunt quidam. Sed hoc principi ecclesiæ sic disponere fortè placuit ob horrorem criminis, & dehonestationẽ factam ecclesiæ in personis, vt s. dixi in glo. quantũ est in illis. vel quia tales satis puniti nõ erant, illæ pœnæ potuerunt superaddi, iuxta no. extra de iud. c. at si clerici. in glo. pen. de hoc etiam dixi dicto. c. felicis. *Iudex secularis punitiuus potest ipsi punitis per iudicem ecclesiasticũ.*

l *Pœnarum moles.* id est multitudo vel accumulatio.

m *Compescat.* simile extra de vi. & ho. cle. vt clericorum. C. de emenda. propin. l. j. Zeno.

Vm ad sacrosanctæ. } Potes istam constitutionem diuidere in partes septem. In prima per modum cuiusdam harengæ seu pręludij ratio constitutionis edendæ præmittitur. In secunda ipsa constitutio super taxatione literarum apostolicarum *Diuisio textualis.*

† *An aliquãdo frustrentur?* Interroga Pasquillũ qui tibi dixit sanctissimos mores Romanæ curiæ, & Pet. Iacob. in prac. sua ti. de statu Ro. curiæ, in qua curia est fundamentum omnis auaritiæ & ambitionis: secundũ Pet. Ferrariensem in sua prac. in foro oppo. cõtra instit. in glo. verbi, contra iuris electiũ. & gl. regu. cancellariæ Innoc. viij. in re. lxvj. dicit quòd camera apostolica est mater pecuniarũ. vide eundẽ in re. xlvj. & glo. regu. cancel. Iulij ij. in ij. part. reg. antirelationũ: dicit papã istis officiariis cõcedere magnas & gratiosas prærogatiuas, vt officia plurimũ amentur. Font. *Vinculo multiplici homines sunt adinuicem alligati.*

Nulli &c. nostræ functionis & sanctionis insuper &c. Datum Auenione viij. cal. Septẽbris, anno. iij.

DE SENTENTIA EXcommunicationis, suspensionis & interdicti.

Taxatio gratiarum sedis apostolicæ impetratarum tam cum clausulis consuetis quàm non consuetis, hic continetur. Et quot literas quòd quę dictiones linea complectis debeat, declaratur: ad paupertatem respectus habetur. Contrà transgressores pœna suspensionis ab officio vsq; ad sex menses, & quandoque priuationis imponitur: & vltra illam abbreuiatoribus sententiam excommunicationis papa commminatur.

CAPITVLVM VNICVM.

Vm ad sacrosanctæ[a] Romanæ ecclesiæ sinum[b] velut[c] ad matris vbera referta dulcedine[d], ac ad Romani pontificis Christi vicarij successorisque Petri[e] clementiam tanquam ad patris[f] plenam prouidentia pietatẽ, g orbis terrarum[h] & qui habitant in eo[i] gratiarum[k] spe[l] † assiduè confluant vniuersi, indignum credimus nostris forre téporibus[m] vt quibus nos & ecclesia ipsa exuberamus in gratiis, deficiamus in donis[n]: ne murmurãdi inde præstetur occasio[o], vnde gratitudine[p] necessitas aderat[q] collaudandi: néve[r] scriptura[s] reddat onustum[t], quod liberalitas[u] fecerat gratiosum. Qua de re[x] circa literarum nostrarũ scripturas[y], regĩstri[z] quoque nostri, necnon abbreuiatorum Romanæ curiæ notas, illam in taxando volumus moderationem[a] apponi, qua[b] personæ quibus gratiæ huiusmodi conceduntur, se gratias ipsas ab apo. se. liberaliter[c] sentiant confectas: ac literarum ipsarum scriptoribus regĩstri etiam nostri notarumque abbreuiatoribus antedictis, qui interdum in eis etiam multo labore[d] desudant, de suo labore cõgruè satisfiat[e]. Ad tollendos igitur excessus[f], difficultates g, circuitus[h] & anfractus qui possent ex variis literarũ apostolicarum taxationi-

Donatarius est ad antidora obligatus.

idem Papinianus. Vel dic gratitudine, id est gratiarum redditione.

q *Necessitas aderat.* ex instinctu naturę prouenit ista necessitas vt benefacienti benefacere quis cogatur: vt iuribus s. glos. proxi. alleg. ex hoc dici cõsueuit quòd est beatius dare quàm accipere. xvj. q. j. c. prędicator. extra de celeb. mis. cum Marthæ.

r *Néve.* expone ve pro vel.

s *Scripturæ.* scilicet recipienda ad probationẽ gratiæ priùs factæ.

t *Onustum.* id est onerosum. ff. de ele. vbi periculũ maius. in princ. lib. vj.

u *Liberalitas* scilicet conferentis.

x *Quæ de re.* secunda pars.

y *Literarum nostrarum scripturæ.* id est quæ fiunt de literis nostris. *Regĩstrum facere vtile est.*

z *Regĩstri.* in quo omnes literæ gratiosæ regĩstrantur, vt ad ipsum publicam fidẽ facturum recursus habeatur, si principales literæ deficiãt, vel esse falsę dicãtur. ar. extra de præscr. ad audientiam. C. de fi. instru. auth. ad hoc.

a *Moderationem.* restrictionem denotat istud verbũ, non taxationem. extra de verb. sign. c. vlt.

b *Qua.* id est per quam.

c *Liberaliter.* quasi dicat nihilo dato pro illis. aliàs enim gratia si non gratis datur vel accipitur, gratia non est. j. q. j. cap. gratia. *Gratia gratis dari & accipi debet.*

d *Labore desudant.* vnde remuneratione digni sunt. in corp. auth. de iudi. §. ne autem. col. vj. xij. q. ij. ecclesiasticos. C. de offi. præfec. prætо. l. in nomine domini. §. pen. de prin. agen. in re. l. agentes. lib. xij.

e *Satisfiat.* Dignus est enim mercenari* mercede sua, iuxta verbum euangelij. & in cor. auth. de iudi. §. ne autẽ. nec fraudari denario diurno debent in vinea domini operãtes. extra de magi. c. super specula. *Mercenarius merce de dignus est.*

f *Excessus.* qui per scriptores metas rationis excedentes in exigendo salario pro scripturis frequenter committuntur. de rescrip. statutum. §. notarium. lib. vj. C. de iure fis. l. facultas. lib. x.

g *Difficultates.* quia fortè gratiam obtinentes de difficili cũ illis super perito salario conuenirent.

h *Circuitus.* si. ff. de condi. indebi. l. dominus in testamento. & expones verbum &, quod sequitur, pro id est. simile in c. dierum. & ibi dixi.

i *Qui habitant in eo.* sumitur ex psal. Domini est terra.

k *Gratiarum.* scilicet consequendarum.

l *Spe.* sperant igitur vniuersi à principe gratiã consequi vt hic. simile. C. de offi. præfe. prætо. in nomine domini. §. pen.

m *Temporibus.* cùm ipse princeps petentibus se exhibere consueuerit liberalem. extra de rescri. sedes apostolica. & sibi in donando immensitas est. in cor. auth. de non alie. aut permu. reb. ecc. §. ff minus. colla. ij.

n *In donis.* hanc enim sibi quodãmodo nobilitas legẽ imponit vt debere se quod spontè tribuit existimet, & nisi in beneficiis creuerit, s. ipsa multiplicãdo, nihil se prælatisse puret. extra de dona. cap. j.

o *Occasio.* ad quam frequẽter impingunt q[9] scrupuloso cor de sine causa mouentur. xvj. q. vij. ca. decimas.

p *Gratitudine.* expone potest, id est gratiæ factione: gratia enim facta eam recipientem impellit ad laudũ relationẽ, cui facientis eã debitor existat ad antidora. ff. de fur. l. si pignore. §. j. de peti. hære. l. sed & si lege. cõmissoria. §. consuluit. & ar. ff. mand. l. si verò non remunerãdi. §.

Universidad de Deusto
Biblioteca

vnis literis quàm pro aliis, iuxta factæ gratiæ qualitatem.

Sanctio est pœnalis cõstitutio.

a *Sancimus.* id est sub certa pœna statuimus. Sanctio enim propriè dicitur pœnalis constitutio. iij. disti. in summa. cum ibi nota.

b *Litera gratia.* id est quæ fit de gratia. ipsa enim gratia fit verbo: sed litera fit ad eius probationẽ: quod si placet, prosequere vt dixi in cap. sedes apostolica. §. verbum. in verbo, literas. de rescr. c. literas. Clemen. v.

c *Cõsueto.* iuxta morem & stylum curiæ Romanæ.

d *Turonensibus grossi.* scilicet argenti, sic vulgariter appellatis ad differentiam turonen. paruorum.

e *Non vltra.* non prohibet quin ad minorem numerũ turonẽsium possit taxari: sed quòd vltra non fiat. sic alias est videre in simili. Co. de dila. l. j. & hoc si partes cõueniant de minori. arg. ff. de no. oper. nun. l. j. §. inde quæritur. sed si non conueniãt, ad minus debetur ista taxatio curiæ.

f *Executio*, id est litera executoria: quę scilicet executoribꝰ gratiæ dirigitur.

g *Eiusdem.* gratiæ.

h *Duodecim turon.* Plus ergo litera executoria taxatur quã gratiosa: cũ plus de litera sit in illa quã in ista: cum gratiosa de verbo ad verbum inseri consueverit in effectu in executoria: quare pro maiori labore scripturæ maior fuit taxatio facienda. Quid igitur si literæ tales fiant curia existẽte in regione in qua talis moneta currum nõ habet? Vel quid si ipsa in vsu curium habere desiit ob voluptatem regis Francorum eam faciẽtis: de qua moneta fiet tũc taxatio? Dicas quòd de moneta currenti fiet taxatio iuxta valorem & numerum turon. grossorum a. arg. de censi. c. olim cum canonicis. & pro hoc facit quod not. ff. de pig. act. l. elegater. §. qui reprobos. & quod dixi extra de mag. cum sit minus. in verbo, turonensium. Et si à me quæratur quare decre. conditur talem numerũ turonensiũ præfigat pro ista taxatione, non amplioré vel pauciorem? Respondeo quia sic sibi placuit: vnde est pro ratione voluntas. ff. de consti. prin. l. j. & talem numerum pro labore ratus est sufficere arg. C. de tempo. in integ. resti. l. fuperuacuã. nam maiorem numerum vel pauciorẽ statuere potuisset. vnde hic certa ratio reddi non potest, sicut nec in aliis iuribus potiuis. ff. de legi. l. non omnium.

Bene dicit. vide Guid. papã in decis. suis quæst. 492. ubi agit. Bar. in l. Paulus ff. de solut. ego addo de Ancha. in cle. fi. de decr. §. ex prædictis. per. in ca. qui vide, & Bar. Alexande. Imo. col. xvij. l. cum quod. ff. si ser. pe. da. e. quãto. de iureiur. de pœna expedẽtu falsam monetam vide Bar. l. legẽ Cornelia. ff. de fal. Bono.

i *In similibus.* nam de similibus idem est iudicium. x. col. de pace iuramen. fir. §. vlt. extra de confir. vti. cũm dilecti. cum simi.

k *Et huiusmodi.* puta obedientia, personatu vel officio, & similibus forte consuetis regularibus assignari.

l *Debebit* scilicet vt literæ gratiæ. x. executoriæ. xij. turon. & nõ vltra taxentur.

m *Si verò.* tertia pars.

n *Non communes.* id est non consueręe communiter apponi.

o *Apponãtur.* vel quia in supplicatione manu propria signata vel in sua gratia proprio motu facta, erant inserte clausulæ tales.

p *Taxationem clausularum.* non dicit literarum: quia illa remanet taxata per textum præcedentem: & vltra taxationem illarũ restat amplior faciẽda taxatio insolitarum clausularũ: per hunc textum & sequentem.

q *In eisdem.* scilicet taxandis clausulis.

r *Eius quod conceditur.* id est siue maius siue minus sit hoc quod conceditur: cùm per eius maioritatẽ vel minoritatem scribens vel dictans clausulam, plus vel minus non laboret.

bus i prouenire, sancimus a vt modus subscriptus in huiusmodi taxationibus obseruetur: videlicet quòd litera b gratiæ cum clausulis consuetis c super canonicatu & præbenda & alio beneficio ecclesiastico, cum cura vel sine cura, vacante vel vacaturo, etiam si dignitas, officium vel personatus existat, decem turonẽsi. grossis d & non vltra e taxetur: executio f verò eiusdem g duodecim turonensibus h & non vltra taxetur: & idem in similibus i literis beneficialibus gratiosis, puta super priori aliquo, administratione & huiusmodi, k ac executoriis earundem seruari debebit l. Si m verò eisdem literis gratię & executoriis earundem (vt suprà) aliquæ clausulæ nõ cõmunes n vel insolitæ apponãtur o, circa taxationem p clausularum huiusmodi congruè poterit sic distingui, videlicet quòd non habeatur cõsideratio in eisdem q maioris vel minoris gratiæ eius quod conceditur r, nec quòd ipsius s sint maiores vel pauciores fructꝰ, reditus & prouentus, & ex hoc plus minúsve taxetur t, sed habeatur in taxando illa consideratio ad laborem u, vt scilicet longior scriptura magis x, & minus y breuior z æstimetur a: hoc tamen circa huiusmodi clausulas apponẽdas addito moderamine in taxando, vt si scriptura clausulæ appositæ b non faciat lineã c, nec ipsa clausula d literæ taxationem augmentet e. Si verò per se f vel saltẽ aliis g addita clausulis faciat lineam h, in quarta parte turoñ. gros. taxetur i: & sic pro qualibet linea k huiusmodi additæ clausulę in taxãdo quarta pars gros. turonen. addatur: & si quid l superfuerit, m & minus linea, illud superfluum nec taxationem immutet n. Lineam o autem quæ tentum & quinquaginta literas p seu xxv. continet dictiones, intelligi volumus in q hoc casu: & vt taxatio huiusmodi (dum exempla ponuntur) r quodammodo procedat, inserta illa clausula s, verùm ne sub eo prætextu &c. quę quatuor continet lineas t, vno tustantia turon. mutata censetur. ff. ad exhiben. l. Iulianus. §. si quis. & sic extunc reprobus reputatus non liberaret soluentem. ff. de pig. act. l. elegaoter. §. qui reprobos.

Forma pecuniæ mutata censetur mutare eius substantia.

Labor non debet esse sine mercede.

x *Magis.* id est maioris laboris.

y *Minus.* id est minoris laboris.

z *Breuior.* f. scriptura.

a *Aestimetur.* cũ naturaliter maior labor in plusiori subeatur.

b *Apposita.* scilicet non cõmunis vel insolitæ: vt §.

c *Non faciat lineam*, scilicet completam.

d *Clausula.* f. nõ cõmunis, sed insolita.

e *Augmentet.* apparet ergo vltra taxationẽ literarũ q. habeatur respectus de faciẽda taxatiõe vel non faciẽda clausularum. vt §. dixi.

f *Per se.* f. solam.

g *Aliis*: intelligendũ videtur aliis cõmunibus, vel nõ cõmunibus, cùm indefinitè loquatur.

h *Lineam.* f. integrã.

i *Taxetur.* & illius chartæ taxatæ fortè fit solutio de moneta minuta, non quòd quarta pars turon. diuisi soluatur: qa fortè desineret cursum publicũ habere: mutata enim forma publica in turon. gros. appositi, iuxta legẽ primũ. ff. de cõtrahẽ. em. & ven. ipsa subsi quis. & sic extunc reprobus reputatus non liberaret soluentem. ff. de pig. act. l. elegaoter. §. qui reprobos.

k *Pro qualibet linea.* quasi velit dicere, si per lineæ talis partem additã alij illa reddatur cõpleta, & per aliam partem sui alia completa reddatur, quælibet de sic cõpletis pro quarta parte turonensis taxabitur.

l *Si quid.* id est aliquid.

m *Superfuerit.* vltra lineas per illam additam completas.

n *Immutet.* q. d. illo superfluo reputato modico, pro ipso nec plus nec minus. ar. de consc. dist. ij. c. reuera. ff. de in integ. resti. l. fcio.

o *Lineam.* scilicet per quam solam vel aliis additam fit vltra taxationem literarum alia taxatio.

p *Centum & quinquaginta literas.* sed hoc qualiter esse potest cùm in alphabeto vel alibi non reperiantur tot diuersæ literæ? Dicas fortè intelligẽdum de literis alphabeti, quæ reiteratæ complere poterunt talem numerum.

q *In hoc casu.* istud sic fuit inductũ ad vitandas multas fraudes quæ per scriptores vel dictatores cõmitti possent scribentes vel dictãtes in pergameno stricto, vt sic clausula per se lineam faceret, vel aliis addita illas cõpleret. Quid igitur erit si linea propter membranæ strictũram nõ continet istũ literarum numerum, nec etiam dictionum? fiet aliqua taxatio de illa, vel nulla? Credo ipsam faciendam de multis lineis coadunatis illum numerum apprehendentibus & nõ vltra: aliàs labor scribentis vel dictantis sine mercede remaneret: quod esset contra mentem huius constitutionis: vt §. dixi. & gratiam obtinens de alieno labore rideret: quod esset cõtra omnem æquitatem. & præstat ad hoc arg. extra de censi. c. procurationes.

r *Dum exempla ponuntur.* per posita enim exẽpla facti, cũ pateant oculatis, veritas oculata fide magis quã per aures animis hominum infigitur. insti. de gra. cog. §. vlt.

s *Illa clausula.* quę quãdoq; in literis apostolicis apponitur.

t *Quatuor continet lineas.* id est cõtinere potest probabiliter & verisimiliter iuxta communem scribendi modum. aliàs enim de tam gracili itera posset esse scripta, vel in tã amplo & ex-

& extenso pergameno, quòd ipsas quatuor lineas nõ contineret: nisi tu diceres habendum fore respectum ad literarũ vel dictionum numerum. §. proximè designatum, vnde facit iste textus ad id quod ibi dixi.

a *Taxetur.* vt sic quælibet linea de quatuor pro quarta parte turonẽsis taxationem recipiat: vt §. dicitur.

b *Clausula.* quę quãdoque etiam in literis apostolicis apponitur.

c *Cum acceptatione.* id est cum potestate acceptandi.

d *Reseruat.* f. beneficium conferẽdum illi cui gratia fit.

e *Paulo plus.* de quo nulla tatio fit: vt §.

f *Cõtinet lineas.* hoc dicere potes vt §. proximè sup hoc dixi.

g *Similibus clausulis.* aliis ab illis proximè expressatis gratia exempli.

h *Idem fiat.* vt pro qualibet linea fiat taxatio quartæ partis vnius turon. pro modico autem plus taxatio non mutetur.

i *Bandẽ taxationem*, scilicet quę facta est tã de literis gratiosis quàm executoriis. §. in §. quæ de re.

k *Moderamine antedicto.* §. in verbo, hoc tamen.

l *Literas.* scilicet gratiosas & executorias.

m *Seruari volumus.* scilicet vt literæ gratiæ vltra decẽ, executoriæ verò vltra turon. xij. non taxentur.

n *Obseruent.* scilicet vt literæ gratiæ vltra x. turon. non taxentur vltra eam taxationem clausurarũ insolitarũ iuxta dictum moderamen.

o *Apponantur eisdem.* in salario ergo percipiendo per abbreuiatores de literis executoriis non distinguitur an ipsæ clausulas solitas contineant, ratio huius potest esse: quia cùm taxationem habeant de literis gratiæ, & vltra pro clausula insolita apposita, amplius super hoc in executoriis laborare non habẽt super nouo dictamine abbreuiationis faciendæ.

p *Duos tantum.* non ergo plures.

q *Hoc licet.* quarta pars.

r *Sic.* vt dictum est in §. precedenti, si verò.

f *Præstitarum literarum.* scilicet gratiæ.

Paupertatis ratio in multis est habenda.

t *Paupertati.* Not. rationem paupertati haberi in taxatione salarij: sicut & alibi in taxatione procurationis. extra de censi. cùm instãtia. & ca. procurationes. & in exactione mulctæ pecuniariæ. ff. de offic. præsi. l. illicitas. §. vlti. & in examinatione indiciali faciendo. de eius causa in corp. authen. de man. prin. §. sit tibi. col. iij. & in appellatione per eum in scriptis emittenda. ff. mãdati. l. si procuratorem. §. si ignorantes. & in multis aliis quæ solicitus indagator per se poterit inuenire.

u *In illa.* scilicet forma.

x *Octo turonen.* hic potes dicere quod dixi in parte secũda super taxatione decem vel duodecim turonen.

y *Inuiolabiliter.* q. d. vltra aliquatenus taxatio nulla fiat.

z *Et egenum.* f. releuandum, potissimè ne fame pereat: aliàs non releuans ipsum necare dicitur quo ad Deũ. lxxxvj. dist. c. pasce. ff. de lib. ago. l. necare. xl vij. dist. c. sicut hi.

a *Intelligit.* id est intendit & operam dat.

b *Propheticis.* scilicet prophetæ Dauid.

Psal. xl.

c *Edocemur.* in psalmo, Beatus qui intelligit.

d *Circa taxationem.* quinta pars.

e *Literarum.* scilicet de iustitia.

f *Rationabilis.* q. d. nõ excessiuus & onerosus, nec nimis exactor, nec delicatus, iuxta illud: Nec onerosus creditor, nec delicatus debitor audiendus est. ff. de pig. act. l. si seruos in fi. Vel dic melius rationabilẽ illum dici, qui solitꝰ est obseruari: vt sequitur. vnde facit per hoc in ar. quòd in talibus similibus taxationibus standum sit ei quod solitũ est seruari. ad hoc extra de offi. ord. dilectus. de sent. excom. venerabilibus. §. denique. lib. vj. C. de vec. vniuersi. ff. de decre. ab or. fa. l. vlti. ad municip. l. de iure. cum ibi not. de admi. tuto. l. fine hærede. §. Lucius. de euict. l. si fundus. sicut in aliis stylus & consuetudo curiarum locorum singularium seruandi sunt circa processus. arg. op. ad hoc. C. de ve. iur. enu. l. j. §. sed & si quæ leges. extra de constitut. ex literis: vbi de hoc. & per Hosti. de cri. fal. c. quàm grau. & per Inno. de offi. leg. ca. quòd translationẽ.

g *Maximè.* innuit per hoc q. seruanda esset solita taxatio etiam in literis quarũ taxatio scripta nõ reperitur in libro prouinciali.

Psal xl. Salutio scriptorum sunt in libro prouinciali comprehensa.

h *In libro prouinciali.* in quo libro cõueniri vidi verba quæ sequuntur, Circa salarium scriptorũ duximus prouidendũ, quòd scriptores pro literis quas scripserint, vltra taxationẽ infrascriptã nil exigant, vel etiam ipsõte oblatum recipiant: & si quis contra fecerit, dãs & recipiẽs excommunicationis sententia sunt adstricti. Taxatio autẽ pro literis scribendis talis est. Pro literis simplicibus scilicet super terris & rebus aliis &c. super visuris, super imectione matrimonium, super reuocandis alienatis, super monachatu sex denarios vsualis monetæ. pro literis in quibus consueuit poni præterea, vel iidem quoque, vel alias, nouem denarios. pro literis super defectu natalium. ix. denar. pro simplici confirmatione vel protectione quę bullãta est cum serico. xij. denar. pro confirmatione & protectione in vna litera xviij. denar. pro litera super absolutione monachorum. xviij. denar. pro litera, quoniam vt ait apostolus, danda cathedralibus ecclesiis & aliis magistris collegiis, quæ cum maiori diligentia est scribenda. xj. solid. pro priuilegiis x. solid. Aliàs autem in quibus certa & generalis taxatio in scriptis redigi non potest, propter diuersitatem ipsarum distributores qui pro tẽpore fuerunt, habita consideratione ad alias taxatas prout eis melius videbitur, melius taxare studebunt: & taxationẽ ipsarum tam impetratores quàm scriptores sub pœna eiusdem sententiæ obseruabunt. scriptores qui rescribendas gratis, gratis non rescripserint, antequam alias incipiant scribere, eadem excommunicationis sententia sint ligati. scriptores qui literas curiæ non scripserint antequam alias incipiant scribere, per septem dies à scripturæ officio sint suspensi. Verum si literæ curiales & rescribendę gratis scribẽdæ simul occurrant, negotium semper curię præferatur: petitionarij verò vltra x. solid. nihil exigãt pro aliqua petitione formanda. Sed & intra quantitatem eandem, prout negotij exegerit qualitas, & labor exposcerit, salario sint contenti. si verò negotium multum fuerit intricatum, ad cuius expeditionem labor & peruigil diligentia requirantur, tunc vltra dictam quantitatem intra tantum xx. sol. taxetur salarium arbitrio notarij quem impetrans duxerit eligendũ. Facit autem iste textus in argu. quòd scriptura antiquorum librorũ facit fidẽ. & super hoc vide quod not. tã per ordinarios quã per extraor. glossatores. extra de proba. cũ causam.

Rarum est eorum.

i *Literarum.* scilicet quæ per audientiam trãseunt, quę propter legis non consueuerunt.

k *Rationabilibus.* fortè ideo, quia romaninus in tãta abundantia nõ reperitur in loco curiæ citra mõtes existẽtis sicut turon. grossus. Vel quia fortè non sic publicum cursum habet sicut turon. gros. & fortè difficilius esset literas obtinentibus romaninum soluere propter sui raritatẽ quàm turon. grossum, cùm omne rarum dicatur earum. in auth. de cõsul. §. quantumcũque. in fi. col. iiij. lix. dist. ca. si officia. in fi. xiiij. dist. c. legimus.

l *Romanino.* id est pro romanino turon. grossus ponatur.

m *Vbicunq;* vt est videre in taxationibus literarũ gratiæ & executoriarũ. §. in §. qua de re. vel in taxatione clausularum solitarũ: vt §. in §. si verò. vel in taxatione regiſtri vel abbreuiatorum, vt in eodem §. ver. eandẽ. vel in taxatione literarũ

in forma

Universidad de Deusto
Biblioteca

in forma communi: vt 3. §. proxi.

a *Curia fuerit.* quæ vbi videatur esse: videas quod not. in capitu. execrabilis. in verbo, Romanæ ecclesiæ. & in cap. ad onus.

b *Citramontes.* sicut nunc de præsenti existit.

c *Pro turonensi ponatur.* forte quia ibi turon. nō sic publicum cursum habet sicut romanious, vel forte ex aliis causis quas dixi statim in glos. forte ideo.

d *Ad hæc.* extra pars.

e *Adiicimus sanctioni.* si. de vi. & ho. cle. cap. quoniam. §. vlt. Cle. v.

f *Quandoque cōtingit.* vnde ad hoc ius aptandū fuit. in cor. authen. vt debi. ma. & credi. §. quia verō. col. vij. ff. de legi. l. nam ad ea. de lib. leg. l. legaui.

g *Non culpa.* vbi ergo culpa vel aliquod de sequentibus interueniret in personā scriptoris: expensis eiusdem, non abbreuiatoris esset litera rescribenda.

h *Negligentia.* nouerca eruditionis dicta. lxxxiij. dist. cap. nihil. vtpote cuncta ledente, in cor. auth. de quæsto. §. hęc omnia. col. vj.

i *Ignorantiæ cæcitate.* Nota ignotātem dici cæcum. vnde & scribitur: quoniam quidam ignorantiæ nubilo turpiter excæcati. nec mirum: quia ignorantia mater dicitur cunctorum errorum. xxxvij. dist. cap. ignorantia. & scripturarum ignorantia, Christi dicitur ignorantia: vt 100. distinctio. capit. qui iuxta. & qui ea quæ Dei sunt nesciunt, à domino nesciuntur: iuxta illud, Ignorans, ignorabitur. 100. distinctione, capitulo qui ea. & hæc vera de illis qui habent à quo discerent, sed dare operam noluerunt. in aliis enim secus. xxxvj. distinct. §. verum. & argum. ff. de bon. possess. l. in bonorum. quis ordo in bonorum possessione seruetur. l. vtile. §. vtile. & §. vlt. de iur. & fac. ignor. l regula. §. sed iure. C. de ingen. manu. l. si auia tua.

Ignorans cæcus dicitur.

k *Desidia.* id est pigritiæ, non adhibita circunspectione vel diligentia.

l *Occupatione.* scilicet nimia aliorum negotiorum: quę frequenter neutrū de agibilibus bene agi permittit. C. de assessor. l. nemo. xv. q. j. presbyteros. de simili occupatione habes in cor. authen. de tabellio. §. & non fingant. col. iiij. extra de sent. ex com. si aliquando.

m *Distractione.* scilicet aliqua ad alios cogitatus: perdit enim memoriam bene agendorum mens alienis distracta cogitatibus. argument. lxxxiij, distinctione, capitu. nihil. ff. de cap. & postlim. reuer. l. nihil. nec sufficit aliquid legere nisi adiit & intelligere: vt dixi in decret. quia quorundam. §. nos autem. Vel dic distractione animo abbreuiandi, sicut dici consueuit quem fore distractum ab actu consueto vel exercitio, puta lecturæ vel alterius operis explicandi. quod sicut per exercitium suscepit incrementum. Cod. de re milita. l. milites. libro duodecimo. ff. de leg. iij. legatis seruis. §. ornatricibus. sic & per contrarium suscipit detrimentum. arg. ff. de iure fis. l. non intelligitur. §. diui fratres.

Lectura p exercitium suscipit incrementū.

n *Occasione.* forte dolo, malitia, odio, vel corruptione.

o *Grossa.* id est in grossum vel mundum redacta.

p *Procedit.* ad instar publici instrumenti ex protocollo nil addito nilque remoto procedere habentis. in cor. authē. de tabel. §. illud quoque. col. iiij.

q *Inepte formauerat.* iuxta stylum cancellariæ, vel considerata qualitate negotij in grossam redigendi.

r *Gratis.* id est nihilo exacto ab habente literam apostolicā obtinere.

de turoñ. gros. in taxationibus prælibatis fit mentio: intelligi volumus quandiu curia[a] fuerit citra[b] montes. Si verò vltra montes, Romæ scilicet, vel in aliis locis vel Italiæ partibus curia ipsa constiterit, in taxationibus antedictis romaninus pro[c] turoñ. ponatur. Ad[d] hæc prædictæ nostræ adiicimus[e] sanctioni, vt si forsan (quod quandoque[f] contingit) eueniat videlicet B quòd non culpa,[g] negligentia,[h] vel defectu scriptoris, vel ex ignorantiæ[i] cætitate, aut torpore desidiæ,[k] vel ex occupatione,[l] distractione[m] aut alia quauis occasione[n] abbreuiatoris qui notam ex qua litera grossa[o] procedit,[p] inepte[q] formauerat, eadem grossa literis gratis[r] fuerit[s] rescribenda: hoc ipsi scriptori[t] vel illi cuius[u] litera huiusmodi[x] fuerit rescribenda, nō noceat,[y] sed abbreuiatori[z] debeat imputari, in tantum vt eidem scriptori abbreuiator ipse satisfaciat[a] integrè, C iuxta taxationem[b] eiusdem grossæ literæ rescribendæ.

A

Cæterum[c] vt prędicta quæ à nobis pro vtilitate publica[d] sunt instituta salubriter, eo diligentiores sui[e] obseruatores inueniant, quo transgressores ipsorum maiori nouerint se pœna[f] percelli: statuimus vt præfati omnes & singuli tam literarum nostrarum quàm regiſtri nostri scriptores, quàm abbreuiatores notarum[g] ipsarum (quibus etiā abbreuiatoribus[h] specialiter vltra infra scriptas pœnas quatenus prædictas[i] taxationes obseruent, sub excommunicationis pœna[k] mandamus) qui contra præmissa fecerint, plus scilicet præfatas nostras beneficiales[l] literas vel notas[m] ipsarū vel earundē[n] in dicto regiſtro scripturas taxando, exigendo[o] vel recipiendo[p] pro ipsis quàm superius sit taxatum: vsque ad semestre[q] tempus officio in quo sic[r] deliquerint, sint eo ipso[s] suspensi. Et si secundo[t] sandæ procedunt: vt in §. præ. & sume. j. prædictas taxationes obseruent.

Fuerit rescribenda. ad arbitrium vicecancellarij & correctorum curiæ qui ad hoc sunt præpositi.

Scriptori. cui nihil imputari potest, si prout in nota reperit, illam scripsit.

Cuius. id est ad cuius commodum:

Huiusmodi. scilicet ineptè formata.

Non noceat. quia nec scriptor expēsis propriis, nec ille cuius est, pro rescribēda ipsa aliquid dare tenebitur, vt statim innuitur.

Abbreuiatori. ex cuius culpa vel facto apparet litera rescribenda.

Satisfaciat. scilicet de suo.

Taxationem. de qua vidisti §. in §. de qua re. & se.

Cæterum. septima pars.

Publica. vtilitati singulariū de se preferenda in cor. auth. de resti. & ea quæ parit. §. quamobrem. col. iiij. extra de postu. prælat. bonæ. j. cum si.

Sui. scilicet institutorum.

Pœna percelli. id est puniri. pœna enim vnius, metus est multorum. ff. de pœ. l. capitalium. §. famosos. C. ad l. Iul. repe. l. j. & in extraua. dierum.

Notarum ipsarum. ex quib[9] literæ grossandæ procedunt: vt in §. præ. & sume. j. prædictas taxationes obseruent.

Abbreuiatoribus. solum istis fit comminatiuum mandatum sub pœna excommunicationis, & non aliis. Sed hoc forte ideo, quia ab eis priusquam à scriptoribus procedit taxatio & exactio: quam factam frequenter indebitè scriptores de facili sequuntur,[a] quare ipsis, vtpote huius mali auctoribus, fit ista cōminatio. arg. lxxxvj. dist. c. tanta. xxiiij. q. vlt. ea. qui aliorum. extra de cle. exc. mi. c. latores. ff. de ser. cor. l. in hoc iudicium. C. ad l. Iul. de vi publi. l. quoniā multa. cum si.

a Cap. statuit. §. nouarum. de rescrip. lib. 6. ibi vide gl. fi. quidā dicit mag. vbi dicit Phi. cōtra de Anchia. quòd delegat[9] potest mittere cū effectu prouidere de salario. & de salario aduocatorum no. Alexan. in apostil. ad Bar. l. 1. §. aduocationis. ff. de varijs & extraor. cog. & vide domi. meā Stellā dec. Aurelianē sem resolu tissimū in l. Cod. de suffrag. Vant. Peccatum iteratum plus punit.

Prædictas taxationes. factas supra in §. qua de re. & sequenti.

Sub excommunicationis pœna. comminatio est, non sententia. C. cōminationes, epistō. l. interlocutio. no. extra de simo. cap. sicut.

Beneficiales. id est ad assequenda beneficia concedendas.

Notas ipsarum. quæ in vulgari appellari consueuerunt minutæ.

D

Earundem. scilicet literarum.

Exigendo. Exigere proprie est ab inuito extorquere. ff. de leg. iij. l. fideicommissa. §. fi rem. & quæ in frau. cre. l. pupillus.

Recipiendo. videtur intelligendum etiam à sponte soluētę vt differat à verbo præcedenti. & ar. ad hoc extra de cens. c. exigit. de reser. statutum. §. si quid autem. lib. vj. considerata potissimè vtilitate publica ob quā præsens cōstitutio emanauit: vt s. & est expressum in libro prouinciali: de quo s. est facta mentio superius in §. qua de re. & sequenti.

Semestre. id est sex mensium. de sup. negli. præl. licet.

Sic. scilicet plus taxando, exigendo, recipiendo quàm debeant.

Eo ipso. est ergo sententia suspensionis iuris. fi. de elect. quàm sit. lib. vj. in cor. authen. de rap. mulier. §. penul. col. ix. cum si.

Secundò. nota plus puniri peccatum iteratum. C. ad le. Iul. de vi publica. l. seruos. de seruit. fugit. l. quicunque. ff. de iur. patron. l. j. de pœnis. l. capitalium. §. solent. & l. aut damnum. §. quisquis. extra vt lite non contest. cap. quoniam. frequenter. §. vltimo. de testibus cogendis cap. ij. de maledicis, cap. statuimus. xxxiiij. dist. capitulo, quorundam. xxvj. dist. vna tantum,

fantum. contumacia enim facit cumulari pœnā. ff. de pœn. l. relegati. & remissionē veniæ crimina nisi semel cōmissa nō habent. C. de episc. audi nemo. deterior nāque dolus eius agnoscitur qui iteratò cōmittit, quàm qui semel deliquit. in cor. auth. de liti. §. omnem. circa fi. col. vnij. vbi de hoc not.

a *Eodem officio.* scilicet scriptoris, abbreuiatoris, regiſtratoris, & sic de aliis.

Officium maculat, qui in eo delinquit.

b *Maculare.* Nota officium aliàs de se licitum maculari vel vituperari dici per delinquētem in eo.

c *Priuatos agnoscāt.* in hac decre. sententiam iure priuatoriā inducit. fi. in ca. dierum. & de pœ. ca. felicis. lib. vj.

a *Satisfaciat.* scilicet de suo.

b *Taxationem.* de qua vidisti §. in §. de qua re. & se.

c *Cæterum.* septima pars.

d *Publica.* vtilitati singulariū de se preferenda in cor. auth. de resti. & ea quæ parit. §. quamobrem. col. iiij. extra de postu. prælat. bonæ. j. cum si.

e *Sui.* scilicet institutorum.

f *Pœna percelli.* id est puniri. pœna enim vnius, metus est multorum. ff. de pœ. l. capitalium. §. famosos. C. ad l. Iul. repe. l. j. & in extraua. dierum.

g *Notarum ipsarum.* ex quib[9] literæ grossandæ procedunt: vt in §. præ. & sume. j. prædictas taxationes obseruent.

h *Abbreuiatoribus.* solum istis fit comminatiuum mandatum sub pœna excommunicationis, & non aliis. Sed hoc forte ideo, quia ab eis priusquam à scriptoribus procedit taxatio & exactio: quam factam frequenter indebitè scriptores de facili sequuntur,[a] quare ipsis, vtpote huius mali auctoribus, fit ista cōminatio. arg. lxxxvj. dist. c. tanta. xxiiij. q. vlt. ea. qui aliorum. extra de cle. exc. mi. c. latores. ff. de ser. cor. l. in hoc iudicium. C. ad l. Iul. de vi publi. l. quoniā multa. cum si.

i *Prædictas taxationes.* factas supra in §. qua de re. & sequenti.

k *Sub excommunicationis pœna.* comminatio est, non sententia. C. cōminationes, epistō. l. interlocutio. no. extra de simo. cap. sicut.

l *Beneficiales.* id est ad assequenda beneficia concedendas.

m *Notas ipsarum.* quæ in vulgari appellari consueuerunt minutæ.

n *Earundem.* scilicet literarum.

o *Exigendo.* Exigere proprie est ab inuito extorquere. ff. de leg. iij. l. fideicommissa. §. fi rem. & quæ in frau. cre. l. pupillus.

p *Recipiendo.* videtur intelligendum etiam à sponte soluētę vt differat à verbo præcedenti. & ar. ad hoc extra de cens. c. exigit. de reser. statutum. §. si quid autem. lib. vj. considerata potissimè vtilitate publica ob quā præsens cōstitutio emanauit: vt s. & est expressum in libro prouinciali: de quo s. est facta mentio superius in §. qua de re. & sequenti.

q *Semestre.* id est sex mensium. de sup. negli. præl. licet.

r *Sic.* scilicet plus taxando, exigendo, recipiendo quàm debeant.

s *Eo ipso.* est ergo sententia suspensionis iuris. fi. de elect. quàm sit. lib. vj. in cor. authen. de rap. mulier. §. penul. col. ix. cum si.

t *Secundò.* nota plus puniri peccatum iteratum. C. ad le. Iul. de vi publica. l. seruos. de seruit. fugit. l. quicunque. ff. de iur. patron. l. j. de pœnis. l. capitalium. §. solent. & l. aut damnum. §. quisquis. extra vt lite non contest. cap. quoniam. frequenter. §. vltimo. de testibus cogendis cap. ij. de maledicis, cap. statuimus. xxxiiij. dist. capitulo, quorundam. xxvj. dist. vna

deliquerint in eodem, ipso facto eodē[a] officio (quod quantum in ipsis fuerat, maculare[b] conati sunt) perpetuò se priuatos[c] agnoscant. Nulli[d] ergo liceat &c. Datum Auenio. iiij. idus Decemb. pontific. nostri anno primo.

DE VERBORVM significatione.

Cùm fratres minores indumentis vilibus secundùm eorū regulam debeant indui, de qua vilitate sit intelligendum, hoc relinquit iudicio superiorū, præcipiens sub pœna excommunicationis illis obedire, & reprehendens fratres qui pro arbitrio suo habitus curtos, strictos et nouitatu plenos portabant: qui transgressores regulę non dicentur si in hoc superiorib[9] obsequūtur. Superiores etiam arbitrari poterūt an habenda sint granaria & cellaria pro necessariis ad victū colligendis. Tandem fratres ipsos hortatur ad obedientiā quā dicit paupertati et castitati esse præferendā. h. d. & est valde notabilis. Concor. c. exijt qui seminat. eod. titu. lib. 6. & clementina, exiui de paradiso. eo. titu.

CAPITVLVM I.

Vorundam exigit cæcæ scrupulositatis[c] ambiguum,[f] ac ipsorū quoda- C mulationē alibi sumitur aliter istud verbum. C. de postulando. l. velamento.

f *Obedientiæ.* sic not. regularem teneri ad præstandum obedientiam prælato suo. extra de tempo. ordin. cap. ad aures. vbi de hoc.

Obedientia est melior quàm victima.

a *Eodem officio.* scilicet scriptoris, abbreuiatoris, regiſtratoris, & sic de aliis.

b *Maculare.* Nota officium aliàs de se licitum maculari vel vituperari dici per delinquētem in eo.

c *Priuatos agnoscāt.* in hac decre. sententiam iure priuatoriā inducit. fi. in ca. dierum. & de pœ. ca. felicis. lib. vj.

d *Nulli ergo.* super hac clausula dic vt plene dixi in c. execrabilis. Zenz.

Diuisio textualis.

Vorūdā. Diuidē hāc decr. in partes. v. principales. In prima causa & occasio multiplex præmittitur. In secunda parte quorundam fratrū minorum à sui cōmunitate ordinis discrepantium assegatio multipharia subiūgitur: ibi in §. quapropter. In tertia constitutio ipsa in aliquibus declaratiua admittitur: ibi in §. quocirca. In quarta eius constitutionis cū aliis declaratæ contiuuatio subinfertur: ibi, in §. eodem modo &c. In quinta omnis formidinis suspicio remouetur: ibi propè fi. in §. nec formident.

e *Scrupulositatis.* id est credulitatis non ex causis probabilibus ortum habentis. sic exponitur hoc verbum per Hosti. extra de simo. per tuas. ij. quare talis credulitas hic cæca appellatur.

f *Ambiguum.* id est dubium. fi. C. de vsufruc. l. ambiguitatē. de testa. l. ambiguitates. de acqui. pos. l. nemo ambigit.

g *Indocta scientia.* sic forte dicta, quia à seipsis ipsam dicebant non à voce magistri: contra consilium Hieronymi. xvj. q. j. cap. fi clericatus. in fi. quæ non secundū sensum proprium, sed secundum patrum traditionem addiscenda & docenda, & ab eo & per eum qui eam à maioribus secundum veritatē habet. xxvij. dist. relatum. & arg. C. de excus. artificum. l. j. lib. x. ff. de dona. l. Aquilius. aliter enim scientia adulterina tradi & adipisci dicitur in prœ. digest. §. hæc autem tria.

h *Ne dicerimus.* quasi dicat, de illorum malis hīc dixisse sufficiat, vt per hoc plura dentur intelligi. arg. ff. ad Maced. l. j. in cor. auth. qui mo. na. effi. leg. §. & quidam. col. vj. cum no. in eis. Vel dicit se non dicere quod tamen dicit: vt alibi de resti. spo. literas. §. nos autem. C. de episc. & ele. l. fi quis non dicam.

i *Irreligiosa.* id est non religiosa, vt sic prima syllaba priuatiue vel negatiue exponatur. ar. ff. de re mil. l. milites. §. irreuerens. de iure pat. l. j.

k *Vana.* id est extrinsecus ostentatiua, vel in veritate non subsistens. arg. extra de consue. c. quanto.

l *Superstitiosa.* exponi potest, id est in obseruātiis extrinsecis inutilis & superuacua.

Religio vana dicitur.

m *Religio.* quasi religatio seu vinculatio.

n *Sum.* conceptibus, quod est j.

o *Manuū.* id est plus vult vel præelegit: & sumē verbū inhærere, quod est j.

p *Temere.* bene dicit temere, quia nullus suæ prudētiæ vel conceptui inniti debet iuxta verbū sapientis. extra de cōsti. c. ne innitaris. nec in agēdis suo sensu vel leuitate duci. xj. q. iij. summopere. extra de consti c. j.

q *Conscientię.* in hoc nō bene nec rectè informatę. ar. extra de tempo. ordi. ad aures. de simo. c. per tuas.

r *Velamento.* exponę, id est, velamine vel palliatione seu simodo indocta & scientia (ne dixerimus[h] quòd irreligiosa[i] horum sit vana[k] & in hoc superstitiosa[l] religio[m]) vt dum suis[n] mauult[o] temere[p] sub conscientiæ[q] velamento[r] cōceptibus, quàm prælatorum ordinis sui cum obedientiæ[s] merito[t] prouidè[u] inhærere sententiis, nos post prædecessorum nostrorum & præsertim felic. recor. Nicolai[x] iiij. ac piæ memoriæ Clementis[y] v. Romanorum pōtificū, super intellectu & obseruatia regulæ[z] ordinis fratrū minorum, declarationes[a] salubriter[b] editas, solidas[c] quidem & claras & lucidas,[d] multaq; maturitate[e] digestas, nostras domino fauente indubias[f] ip sorum prædecessorum declarationibus declarationes adiungamus: g sicque dies[h] diei eructet verbum, & nox nocti scientiā manifestet, ne perperam paucorum[i] dicti ordinis fratrum (quod absit) inscitia, recta ipsarum declarationum C hoc collige papam declarationem super regula religionis posse facere. cùm enim omnis regula ritè dictata ab ipso saltem per approbationem processerit, extra de reli. do. cap. ne nimia. & co. titu. cap, religionum. lib. vj. & argu. xj. dist. cap. quis nesciat. ad illum potest & debet spectare declaratio vel interpretatio, ad quem pertinuit editio. C. de legi. l. vlt. & de vete. iur. enucle. l. j. §. ne autem. in fi. extra de senten. excom. inter alia. xj. q. iij. ex his. nec mirum, cùm etiam super articulis fidei possit declarationem facere. xxiiij. q. j. quoties. & c. hæc est fides. & patet in decre. cùm inter nōnullos. vbi de hoc dixi.

Papa potest super fidei articulo declarationem facere.

b *Salubriter.* id est, ad salutem animarum.

c *Solidas.* id est firmas, quæ inconcussæ seruandæ sunt donec per illum qui potest, in totum vel in partem fuerint reuocatæ. arg. xl. distin. cap. consequens. & ca. nostro. xxv. q. ij. cap. j. & ij. in corp. authen. de admi. offic. §. vlt. col. iij. cum similibus.

d *Luctdas.* quia constitutio principis debet esse clara, non obscura. iiij. dist. ca. cæterū autem lex. & non per signorum captiones, nec per compendiosa ænigmata, sed per literarum consequentiā est scribenda & exemplificanda. ar. C. de vete. iur. enu. l. j. §. quod autē. in contrā facientem pœna falsi locū habet: vt eo. tit. l. ij. §. eandem autem pœnam. alias est versus sub §. hoc autem.

Constitutio principis qualiter scribēda est.

e *Maturitate.* cum qua & non cū leuitate vel præcipitatione facienda est constitutio principis. C. de legi. l. humanum. & in prœ. lib. vj. sicut & sententia proferenda. ar. C. de sen. ex breuiculo recitan. l. ij. xj. q. iij. cap. summopere. extra de re iudi. pastoralis. §. verum. Cle. v.

f *Indubias.* id est indubitatas.

g *Adiungamus.* alias adiungentes. hoc non incongruū nec insolitum existit: cùm & omissum per anteceſſorē, per successorem suppleri & induci frequentissime sit repertū. arg. ff. de testi. l. quæsitum. extra de referi. c. literis.

h *Dies diei, nox nocti.* verba sunt psalmographi prophetæ Dauid.

i *Paucorum.* sed quomodo dicit paucos, cū multi essent fratres id quod sequitur facientes? Respondeo quòd pauci dicuntur respectu multo maioris numeri aliorū. xlv. dist. c. disciplina. vbi vigintitria milia hominū pauci dicuntur respectiue. ff. de verb. sign. l. maiore. extra de cle. excom. mi. c. latores. & ibi not.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a *Verba.* super quibus ex quo recta sunt & clara, nulla debet fieri in obscurum ædificatio. ff. de leg. iij. l. ille. §. cùm in verbis & arg. ff. de verb. oblig. l. continuus. §. cùm ita.

b *Conuertens in deuium.* id est, peruersum intellectum: forte ampliectētes declarationem verborum ipsorum mente circunuenta, contra iura. ff. de legi. l. contra legem. extra de reg. iur. in ca. certum est. lib. vj. cùm potius esset contrariū facien dum: scilicet verba offendere vt mens seruetur. Co. de lib. præ. l. iij. ff. qui petūt. l. scire. §. ad aliud. de iure pa. l. adigere. §. quamuis nō. extra de verb. sig. c. intelligētia. & dicta l. contra legem.

c *Illaq.* declarationum verba.

d *Suis.* sume verba, accommodans sēnsibus, quæ sequūtur.

e *Eis.* expone, scilicet sensib⁹. vel eis, scilicet verba declarationum conuertentibus, in deuium.

f *Contraria.* maximē attenta verborum mente.

g *Accommodans.* id est, applicans vel inducens.

h *Ingrata Deo.* sume verbum reddatur, quod est j. & enumerat sex incōmoda, quæ ex tali scientia proueniunt. & hoc est primum. & per hoc quod dicit, ingrata Deo. est penitus excludenda. ar. in cor. auth. vt non luxu. contra naturam. in prin. col. vj.

i *Superioribus contumax.* secūdum incommodum, & ex hoc etiam est tollenda. ar. vj. q. iij. c. finautē nobis. & ca. seq. extra de maio. & obe. c. ij. ar. ff. de re mili. l. iij. §. bello. & l. miles. §. irreuerens.

k *Præfato ordini detrahens.* tertium incommodū, & per hoc suam turpitudinem ostēdens, cū turpis sit pars suo vniuerso non congruens. viij. dist. c. quæ contra. & aliter viuere volēs quàm se habeāt mores eorū inter quos viuit, suspitiosus aut intemperans est. xlj. dist. c. quisquis. xij. dist. alla. & arg. extra de sta. reg. recolentes.

Viue secundum mores eorū inter quos viuis.

l *Odiosa confratribus.* quartum incommodum & nō odiosa, sed potius debuisset per mutuam cōuersationē affectuosior & charior reddi. ar. C. de castren. pecu. l. cum allegas. li. xij. ff. eo. tit. l. si fortè. lxiij. dist. c. vota ciuiū. & §. principibus. extra de elect. innotuit. §. multa.

m *Vnionem scindens.* quintum, ex quo solo detestabilis est habenda, cum solum in congregatos in vnūm spiritus sanctus veniat. xxiiij. q. j. §. si autem. & congregatis in vnum aliquibus, Deus in medio eorum esse dicitur. Matth. xviij. j. quæstione. j. cum scriptura. xviij. quæstione. j. cap. alienus. talem vnionem scindens, diaboli opera subministrat, tollēs inter homines mutuam charitatem, sine qua etiam concurrentibus omnibus aliis bonis operibus non est salus, teste apostolo. de pœ. dist. ij. c. euidenter. & di. iij. ca. si quis autem. & propheta clamante, bonum & iucundū est habitare fratres in vnum.

Salus non est sine charitate.

n *Si valeat.* id est, crescat seu valere vel crescere pmittatur. nō enim debet intelligi nec exponi hoc verbū, valeat, id est de se teneat, cùm certū sit eam non tenere: vtpote multa mala inducentem.

o *Scandalum allatura.* sextum incommodum, & ob hoc intolerabilis est dicenda. illa enim quæ sine peccato mortali omitti possunt vel committi, sunt ob vitandum scandalum omittenda & etiam committenda. j. ad Corint. viij. extra de no. ope. nun. ca. cùm ex iniuncto. xij. dist. cap. illa. quia nihil cum scandalo &c. de præscri. nihil. x. q. iij. cauēdum. xj. q. iij. nolite.

Scādalū est vitandum.

p *Flagitat.* id est desiderat vel affectat.

q *Profugatis.* id est, procul fugatis siue pulsis.

r *Incommodis.* quæ sunt sex: vt prædixi.

s *Minor.* s. quàm sit papalis in quo hodie sumus.

t *Haberet.* impropriè videtur loqui textus: nō enim gradⁿ vel status (cùm sit quid inanimatū) dicitur habere personā: sed persona dicitur habere statum vel gradū, vel esse in illo. arg. xl. dist. c. multi. & ff. de decur. l. eos.

u *Incenderit.* id est, incitauit, vel inflammauit.

x *Seruitutis.* à seruiendo dictæ, & per istam similitudinem appellat imperator se seruum. C. de offi. præfec. præto. l. quas gratias. circa fi. primæ columnæ. & notarius seruⁿ publicus dicitur. ff. de adop. l. non aliter. instit. eo. tit. §. cùm autem. & C. eo. tit. l. ij.

y *Iugum.* fi. xj. dist. c. in memoriam.

z *Illius religionis.* scilicet fratrum minorum.

verba [a] conuertens [b] in deuium, illaque [c] suis [d] eis [e] profecto contraria [f] accommodans [g] sensibus, ingrata [h] Deo, superioribus [i] contumax, præfato [k] ordini detrahens, odiosa [l] confratribus, vnionem [m] scindens si [n] valeat reddatur, ac graue in populos scandalum [o] allatura, quin potius (vt nostra vehementer flagitat [p] intentio) antedictis profugatis [q] incommodis, [r] hæc sancta minorum fratrum religio ad quam iamdudum (cum minor [s] nos gradus haberet [t]) dilectionis & deuotionis feruor incanduit, [u] nūc verò post susceptum à nobis apostolicæ seruitutis [x] iugū, [y] ad illius [z] religionis gubernationem, protectionem, defensionemque interius [a] exteriusque [b] propitiam pastoralis [c] curæ solicitudo non angit, [d] paternæ [e] cogit prouidentiæ debitum, [f] ac internæ charitatis zelus accēdit, quieta [g] pace gaudeat, sancto proficiat otio, [h] in numero [i] ac merito [k] quàm & plurimū augeatur, blandeque [l] in redeuntium [m] filiorum suæ scilicet professionis ruat oscula, [n] macte [o] vitulum, corūque [p] liberis, [q] & sedula corruat in tes. in fine col. iij.

Viue secundum mores eorū inter quos viuit.

Mundi miseria est vallis lachrymarū.

Virtus gradibus augetur.

Pater filiū corrigere debet.

f *Debitum.* hoc dicit, quia sicut ad patrem carnalem spectat correctio filij in omni licita disciplina. xxxviij. dist. ca. legāt. extra de simo. licet Heli. C. de emen. propinquo. l. j. sic & patris spiritalis est subditū ob errorem corripere & increpare. xlv. dist. c. j. xxiij. q. iiij. forte. ne sanguis subditorū &c. extra de offi. ordi. c. irrefragabili.

g *Quieta pace.* ad quam procurandā inter subditos quicūque præsidēs anhelare debet. in cor. auth vt differētes iudices. in prin. col. ix. ff. de offi. præfi. l. congruit. v. q. ij. c. si primates. xxiij. q. v. c. non fruſtra.

h *Otio.* status ergo religionis dicitur esse in otio, scilicet quo ad meditationem solicitudinis tēporalis: vt hic, & extra de regu. licet. §. si verò.

i *In numero.* scilicet personarum.

k *Merito.* scilicet vitæ & virtutum. C. de stat. & ima. l. & virtutum.

l *Blandeq.* quasi dicat non subdole, sed cum animi syncēritate, sicut fecit Iudas osculo filium hominis tradens.

m *Redeuntium.* scilicet ad vnitatem & obedientiam suæ religionis: de quibus redeuntibus gaudere debent præsidentes ad instar Christi plus gaudentis super vno peccatore pœnitentiam agente, quàm super xcix. iustis qui non indigent pœnitentia: vt scribitur in euangelio: & legitur xxiij. q. iiij. §. ex his. & argu. C. de hæret. l. Manichæos. ff. de re mi. l. non omnes. §. vlt.

n *Osculā.* osculum quandoque præstatur ad decipiendum: vt fuit in Iuda proditore osculo Christum tradente: & tale osculum omnino est prohibitum: immo iustiora reputantur vulnera amici quàm voluntaria oscula inimici. Prou. xxvij. cap. v. q. v. non omnis. &. c. non osculatur. quum corpore cū osculato esse videatur, mente tamen & animo cōtrarius est: quare multo nequior fore censetur quàm foret euidēs inimicus. xciij. dist. in. cap. si inimicus. & C. de dona. l. data. cum ibi not. quandoque autem præstatur ad reuerendum & obediendum: & istud aliquando est permissum: vt est videre in osculo quod præstatur summo pontifici in pede.[a] C. de domes. & protec. l. j. lib. xij. cum ibi not. quandoque verò præbetur ad designandum consensum in malum, puta adulterij vel fornicationem: & hoc iure damnatur. ff. de adult. l. quod ait lex. quandoque ad ipsum designandum in bonum, puta coniugalem affectum, vel pacis inductiuum, vel iniuriæ remissiuum: & tunc est permissum. C. de donationib. inter vi. & vxor. l. si à sponsa. extra de sponsalib. duo. cap. j. lxiij. dist. cùm Hadrianus. institutionib. de iniuriis. §. vltimo. quandoque etiam præbetur nedum ad inducendum cōsensum præsumptum: sed vt omāia finita esse pacis osculo denotentur. de consecratione distinct. j. cap. si episcopus. & distinct. ij. ca. paceм. iuxta verbum prophetæ, Iustitia & pax osculatæ sunt.

Osculū datū à sponsa facit vt sponsalitia largitas matrimonio non secuto salum pro dimidia restituatur.

Do. mus. §. est & alius. inst. de do. l. si à sponso. C. de do. ante nu pti. & de osculo vide glos. 3. l. 1. ff. de extraordi. crimi. ca. nec aliqua. 27. q. 1. Fost.

o *Macte vitulum.* scilicet minorum religio in signum gaudij & lætitiæ de illorum regressu, ad instar patris qui de reuersu filij aberrantis gaudens vitulum saginatum occidi fecit.

p *Eorumq.* scilicet redeuntium.

q *Liberis.* quasi dicat, spontanea & prona.

a *Odor trahat.* id est, inducat & solicitet.

b *Charitas attrahat.* id est, non se reuocet & inclinet.

c *Lucidet.* id est, manifestet.

d *Qua.* scilicet charitas.

e *Miseria.* no. mundi miseriam conuallem lachrymarū dicit: vt in antiphona beatę virginis, Salue regina.

f *Humiliatione.* iuxta verbū prophetę, Cor contritū & humilia. &c.

g *Puritate.* q. d. nō ficta, ab omni fictione & hypocrisi depurata. ar. xxviij. q. ij. §. ex his. de pœ. dist. ij. c. j. vbi charitas.

h *Dispositi.* quasi p gradus.

i *Proficiat.* circa qđ dicit ꝓpheta, & ambulabunt de virtute in virtutē. vnaquęq; enim virtus quasi quibusdam gradibus augetur. de pœ. dist. ij. dum sanctā. & c. charitas in quibusdam.

k *Permanens.* p inchoatiouem boni operis.

l *Tendētib⁹ gradibus.* cū inchoata ad perfectum protrahitur. m *Facta se melior.* cū in eiusdem bonæ operationis pfectione & consummatione solidatur. de pœ. dist. ij. cum sanctum.

u *Despicias.* per solicitudinis tēporalium depositionem.

o *Cōplectatur.* s. per contemplationem.

p *In patria.* s. cælesti. omnipotes enim Deus producto fructu falcem mittit & messem sua defecat: qua cū vnūquęque ad operā pfecta perduxerit, tēporalē vitam per missam mortis sententiā incidit, vt granum suū ad cælestia regna perducat. d. c. cū sanctam.

q *Tantò.* id est, intantum apertius. quod est j.

r *Apertius.* in virtutum quippe nostrarum gradibus Deus ascendere dicitur: quia in tanto nobis sublimior ostenditur, quanto nos ter animus à rebus infimis separatur. d. c. cū sanctam. in fi.

f *Huius peregrinationis.* scilicet vitæ temporalis.

t *Illos.* scilicet gradus.

u *Consenderit.* scilicet per contemplationem & bonorum operum perfectionem.

x *In eius.* scilicet ecclesiæ.

y *Dignoscetur.* ς. dominus vel eius gloria: quia eius gloria p illius incrementa declaratur. quantò enim sanctā ecclesiam ascendēdo proficit, tantū Deus omnib⁹ hominibus ex eius virtute innotescit: vt d. c. cùm sanctam. in prin. legitur.

z *Quapropter.* secunda pars.

a *Periculis.* quæ colliguntur ex parte præcedenti.

b *Ad illa.* scilicet incommoda & pericula summouenda, quod est j.

c *Remedia.* quia quę medicamēta morbis exhibēt, hęc iura negotiis. in cor. auth. hæc cōstitutio innouat. col. viij. & nouis morbis &c. extra de iur. calum. cæterum.

d *Fidelium.* inter quos per prędicta incommoda scandalum generabatur: vt in parte præcedenti.

e *Materiam.* No. tollendum fore omnē modū & occasionē mali. ad hoc extra ne cleri. vel mo. c. vt periculosa. & lib. vj. & per contrarium opportunitas ad bonū subministrāda est. de elect. cum ex eo. lib. vj. iuxta illud, Da sapienti occasionē, & sapiētior erit. xxiij. q. v. ca. vides. de hoc Ianus dixit in c. execrabilis. in gl. si habes.

Mundi miseria est vallis lachrymarū.

Virtus gradibus augetur.

Pater filiū corrigere debet.

a Barb. tamen. l. 2. de cleric. ver. salutē. ad fin. dicit doctorem ꝓpter excellentiā recipiendā à pontifice ad osculū z quod sibi factū dicit Ang. in l. 2. C. de sent. pas. si verū dicat, figura Barb. Deus sct. & de effectu a. sculi vide gl. 1. quam Felin. dicit centū manibus notan dā. c. super abbatia. de offi. deleg. & osculū datū à sponsa facit vt sponsalitia largitas matrimonio non secuto salum pro dimidia restituatur.

Do. mus. §. est & alius. inst. de do. l. si à sponso. C. de do. ante nu pti. & de osculo vide glos. 3. l. 1. ff. de extraordi. crimi. ca. nec aliqua. 27. q. 1. Fost.

Odor trahat.

Charitas attrahat.

Lucidet.

Qua.

Mundi miseria est vallis lachrymarū.

amplexus, profecto cùm ipsius religionis odor [a] trahat, charitas attrahat, [b] scientia lucidet, [c] oratio mereatur, quę [d] in conualle lachrymarum huius scilicet mundi miseria, [e] vel cordis contritione & humiliatione [f] purissima [g] ascensiões in corde suo disposuit, [h] vt non solùm in virtutem de virtute proficiat: [i] sed in eisdem virtutibus permanens [k] quasi quibusdā harum ad pfectionem tendentibus [l] gradibus de die in diem facta [m] se melior ascendat in altius: terrena despiciat, [n] ac cælestia complectatur: [o] sicque tādem diuino numine collocata in [p] patria tantò [q] Deum secundum huius sanctæ ascensionis gradus cognoscat apertius, [r] quantò nunc in huius [s] peregrinationis angustiis illos [t] conscenderit [u] altiores. nam secundum Dauid prophetam eximium, dum sanctam ecclesiam Deus suscipiet, in [x] eius gradibus dignoscetur. [y]

Virtus gradibus augetur.

Pater filiū corrigere debet.

Quapropter [z] tantis incommodis tantisque eiusdem ordinis excitati periculis, [a] ac ad [b] illa salubribus & opportunis per eiusdem sedis prouidentiam circumspectam adhibendis summouenda remediis, [c] nostræ solicitudinis studium conuertētes ad Dei laudem, beati Francisci præconium, eiusque præfati ordinis pacem, consolationemque fidelium, [d] necnon minus cautis minusque habentibus, inobediendi vel euagandi occasionis subducendam materiam, [e] ad trepidandum vbi timor non [f] aderat, scrupulosam [g] caliginem [h] detergendam, eosque suauiter [i] deducendos vt filios [k] ad ipsius religionis gremium velut matris. [l] Diligenti [m] super his perscrutatione & matura deliberatione [n] præhabitis de fratrum nostrorum consilio infra scriptas declarationes, cōmissiones, ordinationes & præcepta, quæ inferius inseruntur, duximus adiūgenda.

Pater filiū corrigere debet.

In primis cùm dicatur in regula quòd illi qui promiserunt obedientiam, [o] habeat [p] vnam tunicam cum caputio, & aliam sine caputio qui habere voluerint: [q] Item quòd fratres omnes vestimentis vilibus [r] induantur: & super prędictorum [s] verborum sensu à præfatis prædecessoribus nostris Nicolao & Clemente declarationes (vt præmittitur) lympidæ [t] emanarunt: dictusque Clemens huius vilitatis iudicium [u] ministris custodibus seu gardianis ordinis prædicti duxerit committendum, [x] eorum super [y] hoc conscientias onerando: [z] & ca. cùm inter nonnullos.

Religiosi an velle & nolle habeant.

q *Voluerint.* illas ergo habere, meræ voluntatis est. ar. ff. de iud. l. non quidquid. C. quomodo & quando iud. l. j. in his ergo fratribus minoribus velle liberum relinquitur, sicut & velle cibo & potu refici. & hoc ideo, quia sine istis vita humana sustentari non potest. ff. de ali. leg. legatis. de verb. sig. l. verbo victus. j. q. iij. ū quis obiicit. sicut & quo ad alia velle habere dicuntur. xj. q. iiij. c. monachum. extra de regul. licet. & ibi ratio de hoc redditur, & xix. quæst. ij. ca. duę sunt. aliàs enim regulariter velle vel nolle habere non dicitur. de ele. fi religiosus. de testa. c. ij. de sepul. c. vlt. lib. vj. xvj. q. j. non dicatis.

Clerici in vestimentis decorē quærere nō debēt.

r *Vilibus.* hoc per regulam causa ducendæ humilitatis institutum fuit: na & clerici seculares in vestibus ac calceamētis decorē quærere nō debēt. xlj. dist. ca. clericus. extra de vi. & ho. cle. c. clerici. xx. q. iiij. in sum. & c. j. sicut nec in cātando lenitatē vocum. xciij. di. c. cantāres. & c. in sancta. ornatus enim intrinsecus frequenter quē ad voluptatē & elationem inducit: iuxta id, Incompositio corporis incompositionem indicat mentis. xlj. dist. c. vlt.

Iudiciū est æquioris

s *Prædictorum verborum.* in vestimentis vilibus.

t *Lympida.* id est clarę, non obscurę sed dilucidæ.

u *Iudicium.* i. determinationem & declarationem: vel ꝓpriè potest sumi: quia super hoc isti qui sequuntur per decr. Cle. v. videntur iudices cōstituti. aliter autem alibi sumitur hoc verbum, iudiciū. super quo vide quod no. insti. quibus nō est permis. fa. test. §. præterea.

x *Committendum.* vt in decr. exiui. §. præterea. cū in regula.

y *Super hoc.* quæ vestimenta vilia vel non reputentur.

z *Onerādo.* periculosum est istud onⁿ si cūra fiat: cū ex hoc peccatum

Universidad de Deusto
Biblioteca

pecetum mortale incurratur. xxviij. q. j. §. ex his. extra de restī. spo. literas. §. porrò. simile habes alibi vbi habentis aliquid facere cōscientia oneratur. extra de hære. c. statutū. §. vlt. li. vj. de sepul. dudū. §. verum. de relig. do. c. ij. §. vt autem. de iure pa. c. j. §. præcipimus. Cle. v. extra de iureiu. c. mulieri.

a *Nec ob hoc.* f. quòd papa Cle. vestimentorum vilitatē illorū duxit iudicio cōmittendam.

b *In quibusdam.* hoc dicit, quia illi respectualiorum pauci erant: vt dixi in parte præcedenti, in verbo, paucorum.

c *Plus sapere.* hoc est contra doctrinā apostoli ad Roman. xij. ca. de pœ. dist. in. iij. ca. adhuc instant. extra de renun. ca. j. lib. vj.

d *Quæstionum.* ad quas decidēdas fuit opus declarationibus, quę infrà subiiciuntur.

e *Vestimentorum.* id est qualis longitudinis, latitudinis grossitiei, subtilitatis, formæ, & figuræ deberent esse vestimēta: quinimo ad expositionem huius verbi vide quod not Guli. de rescript. tibi. lib. sexto.

f *Licentia.* scilicet fratrum.

g *Propterea.* scilicet quòd dicebāt se debere indui vilibus vestimentis.

h *Strictos.* & sic vilitatem vestimentorum credebant referendam etiā ad curtositatem, strictūrā, squaliditatem ipsorum.

i *Squalidos.* exponi potest hoc verbum, id est viles vel tristitiam indicantes. arg. ff. de iniur. l. vestē. & l. item apud. §. hæc autē ferē. vbi simile verbum reperies.

k *Nouitate plenos.* in hoc isti fratres malè attendebāt quod scribitur, In rebus nouis constituendis euidēs debet esse vtilitas, vt discedatur ab eo quod diu æquū visum est: & ideo reprehensione digni fuerunt. xj. dist. c. quis nesciat. no. extra de consue. cùm consuetudinis.

l *Disireparent.* in hoc contra mores aliorum gesta sunt pro morum illorum diuersitate vitanda, tanquā turpia reputata. viij. dist. c. quod cōtra mores. & adde quod dixi in parte præcedenti, in verbo, detrahens.

m *Nec eos.* scilicet habitus.

n *Deponerent.* suam inobedientiam ostēdentes. ar. de temp. ordi. c. ad aures. de offi. ordi. quanto.

o *Resumendos.* quod tamen facere tenebantur. arg. extra de vi. & hon. cler. c Deus qui.

p *In hoc.* s. deponendo habitus quos portabant, & in resumendo communes habitus aliorum.

q *Non parendum fore.* & hoc malè dicebant, cum præcepto superioris de se iusto vel saltem de quo est dubium, fit obtemperandum. xxiij. q. j. c. quid culpatur. no. de temp. ord. cū ad aures & de hoc. ff. de reg. iu. l. factum à iudice. & extra de regu. iur. cap. quod quis mandato. lib. vj. & ibi etiam de hoc dixi.

Præcepto superioris etiam dubio parendum est.

r *Et suum.* scilicet habitum.

s *Sic.* scilicet curtum & strictum.

t *Despectum.* per hoc fortè dicentes ipsum magis humilem reputandum.

u *Regularem.* id est regulæ (secundum eos) conuenientem.

x *Cruciformem.* id est cruci cōformē, quæ cōsistit ex stipite in longū porrecto, & brachio in trāsuersum extenso. sic dicebant de habitu suo, cuius longitudinē stipiti crucis, & ipsius habitus manicas extensas brachio in transuerso stipitis extenso fortè comparabant.

y *Cæterorum.* secundum communitatem ordinis faciēdam.

z *Superfluū.* propter longitudinem.

a *Irregularémque.* id est, non sic regulæ conuenientem sicut suum.

b *Opinioni.* sub. q̄ suum habitum depone re, & aliorum habitum suorum superiorum arbitrio habere tenerentur.

c *Repetitam.* supra in parte præcedenti, & in isto & dicto ca. exiui de paradiso. §. præterea.

d *Insilla.* scilicet declaratione Clementis.

e *Iudicium.* expone vt §. in simili verbo, iudicium.

f *Inibi.* scilicet in ipsa declaratione Clementis.

g *Seruent.* per hoc videbatur eis quòd in præmissis superiorum suorum stare iudicio minimè tenebantur, quasi aliorum habitum nō reputarēt vilem, sed irregularē & superfluum: vt supra sed in hoc verbo, declarationis clemē. conuertebantur in deuium, vt prima parte dicitur, quare eorum intellectus in hoc reprimitur: vt in parte sequenti tradit.

h *Præsertim.* id est maximè. simi. de foro competen. si diligenti.

i *Prædicti Nico.* scilicet tertij. aliàs quarti, in decre. exiit. de verb. sig. lib. vj.

k *Semper.* id est omni tempore.

l *Fratribus.* scilicet minoribus.

m *Reluceat.* quam non relucere dicebāt in habitibus aliorum.

n *Ipsis.* scilicet fratribus.

o *Eorum.* scilicet fratrum minorum.

p *Vt asserunt.* si verè quod sequitur dicebant, aliquē colorē habere videbantur, qui tamen eis non sufficit: vt j. §. proxi. sequitur.

q *In omnibus.* hoc verbum sic vniuersale & indefinitum, eis sic dicendi occasionem aliqualem dare videbatur, quæ nec eis proficit: vt §. proxi.

r *Et paupertas.* volentes per hoc fortè dicere, q̄ talis vilitas & paupertas habetur & denotatur in breuitate & strictura habitus quem portabant.

s *Existerent.* secundum illorum intentionem.

t *Quas gererent.* s. curtas & strictas.

u *Quas darent.* s. longas & superfluas secundum eos.

x *Tenebantur.* fundantes se in quibusdam verbis regulæ, & in quibusdā generalibus cōstitutionibus ordinis quas allegabant, vt suprà.

y *Generali ministro.* scilicet ordinis minorum.

z *Aderant.* id est præsentes erant.

a *Breuitatis causa.* No. iuxta id quod dici consueuit, gaudēt breuitate moderni. ad hoc ff. ad l. Aquil. ita vulneratus. §. æstimatio.

b *Ex aduerso.* s. illos sequi debere superiorum suorum iudicium in deponendo vestes quas portabāt, & in reassumēdo illas quas illis offerebant.

Eisdem.

Iudex sententiam latus multa rimari debet.

† Fortè iterum vsquam non obtemperādū superioriquāde sequeretur inconueniēs (quod ipsi secuturum putabant) Felic. cap. si quando. de reseri. lib. 6. Font.

a *Eisdem fratribus nostris.* scilicet cardinalibus.

b *Scripto.* id est in scriptis.

c *Proposita.* & sic per assertionē partium causæ merita fuerunt pandita. C. si per vim vel alio modo. l. vlt. extra de in integ. resti. c. tum ex literis. §. prosperimus.

d *Ex fratrib⁹ nostris.* s. cardinalibus.

e *Deputatis.* scilicet auditoribus.

f *In prædictis.* scilicet in vestib⁹ dimittēdis quas portabāt, & reassumendis quę offerebātur eisdem.

g *Pluries repetita.* ad maiorem fortè indaginem & examinationem. arg. xxxv. q. ix. grauc. xxx. q. v. iudicatem. extra de side instru. cum Ioannes. §. verum. Co. de eden. l. ij. in prin.

h *Quocirca.* iij. pars.

i *Rationibus prædictis.* scilicet in proxi. §. hinc inde allegatis.

k *Et aliis.* scilicet de nouo propositis.

l *Illis.* scilicet tam primò quàm sequenter propositis.

m *Plenius.* id est plenè, vel plenius quàm ante.

n *Intellectis.* per hoc collige habentē iudicare prius debere iura & rationes partium cum diligentia rimari & intelligere, nōn se in feréda seu tētia præcipitare. C. de sen. ex breui. reci. l. ij. & xj. q. iij. summopere. extra de do. & contu. olim. cum ibi not. de iudi. pastoralis. §. verū. cle. v. vbi de hoc dixi.

† *Vide hic quæ ego notaui in ca. statutum. in §. assessores. super glo. vltq. quatur. de resc. li. 6. Font.*

Prout enim hic papa fecit, cæteri eius exemplo ducti facere debēt: quia docti viri cautelā &c. lxxxj. dist. c. legitur. & arg. extra de re iu. in causis. C. de legi. l. vlt.

o *De prædictorū.* sub hac clausula die vt not in decr. execrabilis.

p *Pratangitur.* in §. quapropter.

q *Decreuerit.* in dicta decre. exiui. in §. præterea.

r *Consuetudinem.* iuxta quam quæhbet patria & prouincia gaudet in suo sensu, secundum Hieron. lxxxvj. dist. veniam. extra de sepul. certificari. & ar. ff. de admini. tu. l. fine hęrede. §. Lucius. de legi. j. si seruus plurium. §. vlt. quod vi aut clam. l. prohibere. §. si præses.

f *Conditionem.* id est qualitatem. simile. ff. de vsur. l. sed & si quidem. §. j.

t *Pretium.* quod iuxta consuetudinem mensurarum regionis & qualitatem eiusdem ipsius vile & non vile reputatur: vt hic, & probatur in cor. auth. de col. in prin. col. ix. & in x. col. de pace te. §. post natale. ff. de contrahen. empt. l. imperatores. de eo quod certo loco. l. ideo. ad legem Falcid. l. pretia. §. vlt.

u *Duxerit committendum.* quia ad omnes regiones non poterit certus pretij numerus assignari: vt dicto §. præterea.

x *Continetur.* & patet dicta decre. exiui. §. præterea. cum in regula.

y *Authoritate committimus.* videntur ergo isti super hoc iudices ordinarij dati à lege vel saltē à principe, à quibus quis forsan dicitur ordinariam iurisdictionem. ar. ij. q. vj. quod ar

inde coram nobis & eisdem fratribus a nostris scripto b lecta, verboque fuēre proposita c ac etiam coram aliquibus ex fratribus d nostris prędicti super hoc deputatis e à nobis præsertim per aliquos ex fratribus dicti ordinis qui in prædictis f communitatibus aduersabātur eisdem, fuerunt pluries g repetita. Quocirca h nos seriosius rationibus i prædictis auditis & k aliis, illisque l plenius m intellectis n, volentes perpetuum præfato finem dare negotio, de prædictorū o fratrum nostrorum consilio declaramus & dicimus, quòd cùm (sicut prætangitur p) dicatur in regula quòd fratres omnes vestimentis vilibus induantur, & cùm vilitatem huiusmodi vestium tam habitus quam interiorum tunicarum illam præfatus Clemēs intelligi debere decreuerit q, quæ secundum consuetudinem r vel cōditionem s patriæ debeat quantum ad coloré panni & pretium t vilitas meritò reputari, atque consequēter huius vilitatis iudicium ministris, custodibus, seu gardianis prædictis (ipsorum super hoc cōscientias onerando †) duxerit u committendum: prout in eiusdē Clementis literis super hoc confectis plenius continetur x: in eorundem ministrorum custodum, seu gardianorum eodem modo iudicio est relictū. Nosque nihilominus prætorum ministrorum, custodū & gardianorum iudicio præsentium authoritate y cōmittimus, determinare videlicet, arbitrari, atque præcipere cuius longitudinis & latitudinis, grossitiei & subtilitatis z formæ siue figuræ atque similitū accidentium a esse debeant tam habitus, ipsorumque b caputia c, quàm interiores tunicæ quibus d fratres omnes minores dicti ordinis induūtur: ac insuper cuius e quantitatis fque vilitatis indui eos ipsis vestimentis oporteat, & an g in vestimentis huiusmodi secundum regulam & declarationes eorundem prædecessorum nostrorum & præfatas ordinis constitutiones, reluceat h asperitas, vilitas & paupertas: vtrūmne quantū i ad colorem, vilitatem, paupertatem quoque ac cætera † accidentia supradicta fratres vestimentis induantur vt debent: super quibus k eorundem ministrorum, custodum, & gardianorum conscientias oneramus l: Statuentes & districtè præcipiendo mandantes m quòd in prædictis n & his similibus o eorum p arbitrium determinationem siue iudicium, generalis quidem in totius ordinis q: prouincialium verò in prouincia rum ministrorum ac custodum & gardianorum administrationib⁹, custodiis ac gardianiis siue cōsimilibus ordinis memorati cōmissis eisdem r fratres omnes s & singuli sequi omnimodè t illisq; parēre u per omnia x teneantur y: Ac insuper quòd illorum z sequendo arbitriū, a determinatione siue iudicium b, timus, determinare videlicet, arbitrari, atque præcipere cuius longitudinis & latitudinis, grossitiei & subtilitatis z formæ siue figuræ atque similitū accidentium a esse debeant tam habitus, ipsorumque b caputia c, quàm interiores tunicæ quibus d fratres omnes minores dicti ordinis induūtur: ac insuper cuius e quantitatis fque vilitatis indui eos ipsis vestimentis oporteat, & an g in vestimentis huiusmodi secundum regulam & declarationes eorundem prædecessorum nostrorum & præfatas ordinis constitutiones, reluceat h asperitas, vilitas & paupertas: vtrūmne quantū i ad colorem, vilitatem, paupertatem quoque ac cætera † accidentia supradicta fratres vestimentis induantur vt debent: super quibus k eorundem ministrorum, custodum, & gardianorum conscientias oneramus l: Statuentes & districtè præcipiendo mandantes m quòd in prædictis n & his similibus o eorum p arbitrium determinationem siue iudicium, generalis quidem in totius ordinis q: prouincialium verò in prouincia rum ministrorum ac custodum & gardianorum administrationib⁹, custodiis ac gardianiis siue cōsimilibus ordinis memorati cōmissis eisdem r fratres omnes s & singuli sequi omnimodè t illisq; parēre u per omnia x teneantur y: Ac insuper quòd illorum z sequendo arbitriū, a determinatione siue iudicium b,

a *Similiū accidentiū.* puta ad colorem magis vel minus nigrū vel brunum.

b *Ipsorumq.* scilicet fratrum.

c *Caputia.* cui⁹ quātitatis vel formę existant.

d *Quibus.* s. habitibus, caputiis & tunicis.

e *Cuius.* id est qualis, quo ad pretium.

f *Quantāq.* quo ad grossitiem vel subtilitatem.

g *Et an.* repete eorum iudicio est relictum.

h *Reluceat.* in tali relucētia asperitatis & vilitatis admonebātur à sua cōmunitate discrepātes: vt §. pxo. §. quæ cōtra eos hic superiorum iudicio est commissa.

i *Quantū ad colorem.* & in hoc & sequentibus illi immittebantur, sed nec ipsis suadentur, vt sequitur.

k *Super quibus.* a vestigiorum eorundem, hucusque expressis.

l *Oneramus.* hic dic vt dixi s. proxi. §. in verbo, onerando.

m *Mandantes.* cōtra tale mandatū præceptum veniēs peccaret mortaliter. arg. xiij. q. j. quod præcipitur. extra de verb. signi. an his. de ma. & obe. c. ij. quis. qui fil. sint leg. per venerabilem. §. rationibus. ad fi. ff. de re mili. §. in bello. no. Host. de offi. ordi. c. inter cętera. §. vlti. de treuga & pa. cap. j. & Ber. de offic. ordi. ea quæ. & dixi de æta. & quali. c. j. Cle. v.

n *In prædictis.* s. pxi. declaratis.

o *Similibus.* arbitrarie consideratis, cū non sint ipsa similia omnia in iure expressa: vt j. sequitur. ar. ad hoc extra de offi. deleg. de cautis. ff. de leg. j. l. si domus. §. in pecunia.

p *Eorum.* scilicet ministrorum & aliorum. s. & j. nominatorum.

q *In totius ordinis.* administrationibus, quod est j.

r *Eisdem.* scilicet generali, prouinciali, ministris, custodib⁹, gardianis.

s *Omnes.* vt vniuersi: vt differat à verbo sequenti.

t *Omnimodè.* quasi dicat, excusationibus. s. expressis & aliis quibuscunque friuolis reiectis.

u *Parere.* id est obedire vel obtemperare.

x *Per omnia.* intellige licita. in aliis enim magis Deo quàm homini parendum est. xj. q. iij. qui resistit. & c. Iulianus. & c. si dominus. & c. non semper.

y *Teneantur.* hoc verbum necessitatē parendi videtur imponere: vt dixi in decre. execrabilis.

z *Illorum.* s. ministrorum & aliorum. s. nominatorum.

a *Arbitrium.* i. voluntatem vel ordinationem. ar. ff. de verb. oblig. l. si quis arbitrium. C. de contrahen. empt. l. vlt.

b *Iudicium.* expone vt §.

† Not. hic expressum qp cui competit cognoscere de principali, competit etiā cognoscere de iis quæ cōsequentur accessit. vide glo. ff. j. e. in extraug. ad cōdatorem. Font. Peccat mortaliter qui venit cōtra mandatum præceptumq papæ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a *Illisq;*. scilicet ministris & aliis.
b *Parendo*. id est obediendo.
c *Nec sint*. scilicet quo ad rei veritatem.
d *Nec dici possint*. quo ad vulgi opinionem.
e *Constitutionū transgressores*. nec mirū, cùm omnino ex præcepto constitutionis

illisque[a] parendo, [b] nec[c] sint nec dici[d] possint vel debeant, nec ipsi seipsos autument suæ regulæ vel constitutionum[e] sui ordinis transgressores, maximè[f] cùm nec expresse vel determinatè in prædicta fratrum minorum dicatur regula vel declarationibus ante dictis, quantæ longitudinis, quantæ latitudinis, quantæ grossitiei vel subtilitatis, qualis formæ, qualisve figuræ huiusmodi debeant[g] esse vestes, sicut nec qualis quantæque vilitatis eas esse oporteat exprimitur in eadem: sicque quodammodo eadem vrgente necessitate, æquitate non[h] impari, vero sensu, veroque id regulæ suadentibus intellectu, eiusdem Clementis inhærentes vestigiis, præfatorum ministrorum, custodum, & gardianorum in[i] prædictis horumque

Ordo minorū posset totum per papā tolli.

similibus fore iudicium declarare compellimur, [k] illaque[l] eis[m] (vt prædicitur) committere inuitamur. [n] Non enim particularium omnium certa potest dari scientia, [o] neque eorum (cùm infinita[P] sint) contingit[q] fieri disciplinam: [r] non ars, non regula circunstantias singulas accidentiaque cuncta complectitur: [s] habent in[t] illis minores maioribus[u] obsequi, [x] illisque intendere, [y] non in certis[z] solum, verumetiam in dubiis: [a] & in certis præsunt [b] artibus quibus [c] obediant, præsunt regulis singulis quibus obtemperent disciplinis, vt illarum[d] finis[e] egregius debitis[f] obsequentium[g] ministeriis subsequatur. Sic iudicās cūcta[h] rimatur & discutit, leges casib[9]i applicat, canonum decreta secernit. [k] sic morbis aggrauat[9] medicum, [l] sic virtus constans

Negotia plura sunt quàm vocabula.

Lex de infinitis constitui non potest.

Infinitas an reprobatur.

na. §. vlti. & idē si tractetur de obligatione pri[9] inducta post ampliāda, etiam si verba obligationis sint de se flexi ilia ad finitatem vel infinitatem. ff. de leg. iij. l. fideicommissa. §. si quis.
q *Contingit*. scilicet scientiam.
r *Disciplinam*. id est doctrinam.
f *Complectitur*. de arte probatur. ff. de legi l. non possunt. de regula. idem. ff. de reg. iur. l. omnis definitio.
t *In illis*. scilicet circunstantiis & accidentibus.
u *Maioribus*. C. de offic. præfec. præto. vr. l. studentibus. de offi. rec. pi ouin l. potioris. xcv. dist. ca. ecce. & ca. esto subiectus. extra de maio. & obed. sobtæ. de censi. omnis anima. vniuersitas enim alia ratione subsistere non posset, nisi magnus ordo distinctionis graduum eam seruaret. lxxxix. dist. c. ad hoc.
x *Obsequi*. id est seruire in suo gradu. xciij. distin. à subdiacono.
y *Intendere*. id est obtemperare vel obedire.
z *In certis*. de quibus non est dubiū quin in eis si certa sunt quòd sint iusta, inferiores superioribus parere debeāt. extra de maio. & obe. c. j. & ij. & c. illud. xj. q. iij. c. abfit, de re. iur. nō potest dolo.
a *Dubiis*. an sint iusta vel non, ob bonū obedientiæ. xxiij. q. j. quid culpatur. extra de temp. ord. ca. ad aures. vbi de hoc. & plenius per Host. ff. de iud. si quis ex aliena. si quis ius dicen. nō obtem. l. j. extra de ap. si duobus. de hoc scripsi extra de reg. iur. c. quod quis mandato. lib. vj.
b *Præsunt*. exponi potest scilicet maiores: obediant, scilicet minores. Vel potest exponi præsunt scilicet minores artib[9] vel disciplinis.
c *Quibus*. scilicet cum quibus obediant vel obtemperent.
d *Illarum*. scilicet artium & disciplinarum.
e *Finis egregius*. scilicet assecutio salutis æternę: cū obediētia maior quàm victima censeatur. extra de maio. & obe. illud.
f *Debitis*. ideo dicit forte debitis, quia ad indebita quis obsequi nō tenetur: vt dixi s. in verbo, per omnia. vel dicit debitis, vt denotet obsequia fore per minores superioribus[9] debita, vt s.
g *Obsequentium*. id est, obedientium.
h *Cuncta rimatur*. xxxij. dist. iudicantem. extra de fide instr. cùm Ioannes. §. verum. C. de eden. l. is qui apud quem.
i *Casibus*. scilicet occurrentibus quotidianis. ff. de libe. le. l. legaui. de vsuc. l. si iusto.
k *Secernit*. id est, seorsum cernit, parat & inducit ad casuū emergentium decisionem.
l *Medicum*, deposcit, quod est j. ad hoc in cor. authen. hæc ꝛc. consti-

Ordo litę.

cōstitutio innouat. in prin. colla. viij. ff. de var. & extraor. l. medicus. extra de pœni. & remiss. omnis. §. sacerdos. cū simili[b].
a *Prudentemq;*. cum discretione dicta aliarum virtutum matre. j. q. v. præsentium. extra de offic. cust. cap. j. de re iud. pastoralis. §. verùm. Clem. v.
b *Vt appetit*. scilicet sensu proprio indiscretè ducto. xxxvj. dist. cap. si quis vult. xxxviij. dist. relatum. & ar. ff. de dona. l. Aquilius. in prœ. Digestorū. §. hoc autē. c *Corruat*. i, in totum vel in promptum periculum incidat. C. de bo. quæ lib. l. vlti. §. filij autem. iuxta illud, Væ soli & c. extra de stā. mona. nionachi. lxxxj. dist. cap. in ommbus. extra de æta. & quali. cap. cùm sit ars.
d *Vt non quærit*. nullus enim casum sui appetere præsumit, sed ascensum. extra de cle. non resi. c. j. xxiij. dist. legimus. C. de numera. & actu. & chartula. l. nulli. li. xij. quemadmodum ciui. munc. indi. l. ma ioribus. lib. x.
e *Taliter*. scilicet vt appetūt à sua cōmunitate discrepātibus.
f *Non ordo*. ad hoc in cor. authen. de hęre. & fal. §. inordinatum. col. j.
g *Adsit*. id est, præsens sit.
h *Quod absit*. scilicet iuxta votum nostri ordinis.
i *Discordia*. quæ de se pacis est æmula, mater litium, materia iurgiorū: vt in prœ. Decre. & hic adde quod dixi s. parte prima in verbo, vnionem scindens.
k *Vt capita*. iuxta illud, quot capita, tot sentētiæ. de consecr. dist. iiij. c. sicut in sacramentis. extra de concess. prębo. quia diuersitatem. ff. de lib. vniuersi. l. j. de arbi. item si vnus. §. principaliter.
l *In stolidis*. i fatuis, vel capitaneis probabilitare nō suffultis.
m *Phantasia*. exponi potest hoc verbum, id est nō vera sed falsa sententia, non à veris doctoribus, sed à sensu capitaneo inducta. xxiij. q. vlti. c. hæresis. & c. quid autem. xj. q. iij. cap. summopere. extra de constit. c. ne innitaris.
n *Eodem modo*. quarta pars.
o *Inuitati*. id est inducti: vt exposui s. in proxi. §.
p *Et duorum*. nō ergo vnius solius, & ita trium ad minus debet expectari consilium & assensus in his quæ sequuntur, scilicet gardiani & duorum de conuentu sacerdotum.
q *De conuentu*. non ergo aliunde, cùm illi melius præsumantur scire loci necessitatē quam foranei. ar. xciij. distin. illud. extra de elect. postquā. ff. de quæst. l. de minore. §. tormenta.
r *Loci*. de cuius fratrum sustentatione agitur.
f *Discretorum*. arbitraria hæc consideratio.
t *Sacerdotum*. non videtur ergo sufficere ab inferioris ordinis fratribus petere consilium & assensum, de quibus sequitur. arg. extra de elect. c. nemo. lib. vj. alias videretur frustra appositum illud verbum. cōtra. xix. dist. c. si Romanorum. de priui. si papa. lib. vj. ff. de vsur. si stipulatus. de lega. j. & quidē. Et hoc intellige si in conuentu sint duo sacerdotes discreti: alias videretur sufficere expectare consilium vel assensum aliorum, attenta mente constitutionis volentis necessitati fratrum loci prouidere. arg. ad hoc. ff. de condit. & demonstra. l. in testamento. & arg. eorum quę no. in simili per Inno. & Hostien. de elect. quia propter. in ver. tres.
u *Antiquorum*. qua antiquitate? Dicas quòd arbitraria, cum non sit hic vel alibi super hoc expressa. arg. ad hoc. ff. de leg. iij. l. non aliter. in fin. cum ibi not. & per Inno. extra vt lite nō

Discordia est materia litium.

Sententiæ tot sunt quot capita.

conteſt. quoniam. & quia hic non curatur de antiquitate ætatis sed temporis quo isti ordinem sunt ingressi. arg. extra de maio. & obed. cap. statuimus &c.
x *Consilio & assensu*. non valet consilium nisi assensus expectetur. argu. extra de offic. deleg. cap. venerabili. & super hoc vide quod nota. per Compo. de constitut. cap. penult. & quod alias plenius dixi, ne sede va. cap. j. lib. vj.
y *Duxerit relinquendum*. vt in d. decreta. exiui. §. rursus.
z *Ex iam expertis*. scilicet dudum retroactis temporibus, ex quibus aliquando præsumitur in futurum. xxiiij. quæst. v. cap. si apud. ff. de re milit. leg. non omnes. §. à barbaris. de accusa. leg. si cui. §. habendę. extra de re. iu. c. semel. lib. vj. extra de præsum. mandata. & c. scribam. vbi de hoc. & plenius in summa Hosti. eod. titu. §. ij. ver. tertia di uisio.
a *Cellariis*. in quibus bladum & vinum recolligunt.
b *Inuenire*. quia forte ibidem non reperirentur venalia, nec sperantur prouenire ex eleemosyna.
c *Quo casu*. scilicet vbi non possent aliter verisimiliter vitæ necessaria inuenire.
d *Continetur*. d. cap. exiui. §. rursus.
e *Sub eadem forma*. simul & separatim, & alijs. s. proxi. expressis.
f *Eo casu*. scilicet proxi. expresso, id est vbi nō possent credibiliter vitæ necessaria inuenire.
g *Qualiter*. id est per quem modum.
h *Vbi*. id est, in quo loco.
i *Quando*. id est quo tempore. arg. ad hoc extra de accusat. qualiter.
k *Granum*. non exprimit quod vel quale: & ideo de quocunque grano ad vitam necessario intelligendum videtur. arg. ff. de verb. sign. l. frugem.
l *Vinum*. sed nunquid alia quæ sunt ad vitæ sustentationem necessaria, videntur hic permissa conseruari: puta pisces, casei, oua, & similia? Videtur quòd sic: quasi in omnibus sit eadem ratio. Sed contra: quia hic certorum conseruandorum grani & vini scilicet expressio, in non expressis aliud statuisse videtur. argu. xxv. distinctio. qualis. extra de præsumpt. nonne. ff. de iudi. leg. cùm prætor. & in alijs regulam prohibitoriam confirmare. ff. de fun. instru. leg. quæsitum. §. idem respondit domo. & argu. ad hoc dicta l. frugem. & licet sic tenere forte tutum videretur: nam vbi aliquid generaliter prohibetur: quod expresse non conceditur, intelligitur denegari: vt dicta decreta. exiui. §. porrò cum dictus. tamen propter identitatem rationis quod prius dixi satis est de iure rationabile, & per text. sequentem in prædictis & similibus.
m *Reponere*. conseruanda, quod statim sequitur.
n *Præcipiendo mandantes*. dicas hic vt dixi s. parte proxim. in versi. mandantes.
o *In prædictis*. id est, qualiter, vbi, quando, quoties granum &c. vt s. proxi.
p *Et his similibus*. puta oleo, caseo, piscib[9], ouis, & similibus. & sic ista similitudo referatur ad talia.
q *Cum gardiani tamen*. hæc verba & sequentia determinatè ponuntur; vt dixi s. proxi.
r *Fratres omnes*. scilicet vniuersi: vt differat à verbo sequenti.

Infinitas an reprobatur.

† *Non dicā hic an refert dicere, cū consilio. De consilio vide Bart. in leg. 1. §. si plures. ff. de instito. Ioā. An. & post eū Albe. in rē. null[9] ex consilio. de re. iur. li. 6. & de materia huius text. est gl. posita in cle. men. exiui. §. rursus. et nota ex isto text. quòd nemo quantumlibet sanctus debet à se abdicare omnimodam curam sui corporis. Fontanus.*

Ordo litę.

† *Nisi ista dicto addita fuisset, nō fuissent alij obligati consilio obseruare. ca. ne pro defectu. de elec. ca. cùm olim, de arbit. & cum alteri consulens se nō obligret. l. 2. in fi. ff. mā. non est etiā alter adstrictus sequi. in authent. iusiur. quod præsab. §. & æquius. col. 2. nisi vbi lex iubet consilio sequi, sicut hic, et l. impuberibus. ff. de susp. int. tunc enim licet mutetur aliquando persona cōsulens, nunquā tamen illa cuius cō silio requirendum est. l. a. l. si cum. §. quæ mutauit. ff. si quis cau. in tur. Fonta.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

a *Obsequi.* id est, obedire.
b *Omnimodè.* hoc verbum & aliud quod sequitur, scilicet teneantur, necessitatem imponere videntur: vt §. dixi.
c *Illorum.* scilicet ministrorum & custodū. & verba sequentia expone vt dixi §. proxi. §. versi. hac insuper.
d *Transgressores.* hic dicas vt dixi §. proxi. §. in glo. nec mirum.
e *Ideoque.* scilicet quia parendo in præmissis iudicio superiorum, non sunt nec possunt dici regulæ vel constitutionum ordinis transgressores.
f *Sanctæ obedientiæ.* hæc verba contra transgressores dura sunt: vt supra dixi.
g *Sub excommunicationis pœna.* talia verba comminationem non sententiam inducunt: nisi aliter constaret de mente ipsa proferentis. argu. Cod. commina. epist. leg. interlocutio. in cor. authen. de armis. §. hanc igitur. cum si. cum ibi not. colla. vj. & sic nota extra de sim. sicut. de sagit. cap. j. de iure pa. relatum. & de hoc etiam per Innocen. extra qui matrimonium accusa. pot. cap. cùm in tua.
h *Ipsius generalis.* nihil dicit hic de mandato ministrorum vel custodum: quare videtur quòd depositio de qua sequitur, solum habeat de necessitate fieri ad mandatum generalis ministri. si enim de his idem voluisset, hoc vtique expressisset: quod cùm non fecit, pro omisso debet haberi. ar. extra de deci. ad audientiam. Cod. de cadu. tol. l. j. §. si autem deficientis. ij. quæst. v. consuluisti.
i *In præsentibus.* scilicet literis.
k *Vel appellationibus.* repete non obstantibus.
l *Qua.* scilicet priuilegia, & alia. §. proxi. numerata.
m *Derogare.* in aliis ergo in quibus non derogarent, in suo robore remanebunt: quia quod non mutatur &c. C. de testa. sancimus. de appel. præcipimus.
n *Vacuamus.* hic not. principem ex causa reuocare priuilegia vel libertates concessas: cùm & talia ex causa multiplici perdi possint. not. de deci. ca. fugg est. um.
o *Subtrahantur.* collige hic meritum religionis perimi in subdito, si se ab obedientia subtrahat: & superiori præiudicium generatur cui obedientia est præstāda, per subtractionem eiusdem, vnde tanquam spoliatus ad eam restituitur, licet aliàs eiectionem violentam non probet. de re iud. c. subtracta. vbi hoc no. per Inno. & Hostien.
p *Paupertas.* scilicet istorum ostenditur in rebus.
q *Integritas.* scilicet in carne.
r *Maximum.* in superlatiuo gradu, quo ad mentem.
s *Prima.* scilicet paupertas.
t *Rebus.* dominatur, quod est j. proxi.
u *Secunda.* scilicet integritas, de qua scribitur quòd sola est possibilis animas Deo repræsentare. in cor. authen. de leno. §. sancimus. col. iij.
x *Tertia verò.* scilicet obedientia.
y *Quos.* scilicet mentem & animum.

obsequi[a] omnimodè, [b] illisque parêre per omnia teneantur: Ac insuper quod illorū[c] sequendo arbitrium, determinationem siue iudicium, illisque parendo, nec dici possint vel debeant, neque ipsi seipsos autument suæ regulæ vel constitutionum sui ordinis transgressores. [d] Ideoque [e] omnes & singulos fratres antedicti ordinis minorum, qui strictos, curtos & difformes habitus ab ipsius generalis ministri & aliorum de dicta communitate habitu coram nobis & fratribus nostris & aliis in Romana curia detulerunt vel deferunt, monemus & hortamur in domino, eis nihilominus in virtute sanctę obedientiæ,[f] & sub [g] excommunicationis pœna per apostolica scripta mādantes, quatenus ad mandatum ipsius [h] generalis deponant quos deferunt habitus, & aliis iuxta eiusdem generalis arbitrium, determinationem siue iudicium (vt suprà prędicitur) induantur: Ipsique generali in omnibus istis & aliis & per omnia secundum beati Francisci regulā & prædictas prædecessorum nostrorum declarationes, concessiones & commissiones in ipsis declarationibus comprehensas, & nostras contentas in præsentibus, [i] humiliter obediant, pareant & intendant: non obstantibus quibuscunque priuilegiis, indulgentiis, literis, libertatibus, immunitatibus vel exemptionibus, eis vel alicui ipsorum à prædicto Clemen. concessis, vel appellationibus [k] ab eis vel ipsorum aliquo ad se. apo. interiectis, quæ [l] inquantū possent derogare [m] præsentibus, viribus vacuamus. [n] Religio nāque perimitur, si à meritoria subditi obedientia subtrahantur. [o] Magna quidem pauperтas, [p] sed maior integritas, [q] bonum est obedientia maximum, [r] si custodiatur illæsa. nam prima [s] rebus, [t] secunda [u] carni, tertia [x] verò menti dominatur & animo, quos [y] velut effrænes [z] & liberos [a] ditioni [b] alterius, humilis iugo [c] propriæ [d] voluntatis adstringit. Ad hanc [e] itaque fratres prædicti non inuiti, sed [f] sponte redeant. hanc [g] velint & appetant. hanc magnis desideris concupiscant, illudque [h] votis canticorum ingeminent, Osculetur me osculo oris sui, charitatis [i] vtique & dilectionis religionis huius obedientia sancta purificans. [k] nam meliora sunt vbera [l] tua (præceptorum [m] siquidem & consiliorum [n] quædam nutrientia [o] pocula) vino, vnguentis optimis, scilicet bonæ famę [p] fragrantia suauitatis odorē. [q] Nec [r] formident hi ad obedientiam ordinis deo auctore dum redeunt: nam prælatos suos (vt firmiter speramus, [s] eisque iniungimus [t]) sibi benignos & mites [u] inuenient, cęteros [x] dulces atque palpabiles [y] † tractabiles per mutuam cōuersationem, & ca. non osculatur.

a *Obsequi.* id est, obedire.
b *Omnimodè.* hoc verbum & aliud quod sequitur, scilicet teneantur, necessitatem imponere videntur: vt §. dixi.
c *Illorum.* scilicet ministrorum & custodū. & verba sequentia expone vt dixi §. proxi. §. versi. hac insuper.
d *Transgressores.* hic dicas vt dixi §. proxi. §. in glo. nec mirum.
e *Ideoque.* scilicet quia parendo in præmissis iudicio superiorum, non sunt nec possunt dici regulæ vel constitutionum ordinis transgressores.
f *Sanctæ obedientiæ.* hæc verba contra transgressores dura sunt: vt supra dixi.
g *Sub excommunicationis pœna.* talia verba comminationem non sententiam inducunt: nisi aliter constaret de mente ipsa proferentis. argu. Cod. commina. epist. leg. interlocutio. in cor. authen. de armis. §. hanc igitur. cum si. cum ibi not. colla. vj. & sic nota extra de sim. sicut. de sagit. cap. j. de iure pa. relatum. & de hoc etiam per Innocen. extra qui matrimonium accusa. pot. cap. cùm in tua.
h *Ipsius generalis.* nihil dicit hic de mandato ministrorum vel custodum: quare videtur quòd depositio de qua sequitur, solum habeat de necessitate fieri ad mandatum generalis ministri. si enim de his idem voluisset, hoc vtique expressisset: quod cùm non fecit, pro omisso debet haberi. ar. extra de deci. ad audientiam. Cod. de cadu. tol. l. j. §. si autem deficientis. ij. quæst. v. consuluisti.
i *In præsentibus.* scilicet literis.
k *Vel appellationibus.* repete non obstantibus.
l *Qua.* scilicet priuilegia, & alia. §. proxi. numerata.
m *Derogare.* in aliis ergo in quibus non derogarent, in suo robore remanebunt: quia quod non mutatur &c. C. de testa. sancimus. de appel. præcipimus.
n *Vacuamus.* hic not. principem ex causa reuocare priuilegia vel libertates concessas: cùm & talia ex causa multiplici perdi possint. not. de deci. ca. fugg est. um.
o *Subtrahantur.* collige hic meritum religionis perimi in subdito, si se ab obedientia subtrahat: & superiori præiudicium generatur cui obedientia est præstāda, per subtractionem eiusdem, vnde tanquam spoliatus ad eam restituitur, licet aliàs eiectionem violentam non probet. de re iud. c. subtracta. vbi hoc no. per Inno. & Hostien.
p *Paupertas.* scilicet istorum ostenditur in rebus.
q *Integritas.* scilicet in carne.
r *Maximum.* in superlatiuo gradu, quo ad mentem.
s *Prima.* scilicet paupertas.
t *Rebus.* dominatur, quod est j. proxi.
u *Secunda.* scilicet integritas, de qua scribitur quòd sola est possibilis animas Deo repræsentare. in cor. authen. de leno. §. sancimus. col. iij.
x *Tertia verò.* scilicet obedientia.
y *Quos.* scilicet mentem & animum.
z *Effrænes.* id est, sine freno & temperie. simile. ff. de testibus. l. j. §. fina. extra eodem titulo cap. significauit. & ca. cùm causam.
a *Liberos.* ab omni subiectione.
b *Ditioni.* id est, potestati vel imperio, extra de elect. quorundam, & cap. si religiosis. lib. vj. alibi autem verbum ditio, exponitur pro iurisdictione, in cor. authen. de non eligendo secundo. nubentes. in fin. de fideiussor. in fine. collatio. j. in præmio insti. §. j.
c *Iugo.* id est subiectione. simile. xxj. distinctione, cap. in memoriam.
d *Propriæ.* id est spontaneæ cui violentia non infertur. xxxij. quæstione. v. §. j. vnde scribitur, Voluntarium filii mi litem eligit Christus: voluntarium sibi seruum auctionatur diabolus. xv. q. j. cap. non est.
e *Ad hanc.* scilicet obedientiam.
f *Sed sponte.* ne aliàs & rem & meritum perdant. dicto. §. ex his.
g *Hanc.* scilicet obedientiam.
h *Illudque.* scilicet quod legitur in Canticis.
i *Charitatis.* sine qua non est salus æterna. de pœn. distin. ij. §. euidenter. & distincti. iij. si quis autem.
k *Purificans.* scilicet quem ab omni peccati macula, si seruetur illæsa: vt §. proxi. & ad hoc in cor. authē. de mona. in prin. colla. j.
l *Vbera tua.* hoc alibi legitur, quòd dulcior est religiosa castigatio, quàm blanda remissio: & dulciora sunt amici vulnera, quàm voluntaria oscula inimici. v. quæstion. v. non omnis. &, ca. non osculatur.
m *Præceptorum.* de se necessitatem importantium. xiij. q. j. cap. quod præcipitur. extra de verb. sig. ca. in his.
n *Consiliorum.* liberam cuiusque voluntatem excitantium. iiij. distin. c. vlt. xiiij. q. j. quia ergo. & ca. quisquis.
o *Nutrientia.* scilicet animum.
p *Bonæ famæ.* ad cuius conseruationem quisque debet attendere. alias crudelis dicitur. xij. q. j. nolo.
q *Odorem.* bona ergo alicuius fama odorē bonum dare dicitur, cùm sine virtute animi non subsistat. ad hoc extra de accu. c. licet. ff. de quæstionibus. l. de minore. §. tormenta.
r *Nec formident.* v. pars. & expone formident, id est timeant & per horrescant ferocitatem vel sæuitiam prælatorum.
s *Speramus.* nam de quocunque præsumendum est bonum in dubio. extra de præsump. dudum. &. ff. de leg. ij. cum quidam. & licum pater. §. rogo.
t *Iniungimus.* ex præcepto ergo tenentur superiores ad reddendum se mites & benignos.
u *Et mites.* hoc dicit, quia superioris nimia asperitatis increpatio, nec correctionem recipit nec salutem. xlv. dist. cùm beatus. & c. disciplina. ff. ad leg. Aquil. l. nunquam.
x *Cæteros.* f. non prælatos: scilicet eiusdem ordinis fratres.
y *Palpabiles.* id est, tractabiles per mutuam cōuersationem.

Ditio est arquinocum.

Voluntarium miles à Deo eligitur.

† Al. placabiles.

Famam nec gligēs, crudelis est.

Præsumitur bonum de quolibet.

arg. ad

arg. ad hoc. C. de eroga. mili. annonæ. l. cùm allegas. lib. xij.
a *Fratres in Christo.* in quo omnia vnum consistunt. in cor. auth. de mona. §. huic nobis. &. §. ordinatione. in fi. col. j.
b *Clamitent.* id est, clamando resonent.
c *Det.* id est, dare poterit.
d *Matris meæ.* scilicet spiritalis: & sic mater religiosorum ipsa religio dicitur.
e *Eius.* scilicet religionis, vel eius. §. beati Francisci: & repete, sugentem.
f *Velut &c.* & repete iterum, sugentem: aliàs suggerentem.
g *Poculd.* scilicet spiritalia. ar. xxxvij. distinctio. cap. ignorantia. & cap. si iuxta.
h *Eorum ab eiusdem obseruantijs.* id est, extra eiusdem obseruantias.
i *Me.* f. propter te.
k *Imò.* hoc verbum frequenter correctiuè pomitur. ff. de manu test. l. Stichus. de hære. inst. leg. si ita scriptum. de pœ. distinctio. ij. qui dicit. j. quæstio. j. §. opponitur. extra vt ht. non contesta. accedens. quandoque sumitur pro vt. Cod. de not. Cod. fac. §. quibus. quandoque pro vel. Cod. de sacrosan. eccles. leg. iubemus. §. œconomus. de hoc dixi in capi. execrabilis.
l *Despiciat.* id est, spernat vel contemnat.
m *Profectò.* i. certè.
n *Foris.* id est, extra obseruātias communes religionum.
o *Ac s.* aliàs quasi, pro tanquam.
p *Desides.* id est, à sua communitate discordes.
q *Despexerant.* id est spreuerant vel contempserant.
r *Interna.* id est intrinsecæ & mentalis.
f *Conformis obseruantia.* q. d. à sua communitate non discrepantis, sed eidem se aptantis: vt dixi. §. in. §. quapropter.
t *Efferat.* id est, extollat: quia discrepantes ad communitatem ordinis sunt reuersi. Zenze.
u *Nonnunquam.* id est, quandoque. vt duplicata negatio pro vna affirmatione exponatur. plenè dixi. j. eod. in ca. cum inter nonnullos viros.
x *Cōiectura.* id est, probabilis humanæ naturæ præsumptio.
y *Experientia.* scilicet facti, quæ dicitur via rerum efficax. extra de elect. quàm sit. in vj. C. de Iustin. Codi. confir. circa fin. primæ columnæ. in corp. authen. quibus mo. na. effic. sui. §. illud tamen. coll. vij.
z *Noctium ostendit.* in xta hoc alibi scribitur, quòd credebat coniectura prodesse, experimento inuenitur inutile. in cor. authen. hæc constitutio inno. consti. col. viij. in prin. & exhinc fuit sumptum quod hic dicitur.
a *Iudicari.* simile extra de consangui. & affini. c. non debet.
b *Canonum.* scilicet generaliter omnes adstringentium, & ab omnibus habentium obseruari. extra de constit. c. j. Cod. de legi. l. leges sacratissimæ.

Imò multifariam sumitur.

Diuisio textualis.

Affirmatiua duplicata negatio ponit.

A c *Conditor.* qualis est papa.
d *Edictos.* quos non debet erubescere ex causa penitus etiam tollere. non enim erubescimus si quid melius etiam horum quæ ipsi prius diximus, adinueniamus, hoc sancire: & competentem prioribus imponere correctionem: nec expectare ab aliis corrigi legem. in cor. authen. de nup. §. nos autem. col. iiij. nec debet pudere principē suum errorem corrigere, qui præpositus est ad aliorum corrigendos errores. extra de accusa. cap. qualiter. de re iudica. cùm olim. xxxv. quæst. ix. cap. sententiam.
e *Canonibus.* id est, per alios canones.
f *Reuocare.* scilicet in totum.
g *Moderare.* id est ad effectum vt aliquem non ligent: vt j. patebit.
i *Obesse.* id est nocere, vel ad noxam seu damnum tendere. de rescrip. statutum. de excep. pia. lib. vj.
k *Sane.* secūda pars.
l *Felicis.* simile de pœnis. cap. felicis. lib. vj.
m *Promulgauit.* quæ per Bonifacium papam viij. reposita fuit sub titu. de verbo. signifi. lib. vj.
n *Sub certis pœnis.* quæ colliguntur ex dicto ca. exijt. §. cum igitur.
o *Arctius.* i. arcte.
p *Interdixit.* eius interdictum antea seruabatur, & meritò, quod enim princeps ecclesię interdicit, reputare deberet omnis sibi penitus interdictum. xciij. dist. miratus. sicut & eius præceptum ab omnibus est seruandum. xj. dist. præceptis. & cap. non decet. xix. distin. ca. in memoriam.
q *Concordantia.* scilicet iurium aliorum.
r *Contrarietates.* quæ in iure reperiti non debent. C. de vete. iur. enucl. l. tantam. §. contrarium. & in proxima. decret. §. sane. & ibi not.
f *Opiniones.* quia frequenter quot capita, tot sententiæ. de consecrat. dist. iiij. cap. sicut in sacramentis. ff. de arbitr. l. item si vnus. §. principaliter. & diuersitatem corporum &c. extra de concel. præben. quia diuersitatem.
t *Lectoribus.* lector volens audientibus proficere, se talem exhibere debet, vt pro ingenio addiscentium semetipsum possit adaptare: & verbi sui ordinem pro audientium capacitate dirigere. viij. quæstio. j. cap. oportet. qui enim ea docet quæ ab audientibus non valent intelligi, non eorum vtilitatem sed sui ostentationem facit. xliij. distinctio. cap. pariter.
Quæ autem & qualia in promouendo ad honorem doctoratus expoſcantur: & quibus gaudet de iure priuilegijs doctor factus: & quot nominibus nuncupatur: vide[a] si placet, quod super his plene notaui extra de magist. ca. cum sit nimis. super verbo, honorem. Cle. v.
u *Per quas.* si habes quos: expone scilicet lectores vel expositores. si habes quas, expone scilicet glossas.
x *Verbum.* forte in sui intellectu obscurum.
y *Ipsius.* scilicet constitutionis.
z *Grammaticaliter.* vt forte recte loquendi vsum habeat, [b] & inter falsa & vera diiudicet. xxxvij. distinct. cap. si quis grammaticam.
a *Ad literam exponatur.* ad rudium animos informandos, infist. de iusti. & iure. §. his igitur.

CAPITVLVM II.

Via nonnunquā [u] quod coniectura [x] profuturum credidit, subsequens experientia [y] nociuum [z] ostendit: non debet reprehensibile iudicari, [a] si canonum [b] conditor [c] canones à se vel suis prædecessoribus editos, [d] vel aliqua in eisdem contenta canonibus [e] reuocare, [f] modificare [g] vel suspendere [h] studeat †, si ea obesse [i] potius viderit quàm prodesse.

Sanè [k] dudum felicis [l] re. Nicolaus papa iiij. prædecessor noster quandam constitutionem declaratiuam quæ incipit, exijt. super regula dilectorum filiorum fratrum ordinis minorum, quam beatus Franciscus almus confessor instituit, promulgauit: [m] sub [n] certis pœnis arctius [o] interdicens, [p] ne concordantiæ, [q] contrarietates, [r] seu aduersæ vel diuersæ opiniones [s] ab ipsius constitutionis lectoribus [t] seu expositoribus aliquatenus inducantur, nec super constitutione glossæ fiant ab aliquibus, nisi forsan per [u] quas verbum [x] vel sensus ipsius [y] vel ipsa constitutio quasi grammaticaliter [z] & ad [a] literam

† Vide quæ notaui in c. alma mater. de sepult. in cle. Fontan. b Addo tibi l. Plautius. ff. de an. & arg. en. leg. a.

Quot capita, tot sensus.

Lector pro ingenio audientium se adaptet.

a Vide etiā quæ notaui in proœmio sexti in gl. doctoribus. quib⁹ adde Bart. in proœmio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a *Ipsius.* scilicet constitutionis.
b *Distorqueatur.* id est, per quandã violentiam inducatur seu applicetur forte ad iactationem scientiæ, vt plus scire videatur. xlvij. dist. §. pariter. in fi. & talis distortio fuit signanter inhibita: a quia multorum pios animos inuoluere, & ab ingressu religionis minorum corda posset subtrahere: vt in cap. exijt. §. cum igitur.
c *Litera ipsa sonat.* sana intellige mente & sensu seruatis, non contritis. non enim sic est cortici literæ inhærendũ, vt mens vel sensus aliquatenus confundantur.
b Ca. Marcion et Basilides. 1. q. 1 glo. l. non dubium. C. de legi. extra de ingreiu. cap. Romani. §. verum. Cle. v. ff. qui petant tut. l. credendum. de iure pa. l. adigere. §. quãuis. de excu. tut. l. scire. §. aliter.
d *In scriptis.* puta cõmenta super ista constitutione faciendo.
e *Expressum.* scilicet quasi grammaticaliter exponendo.
f *Ex certa scientia.* seu ergo si per errorem. errantis enim nullus est consensus. ff. de iudi. l. consentire, de iur. om. iudi. l. si per errorem. quare scriptum est, scientiam non ignorantiæ volumus obligari. C. de tab. l. general. li. x.
Errans non consentit.
g *In scholis.* & sic in publico, forte disputationis vel repetitionis tempore: hoc enim exposcebat dicta decretalis, exijt. §. cum igitur.
h *Prædicantes.* puta in sermonibus clero potissimè faciendis.
i *Prædictorum.* scilicet quòd concordantiæ, vel contrarietates, vel oppositiones essent inducendæ. & sume hic illa verba, ipso facto excommunicationis & c. quæ sunt infrà.
k *Non obstantibus.* istam clausulam tu curiose lector in multis potes decretalibus reperire: sed super ipsa vide quod no. in decre. susceptí.
l *Ipso facto.* & sic erat ipsa constitutio in hoc canon latas sententiæ: nihilominus tamẽ sub pœna officij & beneficij, prohibita fuerunt præmissa fieri: vt d. c. exijt. §. cum igitur. sed in hoc fuit cõminatiua, nõ sententiæ privatoriæ inductiua. arg. extra de celeb. missa. c. dolentes. cũ ibi no. & j. etiã innuitur.
m *Excommunicationis.* scilicet maioris, quæ in dubio inflicta videtur. de sent. excom. cap. si quem.
n *Voluit.* scilicet ipse Nico. iij. aliàs iiij.
o *Subiacere.* quam sententiam à nemine tolli voluit, nisi à Romano pontifice: vt d. c. exijt. §. cum igitur. circa si.
p *Nos autem.* iij. pars.
q *Argumentis.* quæ frequenter ex iuribus canonicis & ciuilibus inducuntur. ff. de legi. non possunt. extra de confirm. vtr. vel inuti. ca. cum dilecta.
r *Aperitur.* iuxta hoc alibi legitur, quòd notando & disputando bona & optima ratione aliqua discernuntur. ff. de mu. & ho. l. munerum. ij. §. mista. Et de aduocatis scribitur, quòd diriniri faciunt an bigna facta causarum suæ gloriosæ vocis munimine. Cod. de aduoc. diuer. iudicio. leg aduocati. Sed si quæras à me qualiter per collationes habiras latens veritas aperitur? Respondeo quia frequenter reuelatur minori quod maior nescit. c xcv. distinctio. cap. esto subiectus. Cod. de offic. rectoris prouinc. leg. potioris. quòd in collatione verbum prolatum frequenter aliorum sententiam tanquam subtiliori rationi subnixum ad se trahit. ff. de arbitra. leg. si in tres. & argum de eo dictione ob causam. leg. dedit. §. si quis. de iure patrona. l. diui fratres. ff. de his quæ in testamen. delen. l. proximè.
Dissuasio vtilis est. c Addo tibi l. 1. §. sed ne que. C. de veteri iure enu. quem tex. Barba. consi. 1. col. 19. lib. 3. dicit aureum. facit glo. & ibi doc. c. ad nostram de consue. Fõt.
s *Multiplex intellectus.* idem enim sermo multas significationes vel sententias frequenter exprimit. ff. de verb. sign. l. quoties idem sermo. de verbo. sign. l. quoties. in stipulationibus. de rebus dubijs. l. quoties. in quibus reperies multa iura allegata per quæ poteris exempla ponere.
t *Necnon.* repete attendentes.
u *Perfectè.* id est, cum perfecto & completo intellectu legere. lectura quidẽ perfecta dici non meretur, nisi diligentissima atque exactissima legentis interpretatione singula tradantur. instit. de iust. & iure. §. his igitur. C. de profess. qui in vrbe. l. j. dib. xj.
† De vtilitate disputationis omnino videsyluam moralem Iohannis de Neu. in prim. Font.
x *Ac intelligere.* parum enim prodest legere nisi adesset intelligere. xj. q. iij. cap. eorum. xxxix. distinct. cap. sciendum. ff. de verbo. sig. l. coram. iuxta illud, legere & non intelligere, negligere est. arg. de celeb. miss. ca. dolentes. in cor. authen. de quæsto. §. hæc. omnia & præce. col. vj.
y *Deuitare.* cùm à vero & perfecto intellectu qui sine diligenti & exacta interpretatione haberi nõ potest, vt prædixi, habent tales desistere, vel pœnas præmissas incurrere.
Veritas ab inuestigandis.
z *Volentes.* ad inuestigandam enim veritatis fidem quicunque prælidens anhelare debet. Cod. de eden. l. ij. xx. q. v. cap. iudicantem. extra de fide iussu. cum Iohannes. cùm illi compertæ cedere habeat opinio. viij. dist. c. veritate. ff. quando actio de pecu. est annalis. l. quæsitum. ahàs est ibi. §. sub. l. j.
a *Periculo.* scilicet sententiarum & comminationum.
b *Prædicto.* scilicet quæ interdicta erant per decreta. exiit. §. cum igitur.
c *Præsipuè scholasticæ.* de illis præcipuè dicit: quia ille præ aliis arguere & cõferre consueuerunt ad instar diligẽtis venatoris cuncta rimari volentis, nec trãsitorio studio vti volentes. in cor. authen. de quæst. §. illud. & §. hæc omnia. col. vj.
Scholastici comparantur venatori.
d *Subuerta sint.* scilicet super intellectu dictæ decretæ. exiit. vt patet per decre. exiit de paradiso. Cle. v. & patet in extrauag. domini Ioan. quarum vna incipit, ad conditorem. alia vero, quia quorundam.
e *Periclitari.* id est, periculum pati.
f *Veritas.* de qua legitur quòd sæpius exagitata magis splẽdescit in lucem. xxxv. q. ix. cap. graue. disquisito de singulis, cùm non possit ad veritatem aliter peruenni. xxxiij. q. vlti. occidit. ff. de quæstio. l. de minore. §. tormenta. de pœnis. leg. aut facta. extra de testi. cùm causam.
g *Erroribus via pandit.* præcludenda est, siue loquaris de erroribus contra fidem. xxiij. q. vlt. c. quid autem iniquius. siue de erroribus contra ius scriptum. in proœ. Digestorum. §. hæc autem omnia. de iusti. & iure. l. j.
h *Conferre.* id est, collationem habere.
i *Huiusmodi.* scilicet Nicolai iij.
k *Disputare.* cùm disputando & conferendo latens veritas illucescat: vt supra.
l *Prædictas.* quæ §. parte proxi. colliguntur.
m *Commoratæ.* ex hoc collige quòd vbi in aliqua constitutione aliquid fieri prohibetur simpliciter sub certa pœna, contrafaciens pœnam illam non incurrit: cùm per talia verba non inducatur sententia, sed solùm fiat comminatio: vt dixi in parte præcedenti in verbo, ipso facto. de hoc habes extra de simo. sicut. de sagitta. cap. j. Cod. commina. epistolo. l. interlocutio. in corp. authent. de atmis. circa medium, col. vj.
n *Fratrum nostrorum.* hic potes recitare quod super hac clausula dixi in cap. execrabilis.

Sedis

a *Sedis apostolicæ beneplacitum.* quod nunquam extinguitur donec contrarium constet, cùm omni tempore sedes duret: licet secus sit in beneplacito personæ. argu. in cor. authent. quomodo oport. episcop. §. licentiam. coll. j. extra de rescrip. cap. si gratiosè. lib. vj. ff. local. l. iij.
a Vide quæ ibi notant. Fontanus.
b *Suspendendas.* talis facta per papam suspensio tollit effectũ lententiarum, vt extunc aliquem non ligent nec etiam contrafacientem pœnam aliquam incurrere faciunt. Quid autẽ de suspẽsione facta per alium de sententia excommunicationis vel interdicti: vide quod super his notari consueuit de ap. dilectis filijs.
c *Per suspensionem.* quarta pars.
d *Huiusmodi.* scilicet factam de prohibitionibus & sententiis latis & comminatis, & ipsarum effectibus.
e *Impertiri.* id est, concedere.
f *Prædictorum.* scilicet minorum.
g *Dogmatizare.* id est, falsam doctrinam condere dogma enim constitit in vera doctrina. de consecrat. dist. iij. v. ca. vlt. no. iij. distin. ca. j.
h *Scribere.* id est, in scriptis redigere.
i *Determinare.* puta in cathedra vel in scholis.
k *Prædicare.* in sermonibus.
l *Prauè loqui.* id est, male vel sub dolo. argu. Cod. de postu. l. quisquis.
m *Quimmò.* si. de rescrip. cap. tibi. lib. vj. ff. de pac. l. iurisgentium. §. quinimò. & dic super hoc vt dixi in cap. execrabilis
n *Prædicta.* scilicet apostolica.
o *Inhibemus.* talis inhibitio contrarium facientibus pœnam infligi facit. extra de consti. cap. cognoscentes. iiij. distinct. §. vlti.
p *Ne autem.* quinta pars.
q *In dubium reuocari valeat.* scilicet an sit facta.
r *Probationis.* cuius facultas non arctanda, sed laxanda est. C. de hæreti. l. cognouimus. de reb. cre. leg. generaliter. ff. de testi. l. curent.
s *Impingi.* id est, imponi vel imputari, & repete, valeat.
t *Prohibitionem ipsarum.* scilicet factarum in constitutione Nic. iij. aliàs iiij.
u *Antedictas.* supra in parte secunda, & dicto cap. exijt. §. cum igitur.
x *Chartas.* simile. ff. de bo. pos. secundum tabu. leg. charta.
y *Membranas.* quia de membris & pellibus animalium factas. si. xix. dist. c. si Romanorum.
z *Eandem.* quæ tollit effectum & ligamen sententiarum, vt prædixi.
a *Maioris ecclesiæ.* id est, cathedralis quæ maior debet omnibus alijs ecclesijs reputari: & illis omissis possint per ipsarũ parochianos in eadem ecclesiastica recipi sacramenta. extra de offic. archi. c. officium. & arg. 50. dist. c. in capite.
b *Quæ.* scilicet chartæ vel membranæ.
c *Sonoro præconio.* similia verba reperies in cap. si fratrum. & super his & sequentibus verbis dic vt ibi dixi.
d *Publicabunt.* vt exnunc probabilis ignorantia non valeat allegari. xvj. distin. cap. quod dicitis. extra de postul. prælat. ad hæc. de Iudæ. ca. in nonnullis. ff. de instito. actio. l. fed & si quis. §. proscribere. Zenzelinus.

Extrauagantes.

Diuisa textium nouẽ partes.

AD conditorem. § Præsens constitutio diuidi potest in partes ix. In prima constitutionis præmittitur ratio. In secunda constitutionis papæ Nicolai subiungitur recitatio. ibi, Dudum siquidem &c. In tertia annectitur eiusdem constitutionis Nicolai incommodę pro tempore, multiplex impugnatio: ibi, in §. quanquam autem. In quarta, simplicis vsus facti in rebus consumptibilibus reprobatio. ibi, in §. quod autem. In quinta ad quendam obiectum datur responsio. ibi, in §. nec obstat supra dictis. In texta, quod in rebus consumptibilibus non sit dare simplicem facti vsum, sit multiplex inductio. ibi, in §. licet autem in rebus. In septima constitutionis Nicolai inducitur improperatio. ibi, in §. rursus nedum. In octaua subinfertur ipsa constitutio. ibi, Nos itaque qui veritatem. In nona fit certa quædam protestatio: ibi circa finem, Per hoc autem &c.

Dominium rerum quæ perueniebant ad fratres minores, retentum ab ecclesia Romana, simplici vsu facti fratribus ipsis reseruato in ca. exijt qui seminat. eo. titu. lib. vi. summus pontifex refutat: multiplici ratione probans eos non posse habere in re aliquo simplicem vsum facti: & statuit quod decetero nullum ius nullumq; dominium habeat ecclesia Romana in huiusmodi rebus quæ in posterum conferentur vel offerentur ipsis fratribus. Hæc extranagans est multum videnda, & subtilis in plerisque locis, præsertim vbi probat vsum simplicem non posse constitui in rebus vsu consumptibilibus.

CAPITVLVM. III.

AD conditorem canonum non est dubiũ pertinere, cum statuta à se vel prædecessoribus suis edita obesse percipit potius quàm prodesse, ne vlterius obesse valeant, prouidere.
Dudum siquidem felicis re. Nicolaus iiij. prædecessor noster attentè prospiciens in almi confessoris beati videlicet Francisci regula contineri quòd nihil sibi appropriant, neque domum, neque locum, neque rem aliquam aliam sui ordinis professores, ac considerans diligenter quod per piæ recordationis Gregor. pa. ix. & nonnullos alios prædecessores eiusdem fuerat declaratũ, hoc debere seruari tam in speciali
Canon generaliter à solo papa cõditur.
Allegatio indeterminata est admittenda.

a *Obesse.* id est, nocere.
b *Potius quàm prodesse.* hoc frequenter contingit ex variatione personarum, causarum, temporum, & locorum. xix. distin. cap. sciendum. lxj. dist. §. his omnibus. xxxv. q. ix. ca. sententiam. extra de consangui. & affi. ca. non debet. in cor. authen. de nup. §. nos autem. col. iiij.
i *Obesse valeant.* præcauenda igitur sunt futura in malum: vt hic. lx. distinct. cùm Hadrianus. xxvij. distinct. in nomine domini. extra de fruits non ord. cap. j. ff. local. l. si quis domum. §. j. ad Trebellian. l. Lucius. §. penult. de damno infecto. l. qui bona. §. cùm prætor.
k *Prouidere.* concor. ad hoc in cor. authen. de nup. §. j. collat. iiij. xxij. quæstione ij. cap. magnæ. sic enim est in ecclesiæ hierarchia, quæ suam ex causa reperitur sententiam immutasse. eadem causa & quæstione, cap. incommutabilis. & cap. vnusquisque.
l *Dudum.* secunda pars.
m *Felicis.* Simile de eensibus, felicis. lib. vj.
n *Neque domum.* quæ indefinitè sub inuolucro denotauerat per verbum, nihil, hic magis specificatè declarat: aliàs videretur hic vna negatio superflua, super quo vide quod not. in decretal, cùm inter nonnullos. in ij. glo.
o *Fuerat declaratum.* non dicit vbi, & sic nota arg. pro indeterminata allegatione quod sit admitteuda. ad hoc de cohabitatio. cleric. & mulier. cap. vestra. qui si sint legi. per venerabilem. §. vlomo. de vita & honestate cleric. cap. cum ab omni. C. de summa trinit. l. j. & in epistola, inter claras. hoc per Hostien. de fer. non ordin. cap. consuluit. & per Petrum de Samp. dicto ca. vestra.
p *Hoc.* scilicet quòd professores ordinis sancti Francisci nihil sibi approprient.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Homicidiũ committit, qui proximo detrahit.

a *In communi.* super hoc verbo & præcedenti dic vt dixi in cap. cũm inter nonnullos. super eisdem verbis.
b *Detrahere.* & male. detrahẽtem enim proximo Deus persequitur. xxiij. q. iiij. qui peccat. nam vna species homicidij est proximo detrahere. nam quantum in detractore est, priuat animam proximi (quæ melior est pars hominis) omni virtute per quam anima viuit. Detrahere enim est bona quæ alicui à Deo collata sunt, negare vel inuertere. arg. ff. de iniur. l. item apud. §. hoc autem fere. de pœni. dist. j. c. homicidiorũ. & ibi nota.
c *Impingentes.* id est imponentes.
d *Declarationes huiusmodi.* scilicet factas per Gregor. & suos prædecessores.
e *Oblatrantium.* id est obloquentium in malum.
f *Claudere.* ne aliàs ex hoc contra ipsos fratres insurgat infamia.
g *Professorum ipsorum.* scilicet religionis sancti Francisci.
h *Conscientijs.* quas forte scrupulosas habebant semper habendo proprium.
i *Et sanxit.* scilicet Nicolaus iij. aliàs iiij. extra de verb. sig. exijt. §. ad hæc cùm fratres.
k *Vtensilium.* id est paratorum ad vsum. arg. ff. de supellec. leg. l. iij. de leg. iij. hoc legatum.
l *Librorum.* quid librorum appellatione comprehendatur, colligitur. ff. de leg. iij. l. librorum.
m *Mobilium.* vel se mouentium: quæ idẽ censentur. ff. de verbor. sig. l. mouentium. iuxta quod ibidem per glossam quæritur, an nomina vel actiones nomine immobilium comprehendantur. Et primo tenire videtur quòd sic, tum quia moueri non possunt: tum quia post alia immobilia sit in eis sententiæ executio; post tamen tenit quòd contrarium. Sed super hoc verius probabiliter potest dici, quòd aut nomina vel actiones competunt pro immobilibus: tunc appellatione immobilium ideo comprehenduntur, quia actionem habens ad rem, ipsam habere videtur. ff. de re. iu. li qui actionem. & ar. ad hoc. Cod. de prædijs minorum. leg. ij ad resoluendam. vbi minor remittens actionem restituitur, ac si rem immobilem alienaret. aut competunt pro rebus mobilibus, siquidem annuatim præstandis: tunc idem, quia propter perpetuitatem præstationis immobilium appellatione continentur. C. de sacrosan. eccle. l. iubemus. in corp. authen. de non alie. aut permut. re. eccle. § hoc ergo. col. ij. Sed si competunt pro mobilibus simpliciter debitis, tunc mobilium appellatione comprehẽdi possunt. arg. ff. de reg. iur. l. minus. & l. qui actionem. & dicta l. ij ad resoluendam. & C. de quadrien. præscrip. l. ij. & sic potest intelligi quod no. dicta l. mouentium. ad præmissa facunt. et arg. ff. de supelle. leg. l. iij. de leg. iij. l. hoc legatum. de verb. sig. l. priuceps. & l. bonorum. de iure fis. l. eum qui. ad senatusconsultum Syllani. l. cùm fisco. Non obstat quod dicitur, quòd post mortem fit executio sententiæ in nominibus. ff. de re iud. l. à diuo Pio quia hoc ideo est ne impediatur executio sententiæ quæ prompta debet esse, ne aliàs lites ex litibus oriri contingat; quod esset si contra debitores condemnati agi primitus oporteret. arg. de transact. l. fratris.

Actiões ãnomine immobiliũ cõprehendũtur.

Executio sententiæ prompta debet esse.

n *Referendum.* in illis ergo in quibus cõcedentes vel offerentes aliquid iuris retinuerunt, quod facere potuerũt. xviij. q. ij. c. Eleutherius. ff. de pac. l. in traditionibus. non videtur per papam Nicola. proprietas ecclesiæ Romanæ retenta.
o *Plene.* quasi dicat in totum & integraliter. ff. de vsu. l. videamus. §. in Fauiana. de verb. signi. l. plus est in restitutione.
p *Libere.* id est absq; cuiusquã contradictione. argu. extra de elec. cũ ex eo. de præb. c. si beneficia. li. vj. in quibus verbum simile reperitur.
q *Ipsa.* vicesilia & alia suprà nominata.
r *Ipse.* scilicet Nicolaus papa.
s *Antedictam ecclesiã.* scilicet Romanam.
t *Simplici vsu facti.* hæc verba occasionem dederunt principaliter editioni huius decre. vt patet ex §. sequenti.
u *Nonnunquam.* id est aliquando. similiter. ff. de condi. & demon. leg. nonnunquam.
x *Vendi expedit.* ff. de contraheo. emp. leg. j. Cod. de admini. tu. lex quæ.
y *Concessit.* scilicet Nicolaus papa iij.
z *Recipsas.* §. proximè expressim numeratas.
a *Habere licet.* non ergo cum aliis.
b *Vel diuisim.* nisi fuisset hoc verbum adiectum, generalis & prouincialis minister esset insimul auctoritas exposcenda: ob copulationem de sui natura requirentem concursum illorum quæ copulat. ff. de leg. iij. Lea tamen. de condi. instit. leg. si hæredi plures. extra de rescriptis. ex parte. vbi de hoc.
c *Concessit.* scilicet Nicolaus iij. aliàs iiij. vt suprà.
d *Pretio æstimato.* sine quo venditio procedere non potest. ff. de contrahen. emp. & vend. l. & ij. §. sine. instit. eod. titu. §. pretium.
e *Gubernatore.* qui aliàs protector vel conseruator appellari consuevit, iuxta priuilegia multis ordinibus concessa.
f *Hoc adiecto.* id est addito.
g *De viribus.* ista vilitas considerari potest aliter quàm ob pretij paruitatem: per hoc quod sequitur, vel patrum valentibus. ipsa vilitas referatur ad ipsarum rerum naturam. in cor. authen. de mand. princ. §. si tibi. cum ibi not. col. iij.
h *Mobilibus.* hoc dicit. quia res immobiles, vtpote periculo continuo non subiacentes, viles reputari nõ consueuerunt. ar. Cod. quando & qui. quar. pars l. j. lib. x. ff. ad legem Falcid. l. si hæres.
i *Pietatis.* puta eleemosynæ.
k *Deuotionis.* puta peregrinationis.
l *Pro alia.* puta commutationis voti vel pœnitentiæ.
m *Rationabili.* arbitrarie consideranda.
n *Obtenta.* non ergo sufficeret hoc casu licentiam petere nisi obtineretur: vt alias extra de elect. cap. quam sit. & ca. si religiosus. ne cle. vel mo. ca. vt periculosa. lib. vj.
o *Superiorum suorum.* intellige immediatorum: vt alias dixi de testa. religiosus. li. vj. de vit. & ho. cle. ca. quoniam. de procura. ca. religiosus. Cle. papa v.
p *Dictum ordinem.* id est personas dicti ordinis: vel intellige ordinem vt iacet, id est communitatem ordinis.
q *Quanquam.* tertia pars.
r *Suprædicta.* scilicet. §. proxis.
s *Attento modo.* per quem nõ ad simplicem vsum, sed ad cõsumptionem

Copulatiua requirit cõcursum copulatorum.

Venditio non procedit sine pretio.

Immobilia non reputãtur vilia.

sumptionem res ipsæ deducebantur.

Patientia multa tolerat.

a *Patientia.* quæ frequenter tolerat multa, quæ in iudicium deducta minimè toleraret. extra de præben. cũ iamdudum. & ar. in cor. authen. in medio litis sacras iussiones non fieri. §. eam autem. col. viij. C. de tempo. appel. l. vlti. §. illud.
b *Circa ipsum.* quomodum vtendi.
c *Multa alijs.* qui lædebantur ex tali vsu.

Experientia est rerũ magistra.

d *Experientia.* quæ magistra rerum dicitur, vt hic, cum per vsum scientiam tribuat in operatione, C. de iudi. l. certi. de no. Cod. confir. §. j. in proœmio Institu. §. cunque. Et nedum simpliciter rerũ magistra dicitur, immo efficax appellatur. extra de elect. quam sit. quia docet & ꝓbat. de rescrip. statutum. de elect. vbi maius. §. j. lib. vj. C. vt in possessionem legatorũ. l. ipsius rerum. & ex parte fidem adhiberi vult. in cor. authent. de non alie. aut permu. re. eccle. §. quod autem. colla. ij. Cod. de re mil. l. semel. lib. xij. 50. distinc. cap. vt constituetur. & ex præteritis vel præsentibus quem instruit in futurum. in corp. authen. quibus mo. na. effic. fui. §. illud. colla. viij. lxxxij. dist. ca. plurimos. iuxta si. in cor. auth. hęc consti. innouat. in prima columna. colla. viij. extra de testa. c. licet ex quadam.
e *Ad statum perfectionis.* secundum quem omnia abiicienda sunt, & pauperibus eroganda, iuxta illud, si vis perfectus esse &c. xiiij. quæst. j. in summa. &. cap. quisquis. no. extra de æta. & quali. ad aures.
f *Reseruatio.* scilicet facta ecclesiæ Romanæ.

Virtutes sine charitate nihil sunt.

g *Absentialiter.* hoc dicit, quia sine charitate virtutes cæteræ nihil sunt. de pœ. di. ij. §. euidenter. & dist. iij. c. si quid autem.
h *Dicitur.* in epistola ad Romanos.
i *Et quæ.* scilicet charitas.
k *In via.* s. salutis consequendæ. in præsenti enim vita quasi in via sumus qua ad patriam pergimus, secundum beatum Gregorium.
l *Suo fini.* id est, gloriæ æternæ.
m *Ad quam.* scilicet perfectionem.

Ex quandoque primat, quadoque ponit.

n *Expropriationem.* syllaba ex, hic priuatiuè ponitur, vt aliàs de vsu. ca. vsurarum. libr. vj. alibi autem non priuat, sed ponit. instit. vi bo. rap. §. sanè.

Negligentia est seruitutis nouercæ.

o *Sollicitudo.* id est curiositas & diligentia in temporalibus quæ interueniens pretia rerum ampliat, & deficiens minuit. ff. de iure fis. l. non intelligitur. §. diui fratres. negligentia enim cuncta lædere dicitur. in cor. auth. de quæst. §. hæc omnia. coll. vj. iuxta illud quod scribitur, sicut autem artium in suo quoque opere inuenitur mater instantia, ita nouerca eruditionis est negligentia. lxxxiij. dist. cap. nihil.
p *Exigunt.* nã sine his tẽporalia periculo subiacent. ad ꝙ. ff. de peti. hære. l. si quid possessor. §. sicut. & l. si ad nõ. §. fructũ.

Solicitudo minuta est rei tuenda.

q *Quæ.* scilicet solicitudo.
r *Retrahit.* nã secundum Greg. cum meos concepta desideria sequitur, seruire rebus conuincitur, quarũ amore superatur. xiiij. q. j. §. j. quare ad virandã nimiam solicitudinẽ & mẽtis nimiã applicationem Christus præcepit non esse de crastino cogitandũ. xii. q. j. habebat dominus. iuxta verbũ Psalmistæ, Diuitiæ si affluant, nolite cor apponere.

s *Amputetur.* id est tollatur & submoueatur.
t *Huiusmodi.* scilicet temporalium.
u *Quæ.* scilicet solicitudo.
x *Ante ipsam.* scilicet expropriationem temporalium.
y *Perseuerat.* durante enim vitio virtus nunquam assciscetur, sed demũ illi renunciato. xxxij. q. j. cum renuntiatur.
z *Ad perfectionẽ huiusmodi.* scilicet quæ inducitur & disponitur per contemptum & expropriationem temporalium.
a *Talis expropriatio.* s. post quã remanet solicitudo sicut prius.
b *Ordinationem prædictã.* s. factã per Nicolaum. iij. aliàs. iiij.
c *Bonis prædictis.* de quibus mentio facta est. ã. §. proxi.
d *Minus soliciti.* & sic per hoc à statu perfectionis retrahebantur, vt. §. proxi. dicitur.
e *Fratres ipsi.* sentientes vtilitatẽ ex rebus talibus inani nomine dominij Romanæ ecclesiæ reseruato.
f *Alij.* vt sunt prædicatores.
g *In communi.* & sic in alijs rebus prædictis se simplicem vsum habere dicebãt, re tamen ipsa plus quàm simplex vsuarius in rebus ipsis habebant.
h *Ordinatio suprædicta.* s. Nicolai. iij.
i *Talis proprij.* scilicet Romanę ecclesię reseruati.
k *Resipsas.* de quibus sit mentio. suprà proxi. §.
l *Obtinerent.* & hoc ꝓbatur per sequentia, licet etiam &c.
m *Prædictus.* scilicet Nicolaus. iiij.
n *Conferri.* scilicet inter viuos.
o *Obuenire.* puta ex vltima alicuius voluntate, licet contra posset exponi.
p *Licet.* id est, licitum est.
q *Vsu facti simplici.* qualiter hoc sit intelligendum, inferius declaratur.
r *Pertinere.* scilicet ad ecclesiam Romanam.
f *Est expressum.* §. proxi.

Vsuarius rem in qua

t *Eum effectu.* qui frequenter res ipsas ad totalem à fratribus abdicationem deducit: & talis effectus in eis potius videtur attendendus, quàm inanis demonstratio simplicis vsus facti. ar. Cod. si minor ab hæreditate se abstineat. leg. j. de dona. l. vlti.
u *Subsecuta.* hic dic vt supra dixi eo. §. in verbo, patientia: talis enim patientia vbi aliàs nullum subesset iuris impedimẽtum, pro approbatione tacita haberetur. extra de cognat. spiri. ca. super eod. & ibi not.
x *Dici debet.* simplex, quod est statim.
y *Dominum.* scilicet in dictis rebus reseruatum esse.
z *Simplex.* repete, dici debet.
a *Quo enim.* ꝓbat quòd vsus fratrũ nõ debeat dici simplex.
b *Simplicem vsuarium.* id est, habentem simplicem vsum.
c *Licet.* id est, licitum est.
d *Permutare.* scilicet cum alia.
e *Vendere.* pro aliquo pretio.
f *Donare.* scilicet liberaliter.
g *Hæc.* scilicet posse rem vsuariam permutare, vendere vel donare.
h *Pertinere.* Vsuarius enim rem in qua vsum habet, aliquo titulo in alium transferre nõ potest, tum quia dominium e-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Habet vsum, non transfert eis alium.

ius non habet cum vsus inquantum est seruitus, de sui natura in re aliena non propria fundatur, quia res propria nulli seruit iure seruitutis.ff.si vsusfruct.peta. l. vti frui. de seruit. vr. præ.iure cõmuni.de iure do.l.cum in fundo. & quia in re aliena cõstituitur.ff.de vsu & habi.l.j.&.l.plenũ.instit.e. tit. §.j. cum iisdẽ modis constituatur, quibus vsusfructus, vt ibi. Et vsusfructꝰ est ius vtendi rebus alienis. ff.de vsufr.l.j. Sigitur dominium non habet, ergo per aliquem titulum illud in alium transferre non potest.ff. de reg. iur. l. nemo plus iuris.de acquir.re.do.l. traditio.extra de dona.inter virũ & vxo. ca.nuper.j.q.j.gratia. &.q.vij. Dalbertum. quod exigitur in titulo permutationis. nam rem alienã permutans,permutationem non contrahit. ff.de rerum permu.l. j.§.vltimo.

Permutatio non cõtrahitur in re aliena.

a *Quæ tamen.* scilicet permutare, vendere, donare.

b *Antedictis.* scilicet cuibus vti licet eisdem.

c *Faciunt.* id est facere possunt, inxta ordinationem Nico. vel faciunt, scilicet de facto, quia hoc eis permittitur per illius ordinationem.

d *Reseruatum.* scilicet in rebus prædictis.

e *Simplex censeri debeat.* scilicet potius quam ipse vsus fratrum.vt.s.

f *Illo.* scilicet dominio.

† *Vide glo. positam in cle. exuus. §. prouide. versic. solutio, videtur dicendũ &c. dom. meis Nicolaũ Brunel. in. §. cõstituitur. hic alle. Fonta. Institio est attendenda.*

g *Eidem ecclesiæ.* s. Romanæ.

h *Obuenit.* præteriti temporis.

i *Hactenus.* id est, vsque nunc, licet alibi aliter exponatur.ff. de vsufru.l.hactenus.

k *Quòd obuenire debeat.* & per hoc dominium vel proprietas consueuit reddi inutilis, vt infra patebit.

l *Nec intentio.* intentionis talis defectus impedit translationem commodi vel emolumenti, cum & impediat translationem dominij.ff.de acquir.rerum do.l.ex mandato. C. de his qui à non domi.manum it.l.ij. & ibi not.ff.de dona.l.qui mihi donatum. Intentio enim præ omnibus attenditur, siue in contractibus, siue in vltimis voluntatibus.ff.de contraben.emp.leg.fed Celsus. §. fi auia. de condi. & demonstra. leg.in conditionibus.de leg.j.l.fi seruus plurium. §.vlti.cum similibus.

m *Reseruantis.* scilicet papæ Nicolai. iiij.

n *Compendium.* id est vtilitas vel commodum.

o *Quod.* scilicet quòd ad fratres, & non ad alium illarum verum peruenire compendium.

p *Declarauit.* quasi dicat, ipsis rerum experimẽtis hoc clarè cognitum est.C.vt in pos.leg.d.ipsis rerum.

q *Et quòd talis intentio.* scilicet quòd ad ipsos fratres & non ad alium dicta rerum vtilitas peruenire.

r *Ordinantis.* scilicet papæ Nicolai, vt.s.

s *Duntaxat.* quasi dicat, non aliarum.

t *Uideret.* licirum foret.

u *Dominij.* scilicet Romanæ ecclesiæ reseruati.

x *Carentia.* scilicet quo ad fratres ipsos.

y *Re.* scilicet ipsa.

z *In præsenti.* scilicet tempore.

a *Spe.* consequendi commodum.

b *Quam.* scilicet paupertatem.

c *Aliis.* vt prædicatoribus.

d *Habentibus.* subaudi aliqua, si non habes in textu.

quæ [a] tamen de rebus mobilibus antedictis [b] faciunt [c] fratres ipsi. Quòd autem dominium Romanæ ecclesiæ reseruatum [d] simplex censeri [e] debeat, ex hoc patet, quod ex illo [f] nullum eidem [g] ecclesię temporale obuênit [h] hactenus [i] cõmodum, nec speratur quòd [k] obuenire debeat in futurum, cum nec [l] intentio reseruantis, [m] nec fratrum ipsorum fuerit [p] ad quemcunque alium quàm ad fratres dictarum rerũ peruenire compendium: [n] quod [o] proculdubio modus vtẽdi fratrum ipsorum, & Romanæ ecclesiæ subsecuta patientia euidenter declarauit. [p] Et quòd talis intentio [q] fuerit ordinantis, [r] & ex hoc patet, quòd illarum rerum sibi & ecclesiæ Romanæ dominium duntaxat [s] retinuit, quarum vsum facti liceret [t] habere ordini vel fratribus antedictis. talis autem dominij [u] carentia [x] re [y] in præsenti, [z] ac spe [a] in futurum omnimodo denudati, quo ad paupertatem temporalem, quam [b] altiorem præmendicantibus alijs [c] in communi habentibus, [d] sibi [e] vendicat dicti [f] fratres, pauperiorem non efficit [g] non habentem. Quòd [h] autem † quo ad res quæ vsu [i] consumuntur, non sint cẽsendi vsuarij [k] fratres ipsi, ex sequentibus liquet satis. dicere siquidem quod in talibus rebus [l] vsus iuris vel facti separatus à proprietate rei seu dominio possit constitui, repugnat [m] iuri & obuiat [n] rationi: nec prædecessoris nostri prædicta fuisse videtur [o] intentio [p] Romanæ ecclesiæ talium [q] bonorum dominium reseruare. Quis enim sanæ mentis credere poterit [p] intentio fuerit tanti [r] patris, vnius oui, seu casei, aut frusti panis, & aliorum vsu consumptibiliũ, quę sæpe fratribus ipsis ad consumendum cuestigio [s] conferuntur, dominium Romanæ ecclesiæ, & vium fratribus retinere [t] profectò probabile non videtur, [t] præsertim cum illorum bonorum duntaxat [u] dominium præfatæ ecclesiæ reseruauerit, quorum [x] simplex vsus facti pertinere potest ad fratres dicti ordinis: quod [y] nequaquam potest in rebus vsu cõsumptibilibus [z] reperiri, in quibus nec ius vtendi nec vsus facti separata à rei proprietate seu [a] dominio possunt constitui vel haberi. [b] Et [c] talibus rebus non intellexerit, [d] euidenter ostendit, dum respondet [a] legi [b] dicenti non posse vsumfructum à dominio perpetuò separari, ne dominium dominis, semper abscedente [c] vsu, inutile [d] redderetur. quę quidem lex de rebus illis intelligitur, quarum penes vnum vsus rei, & penes alium dominium possit (licet [e] inutile) remanere. [f] quod [g] nequaquã in rebus vsu consumptibilibus potest esse, cum in illis per vsum vel abusum [h] vsuarij substãtia talis rei esse [i] desinat, & per consequens proprietas etiam inutilis nõ subsistat. [k] Cũ enim vsusfructus prout est in re [l] constitutus, qui seruitus dicitur personalis, [m] & pro [n] quo reales [o] cõpetũt actiones, nihil sit aliud quàm ius vtendi, nec vsus qui etiam personalis [p] est seruitus, sit aliud quàm ius tãtùm vtendi rebus [q] alienis salua [r] rei substantia, id est [s] ius percipiẽdi fructus & vtilitatem [t] aliam in totũ [u] vel pro parte [x] suo nomine, [y] qui possunt ex re in qua vsusfructus seu vsus cõstituitur, prouenire, [z] propter [a] quod proprietas reputatur inutilis, à qua perpetuò abscedit [b] vsusfructus seu vsus constitutus rebus ex quibus ipsis [c] stantibus vsufructuario seu vsuario nulla possit vtilitas [d] prouenire: patet quòd ad hoc quòd talis vsusfructus vel vsus in re aliqua constitui valeat, requiritur [e] quod ex re illa possint fructus vel vtilitas (salua ipsius rei substantia) ad fructuarium vel vsuarium peruenire. Quòd si nulla ad ipsos posset ex re ipsa vtilitas quod petit, intus habet. sufficit enim sibi quòd effectualiter possideat. dicto. §. interdictum. Sed realis actio pro incorporalibus competens, non datur ad illum effectum tantùm, sed vt ille qui debet seruitutem, nihil faciat, nullumque impedimentum præstet, sed patiatur illum cui debetur, pacifice illa vti.ff.de vsufruc.l.iij. §.j. de seruitu.l, quoties. de seruitu. rusti.prædi.l.j. in fi.cum similibus. expedit igitur quòd ipsi possidenti detur actio, vt submotionem impedimenti aduersarij & eius patientiam consequatur, cum aliter iure etiam suo vti liberè & plenè non posset.

Dominij seruitio cuncta sunt deputata.

Abusus in bonam & malam partem sumitur.

Actio realis non datur possidenti pro re corporali, sed bene pro re incorporali.

a *Dum respondet.* in dicto.ca.exijt.

b *Legi.* iftam.l.habes.ff. de vsufru. l. omnium. §. constituitur.instit.eo.titu. §.constituitur.C.eo.titu.l.antiquitas.

c *Abscedente.* id est separato existente. sic exponitur dicto. §.constituitur.

d *Inutile redderetur.* Notrem dici penitus inutilem, cuius vsus & commoditas perpetuo submouetur, vt hic, & in. ll. 3. proximè allegatis. huius ratio potest dici, quia omnium rerum subsistentiã vel existentiam natura naturans, id est Deus, comparauit, vt ex eis humana natura fructus perciperet. instit. de rerum diui. §.in pecudum. quæcunque enim in terris facta sunt, ad seruitium hominis facta sunt, cum sit dignissima creaturarũ. ff. de æd. edic. leg. iustissimè.

e *Licet inutile.* quo ad commoditatẽ vsus.

f *Remanere.* scilicet de ipsarum rerum substãtenti natura.

g *Quod.* scilicet & vsus penes vnum, & proprietas inutilis penes alium valeat remanere.

h *Vel abusum.* licet aliàs abutus in mala parte sumi consueuerit, vt dixi in decreta. cum inter nonnullos. hic tamen in bona sumitur, quia in talibus rebus vsus & abusus idem sunt ff. de vsufruct. ea.rerum quæ vsu consu.l. hoc senatus. §.j. & vlti. cum si. & ideo appellatur abusus, quia per vsum in talibus rebus res ipsæ ad totalem exinanitionem deducuntur, & de esse ad non esse reducuntur, vt hic.

i *Esse desinat.* qualiter talium rerum substantia habet per vsum tolli vel in parte minui, dicitur.ff. de vsufruct. earum rerum quæ vsu consu.l.j.

k *Non subsistat.* eius enim quod non est, nulla est substantia de præsenti ff. de leg.j.l. quod in rerum. de verb. oblig. l. interdum. instit. de inuti. stip. ij. respon.

l *In re constituta.* vel inter vivos per pactum, vel iudicialem adiudicationem, vel per vltimam voluntatem. ff. de vsufruc. pluribus. §.j. instit. eo. titu. § j. Et dicitur in re constitutus, id est in certo corpore, quo sublato & ipsum vsumfructum tolli necesse est. ff. de vsufruc. leg.ij. instit. eod. titu. in prin. &. §. finitur. ff. quibus. mo. vsusfruct. amit. leg. repeti. §. rei dicitur & in re constitui, quia rem ipsam afficit sicut & cæteræ seruitutes.

Vsusfructus quare dicitur personalis seruitus.

m *Personalis.* quia personæ constituitur etiam prædium non habenti, quod non est in seruitutibus realibus & prædialibus. ff. de seruit. l.j. commu. prædi. l.j. & cum persona finitur. ff. quib. mo. vsusfruc. amittatur. l. sicut. §. morte. nec à persona abdicatur, immo si in alium per commercium trãsferatur, tamen rei domino applicatur ff. de iure do. leg. vsusfructus. &. dicto. §. finitur. licet commoditas fructuum percipiendorum per commercium in alium transferri possit, & ita intelligitur lex quæ aliàs cõtrarium diceret. ff. de vsufru. l. arboribus. §. vsufructuarius. de peri. & commo. rei vendit. l. necessario. §. vlti. aliàs est sub. l. quòd si pendente. & de notatio. l. iiij. arg. etiam ad hoc extra de loca. capi. vestra.

n *Et pro quo.* scilicet petendo tanquam agenti competenti, vel negando alicui competere.

Vsusfructꝰ quatuor actionib' potest.

o *Reales cõpetunt actiones.* scilicet cõfessoria & negatoria. ff. si vsusfr. petatur. l.j. & l. vti frui. §. vtrũ. &. §. si patris. si seruitus vendicetur. l. loci corpus. §. in cõfessoria. In rẽ confessoria competit asserenti sibi deberi seruitutẽ, negatoria illi qui negat alteri fore debitam eo. titu. l.ij. Dicuntur autem reales actiones cõfessoria & negatoria, ab impositione talium nominum. non autem ex hoc, prout aliqui dixerunt, quia confessoria verbis affirmatiuis, negatoria verbis proponitur negatiuis. nam & quandoque confessoria verbis negatiuis, negatoria affirmatiuis proponi reperitur, vt in seruitute altius non tollendi est videre. ff. de no. ope. nun. l. si priusquã. instit. de act. §. æquè. & ibi no. & dicta. l.ij. Dicas etiã quòd istæ reales actiones quę pro iuribus incorporalibus competunt, dãtur etiam illi qui possidet vel quasi ipsum ius incorporale: quod quasi possideri videtur, quandiu in contrarium per alium factum non est. ff. si seruitus ven. l. fi forte. §. sciendum. &. l. sicuti. §. sed si quæratur. Secus autem in actionibus realibus competentibus pro corporalibus, quæ non dantur possidenti & detinenti nam possidenti nõ est prodita in rem actio. ff. vti. pos. l. j. §. interdictum. instit. de act. §. sic itaque, licet possidenti, sed non detinenti detur. ff. de rei ven. l. officium. not. de hoc extra de iudi. ca. examinata. Si quæras quæ sit ratio quare realis actio possidenti & detinenti non detur pro re corporali, sed pro re incorporali? Respondeo, rei vendicario non datur ad alium effectum, nisi quòd possessio corporalis penes conuentum existens, in actorem transferatur. ff. de rei vẽ. l. qui restituere. C. de alie. iudicij. l.j. cum igitur actor illam quam petit, penes se habet, se ipsum excludit, quia

Actio realis non datur possidenti pro re corporali.

p *Personalis est seruitus.* ff. de seruit. l.ij. & quare dicatur personalis, dic vt dixi de seruitute vsusfructus. s. in glos. quia personæ.

q *Rebus alienis.* hoc dicit, quia res propriè nulli seruire possunt iure seruitutis, vt dixi. s. in glo. vsuarius.

seruit nihil sua mini sua res.

r *Salua rei substantia.* id est, ne in totum pereat rei substantia. ff. de vsufruc. l.j. & ita ibi nota.

s *Id est.* exponit illa verba, ius vtendi, posita in definitione vel descriptione vsusfructus, vel vsus.

t *Vtilitatem aliam.* puta deambulandi, gestandi, id est solatiandi in fundo vsufructuario vel vsuario. ff. de vsu & habi. l. plenum.

u *In totum.* hoc referas ad vsufructuarium qui omnes fructus rei suos facit. ff. de vsufru. l. vsufru. legato. in fi. &. l. item si fundi.

x *Pro parte.* hoc ad vsuarium referendum est, qui fructus rei in totum suos non facit, sed illos solum qui sibi ad vsum sufficiunt. instit. de vsu & habi. §. minus. ff. eod. titu. l. si habitatio. 4. si vsus. &. l. plenum. &. l. fundi.

y *Suo nomine.* quasi dicat iure suo, non alieno.

z *Prouenire.* intellige vel artificialiter vel naturaliter, vt colligitur ex iuribus. s. glo. proxi. allegatis.

a *Propter quod.* scilicet quia vsufructuarius & vsuarius omnes rei fructus vel partem recipiunt iure suo.

b *Abscedit.* id est separatur, & quæ sit huius ratio, dic vt dixi s. in glo. not. rem dici.

c *Ipsis stantibus.* id est, in sua essentiali substantia perseuerantibus.

d *Vtilitas prouenire.* exemplum potest poni per iura. ff. de vsufru. leg. statuæ. à contrario sensu, de ope. seruo. l vlti. cum enim vsusfructus & vsus sint ius tantum, quo quis potestatem assequitur rei fructus & vtilitates alias consequendi: sublata & non existente tali vtilitate, videtur non existere ius ad illas tantum indultum. ff. de vsufru. l.ij. instit. eod. titu. in prin. sicut sublata re sine culpa, submouetur ius ad illam petendam competens. ff. de condic. furti. leg. in re furtiua. & arg. ff. de leg. ij. l. mortuo boue.

e *Requiritur.* ratio est quam dixi in glo. proxi. præcedenti.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a *Vsu consumptibiles.* illis enim in sua substantia remanentibus, nulla inducitur vtilitas: cùm ipsa non insurgat nec proueniat nisi ex talium rerum consumptione. instit. de vsufruct. §. constituitur.

b *A quoquam haberi.* ratio est quam dixi §. proxim. in glo. exemplum.

c *Adhuc.* probat vlterius quòd in rebus cõsumptibilibus simplex haberi nequeat vsus facti.

Seruitus personalis est triplex.

d *Nec seruitus personalis,* quæ est triplex, scilicet vsusfructus, vsus, & habitatio. aliæ dicuntur reales seu prædiales. ff. de seruit. l. j. de vsufru. leg. ti quis binas. & ibi not. & ratiõe seruitutis personalis dicitur quis in re ius habere: cùm contra quemlibet rei possessorem peti possit. ff. ti vsusfruc. pet. leg. vti frui. §. vtitur. Ius autem vtendi iure seu seruitute, potest dici illud quod superficiario in re superficiaria competit, vel emphyseutę, vel feudatario. ff. ti ager. vectigalis. l. j. & ij. de superficie. l. j. §. vlti.

e *Sed mere.* quasi dicat non iure competens, nec rem afficiens, sed tantùm personæ cohærens, rei possessorem non sequens. ff. ad Trebel. l. j. §. si hæres.

f *Reales actiones.* scilicet confessoria & negatoria.

g *Non competunt.* sed actio personalis ex pacto. arg. ff. de seruit. l. vt pomõ. de seruit. rusti. prædi. l. prætoris. cum ibi no. de vsufru. ti quis binas.

h *In rebus talibus.* scilicet vsu consumptibilibus.

i *Ius tale.* scilicet mere personale.

k *Conceditur.* vt est videre in commodatario cui ad certum vsum res conceditur. ff. commodati. l. in commodato. §. ficut. extra eodem tit. capi. j. vel creditori vel depositario, quibus vsus rei obligatæ vel depositæ permissus est: expresse in creditore, vel tacitè in depositario. ff. depositi. l. die. §. j. & C. eodem titu. ti depositi.

l *Vtilitas aliqua.* considerandaiuxta rei ad vtendum conditionem qualitatem.

m *Substantia salua rei.* sublata cuius re nullus in ea vsus potest subsistere.

n *Quod.* scilicet ius vtendi substantia salua rei.

o *Ad sensum.* scilicet vsus, per quem oculata fide veritas magis quàm per alium sensum animis hominum insigitur. instit. de gra. cogna. §. vlt.

p *Reperiri.* cùm ipsæ per vsum consumptioni totali subijciantur: & de esse ad non esse redigantur.

q *Rursus nec simplex.* scilicet sine dominio existens.

r *Nec est seruitus.* & sic per consequens ius in re non imponens.

f *Nec pro illo.* scilicet simplici vsu facti.

t *Ius vtendi.* scilicet qualitercunque quæsitum.

u *Talibus rebus.* scilicet vsu consumptibilibus.

x *Vtilitatem aliam.* quæ considerari potest iuxta rei vsibilis qualitatem. ff. de vsufru. l. numismatum. & leg. si cuius. §. vlti. aliàs est sub. l. æquissimum.

y *Qui.* scilicet fructus vel alia vtilitas.

z *Vti quin nequeat.* scilicet durabili vsu perseuerante: aliàs momentaneum dicitur, vt infrà sequitur.

a *Esse constat.* cum (vt suprà dixi) per vsum esse penitus desinant.

b *Ex quibus.* supradictis, versi. quod autem. huiusque.

c *Seruitus personalis.* ff. de seruit. l. j.

d *Ius personale.* dic vt §. proxi. dixi in ver. sed mere.

e *Sine iure aliquo,* hoc inferius latius explicabitur.

f *Præmissarum.* scilicet vsus, qui sit seruitus personalis: vel qui sit ius mere personale: vel actus vtendi aliquo iure.

g *Substantia.* aliàs definit in ea omnis vsus: vt §. dixi.

h *Seu vtendi.* scilicet sine aliquo iure.

i *Reperiri.* quia per vsum totaliter esse desinunt, vt prædixi.

k *Nec obuiat.* quinta pars.

l *Suprædictis.* scilicet in parte præcedenti: & maximè in ver. quod autem.

m *Idem prædecessor noster.* scilicet Nicolaus quartus.

n *Illorum.* scilicet bonorum.

o *Hoc enim.* scilicet quòd dominium tantum bonorum sibi reseruauerit.

p *Duntaxat.* quasi dicat non de alijs: per ea quæ dicta sunt suprà §. proxi.

q *Non sunt consumptibiles.* subaudi, sed durabiles.

r *Non est sustentabilis.* scilicet commodè.

f *Non sunt pauca.* subaudi, imò multa: sicut est habitatio, stratus siue lectus, & similia. ff. de verbo. significa. l. quos nos. §. viuere. de auro & argen. leg. l. vestis. §. virilia. & §. familiaria. cum simi.

t *Licet autem.* sexta pars.

u *Nec ius vtendi.* quod esse deber salua rerum substantia.

x *Nec ipsum vti.* scilicet durabile.

y *Ipsis.* scilicet rebus consumptibilibus.

z *Sumitur.* probatur hoc. ff. de vsufru. earum rerum quæ vsu consul. hoc senatus. §. j. & seq. nam abusus in rebus talibus pro absumptione, id est consumptione accipitur: vt ibidem dicitur.

a *Quod est vti.* cùm de se non sit ei consumptibile, sed conseruabile. ff. de vsufruct. l. j. instit. eodem titulo in princip. & statim sequitur.

b *Maneat.* vt in iuribus. ff. proxi. allega. & ff. de vsu & habi. l. plenum.

c *Exigit.* scilicet necessario.

d *Consumatur.* cùm sine consumptione in rebus talibus non sit vsus: vnde quasi assidua permutatione extingui dicuntur instit. de vsufru. §. constituitur.

e *Cùm abuti.* scilicet de re rei consumptibile.

f *Vti.* de sui natura rei conseruabile.

g *In hac materia.* hoc dicit: quia in alia materia abusus in alia parte sumitur, & ideo reprobatur, qd dic vt §. in gl. licet alias.

h *Licet autem.* adhuc probat quòd vsus facti absque alio iure haberi non possit.

i *Re vsibili.* id est apta ad vtendum.

Vti possit.

a *Vti possit.* scilicet de facto: vt est videre in fure, prædone, raptore, & simili.

b *Ipsum tamen vti.* id est ipsa potestas vtendi.

c *In re tali.* scilicet vsibili.

d *Potest constitui.* cum regulariter quis alteri nequeat constituere quod nõ habeat: vt dixi in parte præcedenti, in glo. vsuarius enim. & statim sequitur.

e *Nec à quoquam haberi.* cùm enim habere proprie cũ effectu debeat intelligi. ff. de verbo. signi. l. nomen filiarum. §. habere. sequitur q; vti re vsibili absque aliquo iure vtendi, non sit vsum habere: cum ex hoc illud appareat alienum. arg. xiiij. q. iij. quid dicam xciij. distin. illud. xv). q. iiij. licet. C. de fun. rei pri. vti. l. vsus aquæ. li. xj.

f *Et quod talis vsus.* scilicet absque aliquo iure vtendi.

g *Suum non est.* scilicet quo ad dominũ.

h *Nec ad se pertinet.* scilicet aliàs quàm in re dominij. Et hoc dicit: quia aliquando quis id quod ad se pertinet, sine dominio alteri constituit: vt inquilinus qui domum conductam alteri locando eius vsum transfert. Cod. commodati. l. nemo prohibetur. Et vsufructuarius qui non est dominus, vsumfructũ transfert. ff. de vsufru. arboribus. §. vsufructuarius.

Vsufructus vsum fructum transfert.

i *Nemo potest.* nisi ex vi pacti, iuris vel iudicis authoritate aliud contingat. extra de dona. inter vir. & vxo. cap. nuper. ff. de regu. iur. nemo plus iuris. in quibus de hoc cum simi.

k *Illud.* scilicet quod suum est, vel ad se pertinet.

Vsusfructus formaliter differt à causali.

l *Quam sit suum.* hoc dicit propter dominum proprietatis, qui in ipsa habet vsumfructum causalem: & tamen nõ illum causaliter, sed formaliter alteri constituit: licet ipsum taliter, id est formaliter non habeat. ar. ff. si vsusfruct. peta. l. vti frui. & ideo pactionibus dicitur posse constitui. ff. de vsufru. l. iij. instit. eod. titu. §. j.

Libertatis definitio.

m *Dominus dicitur,* vnde legitur quod libertas est naturalis facultas eius quod cuique facere libet, nisi quod vi aut iure prohibetur. ff. de statu ho. l. libertas. & ideo scribitur quod vis animo non infertur. xxij. q. v. §. j. Licet autem quis suorum actuum dicatur dominus per naturalem libertatem arbitrij: non tamen membrorum suorum dominus dicitur, vt illorum æstimationem facere possit. ff. ad leg. Aquil. l. liber homo. cum illa æstimationem non recipiant. ff. si quadrupes pauperiem. fecit. dicatur. l. ex hoc. de ijs qui deie. vel effu. l. vlti.

Membrorũ dominus pro priorum nemo videtur.

n *Cùm per hoc,* scilicet liberum arbitrium.

o *Ad eum pertinet.* ratio huius est quia actus vel opera vnius non est alterius. ff. de condi. inde. l. ti non sortem. §. libertus. p *Quod,* scilicet cõcedere alteri re sua actũ aliquẽ exercere.

q *Sicut.* exemplificat.

r *Concedit commodatario,* cùm illum per se habere nesciat.

s *Actum illum.* scilicet equitandi.

t *Sine iure.* scilicet vtendi, imò cũ iure vtẽdi fit talis cõcessio.

u *Ius vtendi.* in tantũ quòd non est reuocabile, nisi actu completo. ff. cõmodati. l. in comodato. §. sicut extra eod. titu. ca. j.

x *Nequit constitui.* cùm in rebus talibus habens vsum, proprietatem censeatur habere: vt pluries dixi in parte præcedenti.

y *Præterea.* probat adhuc simplicem vsum facti absque aliquo iure esse non posse.

z *Vsus talis.* scilicet absque aliquo iure.

a *Haberetur.* vltra ista nullum tempus est dare: quia omne tempus vel in præteritum vel in præsens vel futurum diuiditur. ff. de iniusto testa. l. cum in secundo. instituit. de verb. obli. §. conditiones. ff. si certum peta. leg. cùm ad præsens. cum legibus sequentibus.

b *Nequaquam haberi potest.* comprobatur hoc per iura ff. commu. prædi. l. ti seruitutis. §. futuro. ficut & persona quæ nondum est, re aliqua vti non potest. ff. de iure codi. l. quidã referũt. extra de eccle. ædi. c. ad audientiã ij. ficut quod in rerum natura non est, in stipulationem deduci non potest. inst. de inutil. stipul. circa prine. & per alia quæ dixi in cap. cum inter nonnullos.

c *Per hoc tamen.* scilicet q; habet facultatem illum exercẽdi.

d *Nisi in potentia.* talis potentia aliàs appellatur aptitudo. extra de baptis. maiores §. cæterum. ficut de iustitia inquantũ est humana creatura, dicitur q; est constans & perpetua voluntas, in potentia videlicet vel aptitudine: quia in actu frequẽter est contrarium. ff. de iusti. & iu. iustitia. Et de matrimonio quod eis contracto matris & fœminæ, indui-

Matrimonij definitio.

duam vitę consuetudinem retinens, scilicet aptitudine vel proposito, licet non actu. instit. de iure pso. circa princip. xxvij. q. vij. §. j. & de possessione momentanea. C. de momenta. possess. l. j. qui legitimam personam. l. momentaneæ.

e *Non existit,* opus est facto: quod quidem sola voluntas vel facultas nõ inducit, sed operatio facti. ff. de consti. pec. l. promissorum. §. constituto. qui. mod. pig. vel hypo. fol. l sicut. §. si voluntate. de re iudi. l. iij. §. ait prætor. de pigno. act. l. non est mirum. extra de offic. ordi. pastoralis. §. vlu. vt lit. nõ contest. quoniam. §. in alijs. cum ibi no. de eo qui mit. in possess. ca. j. in fin. de hoc de re iudi. cum aliquibus.

f *In fieri.* id est exercitio ipso facti.

g *Potest dici.* quia actus aliquis antequam cõpletus sit, esse completus dici non potest: sicut de illo qui est in via eundi ad sanctum Iacobum, dici non potest q; ierit, donec intentionem suam compleuerit. ar. ad hoc. ff. de condi. ob. caul. si pecuniam. de verb. oblig. l. si ita stipulatus essem. de fur. siue igitur. instit. de obli. quæ ex delic. nasc. §. manifestus. Cod. de posthu. hære. instit. l. pen. ad Sylla. l. pen.

h *In fieri.* expone vt §. proxi.

i *De actu.* scilicet inchoato.

k *In fieri.* scilicet completo.

l *In rerum natura.* hoc referri ad præteritũ & futurũ potest.

m *In memoria.* scilicet præteriti.

n *Vel apprehensione.* scilicet futuri.

o *Habeti.* scilicet de præsenti.

p *Momentaneũ.* id est per momentũ durãs. ar. C. si de momẽ. pos. siue appellatum. l. j. qui legi. persona & c. l. momentaneæ.

q *Instantaneum.* id est in instanti faciendum.

r *Percipi potest.* simi. ff. de sol. ratum. rem ratam haberi. l. quo enim. §.

Universidad de Deusto
Biblioteca

enim §.Iulianus.extra de dona.apostolicæ.

a *Pro tunc.* scilicet præsenti.

b *Cùm sit potest dici actum.*cũ statim vel in momento esse desinat.ar.ad hoc.ff.de cõdi.ob.eau.l. qui se.ij.resp.de dona.inter virum & vxo.l.ij.§.vlt.de iure do.l.licet.§. quocies de sol. l.si pecuniam.

c *Haberi.* cùm effectu intelligitur ff. de verb.sig.l. nomen §. habere.imò alias tale habere in momento deliues,esset derisiũ arg. ff.de iure do. l. cũ post.§. gener.cũ ibi no.& de leg.j.leg. legato generaliter.

d *Non habetur.*Illud enim q̃ iam factum est,cũ in instanti non sit,de præsenti nõ habetur:quia se nõ potest habere ad esse vel non esse præsens ar.ff.ti cer. per. cũ ad præsens de iniusto testa.l. cùm secũdo instit. de verb.oblig.§. conditiones & quod iam factum est , pro non facto haberi nõ potest.ff. de capt: & postli.reuer. in bello §.factę in cor.aut.de æqua.do.§.j.coll.vij. xxxij.q.v. si Paulus. nec ipsum factũ amplius esse potest.ar. C. de sacrosan. eccle. l.j.ar.lxiij.dist.§. pariter.quare consue uit dici q̃ de tempore non habemus nisi nũc. Et super hoc qđ hic dicitur de tẽpore præterito , præsenti vel futuro , vide qđ plenè tractat Augustinus lib.xj. confessionum.

Nunc & nil aliud de tempore cõ stat haberi.

e *Præterea.* adhue probare nititur simplicem vsum facti sine aliquo iure non posse subsistere.

f *Reputandus.* hoc probatur clare per ea quæ dixi in decret. quum inter nonnullos.in glo.sed vnde.

g *Nequaquam pertinet.* cum perfecti sit nulli nocere,quod faceret vsum non iustum habendo omnibus autem velle prodesse xiiij.q.v.in c.denique.

h *Aliquid adiecit.* cùm ad perfectum spectat omnia contemnere xiiij.q.j §.j.

i *Detrahere nosc itur.*qa cũ perfecti sit(vt dixi)nihil etiã iustè habere velle,sed omnia cõtenere:iniustũ vsũ habẽdo,te in repugnãtiã deducit ar.C. de mune.pa.l. ꝓfessio. li.x.ff.de vaca. mune.l.in honorib⁹ §.philosophis.de variis & extraor.cog.l. j.§.& an philosophis xij.q.ij.c.gloria episco.in ver.Socrates.

Princeps in terris est dictus lex animata.

k *Conditor canonũ.* scilicet Nicolaus.

l *Aestimare.*cũ enim ipse sit Christi vicarius.de trãsla. episc.c. quãto de re iu.ad apostolicę §. nos li.vj. & lex animata in terris.in cor.auth.de cõsue.circa fi.col.iiij.nihil iniustũ in dubio permittere videtur.ar.xxj.di.c.nunc autem.xl.di.ca.non nos.cum ipsemet profiteatur se velle obtinere quod suæ volunt leges.in cor.auth.de iudi.§.omnis.col.vj. nec vult à iuris trámite declinare.extra de prob.licet.§.j.& ar. de excep.c. cùm inter.& ne aliàs iniustitia vel iniuria oriatur , vnde iura nasci debent.C.vnde vi.l.meminerint.extra de accu.l. qualiter.& ne sua constitutio aliquid imperfectũ aliquidue iniustum continere dicatur, contra l. si quis seruum. C. qui mili. nõ pos.lib.xij.de his quibus vt indig.l.cum Syllanianũ. cùm & ipse sua rescripta contra ius elicita præcipiat ab omnibus refutari. C. de prec.imp.offeren.l. rescripta. xxv.q.ij.cap.nec dánosa.& c.seq.imò auferenda sunt de manibus portantis,& principi referenda. C. de paga.sacrifi.& re.eo.l.sicut.no.extra de fide instru. pastoralis. Item si priuatus aliquid iniustum vel iniuriosum alteri in dubio permittere non videtur.ff. de his quæ in frau.cre.l.si pater.de condic.inde.l.si procurator.

A §.Celsus.multò minus princeps.in cor.authẽ.vt differentes iudices.§.si tamen cõtingit.col.ix.

m *De iusto.* scilicet vsu.

n *Liceret.* id est licitum esse: per hoc excludens vsum non iustum.argumen.xiiij.quæstio.iiij.capitu.quid dicam. xxiij. quæstio.vij.cap.j. ff. de condi. instituit. la filius.

o *Subiungens.* d.ca. exiit.§.præterea loca.

p *Non rerum* . omnium,puta pecuniæ.

q *De facto.* ex quo suppontur absque omni iure.

r *Vt permissa* in quibus cęssetur vsus nõ iustꝰ,ex quo est absque iure vtẽdi, vt §. f. *Rerum.*quarum vsum licet,vel non licet habere fratribus ipsis.

s *Distinctio.* facta ꝑ papam Nicolaum.

t *Potius ostenderetur.* si quæras quare hoc! Respõdeo:quia ad illum relata magis iuri cõmuni conuenit: & per consequens rei agendę vtilior est: quare ipsa potius est suspicienda.ar.ff. de reg.iur.l. quoties idẽ termo. & minus per hos habet iniquitatis,quam potius est eligenties nihil . nam verba sunt in dubio interpretanda vt iuri communi non obuient argu. extra de rescrip.caulam quæ. de consue.cum dilectus . & (quod plus est) verba ad extraneum sensum trahẽda sunt, vbi res de qua agitur aliter falua esse non posset, C. de lib.præt.l.iiij. & not.extra de verbo.signific. c. intelligentia.

Verba quãdoq; ad extraneũ sensum trahenda sunt.

x *Ius vtendi.* scilicet personale.

y *Quarundam enim rerum.* vt pecuniæ.

z *Quarundam.* vt duarum tunicarum breuium & similium, vt in dicto c.exiit. §.licet autem.

a *Ex quo.* scilicet quia quarundam rerum vsus est prohibitus,& quarundam permissus.

b *Ordinatio,* scilicet Nicolai.

c *Loquitur* . scilicet ipse Nicolaus per ordinationem : nam ipsa ordinatio cùm de se sit inanimata,nõ loquitur. secundũ enim modum loquendi scriptura loqui dicitur , id est Deus vel homo per scripturam. C.de sum. trini. epistola inter claras.circa prin. & ibi not.

Scriptura loqui dicitur.

d *De tali.* scilicet vsu.

e *Id est.* congrua est hæc expositio, cũ fine iure vtendi omnis vsus iniustus censeatur:vt §.& plene probaui in cap.cùm inter nonnullos.ad quod super hoc te remisi.

f *Ipse.* scilicet Nicolaus.

g *Moderatus vsus.* per hoc denotare volens vsum cõpetere cum iure in rebus permissis:cùm immoderatio à iure reprimi dicatur:vt in prœc.decr. & de verb.sig.c.vlt.& ar.C.vnde vi.l.j.ff.de testi.l.j.

h *Expressa prius,* dicto cap.exiit. §.in alio.& §. quia verò.

i *Est concessus.* ex hoc concluditur manifestè vsum cõpetere cũ iure vtendi prouenienti ex concessione principis ea le ius inducentis.arg.viij.dist. quo iure. ff. de iniur. iniuriarum §.j.

k *Præterea.* adhue probat in rebus consumptibilibus simplicem vsum non cadere.

l *Simplex.* scilicet ab omni iure.

m *Posset dici.* ratio est quæ sequitur &c.

Esse valeat.

a *Esse valeat.* hoc ſ. pluries ꝓbatũ est, quare nõ est iterandũ.

b *Nec separatus à domino.* cùm habens in talibus rebus vsum,habere dicatur dominium : vt §. pluries probatur.

c *Rursus.* septima pars.

d *Ordinatio prædicta.* scilicet Nicolai.

e *Honori.*qui seruandus est, cùm enim ex præcepto Christi, matri caroali sit honor exhubendus , & etiam ex iuris dispositione.ff. de obsequ.à lib.l.j.§.j. & l.liberto.

Mater est honoranda.

f *Circa tem. huius §.rursus.vt de hæt. ii. minore. & dijt.dicentem constitutum* Mat. non *præsum cor rectam.* Et *cum eccle sia fratrum minorũ pos se asserat: vt ipse te net in lib. 4.dist. 21 be neficio suo confentiat Bal. relatus per de Anc. in dict. extra. ut. teneat contra. pos sint præsentare. adire hæredit. aut fatem epispopo. arg.l. multi. C. de epsco Pis. & ale. vel cui ad. per no. leg. cum talibus de lega. 1.l. 2.§. non pu dicit. ff. de mulie. & ar. ver. & nam. conuertere in vsum ad fratrum,sa cer quæstio 3ꝙ. in de. Dẽpsius. Fant autem. Vel dicitis ej laudam. de.* non rerum ꝑ omnium vsum habere debeant fratres ipsi : quantum autem ad vsum facti simplicem absque omni iure vtendi attinet , nulla rerum quo ad fratres differentia est censenda : sic enim vti de facto q̃ possunt prohibitis vt permissis ,r quare præmissa rerum s distinctio t ad illum vsum facti potius u est referenda , pro quo ipsis competit fratribus ius x vtendi: quarundam y enim rerum vsus fratribus ipsis prohibitus nescitur , & quarundam z permissus : ex quo a sequitur q̃ vsus facti de quo ordinatio b loquitur c , de tali d intelligi debeat quis iustus sit , id est e pro quo competat ius vtendi : & hoc Conditor ipse f canonis exprimit euidenter , cũ in eadem ordinatione adiecerit quòd moderatus g vsus in expressis h prius rebus ipsis fratribus est concessus i. Præterea k si in rebus consumptibilibus posit vsus constitui vel haberi , nequaquam simplex l nec à rei substantia, proprietate seu dominio separatus vsus huiusmodi posset m dici , cùm per talem vsum, id est vtendi actum & in ipso actu , & cum ipso actu res cõsumatur huiusmodi, ac

B

C

D

in ipsius rei exerceatur substantia, nec sine rei ipsius consumptione esse a valeat, vsus talis ; ex quo pretet quod vsus talis nec simplex nec separatus b à dominio potest dici. Rursus c † nedum fratribus ipsis ordinatio prędicta d non profuit,sed etiam occasionaliter honori e sacrosanctę Romanæ ecclesiæ non leuiter f detrahit & detraxit.Nunquid non prætatę ecclesiæ derogatur honori , si ipsam oporteat nunc in foro ecclesiastico g, nunc in seculari h, interdum quoque coram pedaneis iudicibus i , & plerunque pro rebus paruis k & vilibus l cõtinuè litigare m ? Hoc autem n notum o est fieri , cum occasione retentionis p dicti dominij omnes causæ occurrentes agendo vel defendendo pro bonis huiusmodi nomine Romanæ ecclesiæ virtute cuiusdam priuilegij à fe. re. Martino papa iiij. prædecess. no. concessi , super hoc agitentur q, & (quod grauius est censendum) procuratores causarum huiusmodi multos vexare r dicuntur indebitè , licet potestas attributa procuratoribus talibus per priuilegium antedictum quo ad administrationem bonorum prædictorum s dudum seruata non fuerit , nec seruetur t , quæ omnia u in notam x & iniuriam y sanctæ Romanæ ecclesiæ non est dubium redundare. Adhuc ordinatio antedicta z ecclesiarum prælatis & rectoribus a grauis existere nimium & molesta b mõstratur. Nunquid non graue præmissis c potest existere quod ipsos oporteat se opponere d sanctæ Romanæ ecclesiæ , quæ ipsorum e caput nosc itur f & magistra g , ac cum ea agendo vel defendendo litigare h assiduè , vel cedere iuri suo i ? hoc tamen k oportet illos l facere , cum in multis dicti fratres prædictis m existere dicantur iniurij n, sicut multorum prælatorum & rectorum diuersarum prouinciarum adhuc in curia existentium habet insinuatio o: qui quidem fratres facta sua ꝑ per procuratores nituntur defendere q antedictos. Nos itaque r qui veritatem tenemur colere s, velut ille qui illius t qui veritas u

B

C

D

Copula cõ iungit dictas.

a *Et rectoribus.*quocunque nomine censeantur.ar.quęst.iij. saluator.& per istam copulatiuam , & videtur hic innuꝰ quòd simplices ecclesiarum rectores nõ dicantur prælati : cùm de sui natura copula coniungat diuersa.ff. de leg.iij.l. ea tamen adiectio. Sed de hoc dic vt not. extra de iudi. decernimus. de offi. ordi. cap.cùm ab ecclesiarum, & hoc verbum prælatis,denotat ecclesiæ prælatos maiores. argu. d.ca. decernimus.

b *Et molesta.* quare ex hoc meritò tollenda.argu.iiij. distinct. ca.erit autem lex.

c *Præmissis.* scilicet præmissis & rectoribus.

d *Opponere.* scilicet litigando.

e *Ipsorum.* scilicet prælatorum & rectorum.

f *Caput nosc itur.* xij.distin.c.non decet.

g *Et magistra.* extra de priuileg.antiqua.

h *Litigare.* certè negari non potest quin hoc eis sit graue: cum ecclesia personam parentis repræsentans, sancta & honesta semper videri debeat prælatis & rectoribus, ar.ff.de obse.à libe.l.liberto.

i *Cedere iuri suo.* quod esset contra l. illud.ff.de peti. hære,

k *Hoc tamen.* scilicet litigare,vel iuri suo cedere.

l *Illos.* scilicet prælatos & rectores.

m *Prædictis.* scilicet prælatis & rectoribus.

n *Iniurij.* id est iniuriosi seu contumelioſi. argu.ff.de iniur. Litem apud. §.conuitium,cum similibus.

o *Insinuatio.*id est patefactio & assertio.simile extra de app. ex insinuatione.

p *Facta sua.* scilicet conuitiosa seu iniuriosa , vel alijs vexationem inducentia, vt supra.

q *Defendere.* & male,quia per alium talia facere perinde est ac si faceret per seipsos.argu.ff.de vi & vi ar.l.j.§. deiecisse. de iniur.l.non solũ.§.mandato.& §.Proculus. Et talium procuratorũ habentium à fratribus plenam & liberam potestatẽ facta,ipsis fratribus nocent.ff.de tribu.act.l.procuratoris.C. de excocti.& transla.mili.anno.l.in excoctione.lib.xij.

r *Nos itaque.* octaua pars.

s *Colere.* per approbationem.veritati enim manifestę cedit opinio.viij.distin.c.veritate.extra de purga.vulga.c. significantibus.ff.quando ac.de pecu.est anna.l.quæritum.alias est §.vlt.l j.cum simi.& hoc verum,nisi vbi inducitur præsumptio iuris & de iure, vel fictio : quia illi habet præcisè statio iuris & de iure, vel fictio : quia illi habet præcisè statio iuris & de iure, vel fictio : quia illi habet præcisè stat

Universidad de Deusto
Biblioteca

Deus est via, veritas & vita.

a *Noscitur.* vnde verè dicitur via, veritas & vita. via, in exemplo non errans. veritas, in promisso non fallens. vita, in præmio scilicet æterno non moriens. de pœ. dist. ij. c. si enim inquit. ver. qui dicit. xj. q. iij. existimant. & c. imperatores. no. de hoc in cor. auth. de fi. instru. circa princ. coll. vj.

Natura humana prona est ad peccandū.

b *Licet immeriti*, hoc dicit propter humilitatem, vel propter pronitatem humanæ naturæ ad peccandū. xij. q. a. ſt. j. omnis ætas. in cor. authen. de mon. §. ſi quis igitur. circa fin. coll. j. alias nullus eum ſanctum dubitet, quem apex tantæ dignitatis attollit. xj. diſt. nō nos.

c *Teneamus in terris.* ſimile extra de tranſla. epiſc. cap. quanto. vt eccl. beneficia. cap. j. de ſe iudi. ad apoſtolicæ §. nos autem. lib. vj.

d *Obſtetuari.* C. plus valere quod agitur. per totum. & dixi. ſ. eodem in verbo, colore.

e *Præmiſſa.* ſ. in hac decre. recitatis.

f *Adductu.* per hunc modum hominis actus ad finem proſperum deducitur. argu. Cod. de legi. humanis. de repu. l. dubium non eſt. xj. q. iij. ſummopere.

g *Diligente.* ſimile. C. ne filius pro patre. authen. habita. quia quod à pluribus quæritur, facilius inuenitur. xx. diſt. ca. in quibus. C. de inoffic. manu. l. ſi autem. de fidei com. lib. l. vlti. ff. de bono. poſſ. l. in bonorum. cum ſi.

h *Dicti ordinis.* ſcilicet fratrum minorum.

i *Non verbis tantum.* ad hoc facit. xvj. q. j. ſi cupis. C. de epiſcop. & cleri. l. decernimus.

Simulatio eſt et bona & mala. Deus inſpicit corda & non manum.

k *Simulatis actibus.* ſimulatio hic in mala parte ſumitur, quare infra peruerſa appellatur, alias in bona accipitur, ſuper quo vide quod nō. de his quæ vi metuſúve cau. fiunt. cap. j. ad tales autem actus dominus reſpectum non habet. cor enim ſyncerum, non manum interrogat. xiij. q. v. c. ſi quid inueniſti. & plus reſpicit cogitationes quàm actus. xv. q. vj. ca. ſi sacerdotibus. ad finem.

Chriſti opera fuerūt patentia.

l *Operibus claris.* quaſi dicat, patentibus, non occultis. ad inſtar operum Chriſti, quæ patentia non clandeſtina fuerunt, iuxta per eum dicta, Ego palam locutus ſum mundo &c. & iuxta id, Qui malè agit, odit lucem. & arg. ad hoc. ff. de admi. tuto. leg. non exiſtimo. de rtu. nup. leg. vlti. Cod. de repu. l. vxor. cum ſimilibus. Vel dic claris, id eſt non implicitis, ſed expliciris: non obſufcatis, ſed dilucidis. claritas enim in agibilibus à iure approbatur. ff. de inſti. acti. leg. ſed & ſi. §. proſcribere. in cor. authen. de teſta. imperfect. §. nos igitur. colla. viij.

m *Veritate ſuffultu.* q. d. non fictione vel ſimulatione. ſimulata enim pro infectis habenda ſunt.

n *Honori.* de tali honore ſcribitur, quòd præferēdus eſt honor proprius alieno. ff. manda. l. Quintus Mutius. de procur. l. quæ omnia. & arg. extra de vſu pal. ca. niſi. xij. q. j. ca. nolo.

o *Obnubilari*, id eſt obſufcari, quaſi tenebroſi fumi caligine. de hæret. ca. nolentes. Cle. pa. v.

p *Pernerſa ſimulatione.* hic potes dicere vt dixi. ſ. in verbo, ſimulatis actibus.

Pelle ſub agnina, latitat mens ſæpe lupina.

q *Officit.* vt pote in his ſub agni ſpecie lupum gerentibus. arg. extra de hæret. ca. vt officium. §. j. lib. vj.

r *Scandali materiam.* quæ vitanda eſt. extra de præſcrip. c. nihil. de no. ope. nuntia. c. cum ex iniūcto. cum ſimilibus.

ſ *Conſenſiſſet.* iuxta id, Error cui non reſiſtitur, approbari videtur. Et conſentire videtur erranti, qui ad reſecanda quæ corrigi debent, non occurrit. lxxxiij. diſtin. cap. error. &. ca. conſentire. & arg. extra de hæret. cap. ij.

t *Rectorum.* qui ob præmiſſa moleſtabantur & grauabātur, vt in parte præcedenti dicitur.

u *Pallio.* id eſt velamento. arg. C. de poſtulan. l. velamento.

x *Verbalis.* Quaſi dicat, non in effectu realis.

noſcitur,[a] licet[b] immeriti, vicem tenuimus[c] in terris, illa volentes in ſancta Dei eccleſia quæ non verbo obtinent tantum, ſed quæ re potius, obſeruari,[d] premiſsis[e] in ſeruitinio rectæ cōſideronis adductis,[f] ac deliberatione cum fratribus noſtris & multis aliis præhabita diligenti,[g] dignum arbitrātes & congruū, profeſſores dicti ordinis[h] non verbis,[i] tantum, non ſimulatis[k] actibus, ſed operibus[l] claris, veritate[m] ſuffultis, perfectioris ſtatus, ac altioris paupertatis ſibi prærogatiuam præ aliis mendicantibus vendicare, ac nihilominus honori[n] ſacroſanctę Romanę eccleſię (cuius obnubilari[o] poſſet gloria, ſi tā peruerſæ[p] ſimulationi quæ pfectò & ipſis ſimulantibus officit,[q] & aliis ſcādali[r] materiā ſubminiſtrat, diſſimulādo illi occurrere cōſentiret)[s] ac inſuper volentes indemnitati prælatorum & rectorum[t] ſalubriter ſuper hoc prouidere, nolentes in poſterū ſub prætextu ſeu pallio[u] talis dominij temporalis, verbalis,[x] nudi[y] ac ænigmatici,[z] tanta bona quāta dicti fratres faciunt, infici,[a] ac fomentum[b] tantis malis quanta[c] procedunt ex ſimulatione huiuſmodi, miniſtrare:[d] De fratrum[e] noſtrorum conſilio hoc edicto in perpetuum valituro ſanci mus, quòd in bonis quæ in[f] poſterum conferentur[g] vel offerentur,[h] aut aliàs quomodolibet[i] obuenire contiget fratribus ſeu ordini ſupradictis (exceptis[k] eccleſijs,[l] oratorijs,[m] officinis[n] & habitationib⁹, ac vaſis, libris & veſtimētis diuinis officijs dedicatis[o] vel dedicādis, quæ ad ipſos[p] obuenient in futurū, ad quæ[q] ſe nō extendunt adeò[r] inconuenientia ſupradicta,[s]

y *Nudi.* id eſt, ab omni emolumento denudati.

z *Ænigmatici.* qua ſi dicat, ſine fructu ſubſiſtentis.

a *Inſtar.* ſcilicet quantum in eis eſt ex ſuis actibus ſimulatis. aliàs enim verè loquendo ipſa bona de ſe infecta dici non poſſunt.

b *Ac fomentum.* id eſt nutrimentum.

c *Quanta procedunt.* quæ colligi poſſunt. §. proxi. §.

d *Miniſtrare.* quod potius tenemur vitare. arg. de offic. ordi. irretragabili. de accu. qualiter. cum ſimilibus.

e *De fratrū.* quid operetur hęc clauſula, dixi in c. execrabilis.

f *In poſterum.* per hoc videtur quòd in collatis ante hanc conſtitutionem nihil per eam quo ad dominij retentionem immutetur. nam & ſtatuendo ſuper futuris prēterita priſtinæ diſpoſitioni reliquiſſe videtur. argu. in lib. feud. de feud. cogn. circa fi. & ar. extra de præſumpt. nonne. de decimis, ad audientiam. Cod. de cadu. tol. leg. j. §. ſin autem ad deficientis.

g *Conferentur.* titulo donationis vel legati, quod donationem ſapit. ff. de leg. ij. l. legatum.

h *Offerentur.* ſimplici oblatione quæ conſueuit in eccleſia potiſsimè fieri.

i *Quomodolibet.* puta per ſpeciem aliquam, vel modum ſupremæ voluntatis, vel inter viuos.

k *Exceptis.* ponit exceptionem de multis rebus à ſtatuto, quod infra ſequitur.

l *Eccleſijs.* eccleſia in iure multipliciter ſumitur. ſuper quo vide quod not. per Ber. extra ne præla. vices ſuas. c. vlti.

m *Oratorijs.* talia oratoria, non ſacra tamen, ad deuotionem vniuſcuiuſque fidelium licet habere de iure communi, ſacra autem non ſine conſenſu epiſcopi. de conſec. diſt. j. cap. vniuſcuiuſque. & ca. nemo. xvij. qua. ſt. ij. ca. quidam. in cor. authen. vt nullus fabricet orato. domos. §. ſancimus igitur. colla. v. Sicut & quilibet priuatus poteſt domum certam deputare pro colligendis pauperibus, non tamen quòd per hoc dicatur locus religioſus. extra de relig. domi. ca. ad hæc. vbi de hoc per Innocen. Et hoſpitali futuro religioſo certa dos aſsignanda eſt, ſicut eccleſiæ. not. per Innocen. extra de reſtit. ſpol. cum ad ſedem.

Oratoria an liceat vniuſcuiuſque habere.

n *Officinis.* id eſt locis iuxta morem religionis ſic appellatis, vt ſacriſtia, refectorium, lauacrum pedum, & ſimilia, ſic dicta, quia ad certos actus ſunt deputata. arg. ff. de vſufru. l. ſi cuius. §. vlti. aliàs eſt ſub. l. æquiſsimum. & de aur. & ar. leg. l. pediculis. §. argento. & tribus. §. ſeq. cum ſi.

o *Dedicatis.* hoc verbum referri poteſt ad omnia precedentia, vel proxima, ſcilicet vaſa, libros & veſtimenta. & relatum ad omnia, denotat quòd non tantùm eccleſiæ oratoria, de quibus non eſt dubium, ſed & officina & habitationes ſunt pro diuinis officijs largè dedicata, quaſi ſine illis commodè diuinis opera dari non poſsit. argu. j. q. j. ſi quis obiecerit. & dic dedicatis, ſcilicet iam, vel dedicandis in futurum.

p *Ad ipſos.* ſcilicet fratres vel ordinem.

q *Ad quæ.* ſcilicet eccleſias & alia. ſ. proxi. expreſſa.

r *Adeò.* id eſt intantum.

ſ *Supradicta.* ſupra proxi. §. & in alijs præcedentibus. §. Ratio autem quare ad illa prædicta inconuenientia ſe adeo ſicut ad alia non extendunt, quia cum talia ſint deputata ad vſus communes ſeruiti diuini, nullus in eis contendere poteſt ſe ſingulariter habere vſum facti, nec pro illo in iudicio contendere, nec aliud vexare. ar. infrit. de re. diui. §. vniuerſitatis. C. quan. & quibus quarta pars. l. ij. libr. x. xij. q. ij. cap. qui manumittitur.

Propter

Iura diſſimilia, ratione diſſimilitudo induit.

a *Propter quod.* ſcilicet quia ad illa ſæpedicta inconuenientia ſe non extendunt.

b *Nolumus.* Nota principis conſtitutionem editam ex certa ratione ſeu cauſa, non eſſe extendendam ad illa in quibus ceſſat illa ratio ſiue cauſa, cum defectus cauſæ conſtitutionem ceſſare faciat. ff. de iure patro. l. adigere. §. quāuis. lxiij. diſt. §. his omnibus. Et rationis diſſimilitudo diſſimilia iura induci facit. ff. de ſuc ceſ. edic. l. j. §. largius. C. de codicil. l. vlti. de tranſact. interpoſitas. qui potiores in pig. habeantur. leg. alsiduis. in fin.

c *Ordinationum prædictæ.* ſcilicet factæ per Nicolaum. d. c. exijt.

d *Quo ad hoc.* ſcilicet acquiſitionem iuris vel dominij.

e *Ordinationes.* ſcilicet Nicolai & aliorum prędeceſſorum.

f *Per hoc autem.* modificat vel declarat premiſſa. Et exponе per hoc, ſcilicet quòd in talibus prohibemus ius aliquod vel dominium Romanæ eccleſiæ acquiri.

g *Ordinationibus.* retinentibus Romanæ eccleſiæ dominium, vſu facti fratribus reſeruato in rebus talibus.

h *Prædictis.* ſcilicet ordini vel fratribus minoribus obuenientibus.

i *Eccleſiam.* ſcilicet Romanam.

k *Quomodolibet.* cū ſic indefinite loquatur, intelligam qualitercunque vel ex pactione, vel ex vltima voluntate.

l *Eidem.* ſcilicet Romanæ eccleſiæ.

m *Expreſſius.* id eſt expreſsè, vel expreſsius quàm ante.

n *Premiſſis.* de quo fit mentio in parte præcedenti.

o *Nec ſeruatur.* hic dic vt ſuper hoc dixi in parte præcedenti.

p *Onoroſum.* & ſuper hoc dic vt in parte præcedenti dixi.

q *Inhibemus.* talis diſtricta inhibitio in comtemptorem, vtpote peccantem, pœnam inducit. iiij. diſtin. §. vlti. & aliàs ſæpe dixi.

r *Deinceps.* ad præterita ergo non refertur quod ſequitur.

ſ *Recipiendis.* à ſponte ſoluere vel tradere ea volentibus extra iudicium, vt differat à ſequentibus.

t *Petendis.* in iudicio ex parte actoris.

u *Extorquendis.* ab inuito. ff. de lega. iij. l. fidei cōmiſſa. §. ſi rē.

x *Defendendis.* ex parte rea.

y *Adminiſtrandis.* extra iudicium.

z *Quiſquam.* laicus, clericus, religioſus, ob verbum iſtud indefinitum. ar. ff de hære. inſti. l. hoc articulo. cum ſi.

a *Romana eccleſia.* alterius ergo eccleſiæ non prohibetur nominari vel conſtitui procurator. arg. ff. de iudi. cum prætor. extra de præſump. nonne.

b *Cauſam priuilegij.* ſcilicet dudum conceſsi.

c *Quomodolibet.* puta literas vel iudices impetrando.

d *Decernentes.* tale decretū ligat manus cuiuſcunque etiam ignorantis. de præben. poſtquam. cap. dudum. lib. vj. cum ſi.

e *Non obſtantibus.* No. ſucceſſores reuocare maximè ex cauſa priuilegia per ſuos anteceſſores conceſſa, quia non habet imperium par in parem. ff. ad Trebel. l. à quo. §. tēpeſtiuum. extra de elect. innotuit. ſimile huic de exceſ. præla. cum ex eo. lib. vj. de pœ. cupientes. in fi. de pœn. abuſionibus. de ſen. excommu. frequentibus. in fi. Cle. v.

f *Per hoc autem.* nota pars proteſtatur de conſeruandis priuilegijs alijs.

g *Præmiſſa.* quę colligi poſſunt ex parte præcedenti.

h *Et iſta tangentia.* a *Nota gl.* per hoc videtur q. priuilegium reuocatum quo ad certa principalia, reuocatum cenſeatur quo ad alia dependentia ex eiſdem. ar. ff. de fun. inſtru. l. fundi inſtrumento. §. ſi cū ibi not. Zenzelinus. excellentiſſimum doctorem.

Diuiſio textualis.

Vm inter nonnullos[i] viros ſcholaſticos[k] ſæpe cōtingat in dubiū reuocari vtrū ptinaciter[l] affirmare

Veritas per diſputationem eliciſcat.

Affirmatiua negatiua nō gemināt.

ſtua, & ideo alia negatio remanet in ſuo effectu, vbi mens eius quod agitur, alias ſaltua eſſe non poſſet. ff. de verb. obli. l. j. §. ſi quis. de acqui. poſ. l. qui pignoris. de dā. infe. l. fluminū. §. jn cor. auth. de hære. & fal. §. inordinatum. colla. j. de his qui ingred. ad appel. §. ſi verò. col. v. C. de ſer. fugi. l. j. cum ſi.

i *Nonnullos.* Hæ duæ negatiōes ſimul iunctæ æquipollent affirmatiuæ. ff. de verb. ſig. leg. duobus. vt & nam gemināt. leg. nonnunquam. de fun. inſtructo. leg. quæſitum. de adop. leg. nonnunquam. extra de reſcript. nonnulli. & cap. quia nonnulli. de ſentent. excommunic. ſolet. libr. vj. expone igitur nonnullos, id eſt aliquos. quandoque tamen contingit q. duæ negationes non affirmant, ſed vna habetur pro ſuperabundanti. & ideo alia negatio remanet in ſuo effectu, vbi mens eius quod agitur, alias ſaltua eſſe non poſſet. ff. de verb. obli. l. j. §. ſi quis. de acqui. poſ. l. qui pignoris. de dā. infe. l. fluminū. §. jn cor. auth. de hære. & fal. §. inordinatum. colla. j. de his qui ingred. ad appel. §. ſi verò. col. v. C. de ſer. fugi. l. j. cum ſi.

k *Scholaſticos.* a ſchola dictos. ar. C. de offi. magi. of. ſcholarium. de priui. ſchola. l. ij. & iij. lib. x. de ipſis etiam ſignanter dicit, quia amore ſcientiæ conſequendæ dubitare de multis conſueuerunt per modum diſputationis, per quam veritas eluceſcit frequenter. ff. de mune. & hono. l. munerum. §. mixta. & in extraua. g. quia nonnunquam. §. nos autem. Idem tamen dicas ſi inter alios contingeret id quod ſequitur, in dubium reuocari, cum in omnibus ſit eadem ratio. & ad hoc adde quod dixi dicto. ca. quia nonnunquam. §. nos autem. in verbo, ſcholaſticæ.

l *Pertinaciter.* iſtud verbū in malū ſonat, ſicut alibi de ſum. trinit. & fide catho. §. porrò. de vſur. c. ex graui. §. ſane. Cle. v. C.

de condu.

Universidad de Deusto
Biblioteca

de condu.& procur.prædi fisc. domus augustæ. l. conductores.lib.xj.Gratia cuius hic quæro quis dicatur pertinaciter aliquid affirmare,asserere,defendere,vel tenere: quia de his verbis hr hic mentio: & in dictis iuribus. Ad hoc breuiter potest dici,quod qui correctionem paratus est suscipere prout tali assertione,vt hæreticus nullaten' est habendus.xxiiij.q.j. cap.hæc est fides. &. ca.ecclesiastica,& q.vlti. ca.dixit apostolus & ibi not. alias autem pertinax vt videtur, poterit reputari qui contra prohibitionem superioris,quali ex contemptu scientiæ.j.dicentem: quod tibi commune, nullo modo est tibi proprium: aut sequitur,cum & talis hæreticus cessetur. xxiij.q.vlt.hæreticus.vt ille qui animo superbienti dispositionem sedis apostolicæ articulos fidei non infringentis seruare & ei obedire contemnit: cùm peccatum ariolandi sit non obedire:& sceleus idololatriæ non acquiescere: vitium paganitatis contemnere obedire.lxxxj.dist.si qui funt.viij.q.j. sciendum. & per hoc mori spiritaliter quis præcipitur.extra qui fi.sint legi.cap.per venerabilem.§.penul.& arg.ff. de re mili.l.iij.§.in bello,vel ille qui animo detrahenti vel irreuerenti temerarie talia defendit vel affirmat.extra de maledic. ca.j. cum ibi no.& arg.C.si quis impera.male.l.j.ff.de re mili.l. omne delictum.§.qui manus.& l.milites.§.irreuerens.vel ille qui statutum summi pontificis iustum venerabiliter non recipit, sed de ipso etiam ad vnum iota disputare contendit.xxiij.q. vlt.ea.hæc est fides.xv.distin.ca.sancta Romana. ver. opuscula beati Leonis.cùm per hoc anathema fieri iubeatur, vt ibi : quod quasi separationem à Deo significans. xxiij.q. vlt.ca.certum est.in pertinacem profertur. dicto ea. si celebrat, Vel ille pertinax potest dici sicut & obstinax qui monita superioris despicit.extra de re iudi.cap.ad apostolicæ.§. sed licet.& arg.ff.de pœn.l. legati. vel ille qui id quod per sedem apostolicam approbarum est,non admittit:vel ab ipsa reprobatum non repellit.xix.distin.Romanorum.xciij. distinguit.miratus.& dicto capitu.hæc est fides. & arg. extra de re iudi.in causis.C.de cri.sacri.l.ij. de domesti. & protec.l.j. lib.xij.vel ille qui suæ inuitens prudentiæ,contra dictum sapientis & contra decre.extrauagãtem,sancta Romana.versi. nonnulli.etiam sapientioribus doctoribus non credens, ad semetipsum & sensum proprium recurrit, non ad sacræ scripturæ verum intellectum: quia ex hoc magister erroris dicitur.xxiiij.quæst.vlt.cap.quid autem iniquius.xvj.q.j.cap.si clericatus.xxvij.dist.relatum.& arg.ff. de iure pa.l. diui fratres.& arg.in procæ.Digest.§. hoc autem.

redemptorem nostrum [a] ac dominum Iesum Christum [b], eiusque apostolos [c] in speciali [d] non habuisse [e] aliqua nec in communi [f] † etiam hæreticum [g] sit censendū,diuersa & aduersa etiã sentiẽtibus [h] circa illud : Nos huic concertationi [i] finem imponere cupientes [k], assertionem huiusmodi pertinacem [l], cùm scripturæ sacræ [m] quæ in plerisque locis ipsos [n] nonnulla [o] habuisse [p] asserit [q], rationibus C.de summa trinita.l.j.

† *Ad gloss. huius verbi vide tas. in l. ferui electiõe.§. La beo.ff.de le ga.j.decentem: quod tibi commune, nullo modo est tibi proprium. per no. l. si in rem. ff. de rei ven. Et dico ego ep'res communis nobis vt vniuersis, non pertinet mihi vt tibi vt Iacobo.l.in tantũ. §. vniuersitatis,ff. de re.di.sed bene pertinet mihi vt mihi:quia dominium rerum vniuersitatis est in tota vniuersitate, & quolibet eius membro: vt in l. stipulationes non diuiduntur ff. de verb. ob. dicit Bar. de ani ma. & vsu rerũ, quarũ dominium est apud vniuersitatem, aliquã du est singulorum. no. doc.in d. §. vniuersitatis. Exemplum, omnes colligimus ligna ex nemore vniuersitatis : & an singuli possint ferre testimonii in causa vniuersitatis, Vela.c.insuper. de testi. glos. ca. cũ nuncius. de testi.cog. do.me° Nico. Bruxel. §. legata rũ.mſti. de*

a *Redemptorem nostrum.* simile extra de reli.& vene.san.cap. gloriosus.lib.vj.

b *Iesum Christum.* hoc nomen est supra omne nomen : in quo omne genu flectatur,& flectendum est,secundum apostolum ad Philip.cap.ij.& probatur extra de immu.eccle.ca. decet domum.lib.vj.

c *Apostolos.* numero duodeno contentos. extra de reli. & venera.sanc.gloriosus.lib.vj.

d *In speciali.* & in singulari : vt quilibet possit dicere, hoc meum, hoc tuum, aut hoc alterius. sic enim in speciali quid haberi dicitur.viij.dist.cũ quo iure.xij.q.j. dilectissimis. insti.de re.diui.§.singulorum.ff. eodem titu.l.j.§. hoc autem.

e *Non habuisse.* etiam quo ad proprietatem intellige.

f *In communi.* quasi ad ipsos vt ad vniuersos , non vt ad singulos spectantia.ff.de rerum diui.l.intãtum.§. vniuersitatis. de in ius vo.leg.sed si hac lege.§. qui manumittitur.aliàs est sub l.patronum.xij.q.ij.episcopus.§.qui manumittitur.xij.q. j.ca.res ecclesiæ.& c.expedit.vt per hoc videatur notari differentia inter commune & proprium & singulare: quasi per hoc innui videatur quod commune nõ sit proprium. & hoc verum de illo quod commune est pluribus vt vniuersis:vt in dictis iuribus. sed commune pluribus vt singulis , singulorum dici potest.ar.ff.de pecu.leg.l.dominus seruum.§.domi nus.de ritu nup.l.illud.de serui.rusti.prædio.l. per fundum. de condi.institu.l.ij.cum simi.licet fortè non proprie. argu. ff.de verb. significa.l. pupillus. §. vlti. de auro & argento legato.l. Quintus. § argento.& l. scribit.

g *Hæreticum.* quasi intelligatur scriptura aliter quàm spiritusſanctus flagitat,à quo scripta est.xxiij.q. vlt.c.hæreus.

h *Sentientibus.* quia quot capita, tot sententiæ.de cõse.dist. iiij.sicut in sacramẽtis.ff.de arbi.l.itẽ si vnus.§.principaliter.

i *Concertationi.* ſi.de appel.ca.concertationi.lib.vj. & in ca. pl.antiquæ concertationi.domini papæ Ioan.xxij.

k *Cupientes.* tanquam ille ad quem non ad alium spectat super dubijs fidei electionem vel constitutionem facere. xxiiij. quæst. j. quoties.& cap. hęc est fides. & cap. quoniam vetus. & argu. extra qui fil.sint legi. capi. per venerabilem, §.

l *Pertinacem.* sume verbum quod est infrà , deinceps erroneam &c.vsque ad.§.rursus.

m *Scripturæ sacræ.* de qua dubitari vel disceptari non potest an verum vel rectum existat quicquid in ea scriptum contiterit.ix.distin.cap. quis nesciat. licet de ipsa possit ad maiorem intelligentiam disputari.xcvj. distin. ca. satis euidenter.no.dicto capi.quis nesciat.

n *Ipsos.* scilicet Christum & apostolos.

o *Nonnulla.* expone affirmando,id est,aliqua : vt dixi suprà in glo.hæ duæ.

p *Habuisse.* non ad simplicem vsum facti tantùm, prout aliqui asserunt,sed etiam quo ad ius & proprietatem:vt dicetur in glosſ.sequen.

q *Asserit.* Scripturæ sacræ assertio ista reperitur in euangelio Matthæi.ij.cap. vbi magi obtulerunt Christo aurum, thus , & myrrham. per quod denoratur oblatorum dominium fuisse quæstum : cùm rei oblatæ dominium quæratur ecclesiæ cui offertur : ergo & Christo qui est ipsa ecclesia. argu.de consecra.distinctio.j.cap.omnis Christianus.xvj.q.j. statuimus.iuncta ad hoc.leg.vlti. Cod.de sacrosan. eccle.vbi rei legatæ vel donatæ ecclesiæ dominium transfertur vbi interuenit traditio : sicut in oblatione facta Christo contigit. Non obstat his.ff.de pollicita.leg.ſi quis rem. vbi simplex votum dominium non transfert , licet persona voluntis obligetur : quia ibi consensus solum vnius , scilicet voluentis ab initio interuenit : vt ibi not. secus autem in oblatione quæ de sui natura supponit consensum & offerentis,& oblationem recipientis.ar.ij.quæst.ij.duo sunt genera. circa fin. Item reperitur Matth.viij.cap. Petrum apostolum dormum habuisse. Item Matth.xiiij.& xvj.capi. apostolos panes habuisse. Item Matth.xvij. legitur Christum habuisse vestimenta dealbata : & Petro præcepisse , vt didrachma vel stateremꝑ pro Christo daret recipiẽtibus tributum. Ad idem xxiij.quæst.vlt.tributum. per quod probatur Christum drachmatis dominium habuisse.cùm enim præceperit illud dare tributum recipientibus: ergo voluit ꝑ dominium eius illorum fieret, & eis dominiũ quæreretur: quia dare est acci- pientis facere ff.de verb.ob.l.vbi autem non apparet.ſ. vlti. de contraheo.empt.& ven.l.ſi ita.§.j.instit.de ac.§. sic itaque illud dominium fuisse penes Christum: aliàs illud transferri non potuisſet.ff.de acquiren.re.do.l.traditio. extra de donã.inter vi.& vxo.ca.nuper. j.q.vij.ca.Daibertũ. ff.de re.iur. l.nemo plus iuris & l.nemo plus cõmodi.Itẽ Matthæi xxvij. Christum habuisse vestimẽta, & illa sorte fuisse diuisa. In euangelio Matth.legitur ix.c.ꝑ Matthæus domũ habebat,in qua cũ Christo multi discumbebant , cũ quibus Christus & sui discipuli comedebãt & bibebant.Item in euãgelio Lucæ ix.c.scribitur dominum dixisse apostolis vt darent pauperibus manducare:ex quo supponitur ꝑ ipsi habebant vnde darent. & hoc manifestius ibi declaratur ex ipsorum apostolorum respõsione cùm dixerunt , Habentes quinque panes & duos pisces euntes emamus denarius ducentis panes , & dabimus eis mãducare.ex quo euidenter datur intelligi ipsos apostolos denarios habuisse,etiã quo ad proprietatẽ vel dominium.ſi enim ipſi ſe empturos offerebant panes cũ denarijs,ergo illos pro pretio panum dare volebant,quorum dominiũ tenebantur in vẽditores transferre. Licet enim vẽditor dominiũ rei venditæ transferre in emptorem nõ teneatur.ff.de contrahend. empt.l.ſi ita.§. j. emptor tamen dominium pretij pecuniarij transferre in vẽditorem tenetur.ff.de act.emp.& ven.l.ex empto.quare cõcluditur ꝙ illius apostoli dominiũ habuerũt:aliàs ipsum minimè trãsferre possent. Legitur etiam Mar.viij.ca.ipsos septẽ panes & paucos pisces habuisse. Item legitur Matthæi xvij.c. Christum vestimenta dealbata habuisse.& xxvij.c.ipsum vestimẽta habuisse.Scribitur etiã Lucę ix.c.Christũ dixisse apostolis, date pauperibus mãducare.& illi dixerũt,non sunt nobis plus ꝙ quinque panes &

panes & duo pisces, nisi forte nos emamus in omnem hanc turbam escam:ex quo concluditur vt.§. dixi. In euangelio etiam Ioannis legitur.xij.&.xiij.c.loculos habebat Iudas: & ea quæ mittebantur, portabat. Item primæ ad Corinthios. xvj.legitur: Vnusquisque autẽ vestrum apud se reponat, recondens quod ei bene placuerit, vt non cũ collectæ fiant, &c.in quibus denotatur apostolos aliqua habuisse.Item actuũ. xx. legitur Paulum dixisse : argentum, aurum,aut vestem nullius concupiui: ipsi scitis, quoniam ad ea quæ mihi opus erant,& his qui mecum sunt, ministrarunt manus istæ.Ex quibus euidẽter elicitur apostolos in speciali vel in communi aliqua habuisse.Adhuc euidenter sic dicendum fore concluditur per authoritatem Augustini dicẽtis: Habebat dominus loculos, a fidelibus oblata conferuans [a], & suorum necessitatibus & aliis indigẽtibus tribuebat.tunc primum ecclesiasticæ pecuniæ forma est instituta, vt intelligeremus quod præcepit non esse cogitandum de crastino, non ad hoc fuisse præceptum vt nihil pecuniæ seruaretur à sanctis:sed vt Deo ,pter ista non seruiatur:& per inopiæ timorem iustitia deseratur.sic legitur xij.q j.c.habebat dominus.Cuius quidem authoritatis & aliarũ suprà inductarum mens & verba nullo modo referri possunt ad simplicẽ vsum facti separatum & segregatum ab omni ꝓprietate vel dominio,& ab omni iure vtendi : prout aliqui suo sensu ducti & suæ innitentes prudentiæ vel potius temeritati erroneæ, fatagũt affirmare:vt colligitur ex rationibus incõuincibilibus in decre.ad conditorẽ.insertis : & ibi latius dixi. Et hoc luce clarius denotatur in authoritate Augustini prædicta cũ dicit,habebat dominus:intelligã habebat,scilicet cum effectu. hoc enim denotat verbũ,habere, de sua propria significatione.ff.de verb.sig.l.nomen filiarũ. §.habere. sicut & verbum, prouenire.verbũ,capere:vt eod.tit.l.aliud est capere.& ſi alter verbũ, habere,in iure sumi reperiatur: hoc est de impropria sui significatione: vt colligitur.ff. de verbo.sig. ſtipulatio ista.in prine.& §.habere.sicut de verbo,capere,dici consueuit.ff.de re iud.l.non videtur quisquã. & de verbo, prouenire:vt no.dicta l.aliud. In dubio autẽ ad propriam verbi significationem,non autem ad impropriã vel abusiuam sanus referendus est intellectus.ff.de leg.iij.l.nõ aliter. §.j.de verb. sig.l.nepos proculo.quod non fieret, ſi habere ad ſimplicem vſum facti referretur:vt in decre.ad conditorẽ.colligitur, & ibi notaui. Et cũ dicit loculos,debet vel potest exponi,id est, burſas plenas. sic exponitur istud verbũ.ff.de pecu. lega.dominus ſticho. § testamẽto.vel exponitur loculos. i. bona vel diuitias.ita ſumitur extra de depo.ca.j, Oblata.hoc verbũ in authoritate positum denotat rerum oblatarum dominium in Christũ fuisse translatũ:vt §.probaui. Conseruans,istud verbum ibidem subiunctum,expresè confundere videtur opinionem asserentium Christum & apostolos habuisse aliqua tantum quo ad simplicem vſum facti.conseruatio enim de se supponit conseruati existentiam absque vſu consumptibili facti,vt colligit.ff.de mino.l.& ſi ſine.§. quæsitum. C. de admi.tu.l.ex quę.§.vlt.& C.quan.decre,opus non est.l.vlt.extra de elec.quia sæpe.de offi.or.c.præsenti.li.vj. xij.q. ij. hæc huius placiti cum ſi. Ipsa igitur conseruatione durante, nullatenus potest dici Christum oblata habuisse absque aliquo iure vtendi dominio vel ꝓprietate . Nam & dato ꝙ illa haberit,vt ſuo tempore indigẽtibus largiretur : interim tamẽ absq; omni vſu cõsumptibili vt ꝓpria habebat:aliàs sequeretur ꝙ fuit habere, chimęrinũ,id est, in rerũ natura nõ existens dicereturꝙ iniustũ,ꝙ dicere nefas est : vt j.in. §. rursus.& ibi dicã.Sequeretur etiã ꝙ illa pauperib' erogasſet de nõ ſuo,& sic per consequens de alieno eleemoſynã largiretur:quod tamẽ ipsiusmet Dei prohibitio,& iuris communis dispoſitio minimè patitur. xiij.q.v.c. eleemoſyna. cũ multis c.seq.& præ.i.q.j.c.nõ est putãda. extra de deci. ex transmiſſa.Species enim iniusti i lucri est ex alieno largiri, & benesicio sibi acquirere debitorẽ. vnde ex his furti tenetur,qui ideo rẽ amouet vt eã alij donet.ff.de fur.l.ſi pignore. §.j. Istũ sensum adhuc denotat verba authoritatis præmiſſæ Augustini, cũ in ea dicitur nõ fuisse præceptũ ne pecunia seruaretur à sanctis. Per quod patet ex iſ dictis sanctos Dei absque vſu simplici facti posse pecuniã habere, recta tamen intẽtione:vt in eadẽ authoritate subiungitur. & infrà latius dicetur.

a *Vide Zabarel. clemen. exiui. §. præmde. verſ. ad illud fol. 71. Fontanus.*

a *Contradicat expreſsè.* cũ scriptura sacra asserat eos aliqua habuisſe:illi autem asserant eos nõ habuisſe:& certũ est ꝙ habere & nõ habere,tanquã affirmatio & negatio sibi expreſsè contradicunt.in cor.auth.de manda.prin.§.sed neque.collatione.ij.ff.de instit.actio.l.sed etiã ſi pupill'. §.ſi institoria.extra de

iureiur.& ſi Christus.& ad positionem vnius ſequitur remotio alterius.ff. de his qui ſunt ſui vel alie.iur.l.j.instit.eodem titu.in princ.de tute.j.respon.de pœn.distin.ij. c. ſi enim inquit.xxx.quæſt.j.c.cùm renuntiatur.cum ſimi.

b *Orthodoxæ.* id est catholicæ.ſimile.C. de hæret.l. quicunque.& l. cognouim°. cum multis ſi.

c *Probantur articuli.* vt in ſymbolo: credo in vnũ Deum. ibi, & resurrexit tertia die ſecũdum scripturas. xv.diſt.cap. canones. xxvij.q.j. cap. j. cum multis ca. seq.

d *Quo ad præmiſſa.* ſquod Christus & apoſtoli habuerunt aliqua in ſpeciali vel communi.

e *Fermentum.* in malum vel in vitium ſonat hoc verbum, iuxta illud apoſtoli : in fermento veteri &c. & iuxta illud, Modicum fermenti totam maſſam corrumpit. ix.diſtin.cap. ſi ad ſcripturas.iij.quæſt.ix.cap. pura.

f *Mendacij.* quod dicere nefas eſt.xxiij. q. v. quid ergo. ix. diſtin.cap.quis neſciat.

g *Per consequens.* ſed vnde ſequitur iſtud consequens ? Dicas quod cum ſcriptura sacra asſerat Christum & apoſtolos aliqua habuiſſe:aſſertio cõtrarium aſtruens, ex ſe dicit ſcripturam ſacram mentiri : & ſic per mendacium quod illa impingit,fidem eius tollit,argu. extra de verbo. ſigni. forus. §. vlti.& ſic fidei (ſi negaretur) probationem reddit dubiam: cùm fides niſi per ſcripturam ſacram probari penes homines non poſsit.argu.de pœ.diſtin.iiij.ca.in domo.& de conſe.diſtin.iiij.ca.ne iuſti. *Fides non probatur niſi per ſcripturam.*

h *Quantum in ea est.* ſcilicet aſſertione:& propriè dicit,quãtum in ea eſt: nam verè ſcripturæ ſacræ teſtimonia euacuari non poſſunt.ix.diſt.ca.palam.& cap.præceptis.

i *Esse.* ſcilicet ſcripturæ ſacræ.

k *In totum.* hoc dicit,quia per mendacium quod in ſcriptura reperitur,eius fides euacuari dicitur.xv.diſt.ca. canones. ix.diſt.ca,ſi ad ſcripturas.& arg iij.q.ix.c.pura de conſe.diſt. iij.ca.non liceat.C.de vete.iur.enuc.l.ij.§.eandem.ff. quemadmo.teſt.ape.l.ij.§.ſi Super quo vide quod no.per Innocẽ. extra de hæret.fraternitatis.& de offic.deleg.cùm in iure.& per Accur.C.de tranſac.l.ſi ex falſis.& per Hoſtien. extra de fide inſtru.ex literis.

l *Fidem.* id est authoritatem vel probationem.multis enim modis ſumitur fides : vt no.extra de ſumma trini.in rubrica.

m *Euacuans.* id eſt tollens,vel ſubmouens.

n *Fidem catholicam.* quæ dicitur articulorũ collectio.xxiiij. q.j.ca.hęc est fides.& in ſymbolo Athanaſij,quicunque vult ſic no.extra de ſumma trini.in rubrica.

o *Reddat.* ſume verba illa,dubiam & incertã,quæ ſunt infrà.

p *Esse.* ſcilicet fidei catholicæ.

q *Probationem adimens.* Ex hoc collige illud effici dubium & incertum, cuius probatio adimitur. Ad hoc facit.ff.de colla.bono.l.j. §.ſed cùm poſsint.de Carbo. edic.l.iij. §. duæ autem. C.de proba.l.ſi de poſſeſſione. de Lati. lib. tol.l. j. §.illo autem nouiſsimus.ff.quod metus cauſa.l.iſti quidem.§.j.

r *Dubiam.* quæ ſimpliciter conſitenda, firmiter verò credenda eſt. extra de ſum.trini.firmiter. xxiiij. diſtinctio.cap. quando epiſcopus. & in ſymbolo Athanaſij, Quicunque vult. vnde in illa dubitans infidelis cenſetur. extra de hæret. cap.dubius.quare in illa nullus titubare debet. xxiiij. quæſt. j.cap.ante. *Fides est firmiter credenda.*

f *Deinceps.* iſtud verbum denotare videtur quod ante hanc decre.talis aſſertio non eſſet cenſenda erronea vel hæretica. ar.ad hoc.de ſum.trini.cap.fidei.§.porrò.vbi ſimile verbum etiam in ſimili materia ponitur : ſicut & verbum decætero, refertur ad futurum non ad præteritum : vt in prœmio.vj. libr.& in prœc.conſtitutionum Clementinarum. & extra de ſpon.duorum.cap.tuas.de hære.cum Christus. cùm & regulariter conſtitutio nouiter edita,futura non præterita compleƈtatur, niſi aliud caueatur in ea.extra de conſti. quoniam. C.de legi.l.leges & conſtitutiones.xxxj. diſt.cap. ante triennium.In contrarium facit verbum declaramus , quod ſtatim ſequitur: quod videtur iuris antiqui declaratiuum,non noui editiuum.arg.ff.de acqui.re.do.l.ſicuti.§.ſed ſi quæratur alibi reperitur,de cle.ſtatutum.de iureiu.Romani.§. verum.de re iudi.paſtoralis.§.vlt.de præben.c.ſi Romanus.cle. v. cùm cõſtitutio iuris naturalis, id eſt diuini, etiã ad præterita trahatur.extra de vſu.cum tu. no.per Inno. & Cõpoſt.extra de cõſti.c.ij.& per Hoſt.eo.ti.ca.vlti.maximè cùm talis aſſertio eſſet,fidẽ catholicã dubiã & incertã reddere: vt hic.ſed ſic ſentire videtur durum : cũ aſſertio talis , ꝙ Chriſtus & apoſtoli nihil habuerũt in ſpeciali vel in cõmuni , videretur ante expreſsè comprobari per decre. Nicolai iij. exiit. §. porrò.de *Constitutio nouiter edita respicit futura.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

verb. sig. lib. vj. quę facta per vicarium Christi potentem declarare articulos fidei, causam probabilem. sic asserendi dare potuit excusantem, arg. ij. q. iij. c. Paulum. extra de sen. excō. c. sacro. de elec. sta tuimus. in fi. lib. vj. vt aliàs causa probabilis erroris litigantē excusat. ff. de leg. ij. l. qui solidū. §. etiam. ad Maced. sena. consul. l. Iulianus. Et opinio doctoris magni inducit causam probabilē erroris. ar. C. de vete. iur. enu. l. j. §. his ita. xix. dist. c. sic omnis. xx. dist. c. de libellis. xxxvij. dist. §. vlti. extra de resti. spo. literas. §. nos autē. not. per Petrū de Sāp. de appell. vt debitus. ad hoc præstat efficax argumentum. xxij. q. ij. c. in quibus rebus. Quid enim peccauit antiquitas huius constitutionis insęia pristinā secuta obseruationem? nihil: vt videtur. C. de testa. l. iubemus. Pro hac opi. facit quod no. Alanus extra de hære. cū Christus. & recitat Guli. xv. dist. canones. Et secundū hoc dices ꝙ verbū declaramus, expresè denotat ante hanc decre. etiā tenendū fuisse quòd Christus & apostoli aliqua habuerunt; nō autem quòd aliter tenere hæreticū censeretur. & licet in veritate sacræ scripturæ contradiceret, tamen alia interpretatio sumenda videri poterat per decret. exiit. ab hæresi quem excusans ante hāc decret. alias frustra esset hic appositum istud verbū deinceps, cōtra iura. xix. dist. si Romanorū. extra de priuile. si papa. lib. vj. de concess. præben. ca. cùm ei. §. secus. Cle. v. ſi. de leg. j. siquando. de vsu. si stipularus. an autem hodie excusaret, dicetur. §. proxi.

a *Hæreticam.* id est, à fide separatam. no. Hosti. in summa de hæreti. §. j. & sic per consequens damnandā & fugiendā. extra de sum. trini. damnamus. C. de hære. l. damnato. extra eo. tit. ca. fraternitatis. xxiiij. q. vlt. ca. clericus. &. c. precedenti & sequenti. x. colla. de statu. & consue. contra liberta. eccleſię. §. statuimus. cum similibus.

b *De fratrum.* quid hæc clausula operetur, vide quod not. de re iudi. ad apostolicæ. & dixi in decre. execrabilis.

c *Declaramus,* collige hic principem ecclesiæ Christiq̄ vicarium posse etiam super fide catholica declarationem facere: vt dixi §. in glo. tanquā. potest etiam articulum fidei facere si sumatur articulus nō proprie sed largè pro illo quod credere oporteat: cùm prius ex præcepto ecclesiæ necessario non oporteret. patet exemplum in hac decre. & de sum. trini. ca. fidei. ſ. porrò. Cle. v. & per aliquos inducitur in exēplum: licet non videatur mihi proprium, extra de hære. cùm Christus. vbi papa interdicit mandat ne quis decętero audeat dicere Christum non esse aliquid secundum ꝙ homo: cuius contrarium ante dicere licebat: cùm nō esset prohibitum secundum aliquorum opinionem, quæ per dictum capitulum confunditur. sic Alanum notasse ibidem recitat Guido xv. distinct. ca. j. Per iam dicta verò non credas papam posse facere nouum articulum per quem noua fides inducatur, aut veritati fidei detrahatur aliquid vel accrescat quo ad substātiam. xxv. q. j. c. sunt quidam. &. c. seq. & c. si eam destruerem. &. c. quæ ad perpetuam.

Articulus nouus fidei non per papam posse fieri.

d *Edicto.* per hoc verbum patet hanc decre. continere hodie ius commune generale: cùm sit vnum de signis legis generalis. C. de legi. l. iij.

e *Rursus.* secunda pars:

f *In posterum.* hic potes recitare quæ dixi in parte præcedenti in verbo, deinceps.

g *Pertinaciter.* in malum sonat hoc verbum, vt patet ex his quę notaui in parte præcedenti, in verbo, pertinaciter. & colligitur C. de hære. l. ij. cum ibi not.

h *Prædicto.* scilicet Iesu Christo.

i *Iu.* ablatiui pluralis numeri est istud pronomen: & expone iis, scilicet bonis.

k *Ipsos.* scilicet Christum redemptorem & apostolos.

l *Testatur.* hic dicas vt notaui in parte præcedenti, in glos. scripturæ.

m *Ipsis.* scilicet quæ habuisse eos scriptura testatur.

n *Competierit.* dicebant enim aliqui Christū & apostolos in iis quæ habuerunt, habuisse simplicē tantūmodo vsum facti absque dominio, proprietate, vsufructu, & absq; iure vtendi: moti potissimè ex verbis decr. exiit. §. porrò. de verbo. signi fi. li. vj. quæ fuit Nicolai iij. qui tamē vsus facti, prout illi intelligūt, reperitur nusquā absq; aliquo iure saltem personali, quod cōpetit ad vtendū, licet posset reperiri absq; iure scilicet tali ꝙ sit seruitus. & sic sana mente debet intelligi decre. exiit. vt expresè colligitur ex decreta. ad conditorem. & ex iis quæ ibi dixi.

o *Ius habuerunt.* hoc asserere temerarium & fatuum erat & ante hanc constitutionē, vt colligi potest per sanè intelligentem ex authoritatibus sacræ scripturæ in iuribus allegatis. §. in glo. scripturæ.

tamen P ipsos de præmissis q fecisse scriptura sacra testatur r, seu ipsos s potuisse facere t supponit u expresè x: cū talis assertio ipsorum y vsum & gesta z euidenter includat, in præmissis a non iusta b: quod c vtiq. de vsu gestis seu factis redemptoris nostri Dei filij sentire d nefas e est, sacræ scripturæ f cōtrarium, & doctrinæ catholicæ inimicum g:

p *Quæ tamen.* scilicet habuisse ius vtendi, donandi, & alia acquirendi.

q *De præmissis.* scilicet quæ Christus & apostoli habuisse reperiuntur.

r *Testatur.* sed vbi? vide quod notaui in dicta glo. scripturæ.

s *Ipsos.* scilicet Christum & apostolos.

t *Potuisse facere.* scilicet tanquam verè suis.

u *Supponit.* scilicet scriptura sacra.

x *Expresè.* hic sume literam quæ est infrà, assertionem ipsam &c. vsque in finem decre. & verbum cum, quod sequitur, est ratio declarationis quæ infrà subiungitur.

y *Ipsorum.* Christi & apostolorum.

z *Gesta.* id est facta. nam licet quædam subtilis differentia notari videatur inter facta & gesta, nihil tamen inter ipsa interest. ff. de verb. sig. l. licet. &. l. Labeo. §. gestum. propriè autem gestum sine verbis dicitur, vt ibi, licet per interpretationem largius sumatur. ff. de mino. l. ait prætor. & sic potest hic sumi.

Gesta et facta nō differunt.

a *In præmissis.* scilicet quæ scriptura sacra testatur Christum & apostolos habuisse.

b *Non iusta.* sed vnde potest dici prouenire vel sequi ista euidens inclusio? Respondeo: quia cùm nullus rectus vel iustus vsus seu possessio possit esse, nisi aut iure diuino vel humano vires sumat. xxiij. q. iij. quæstio. vij. cap. quicunque. necessariò concluditur omnem cuiuscunque rei vsum iniuriosum & iniustum esse qui haberi dicitur absque aliquo iure. ff. ad l. Aquil. l. sed & si quemcunque. §. iniuriam. & de iniur. leg. j. Sicut in simili dicitur, omne quod non est ex fide, id est, con scientia, peccatum est. de pœ. distinct. ij. §. illud. xxviij. quæstio. j. §. ex his. extra de præscrip. ca. quoniam omne. & quicquid à lege discrepat, legi contrarium consetur. Cod. de iudæ. l. cœlicolarum. Alege autem & sic à iure expresè discrepat vsum in aliqua re habere sine aliquo iure: cùm sine iure vsus non ipsius vtentis sed alienus censeatur. xiiij. q. iij. cap. quid dicam. Scire enim quisque debet, quod suum non est, ad alium pertinere. Cod. vnde vi. l. cùm quærebatur. & argu. ff. de manumiſ. l. iiij. xiij. q. j. §. quibus. ver. item præcepit. Suum autem dici non potest nisi aliquo iure mediante. ff. de verb. sig. l. alienare. & l. verbis. viij. distin. cap. quo iure. vnde talis vsus sine aliquo iure dici non meretur vsus, sed abusus. argumen. ff. de vsu & habi. l. plenum. vel vsurpatio: quæ de se præscriptionem impediunt. Cod. de aquæduc. l. diligenter. de fundis rei priua. l. vsus aquæ. libr. xj. xciij. distinct. cap. illud. xvj. quæst. iij. cap. sicut. extra de testa. c. quia ingredientibus. vbi de hoc. Vnde versus,

Vsus cuiusquę queritur absq; iure qui iure est abusus.

Versus.

Tempus longæuum te non excusat in æuum:
Cùm malè sis vsus, quia non præscribit abusus.

c *Quod.* scilicet includere vsum & gesta iniusta.

d *Sentire.* id est, credere.

e *Nefas est.* simile. xxiiij. q. v. quid ergo.

f *Sacra scriptura.* qua clamatur voce prophetica, Non est inuenta in ipso iniquitas, nec in ore eius dolus: & iustitia de cœlo prospexit.

g *Inimicum.* & sic per consequens erroneum. cum enim Christus sit sapiētia, veritas, iustitia, charitas, fortitudo. xj. q. iij. c. existimāt. adscribere Christo vsum talem iniustū & iustitiæ cōtrarium ipsum negare dicitur: vt ibi: & cum iniustē re aliqua vti, sit peccatum. xciij. di. diaconi. & xiiij. q. iij. cap. quid dicam, impingere Christo talem vsum, est sibi peccatū impingere: cōtra verbum prophetæ Esa. liij. ca. & Petri apostoli. primæ Petri. ij. capi. Qui peccatū non fecit &c. & quia impotens est ad peccandum. Nam secundum Aug. posse peccare nō est aliquid posse, imò aliquid nō posse. vnde ille solus vocatur omnipotens qui hoc non potest: quia omnia potest quę posse est aliquid posse. de pœ. di. ij. c. principiū. circa fi. Nam & si in quocunq; iustitia & iniquitas, peccatū & bona opera minimè se cōpatiuntur, multo minus in Christo. de pœ. dist. ij. c. fi enim inquit. Sed quid si censeatur ꝙ talem vsum iniustum apostoli habuerunt: reputabitur hoc nefas vel fidei inimicum? Dicas ꝙ sic, nā vsus rerū concessus fuit per Christum

Peccatū est iniustè re aliqua uti.

Christum apostolis: vt patet ex authoritatibus inductis. §. in glo. scripturæ. vnde non videtur cōcessisse ipsum iniustum: si enim ipsum iniustum vel illicitū reputaret, ipsum vtique prohibuisset. xxviij. q. j. c. sic enim. vltra medium. alias diceretur author & commissor illiciti: ꝙ hæreticum est sentire.

a *Assertionem ipsam.*

b *Pertinacem.* dic vt dixi §. in verbo, pertinaciter.

c *Deinceps.* hic recitare potes quæ notaui in parte præcedenti in verbo simili, deinceps.

d *Declaramus.* mirabile continere videtur præsens cōstitutio in duobus: Primò in hoc, quod dicit pertinaciter asserere Christum & apostolos nō habuisse aliqua in speciali vel cōmuni, hæreticum & erroneum fore censendū: cùm decretalis exiit. §. porrò. expresè contrariū innuat, dicendo ꝙ abdicatio proprietatis omniū rerū tam in speciali quàm in cōmuni propter Deū, sit meritoria & sancta: quod & Christus viā perfectionis ostendens verbo docuit, & exemplo etiam firmauit: quod apostoli inquātum fuerunt professores paupertatis excelsæ, & volentes perfectè viuere, per doctrinę ac vitæ ipsorū alueos deriuauerunt. qualis enim & quæ pertinax assertio potest dici, si asseratur quod conditor canonis Christi vicarius asserit certè nulla, vt videtur. argu. xvj. dist. c. sancta. xix. dist. ti Romanorum. xciij. dist. c. miratus. Secundò per eandem viā in hoc, ꝙ in præsenti §. rursus dicitur ꝙ pertinaciter affirmare Christo & apostolis non cōpetisse ius vtendi & c. nam dictus §. porrò. dicere videtur expresè ipsos habuisse simplicē vsum facti absq; proprietate, dominio, vsufructu, & absq; iure vtendi: cū prepositio absq;, sicut prepositio fine, priuationem inducat. arg. ff. de exercito. acti. l. j. §. si plures. de admi. tuto. l. Titium. de instit. acti. l. sed & si. §. conditio. de acqui. hære. siquis mihi bona. §. si corā. cū not. in his. Ad hoc potest saluo meliori iudicio non improbabiliter dici, ꝙ abdicationem proprietatis vt meritoriam & sanctam Christus verbo docuit, & exemplo firmauit: & apostoli etiam volentes perfectè viuere, per vitæ & per doctrinæ alueos deriuauerunt, scilicet principaliter quo ad animi inordinatam affectionem, & in temporalibus auidam mentis implicationem. recta enim interior abdicationis talis intentio quo ad effectū est formaliter & principaliter perfectio, quòd abiectio exterior diuitiarum quo ad effectum non est essentialiter perfectio, sed perfectionis est via & instrumentū: vt dicit abbas Moyses in collationibus patrum, & Augu. in lib. de moribus ecclesiæ. c. xxix. loquens de beato Iob dicit, A mīsit ille omnes diuitias factus repente pauperrimus: tam inconcussum animum tenuit & infixum Deo, vt tatis monstraret non illas tibi fuisse magnas: sed se illis, tibi autem dominum. Quo animo si essent nostri temporis homines, non magnopere ab istorum possessione prohiberemur vt perfecti esse possemus. iuxta hoc est verbum prophetæ, Diuitiæ si affluant, nolite cor apponere. diuites enim cū iustitia & bonis operibus non abiicimus. xxx. dist. c. item hæc scriptio. & iuxta authoritatem Augustini. §. inductā, habebat dominus loculos, dicentis ꝙ Christus præcepit non esse cogitandum de crastino, non ad hoc fuisse præceptum ne pecunia seruaretur à sanctis, sed ne Deo propter ista seruiatur & propter inopiæ timorem iustitia deseratur, nisi sanctis qui de se perfecti sunt, pecuniæ cōseruatio non est prohibita: cū sine impedimento perfectionis possint saltem in communi aliqua possideri. xij. q. j. expedit. Cōprobatur etiā hoc idem per multiplices authoritates scripturę sacrę ad hoc suprà inductas. hunc etiam intellectū denotat dictus. §. porrò. opponens de hoc quod legitur, ꝙ dominus loculos habuit. & respōdent ꝙ hoc habuit cōdescendens infirmis. mente enim sana debet intelligi ꝙ dominus loculos habuit proprios in speciali vel in cōmuni. aliter enim inepta & impropria fuisset facta ibidē oppositio de loculis per Christum habitis: nisi intelligeretur iuxta naturā conformem vel idēritatem illius dicti ad quod fit oppositio, scilicet abdicationis proprietatis. Sicut dici per iuristas in simili consuetum, ꝙ exceptio habet esse de eodem de quo est regula: aliàs inepta esset exceptio: vt si diceretur, omnis homo currit præter asinum, nō est bona exceptio: quia asinus nō est de illo & eo. subiecto scilicet humano de quo locuta fuerat regula seu propositio. & hoc colligitur. ff. de fun. iust. rul. l. quæstum. §. idem respondit domino instructa. in cor. authen. de non alie. aut permu. re. eccle. §. vt autem. col. ij. Ad id autem quod opponitur contra. §. istum rursus. de dicto §. porrò. quod Christus & apostoli habuerunt vsum absque iure vtendi: dico fore intelligendum absque iure vtendi: scilicet seruitutis, non autem absque iure vtendi personæ cohærenti competenti ad vtendum: aliàs supponeretur vsus in Christo & apostolis fuisse iniustus: quod dicere est absurdum: vt hic, & clarius superius probaui, & patet per decre. ad conditorem & hoc etiam sanè intelligi denotatur per illam decret. etiam dicentem fratres minores posse vti rebus ordini minorum cōcessis. supponentem per hoc aliquod ius eis competere concessum ad vtendum. nisi enim sic dicta decretalis intelligatur, de se esset impossibilis in hoc quod dicit de vsu facti, si ceretur esse absque omni iure: cùm talis vsus de se sit impossibilis: vt in decre. ad conditorem. & ibidem, & §. clarè probaui. intelligere autem illam super impossibili esset expresè contra capitulum. erit autem lex. iiij. dist. vbi lex habet esse clara & possibilis. Ex præmissis deliberata mente pensatis confundi dicitur opinio nonnullorum plura volentium sapere quàm expediat, distinguentium triplicem modum habendi. Primum, quo ad simplicem vsum facti. si enim intelligant vsum absq; omni iure vtendi, prout supponete & sentire videtur, cum talis vsus nulla lege diuina vel humana reperiatur inductus: erubescere debent loquentes super hoc sine lege. in cor. authen. de trien. & semiſ. §. cōsideremus, col. iij. cùm in eis dici possit, nullus est talis vsus: quia lege aliqua non cauetur. in cor. auth. de nō eligen. secundò nuben. §. opmū itaque. col j. C. de repu. l. dissentientis. de colla. l. illā. extra de tempo. ordina. c. dilectus. ne se, va. cap. illa. de sup. negl. præla. Romana. lib. vj. lv. dist. si euangelica. cum ſi. potissimè cùm talis vsus de se sit impossibilis & iniustus, qui in Christū & apostolos cadere non potuit, vt prædixi. Secundū modum habendi asserunt isti esse quantū ad ius administrationis & dispensationis: & si secundū istum modū dicunt Christum & apostolos aliquando loculos habuisse, minus bene dicere videntur. licet enim Christus & apostoli reperiantur pauperibus aliqua dispensasse de Christo autem dici nō potest cum iure prælationis vel administrationis humano ministerio assecutus aliquid habuisse. Io. vj. c. cùm ipse à nemine sit electus, vt ipsemet testatur cùm dicit Ioā. xv. Non vos elegistis me: sed ego elegi vos. apostoli etiā antequam administratores vel prædicatores constituerentur, & post, reperti sunt aliqua habuisse: vt in authoritatib⁹ §. inductis plenè patet. Quāuis autem Christus nō sit electus & pontifex factus ab homine: tamen à Deo iureiurādo factus est pōtifex: vt dicit apostolus ad Hebræos vij cap. Vnde secundū Augu. super Ioannē, Christus ad hoc loculos habuit, vt suæ & suorū paupertati necessitatibus prouideret. & in hoc exemplū (prælatis inquit Augustinus) domini accipite: cùm omnis Christi actio nostra sit instructio. xj. q. j. Deus omnipotens. lxxxj dist. c. legitur. extra de sepul. c. j vnde si Christus & apostoli iure prælationis loculos habuerūt vt illi etiā fatentur, cum status prælationis videatur posse dici maior quā status religiosorū profitentium paupertatem: eum de statu religionis transeant ad statum prælationis pontificalis. extra de elec. nullus. li. vj. & eo. tit. cum ratione. Cle. v. quod ecclesia non permitteret si status prælationis minoris esset perfectionis quā religionis, cùm de minori ad maius, nō econtra fit trāsitus. xciij. dist. c. legimus. C. quema. modū ciui. mune. indi. l. maioribus. lib. x. de mune. actu. & char. li. xij. ff. de mune. & hon. l. vt gradatim. vt ꝙ habere loculos non sit imperfectionis etiam in prælatis, & longe minus in religiosis. Tertium modū habendi asserunt quo ad proprietatem & dominiū. & hoc dupliciter. Primò de iure diuino: & secundum hunc modum dicunt oblata etiā ecclesiæ & decimas esse in dominio Christi, & in corpore eius quod est ecclesia. dicūt etiā secundē hunc modū Christum loculos habuisse, & hoc de iure diuino. dicunt apostolis & eorū vitam sequentibus cōpetiisse & competere tēpore necessitatis emere & vendere. In hoc autē sic dicēdo si secundū iura loquātur, errare videtur: nam de iure diuino, quo omnia dicuntur cōmunia, licet proprium haberi possit: ipse tamen modus habendi nō est de iure diuino sed humano. viij. di. c. quo iure. & ibi not. per Hug. & Guli. post eum, & pater. xxiij. quæst. vij. capi. j. & quia rerum dominia de iure gentium sunt distincta. ff. de iusti. & iur. l. ex hoc iure. vnde non videtur ex hoc posse dici quòd illo iure diuino dominus in particulari loculos habuerit: cùm ipse modus particularis habēdi, puta per oblationem, emptionē, & similes modos, nō sit de iure diuino, vt prædixi. Et per eandem viā non potest dici ꝙ de iure diuino apostolis competierit emere & vēdere, cùm talia & similia sint de iure diuino incognita, vt prædixi. Secundariò dicunt esse dominium & proprietatem, scilicet de iure positiuo imperatorum, quod per iniquitatē

Absque eo iure. permut.

Proprietatis abdicatio est duplex, scilicet interior, & exterior.

Vsus simplex facti, non potest reperiri.

Christum ad perū necessitatibus prouideret. & in hoc exemplū (prælatis inquit Augustinus) domini accipite: cùm omnis Christi actio nostra sit instructio. xj. q. j. Deus omnipotens. lxxxj dist. c. legitur. extra de sepul. c. j vnde si Christus & apostoli iure prælationis loculos habuerūt vt illi etiā fatentur, cum status prælationis videatur posse dici maior quā status religiosorū profitentium paupertatem: eum de statu religionis transeant ad statum prælationis pontificalis. extra de elec. nullus. li. vj. & eo. tit. cum ratione. Cle. v. quod ecclesia non permitteret si status prælationis minoris esset perfectionis quā religionis, cùm de minori ad maius, nō econtra fit trāsitus. xciij. dist. c. legimus. C. quema. modū ciui. mune. indi. l. maioribus. lib. x. de mune. actu. & char. li. xij. ff. de mune. & hon. l. vt gradatim. vt ꝙ habere loculos non sit imperfectionis etiam in prælatis, & longe minus in religiosis. Tertium modū habendi asserunt quo ad proprietatem & dominiū. & hoc dupliciter. Primò de iure diuino: & secundum hunc modum dicunt oblata etiā ecclesiæ & decimas esse in dominio Christi, & in corpore eius quod est ecclesia. dicūt etiā secundē hunc modū Christum loculos habuisse, & hoc de iure diuino. dicunt apostolis & eorū vitam sequentibus cōpetiisse & competere tēpore necessitatis emere & vendere. In hoc autē sic dicēdo si secundū iura loquātur, errare videtur: nam de iure diuino, quo omnia dicuntur cōmunia, licet proprium haberi possit: ipse tamen modus habendi nō est de iure diuino sed humano. viij. di. c. quo iure. & ibi not. per Hug. & Guli. post eum, & pater. xxiij. quæst. vij. capi. j. & quia rerum dominia de iure gentium sunt distincta. ff. de iusti. & iur. l. ex hoc iure. vnde non videtur ex hoc posse dici quòd illo iure diuino dominus in particulari loculos habuerit: cùm ipse modus particularis habēdi, puta per oblationem, emptionē, & similes modos, nō sit de iure diuino, vt prædixi. Et per eandem viā non potest dici ꝙ de iure diuino apostolis competierit emere & vēdere, cùm talia & similia sint de iure diuino incognita, vt prædixi. Secundariò dicunt esse dominium & proprietatem, scilicet de iure positiuo imperatorum, quod per iniquitatē

Christum ad

Habēdi modus secundū aliquos est triplex.

Exceptio est de eo de quo regula.

Universidad de Deusto
Biblioteca

secundum eos extitit introductū:scilicet vt homines dicant hoc meum propriū,& in iudicio de illo cōtendant, allegātes ad hoc viij.dist.c.quo iure.xij.q.j.dilectissimis.& secundum hunc modum bene dicunt Christū & apostolos nō habuisse proprietatem rerū vel dominiū in speciali vel cōmuni:dicentes de tali modo habēdi fore intelligendā decretalē exiit. §. porrò. de quo præsens decret.nulla facit mētionem :quare per prædictā modorū habēdi distinctionē ista sic generaliter loquens erit trahēda & exponenda secundū illā:vt illa per hāc non corrigatur, nec ista illi obuiet. Vtinā autē in his dicēdis saniorem mentis & cōsideriationis intuitū habuissent. cū enim certo certius sit Christū & apostolos aliqua habuisse : vt per authoritates sacræ scripturæ inconuincibiles est ,pbatum, & illa nō habuerint quo ad simplicē vsum facti absq; aliquo iure:vt in decre.ad conditorē.& ibidem vt s. plenè probaui, nec illa etiā solum iure prelationis vel dispensationis habuerunt:vt superius est probatū,nec illa possint dici per aliquos modos habendi habuisse iure diuino:vt statim proximè plenè dixi:necessariò relinquitur q illa habuerint per aliquem modum habendi de iure positiuo inductum :vt clarè patere potest ex præmissis veraciter intuenti. Et talem modum habendi iure positiuo Christus dēfugnasse videtur iubēdo redi Cæsari quæ sunt Cæsaris, Matth.xxij.c.xxiij.q.viij.§.ecōtra.&.c.seq.extra de cleri.coniug. ex parte. cui & ipse pro se tributū soluivolnit.xj.q.j.magnū.xxiiij.q.vlt.in tributū. Nō videntur etiā rectè sapere in hoc q dicūt iura imperatorum quibus dicitur aliquid propriū fore, per iniquitatē introducta:adhærentes cortici literæ dicti capituli, dilectissimis. nō sensum, non mentē, non virtutē eius amplectentes, cōtra iura expressè cōtrariū statuētia.ff.de excu.tu.l.scire.& alied.de re milita.l.milites.extra de ver.sig.c.intelligēta.&.c. ppterea.v.j.q.j.c.Marcio.C.de libe.præte.l.siquis filiū.de dona.l. vlt.si mi.se ab hære.abstī.l.j. cum similibus. cū enim lex imperialis sit præceptrix faciendorū, prohibitrix nō faciendorum.ff.de legibus.l.iij.& per quā docemur declinare inhibita & sectari permissa.C.eo.tit.l.leges sacratissimæ. Et describi magistraliter & verificē cōsueuit q lex est sanctio sancta, iubens honesta,prohibens cōtraria.ff. de legi.l.j.& cod.tit.l. ij.cui etiam omnes homines obedire debent propter multa: maximè autem quia est adinuentio & donum Dei : vt dicta l.ij.quæ etiam est delictorum spōtē vel ignorantia cōmissorum coercitio.d.l.j. vnde scribitur q Deus imperiū propterea de cœlo constituit, vt difficilibus imponat quæ apud eū sunt bona:& legem aptet secūdum naturæ varietatē. in cor. authen.de fide instr. §.quia igitur colla.vj. quare lex dicitur prodita secundum formā cœlitus datam.C.de murilegulis.l. siquis ex corpore.lib.xj.ex diuino quodam nutu. C.de præscri.long.tēp.l.vlti.& alibi legitur q venerāde Romanæ leges diuinitus sunt per ora principum promulgatæ. xvj.q.iij. c.nemo.& ipsa iura humana per imperatores & reges seculi Deus humano generi distribuit.viij.distin. quo iure. & quia cor regis in manu Dei est.C.de summa tri.l.inter claras. ipsa etiam veritas, quæ est Deus , per cor regis multa fieri iussit. xj.q.iij.imperatores.dispōnēs omnem creaturā principibus legē condētibus fore subiectam.j.Per.ij.extra de maio.& obed.ca.solitæ.de censi.omnis anima. desipere videntur sentientes q lex fuerit per iniquitatem inducta.cū enim authorē habuerit omnis iniquitatis insciū & extorrē, scilicet Deū, nō alia debet dici quàm eius author fuerit:iux ta illud,qualis es tu, talia sunt opera tua & argu.xxviij.q.j.c.sunt enim.vltra medium.extra de præsump.ca.ex studiis.nam lex & diuinas & humanas res bene dispōnit, & omnem iniquitatē expellit.C. de vete.iure cau.l.j.circa prin.Nō ob.dictum cap.dilectissimis.innuens prima facie quòd per iniquitatem aliquis dicat hoc meū,alius hoc suū: quia exponitur & exponi debet,per iniquitatē,id est,propterea quia fuit iniquitas, id est peccatū,lex inducit hoc meū esse, hoc alterius , nō q ipsa lex fuerit de se iniqua hoc adinueniens ex causa rationabili vt quisque suo contentus nō inuaderet alienū.xciij.dist.diaconi.C.

Iura aliquid proprium fore dicentia,nō sunt per ius quæsitam introducta.

Legis descriptio.

Regis cor in manu Dei est.

Reprobatur opinio illorum detractorum qui præsumunt impugnare constitutiones Io.xxij.ad conditorem canonum, & cùm inter nonnullos. suprà immediate precedentes. Et præmissis responsionibus ad omnes eorum obiectiones,tandem declarantur tanquam hæretici, & Romanæ ecclesiæ rebelles:ab omnibus euitandi si deinceps scienter verbo vel scripto aliquid defendere vel approbare contra illos præsumpserint. Hic habetur sub parte secunda & tertia de clauum materia prolixa & vtilis disputatio.

CAPITVLVM V.

Via quorundam mentes † sic pater mendacij [a] dicitur excæcasse [b], cùm(vt s.dixi)peccatum ariolandi sit nō obedire, & scelus idololarriæ nō acquiescere.lxxxj.di.ij qui sunt.viij. q.j.scien dum.xj.q.iij.c.qui resistit. Credere autē dominum Deū nostrum papā conditorē dictæ decret. & istius sic non potuisse statuere prout statuit, hæreticum cēseretur. xcix. dist.c.nulli fas.& ibi not.& per Gar.extra de elec.c.generali. lib.vj. cùm hodie etiam persistam decre.sit declaratum , pertinaciter asserere Christum & apostolos non habuisse aliquid in speciali vel in communi, fore hæreticum : adinuenire membra distinguendi super modis habendi iure non suffultis , vt superius probaui : & iuxta illos scienter aliter asserere : quomodo aliquis à iuris ignorantia poterit excusari nō videtur. arg.extra de cle.excom.si celebrat.xxiiij.q.vlti.ca. hæretico. & per ea quæ dixi.s.in verbo,pertinacter.In his autem correctionem sanctæ matris ecclesiæ sponsique sui Christi vicarij susceipere sum paratus,si in præmissis vel in aliquo præmissorum contingeret me errare. Zenzelinus.

Textualis diuisio in ij. partes.

Via quorundam.] Hæc decretalis diuisibilis est in partes vndecim. In prima cum ratione condendi cōtra temeritatē detrahentium decretalibus , ad conditorem.& cùm inter nōnullos. præmittitur pollicita prouisio. In parte secunda modorū detractionis subiungitur recitatio: ibi, Ad impugnādas autem &c. In tertia dictorū modorum detractionis annectitur reprobatio:ibi, Quòd autē quod in ratione &c. In quarta ad authoritates per detractores inductas datur respōsio:ibi, Quod autem subsequenter &c. In quinta authoritatis Nicolai tertij per illos inductæ specialiter fit exclusio: ibi, Adhuc licet declaratio &c. In texta quibusdā verbis authoritatis Nicolai datur respōsio & certa interpretatio: ibi, Quod autē dicitur &c. In septima cuiusdā constitutionis per dictos detractores inductæ subinfertur repugnatio:ibi , Rursus impugnatores &c. In octaua assertionis alterius ipsorum detractorū fit improbatio:ibi, Rursus asseruisse &c. In nona cuidā conclusioni per detractores factæ respōsiua fit impugnatio : ibi , Ex præmissis autem &c. In decima modorum detractionis nouæ fit improbatio:ibi, Præterea dicant nobis &c. In vndecima & vltima papalis intentio : ibi, Nos itaque &c.

a *Pater mendacij.* scilicet diabolus: cuius mendacij multiplex est species.xxij.q.ij.cap.primum est.

b *Excæcasse.* ipsorum corda obnubilando, vt viam veritatis non agnoscant.

c *Nostris.* id est per nos editis siue factis.

d *Fratribus nostris.* loquendo de cardinalibus in genere omnes fratres appellat: vt hic, & extra de elec.in Genesi. in fi.& ca. ecclesia.ij.in fi.Sed in specie eos semper vocat filios,quādo non sunt episcopi.de sup.negli.præla.dilecto.de elec.coram.de testa.Raynaldus. sic etiam no. Host. extra de Iudæis, ita quorundam.Quæ autem sit ratio quare loquendo de ipsis in genere omnes fratres appellat,vide in cap. execrabilis. super verbo,cum fratribus nostris.

e *Cardinalibus.* quare sic dicantur,vide quod notaui in cap. execrabilis,in verbo,cardinalibus.

f *Præhabita diligenti.* si.C.ne filius pro parte.authen.habita. & plenius dixi in c.ad conditorem.§.nos itaque.

g *Digestis.* id est ad decidenda & dissoluenda dubia factis. in prooemio institu.§.igitur post libros.

Temeritate

a *Temeritate plectibili.* id est punibili,cùm non obediens decreto principis mori præcipiatur.iij.Regum.ij.cap. extra de ma.& obedien.capi.siquis.

b *Nisi sunt.* id est conati sunt in præteritum.

c *Nituntur.* scilicet de præsenti.

d *Quam continent.* scilicet dictæ nostræ constitutiones.

e *Falsas.* id est non veras. falsitas enim nihil aliud est quàm immutatio veritatis. in cor.authen.de fide instru.circa prin.col. vj.ff.ad l. Cor. de fal. quid falsum.

f *Insanias.* id est non sanas opiniones,imò à veritate alienas : vt patet infra.

g *Obfuscare.* id est obscurare seu obnubilare quantum in eis est.

h *Pestifera.* id est pestis spiritalis animæ inductiua.

i *Simplicium.* id est doli vel fraudis carētium. simile in cap. prodiens. ff. de proba.leg.cum de indebito. §. sin autem. de quibus dici consuevit , quod propter sui innocentiam omni verbo creduntur. xxij. quæst. iiij. cap. innocens. Gratia cuius scire debes quod quædam est in homine simplicitas,id est, animi puritas , quæ est dolo & machinationi contraria: & talis simplicitas etiam iure approbatur. vj. quæstio j.capi.ex merito plebis.xvj.quæst. j. si cupis. & amica legis dicitur. instit. de fidei commiss.hæredi.§.sed quia.& nemini debet esse damnosa. ff. de dolo. l. j.

Simplicitas qd duplex.

Est alia simplicitas quæ dicitur esse aduersa discretioni: & talis,cùm potius dicatur fatuitas,non approbatur. xxxix. distinct.ca.Petrus.xlvij.dist.ca.de Petro.lxxiiij. dist.ca episcoporum.ff.de postu.l.j.§.vlti.cum l.seq.de cura. furi.l.ij.instit. de cur. §.sed & curator.in fi.

k *Labefacere.* id est labi vel ruere facere.

l *Deuium.* in mala parte sumitur:vt aliàs.C.de veteri iure enucleau.l.tanta. §.ergo prima.ver.aliæ.extra de præsumptio. c.tertio loco.

m *Ad impugnandas.* secunda pars. ADDITIO.

Circa hunc §.j.vide Ockam in compendio errorum , errore. j. præsentis extraua. & eundem in dialogo suo libr ij. primæ par.à cap.xj.vsque ad ca.xv.vbi conatur probare quæ in hoc j.§.pontifex refellit, interim debacchans in iuristas per.j.capit.cùm Christus . de hære.qui dicunt papam posse facere nouum articulum fidei. & in hoc puncto vide summam Ioan.de Turre Cre.lib.ij cap.vij.& in cap. xxij.in solutionem ad x. obiectionem. vbi laborat ad concordandum hanc discordiam inter papam Nicola. & Ioannes xxij. & de paupertate Christi & apostolorum. vnde videtur mihi in eo latere opi. Ockam quòd disposita circa fidem ab vno papa , non possint per alium reuocari. Fontanus.

n *Prædictas.* scilicet,ad conditorem.&,cùm inter nōnullos.

o *Ratione.* id est inductione seu allegatione.

p *Publicè.* ex hoc magis peccabant propter maioris mali exempli perniciem.argumen. ff. vi bono. rapt.l. ij. §. si in re deposita.instituit.de obligat.quæ ex delict. nasc. §. pœna. xj. quæstio iij.præcipuè.extra de excessib.præla.capi. quàm sit graue.not.xxxij.q.iiij.ca.nemo.

q *Clauem scientiæ.* hanc clauem scientiæ isti ex capite pro-

Extrauagantes.

prio siue phantasia adinuenire sunt moliti: cùm à nulla lege diuina vel humana originem sumpsisse reperiatur [a], saltem quantum ad hoc ad quod ipsam inducunt: vt j.in §.præterea dicant nobis.

r *In fide.* scilicet catholica.

f *Mobile.* scilicet reformandis.

t *Immutabile.* hoc forte dicūt ad instar iuris naturalis quod de se immutabile est.instit. de legi. agna. tu. §.vlti.de iure natu.§. sed naturalia quidem iura.v.dist. §. primo.

u *Illud.* scilicet in fide ac moribus definitum.

x *Non licet.* [b] sed quæ frōte hoc dicere ausi sunt,non video: cùm & dominus per se ordinata in veteri testamento , aliquādo reperiatur mutasse in nouo.xxij.q. iiij in commutabilis. xxiij. q.viij occidit. extra de diuor. gaudeam. & de consec. dist. iij. peruenit. & definitiones Romanos pontifices, ipsi nōdē & eorum successores mutasse reperti sunt [c]. extra de consangui. cap.nō debet. & dixi in ca. quia in futurorum.& ca. quia non nunquam.

Ordinata in veteri testamento aliquando mutata in nouo.

y *Clauem potestatis.* hoc impugnatur: vt patebit infrà.

z *Secus esse.* quia definitum per illam immutari potest ,& eius cōtrarium affirmari.

a *Hæc verba.* scilicet proximè sequentia quæ tamen probant id ad quod inducuntur : vt infrà in. §. quod autem subsequitur.

b *Hæc est regula.* verba sunt prædictorum summorum pontificum confirmatoria(secundum istos)regulæ ordinis minorum.

c *Habet proprium.* id est secundum quam nihil licet fratribus habere proprium vel cōmune:de ipsa enim regula(cùm de se sit inanimata)certum est quòd nihil habere potest.

d *Vtuntur.* scilicet fratres dicti ordinis.

e *Simplicem vsum facti.* ex his moti fuerunt isti ad detrahendum prædictis constitutionibus, nō sanè intelligentes istum simplicem vsum facti : vt patet infrà,& in decreta.ad conditorem.& ca.cùm inter nonnullos.

f *Præsumentes.* & malè : vt patebit infrà.

g *Præfatos.* §.proximè.

h *Expropriatione.* priuatiuè ponitur syllaba ex , vnde expone expropriatione,id est carentia vel abdicatione.

i *Ciuilu & mundani.* de dominio competenti de iure diuino contrarium sentiebant : vt dixi in cap.cùm inter nonnullos.

k *Eorum.* scilicet Christi & apostolorum.

l *Vsu facti.* absque aliquo iure secundum istos: quod tamen verum non est.

m *Nituntur concludere.* falsò tamen : vt infrà patet in §.ex præmissis.& sequen.

n *Non licuisse.* scilicet dudum vel in præteritum.

o *Nec licere.* scilicet de præsenti.

p *Contra præmissa.* scilicet sic definita,secundum istos.

q *Ideoque.* scilicet quia contra præmissa non licet successoribus aliqua immutare.

r *Sed ius faciendi.* id est ipsis rebus vtendi & donandi , & ex his aliqua acquirendi : vt in decret.cū inter. §.rursus.& verba quæ sequuntur,expone vt ibi dixi.

f *Licet falso.* istorum falsa conclusio clarius patebit per ea quæ dicentur.j. §.proximo.

Universidad de Deusto
Biblioteca

declarare vel statuere suprà dicta.[a] Item quia constitutio, ad conditorem canonum, cõtra definitiones prædictas fratres minores asserit non posse habere in re aliqua simplicem vsum facti: nituntur similiter cõcludere contra ipsam[b]. Quòd autem quod in ratione[c] prædicta præmittitur: videlicet[d] ꝙ illa quæ per clauem scientiæ in fide ac moribus à summis pontificibus semel sunt definita, eorum successoribus reuocare non licet in dubium, nec contrarium affirmare, licet secus sit (sicut dicũt) in iis quæ per clauem potestatis per summos pontifices ordinatur, prorsus sit contrarium veritati[e], patet ex sequentibus euidẽter: Primò quidem secundum illos[f] qui tenent[g] clauem spiritalem[h] nequaquam esse scientiam[i], sed ligandi atque soluendi potestatem[k]: patet assertores prædictos ponendo esse scientiam, [l] errauisse: [m] pro quibus[n] facit clauis definitio[o], quæ à doctoribus[p] datur. Clauis est specialis potestas[q] ligandi atque soluendi[r], qua iudex ecclesiasticus dignos recipere, [s] & indignos[t] excludere debet à regno[u]. Item quia claues[x] de quibus agimus, in collatione sacerdotalis ordinis conferuntur[y]: constat autem quòd ordinato in sacerdotem scientia communiter[z] non confertur[a]: quare secundum illos[b] videtur[c] quòd scientia non est clauis, sed potẽtia tantùm ligãdi atque soluendi debeat dici clauis. [a] Adhuc secundum[b] illos qui ponunt[c] vnam clauem[d] spiritalem[e] esse scientiam, & secundum illos qui auctoritatem discernẽdi[f] inter[g] lepram & lepram esse asserunt clauem, & aliam potestatem ligandi atque soluendi:[h] noscuntur euidenter[i] errasse. Supponunt enim per claues[k] huiusmodi circa ea quæ fidei sunt, & alia[l] posse per constitutionem aliquam definiri. claues autem quæ in sacerdotali conferuntur[m] ordine, ad[n] talia minimè se extendunt: aliàs[o] sequeretur quòd circa[p] præmissa possent constitutiones sacerdotes[q] simplices facere: ꝙ[r] falsum est euidenter. Si autem intendant claues istas extendere ad generalem[s] potestatem attributam beato Petro, suisque successoribus in[t] personam eiusdem in cõmissione officij pastoralis, [u] per quam[x] vtique videtur cuidenter ipsis omnia[y] concessisse sine quibus pastoris vniuersalis[z] conuenienter cura nequit seu officium expediri: adhuc claret ipsos etiam errasse. dicunt enim alium[a] effectum habere illa quæ per clauem scientiæ, & alium illa quæ per clauem potentiæ statuuntur, [b] supponentes alia[c] per clauem scientiæ, & alia[d] per clauem potentiæ statui, seu etiam definiri. quod euidenter est falsum. per clauem enim scientiæ, siue per auctoritatem discernendi seu cognoscendi inter lepram & leprã, si ipsam[e] dixerimus esse clauẽ †, nil[f] aliud per ipsum illi cui datur tribuitur, nisi[g] auctoritas cognoscẽdi. Ei autem cui datur auctoritas de re aliqua[h] cognoscendi, de illa definiendi non intelligitur esse data.

Quare[i] restat quod ad conuenienter statuendum seu aliquid definiendum, vtraque clauis scilicet cognoscendi & definiendi necessario requiratur:[k] vel quod soli[l] cuius potentiæ[m] statuere competat & etiam definire[n] que soluendi debeat dici clauis.

a *Suprà dicta.* scilicet quòd Christo & apostolis non solum simplex vsus facti in habitis competierit, sed & ius de ipsis aliqua faciendi. Zenzelinus.

b *Contra ipsam.* scilicet quòd nobis per eam non licuerit aliquid declarare vel statuere prout in ea continetur.

c *Quòd autem quod in ratione.* tertia pars.

d *Videlicet.* verba quæ sequuntur expone & super his dic vt dixi in parte præcedenti.

e *Contrarium veritati.* quare dicas illud nõ fore tenendum, imò penitus reprobandũ: cùm omnis assertio veritati, quæ Deus est, contraria, vanitas erroris existat. vii).dist.c. consuetudo. & ideo veritati necessariò cedere habet. ea. dist. cap. veritate. & ca. præcedenti & sequenti. & arg. ff. ad legem Aquil. l. inde Neratius. §. vlti. quando actio de pecu. est anna. l. quæsitum. alias est §. vlti, sub lege prima. extra de purgat. vulg. cap. significantibus. & scriptum est quod veracium, id est, veritatem asserentium, sumus tantummodò amatores, in cor. auth. cõ. vt in priua. domi. sacra mysteria non fiant. vltra medium. colla. v. & alibi dicitur, Nos enim qui veritatem colimus, ea tantummodò volumus in nostris esse legibus, quæ ipsa re obtinent. Cod. de dedititia lib. to. l. vnica.

Veraces sunt amandi.

f *Secundum illos.* scilicet doctores & magistros.

g *Qui tenent.* scilicet quod sequitur affirmando. simile verbum & similis huius verbi expositio fieri consueuit extra de foro competen. capi. si diligenti.

h *Clauem spiritalem.* quæ ad instar clauis materialis est inducta: sicut enim clauis materialis dicitur instrumentum seu ministerium quo clausum ostium aperitur: sic illa potestas quæ attributa est dispensatoribus sacramentorum, clauis dicitur. nam ostium cœli licet de se apertum exstat (Apocalypsis iiij. c. vbi dicitur, & ecce ostium apertum in cœlo, quod est Christus) clausum tamen dicitur propter impedimentum peccati originalis vel actualis impedientis humanam creaturam cœlum & Dei gloriam ingredi: & quia per talem potestatem in virtute passionis Christi illud impedimentum tollitur, ex hoc porta cœli aperiri & reseruari dicitur. de consse. dist. iiij. ca. propriè exemplum. de bap. maiores. §. cauè tamen. Sicut alias contingit ꝙ per sublationem impedimenti via præparari & aperiri dicitur ad aliquid, vt est videre in pacto facto vltimo de petendo: per quod tollitur impedimentum exceptionis ortæ ex pacto de non petendo præcedenti: & ex hoc aperitur via efficax ad agendum. ff. de pac. l. si vnus §. pactus. & sublato impedimento exhæredationis per querelam inofficiosi testamenti, aperitur & paratur etiam via efficax ad agendum. ff. de inofficio. testamento. l. qui de inofficioso. Et sublato impedimento præteritionis per peritam bonorum possessionem contra tabulas, aperitur via augmenti vel diminutionis legatorum ab impubere relictorum. ff. de vulga. & pupil. substi. l. & contra tabulas. de leg. iij. l. vlti. §. fi. multa similia alia exempla super hoc dari possent.

Clauis spiritalis qua est.

Cœlum de se apertum quandoque clauditur. Cœli apertio legabb' exemplo declaratur.

i *Nequaquam esse scientiam.* clauis enim talis spiritalis suscipitur per susceptionẽ ordinis sacerdotalis, vt ꝙ. sequitur, absque alia angustia seu labore. Scientia autẽ cùm à natura nõ insit, ab euentu est, & cum diligentia acquiritur. in cor. authen. de quæsto. §. hæc omnia. colla. vj. xvj. q. j. sic viue. C. de excusa. artificum. l. j. lib. x. ff. de ædil. edic. l. præcipiunt ædiles. cùm scientia requirat studiũ, & exercitium studij exposcat vsum librorum. extra. de verbo. signifi. c. exiit. § porrò. circa fin. libr. vj. & de hoc per Guli de elect. si posquam. libr. vj.

Scientia ab euentu est.

k *Potestatem.* in tali potestate consistit tota vis clauium per Christum Petro concessarum. Matth. xvj. ca. xxiij. q. j. quodcunque.

l *Esse scientiam.* cùm non sit.

Errat, qui aliud pro alio putat.

m *Errauisse.* aliud pro alio putando: hic enim est propriè error. xxij. q. j. c. in his. xxxviij. dist. c. quamuis. C. de castren. peculium. militum. l. errat. lib. xj.

n *Pro quibus.* scilicet tenentibus clauem esse scientiam.

o *Definitio.* id est [a] magistralis seu doctoralis descriptio.

p *Doctoribus.* vnde doctor dicatur, & quę in doctore requirantur, & quibus doctor factus etiã de iure gaudeat priuilegiis, & quot & quibus nominib' nuncupetur: vide si placet quod super hoc tamen plenè notaui extra de magistris. ca. cùm sit nimis. Cle. v.

a Hãc declarat de Turre Cre. j. sin. sum mæ. c. 93. cõ cin. 8. Fen.

q *Potestas.* quare talis potestas clauis dicitur, dixi statim in glo. quæ ad instar.

r *Atque soluendi.* scilicet suprà terram, non autem mortuos sub terra. ad hoc vide quod legitur & not. xxiiij. q. ij. legitur. extra de senten. excom à nobis. xj.

Mortui an possint absolui.

s *Dignos recipere.* per pœnitentiam ad soluendum. venia enim non datur nisi cõrrecto. xxiiij. q. ij. legitur. 50. distin. c. absit. & capi. siquis postea. C. de summa trini. l. vlt. §. fin. de hæreti. l. Manichæos. à contrario sensu.

t *Indignos.* per contumaciam vel rebellionem. extra de maio. & obe. ca. siquis. & c. cùm in ecclesiis.

u *Excludere debet à regno.* scilicet cœlesti. Sed qualiter per potestatem ligandi dicantur indigni excludi à regno cœlestis? Respondeo: quia ligati per excommunicationis sententiam iustæ, vt quia per inobedientiam resistunt: per hoc Dei ordinationi resistere dicuntur. xj. q. iij. cap. qui resistit. cùm iudici ecclesiastico quilibet obedire ex præcepto apostoli teneatur. extra de maio. & obe. c. omnes principes. x. dist. ca. certum est. & ca sus cipitis. vnde per inobedientiam quis mori præcipitur. extra de maiori. & obe. c. siquis venerit. id est, per excommunicationis sententiam velut mortuus à communione fidelium separari. extra qui filij sint legi. per venerabilem. §. pen. quæ quidem excommunicatio quem ab ipso corpore, quod est Christi ecclesia, rescindit. iij. q. iiij. Engeltrudam. & excommunicatus iuste, à Deo dicitur separatus. xxiij. q. vlt. c. certum est. quia excommunicatio dicitur æterna mortis separatio. xj. q. iij. nemo. cùm Deus sit vita animæ. de pœ. dist. j. c. facilius. ver. item si antequam. & vita vitæ, id est animæ, quæ est vita corporis. de pœ. dist. ij. charitas. ver. item prouide. non immeritò igitur quis per potestatem ligatus excludi à regno cœlesti dicitur.

Excommunicati sunt excluſi à regno cœleſti.

x *Claues.* scilicet ligatoria vel absolutoria.

y *Conferuntur.* de pœni. di. j. c. tuplex. & ca. quem pœnitet. xxj. dist. in nouo. cum similibus. nec inferiori competere possunt in foro pœnitentiali. extra de pœ. omnis. quod prosequere vt no. Hosti. de offi. archidi. cùm satis. & plenius in summa de pœ. eui confitendum. nam & si necessitatis tempore quis proximo confiteri possit: de pœn. dist. vj. c. j. & d. c. quem pœnitet. in ver. tanta. ipse tamen absoluere vel ligare potest sibi non potest confitentem: quia claues non habet: vt ibi. & not. ita de offi. ordi. c. pastoralis.

Latẽm in necessitate potest confiteri sibi. Claues non habet vt ibi. & dare, sed nõ absoluere. Scientia cõ sacerdotio multũ distinguitur infra.

z *Communiter.* id est regulariter. & hoc dicit, quia aliquando ex infusione simul cũ sacerdotio conferri scientia potest inspiratione Dei: sicut & reperti sunt aliqui, licet penitus laici, in episcopos & archiepiscopos assumpti: vt beati Nicolaus, Ambrosius, & Seuerus. lvj. dist. §. his omnibus.

a *Non confertur.* istud oculata fide patet ad sensum in multis ad sacerdotium promotis qui absque scientia sunt reperti, & ideo etiam à pontificali officio inde meruerunt deponi. extra de æta. & qualita. ca. vlti. Et hoc idem tenere videtur sanctus Thomas de Aquino. iiij. sententiarum, distin. xviij. adde etiam quod dixi §. in gloss. clauis enim &c.

b *Secundum illos.* scilicet qui dicunt clauem spiritalem nequaquam esse scientiam.

c *Videtur.* Et est secundum eos. & sic tale videre est topicum non elenchicum. simile de spon. cap. præterea. qui matrimonium accu. posf. cap. videtur. de transla. episc. inter corporalia. §. j. de fer. cap. capellanus. ff. de iis quæ in testa. delen. l. proximè. iuxta finem.

Dici claues,

a *Dici clauis,* quare hic dicas vt §. in glo. quę ad instar. & glo. clauis.

b *Secundum illos.* scilicet magistros vel doctores.

c *Ponunt.* id est supponunt, vel ponunt in opinione sua.

d *Vnam clauem.* quasi velint dicere quòd non sunt plures: quasi vna sola sufficiat: cùm vna tantùm sit sera claudens regnum, scilicet peccatum, ad quam amouendam seu aperiendam clauis ecclesiæ est inducta: nec sunt plures necessariæ.

Claudere peccatum se tenet dicitur vnica cuilli.

e *Spiritalem.* hic potes dicere quod dixi supra, in glo. quæ ad instar.

f *Discernendi.* id est, discretionẽ faciendi.

Lepra et lepra quid ve præsentant.

g *Inter lepram & lepram.* id est, inter peccatum & peccatum. non enim omnia peccata eandem exposcunt pœnitentiam. xxix. distin. cap. necesse. xlv. dist. cap. j. 50. dist. vt constituetur. vnde in pœnitentia eligendus est confessor sciens soluere & ligare. de pœni. dist. j. quem pœnitet. & dist. vj. c. j. Alibi tamen hæc verba, lepram & leprã, sumuntur pro iudicio ecclesiastico, ciuili & criminali. extra qui filij sint legi. per venerabilem. §. gationibus. circa finem.

h *Soluendi.* hic dicere potes quæ dixi §. in verbo simili, soluendi.

i *Euidenter.* id est, patenter vel manifeste. simile. ff. de excep. rei iudica. l. euidenter.

k *Claues huiusmodi.* quas scientiæ fore dicunt.

l *Et alia.* scilicet circa mores: vt in parte præcedenti.

m *Conferuntur ordine.* hoc statim §. proximè per iura comprobaui.

n *Ad talia.* scilicet quæ sunt fidei per constitutionem aliquam definienda.

o *Aliàs.* scilicet si ad talia se extenderent.

p *Circa præmissa.* scilicet quæ sunt fidei.

q *Sacerdotes simplices.* non habentes auctoritatem præeminentem.

r *Quod falsum est.* cùm ad solum Petrum & eius successores spectet constitutionem super fide, & declarationem aliquam facere. extra de offic. dele. ga. ex literis. not. dicto §. nos autem. secus autem (quoniam hic dicitur de cognitore) est in illo cui vices iudicis sunt commissæ, etiam cum clausula, donec committens eas duxerit reuocandas: quia talis potestatem habet definiendi. extra de offic. deleg. c. fi delegatus. libr. vj. & antea hoc idem no. Hostien. cod. titu. cap. si pro debilitate. licet Innocen. contrarium ibi notaret, & male.

Confirmatio super fide à solo papa petitur.

s *Quare.* scilicet quia potens simpliciter cognoscere, non potest definire.

k *Necessario requiratur.* cùm enim cognoscere & definire sint diuersa: habens vnum, scilicet cognoscere, non ex hoc sequitur quòd habeat aliud: ad instar habentis etiam liberam & plenam administrationem, qui per hoc donare non potest, nisi expressa sibi data super hoc potestate ff. de pact. leg. contra iuris. & leg. vlti. de dona. leg. filius. & argu. ff. de iureiur. leg. iuliurandum. §. vlti. cum leg. seq. ad instar e. tiam illius cui simpliciter causarum cognitio est commissa, qui per hoc etiam inquisitionem de criminibus, & amotionem à beneficiis non consequitur. extra de offic. vica. capi. licet. lib. vj.

Donare ne quis habeat administrationem eiũ liberam.

l *Soli claui.* §. si dicatur vna tantùm esse.

m *Potentiæ.* scilicet cognoscendi.

n *Et etiam definire.* scilicet cognoscendi: aliàs etiam definitio non competeret ex sola potestate cognoscendi: vt suprà.

a *Aliam effectum.* quia reuocabilem & mutabilem.

b *Statuuntur.* cùm statuta per clauem scientiæ dicant esse immutabilia & irreuocabilia: licet in statutis per clauem potestatis dicant secus esse: vt parte præcedenti.

c *Alia per clauem scientiæ.* scilicet immutabilia & irreuocabilia, secundum illos.

d *Alia per clauem potentiæ.* possibilia mutari & reuocari.

e *Si ipsam dixerimus esse clauem.* conditionaliter hoc ponit, non simpliciter nec assertiue propter opinionem aliam contrariam: vt in princ. huius. §. dixi, in glos. clauis enim.

f *Nil aliud.* nam cùm talis clauis in sucessione faceret dotalis ordinis conferatur: vt §. circa princ. huius §. & ibi probaui: absit dicere quòd in simplicem sacerdotem transfata videatur potestas statuendi vel definiendi de fide, quæ soli sedi apostolicæ reseruatur in prærogatiuam privilegij singularis: vt dixi. §. proxi. in glo. cùm ad solum. nam in generali commissione non transeunt ea quæ quis non esset in specie verissimi liter permissurus. extra de offic. leg. cap. quòd translationem. de offi. vica. cap. cùm in generali. lib. vj. ff. de pecu. l. qui peculij. de pigno, obligatione. & arg. extra de procu. ca. non potest. Cle. v. cum nec simplex sacerdos possit manum apponere ad ea quæ sunt etiam simplici episcopo reseruata. [a] extra de consue. ca. quanto. de confecra. eccle. ca. aqua.

† Certe lo: de Turre Cre. lib. 1. c. 93. 9. cõclu. dicit illam scientiã discernẽdi esse clauẽ. et patet ibi in ordine sacerdotali alia clauem potentiæ. sed tamen in cõclu. sequen. istas duas claues ordinis non differre essentialiter, sed solũ per comparationem ad actus diuersos. & postea in cap. 96. eo. li. ponit istas duas claues in spirituali iurisdictione. & in. 8. cõclu. asserit eas non differre. Fontanus. a Idem de Turre Cre. in 1. lib. ca. 116 conciu. §. Fontanus. Desinere nõ potest qui datur ad cognoscendũ.

g *Nisi auctoritas cognoscendi.* subandi & salutare remedium in foro pœnitentiæ adhibendi: vt §. eo. §. dictum est.

h *De re aliquâ cognoscendi.* & sic simplex est cognitio causæ data. datus ergo simpliciter ad cognoscendum, non censetur datus ad definendum: vt hic, & Cod. ad le. Cor. de fal. l. vbi. de iudi. authen. ad hæc. extra de offic. deleg. super quæstionem. §. nos autem. & §. verum. & §. porrò. non enim simplex cognitor habet definitionem: vt not. ff. de procur. leg. qui procuratorem. cùm nec semper habeat iurisdictionem. ff. de re iudi. leg. ait prætor. licet super articulo de quo iudex habet cognitionem, videatur regulariter habere iurisdictionem. ff. de verb. sign. leg. notionem. extra de offic. dele. ga. ex literis. not. dicto §. nos autem. secus autem (quoniam hic dicitur de cognitore) est in illo cui vices iudicis sunt commissæ, etiam cum clausula, donec committens eas duxerit reuocandas: quia talis potestatem habet definiendi. extra de offic. deleg. c. fi delegatus. libr. vj. & antea hoc idem no. Hostien. cod. titu. cap. si pro debilitate. licet Innocen. contrarium ibi notaret, & male.

Datur ad cognoscendũ.

i *Quare.* scilicet quia potens simpliciter cognoscere, non potest definire.

k *Necessario requiratur.* cùm enim cognoscere & definire sint diuersa: habens vnum, scilicet cognoscere, non ex hoc sequitur quòd habeat aliud: ad instar habentis etiam liberam & plenam administrationem, qui per hoc donare non potest, nisi expressa sibi data super hoc potestate ff. de pact. leg. contra iuris. & leg. vlti. de dona. leg. filius. & argu. ff. de iureiur. leg. iuliurandum. §. vlti. cum leg. seq. ad instar e. tiam illius cui simpliciter causarum cognitio est commissa, qui per hoc etiam inquisitionem de criminibus, & amotionem à beneficiis non consequitur. extra de offic. vica. capi. licet. lib. vj.

Donare ne quis habeat administrationem eiũ liberam.

l *Soli claui.* §. si dicatur vna tantùm esse.

m *Potentiæ.* scilicet cognoscendi.

n *Et etiam definire.* scilicet cognoscendi: aliàs etiam definitio non competeret ex sola potestate cognoscendi: vt suprà.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a *Dirigit.* lumen præbendo in tenebris.xv.q.viij.cap.Scisci-
tantibus.vt videat & liberius discernat ferам claudere, vel
etiam aperire.
b *Quantum ad hoc.* scilicet quo ad vsum clauium.
c *Obtineat scientia.* scilicet in habente clauibus vti.
d *Vicem lucis.* vt per
sciētiam habeat vim
& claritatem in men-
te quo ad vsum cla-
uium, & illam ponat
in opere. xxxix. dist.
Clauib⁹ habens vti, debet esse sci-ens. Petrus.Habens enim
vti clauibus, debet
esse sciens soluere &
ligare. de pœ. distin.
vj.c.j.alias Suscipiens
eas peccat,per ea quę
dixi in cap.execrabi-
lis.circa princ.in ver.
minus idoneis.
e *Beato Petro.* cùm
dixit, Et tibi dabo
claues regni cœlo-
rum.
f *Postillam.* scilicet
promissionem clauium.
g *Subiunxerit.* Matt.
xvj.xxiiij. q. j. quod-
cunque.& q. ij. legitur. extra de re iudi.
ad apostolicæ. §. nos itaque.lib.vj.
h *Solutum et in cœlis.*
sed hoc intelligę clauę non errante: aliàs
enim si ligādo vel sol
uendo erraret, liga-
tus vel solutus quis
non dicitur quo ad
Excommunicatus quo ad ecclesiā militātem, sæpe est absolutus quo ad triumphantem. Deum. Frequenter
enim fit vt qui per
ecclesiam militātem
foras mittitur, intus
sit, scilicet in ecclesia
triumphanti. & ille
foris est, scilicet ex-
tra ecclesiam triumphantem: qui intus,
scilicet in ecclesia mi
litanti, retineri vide-
tur.xxiij.q.iij.ca. si-
quis non recto. extra
de sen. excom. à no-
bis.ij. talis autem er-
ror vt in pluribus vi-
tatur in vsu clauium
per scientiam soluen
di & ligandi.
i *Habita mentione.* quam verisimile est
ipsum fecisse si scien
tiam talem reputaret.
cùm enim se daturū
claues promisisset, non videretur promissum perfecte adim-
pleuisse : nisi id quod clauem reputaret, tradidisset.arg.ff.de
leg iij.l.librorum.de auro & argen.leg.l. quamuis. de cōstit.
pec.l.promissor.§.constituto.de act.emp.l.ij.§.vacua.de vsu.
l.videamus.§.in Elauiana. constat enim quòd facta Christi
Christi facta fuerunt perfecta. perfecta fuerint.ipse enim opus imperfectionis non nouit:
vt scriptura sacra testatur.& arg. ad hoc in cor. authen. con-
stitutio quæ dignit. §. illud.col.vj.
k *Quod autem subsequenter.* quarta pars.
l *Nonnullorum.* id est aliquorum,duplici negatiua per affir-
matiuam exposita.& super hoc vide quod dixi in ca.cum in-
ter nonnullos.
m *Et cætera.* hæc clausula comprehensiua est multorum
verborum : vt hic vides. Simile.ff.de lib.& posthumis leg.
Gallus.extra de libel.ob.dilecti.de appel. significantibus. de
re iudi.ad apostolicæ.§.licet.ver.deierauit. Vnde facit in ar-
gu.pro more tabellionum qui habent in aliquibus regioni-
bus,quòd recipientes notam in protocollo de aliquo facto
vel contractu,vtuntur frequenter ista clausula : & post redi-
gendo instrumentum in mundum, apponunt multa verba
quæ non apposuerunt in nota vel protocollo, & illa subin-
tellecta fore dicuntur sub tali clausula &c. de iure tamen

A scripto nihil plus vel minus in mundo quàm in protocollo
debet reperiri : vt omnis falsitas & suspicio euitetur. in cor.
authen.de tabel.§.illud quoque.& seq.col.iiij.
n *Obniat veritati.* & per consequens falsum est : vt dixi §.in
parte j.in versū. falsas.
o *De verbis prædictis.* §. proximè, & ple-
nius §.in parte.ij.con
tentis.
p *Mentio aliqua non habetur.* vnde falso
Honorij verba super
hæc allegant : quare
in periculum etimi-
nis falsi se forte inuoluunt. ff. ad leg.
Corn.de fal.l.vlti. C.
de fusti. Codic. con-
fir. §. hæc igitur.
q *Intuenti.* & sic o-
culata fide veritas hu
ius elucescit.insti. de
gra.cognat.§.vlt.
r *In ipsa regula confir-mata.* Vnde Hono-
rius per talem reci-
tationem aliquid nō
definitum, propositum,factum,aliquid-
ue etiam definiuisse
dicti non potest. arg. *ff. de quæst.* C.de proba.l. ratio-
nes.commu. vtriusque iudicij.l.scriptu-
ra.cum ff. ex quibus
probatur verba nar-
ratiua fidem non fa-
cere. ad hoc autem
clarius facit extra de
præben.c.ſi dignita-
tem.Cle.v.
f *In obedientia.* hæc
tria quæ sequuntur,
sunt de substantia re-
ligionis. de stat. mo-
na.cùm ad monaste-
rium. §.vlti.
t *Asserunt.* f. Chri-
stum & apostolos ni
hil commune vel
proprium habuisse.
u *Definita.* nam per
modum recitationis
non definitionis per
papam Honorium
fuerunt expressa:vn-
de verba sua ad vnū
effectum inducta,nō
sunt ad alium exten-
denda, etiam in fauo
rabilibus. ff. de con-
ditio.& demō.l. cùm
tale. §. vlt. de adimen.
leg.l. inutiliter. & de
manumiss.test.l.Titia.§.
D Lucius.extra de præb.c.ſi dignitatem.Cle.v.vbi de hoc dixi.
x *Imo.* super hoc verbo videre potes quod dixi in cap.exe-
crabilis.circa princip.super verbo,imò.
y *Nan excludat.* scilicet per hoc quod ibi dicitur Christum
& apostolos sine proprio vixisse.
z *Nihil habeant in communi,* cùm propriè loquendo habere
in communi aliquid non sit proprium habere : de quo satis
plene dixi in c.ad conditorem.&.c.cùm inter nonnullos.
a *De prædictis.* f. verbis quæ detrahentes prædictis constitu-
tionibus in eorum declarationibus asserunt contineri.
b *Quæ habere licet.* hic vide quod dixi in ea.ad conditorem.
c *Vsum iuris.* non ergo tantùm simplicem vsum facti: vt di-
cto c.ad conditorem.&.c.cùm inter nonnullos.
d *Gregorius.* ponit verba declaratoria Gregorij.
e *Debeat habere proprietatem.* hæc verba & sequentia istos
mouere potuerunt ad detrahendum dictis cōstitutionibus,
male tamen.
f *Quæ licet habere.* hæc verba sane intellecta retorquentur
contra tales: quia supponunt quòd aliquod ius competat ha
bendi in talibus rebus : vt in c.ad conditorem.
g *Innocentius.* ponit verba declaratoria Innocentij papæ, &
Alexandri

Alexandri,super quibus dicas quod §. proxi. dixi.
a *Declarationibus supradictis.* scilicet Greg. Innocen. & Alex.
b *Necesse est hoc referri.* cum aliàs supponeretur intuitus, q⁹
dicere nefas est:vt in c.ad conditorē.&.c.cum inter nonnul-
los.& ibi plene dixi.
c *Singulorum sunt.* id
est per singulos ex-
plicanda.
d *Et requirunt.* esse
enim debet persona
habens factum ex-
plicare, nec ante iu-
ris ratio quàm perſo
na quærenda est. ff.
de iure codi.leg.qui-
dam referunt.
e *Ordo autem.* scili-
cet minorum in ge-
nere.
f *Non est.* cùm sit no
men intellectuale ca-
rens anima : sed po-
test dici fungi vice
personæ sicut hære-
ditas, municipium,
societas, collegium,
vniuersitas.ff. de fi-
deiuss. l. mortuo. in-
stit. de stipul.seruo-
rum.in prin.C. depo
siti.l. cùm hæreditas.
Hæreditas iacens defunctū repræsentat. g *Sed repræsentata.* ſ.
iuris dispositione: ſi-
cut hæreditas iacens
personam defuncti
repræsentat.ff.de no-
uat.l.nouatio. in fin.
de acquir. rerum do.
l.hæreditas enim.in-
stitu.de hæred. institu.l.seruus alienus.
h *Imaginaria.* id est
in imagine intelle-
ctus concepta : sicut
aliàs aliquid intelle-
ctu percipitur magis
quam facto vel verbo dicitur. ff. de solu.l.ratum. de condi.
ob causam. l. qui se. de iure dotium. l. hi-
cet. §. quoties. de do-
na. inter virū & vxo.
l.iij. §. vlt.
i *Quare.* scilicet quia
facta per singulos
explicanda perſo-
nam veram exigunt:
& ordo vera persona
non est.
k *Conuenire nequeunt.* probatur hoc per iura. hæreditas enim quæ de se quid
Hæreditas explicare non potest ea quæ facti sunt. vniuersum est.ff. de re iudi.l.hæreditas.de verbo. signi.l. ni-
hil.ea quæ facti sunt,explicare non potest: nec illa ibi con-
uenire possunt.ff. de acquir.rerum do.l. hæreditas in multis.
siquis testamento liber esse iussus.l j §.Scæuola. Et populo
vt vniuerso auditio diuinorum,quæ facti est, conuenire non
potest.extra de sent.exc.ca.ſi sententia.§. cum verò. sic nec
ordini vt vniuerso : vnde vniuersitas vel collegium quæ fa-
cti sunt, per se explicare non potest : sed per membra sua
illa explicat & explicare cogitur.ff.de condi.& demon.l.mu-
nicipibus.& arg.C.de appa.præfe.præto.l. corniculanij.libr.
xij.de excus.mune.l.maximarum.lib.x.de aduo. diuer. iudi.
Ockam in quinto erro re dicit i-stud hæ-reticum per illud Exodi 32. Sedit po pulus manducare & bibere. 4. Reg.4. Insuper de turba vt comedant. Vnam Ockam comedistis, sed non la-
l Et. scilicet ordini, vt vniuerso.
m *Quæ sunt iuris.* vt eligere, statuta facere, aliquem in fra-
trem recipere,& similia.arg.xvj.q.vlti.congregatio.extra de
elect.nullus.&.cap.in Genesi.& potestas acquirendi ea quo-
rum ordo capax est arg.ff.de stipul.seruo.l.vsusfructus.qui-
bus mo.vsusf.amit.l.seruo hæreditario.
n *Adhuc licet.* quinta pars, & ponit verba declarationis.N.
terij,aliàs iiij.contēta in decr.cxiit.§.porrò.de ver. sig.li.vj.

A o *Hi sunt.* scilicet fratres minores.
p *Regulæ.* scilicet beati Francisci.
q *Eloquio.* id est verbo.ff.de dona.l.Aquilius.
r *Roborantur.* id est solidantur vel firmantur.
s *Exemplo.* cuius quidem Christi omnis actio,nostra est in-
structio.ij.q.j. Deus
omnipotens. extra
de sepul.cap.j.
t *Fundatorumque.* repete roborantur
exemplo.
u *Apostolorum.* di-
cuntur igitur apo-
stoli militantis eccle
siæ fundatores.simi-
le de elect. fundamenta.lib.vj.
x *Eius.* scilicet Chri
sti,vel militantis ec-
clesiæ.
y *Subiunxit dicens.* hic videre potes
quid super ver. his
sequentibus dixi in
cap. cùm inter non-
nullos.in verbo, de-
claramus.
z *Prædictis.* scilicet
Nicolai quarti.
a *Intentio.* ad quam
semper recurrēdum
est, & superficiei li-
teræ est præferenda.
extra de præb. cum
olim.ff. de condi. &
demon.leg.in condi-
tionibus. de leg. j. ſi
seruus plurib.§.fin.
b *Dictæ regulæ.* scili-
cet sancti Francisci.
c *Euangelico fundetur eloquio.* id est fun-
damentum suscipiat
ex verbo euangeli-
co.
d *Roboretur exemplo.* scilicet quo ad omnia
in ea contenta : vt §.
e *Multa.* de quibus
infrà subiungitur.
f *Nec exemplo.* scili-
cet facti.
g *Conditor regulæ.* beatus Franciscus.
h *Denarium vel pecuniam.* de denario
vel pecunia recipien
dis specialis per re-
gulam facta fuit in-
terdictio.d.c.exiit.§.
cæterum in eadem.
quia ipsorum receptio naturaliter, vt in pluribus, frequen-
ter quem ad illicitum impellit.
i *Nec firmauerunt exemplo.* cùm & Christus & apostoli ha-
buisse loculos & pecuniam sint reperti : quod prosequere vt
dixi in ca.cùm inter nonnullos.
k *Interdexit.* Matth. x. cap.
l *Quod tamen.* scilicet pecuniam portare.
m *Dicta testantur.* vel vbi? Vide quod not.plenè in cap.cùm
inter nonnullos.in glo.scripturæ sacræ.
n *Præterea Augustinus.* expositor verborum Christi interdi-
centis apostolis cùm ad prædicandum mitterētur,pecuniam
portare.
o *Dicit expresse.* dicto c.Matth. x.& Tho. ibidem post eum.
p *Quòd illud.* scilicet pecuniam non portare.
q *Non fuit præceptum.* id est, in vim præcepti iniunctum:quia
tunc contra facere esset peccatum.iiij.distin.§. vlti. secus in
iis quæ sunt de cōsilio perfections, vt ibi, & xiij.q.j.§.quia
ergo.nō.extra de æto.& quali.ad aures.
r *Quam.* scilicet potestatem recipiendi necessaria ab iis qui-
bus euangelium prædicabant.
Temporalia recipiāt qui spiritalia ministrat. s *Seruare apostolo licuit.* non erat enim magnum ab illis vitæ
necessaria & temporalia recipere,quibus spiritalia ministra-
bant.j.ad Corinth.ix.ca.extra de præscriptionib.cum ex of-
ficij.de offic.ordina.cap.ſi episcopus.lib.vj.xiij. quæstione.
j.§.his ita.

boraſſet eā pugnas verborum, ex quibus oriuntur inuidiæ, contentiones, blasphemiæ : vt dicit Apostolus 1. ad Ti mot. 6. Fē.

† Vide ad-ditionem meam circa finem posi-tam in 1. §. ifitus extra uagātes. & ponderādo hunc text. ibi, in nullo obuiat. non videtur au-dere dicere quòd vnus papa possit reprobare aut reuocare statuta prædecesso-rū in arti-culo fidei. quod an ve rum sit, in-dicet Ro. ec clesia. Font.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ordo litera.

a *Sed hoc.* scilicet quòd regula eorum euangelico fundetur eloquio, & fide Christi & apostolorum roboretur exemplo, quod sine proprio speciali vel communi habeant esse fratres, vt fuerunt Christus & apostoli. Hic autē sume literam, videtur intellexisse dicere, quæ est infra.

b *Obedientia.* quæ dicitur melior quàm victima. extra de maio. & obe. cap. illud. & quæ sit ratio, exprimitur. §. cap. quorundam. §. pe.

c *Intellexisse dicere.* subaudi non autem prohibuisse vsum etiam cum iure vtendi. & hoc latius infra patebit.

d *Quod vtique.* sic ipsum intellexisse.

e *Declarationibus nostris.* scilicet factis in constitutionibus, ad conditorem, & cum inter nōnullos. cum in eis non dicatur quin carere proprio, & sub obedientia, & in castitate viuere debeant, & quin quo ad euangelica in regula expressa ipsa regula euāgelica dicatur.

f *Ipsum.* scilicet Nicolaum quartum.

g *Dixisse.* scilicet in sua declaratione.

h *Nudo.* id est, depurato & denudato ab omni proprietate & dominio, & ab omni iure vtendi.

i *Quo ad Christum & apostolos.* licet quo ad fratres de tali vsu expresserit.

k *Fecerit mentionem.* hic videre potes quod dixi supra eodem. §. proximo circa prin. in glo. vnde falso.

l *Ius aliud.* saltem personale vel personæ cohærens.

m *De sola abdicatione proprietatis.* de ipsa sola mentionem faciendo per modum abdicationis aliud ius abdicasse in dubio non videtur sensisse, argu. ff. de fund. instru. leg. quæsitum. §. idem respōdit domo. &. leg. cum de Ianionis. §. cum fundi. in lib. feu. de feu. cogni. l. j. in fin.

n *Non iuris alterius.* scilicet vtendi.

o *Quantum ad ipsos.* scilicet Christum & apostolos.

p *Etiam quo ad proprietatem.* quasi dicat, nedum quo ad ius vtendi.

q *Dixisset.* dicto ca. exiit. §. porrò.

r *In euangelio legitur.* Io. xij. &. xiij. ca. &. xij. q. j. cap. habebat dominus.

s *Loculos.* hoc verbum expone vt dixi in ca. cum inter nonnullos. in glo. scripturæ sacræ.

t *Perfecta sunt opera.* iple enim opus imperfectionis non nouit.

u *Infirmorum.* ratione imperfectionis.

x *Impertiuens.* hic nihil curo dicere, quia satis dixi etiam ante publicationem huius constitutionis in. c. cum inter nonnullos. in glo. f. quæ incipit, mirabile. ibi videas.

y *Vsum facti.* absque alio iure proprietatis.

z *Frustra diceretur.* & sic quo ad hoc sua declaratio fuisset A inanis, frustratoria, & vacua. quod non est censendū, quia in cōstitutione verba appositа non debent esse superflua. C. de nouo codi. cōpo. circa mediū. xix. di. si Romanorū. nec frustratoria. ff. de leg. j. l. siquādo. immo debēt aliquid operari. ff. de vsur. si stipulatus. extra de maio. & obe. solitæ. de priui. ca. si papa. lib. vj. de concel. præb. cap. cum ei quem. Cle. v.

a *Secundum eum.* scilicet Christum, vel dic eum scilicet Nicolaum. iiij.

b *Perfectius etiam.* q. d. nedum ratione imperfectiōis infirmis.

c *Et si quæratur.* forte per volentem diligenter cuncta rimari & perfectè intelligere id quod legitur. ar. in cor. authen. de quæsto. §. pe. coll. vj. & in cap. quia nonnūquam. §. nos autē.

d *Propter quos.* id est, quorum contemplatione & intuitu.

e *Augustinus.* ecclesiæ doctor egregius, & cōfessor eximius. extra de reliquiis. ca. glorioſus. lib. vj.

f *Insertum est in decretis.* xij. q. j. cap. habebat dominus. hanc auctoritatem Augu. expone, & super ea dic vt plenè no. in. c. cum inter nōnullos. in glos. scripturæ sacræ. vltra medium eiusdem glossæ.

g *Vnde.* scilicet quia dominus loculos habebat, oblata conseruans & suorum &c.

h *Ipsum.* f. Christum.

i *De suis discipulis.* illi appellatione suorum de quibus præmiserat non immerito comprehendun tur, vtpote per eum *qui contra* fine fraude & fictione receptı, & sui familiares & domestici commensales. ar. extra de verb. sig. ca. sicut. de priuile. ca. licet. de sent. excommu. quicunque. lib. vj. ratione enim seruitij dicebantur sui. C. in qui. cau. colo. censi. l. ij. li. xij. & ibi no. Alibi autem alio respectu sui dicuntur, contra quos quis testimonium ferre non cogitur. Cod. ad Turpil. si fœmina. & ibi no. per Gar. dicto ca. quicunque. & ad hoc facit extra de testi. ca. decætero.

Suorū aperitio pellationē sine fraude fictione recepti.

k *Altissimæ paupertati.* cum nec videantur derogare perfectioni, quia sine eius impedimento possunt in communi aliqua possidere. xij. q. j. c. expedit.

l *Decretali.* extrauaganti.

m *Prædicatores.* Nota prædicatores præmitti, quia primo processit eorum institutio. simile extra de excess. præla. cap. j. de reli. do. ca. j. de deci. ca. j. in suprascriptione lib. vj.

n *Aliqua.* puta horrea, cellaria, p grano & vino recolligēdis.

o *Quod.* scilicet habere aliqua in communi.

p *Eorum.* scilicet prædicatorum.

q *Non repugnat.* cum ipsorum regula habere eis talia non interdicat.

r *Hoc etiam.* scilicet quòd habere aliqua in communi etiam quo ad proprietatem non derogat paupertati.

s *Alexander.* scilicet quartus, cuius confirmationem dicti

rum [t] imperfectioni condescēdens, & viam perfectionis extolleret, & imperfectorum infirmas semitas non damnaret. sic & infirmorum personam Christum asserit in loculis suscepisse. Aliàs impertinens [x] de loculis fuisset obiectio, nisi intellexisset Christum etiam quo ad proprietatem loculos habuisse. Præterea si diceretur Christum in loculis habuisse tantummodo simplicem vsum [y] facti, frustra [z] diceretur quòd in persona infirmorum ipsos Christus habuit loculos, cum secundum eum [a] perfectis [b] etiam conueniat habere simplicem vsum facti. Et [c] si quæratur propter [d] quos infirmos istos loculos habuerit, Augustinus, [e] cuius dictum insertum est [f] in decretis, respondet dicens, Habebat dominus loculos, à fidelibus oblata conseruans, & suorum necessitatibus, & aliis indigentibus tribuebat. vnde [g] constat ipsum [h] de suis [i] discipulis hoc sensisse. Nec hoc, scilicet in communi & quo ad proprietatem aliqua habere, derogat, iuxta dictum Gregorij noni prędicti, altissimæ [k] paupertati, qui in quadam sua decretali [l] dicit expresse fratres prædicatores [m] & minores in altissima paupertate Christo pauperi famulari: & tamen constat ipsos prædicatores habere in communi etiam quo ad proprietatē aliqua, [n] quod [o] eorum [p] regulæ & statui nō [q] repugnat. Hoc [r] etiam Alexander [s] prædecessor noster præfatus in condemnatione testimonium ferre non cogitur. Cod. ad Turpil. si fœmina. & ibi no. per Gar. dicto ca. quicunque. & ad hoc facit extra de testi. ca. decætero.

t *Altissimæ paupertati.* cum nec videantur derogare perfectioni, quia sine eius impedimento possunt in communi aliqua possidere. xij. q. j. c. expedit.

l *Decretali.* extrauaganti.

m *Prædicatores.* Nota prædicatores præmitti, quia primo processit eorum institutio. simile extra de excess. præla. cap. j. de reli. do. ca. j. de deci. ca. j. in suprascriptione lib. vj.

n *Aliqua.* puta horrea, cellaria, p grano & vino recolligēdis.

o *Quod.* scilicet habere aliqua in communi.

p *Eorum.* scilicet prædicatorum.

q *Non repugnat.* cum ipsorum regula habere eis talia non interdicat.

r *Hoc etiam.* scilicet quòd habere aliqua in communi etiam quo ad proprietatem non derogat paupertati.

s *Alexander.* scilicet quartus, cuius confirmationem dicti detractores

detractores pro se inducebant, vt. §. in parte. ij.

a *Libelli.* i. facta de libello suo uel detractorio quantum in se erat ordinum prædicatorum & minorum. Et quæ sit pœna contra proponentem libellum diffamatorium alterius, vide quod legitur. C. de famo. libel. l. j. ff. de iureiuran. l. lex Cornelia. §. si quis librum. &. v. q. j. cap. quidam.

b *In qua.* scilicet cōdemnatione.

c *De dictis fratribus.* scilicet prædicatoribus & minoribus.

d *Idem fratres.* scilicet minores & prędicatores.

e *Propter Deum dereliquerint.* sic fecerūt apostoli, vt in Euangelio legitur, Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te &c.

f *Exilia.* i. tenuia & pauperrima, sicut vulgariter dici consueuit quòd frequenter aliqua ecclesia vel dignitas habet prouentus pauperes & exiles. merito autem sic dicuntur exilia, quia eisdem fratribus per quæstum publicum tribuere victum solet incerta mendicitas. extra de relig. domi. ca. j. §. confirmatos. C. de mendican. vali. l. j. lib. x.

g *Pauperem.* id est in paupertate viuere volentem.

h *Perfectionem euangelicam.* iuxta quam saltem de consilio omnia abdicāda sunt, vt in euangelio legitur, Si vis perfectus esse, vende omnia quæ habes, & da pauperibus. xiiij. q. j. §. j. not. extra de æta. & quali. ad aures.

i *Propter quod.* scilicet quòd Christum dicuntur imitari, & perfectionem euangelicam amplexari.

k *Eos.* scilicet fratres prædicatores.

l *In statu salutandorum.* per hoc quòd reliquerunt omnia propter Deum.

m *Sed etiam perfectorum.* in hoc scilicet quòd Christum imitantes perfectionem euangelicam amplexantur.

n *Obseruantiam.* de se multum meritoriam existentem, vt in c. quorundam. §. penult.

o *Tenet formam.* in relinquendo omnia propter Deum.

p *Præcellentem gloriam.* scilicet vitæ æternæ, iuxta verbum euangelij, Centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit.

q *Vbi quidem.* scilicet in dicti libelli condemnatione.

r *Imitari.* Volendo in paupertate viuere.

s *Amplexari.* in relinquendo omnia propter Deum.

t *Ipsos.* scilicet prædicatores.

u *Etiam quo ad proprietatem.* quasi dicat, nedū quo ad vsum.

x *Aliqua.* expone hic vt. §.

y *Nec obstat.* scilicet prædictis, quòd habere aliqua in communi non obuiat altissimæ paupertati.

z *Pauca propria.* forte ad vitæ sustentationem. arg. xlvij. dist. cap. sicut hi.

a *Nulla habet propria.* scilicet in singulari.

b *In cōmuni.* ideo in illis magistraliter dici potuit esse altiorem paupertatē quàm in propriis, quia illa verè dici nō possunt propria, arg. ff. de verb. sig. l. pupillus. §. vlti. xlvij. dist. c. sicut hi. & quia in illis nō cōpetit sic plena dispositio sicut in

Possessa cōmuniter. propriis. ff. cōmuni diui. l. Sabinus. iūcta. l. in re mādata. C. mādati. & in illis naturali vitio euenit negligi p cōmuniter possessa

libelli [a] contra statum prædicatorum & minorum editi videtur sensisse, in [b] qua aliquando de dictis [c] fratribus quæ sequuntur subiunxit, cū insuper respōdet, quòd iidem fratres [d] omnia propter [e] Deum dereliquerint, exilia [f] vitæ subsidia mendicantes, Christumque imitentur pauperem, [g] perfectionem [h] euāgelicam amplexando: propter [i] quod euidenter apparet eos [k] nō solum in statu saluandorum [l] existere, sed [m] etiam perfectorum, & per suæ religionis obseruantiam [n] (quæ quidem ipsius perfectionis euangelicæ tenet [o] formam) in æterne retributionis præmio præcellentem [p] gloriam promereri. vbi [q] quidem expresè dicit prædicatores Christum pauperē imitari, [r] ipsosq; perfectionem euangelicā amplexari, [s] & in statu existere perfectorū, quodque ipsorū religionis obseruatia perfectionis euangelicæ tenet formā, & tamen constat ipsos [t] habere posse etiā [u] quo ad proprietatē aliqua [x] iuxta eorum regulam in communi. Nec obstat [y] quod dicunt Innocen. (aliàs Cœlestinum.) v. prædecessorem nostrum dixisse altam paupertatem esse habere pauca [z] propria propter Deum, altiorem quæ nulla [a] habet propria, tamen habet in [b] communi, altissimam quæ nihil habet in hoc mundo, nec in proprio, nec in communi: dicimus quidem quòd hoc dixerit non vt papa, [c] sed vt frater [d] Petrus de Tarantasia in quadam postilla sua. quare [e] dicta præmissorum summorum pontificum [f] sunt ei [g] merito præferēda. [h] Dicunt etiam quòd apostolus de tali altissima [i] loquitur paupertate dicens, [k] Et altissima paupertas eorum abundauit in diuitias simplicitatis eorum. quod euidenter est falsum, [l] quia ibi loquitur de paupertate Macedonum, qui [m] etiam [n] in speciali bona temporalia obtinebant, [o] de [p] quibus Apostolus [q] asserit quòd suprà [r] vires suas miserant eleēmosynas sanctis. Quod [s] autem dicitur in declaratione Nicolai prædecessoris nostri contineri, [t] quòd fratres minores in rebus quæ eis obueniunt, habent tantum simplicem vsum facti, dicimus quòd si ipse intellexerit simplicē vsum facti denudatum omni [u] iure, ita quòd fratres ipsi seu ordo nullum ius [x] habeant vtendi, hoc est expresè contra declarationē Greg. Inno. Alex. summorum pontificum prędictorum, quibus expresè quòd talium bonorum ordo vsum habeat, continetur [y]:

Suorū aperitio pellationē sine fraude fictione recepti.

k *Eos.* scilicet fratres prædicatores.

l *In statu salutandorum.* per hoc quòd reliquerunt omnia propter Deum.

m *Sed etiam perfectorum.* in hoc scilicet quòd Christum imitantes perfectionem euangelicam amplexantur.

n *Obseruantiam.* de se multum meritoriam existentem, vt in c. quorundam. §. penult.

o *Tenet formam.* in relinquendo omnia propter Deum.

p *Præcellentem gloriam.* scilicet vitæ æternæ, iuxta verbum euangelij, Centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit.

q *Vbi quidem.* scilicet in dicti libelli condemnatione.

r *Imitari.* Volendo in paupertate viuere.

s *Amplexari.* in relinquendo omnia propter Deum.

t *Ipsos.* scilicet prædicatores.

u *Etiam quo ad proprietatem.* quasi dicat, nedū quo ad vsum.

x *Aliqua.* expone hic vt. §.

y *Nec obstat.* scilicet prædictis, quòd habere aliqua in communi non obuiat altissimæ paupertati.

z *Pauca propria.* forte ad vitæ sustentationem. arg. xlvij. dist. cap. sicut hi.

a *Nulla habet propria.* scilicet in singulari.

b *In cōmuni.* ideo in illis magistraliter dici potuit esse altiorem paupertatē quàm in propriis, quia illa verè dici nō possunt propria, arg. ff. de verb. sig. l. pupillus. §. vlti. xlvij. dist. c. sicut hi. & quia in illis nō cōpetit sic plena dispositio sicut in

Possessa cōmuniter. propriis. ff. cōmuni diui. l. Sabinus. iūcta. l. in re mādata. C. mādati. & in illis naturali vitio euenit negligi p cōmuniter possessa

negligitur frequenter.

c *Non vt papa.* tanquam papa enim multa potuisset, declarando nedum fidei articulum, immo & nouum articulum inducendo, quod intelligē vt diximus in. ca. cū inter nonnullos. in verbo, declaram.

d *Sed vt frater Petrus.* & sic vt priuatus, vel vt magister non potens constitutionem generalē inducere, cum hoc facere solum spectet ad principem. C. de legi. l. j. Sic aliàs est reperire q̄ quis papa existens aliqua profert non tanquā papa, sed vt magister, & tamen eius dictis tanquam magistri nō stātur. extra de resti. spo. ca. literas. §. nos autē. cum ibi no. Nec interlocutoriæ eius sine causæ cognitione platæ in certo negotio, statur in alio, cū non vt princeps eam sic tuliſſe videatur. C. de legibus. l. iij. §. vlt. & aliàs reperitur q̄ aliquis non vt ipse, sed vt alius aliqua facit. ff. de adop. l. si pater. §. qui duos. solu. matri. l. si verò negotium. §. j. ad senatusconsul. Syllan. l. si sequēs. in fi. C. de admini. tut. l. cū quædā. cum similibus.

e *Quare.* f. quia illa dixit nō vt papa, sed vt frater Petrus.

f *Summorum pontificum.* scilicet Nicolai. iiij. §. in versu, adhuc idem. & Greg. x. in versu, nec hoc scilicet. & Alexandri. §. in verbo, hoc etiam.

g *Ei.* f. Innocētio, q prędicta nō vt papa, sed vt priuat⁹ dixit.

h *Præferenda.* vtpote authorizabilia & ab omnibus obseruanda. xj. distin. nolite. extra de consti. ca. j. C. de legi. l. leges vt generales, cum vt dixi, sine impedimento perfectionis possint in communi aliqua possideri. xij. q. j. expedit.

i *De tali altissima.* f. quia nihil habet in proprio vel cōmuni.

k *Dicens.* ij. ad Corinth. viij. c.

l *Est falsum.* scilicet quòd apostolus dicta verba protulit loquendo de paupertate Christi & apostolorum.

m *Qui.* scilicet Macedones.

n *Etiam in speciali.* quasi dicat, nedum in communi.

o *Obtinebant.* aliàs eleēmosynas de quibus sequitur, facere minimè potuissent, vt plenè dixi in ca. cum inter nonnullos. in gl. scripturæ sacræ. circa fi.

p *De quibus.* scilicet Macedonibus.

q *Apostolus asserit.* dicto. c. ij. ad Corinth. viij.

r *Supra vires suas.* id est suprà quàm commodè pati posset valor facultatum suarum. arg. ff. de iure dot. l. siue generalis. de reli. l. at si quis. §. æquum. vbi pupil. educ. debe. l. in alimentorum. §. j. C. de rescind. ven. l. quisquis. vbi verba similia sic exponi consueuerunt.

f *Quod autem dicitur.* vj. pars.

t *Contineri.* dicto. c. exiit. §. porrò.

u *Omni iure.* saltem personali vel personæ cohærenti.

x *Nullum ius.* etiam personale.

y *Continetur.* vnde illorum pluriū videtur super hoc iudi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Iudicium integrum dicitur quod plurimorum sententijs comprobatur.

cium præferendum, vel saltem iuxta illud Nico. iiij. dictum A fore intelligendum, cõsueuit enim esse integrum iudicium, quod plurimorum sententiis comprobatur. & quod à pluribus quæritur, facilius inuenitur. xx. dist. à quibus. & per amplures homines perfectissima veritas reuelatur. C. de fidei. ca. l. vlt. de inge. manumis. l. iij. & maximè per ea quæ. j. sub ficiuntur. f. quòd ordo vsum habeat.

a *Est probatum.* §. in §. quod autem subsequenter. in decret. ad conditorem canonũ. vbi de hoc satis dixi, quare hic nõ repeto.

b *Non iustus.* qualiter hoc per iura probetur, vide quod no. in ca. cum inter nonnullos. in glos. sed vnde.

c *Noscitur manifestè.* & hoc probatur vt dixi in. cap. ad conditorem. in. §. licet autẽ in rebus. in versu, præter. a fi simplex.

d *Probabile non videtur* videas hic quod late dixi. d. c. ad conditorem. in verbo, æstimare.

e *Liceret.* id est licitum esset, per hoc excludens vsum iniustum. argu. xiiij. q. iiij. c. quid dicã, xxiij. q. vij. ca. j. ff. de condi. & demon. l. filius. & dixi. d. c. ad conditorem. §. licet.

f *Non rerum omnium.* puta pecuniæ.

g *Nulla rerum.* in quibus licet vel nõ licet habere fratrib' ipsis.

h *Prohibuit.* vt pecunia.

i *Vt permisit.* in quibus censeretur vsus non iustus, ex quo esset absque omni iure vtendi.

k *Intelligi debeat.* sed qualiter hoc, vide quæ dixi dicto. ca. ad conditorem. §. licet. circa fi. in glos. si queras quare hoc.

l *Subiunxerit.* & hic etiam videas quod ibidem post dictam glos. dixi.

m *Rursus.* vij. pars.

n *Impugnatores.* scilicet dictarum constitutionum, ad conditorem. &, cum inter nonnullos.

o *Publicè* in hoc deterius committebant quàm si occultè asserarent, propter maioris mali exempli perniciem. xj. q. iij. præcipuè. & ar. extra de excess. præla. quàm sit. & quia retionibus & auctoritatibus defendere se nituntur. xxxij. q. iiij. c. nemo. vbi dicitur quòd tolerabilior est culpa si placeat, quàm si culpæ vsurpetur auctoritas. & ibidem hoc notatur.

Publica delicta sunt occultis grauiora.

p *Dictam paupertatem.* scilicet arctissimam.

q *Fratrum.* scilicet minorum.

r *Damnauerunt.* tõ sine periculo asseruntur falsò tamen dicti sum. pon. hoc damnasse. si enim verum esset, pro damnato debet haberi quod ipsi damnassent. xj. dist. ca. hoc vestræ. & ca seq. C. de sum. tri. l. j. cum si.

f *Inhibentes.* tali inhibitioni, si facta fuisset, obtemperari debuisset. iiij. dist. denique. xj. q. iij. qui resistit. extra de maio. & obed. si quis. ff. de regu. iur. l. non videtur dolo. §. qui iussu.

quod de vsu iuris est intelligendum necessariò, vt superius est [a] probatum. Adhuc dicimus quòd est cum hoc impossibile, scilicet vsum facti simplicem, absque iure aliquo (quod nihil aliud quàm ipsum vti propriè potest dici) posse in re aliqua etiam vsu non consumptibili ab aliquo obtineri, prout in decret. ad conditorem canonũ. est probatum, & Augustinus in lib. B xj. de actu, tenet expressè. Præterea si simpliciter vsus denudat[o] ab omni iure haberi posset ab aliquo, cõstat quòd actus vtendi huiusmodi esset reputandus non iustus, [b] cum ille vsus fuerit cui ius nõ competebat vtẽdi. vsus autem non iustus ad perfectionis statum nequaquã pertinet, nec perfectioni aliquid adiicit, sed sibi repugnare potius nosci[c]tur manifestè. Quòd autem vsum talem non iustum conditor canonis fratribus ipsis intellexerit reseruare, probabile [d] non videtur: immo quòd de iusto intellexerit, ex C eo potest euidentius apparere, quòd in eadem ordinatione adiicit, quòd illarum rerum duntaxat in se & etiam Ro. ec. recipiebat dominiũ, quarum vsum facti liceret [e] habere fratribus seu ordini antedictis, subiungens quòd non rerum [f] omnium vsum habere debeant fratres ipsi. Quantum autẽ ad vsum facti simplicem absq; omni iure vtendi attinet, nulla [g] rerũ potest censeri differẽtia quo ad fratres. sic enim vti de facto possunt, phibitis [h] vt permissis. [i] Ex quo sequitur q vsus facti, de quo ordinatio loquitur, de tali intelligi [k] debeat qui iustus sit, & pro quo com

petat ius vtendi: & ipse videtur conditor canonis ex eo etiam sensisse, quòd in eadem ordinatione subiunxerit, [l] quòd moderatus vsus in expensis prius rebus ipsis fratribus est concessus. Rursus [m] impugnatores [n] constitutionum huiusmodi asserere publicè [o] perhibẽtur, q libellum & dicta magistrorum asseren tium dictam P paupertatem D & vitam dictorum fratrum q non esse euangelicam & apostolicã, summi pontifices dãnauerunt, [r] districtius per apostolicas literas inhibentes [s] ne quisquam præmissa [t] vel aliquod præmissorum contumaciter astruere [u] seu quomodolibet præsumeret defensare, [x] statuentes quòd præsumens contrarium tanquam cõtumax, eccl. Ro. rebellis [y] ac vt hæreticus [z] haberetur. Ad quod [a] dicimus assertionem [b] huiusmodi falsam esse. non enim continetur in sententia supradicta q contra faciens vt hæreticus haberetur, quæ quidem quo ad hoc continet [c] quæ sequuntur: Nos enim nihilominus auctoritate præsentiũ districtius inhibemus, ne quisquam præmissa vel aliquod præmissorum pertinaciter [d] asserere, vel quomodolibet defensare presumat. quicunque vero hoc [e] præsumpserit, tanquam contumax, & eccl. Ro. rebellis ab omnibus fidelibus habeatur, non fuit adiectum quod vt [f] hæreticus † haberetur, vt patet in serie sententiæ g condemnationis prædictæ. Rursus [h] asseruisse dicũtur publi- D cè [i] huiusmodi assertores, q abdicatio [k] iuris in cuiuscunque [l] rei proprietate & in vsu eius est [m] sancta & meritoria

t *Præmissa.* scilicet dictam paupertatem & vitam fratrum non esse euangelicam & apostolicam.

u *Asseruere.* id est affirmare. si extra de causa pos. cum ecclesia. §. nos igitur.

x *Defensare.* si per dictos sum. põti. præmissa fuissent dãnata & inhibita, extunc ipsa defendentes dãnabiliores cæteris forẽt cẽsendi. xxiij. quæstio. vlti. qui aliorum.

y *Ecclesiæ Romanæ rebellis.* cuius pœna magna est, vt colligitur xj. quæst. iij. qui resistit. extra qui fi. sint legi. per venerabilem. & capi. penul. & dicetur latius j. eo. ca. in fine.

z *Hæreticus haberetur.* hic videre potes quod dixi in. ca. cum inter nonnullos.

a *Ad quod dicimus.* hic incipit impugnare constitutionem per impugnatores assertam.

b *Assertionem huiusmodi falsam esse.* vnde sic allegantes videntur falsi criminis sereos feciss̃e, vt dixi §. in. §. quod autem subsequenter. in glo. vnde falso.

c *Continet quæ sequuntur.* ponit tenorem sententiæ, vt per eius recitationem aperiat assertionem prædictam fore falsam.

d *Pertinaciter.* hic posses recitare quæ dixi in ca. cum inter nonnullos. in verbo, pertinaciter.

e *Hoc præsumpserit.* scilicet prædicta vel aliquod de præmissis pertinaciter asserere.

f *Vt hæreticus haberetur.* patet hic manifestè quòd non omnis contumax vel rebellis ecclesiæ Romanæ, hæreticus est hæretic. cẽsendus. Super hoc † No. text. autem vide quod legitur & not. xix. dist. cap. nulli fas. & xxv. q. v. violatores. & per Gar. extra de elec. ca. generali. lib. vj.

Ecclesiæ Romanæ rebellis non semper est hæreticus.

g *Sententia.* licet autem præmissa asserẽs vel aliquod præmissorum secundum se. in. §. quod autem subsequenter. in glo. vnde falso.

h *Rursus asseruisse.* octaua pars.

i *Publicè.* hic dicere potes quod not. supra proxi. §. in simili verbo, publicè.

k *Abdicatio iuris.* hoc verbum, iuris, secundum intentionem istorum assertorum habet exponi etiam personalis vel personæ cohærentis.

l *Cuiuscunque rei.* etiam vsu consumptibilis secundum istos, cum dicat cuiuscunque.

m *Est sancta.* pro talibus assertoribus facit cõstitutio N. ter-

tij, exiit.

tij, exiit. §. porrò. sed illa non sic debet intelligi, vt patet in A decret. ad conditorem. &. j. dicetur.

a *Seruata.* hoc de Christo & apostolis ex sensu proprio, absque auctoritate aliqua sacræ scripturæ moti sunt ad dicendum, vt infra sequitur.

b *Esse non iustus.* & hoc etiam malè dicebant, vt infra patebit.

c *Deo acceptior.* put talibus assertoribus visum est, sed desipiunt, vt infra colligitur.

d *Multa falsa.* propter quæ in cæteris nihil vel saltem minus auctoritatis remanere videtur. ar. xvj. distinc. canones. iij. q. ix. c. pura. de cõse. dist. iij. non liceat. ix. distin. c. si ad scripturas. ff. de æd. ed. dic. l. cum eiusdem. & de hoc no. Cod. de transac. l. fi ex falsis. & plenius per Host. extra de fide instr. ex literis. & per Inno. de hære. fraternitatis.

† *Quicquam in compositione vestra dicat quod sanctæ Romanæ ecclesiæ displiceat.*

e *Expropriationem.* id est abdicationem.

f *Docent historiæ.* vnde erubescere debẽt tales loquentes super hoc absque scripturæ auctoritate, in corp. authen. de trien. & semis. §. considerem[us]. colla. iij. vnde si illi in dicendo hoc asserant reperiri in scriptura sacra, non procul erunt à pœna criminis falsi, vt dixi. §. in glo. vnde falso.

† *Minus sit dicendum.*

g *Manifestat.* super hoc vide quod notaui in c. cum inter nõnullos. in glos. scripturæ sacræ.

h *Iuris prædicti.* scilicet personalis etiã vel personæ cohærentis.

i *Sustentationem.* quã à se nulla professio potest excludere, vt in. cap. exiit. §. porrò. ver. ne autem.

k *Impossibilitatem includit.* quæ tolerabilis non est in iure. argu. ff. de act. & obli. non solum. in fi. instit. de inuti. stipul. circa princ. iiij. dist. c. erit autem lex.

Impossibilitas nõ est tolerabilis in iure.

l *Et errorem.* ex hoc tale dictum damnabile est de iure. arg. C. de castren. pecu. mili. l. errat. libro. xij. C. de diuersis rescrip. l. falso. de pact. l. fi pacto. de iudi. ca. j.

Impossibilitas iuris & naturæ æquiparantur.

m *Impossibile enim est.* l. de iure, cuius impossibilitas & naturæ æquiparari consueuerunt. ff. de condi. insti. l. conditiones. &. l. filius. quæ sententiæ sine appellatione rescinduntur. l. vlti. & ibi nota. & arg. extra de iureiur. c. cõtingit. lib. vj. xxij. q. iiij. inter cætera.

n *Necessario conuincitur.* qualiter hoc per iura, probetur euidẽter, vide q dixi in. c. cum inter nonnullos. in glo. sed vnde.

o *Item est absurdum.* collige per hoc bonũ fore modum argumentãdi per reductionem absurditatum. arg. extra de excep. cum inter. & de præben. dudum. §. nos igitur, libro. vj. ff. solu. matri. l. diuortio.

p *Et Deo acceptior.* istud enim nullo modo potest esse. omnis enim vsus sine iure vtẽdi subsistẽs, iniustus & iniuriosus est: vt probaui plenè in c. cũ inter. in glos. sed vnde. quare de tali iniusto vsu nihil Deo acceptum offerri potest. xiiij. q. v. c. j. & in multis c. seq. j. q. j. non est putanda. extra de deci. ex transmissa. & arg. ff. pro socio. l. cum duobus. §. socium vniuersa. aliàs est in. l. fi fratres.

q *Actum iniustum.* qualis est quicunque sine iure vtendi existens, vt prædixi.

r *Quàm sit iustus.* hoc autem nullatenus dici nec esse potest. omnis enim actus iniusti Deus aspernator est, & ideo Cain munera nõ respexit. xiiij. q. v. ca. scriptum est. aliàs sequeretur quòd quis malè faciendo, vel peruersè viuendo, suam conditionem meliorem faceret, contra iura. ff. de fur. l. inficiãdo. §. infans. & melioris esset cõditionis stultus quam peritus, cõtra. l. Seruius. ff. quod vi aut clam. extra de præben. eũ qui. li. vj.

Stultus non debet esse melioris cõditionis. quàm peritus.

s *Ex præmissis.* ix. pars.

t *Niuntur.* scilicet dicti doctores.

u *Expresserunt.* vt. §. in parte. ij. & sequentibus duabus colligitur.

x *Est probatum.* §. in §. quod autem subsequenter.

y *Dum per talia.* scilicet quæ dicunt, definita per nostros antecessores & per nos immutari non potuisse.

z *Constitutiones nostras.* scilicet, ad conditorem, & cum inter nonnullos.

a *Illas.* Honorij. iij. scilicet Gregorij. ix. Innocen. iiij. Alexan. iiij. Nicol. iij. vt. §. in parte secunda.

b *Vera existerent.* scilicet quòd definita per alios nobis non licuisset mutare.

c *Cõstitutionem.* scilicet exiit qui seminat.

d *Aliquid statuere.* prout illi asserunt.

e *Nec sibi.* scilicet Nicolao.

f *Contra statuta.* de quibus vidisti. §. in. §. quod autem subsequenter.

g *Ipsum.* scilicet Nicolaum.

h *Fecisse.* scilicet aliqua statuendo vel declarando cõtra statuta prædecessorum.

i *Nosc itur euidenter.* dicto. c. exiit. §. porrò. & recitatur. §. in. §. adhuc licet.

k *Illis.* scilicet Gregorius, Innocentius, & Alexander.

l *Licet.* id est, licitum est.

m *Quid.* scilicet res ad vsum habere.

n *Est probatum.* §. in. §. quod autem dicitur.

o *Ipse vero.* scilicet Nicolaus.

p *Secundum ipsos* scilicet detractores.

q *Vsum facti.* qui de se non est possibilis absq; iure, vt in. c. ad conditorem. &. §. in. §. quod autem dicitur.

r *Statuit.* scilicet Nico. iij. secundum eos.

s *Duntaxat.* hoc verbum relatum ad præcedentia, inducit sensum quòd sua ordinatio & declaratio, non autem prædecessorum sit à fratribus obseruanda.

Ordinauerit;

Universidad de Deusto
Biblioteca

a *Ordinauerit.* scilicet quòd fratres ius vtendi non habeant, sed solum simplicem vsum facti.
b *Sed ipsum.* scilicet Nicolaum.
c *Illas.* scilicet declarationes prædecessorum.
d *Contmet.* scilicet super abdicatione proprietatis & iure vtendi, & super simplici vsu facti.
e *Reuocasse.* volendo suam constitutionem tantùm fore per fratres obseruãdam, vel reuocasse aliter scilicet per suam constitutionem non aliis præcedentibus contrariam. extra de cogna.spiri. cap.j. & de consti. licet Romanus.lib.vj.
f *Ipse quoque predecessor.* scilicet Nicolaus iiij.
g *Subiunxit.* dicto c. exiit qui.§.vlti.
h *Declarauerat.* dicto cap. exiit.
i *In prædictu.* scilicet per se ordinatis.
k *Deducatur.* simile xxiij. quæstione.j. rogamus.
l *Sua.* scilicet sedis apostolicæ.
m *In hic.* quæ facta Christi & apostolorum & per consequens fidei articulos concernunt.
n *Declarare.* ad solam ergo sedem apostolicam spectat super fide aliqua disponere vel etiam declarare: vt hic, & xiiij. quæstio. j. cap. quoties. &. cap. hęc est fides. & dicto ca. exiit. §. nos igitur. Cle. v. sicut & cæteræ maiores causæ ad eam referuntur. ea. causa & quæstio. cap. rogamus. extra de appellationibus vt debitus. in fi.

labiliter perpetuis temporibus obseruandam: constat non solum quòd contra declarationes prædecess. prædictorum ordinauerit: a sed b ipsum illas c quantum ad ea quæ sua declaratio continet, d etiam reuocasse. e Ipse f quoque prædecessor noster in sua declaratione subiunxit, g ad sedis apostolicæ declarationem & ordinationem eorum & circa ea quæ ipse declarauerat h pertinere, sic dicens: si quid in prædictis i ambiguitatis emerserit, hoc ad culmen sedis apostolicæ deducatur: k vt ex auctoritate apostolica sua l in hoc manifestetur intentio, cui solum concessum est in m his statuta condere & condita declarare: n cuius tamen contrarium asserunt huiusmodi assertores. o Adhuc patet p quod q asserunt, esse falsum: licet enim Inno. iij. prædictus in generali concilio interdixisset r nouas religiones institui: tamen successores ipsius (non obstante interdicto huiusmodi) plures leguntur ordines confirmasse, qui s etiam (aliquibus exceptis) fuerunt postea per Greg. ix. prædecessorem nostrum dissoluti certo modo in concilio generali. t Si igitur post interdictum generalis u concilij licuit summis pontificibus x non confirmatos ordines cõfirmare, & y eorum successoribus sic confirmatos in totum dissoluere, z non est mirum si quod declarat circa regulas ordinum a solus b summus pontifex vel ordinat, liceat ei c successoribus declarare, seu aliàs immutare. c Patet autè quòd neque Honorij confirmatio, neque Gregorij, neque Alexandri, neque Nicolai prædictorum facta fuerit in concilio generali, cùm per nullum ipsorum fuerit generale concilium celebratum. d licet Innocen. iiij. celebrauit concilium generale, tamen in illo e nec auctoritate alicujus concilij facta fuit f ipsius declaratio supradicta. g Nicolaus autem iiij. nec celebrauit generale concilium, nec aliquid circa dictam regulam declarauit. h Grego. autem ix. prædictus nec confirmauit, nec declarauit dictam regulam: sed in generali i cõcil. vbi cassati fuerunt nonnulli mendicantium ordines, dictorum fratrum minorum & prædicatorum ordines non cassauit, sed asseruit approbatos, k sic dicens: l Ad eos, quos euidens ex eis vtilitas ecclesiæ vniuersali proueniens perhibet approbatos, præsentem non patimur constitutionem extendi. Præterea m dicant nobis vbi n legunt assertiones o huiusmodi quòd ad p fidem vel q mores pertineat, Christum & apostolos non habuisse in his quæ habuerunt, nisi simplicè vsum r facti. profectò directè hoc ad fidem non pertinet, cum de hoc s articulus non t sit aliquis, sub u quo valeat comprehendi, vt patet in x symbolis in quibus articuli fidei continentur: nec etiam reductè: nec quasi y hoc sacra scriptura cõtineat,

Statuta prædecessorum per successores mutari possunt.

o *Assertores.* in hoc enim quod dicunt statuta prædecessores tum per successores mutari non posse vel in dubium reuocari: rubore confundi deberent, cum Nicolaus iiij. in cuius constitutione principaliter se fundant, contrarium asserat. vnde ex suismet codicibus conuincuntur. ar. xxxvij. dist. c. si quid veri, potissimè cùm tanta gaudeat potestate successor, quanta gauisus extitit antecessor: nec habeat imperium par in parem. extra de elect. innotuit. & dicto c. exiit. §. cæterum sanctam. ff. ad Trebel. l ille à quo. §. tempestiuum.
p *Patet.* id est apparet.
q *Quod asserunt.* scilicet definita per prædecessores mutari vel in dubium reuocari non posse per successorem.
r *Interdixisset.* extra de reli. do. ne nimia.
s *Qui etiam.* scilicet ordines per successores confirmati.
t *In concilio generali.* extra de religiosis do. cap. religionum. libr. vj.
u *Generalis concilij.* scilicet Inno. iij.
x *Summis pontificibus.* successoribus Innocẽtij interdicẽtis.
y *Et eorum.* scilicet confirmantium.
z *Dissoluere.* vt dicto ca. religionum.
a *Ordinum.* scilicet minorum. & idem si aliorum.
b *Solus.* q. d. sine concilio generali: vt probant sequentia. & arg. C. de leg. l. vlti. in fi.

c *Immutare.* Argumentatur à minori. si enim papa immutat statuta generalis concilij de quibus minus videbatur quòd posset: vt pura cum plena & magna maturitate dispositа: multo fortius poterit immutare vel declarare statuta per solum prædecessorem sine concilio edita. extra de electione, cùm in cunctis. cũ ibi nota. Vel potest dici quod hic sumatur idem argumentum alio modo. si enim licuit successoribus confirmatos ordines per antecessores in totum dissoluere, quod est plus: multo fortius licet eis illorum regulam declarare, quod est minus. ff. de regul. iur. l. non debet cui. extra eod. titu. cap. cui licet. lib. vj.
d *Celebratum.* & sic quilibet ex eis confirmationem prædictam solus fecit: & sic successori eorum licuit super regula declarationem facere, licet per eos confirmata: cùm etiam liceret si per eos fuisset in generali concilio confirmata: vt supra.
e *In illo.* scilicet generali concilio.
f *Facta fuit.* subaudi sed per eum solum.
g *Supradicta.* de qua fit mentio suprà in parte ij.
h *Declarauit.* falsò igitur sua confirmatio super hoc allegatur: vt aliàs §. dixi.
i *Generali concilio.* Lugduni celebrato.
k *Approbatos.* extra de excess. prælato. ca. nimis iniqua. & cap. nimis praua.
l *Sic dicens.* extra de reli. do. cap. religionum diuersitatem. §. sane. libr. vj.
m *Præterea.* decima pars.
n *Vbi legunt.* Si enim non legunt: quia nec legere possunt vt sequitur, oportet eos sequi quod ecclesia Romana custodit: ne dum peregrinis sermonibus studeant, caput institutionis videantur amittere. xj. distinctio. cap. quis nesciat.
o *Assertiones huiusmodi.* scilicet definita per clauem scientiæ in fide & moribus per Romanos pontifices, non posse per successores reuocari: vt suprà in parte ij.
p *Ad fidem.* id est fidei articulos.
q *Vel mores.* scilicet reformandos, vel reformatos conseruandos.
r *Vsum facti.* absque omni iure vtendi, secundum eos.
s *Cum de hoc.* scilicet simplici vsu facti.
t *Articulus non sit aliquis.* scilicet principalis.
u *Sub quo.* scilicet articulo.
x *In symbolis.* symbolis dicit in plurali: quia vnum primò fuit factum per apostolos, Credo in Deum. Aliud fuit factum in Nicæna synodo, Credo in vnum Deum. Aliud per Athanasium, Quicunque vult. Et quare dicitur symbolum, vide quod nota. xv. distinct. cap. canones.
y *Quasi hoc.* scilicet quòd Christus & apostoli in his quæ habuerunt, non habuerunt nisi simplicem vsum facti.

Symbolum fidei est triplex.

Dubia.

Negatio facit rem dubiam.

a *Dubia.* per negationem: vt hic, & arg. ff. de col. bo. l. j. §. sed cùm prosint. quibus ad liberta. proclamare nõ licet. l. iij. per illam enim res dubia fieri dicitur: vt dictis iuribus. & C. de aequi. pos. l. nemo. de fide instr. l. plures. & hoc verum de negatione tali quę de se potest esse probabilis. per improbabilem enim negationem, puta quæ fieret contra aduersarium fundantem intentionem suam de iure cõmuni, nõ dicitur efficì res dubia. sic no. Innoc. extra de verb. sig. ex parte.
b *Per consequens.* sed vnde prouenit illa consequẽtia? Videas quod dixi in ea. cùm inter nonnullos. in glo. sed vnde sequitur.
c *Hoc enim.* scilicet quòd Christ[us] & apostoli in his quæ habuerunt, simplicẽ vsum facti habuerunt.
d *Cõtrarium reperiri.* sed vbi? Vide quod dixi in cap. cùm inter nonnullos. in glo. scripturæ sacræ.
e *Prædictis.* suprà in hac decre.
f *Constat.* hic sume literam quæ est. j. & construe, mentio aliqua non habetur in prædictis symbolis, euangelio, actibus apostolorum & epistolis de ipsorũ paupertate &c.
g *Vsu facti.* quẽ solum absque omni iure vtendi prędicti asserunt se habere.
h *Qua ipsis offeretur.* per talẽ oblationem acquireretur ipsis fratribus dominium eorum quæ offerunt, si ipsi proprietatis forent capaces: vt dixi in cap. cùm inter nonnullos. in glo. scripturæ sacræ.
i *Reseruauerit.* dicto c. exiit. §. ad hæc cùm fratres.
k *Reseruatum.* scilicet Ro. eccle. ex dispositione dicti c. per ministerium ipsorum fratrum, sicut per ministerium filij patri acquiritur, per seruum domino, per monachum monasterio: vt d. §. ad hæc.

Monachus monasterio acquirit.

l *Abiecere.* id est, abdicare seu repellere.
m *Expedire viderit.* ex causa. & quæ illa esse possit, colligitur ex decre. ad conditorem. §. quanquam. & §. rursus nedum.
n *Summi pontificis.* vt contigit de Martino papa iiij. dicto. §. rursus.
o *In prædictis symbolis.* Credo in Deũ. Credo in vnum Deũ. & Quicunque vult. vt. §. proxi. dixi.
p *Euangelio.* scilicet aliquo.
q *Non habetur.* relinquitur ergo dispositioni iuris. argu. in lib. feu. de feu. cogni. c. j in fi. ff. quibus ex cau. ma. l. necnon. §. quod eis. Ius autem est vt successor statuta per prædecessorem, maximè ex causa, valeat reuocare: vt §. circa princ. decre. in glo. sed qua fronte. potissimè cùm prædecessori non licuerit in talibus successoribus legem aliquam imponere pari post eum vel potius eadem potestate functuris. extra de elect. innotuit. & dicto ca. exiit. §. cæterum. cum & scriptum sit sententiam Romanæ sedis posse in melius commutari. xxxv. quæst. ix. ca sententiam. & cap. graue. extra de re iudic. cùm olim. in cor. authen. de nup. §. j. collat. iiij.

Sententia papæ in melius mutari potest.

r *Ex prædictis.* quæ colliguntur ex. §. ad impugnandas.
s *Circataba.* scilicet regulam fratrum minorum concernentia.
t *Aliud ordinare.* cùm etiam posset totum minorum ordinem tollere: vt dixi in c. quorundam. in glo. proprię.
u *Quod.* scilicet vt successor contra statuta possit ordinare.
x *Inseruit.* dicto c. exiit. §. vltimo.
y *Continetur.* §. in §. ex præmissis. ver. ipse quoque.
z *Nos itaque.* vndecima pars.
a *Mendaciorum.* huiusmodi quæ recitantur. §. in parte ij:
b *Assertores.* & per consequens suæ animæ occisores, testante sacra scriptura, homo qui mentitur, occidit animam.

Mendacium occidit animam.

c *Pestifera.* id est pestem inducente.
d *Erronea.* & sic per consequens vitanda. xij. distinct. cap. nolite errare. C. de castrẽ. pecu. nullitum. l. erat. lib. xij.
e *Damnata doctrina.* vtputa quem in errorem potestatis elatium impellens, & sic per consequens abominanda. arg. C. de hæret. l. damnato. extra de sum. tri. damnamus.
f *Confutatione.* id est refutatione seu abominatione.
g *Gloriari valeant.* in hoc enim est detestabile: iuxta verbum psalmographi, Quid gloriaris in malitia &c. & iuxta verbum prophetæ Hieremię, Non glorietur diues &c. Hiere. ij. cap. nam & hoc graue crimen maxime in personis ecclesiasticis reputatur. extra de excess. præla. quàm sit graue. cum per hoc sub delictũ publicent, & per hoc grauius peccẽt. ff. vi bono. rapt. l. ij. §. fi in re deposita. & aliàs. §. dixi in glos. ex hoc magis.

Gloriari in peccato est detestabile.

h *In errorem.* istud multum vitandũ est. xxviij. quæst. j. ca. fæpe malorum. & de hoc dixi in ca. dierũ. circa princ.
i *Petulantia.* id est temeritate vel pertinacia. simile verbum. ff. de re mili. l. omne delictum. §. qui manus. C. si quis imperatori maledixerit. l. vnica.
k *Ausi defendere.* per hoc deteriores cæteris forent censendi. xxiiij. q. vlt. qui aliorum. xj. q. iij. qui consentit. no. extra de offi. dele. cap. j.
l *Prædictam.* scilicet, cùm inter nonnullos.
m *Videlicet.* specificat hæresim damnatam.
n *Sequeretur.* vnde autem proueniat hæc consequentia, vide quod no. in ca. cùm inter nonnullos. in glo. sed vnde.
o *Inimicum.* hic dicas vt dixi in dicto cap. cùm inter. super verbo simili, inimicum.
p *Pertinaci.* potes super hoc videre quæ not. d. c. cùm inter. in verbo, pertinaciter.
q *Erronea.* scilicet in fide.
r *Talia publice præsumpserunt.* supple asserere, si non habes in textu.
s *Docuerunt.* docentes ergo & facientes pœna eadem puniuntur, culpa enim similis est prohibita discere & docere. C. de mathema. l. culpa.
t *In damnatam.* scilicet per dictam decretalem, cùm inter.
u *Vt hæreticos.* vt, pro tanquam expone.
x *Euitandos.* igitur vitãdi sunt hæretici, vt nec in domo vel terra foueãtur, nec negotiatio eũ eis exerceatur. extra de hæ re. c. sicut. & eis dicendũ est, nõ nouimus vos. xciij. di. diace.

Hæretici in multis sunt vitandi.

y *De fratrum.* super ista clausula dic vt dixi in c. execrabilis. §. nos. in glo. collige hic. & sequenti.
z *Declaramus.* non inducitur ergo hic iuris noui editio, sed antiqui declaratio. & super hoc vide quod dixi in c. cùm inter. in verbo, declaramus. & in glo. vlt. eiusdem capituli.
a *Hæresis.* scilicet Christum eiusque apostolos non habuisse aliqua in speciali vel in communi: & quòd in his quæ habuisse leguntur, ius non habuerunt.

Deinceps.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a *Deinceps.* videas hoc quod dixi in c. cũ inter. nota. in verbo simili, deinceps. vnde per hoc verbum videretur quòd ante hanc decre. præmissa defendere vel approbare non esset hæreticum. dicas tamen contrarium ex quo fuit publicata decret. cum inter. cum extunc alia tanquam hæretica ibidem sint damnata, vt ibi dixi. & hoc verbũ deinceps, habet effectũ suum quo ad visitationem de talibus tanquam de verè hæreticis faciendam.

b *Scienter.* id est ex certa scientia vel proposito, secus autem causa disputationis ad maiorem veritatis indaginem. arg. cap. quia nonnunquam. §. nos. vel secus si non ex certa scientia, sed fortè mẽte alienata talia fierent. tunc enim non imputaretur facienti, cũ satis ipsa mentis alienatione puniatur. arg. ff. de offic. præsi. l. diuus. ad legem Cor. de sica. l. in factum. cum multis similibus. vel secus si talia defenderentur vel approbarentur ignoranter, fortè per talem qui aliqua in scriptis redacta ignoraret esse talia. arg. ff. de lega. ij. l. Titia. §. Lucia. C. plus valere quod agitur. l. vlt. de donatio. l. nec ignorans.

Excommunicatus est scribens ad excommunicatum.

c *Verbo vel scripto.* Aequiparantur ergo ista duo, verbo aliquid proferri vel scripto, vt alias. lx v. distinct. cap. ij. extra de elec. vbi maius. §. nulli. lib. vj. Vnde facit argumentum quòd sicut est excommunicatus participans scienter excommunicato cum eo loquendo, sic sibi literas mittendo. ita sentit Gar. arg. extra de senten. excommu. cap. constitutionem. lib. vj.

d *Insano.* id est non sano, sed potius vesano.

e *Nisi sunt.* id est conati sunt.

f *Inhibemus.* vt alias sæpe dixi, post talem inhibitionem contrafaciens peccaret mortaliter. iij. distinct. denique. & pœna dignum se redderet. extra de constitu. cap. cognoscentes. cum simi.

g *Per ipsam.* scilicet constitutionem, ad conditorem.

h *Scienter approbet.* hic repete quæ §. dixi proximè in glos. j. ex certa scientia.

vel ipsarum alterã deinceps [a] scienter [b] verbo [c] vel scripto defendere vel approbare præsumpserit, de fratrum eorundem consilio decernimus vt tanquam hæreticus ab omnibus euidenter habeatur.

Adhuc quòd constitutionem nostram, ad conditorem canonum, supradictam insano [d] aulu impugnare nisi [e] sunt (sicut fertur) districti [g] de

B

corundẽ fratrum consilio inhibemus [f] ne quisquam contra definita, ordinata seu facta per [g] ipsam, verbo vel scripto scienter [h] approbet aliquid [i] vel defendat. Siquis vero contra præsumpserit, tanquam contumax [k] & rebellis [l] Romanæ ecclesiæ ab omnibus habeatur. Nulli [m] ergo &c. Data Auenio. iiij. idus Nouẽb. pontificat. nostri. an. ix.

Contumax qualiter punitri debet.

iij. §. in bello.

i *Aliquid.* ex hoc videtur quòd in vno defendens vel approbans contra dictam constitutionem, pœnam cõtumaci & rebellis pati debeat.

k *Contumax.* in contemnendo statuta ecclesiæ, vtpote vel inobedientiæ notam & transgressionis incurrens infamem se reddit. extra de elec. dudum. ij. circa princ. de maio. & obed. illud. vj. quæst. j. infames. & peccatum mortale committit, cum ex hoc possit excommunicari. extra de maio. & obe. si quis. xj. quæstio. iij. si autem nobis. &. cap. seq. & deponi etiam meretur ex transgressione statuti præceptum vel prohibitionem continentis. iiij. distinct. denique. &ar. ff. de re mili. l.

l *Rebellis.* ex tali rebellione inobtemperans non credens papam sic constituere potuisse, statuit vt hæreticus iudicaretur. xix. distinct. nulli fas. & ibi not. & per Gar. extra de elect. ca. generali. lib. vj. Sanctiones enim sedis apostolicæ accipiendæ sunt tanquam ipsius diuina voce Petri firmatę. xix. distinct. ca. sit omnis. licet in corpore canonum non sint redactæ. eadem distin. si Romanorum. nam & potestates seculi suas constitutiones ecclesiasticis debent subdere non præferre. x. distin. ca. certum. xcvj. distin. ca. si Imperator. cum lex Christi, sacerdotali quoscunque subiecerit potestati. x. dist. ca. suscipitis. quare cum per rebellionem mensura cœlestis dispensationis exceditur, iri dicitur in contumeliam disponentis. d. c. certum est. in fi.

m *Nulli ergo.* sub hac clau. dic vt plenè dixi in. cap. execrabilis.

Zenzelinus se submittit ecclesiæ Romanæ.

In notatis per me super materia huius constitutionis & aliarum sibi similium, & in omnibus aliis vbicunque per me dictis vel scriptis summitto me correctioni sanctę Romanę ecclesiæ, si qualitercunque me errasse contigerit in eisdem.

C

FINIS EXTRAVAGANTIVM IOAN. XXII.

DIVI AC HVMANI IVRISCONsulti, & sacri palatij causarum auditoris. D. I. F. de Pauinis, apostillæ ad suprascriptas extrauagantes, quas idem dominus cum glos. Guliel. de Monte Lauduno in suo tractatu, quem de visitatione intitulauit, inseruit, hic verò eius industria cũ glossis Zenzelini fuêre descriptæ.

Prima. AD onus. Electi sede vacante, vbicunque moram traxerint, sibi non præiudicant.

ij. Susceepti. Diuisio fructuum inter habentes annalia, & beneficiatos. hanc allegat Ioan. And. in Mercu. nemo potest. ad fi. de reg. iur. lib. vj. eandem allegat glos. in cle. cum ei quem. in ver. nota erit. de concess. præb. adde consilium Calderi. in titu. de senten. excom. quod incipit, collector papalis. Item consilium eiusdem xj. in titu. de priuileg. quod incipit, habet ordo sanctæ Claræ. adde decisionem in antiquis quæ incipit, Vrbanus. hanc etiam decretalem allegat glo. in cle. ij. de deci. & decisio Rotæ in antiquis. lxxxvij. quæ incipit, item nota quòd vbi alicui fit gratia &c. & glo. in c. presenti. de offi. ordi. lib. vj. in fi. super ver. supersesse. & ibi Io. Andr. in nouella. & idem in addi. ad Spec. in titu. de locato. §. nunc tractemus. & per hãc decre. rota & curia Romana hodie interpretatur & tenet, quòd gratia expectatiua ad summam. lxxx. duca. extendat se ad beneficium veri valoris centum ducatorum vbi beneficium non est taxatum, & in gratia dicitur, secundum taxationem decimæ. aliàs attenditur vetus valor, iuxta ea quæ habentur per. Ioan. And. in addi. Spec. in rubrica de concess. preben. viij. col. & per Petrum de Ancha. in cle. j. de concess. preb. in penul. charta. & Oldra. in cõsilio. cxxxij. & decisio in antiquis, quæ incipit, item nota quòd vbi alicui fit gratia. Et vendicat locum ista decretalis in præstimoniis & præstimonialibus portionibus, quia sunt beneficia ecclesiastica & perpetua, vt concludit Oldra. in consilio. cxiij. quod incipit, in ecclesia Calaguritana. & ibi pulchrè declarat istam constitutionem. & de his præstimoniis facit mentionem tex. in cap. fi. de concess. preb. lib. vj. confert ad materiam huius textus consi. Pe. de Ancha. cccxxix. quod incipit, circa istam perceptionem. & consilium. cviij. quod incipit, contra fratres. Item consilium Lodo. ccccxcviij. An autem per istam constitutionẽ reuocetur statutum ecclesiæ disponens quòd nouus canonicus nihil percipiet vsque ad quadriennium. vide Oldra. in consi. clxxj. quod incipit, supposita consuetudine iurata. & an. legatus possit mutare taxam procurationis factæ cum clerico prouinciæ, & sic obseruare, Calderi. quòd sic, in consilio. vj. in tit. de offi. leg. & videnda est decisio in antiquis. lxvj. quæ incipit, item nota quòd vbi beneficium est semel taxatum. aliàs est sub tit. de præben. cum seq. In textu ibi {scierint} scire autem dicuntur ex quo ipsorum vacatio in loco vel ecclesia publicè nota erat. argu. in cle. cum ei quem. in fi. de concess. præb. & ibi {sub hastatione} id est, præconizatione, quæ fit publicè in loco publico, de qua not. Spec. in titu. de emp. & vendi. §. nunc dicendum. ver. his quoque. & no. in. l. licitatio. ff. de publi. & in. l. j. Cod. de fide instru. & iure hastæ fisca. lib. x. In. §. si vero. ibi {absoluatur} quia iste textus dat formam absoluendi, vt scilicet prius præcedat satisfactio, si non seruetur forma tradita, nõ valebit absolutio per not. in cap. prouida. de elect. lib. vj. Nam non tribuit hic ordinario simpliciter potestatem absoluendi, sed sub certo modo & forma. Clausula sequens quæ tollit iura disponentia in contrarium præmis. per quod non obstat. cap. venerabilibus. in contrarium allegatum, vt dicit hic Zenzelinus. hæc clausula ad omnia supradicta extenditur. Ioan. Andr.

iij. Ecclesiæ Romanę. Contra officiales dominium assumentes in patrimonio ecclesiæ Romanæ.

iiij. Execrabilis. Hæc constitutio practicabilis est, & addit ad decret. de multa. de præben. in antiquis.

v. Sedes apostolica. Diuisio diœcesum potestatem non tollit executoribus & iudicibus. Hanc constitutionẽ allegat decisio in antiquis, Io. de Imo. sub tit. de priuile. quę incipit, supposito &c. repetitur etiam in aliis decisionibus antiquis sub tit. de sepul. & vide Calde. cõsi. viij. sub tit. de priuileg. quod incipit,

incipit, Concessum est priuilegium, adde decisionẽ in antiquis, quæ incipit, suppositio de Antonianis. Et ad materiam huius decret. vide not. per Archid. xiij. q. j. in prin. vide in ca. significauit. & cap. Rodulphus. de rescript. & debet in ordine scripturæ præcedere constitutionem, execrabilis, vt patet ex earum danis. Ad præsentis extrauagãtis declarationem idem pontifex fecit vnam aliam extrauagãtem declaratoriã quam reperies hic glossatam per Zenzelinum, quæ incipit, ad apostolatus nostri. per quam declarat suæ intentionis non fuisse quòd per diuisionem episcopatuum & ecclesiarum à quibus diuisiones erant factæ capitulis, archidiaconis, vel aliis personis, vellet aliquatenus derogare, nisi quatenus in diuisionẽ huiusmodi literis apostolicis contineretur expresse, vnde vniuersis prælatis & aliis quibuscunque personis ecclesiasticis & ecclesiarum decisarum, & in cathedrales erectarũ, mandauit ne capitula, archidiaconatus, & alios personatus, vel dignitates, officia seu beneficia in prędictis primariis ecclesiis obtinentes, quo minus visitationes exerceãt, procurationes recipiant, ac alia bona & iura archidiaconalia obtineant in prædictis decisis diœcesibus sicut ante diuisionẽ huiusmodi obtinebant, nisi quantum in diuisionem huiusmodi literis apostolicis caueatur expresse, impediant quoquo modo, quousque per sedem apostolicam aliud fuerit ordinatũ, aliàs comminatur contra facientibus anima diuersionem condignã &c. Et hæc sumpta est ex textu in auth. de admi. offi. in sacris appel. circa. fi. ij. col. & in. §. illud tamẽ sancimus. colla. iij. pro diuersis administrationib⁹ ab antiquo seruatis administrabũt officiales primæui sicut prius. Adde ad materiam q⁹ si episcop⁹ Tolosanus deputatur cõseruator alicuius, postea erecta ecclesia Tolosana in metropolitanã, poterit exercere iurisdictionẽ cõseruatoriæ, secundũ Oldra. in cõsilio. ccxxij. quod incipit, bonæ memorię. Et si erigatur prioratus in ecclesiam cathedralem, an tollantur priuilegia quæ ante erectionẽ habebat prioratus, vide eundem Oldra. in cõsilio. ccxiiij. quod incipit, domino episcopo. Adde eundem in cõsilio quod incipit, si milite bonæ memoriæ. Adde decisionem in antiquis ccxciij. quæ incipit, superpositio quòd ex priuilegio Antonianorum, in quo allegatur ista constitutio in glos. in verbo, ordinationem. ibi, dic contra. immo consilium tenet Ioan. de Ligniano. & Ioan. Fan. & Ioan. de Imola, & alij plures in cap. cum in illis. hic allegato, vbi vide Domin. licet alias Calixtus in publico cõsistorio declarauit glossam istam. nos autem transimus cum opinione contraria tanquam communi. Ioan. Fran.

vj. Ad apostolatus. In beneficiis diuisis habet quis ea iura quę habebat in integris.

vij. Si fratrum. Imperio vacante nullus nomen vicarij imperatoris retinear, assumat vel resumat.

viij. Antiquæ. Notabilis valde est ista, inhibens ne coniugati assumant ordines sacros quorũ susceptione non possunt matrimonium etiam nondum consummatũ dissoluere. Hanc allegat Ioan. And. in cap. j. de voto, lib. vj. in glosl. super verbo, sacri ordinis.

ix. Sancta Romana atque vniuersalis. Contra Fratricellos. Adde extrauagãtem eiusdem quæ incipit, Gloriosam ecclesiam, in qua singulariter confundit omnes errores istorum Fratricellorum.

x. Copiosus. Contra portantes infidelibus arma vetita, & alia prohibita.

xj. Quia in futurorum. Hæc extrauagans loquitur de duellis, & torneamentis. hanc allegat Henricus Boic. in ca. canonum Extrauagantes.

A

B

C

D

statuta. ad fi. propter glo. Zenze. super ver. torneamenta, A de Ioã. And. an addi. Spec. in tit. de rescrip. puta. §. item ratione. ver. item quod obtentum est ab imperatore nondum coronato. & in. c. j. de cleri. peregrinis.

xij. Prodiens quasi ex adipe. Contra eudẽtes falsam monetam. Adde extrauagantem eiusdem quæ incipit, Spondent quas nõ habent, cõtra alchimistas, & consi. Oldra. quod incipit, Et consilium. Bal. in vsibus feu. in tit. quæ sint regalię. Adde deci. in antiquis quæ incipit. casus talis est.

xiij. Ad nostri apostolatus. Circa bannitos Campaniæ & Maritinæ.

xiiij. Dierum crescente. Contra homines Marchiæ qui suos rectores & officiales occidebant. hanc allegat Henricus Boic. in cap. canonum statuta. de constitu. propter gl. Zenzelini in ver. mundanis.

xv. Cum ad sacrosanctę. Super taxis. hanc extrauagantem allegat Ioan. And. in cap. statutum. §. notarium. de rescript. lib. vj. in nouella. & in addi. Specu. in fine prooemij ad intellectum algorismi. Adde extrauagantem Martini quę incipit, In apostolicæ dignitatis specula. in qua ponuntur omnes taxæ officialium curiæ Romanę. Similiter vide extrauagantem Benedicti. xij. quæ incipit, Ratio iuris exigit §. cæterum. in qua taxam facit eorum quæ possunt recipere notarij Rotæ & cardinalium & auditorum cameræ, & marescalli † Romanæ curię, & aliorum quorumcunque audientium causas in Romana curia auctoritate apostolica. Adde extrauagantem Benedicti xij. quę incipit, Decens & necessarium. in. §. in salariis. datam Auenione. vj. calen. Nouembris, pontificatus sui anno. vj. in qua taxauit salaria aduocatorum & procuratorum Romanæ curiæ, quæ omnia confirmauit Gregorius. ix. in sua extrauaganti quæ incipit, In apostolicæ quãuis à felicis. & Martinus v. in dicta extrauaganti quæ incipit, In apostolicæ. & in alia quæ incipit, Romani pontificis prouidentia.

† *Marescalli, aliàs mẽ rescalli.*

xvj. Quorundam. An fratres minores indumenta vilia, curta, & stricta pro arbitrio ferre possint.

xvij. Quia nonnunquam. Suspenditur excõmunicatio quam incurrebant glossantes decretalem, Exiit qui seminat. de verb. sig. lib. vj.

xviij. Ad conditorem. Refutat papa dominium rerum fratribus minoribus obuenientium.

xix. Cum inter nonnullos. Contra errorem Bohemorum, qui dicebant Christum & eius discipulos nihil habuisse proprium &c.

xx. Quia quorundam mentes. Contra detractores extrauagantium, Ad conditorem. & Cum inter nonnullos. hanc constitutionem allegat Ioan. And. in ca. j. de summa trini. super ver. claue. ad declarationem potestatis clauium, & Bal. in authen. ingressi. C. de sacrosan. eccles. in vj. col. & idem Ioan. And. in cap. cum satis. de offic. archidi. ad declarandum quid importet cura animarum.

Finis apostillarum domini Francisci de Pauinis, in quibus breuiusculo sermone effectum cuiuslibet extrauagantis habes secundum ordinem quo situatæ sunt, aliáque multa notatu dignissima, quæ se cunctis luculenter offerunt.

Deo gratias.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Hieronymi Clarij Brixiani iuris vtriusque Doctores, Protonotarij & Comitis Apostolici in Extrauagantes Decretales breue præludium.

CVM omnes magistratus, præsertim ecclesiastici, decidendas causas, & cæteri iurisperiti, quibus interpretandi consulendique tribuitur facultas, responsa sua iuxta constitutiones Romanorum pontificum, non solùm quæ in corpore iuris clausæ reperiuntur, verumetiam secundum Extrauagantium dispositionem sint prolaturi, si modò ipsis extrauagantibus adsint requisita, quæ Epistola Innocentij tertij ad Helien. episcopum deposcit, ipsarum lectionem non negligendam censeo. Quippe sententia lata cõtra extrauagantem publicatam & indubitatam, est ipso iure nulla: ante publicationem vero secus, vt no. in prœmio Clementinarum in verbo, decætero. & clemen. nolentes. de hæreticis. Sed si est publicata & indubitata, est ipso iure nulla, tanquam lata contra legem scriptam. not. Bald. in. l. ij. C. quando prouocare non est necesse. & Butri. in. c. j. &. c. cum inter. de re iudi. & probatur in. l. j. §. item cum contra sacras. ff. quæ sent. sine ap. rescind. Exemplum in extrauaganti, execrabilis. secundum Abbatem in ca. pastoralis, de fide instru. Item de extrauaganti, ad regimen. quam allegat decisio in nouis. cccxlix. incipiẽs, item si mandatur. Secus autem si de ea dubitatur per ca. pastoralis. de fide instru. &. l. cum prolatis. ff. de re iudi. secundum vnam lectu. Ideo super ea papa est consulendus: & si reperitur in archiuo publico, dicitur indubitata, per authen ad hæc. C. de fide instru. &. l. Celsus. ff. de proba. secundum vnam lectu. facit ca. ad audientiam. de præscript. & idem presumitur quando reperitur inter extrauagantes. xx. q. j. c. quoniam progenitorum. maximè si reperitur glossata per doctorẽ famosum, ficut Zenze. Lau. Io. Mon. Guli. de Monte Lauduno, & alios: per not. in dicto cap. pastoralis. probatur. l. j. in fi. C. de nouo Cod. cõponẽdo. & quod no. in. l. iij. C. de legibus. vel si fuit diu obseruata, vt not. Bart. in. l. fina. super extrauaganti, qui sint rebelles. de quibus plenius per Bart. in. l. cum prolatis. præalleg. & But. Abb. & modernos in dicto ca. pastoralis. vbi secundum Boat. potest de ea dubitari ad instar eius quod not. in ca. nemo. de elect. in. vj. de quibus etiam per Lodo. in consilio. ccl. quod incipit, in Christi nomine, in proposito casu. vbi etiam subdit quòd si fuisset temporalis, per declarationem successoris efficitur perpetua, quia declaratio papæ etiam ad petitionem singularis personæ facta ad legem vel ad ordinationem aliquam præcedentem, legem generalem constituit ad omnes, per. l. fi. C. de legibus. & not. in cap. in causis. de re iudica. Item non est necesse quòd constet de datis, secundum Bart. in dicta data, qui sint rebelles. Præmissa intelligo de extrauagantibus emanatis post compilationem libri Sexti, secundum Ioan. And. in procœmio lib. vj. ad finem. & cap. fina. de hæreti. eo lib. Et si contradicant iuri scripto dic vt plenè Ioan. And. Ioan. de Lig. & Dominicum in. c. j. in princ. de constitutionibus. lib. vj. & per Archi diaconum post Hugo. xix dist. ca. si Romanorum. & in summa. Adde Bald. in. l. leges sacratissimæ. C. de legibus. & not. in cap. si in laicis. xxx. dist. Nec est de substantia vt redigatur in scriptis. de quo plenè per Ioan. And. in regula, nemo potest. de regu. iur. in Mercu. lib. vj. & in decisionibus Rotæ. ccxxxviij. per glos. in. l j. C. de legibus. probatur in cap. j. de renuntia. libro. vj. per Abba. in ca j. de postula. præla. qui dicit quòd de hoc videtur communis opinio. Debent autem extrauagantes quando de eis dubitatur, per allegantem in forma authentica produci sub plumbo, si extra curiam sunt producendæ: vel sub signeto vicecancellarij, si in curia sunt producendæ. Et hoc de illis quæ sunt descriptæ in libro cancellariæ. Illæ autem quæ sunt descriptæ in camera apostolica, sumentur cũ signeto camerarij in curia, vel sub plumbo extra curiam. Et ita seruatur in curia Romana. De his autem plenius tractat supremus doctor dominus Franciscus de Pauinis in principio Extrauagantium Ioannis. xxij.

Sententia contra extrauagantẽ lata, an valeat.

Extrauagans quando dicitur indubitata.

Scriptura non est de substantia extrauagãtis.

Extrauagãtes qualiter sunt producendæ.

Extrauagantes

EXTRAVAGANTES DECRETALES

communes, quæ à diuersis Romanis pontificibus post Sextum emanauerũt, quarum aliquæ glossis Ioannis Monachi Picardi Cardinalis, aliquæ commentariis Guliel mi de Monte Lauduno, & Ioannis Franciſci de Pauinis illustrantur.

DE CONSVETVDINE. Ioannis xxij.

Consuetudo impediens ne legati sedis apostolicæ recipiantur, non valet, & illa non obstante legati ipsi sunt ab omnibus recipiendi, & eos impedientes ipso facto excommunicationem incurrunt, & eorum terræ ecclesiastico subiiciuntur interdicto.

CAPITVLVM VNICVM.

SVper gentes & regna Romanus põtifex à domino constitutus, cũ per sonaliter singulas regiones circuire non possit, nec circa gregẽ sibi creditũ cura pastoralis solicitudinis exercere, necesse habet interdũ ex debito impositę seruitutis suos ad diuersas mũdi partes (prout necessitates emerserint) destinare legatos, qui vices ipsius supplẽdo, errata corrigãt, aspera in plana conuertant, & cõmissis sibi populis salutis incrementa ministrent. Verumtamen ali qui huiusmodi officiũ & potestatẽ ipsius Romani pontificis, quam non ab homine, sed à Deo recepit, sub suo arbitrio redigere molientes, legatos ipsos nisi ab eis petiti fuerint, vel de beneplacito eorum transmissi, sibi terras subiectas (dicentes hoc eis de consuetudine competere) ingredi non permittunt. Nos huiusmodi consuetudinem non tam irrationabilem quàm nonnunquam animarũ saluti contrariam, detrahentemque apostolicæ potestati, auctoritate apostolica penitus reprobantes, legatos ipsos ab omnibus, cuiuscunque præeminentiæ, conditionis aut status fuerint, debere admitti decernimus, nec eos prætextu cuiusuis consuetudinis impediri posse à quoquam Christiano nomine gloriante, quo minus regna, prouincias & terras quaslibet, ad quæ ipsos destinari contigerit, ingrediantur liberè, ac commissæ sibi legationis officium exerceant in eisdem. Qui vero decætero super prædictis dictos legatos, aut etiã nuntios quos ad quascunque partes pro causis quibuslibet sedes ipsa transmiserit, præsumpserint impedire, ipso facto sententiam excommunicationis incurrant. Regna, terræ, & loca quælibet subiecta eisdẽ tandiu sint eoipso ecclesiastico supposita interdicto, quandiu in huiusmodi cõtumacia duxerint persistendum: Non obstantibus quibuslibet indulgentiis aut priuilegiis, imperatoribus ac regibus seu quibuscunque aliis subquibuscunque modis, tenoribus & formis à sede ipsa concessis, quæ contra præmissa nullis volumus suffragari.

Legati sedis apostolicæ quid facere debẽt.

Cõsuetudo animarum saluti contraria est reprobãda.

DE POSTVLATIONE prælatorum. Ioannes xxij.

Minores. xxvij. annis seculares & mendicantes religiosi ad certas ecclesias prohibentur postulari, & puniuntur tam postulantes quàm postulati.

CAPITVLVM VNICVM. Extrauagantes.

A DIspẽdiis & periculis variis quæ ex subscriptis postulationib[a] possent ecclesiis euenire, & vacationem diutur nitatib[b] quę cõsueuerunt nõnunquam ex postulationibus irrationabilibus prouenire, ac dispendiis quę inde frequẽter ecclesię incurrunt, ad futuram rei memoriã obsistere cupientes, illum qui vicesimumseptimum non attigerit annum, ad cathedralem, [a] necnon professorem cuiusuis mendicãtium ordinis ad inferiores cathedralibus ecclesias, ad monasteria extra suos ordines postulari edicto perpetuo prohibem[c]. Quòd si secus postulatum fuerit & attentatum, irritum ac nullius penitus sit momẽti. Et qui scienter processerint ad eandẽ, ea vice postulãdi ac eligendi potestate priuatos, ac beneficiis quæ in ipsa obtinebunt ecclesia, ad quam postulationem huiusmodi fecerint, per triennium nouerint se suspensos. Postulatos [b] vero qui postulationis de se factę negotium fuerint per sevel per aliũ in Romana curia prosecuti, illud ibi proponi in publicovel priuato consistorio facientes, etiam se dũtaxat dispositioni sedis apostolicæ cõmittendo, si se annum. xxvij. nõ attigisse sciuerint, vt præfertur, vsque ad. xxv. anhũ. Cæteros vero seculares & religiosos extra suorum administrationes ordinum perpetuò ineligibiles ac impostũ labiles esse decernimus, ac prorsus inhabiles ad quascunque dignitates ecclesiasticas & beneficia quælibet obtinenda.

a Cathedralem. aliqui habent sic, ad cathedralem. aut, quãuis secularem non cathedralem ecclesiã. quod an bonum sit, relinquo peritiæ legentium.

b Postulatos vero. hæc clausula breuior est in aliquibus libris in quibus sic habetur, postulatos vero qui postulationem huiusmodi de se factam prosecuti fuerunt, etiam se &c.

DE ELECTIONE. Bonifacius octauus.

Multis probat argumentis promotos in curia nõ debere ad propria redire sine literis suæ promotionis. Qui si secus fecerint, pro prælatis non sunt habendi, pœnasq; incurrunt hic expressas. Et de ista extrauagante facit mentionem Panor. in. c. qualiter. de elec. dicens quòd nullus antequam habeat literas apostolicas super sua promotione, debet administrare, nec debet recipi ab ecclesia tanquam prælatus: aliàs recipientes & receptum incurrunt pœnam de qua hic. CAP. I.

INiunctæ nobis debitũ seruitutis exposcit, vt qui ad reformãdos in clero mores & actus (prout nobis ex alto permittitur) solertius intendimus, ibi præcipuè reformationis accommodę remediũ apponamus, vbi maius respicimus periculum imminere. [c] Sanè quàm periculosum existat q aliquis in officio, dignitate vel gradu fore se asserat, & pro tali etiam habeatur, nisi prius ipse quod asserit legitimis ostẽderit documẽtis, tam ex ciuilibus quàm ex canonicis institutis colligitur euidẽter. Asserẽti nãque cũ mãdatis principis se venisse, credendũ non est, nisi hoc scriptis probauerit. [d] Nec similiter creditur se asserenti legatũ. Nunquam em̃ apostolicæ sedis

c Imminere. extra. vj. libr. de elect. capi. vbi periculum. Ioannes Monach.

d Probauerit. Cod. de mancip. princip. l. vna.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a *Suscipere.* xcvij. dist. nobilissimus. Ioan. Mona.
b *Deceat.* extra de offi. deleg. cum in iure.
c *Ascendant.* extra de cle. peregri. cap. j. &. ij. &. xcviij. distin. per totum.
d *Reputandi.* C. de epis. & cleri. si qua per calumniã. §. præterea. lxxj. di. hortamur.
e *Indiscussa.* xlij. distinctione, quiescamus. Ioan. Mona.
f *Censeatur.* vt cum dicitur prior vel præpositus talis monasterij per priorem seu præpositum soliti gubernari. hæc enim adiectio fit per stylum cãcellariæ quando scribitur priori vel præposito alicuius monasterij. aliàs si simpliciter sine dicta adiectione nõ scriberetur prædictis vt iudicibus. Io. Monach.
g *Attendãtur.* xj. q. iij. nolite. Ioan. Mo.
h *Censeantur.* ij. q. j. legum. Ioan. Mo.
i *Promouentur.* ex prouisione papæ vel ex officio superioris. extra vj. libr. de elec. si postquam. in fi.
k *Confirmationis.* via iustitiæ. Io. Mona.
l *Consecrationis.* vt electi in episcopos & superiores prælatos. Io. Mona.
m *Benedictionis.* vt abbates, priores, & præpositi prædicti.
n *Ad commissas.* statutum præmisit, nunc inhibitionem duo capita continentem sub iungit.
o *Literis.* Not. probationem in scriptis. similes casus notantur extra libr. vj. de censi. Romana. §. postquam.
p *Non præsumant.* sed qualiter administratio acquisita per solam confirmationem aufertur? extra de elec. transmissam. & nota. lxiij. distinctio. quanto. Sol. si est consuetum quòd primò installetur abbas antequam administret, hoc potest fieri, vt ius administrandi, differatur consuetudine. extra de offi. archid. ad hoc. § in quadam. & ca. vt nostrum. sic potest fieri iure inhibente, vt hic. Sed nunquid quod hic dicitur, habet locum in inferioribus papę confirmantibus? Videtur q̃ sic. extra de reiu. in causis. Dic contra, quia cum hæc constitutio sit pœnalis, & contra ius commune, eandem non extendam, sicut nec iura specialia contra regulam ad consequentiam sunt trahenda. extra. vj. lib. de reg. iur. quæ à iure. Ioan. Mona. Sed pone, consecratus vel benedictus literas papales habere non potuit propter papæ obitum, nunquid tenebitur multo tempore in curia remanere? Credo quòd non, quia hic papa dam nat præsumptionem temerariam recedere volentis absque literis, propter quod istum & recipientes eundem, vt. j. sequitur, punit. Sed necessitatem non excludit, & vbi non est culpa, nec pœna debet infligi. extra libr. vj. de reg. iur. sine culpa. Vnde temeraria præsumptio hic reprobata ad casum alium non debet extendi, nec prohibitio generalis excludit casum aliàs licitum. extra de verb. sig. super quibusdam. Item statuta & priuilegia cum trahuntur ad iniqua, sunt reuocanda. extra. vj. lib. de senten. excom. c. vlti. in princ. lx. dist. §. verum. ff. de vul. & pupil. sub. exacto. §. j. &. ij. extra de

Prælatorũ aliqui cõsentiũtur, alij bene licuntur.

Probatio quandoque de necessitate per scripturam fieri debet.

Constitutio pœnalis nõ est extendenda.

Pœna non debet infligi sine culpa.

moris fuit absque signatis apicibus vndecúque legationem susciperе. a Sed nec dicenti se delegatũ sedis eiusdem creditur vel intenditur, nisi de mãdato apostolico fide doceat b oculata. Similiter clerici ad alienã diœcesim sine suorũ ordinariorũ literis veniẽtes, nec in suis recipiantur ordinibus, nec ad superiores ascendant. c Clerici quoque & monachi qui de suis ciuitatibus ad alienã vrbẽ proficiscũtur, nisi muniti veniant suorũ literis prælatorum, non sunt clerici vel monachi reputãdi. d Si quis prętерea in clerum electum se dicat si sacerdotẽ sese nominet, hoc scrutandum est, quia non sine periculo est in talibus cõmunicatio indiscussa. e Quòd autem in illis qui se episcopos vel superiores prælatos, aut etiã abbates, priores seu alios monasteriorũ rectores, quocunq; nomine censeãtur, f appellãt, sit discussio celebris & diligens facienda, luculenter apparet, si scãdala & pericula grauia (quæ ipsorum parere posset cõmunicatio indiscussa) diligẽti g attendatur. § Hinc nos euidens euocat ratio, vt cum prędictis aliis casib h qui minoris existunt periculi, sit ex cõstitutionibus editis iam prouisum: hunc vltimum, qui pericula grauiora minatur, ne quaquam sine prouisionis opportunæ remedio relinquamus. Præsenti itaque perpetuò valitura constitutione sancimus, vt episcopi & alij prælati superiores, necnon abbates, priores & cæteri monasteriorum regimina exercentes, quocunque nomine censeantur, h qui apud dictam sedem promouentur, i aut confirmationis, k consecrationis, l vel benedictionis m munus reciпiunt, ad commissas n eis ecclesias & monasteria absque dictæ sedis literis o huiusmodi eorum promotionem, confirmationem, consecrationẽ, seu benedictionem cõtinentibus accedere, vel bonorum ecclesiasticorum administrationem accipere nõ p præsumãt, nullique eos absquedictarum literarũ ostensione recipiãt, q aut eis pareant vel intendant. Quòd si forsan cõtra præsumptum fuerit: quod per episcopos, prælatos, abbates, priores & alios monasteriorum regimina exercẽtes prędictos medio tempore actum fuerit, irritum habeatur, nec quicquã interim iidem episcopi vel prælati, abbates, priores, vel regimina exercentes, de ecclesiarum vel monasteriorum prouentibus percipiant eorundẽ.

Capitula q vero & cõuentus r ecclesiarum & monasteriorũ ipsorũ, & alij quicunque ipsos absque huiusmodi dictæ sedis literis recipientes, velobedientes eisdem, tãdiu sint à beneficiorum suorum perceptione suspensi, u donec super hoc eiusdem sedis gratiam merue rint obtinere. x Similiter quo que episcopi, prælati, abbates, priores, & alij monasteriorũ regimina exercentes prædicti solito fidelitatis & obedientiæ iuramento y non præstito. z Illi etiam põtifices quos ordi. cog. si quando. versi. nam si tales vbi existenti in possessione seruitutis qui administrare non potest, sumptus litis & alimoniæ ministrantur, quantum moderato iudicis arbitrio fuerit æstimatum. Sic damnato in metallum, & etiã seruo pœnæ alimenta relinquuntur, licet alia subtrahantur. ff. de ali. le. l. is cui. & l. seruos. ff. de iis quæ pro non scrip. ha. l. iij. Et aliàs mutatur pœna, cum ordinata per ius locum habere non possunt. ff. de iurisdict. omn. iud. l. si quis id quod. §. in seruos. xiiij. quæst. vj. si res. ff. de in ius vo. l. fin. Sed quis administrabit bona interim? Dico quòd superior dabit administratorẽ. extra. vj. lib. de supplen. negl. prælа. ecclesiæ. de app. peruenit. vel dabitur curator bonis, sicut illis qui administrare nõ possunt. ff. de cur. bo. dam. per totum. Cod. de asser. tol. l. j. §. super peculio. Ioan. Mona.

Necessitatẽ se supponẽte nõ est succurrendum

Pœna vna in aliam quandoque mutatur.

x *Obtinere.* ex quo papa sibi reseruauit hunc casum, inferiores de eo se intromittere nequeunt. extra. vj. lib. de sent. excõ. cum medicinalis. in fi. & extra de præben. inter cætera. aliàs possent. extra de senten. excom. nuper.
y *Iuramento.* de quo habetur extra de iureiurando, ego N.
z *Non præstito.* cape infra, nequaquam ab eadem discedant.

Non

a *Non subsistat.* nunquid pœnæ in primo casu positę cõtra recipientes & obedientes prælatis, habebunt hic locum? Videtur q̃ sic propter verbum quod præcedit. s. vt de aliis. Dic cõtra, & hoc casu puniuntur prælati, vt in primo. Nec verbũ de aliis, refertur ad subditos, sed prælatos. Nec mirũ si pœna hoc casu secũdò non repetatur, quia plus delinquitur recipiendo contra primum, quàm secũdum, nec pœnã non expressam extẽdam. de pœn. dist. j. pœnæ. ADDITIO. Ad intellectum huius decret. & ca. nihil. de elec. adde consilium Oldradi, numero. lj. quod incipit, posito sine præiudicio. vbi cõcluditquòd dominus Brochar. qui est immediatè sedi apostolicę subiectus, distans à Romana curia vltra xxx. diætas. ad magnam instantiam sui capituli, & propter ecclesiæ necessitatem vrgentẽ nondũ obtẽta cõfirmatione à sede apostolica administrãs, & bonorum ecclesiæ administrationi se immiscens, non incurrit dictas pœnas. Ioannes Fran.

Pœnæ non sunt extendendæ.

S *I religiosus.* ϒ Hoc decisum est notatũ extra. vj. libr. de elect. quàm sit. Et primò hęc constitutio narrat Lugd. concil. secundo ver. verum. super eo quod posset in eo dubitari, dat statutum.
b *Concilium Lugdunense.* vt. d. c. quàm sit.
c *Priuatũ.* nam ex quo dictum concilium dabat electoribus liberã eligendi potestatẽ, eo ipso i adimebat electo. arg. ff. de leg. j. planè. j. respõso. ff. de admeno. le. & si transferã. ff. de his quibus vt indig. cũ quidam propter quæ ista constitutio videtur superflua.

S *Ancta.* ϒ Primo proœmiũ ad dicẽda præmittit. Secundo vers. c. super hoc, causam impulsiuã fuæ cõstitutionis subiicit. Tertio ver. ideoque. super præmissis statuit. Quarto vers. c. nos enim. statutum huiusmodi per decretum, & non obstantibus, munit.
d *Magistra.* extra libr. vj. in proœmio. j. respon.
e *Decorauit.* extra de priuil. antiqua.
f *Periculosè erraretur.*

apud prædictam sedem palliũ continget recipere, absque literis traditionis ipsius pallij nequaquam ab eadem discedant: discedẽtes vero, quousque huiusmodi iuramentum præstiterint, & literas obtinuerint, nihil de ipsarũ ecclesiarum & monasteriorũ prouentibus percipiant, & quicquid interim per eos (vt de aliis prædicitur) actũ fuerit, viribus non subsistat. a

Benedictus xj.

Si religiosus electus non potuerit ipse vel eius electores licentiam consentiendi intra tempus moderandum pro præsentia vel absentia superiorum, est eo ipso priuatus iure sibi ex electione quæsito, & possunt electores alium eligere. h. d. adde ad capi. quàm sit. de elect. in. vj.

CAPITVLVM II.

SI religiosus, qui absque sui superioris licentia electioni de se factæ cõsentire nõ potest, illã post electionem sibi præsentatã, vel eius electores intra tẽpus pro eiusdem superioris præsentia vel absentia moderandũ, nequaquam obtineat, dat generale concilium b Lugdunẽse electoribus extũc ad electionẽ aliã procedendi liberã facultatẽ. Verũ quia frequenter dubitatũ est an etiam sit eoipso iure (si quod ei competebat ex huiusmodi electione) priuatus, statuimus illo eũ hoc ipso fore priuatum. c

Idem.

Quatuor patriarchalibus ecclesiis vacãtibus statutum illis non posse prouideri Romano pontifice inconsulto. quod si secus factum fuerit, irritum decernitur.

CAPIT. TERTIVM.

SAncta Romana ecclesia, quæ disponẽte domino super omnes alias ordinarię potestatis obtinet principatum à Deo, vt pote mater vniuersorũ Christifidelium & magistra, d quatuor patriarchales sedes instituit, inter quas post ipsam Romanã ecclesiã Constãtinopolitanam primũ, Alexãdrinã secundum, Antiochenam tertiũ, & Hierosolymitanã quartũ locũ voluit obtinere, ipsasq; multis prærogatiuis & honoribus ac priuilegiis decorauit, e de quarum prouisionib f cum eas vacare cõtingit, tãto est accuratius cogitandum & attẽtius prouidendum, quãto maioris eminẽt altitudine dignitatis, & periculosè f errare tur in prouisionibus earundẽ. Super hoc igitur cum fratribus nostris habita deliberatione matura, inter alia nostrę cõsiderationi occurrit q̃ omnes (prohdolor) prędictarũ sediũ patriarchaliũ ciuitates, aut sũt destructę, aut occupatę ab infidelib, vel à schismaticis detinẽtur, ipsarum capitulis seu cõuẽtibus & canonicis dispersis vndique extra ciuitates ipsas, per alias regiones seu loca à ciuitatibus ipsis remota. Ex quo contingit (sicut experientia nuper nos docuit) quòd vacante Constãtinopolitana ecclesia per mortẽ bonæ memorię Petri patriarchę, solũ per vnũ dũtaxat eius canonicum fuit de nouo pastore electio celebrata, aliis canonicis suis agẽtibus in remotis, dictus tamen electus iuri si quod sibi ex electione huiusmodi cõpetebat, in nostris manibus spontẽ ac liberè resignauit. Ideoque de eorundẽ fratrum consilio, & apostolicæ potestatis plenitudine statuimus, vt quandiu ciuitates ipsæ schismaticorũ aut infidelium subsunt aut fuerunt ditioni, aut detinebuntur per eos, canonici dictarum patriarchalium sedium, cum eas vel ipsarum aliquam seu aliquas vacare contigerit, ad electionem, postulationẽ, seu quãuis prouisionem de præficiendo sibi patriarcha vel pastore nullo modo procedãt, quousq; ad apostolicę sedis notitiã deducatur. Nos enim à data præsentium, decernimus irritum & inane, si secus per prædicta capitula, cõuentus vel canonicos, aut quẽuis alium vel alios scienter vel ignoranter fuerit attẽtatum, non obstãtibus quibuscũque ipsarum ecclesiarum vel alicuius earum cõsuetudinibus vel statutis, iuramento, cõfirmatione dictæ sedis, vel quacunque alia firmitate vallatis, seu cõstitutionibus, priuilegiis vel indulgentiis sedis eiusdem per quæ effectus prędictorum impediri posset quomodolibet vel differri, & de quibus quorumque totis tenoribus de verbo ad verbum in nostris literis habenda esset mentio specialis.

Nulli ergo &c. Data Laterani. x. calen. Ianuarij, pontificatus nostri anno. vij. Ioannes xxij.

Cum beneficia apud sedẽ apostolicã vacãtia sint soli papæ reseruata ostendit quæ & quorũ apud sedẽ vacare dicantur eandẽ. et primò loquitur de reseruationibus, secũdò de pensionibus. CAP. IIII.

EX debito pastoralis officij nobis quanquã imeritis superna dispositione cõmissi, periculis animarum & ecclesiarũ ac monasteriorũ dispẽdiis quę ob ipsorũ vacationes diutinas ipsis solent frequenti g prouenire, congruis remediis (quantum nobis ex alto conceditur) salubriter occurrere intendentes, vt celerius & vtilius, puideatur ecclesiis ac monasteriis antedictis, & vt Ro. eccles. quæ super ipsas ecclesias ac monasteria ex diuina, puisione obtinere dinoscitur principatũ, honor debitus impendatur, prędecessorum nostrorum Romanorum pontificum, præsertim feli. re. Boni. § viij. qui dignitates, personatus, ecclesias & alia ecclesiastica beneficia, & Cle. h v. qui tã huiusmodi dignitates, personatus, ecclesias, beneficia, q̃ cathedrales ecclesias quaslibet, monasteria, prioratus, administrationes & officia quęcunq; quæ apud sedẽ apostolicã vacarẽt, prouisioni apostolicæ sub certis tenoribus i reseruauerũt, vestigiis inhærẽtes, Nos ex causis rationabilibus quæ ad id nostrum animum induxerunt, de fratrum nostrorum cõsilio nonnulla detrahẽdo, aliqua declarãdo, & quędãaddendo de nouo, episcopales & earũ superiores sedes, monasteria & regulares ecclesias, ad quę hi q̃ eis pro tẽpore præficiendi sunt, etiã per electiõe canonicã assumuntur, priorat, officia vel administrationes

Animarum periculis occurrere debent prælati.

a *Non subsistat.* extra. vj. li. de elec. vbi periculum. j. respon.
g *Bonifacius.* ca. præsenti. de præb. in. vj.
h *Cle.* c. ij. de præben. in. vj.
i *Tenoribus.* aliàs tenoribus, & aliàs temporibus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a *Pensiones.* tolle. ĩ. sub edicto prædicto nolumus aliquatenus comprehendi &c.

nomine censeantur, quę apud prædictã sedem vacant ad pręsens, & ex nũc in antea (donec Christi dignatio nos dignabitur vniuersalis ecclesiæ sponsæ suæ regimini præsidere) vacare contigerit apud eam, prouisioni nostræ de fratrum nostrorum consilio auctoritate apostolica reseruamus. Huiusmodi autem sedes, monasteria, ecclesias & alia pręfata beneficia ecclesiastica per mortem vel depositionem ac priuationem eorum qui eo obtinerent, per electionũ cassationem, postulationum repulsionem, renuntiationem quorumlibet, prouisionem, translationẽ, siue per successionem muneris consecrationis, aut benedictionis dudum à dicto Cle. præ.no. promotis impensi, nisi de ipsis disposuerit prædecessor, & à nobis siue auctoritate nostra promouendis impendendi apud sedem ipsam, vel etiam vbicunque aut quouis alio modo canonicè vacare apud sedẽ intelligimus prælibatã. Episcopales insuper vel alias dignitates, ecclesias, monasteria, & alia prædicta fratrum nostrorum sanctæ Roma. ecclesiæ cardinalium apud dictam sedem per eorũ obitum vacare censemus, siue inibi siue alibi vbicunque ipsos migrare contigerit de hac luce. Et hoc idẽ in dignitatibus & beneficiis quibuslibet (vt de aliis præmittitur officialium nostrorũ, videlicet vicecãcellarij, eiusdem ecclesiæ camerarij, notariorum, auditoris contradictarum, correctorum, scriptorum literarum, ac pœnitentiariorum nostrorum, necnon abbreuiatorum curiæ Romanæ locum sibi volumus vẽdicare. Rursus huius nostrę reseruationis edictũ ad dignitates & alia iam dicta capellanorum nostrorũ cõmensalium & quorumlibet aliorum ratione officij, vel ex causa legitima in dicta curia morantium, quando à nobis pro nostris & ciusdẽ sedis negotiis prosequendis de ipsa curia quocunque modo præmissi vel aliqui eorũ transmissi aut legati vel nuntij fuerint, & eos vbilibet ante ipsorum ad præfatam curiam reditũ (durante legatione seu prosecutione ipsorum negotiorum) rebus eximi contigerit ab humanis, duximus extendendum. Etidipsum etiam esse volumus in huiusmodi capellanis cõmensalibus, etiam si (vt præmittitur) nunc transmissi fuerint vbicunque, & ipsos rebus eximi contigerit ab humanis. Cæterum edictum ipsum trahimus ad sedes, monasteria, & alia supradicta, quæ viuente adhuc dicto Cle. prædecessore nostro vsque ad eius obitum, nisi de ipsis per eum fuerit ordinatum, & deinde vsque ad datũ præsentium apud sedem vacauerint eandẽ illaque vacare decernimus apud ipsam, dũmodo in eis ius in reli cet ad rem non sit aliquibus acquisitũ. Decernentes extunc irritum & inane si secus in prædictis & singulis eorum scienter vel ignoranter per quẽcun que seu quoscunque apostolica vel alia quauis auctoritate attentatum fuerit, vel cõtigerit in posterũ attentari. Non obstantibus pię memorię Greg. x. ac Bonifac. viij. & aliorum Romanorum pontificum prædecessorum nostrorũ constitutionibus super hoc editis, quatenus edicto essent & sunt cõtrariæ memorato. Cæteris in ipsis cõstitutionibus contentis in suo robore duraturis.

Beneficia multis modis vacare possunt.

Cardinales dicitur fratres papæ.

Pensiones[a] insuper annuas ab episcopis & eorũ superioribus aliisque prelatis inferioribus, necnõ quibuscunque capellanis, cõuentib⁹, collegiis, vel singularibus personis factas & faciendas personaliter aliquibus ex eisdem cardinalibus, seu quibusuis aliis ex prænominatis personis, & pensiones præterea seu assignationes quãtiratum quarumlibet super certis prouinciis, diœcesibus, ecclesiis, monasteriis, vel aliis ecclesiasticis locis aut ordinibus, etiã à quibusuis prędecessoribus nostris Romanis põtificibus factas præmissis personis, siue alicui earundẽ, vel monasteria, prioratus, administrationes quaslibet, beneficia regularia vel alia quælibet quocũq; nomine censeantur, non cõsueta ab olim clericis secularibus assignari, huiusmodi personis vel alicui earundẽ collata siue cõcessa in cõmendã vel alio quouis titulo ab eisde prædecessorib⁹, seu aliis episcopis vel superioribus prælatis, capitulis, aut cõuentibus, vel collegiis sub edicto prædicto nolumus aliquatenus cõprehendi quo minus eis cedentibus vel decedentibus, siue illa quouis alio modo dimittentibus, monasteria ipsa, prioratus, administrationes, beneficia, ac loca huiusmodi ad ecclesias & monasteria, siue alia loca religiosa vel alia ecclesiastica, eorumque prelatos siue personas ad quas antea eorũ dispositio pertinebat, seu quibus immediatè subesse noscuntur, liberè reuertantur, nisi eis quid canonicum obstiterit, vel de ipsis aliter duxerimus disponendum.

DE AVCTORITATE ET VSV PALLII.
Ioannis xxij.

Pallii traditio per obiectum crimen vel defectus retardari non debet, nisi obiciens præmisso iuramento de obiectis promptam fidem faciat. Et quid sit promptam fidem facere, declarat.

CAPITVLVM VNICVM.

Malitiis hominum est obuiandum.

MAlitiis hominum quæ sæpe circa impediendã pallij dationẽ cõmittuntur, volentes salubriter obuiare, hac in perpetuũ valitura cõstitutione sancimus, vt deinceps per obiectũ cuiusuis criminis seu defectus traditio pallij facienda his qui ad metropolitanarum ecclesiarum seu aliarum regimen assumuntur, non impediatur in aliquo nec retardetur, nisi obijcientes firment corporali prestito iuramẽto se id malitiosè non agere, sed obiecta vera esse se credere, ac de obiectis offerant facere promptã fidẽ, & nihilo minus ad pœnam talionis seu extraordinariam se obligent arbitrio præsidẽtis. Promptam verò fidem intelligimus in hoc casu, si intra bimestris temporis spatium numerandũ à die collationis in antea, probauerint legitimè quod opponunt. Quod si nõ fecerint, eorũ obiectibus nequaquam obstantibus ad ipsius traditionẽ pallij procedatur. Per traditionem autem huiusmodi, viæ accusationis, denuntiationis, vel inquisitionis, nullum volumus præiudicium generari.

Fidem prętiã facere.

DE OFFICIO CVSTODIS.
Ioannes xxij.

In religiosorum mendicantiũ conuentibus plures campanæ esse non possunt sine speciali papæ licentia, plures autẽ cãpanulas in refectorio, capitulo & alibi, licẽt possunt ipsi religiosi mendicantes habere. h. d. Et est extrauagans notabilis: & quia pulsare campanæ est custodis officium, vt patet eod. titu. cap. 1. in anti. ideo hic non ab re collocata est.

CAPITVLVM VNICVM.

QVia cunctos orthodoxę fidei professores, & viros præsertim ecclesiasticos sic hortamur adinuicẽ & quo ad alios etiã conuersari, quòd ex ipsorum gestis nullius offendatur iustitia, nec cuiquam scandali materia præparetur: Aduertentes quòd eo quòd nonnulli mendicantium professores in nonnullis suis conuentibus plures campanas obtinent, & in posterum satagunt obtinere: cathedrales ac ecclesiæ aliæ iuæ queruntur propterea iustitiæ detrahi, & exinde ciuitatibus locorum

Ius in re potius est quàm ius ad rem.

a *Campanam.* Nota campanæ vsum ad multa valere, vt patet in his versibus in quibus de se ipsa loqui campana inducitur. Laudo Deum verum, plebem voco, congrego clerum, Defunctos ploro, pestem fugo, festa decoro.

Hæc extrauagans habetur inter. xx. Ioann. xxij. sub ti. de concef. præben. cũ glo. domini Zenzelini.

Pacis author sine pace non bene colitur.

EDes *apostolica.* Hęc potest intitulari sub tit. de rescrip. vel offic. deleg. vel sub tit. de concef. præben. & ecclesia non va. vel de parochiis. Et diuiditur in quatuor partes. In prima præfatio præmittitur. In secũda factum inseritur. In tertia cõstitutio editur. In quarta ad ipsum addit ur. Secunda, Sanè. Tertia, Nos amouere. Quarta, idem &c. Huiusmodi constitutionis duplex est ratio. Prima, vt alteri per alterũ iniqua cõditio nõ afferatur: nec quis cũ alterius locupletetur iactura: vt res trãseat cum onere suo. & sic hæc sumpta est ex ratione illorum iuriũ ſ. de pœnis, suã. de reſcri. eã te. & ca. ſi eo tempore. lib. vj. de præben. dilectus.

b *Sedes.* simile. ſ. de reſcrip. ſedes.

Veritate fortius est nihil.

c *Veritatem.* hęc fortior res de mũdo est, secũdum Esdrã: quæ valet & inualescit in æternũ, & viuit & obtinet in secula seculorũ. viij. dist. consuetudo. & merito, cũ veritas sit Deus. ea. dist. ſi consuetudinem. hanc causam nescíũt aliqui prælati nostri temporis, qui volentes plus placere hominibus quã Deo, infinita fine cõplemento promittunt. vnde hanc ignorant: & ideo interrogãr cum Pilato: quid est veritas? Ioan. xviij. ca. in ſi.

Lucem odit qui malè agit.

d *Lucem amant.* bene agentes hanc diligunt: sed contrarium eius peruersũ. ſ. de offi. dele. consulunt. de hæret. cùm ex iniuncto. C. de episc. & eleri. conuenticula. de pœ. dist. j. item vt Christus.

e *Nodosa.* id est, intricatæ. ſ. de verbo. figni. cùm olim.

f *Ambiguitatis.* de triplici ambiguitate, scilicet iuris & facti & personæ, dic vt xxxiij. dist. habuisse. in glos.

g *Inuolucrum.* id est inuolutionem.

h *Illamque.* versiculus.

i *Intendit.* bene dicit, intendit. quia extra intentionem suã frequenter facit papa: vt ſ. vt ec. benefi. vt nostrũ. tamen non tenet quod contra intentionem eius fit, dum tamen de hoc cõstet. vt. ſ. de reſcrip. super literis. in fi. &. c. cum dilecta.

k *De illo.* scilicet ordinationibus.

l *Detrimentum.* non debet enim aliquis cũ alterius iactura ditari. ſ. de pœ. duã. nec ridere de fletibus aliorũ. ſ. de priui. petitis. hoc est pro personis & ecclesiis quarum bona occupata sunt in toto vel in parte pro istis nouis ecclesiis, seu in collegiis de nouo per istũ papam creatis, vt fiat eis aliqua recompensatio: ne ab ipsis sic miseris ex toto, exceptum sit præmiũ gaudiorum cõtra legẽ. C. lib. xij. in fi. ipsius libri: quæ recompensatio debet fieri vt sit. ſ. de maio. & obe. cũ inferior. Quid ergo faciẽt archidiaconi ecclesię Tolosanæ, qui omnes procurationes & ferè omnia iura archidiaconatuum suorum habent hodie in aliis ciuitatibus & diœcesibus ab ea diuisis: nunquid ipsi vel potius archidiaconi qui de nouo creati sunt in illis nouis ciuitatibus, iura archidiaconalia in illis diœcesibus exercebunt? Item quid faciet abbas Cluniacen. de prioratu sancti Flori: qui episcopatus factus est nulla

A emenda facta monachis, vel de similibus? Itẽ quid faciẽt plures clerici qui asserunt se ex hoc suis beneficiis aliàs adeptis canonicè, priuatos? Itẽ quid erit de episcopo Pictauensi & Albienensi, seu similibus qui multa de mensa tã de emolumẽto sigillorũ quàm de aliis amiserũt: nũquid istis & similibus ad detrimentum poterit reputari? Nõ videtur cũ totius ecclesiæ vniuersalis, quæ est vnica, & bonorũ eiusdem plenaria dispositio, pa pæ esse noscatur: vt ſ. de præb. licet. li. vj. de excess. prælato. ſi quis. conci. Viennen. §. verum. & ideo ipse nedũ potuit, imò debuit nedũ imminente multiplicatione populi: de quo j. proxi. augmẽtare operarios, & sedes ipsis congruas collocare, ac de hiis pẽdiis sufficiẽtibus ministrare. ar. xxj. dist. in nouo. ſ. de offic. ordi. quoniã. etiã cũ detrimento aliorum: vt sic minor vtilitas cedat maiori, & priuata cõmunic. ſ. de postulat. prælat. bonæ. j. vij. q. j. fient. ſ. de ma. & obe. cũ inferior. Nunquid ergo archidiaconus ecclesiæ Tolosanæ erit oculus episcopi Lombatien. & in ordinationibus clericorũ: & in aliis in quib⁹ tenetur archidiaconꝰ alsistere suo episcopo vt ſ. de offic. archi. ad hæc. & de scrutinio. capi. j. ipse aderit sibi: quia facti & de facto est. ei superfedeo quo ad præsens.

m *Sanè.* secũda pars:

n *Augmentum.* hæc est causa prima. ad hæc enim tenentur principaliter nedum ecclesiasticæ personæ & bona ipsarum, immo etiam quilibet Christianus: vt xxj. distin. §. j. de constit. ex parte. de cele. miſ. graui. concil. Vienen. Et hæc causa excusat coitum coniugalem à quolibet peccato etiam veniali: ſi intentione scilicet habendæ prolis, quæ diuino cultui applicetur in baptiſimo, fiat coniunctio: vt legitur & not. xxxiij. q. iiij. vir cum propria, licet Hugo ibi contra.

o *Et ad salutem.* ecce secundum. huic enim saluti per quã necessarium est pabulum Dei: vt ſ. de offi. or. inter cætera. & ipso multiplicato debuerunt prædicatores & ministri plures

D poni: vt xxj. dist. in nouo. in ſi.

p *Multiplicarat.* ista multiplicatio est sufficiens causa erigendi nouos episcopatus: dum tã solennibus & frequentioribus locis fiant, ne vileſcat episcopalis dignitas: vt xvj. q. j. præcipimus. ſ. de priuile. cap. j. lxxx. distin. episcopi.

q *Singulorum vultus.* debet enim bonus pastor cognoscere vultũ cuiuslibet pecoris sui: vt legitur Eccl. xxxij. c. vnde hoc sumptum fuit. Hæc enim est vna ratio quã allegãt curati cõtra prædicatores & minores: quòd etiã semel ad minus in anno quilibet parochianus habeat suo rectori proprio confiteri omnia peccata sua: licet etiã sit eis cõfessus. Secunda est necessitas illius canonis, omnis. ſ. de pœn. & re. quæ non est sublata propter voluntariam constitutionem super cathedram vbi plene de hoc dixi. Sed ad hoc potest responderi quòd licet papa ordinauerit in dicto concilio, omnis. semel in anno confitendum esse proprio sacerdoti: non tamen alligauit potestatem suorum successorum quin possint surrogare vel adiungere socios & dare coadiutores ipsis sacerdotibus in illo casu, qui simili potestate vterentur in huiusmodi cum illis, quod & fecerunt, scilicet fratres in alio concilio scilicet Viennen. & sic cùm ambo concilia sint eiusdem authoritatis

Confessio facta religioso nõ est de necessitate iterũ faciẽda proprio curato.

Universidad de Deusto
Biblioteca

meritò per posterius primò derogatum est:licet de ipso non faciat mentionem:& sic necessitas quæ inerat confitẽdi vni, scilicet proprio sacerdoti, vt in.c.omnis.dilatata est & ampliata ad plures:vt in ca.super hoc.dico per iura.ſ.de consti.licet lib.vj.de offi.dele.super quæstionum.in prin.50.dist.domino sancto.ſ.de electi.innotuit.de præb.dudũ li.vj.Et sic cũ habeant plures odio superhoc quo ad confessionem suos curatos: meritò illis plus expedit ostẽdere fratribus quã sacerdotibus vultũ suũ: qui licet eadem potestate fungantur cum aliis,tamen scientia& discretione aliis præferuntur: sicut sunt fratres in quibus vt plurimum plusquàm in rectoribus scientiæ clauis viget: & sic plꝰ proficiẽt quàm alij in vultus inspectione. argum.xx.dist.per totum.ſ.de æta.& quali.cum sit ars.de renun.nisi.§.pro defectu. Sed nunquid illi qui confessi sunt proprio episcopo vel archipresbytero:vel illi de quo per pœnitentiarios papæ dictum est in literis suis quòd possint ad triennium sibi eligere confessorẽ idoneum, necessario teneantur semel in anno cõfiteri proprio sacerdoti? Videtur quòd sic per supradictam rationem per rectores contra fratres superius allegatam. Contrarium tamẽ sit quotidie.id est, non curant confiteri suis sacerdotibus ex quo alteri de istis sunt semel confessi.

Curati vt plurimũ nõ sunt ita literati vt religiosi.

a *Alias partes*.id est alia diuersa onera quę incumbunt bono pastori circa sui gregis vigilias exercẽdas.ſ.de offic.ordi.inter cætera.de censi.cũ apostolus.& sequentibus ca.xvj.q.j. prædicatorum.

b *Plures*.& sic plus cõtinet vltra duo:nec duorũ numero est contentum.simile.ff.de opt.lega.l.j.quod est contra iura.ſ.de reg.iur.pluralis.& de prębẽtis cui.in fi.lib.vj.quãdoque tamen ad vnũ restringitur,vt.ſ.de priui.vt priuilegia.in fi.Dic hoc debere intelligi secundum præcedentia & subsequentia iuxta materiam in qua ponuntur:cũ secundum illã exquiruntur sermones.xlv.dist.disciplina.ſ.de cle.ex.mi.latores.vnde frequenter talia ampliãtur & restringũtur propter fraudes& odia:& proter absurditates quę inde sequerentur:vt in d.l.& cap.vt priuilegia.de hoc etiam dicit in extrauag.execrabilis.

c *Diœceſes*,i.territoriũ.ij.quæſt.v.§.ad hoc.debet enim quęliber diœcesis habere suos limites certos & proprios: & tales ex quo indubitata fide certi sunt constituti, præscribi nõ possunt:nec ea quæ ipsis adhærent, ne confundantur ipsi limites,vt supra de parochiis.super eod.xvj.q.iiij. quicunque. cum multis ibi positis.

Diœceſis fines nõ præſcribuntur.

d *Ereximus*.sic not quòd papa de vna diœcesi potest facere diuisas & diuersas:sic Imperator diuidit prouincias. ff.de offi.assef.si eadẽ. tamen propter diuisionẽ imperatoris nõ erũt plures metropoles apud ecclesiam: cũ non debeat cõmutari ad mobilitatẽ necessitatum mundanarũ.x.dist lege.Sed quid erit si interfit imperatoris vel alterius principis seu personæ secularis (puta quia sunt patroni seu defensores) non mutari statũ talium ecclesiarũ seu ciuitatum vel diœcesum:nunquid poterũt se opponere cũ effectu? Et videtur quòd sic: quia nihil cũ scandalo vel dãno alicui* est faciẽdum seu attẽtandum supra.de præscri.nihil.& supra.eo.c.in prin.vnde dictum est, nisi ipse ex hoc ius patronatus & alia commoda sine culpa amittat:cũ iura imperialia etiã in bonis ecclesiasticorũ semper remanserint salua.xj.q.j.si tributũ.cum se.In contrarium videtur quòd propter maius bonũ quis iure suo priuatur: & etiam sine culpa punitur.xxij.dist. de Constantinopolitana.ſ. de elec.sacrosancta de postula.prælat. bonæ.j. in ipsa etenim fundatione hoc euenire posse prospicere debuerunt, & sibi cauere.argu.ff.loca.si quis domum.§.j. xxiij.dist. in nomine domini.quod credo verius:ita tamẽ quòd fiat cum omni minori præiudicio eorum quo poterit.

e *Limitatas*.diœceses,id est limitata territoria. nam limes dicitur finis. Vnde versus,

Limes erat positus &c.ſ.de verbo.signifi.forus.

f *Verum*. versiculus.

g *Tunc*.i.tempore datæ earum:& sic tempus datæ respicitur in talibus:vt supra.de rescrip.eam te.& c.si eo tempore. li.vj.

h *Mandanda*.quasi dicat,de iis literis quæ iam mandatę sunt executioni qualitercunque, ex quo ius acquisitum est in re, non intromittimus nos: cũ præsens constitutio futura dun-

A taxat respiciat:vt supra. de constitut.quoniam. Vel die quòd imò respicit præterita:vt patet j.super verbo declaramus.

i *Nos amouere*. tertia pars.

k *Scrupulum*.id est molestiã,solicitudinẽ,vel anxietatem animi.Et dicitur à scrupo qui est lapis modicus,qui sicut frequẽter lædit pedem, sic scrupulus animũ nescientem soluere difficiles quæstiones: secundũ Aug. Et sic nota quòd ignorãtia ex qua quis redditur dubij*,affligit hominem & molestat. argu. xx. dist. si decreta. xvj. q.j. §.j.

Ignorantia affligit.

l *Posset*. & sic expedit in talibus ante tẽpus occurrere & prouidere ea quæ euenire possunt.C. in quibus cau.l. vlti.in fi.ff. loca.si quis domum.§.j. & hæc est prouisio sibi aduersus futurum periculum præcauere: vt supra de procura.cap.j.in fi.

B apostolicas' obtinuerunt literas super beneficiis ecclesiasticis in ipsis tunc g integris diœcesibus vacaturis:quarum nonnullæ restant adhuc executioni mandandæ h: Nos amouere i volentes cuiusuis dubitationis scrupulũ k,qui circa executionẽ gratiarũ super huiusmodi beneficiis concessarum posset l forsan incidere, considerantes attentius qꝰ ordinationem m seu diuisionem nostrã prędictam ius ad rem n expectantibus dicta benefi-

C cia ante[a] competens ex ratione immuntari [b] non debet, quin adeò efficax in diuisis diœcesibus maneat sicut in ipsis quondam integris c:authoritate præsentiũ declaramus, qꝰ omnes & singulæ gratię super beneficiis vacaturis ante diuisionem huiusmodi in ipsis quondam integris diœcesib[d] à nobis vel prædictis prędecessoribus nostris personis quibuscunque concessæ, tam in ipsis nunc diuisis quàm in aliis diœcesibus decisis ab illis, eisdem modo & forma possint suo ordine [d] per executores [e] demandatos

D bi qui gratiam.de concess.præben.authoritate.li.vj.quod est verũ, nisi propter defectum vel crimen primi impetrantis seu negligentiam,vel authoritatis posterioritatẽ vel anticipationẽ tempora ordo debitus subuertatur:vt supra.præb.si clericus.in fi.& cap.hi qui.de rescrip.duobus.lib.vj.

e *Executores*.executor est is qui gratiam à principe factã vel iussam fieri,ad effectum deducit.Et dicitur de exequor,quasi excessiuè,id est,viriliter exequi. Tertiò, si quæras quot sint genera:duo.nam qui iam dantur ad prouidendum, quidam ad compellendum:vt legitur & not. supra de rescript.abbatem.& de concessio.præbend.si capitulo.&.ca.si soli.libr.vj. & talis dicitur habere literas authoritatis. quandoque dicitur quis habere literas facultatis:vt quando datur potestas ordinario, quòd aliquem possit recipere: vt supra. de rescrip. eum aliquibus. & d.c.si soli. Quartò, quem ordinem habeat iste executor seruare? Dic quòd (dum tamen non excedat fines mandati, nec nimis festinet) sine aliqua alia causæ cognitione, etiam summariè potest in executione prouisionis vel compulsionis procedere: cùm sit verus executor: & ideo quotidie tales executores suos processus faciunt in absentia partium & eis non vocatis vbicũque & quomodocunque eis placet: vt ſ.de re iudi. decætero. & capi. quod ad consultationem. in fi. tamen si aliqua proponuntur non ad

Executores sunt duplices.

E recusandum personam eius, cùm hoc fieri non possit: vt ſ. de app. nouit. sed ad probandum rescriptum surreptitium vel falsum : bene potest admittere & cognoscere si voluerit: vt ſ.de offi.deleg. pastoralis. §. quia verò, vel suo superiori intimare;vt in d.c.decætero.poterit tamen procedere executor ad prouidendũ & prouidere si voluerit,nõ obstãte cõtradictione alicui*,appellatione seu proposita exceptione: quia ex hoc quòd admittit exceptionẽ probabilẽ,nõ poterit appellari:nisi aliàs constaret de veritate: licet aliud sit in iudice.ſ. de app.interposita.in prin.arg.ſ.de app.nouit Quod sic probo,pari vel maiori potestate cõfert papa per se vel alium beneficia vacantia totius mundi,quàm ordinarius illa sue diœcesis:vt supra de præbẽ. licet.& c.hi qui.lib.vj.sed ordinarius propter aliquam contradictionẽ seu appellationẽ non omittet conferre beneficium si quod vacat:cum sine causæ cognitione non debeat spoliari sua quasi possessione in qua est cõ-

Beneficii collatio nõ impeditur per appellationem.

F ferendi sua beneficia:vr supra.de elect.cùm inter canonicos. de sup.neg.præla.ca.fi.de in integ.resti.ca.j.supra.de iure pa. cõsultationibus.multominus executor.arg.d.c.hi qui.In extraiudicialibus autem appellatio seu partialis contradictio non impediũt alicui possessionẽ vel quasi in qua est:nec attẽtata post se reuocare faciunt donec prius de veritate constet: vt d.ca.cùm inter.& supra.de app.bonę.per Inno.hoc fallit in casu illius c.supra.de accu.accedens.& in casibus aliis qui no. ſ.de re iudi. quod ad consultationem.in glos. & per Inno.& Hosti. Si tamen cõstet qꝰ exceptio proposita coram eo fuerit probata vera & legitima: reuocabitur quod per ipsum factũ fuerit,si ex hoc fuerit appellatũ:vt in ca.cũ inter. non tamen reuocabitur ex hoc tantũ,quia non fuit admissa quantũcunque esset de se probabilis,nisi probata fuerit prius vera:& sic non vendicat sibi locũ in executore principũ illius ca.supra de appel.interposita.in princ.vt supra.dixi. Sed nunquid iste executor habebit expectare cassationẽ collationis factæ per aliũ executorem,seu ordinarium de illo beneficio, de quo suo impetranti prouidere intendit? Non credo dubiũ quòd non:dum tamen executor tẽpore primę collationis ius trãferendi haberet: per ea quæ supra.dixi. Et idẽ de electione,si duæ fiant vno contextu:vt supra.de elec. congregato.si autẽ ex interuallo : distingue, quia aut prima est nulla vel annullanda.vnde si est nulla,& causa nullitatis est notoria,tunc potest fieri secunda,prima non cassata.ſ.de elec.auditis.in aliis omnibus nõ:vt supra.de elec.considerauerimus.& dic vt ibi per Innoc.& Hosti.& per Compost.ſ.de rescript.capitulum.

Electio secũda an fieri possit prę mandũ cassata.

Item si

Genesi.de renun.c.ij. Nec decre.statutũ supra.de rescri.dicit prębendarũ sed canonicũ tantùm.Quid si ego sic exepectãs, cum vacaret in altera diœcesi quædã ecclesia, feci mihi prouideri de ea:deinde mota lite super ipsa contra me, in limine possessionis adipiscendę acceptẽ secundã in alia diœcesi,super qua modo eodem lite mota, faciã mihi in tertia diœcesi de tertia prouideri:& sic facio de pluribus:nũquid possum? Vidi de quodã qui decẽ prębẽdas in ecclesia beatæ Mariæ Pictauis fecit sibi isto modo prouideri:vbi est statutũ qꝰ fructus prębẽdæ litigiosæ nũquam assignãtur alicui, sed per capitulum obtinenti sententialem victoriã reseruantur:quod statutum satis innititur æquitati illius ca.ſ.de sequestra.ad compescendas. in fi. conci. Viennen.nunquid ergo talis multiplicatio & narratio potest tolerari de iure? Videtur quòd non:per ea quę not. Innoc.ſ.de rescrip.in nostra.vbi dicit qꝰ si pendente quæstione super ecclesia curata cuius possessionem non habet accipiat possessionem secundæ similem curam habentis,hoc ipso videtur renuntiare liti motæ super ecclesia prima. & est ratio: quia aut recipiendo secundam intendebat renũtiare. & tunc habetur propositum:aut non intendebat renuntiare, sed intendebat si obtineret in causa primæ dimittere secundam & accipere primam : & sic videtur ipsam secundam recipere ad tempus sub cõditione:quod totum reprobatur in beneficiis ecclesiasticis quæ debent esse perpetua.nec cadit in ipsis cõditio:quia in ea vocatione &c.lxx.di.c.ij.ſ.de elec.in electionibus.lib.vj.j.q.ij.quam pio.quæ procedunt vt credo vbi secundam cum protestatione recipit,vel aliàs constat de intentione eius per quam non intendit renuntiare primæ vel liti eius.aliàs simpliciter admittendo possessionẽ secundæ non litigiosæ,primæ eoipso renuntiat: vt ſ.de præben. de multa. in casu verò nostro quem posui ſ.credo contrariũ:scilicet qꝰ semper possim mihi facere prouideri de omnibus quotquot vacabunt cũ protestatione si nõ habeã ius in iam receptis: &

Conditio quæ de iure nesſ nõ facit rẽ conditionalem.

G in illis quæ nunc recipio ius mihi cõpetat, & non aliàs : quia tales cõditiones quæ de iure insunt non faciunt rẽ conditionalem,quãuis exprimantur:vt ſ.de electi.significasti.cum ibi no.xvij.q.ij.Eleutherius.recipiendo tamẽ corporalẽ & pacificam possessionem vnius omnibus aliis & litibus super eis motis renuntio. & sic intelligitur Inno.ſ. sed ante pacificam possessionem secus:vt ſ.de elec.cõmissa.lib.vj. & in hoc fatis cõcordant ea quæ no.Host.in d.c.in nostra.Sed quid si impetrãs qui fecit sibi de ecclesia certa prouideri,inuenerit quæstionẽ super illa ecclesia inter duos motã:vel inter ordinariũ & aliũ impetrantem,& sic litigiosam:quod tamen ignorabat & aliũ impetrantem,& sic litigiosam:quod tamen ignorabat tẽpore suæ prouisionis: nunquid hoc declarato per suũ executorẽ poterit illa dimissa de alia sibi facere prouideri,hoc solo,quia litigiosè cœpit:per ca.ſ.vt lit.pen.si hi contra.lib.vj. Ité nunquid valebit declaratio primi executoris non vocatis ordinariis aliarũ ecclesiarum,vel cæteris impetrãtibus quos hic tãgere videtur:Hoc vidi de facto.Et videtur qꝰ executor posset errorẽ suũ corrigere vbi errauit in facto: secundũ Inno.& Host.& etiã vbi in iure, secundum Hostien. pront not. per eos.ſ.de renun.c.j.de offi.deleg.in literis. de resci.cũ in multis.in fi.lib.vj. Et qꝰ propter litẽ nõ possit dimitti videtur quia nõ agebatur de dominio ecclesiæ:cũ nõ sit apud aliquẽ. H dominio,ad hoc qꝰ res litigiosa dicatur. C.de liti.authen. liti giosa. Dic cõtra per.c.si hi contra.Nec obstat dictus §.sacrę. quia intelligitur nullius,scilicet personæ secularis: sed ecclesiasticæ bene.sic not.Inno.ſ.de eo qui mit.in possessionem.j.videtur qꝰ si in illa de qua est sibi prouisum,impetrãs habebat ius:licet nõ possit habere possessionẽ facti:vlterius nõ poterit sibi de alia prouideri. aliàs sequeretur qꝰ ex vna gratia posset duo vel plura beneficia consequi,de quo per Innoc.ſ.de offi. deleg.in literis.Sed quid si litigiũ erat tãtum super possessione? Idẽ crederem per ca.si hi contra. quod indistinctè loquitur: maximè cũ de matrimonio carnali vel spirituali nõ possit ita simpliciter agi possessorio, quin aliquid de proprietate habeat immiscerii: vt legitur & not.ſ.de resti.spo.ex transmissa. De declaratione executoris dicetur.j.

Ecclesia dominiũ apud personas ecclesiasticas sacrum est.

Filius vitulę te patre est dominus.

a *Ante*. id est à tempore datæ:vt ſ.de rescrip.eam te.& ca.si eo tempore.lib.vj.

b *Immutari*. & sic non debent dãnis cõmendari præterita.ſ. de cõstit.cognoscẽtes.Vnde est hic ar.qꝰ per constitutionem principis quantũcunque publicè vel solẽniter editã, etiam licet omnes de mũdo nõ obstantias cõtineat:nõ tolluntur spe-

Cõstitutio principis cũ

Canonicus creatus per papã in ecclesia cathedrali, an possit in ea circa dele gari.

Tinens omnes nõ obstantias de mundo omnino tollat priuilegia, statuta, vel consuetudines.

Nõ obstantiarum clausula.

b *Nõ obstantiarum clausula*. Nota.quòd nõ obstantiæ tollunt priuilegia,statuta,vel cõsuetudines:quæ nõ obstantiæ tantũ tẽdunt ad tollendã surreptionẽ,nõ ad talia iura specialia periméda.quod est verũ nisi nominatim specialiter & expresè talia per ipsam tollantur.ſ.de rescrip.cùm ordinẽ.ſ.de elec.quia sæpe. lib.vj. De hoc dixi plenè de sepulti. super cathedram.in fi.

c *Integris*. Not.ius dominorum non debere diminui propter diuisiones quas emphyteutæ inter se faciunt vel vasalli. de quo dicetur j.in fin.

d *Suo ordine*. id est qui prius impetrauerit, prꝰ obtineat.ſ.de rescri.capitulũ. &.c.ti

Universidad de Deusto
Biblioteca

Item si vellit prouidere impetranti de beneficio quod vacat de iure,non tamen de facto quod potest,tunc debet premittere cognitionem saltem summariam, & vocare possidentem: & si inueniat ipsum non habere ius , nō ferat sententiam:sed coger detentorem de facto dimittere, sicut de facto tenebat, & resignare possessionem facti, & post exequatur mandatum:aliàs si istum ordiné in hoc omitteret, cassaretur eius processus:de quo per Innocen.ſ.de concelsio. præben.proposuit.super verbo, executorem. facit suprà de præbend.licet episcopus, lib. vj. Ex quibus soluta videtur quæstio facta.ſ.eod.super verbo,ius ad rem .scilicet quòd executor talis in corrigendo errorem suum,& sic prouidendo de secundo declarato primo quòd prouisio facta per eum prius non tenuit,vel etiam declarato prius tale beneficium posse cadere sub gratia in qua datus est executor, non habebit necessariò partes vocare. nec aliàs iuris ordinem obseruare: debuit tamen audire partes, si aliqua rationabilia proposuerunt contra ipsum:vt superius dictum est.

Executionis officium quibus personæ possit commutari.

Quintò quæro quæ personæ poterunt deputari executores? planum est quòd illæ quæ possunt constitui delegati, de quibus supra de rescript. statutum.libr.vj. & etiam rectores simplicium beneficiorum: & clerici in minoribus beneficiis constituti : sicut fit quotidie in talibus executoribus gratiarum & sententiarum , in quibus non vendicat sibi locum.d. decreta. statutum. vt ibi notatur . Non tamen credo quòd laicus vel bigami,seu aliàs carentes priuilegio clericalis possint esse executores:vt suprà de iudic. decernimus.de arbitr. contingit.xcvj. distinct. bene quidem.lxxix. distin.indicatum.licet sit argum.contra suprà de procurat.non indiscrete. lib.vj.nec religiosi sine licentia suorum prælatorum:vt suprà de testa.religiosus.lib.vj.& de procura.religiosus.concil.Vienn.ſi.de re iudica.cum Ioan.& Andr.id est,à iure &c. nisi cum distinctione illius cap.de referip.& ſi principalis.Contrarium videtur per illud cap. nam ex quo vicecancellarius ipsum talem instituit personam eius quantum ad hoc emancipare videtur à potestate sui prælati. & sic intelligitur illud cap suprà de priuileg. cùm olim.ij. scilicet quòd non requiritur certa scientia papę secundum quod aliqui intelligebant illud cap.cùm olim. Nam non potest negari quin prior conuentualis, licet religiosus , possit sine certa scientia papæ iudex constitui delegatus: & tamen non est dubiū quin sit sub potestate sui abbatis & imperio : sicut sunt cæteri simplices religiosi:vt suprà de statu regu.cum ad monasterium.§.tales. & suprà de sup.neglige.prælato. quia regulares.§.penulti. Non obstant dicta cap.religiosus.& religiosus.quia aliud potest princeps, vel ille qui specialiter super hoc gerit vices eius, fauore rei priuatæ maximè : quòd non posset priuatus. arg.xvij.quæst.iiij.§.quod autem.Teneas quod voluerit.Sed pone quod requiratur licentia proprij prælati , sicut in illo capit. religiosus. nunquid oportet quòd præcedat ipsa licentia constitutionem procuratorij vel executoris: vel habebit in ipso actu interuenire, seu sufficit quòd subsequatur? Et videtur quòd habeat præcedere , cùm oporteat petere & obtinere, vt dicit illud capit. de testament. religiosus.ff. de acquiren. hæret. si quis. §.iussum . vbi habet iussus præcedere. Vel dic quòd videtur quòd habeat concurrere cum constitutione. argumen.institut.de auctor. tut.§. tutor.& ff. eod.l. obligari.suprà de reb. eccleſi.non alienan. dudum.libr.vj. vbi de hoc per Innocent.xij.quæstio.ij. sine exceptione. immò videtur quòd sufficiat subsequi : vt suprà de pac. quoties. de iis quæ ſi. à prælat. cùm nos iam pridem. vbi de hoc. Credo ad hoc quòd posset constitui per quemcunque , non sit necesse tunc licentiam esse petitam, nec obtentam: quia in hoc nihil agit ipse religiosus: nec persona eius est penitus inepta vel infecta seu inhabilis de iure naturali ad talia suscipienda: immo bene est susceptiua de iure naturali talium , sicut electionum , & similium . suprà de electione , quàm sit ecclesiis. libr.vj. licet de iure positiuo sit inepta, sicut dicimus de milite.ff. de procura.filiusfamilias.§. veterani. vnde non constitutio , sed susceptio & exercitium procuratorij sine licentia prohibetur : vt patet in d.c.de procurat. religiosus. nec deputare tales executores est prohibitum , etiam sine licentia: sed quòd sic deputati possint suscipere vel exequi officium eis deputatum sine licentia , hoc bene prohibetur : vt in cap. religiosus.de testament. si autem ipse sine licentia substituerit aliquem suscipiendo procuratorium , vel aliquid aliud fecerit: hoc non poterit per subsequentem licentiam ratificari , cum ab initio non tenuerit. suprà de regulis iuris , non firmatur. libr.vj. Sic dicimus de seruo & monacho : qui licet possint institui hæredes per quemcunque , non tamen præstare consensum , nisi prius iussi fuerint : vt in d.l.obligari. Non obstant iura in contrarium allegata: quia loquuntur de illis casibus qui requirunt deliberationem & tractatum auctorizantium in limine ipsius actus: sicut est in alienationibus minorum vel rerum ecclesiasticarum, & similibus Item & quia aliud est licentia de qua hic loquimur : & aliud auctoritas , de qua loquuntur dicta iura suprà allegata. Sed cum tales executores gratiarum admittendo rationabiles exceptiones propositas contra rescripta seu gratias , & cognoscendo de ipsis quasi iudices causæ essent : & iurisdictionem contentiosam habere incipiant : quod possunt iuxta.§.suprà de offic. deleg. pastoralis.§. præterea. vbi de hoc in glossa, nunquid hoc poterunt quamuis sint rectores simplices clerici : & sic alij ab ipsis quos ordinat. d. decretalis , statutum. lib.vj. suprà de rescriptis. & nunquid etiam citare poterunt , & pro tribunali sedere : vel aliis committere quantum ad hoc extra ciuitatem & diœcesim in quibus sunt deputati , contra decretalem prædictam? Quotidie hoc faciunt : sed quo iure , non video : nisi quia frequenter licet accessorię , quod principaliter non liceret: sicut video de ecclesia curata annexa præbendæ , quam etiam multiplicatam licet alicui citra sacerdotium & residentiam. possidere accessorię , quod principaliter non liceret : vt suprà de præbendis, de multa per Innocentium. & cap.exposuisti. & capit.super eodem. lib.vj. Cod.de iudic. quoties & sic fallit in hoc casu dicta constitutio , statutum. & etiam in illo casu quando iudices cum conuenientia in audientia impetrantur: quia tunc non potest excipi de loco vel de conditione personarum iudicum : vt ibi notatur , facit suprà de officio delegati , cùm olim magister . vnde proprie non est iurisdictio quam exercent tales executores: sed potius accessorię tanquam misti exercent: vt in d. §. præterea supra. de officio delegati. capit. pastoralis. cùm potius respiciatur in eis quod est principale , & vt tales iudicantur , argumento supra. de regul.iuris .accessorium. lib. vj. tamen licet sint principales habito respectu ad executionem , accessorij sunt habito respectu ad gratiam super qua dati sunt : vt suprà de officio delegati , super eodem.lib. vj. Alia ratio est. nam cùm isti ex spontanea contradictione illius contra quem dati sunt , vel contra quem gratiam exequuntur , & ad eius instantiam , & de consensu ipsius proponentis coram eis suas exceptiones , voluntariè hanc iurisdictionem assumant: & quicunque contra quem impetratum est rescriptum , possit renunciare quantum ad hoc dictæ constitutioni , statutum . meritò de consensu istius contradictoris poterit iste quamuis simplex partes iudicis assumere , & vbicunque exercere eandem : per rationem suprà immediate positam . Sed nunquid ille ordinarius qui succedit talibus executoribus quorum officium propter negligentiam impetrantis periit , reputabitur per omnia vt ordinarius , vel potius vt delegatus , vel vt merus potius executor , de quo suprà de præbendis , si clericus pro quo.in fin. Videtur vt ordinarius , cùm sit administrator iuris communis. & ille impetrator ipsam gratiam petat , vt de iure communi sibi debitam : vt dicit ibi textus: & sic est excitatiua iuris communis tantùm , argumento suprà de officio ordinarij , licet. quare poterit ad archiepiscopum appellari ab eo. vnde videtur quòd vt specialis delegatus seu executor papæ hoc faciat : & sic ad papam esset appellandum , cùm ex collatione papæ canonicatum obtineat : vigore cuius & non aliàs consequitur præbendam : vt sic vbi vnum propter alterum , vtrobique tantùm vnum. j.quæstion.j. si quis. pro quo facit suprà de officio ordinari) , irrefragabili. §. cæterum . Si quæras an tales executores possint inuocare brachium seculare? Dic vt dixi plenè suprà de officio deleg. iudices. Concilio Viennen . Si vis plenius scire de istis executoribus,quære per Innoc.& Hostien.suprà de officio delegati,in literis.de re iudica.ca.j.de concessione præbendæ,proponitur.& cap.cū nostris.& cap.literas. de desponsat.impuberum , ad dissoluendum, de excessib.prælato. inter dilectos. & per Compostell. ſ.de rescrip.capitulum.& cap.mandatum in glossa ordina.suprà de offic.delega.pastoralis. ADDITIO. Si mandatum est alicui quòd faciat alicui prouideri, & scripsit in vna ecclesia de prouisione alicuius,quòd antequam ibi recipiatur,potest mandare quòd in alia recipiatur. nec obstat suprà de rescriptis,in nostra.quia loquitur quando plures literæ super vnius prouisione impetrantur in fraudem. Si autem per primas literas sit receptus , tunc vlterius non habet prouisor quid faciat , quia plenè executus est mandatum apostolicum : & ideo non tenet secunda prouisio . argum.suprà eodem,venerabili fratri. de offic.& po. iu.delega. Idem videtur si mandatum est alicui quòd prouideat alicui.nam si prouidit ita quòd prouisio teneat de iure , licet de facto non habeat possessionem , vlterius tenet secunda prouisio: quia si contrarium dicitur, sequitur absurdum,scilicet quòd per vnum mandatum consequatur non solum duas, sed multas prouisiones:& omnes valebunt . aliqui tamen contradicunt.Innocen.

Et alios.

Licētia superiorum quando requiritur, an præcedere debeat.

Religiosi persona electionum & multorum aliorum est inepta.

Acceſſorię aliqua licēt quæ principaliter non licent.

a *Et alios ad quos id pertinebit.* puta subexecutores : sed ipsi idē sunt cum executoribus:vt ſ.de offi.delega.cùm olim.Vel dic alios,scilicet iudices delgatos seu auditores, ad quos per appellationem vel simplicem querelam in Romana curia vel alibi negotium cōmissum fuit:per iura.ſ. .de offi.deleg.pastoralis.§. præterea . ibi, reuocato &c.ſ. de rescrip.auditor. de elec. constitutionem.§. insuper in cle. Sed quid erit in casu illius ca.ſ. de præben.ſi clericus. in ſi.vel in gratiis iuborma pauperum impetratis: in quibus vt frequentius diœcesani cōstituuntur executores : nunquid archiepiscopus Tolosanus,qui episcopo Tolosano in honore & onere immediate succesit, in aliis diœce. vel propria eorum diœcesi. potius gratias illius, quæ sunt in fieri,exequentur? Credo quòd de illo cap.ſi clericus.in ſi. non sit dubium quin ordinarius illius beneficij hoc habeat facere, prout dicit dicta decretal.ſi clericus.in ſi. de gratiis verò iuborma pauperum , & aliis episcopo Tolosano , qui tunc erat vt diœcesanus , exequendis commissis,vi deretur quòd cùm ordinaria iurisdictio dependeat ab administratione seu territorio , & istæ executiones sic commissæ sint diœcesanis vt ordinariis , qui administratores iuris existūt: vt supra. de sententi. excomm. super & de iure debeatur pauperibus clericis victus de patrimonio crucifixi:vt supra.de præben.cùm secundum.in princi.bene sequitur quòd diuisa administratione seu territorio,quamlibet partem sequetur omne illud quod ex ipsa dependeret. & sic quilibet diœcesanus habebit executionem & exercitiū omnium causarum suæ diœcesis:& etiam prius ante diuisionem inceptarum & pendentium , & nedum proprie ordinariarum , immo etiam commissarum delegationum tamen diœce.vt ordinariis:vt in casu nostro,ar.lxxviij. dist. Constantinus palea est.ſ.de offi.delega.quoniam abbas. &.c.præterea. secus autē est vbi vt simplici commissario vel delegato esset ipsis diœce.commissa. Vel dic idem esse in vtroque casu:tam vbi vt delegatis etiam simpliciter quàm etiam vt ordinariis: ex quo sunt commissa dignitati nō personæ,per ca. quoniam abbas.cū quo ad partes sibi subtractas,& sic quo ad alias diœceses Tolosanus desierit esse prælatus:quare sibi succedentes fungentur eius vice , ac si ipse esset mortuus vel translatus.succedit enim res rei,vel dignitas dignitati, sicut persona personæ , & ideo debet fungi vice eius per omnia: vt supra. vt litt. pendent. ecclesia. cum similibus . Ratio tamen huius decretal.est in contrarium : ibi dum sequitur, quibus ante diuisiones &c. sed potest dici quòd hic loquitur de simplicibus executoribus seu delegatis à sede apostolica constitutis.

b *Idem etiam.* quarta pars.

c *Declaramus.* & sic tota ista decret.est declaratiua iuris antiqui,non constitutiua iuris noui:vt patet etiam supra. eo.§. proxim.in verbo, declaramus.quare non est necesse hic respicere eius editionem seu publicationem cum omnia quantumcunque longè ante prærerita seu inchoata respiciat:vt ſ. de constit.quoniam.& de vsurp.cùm tu.de elect.cùm in cunctis.§.penul.

Litera apostolica est duplex.

d *Iustitiam.* & sic est duplex litera apostolica. quædam gratiosa,de qua ſ.dictum est. quædam iustitiæ,de qua hic. similes.ſ.de fal. accedens. prima consuevit bullari cum filo de serico:secunda cum filo canabis. argu. supra.de fal.licet. Item prima non transit regulariter sine lectione , sed sine contradictione bene.secunda transit sine lectione , sed non transit sine contradictione.& ideo in procuratoriis contradictarum consueuit illa clausula apponi, cōstituit talem procuratorem ad impetrandū & contradicendū literas simplices & legendas. sine qua non esset sufficiens procurator in audientia contradictarum, quantumcunque aliàs haberet plenum mandatum.& ista sola sine alio mandato nō esset sufficiens in palatio auditorū:vt ſ. de renun.veniens.

Suetudo:nec in actu visitationis debet esse solus , sed duos vel tres clericos cum notario qui similiter sit clericus,secum assumat.h.d.

CAPITVLVM I.

DEbēt superioribus suis reuerentiā subditi:& dū saluberiter ab eis pro culpis correctionem velut curantiū medicamenta recipiunt,obedientiam exhibere tenentur.Rursus oportet præpositos cum charitate corrigere: decet eos inferre humiliter quod docent,& paterna subiectos dilectione fouere.Sic debitor delicatus effugitur, sic onerosus creditor minimè ꝑ reperitur. Sanè dudum venerabili fratre nostro A.episcopo Dulmeñ. ad visitandum capitulum suæ ecclesiæ Dulmeñ.quę regularis ordinis sanctiBenedicti fore nosc itur,descendente:h prior & capitulum ipsius ecclesię excipientes,quòd cōsuetudine erat ecclesię supradictę,à tempore cuius non erat memoria,i inconcusse seruata,quod episcopi Dulmeñ.qui fuerunt pro tempore,per se solos absque aliis religiosis sibi adiunctis , vel clericis vel laicis

Index,auditor,conservator, & arbiter differunt.

e *Iudices.* & sic not. quòd alius est iudex, vt hic: alius auditor: vt ſ.de offi. delega.su per quæstionū.§.porrò.in fi.de rescrip. auditor. concil. Viennen. alius conseruator:vt ſ.de offi.deleg. statuimus.lib.vj. alius arbiter iuris.ſ.eod.ca. suspicionis. & cap. ab arbitris.lib.vj. Item alius executor mistus, de quo ſ.§.proxim.dictum est.alius merus: de quo supra. de appel.nouit. de quibus plene dicitur. ſ. de re iudic. quod ad consultationem. per glo. Inno. & Hosti. alius referendarius,scilicet ad certum articulum causæ referendum datus.ſ.de offic.delegat. iudices.concil. Vienen. & in d.cap. super quæstionum. omnes isti & similes sunt ordinati ad causas apostolicas expediēdas in curia Romana, & exercent.dictus de lego, gas, quòd idem est quod mando: quare rubrica. ff. dicit , de eo cui mandata est iurisdictio.

Executor est duplex.

Referendarius quis est.

f *Remansissent.* Nota quòd diuisio facta de aliqua re,operatur tantùm illum effectum pro quo facta est : nec ad alios se extendit , nec in aliis casibus præbet præiudicium alicui seu iuuamen : vt ſ.distinct.lege.quod præstat arg. quòd diuisio rei emphyteuticæ vel feudalis seu debitorum inter hæredes facta , non noceat dominis vel creditoribus super integra solutione pensionis vel debiti eis facienda vt prius : cum particularis actio seu solutio non modica habeat incommoda.ff.famil.erciscun.plane. Guliel. de monte Lauduno.

Solutio particularis multa habet incommoda.

Diuisio.

g *Ebent.* Hæc constitutio habet quatuor partes. Primo premittit prooemiū ad dicenda.Secundo ver.Sane.factū visitationis intentæ & cōsuetudinis cōtra hoc propositę narrat.Tertio ver.Proposito.dictā consuetudine multis rationibus præmissis reprobat.Quarto ver. Sed ne sit.numerū personarum visitanti assistentiū taxat.In primo ordinem quem debent habere subditi ad superiores,& econtra ponit. In primo nō seruato est inobedientia puniendā. in secundo est tyrannis vel negligentia reprobanda.secundo ver.Sic debitor, horum rationem subiungit. licet enim inter hos sit relatio superpositionis & suppositionis :hæc tamen corrumpuntur ab excessu.xxij.quæst.v.de forma. ff. de iis qui sunt sui vel alieni iur. l.j. in fi.& l.seq.

Minime reperitur. ff.de pignor. actio. si seruos pignoratos.in fine.

h *Descendente.* prout potest & tenetur.extra.vj.lib. de censi. Romana.j.respon.extra de offi.ordi. irrefragabili.

i *Memoria.* hoc non prodest in delictis. extra de cōsuet.cum tanto.extra de simo.cùm in ecclesię.& malè consueta,tēpore nō firmātur.authen.vt nulli iudi.lib.ha.lo.seruā.§.j.col.ix.&

idem

Universidad de Deusto
Biblioteca

idē vbicunque à iure reprobatur cōsuetudo: vt hic, & extra A vj. lib. de consuet. ca. j. & ij. & eo. lib. de elect. quia sæpe. & eo. lib. de pœniten. & remiss. si episcopus. infi.

a *Non audiunt.* formam iuris isti bene seruauerunt: quia exceptionē proposuerunt: & propter eā non admissam appellarunt: vel potest appellare propter eam neglectam iudice ad alia procedente, quæ non poterant se compati cum primo proposito. extra de appel. dilecto. & cap. ex parte M. Sed hic fuit defectus in materia. quia exceptio non erat legitima: vt j. sequitur. & ob hoc appellans in iurisdictione prioris iudicis remansit: & sic tenuit eius processus. secus si materia erat legitima, & forma debita. not. extra de offic. deleg. cùm contingat. in prin.

b *Non est angustanda.* C. de hæret. quoniam. in fine.

c *Probatio.* C. de iureiur. in bonæ fidei. C. de iure deliber. l. fi. §. si verò & ipse.

d *Occultetur.* sed potius eruatur. ff. de testib. lect.

e *Præbere.* ff. de testi. curent.

f *Constribant.* extra de probat. quoniam cō tra. in prin.

g *Monachos.* accipe j. constat non esse, scilicet ad prædicta idoneos. & tunc resume, tum propter &c.

h *Funestam.* id est luctuosam vel mortalem: quia lugere habent, & mortui sunt mundo. ij. quæsti. vij. placuit. & capit. seq. xvj. quæstio. j. placuit. xxv. quæsti. ij. ita nos. C. qui accu. non pos. l. si quis.

Monachi sunt mundo mortui.

i *Actibus.* extra ne cleric. vel monach. secul. ne. se immis. capitul. j. & capit. sed nec procuratores. & capitul. clericis. & cap. sententiam.

k *Constitutio.* extra vj. libr. de hæret. vt officium inquisitionis. §. ad conscribendas.

l *Suspecti.* cōtra, quia monachi in causis monasterij testes esse possunt. extra de testi. inuper. & cap. tuis & cap. cùm nuntius. de iureiuran. etsi Christus. in fine. etiam in causa visitationis & reformationis. extra. vj. libro de offic. ordin. quia. Item ex quo sunt suspecti, testes esse non possunt. ff. de testi. l. iij. circa princip. ibi ver. Nam si careat. extra de testib. super eodem. ij in princip. Sol. in præmissis casibus monachi testes esse possunt, sed non cum præcisione: hoc est ipsi, & non alij: quod hic negatur. vnde lite grandi hic considerata papa hoc voluit, vt plenior fieret probatio, vt veritas plenius eluceſceret. Cod. de tempor. appel. per hanc. in fi.

Monachi an possint esse testes.

m *Nec contra.* C. de testi. omnibus. & ff. de testi. nullus.

n *Sublunt.* propter quod eorum testimonium est suspectum. Cod. de testi. parentes. & l. seruos. & ff. de testi. idonei Ioannes Monac.

o *Quòd id.* scilicet quòd episcopus nullis aliis sibi adiunctis, nisi de capitulo, visitet

p *Augere debet.* ff. de officio proconsul. & leg. obseruandum. in fi. Ioan. Mon.

q *Abducantur.* ff. de iniuriis. l. item apud Labeonem. §. comitē. Sed quomodo detrahitur huic dignitati, si caput stet cum membris. extra de præscrip. cùm non liceat. & sic non est iniuriosa abductio, sed debita coniunctio: sicut inter caput & membra, & inter patrem & filium. C. de cura. furio. l. fi. in prine. xxx. q. iij. ita diligere. Item inhumanum est publicatione paupertatis deterere vilitatem. C. quando & qui. quarta pars in bo. de. l. j. circa medium. Die vt prius. Præcisio hic reprobatur: & fuit hæc ordinatio æquitatis propter congruitates hic tactas, & necessitates quo ad personam tabellionis, vel duorum virorum pro eo. Ioan. Mon.

r *Suspectis.* ex causis præcitis. Io. Mon.

s *Compellatur.* quod esse non deber, argumento. C. de iudiciis. Lapertissimi. & l. fin. Item isti monachi si tabellionis loco essent, iam duarū personarū locum tenerent, scilicet assistentium visitanti ad probandum quod esset actū, & forsan eædem personæ essent per visitatorem corrigendæ. Et fungi duplici officio præsertim, suspecto & aduerso, vt hic: est merito reprobandum Cod. de assess. nemo. extra de cleric. non resid. quia nonnulli. & extra. vj. libr. de præben. cum singula. Ioannes Mon.

Officio duplici quem fungi iure vetatur.

t *Reprobamus.* ex quibus causis consuetudo reprobetur, no. extra vj. libr. de consuetud. in summa. Ioann. Monach.

u *Onerosus.* sed quomodo est hic episcopus onerosus qui habet quod petit? Dic quòd est onerosus quo ad intentum aduersariorum dicentium episcopum velle visitare & intrare capitulum cum pluribus, & contra eorum consuetudinem quam prætendebant. Ioan. Mon.

x *Religiosa.* contra extra de offic. ordin. vt iuxta. Dic, casus est diuersus, non aduersus. nam ibi loquitur vbi prælatus visitat alium locum a capitulo suo: hic quando visitat proprium capitulum, cuius personas propter coniunctionem maiorem quam habet ad suam ecclesiam præ cæteris ecclesiis sibi subiectis. extra de testa. reqvisiti. §. pen. est verisimilius vt easdem personas melius noscat. Vel die quòd hic determinat illam: taxando hoc dictum indeterminatum, ibi: ne subditi nimium aggrauentur: & decet personas religiosas in tali articulo assumi argumen. extra de statu. regul. in singulis. circa principium. Ioannes Monachus.

Episcopus cum ecclesia cathedrali habet cōmunionem quam cum alijs.

y *Non obstante.* Sed quare tollit hic consuetudinē & compositiones quaslibet? quia licet visitationi nō præscribatur, nec procurationi quæ debetur ratione visitationis: præscribi tamen potest quotitati procurationis. nota. extra de præscript. cùm

Visitationi an possit præscribi.

cùm ex officij. extra de censib. cùm venerabilis. Sic videtur A quòd præscribi possit quotitati assistentium visitanti. argu. ff. de vsuris, qui semisses. j. responso. & ff. quemadmodum vsusfructus amit. l. is qui. licet consuetudo hic narrata per hęc allegata non sit præscriptibilis. Dic tamen quòd hæc constitutio in aliis facit gratiam: quia si illa verba non ponerentur: remanerent compositio & consuetudo non reprobatæ. extra vj. libr. de constitution. capit. j. Nec est inconueniens quòd eadem decretalis contineat ius in vna parte, & gratiam in altera. extra de concessione præben. constitutus. Et forsan papa fuit motus ad prædicta cassanda propter grauem litem quæ fuerat inter partes: ne reciduum nouæ litis, prætextu consuetudinis alterius vel compositionis subintraret.

a *Reprobationis.* suprà eod. in verbo, reprobamus.

b *Constitutionis.* suprà eod. in verbo, decernimus.

VT *quos virtutis.* ¶ c *Qui verò.* Istum §. aliqui libri non habent vsque ad §. vt autem. & tenorem huius habes in extrauaganti, execrabilis. quæ est vna de xx. glossatis per Zenzelinum in titulo. de præbendis. & ibi vide. Habes etiam eam infra in titul. de præbend. cum glossa domini Gulielmi de Monte Lauduno.

Nam sanctam eccle siam. Potatur sic casus, & erant dubitantes quidam, aut fortè credentes vel etiam asserentes non esse de necessitate saluris, subesse summo pontifici. quod quidem vel verbo fieri potuerat, quia fortè sic dicebant: vel facto, quia talia agebant & operabantur, ac si non esset de necessitate saluris. Huic autem morbo pestifero obuiare volens sanctissimus pater, dominus, dominus Bonifacius papa viij. hanc decretalem edidit. vbi hoc plenissime declaratur. Intentio itaque huius decretalis est inducere rationes, exempla, & auctoritates, subesse summo pontifici, esse de necessitate salutis: quod tripliciter hic probatur. Primò, per quasdam conditiones generales quæ ipsi ecclesiæ congruūt. Secundò, per quasdam adaptationes speciales quæ ad ipsam ecclesiam adaptantur. Tertiò, per gladios qui in ipsa ecclesia continentur. Tota igitur hæc decretalis diuiditur in quatuor partes: quia primò ponuntur præfatæ conditiones

Nulli ergo liceat hanc paginam nostrarum reprobationis, a constitutionis b &c. Datum Anag. x. calendas Augusti, pontificatus nostri anno viij.

Ioannes xxij.

Beneficia plura incompatibilia obtinens sine dispensatione, debet illa præter vltimum in manu ordinarij intra duos menses dimittere: aliàs pœnas incurrit hic positas. Et debet ordinarius tales plura beneficia obtinentes compellere ad ostendendam dispensationem: quod si non fecerit, ab ingressu ecclesiæ suspendatur. vide cap. ordinarii eod. tit. lib. 6. quod si diligenter notetur, hæc extrauagās sub hoc titu. rectè collocata dicetur.

CAPITVLVM II.

VT quos virtutis amor à vitio ambitionis execrandæ, & auaritiæ cæcitate non retrahit, saltem rigor coërceat disciplinæ: Statuimus vt quicunque plures dignitates vel personatus, aut parochiales ecclesias, aut dignitatem vel personatum cū alio beneficio curam animarum habente, simul sine dispensatione canonica detinēs, illa omnia & singula (illo duntaxat excepto quod vltimò receperit, quod possit, si tamen in eo ex collatione canonica ius sibi competat, retinere) intra duos menses à die notitiæ huiusmodi nostræ constitutionis continue numerandos, efficaciter verbo & facto, absque fraude aliqua in manu ordinarij dimittere teneatur, per eum vel per eos ad quem vel ad quos eorum dispositio spectabit, ea vice liberè disponenda. Quod si non fecerit, etiam illo sit ipso iure priuatus, in quo ius competebat eidem: & inhabilis ad quæcunque beneficia obtinenda penitus censeatur. Qui c verò deinceps receperit dignitatem vel personatum, aut beneficium curam habens animarum annexam, si prius simile beneficium obtinebat, primum quo postquam secundi possessionem habuerit, vel per eum (omni dolo & fraude cessantibus) quo minus habeat, steterit, priuatus noscitur ipso iure, absque morę dispendio in manu ordinarij omnino similiter dimittere teneatur, per eum vel eos ad quem seu quos collatio seu ordinatio spectauerit, disponendum: quod nisi fecerit, extunc secundo sit ipso iure priuatus, & inhabilis ad sacros ordines & ad quodcunque beneficium ecclesiasticū obtinendum. Vt autem præmissorum fructus facilius sub sequatur, omnibus & singulis ordinariis in virtute sanctę obedientię & sub pœna suspensionis ab ingressu ecclesiæ, quam eos si in exequendis subsequentibus negligentes fuerint, incurrere volumus ipso facto, districte præcipimus & mandamus vt sub certa & formidabili pœna eorum arbitrio infligenda, subditis suis plures dignitates & personatus aut ecclesias quibus cura imminet animarum, aut dignitatem vel personatum cum alio beneficio, cui cura similis sit annexa, obtinentibus, iniungere debeant, quòd dispensationes auctoritate quarum huiusmodi ecclesias personatus vel dignitates obtinet si quas habent, necnon & titulos ecclesiarum, dignitatum vel personatuum eorundē intra tēpus pro facti qualitate ipsorum ordinariorum moderandum arbitrio, ordinariis ipsis, vel iis quem vel quos ad hoc duxerint deputandos, exhibere procurent: De processibus habendis super his exhibitis, propositis & productis, reddituri absque morę dispendio per scripta publica conficienda super his sedem apostolicam certiorem.

sunt sex rationes, quòd subesse summo pontifici sit de necessitate salutis. Vt sit prima ratio: quia ecclesia est vna, siue est vnum corpus: quod tripliciter hic probatur. Primò, per quasdam conditiones generales quæ ipsi ecclesiæ congruūt. Secundò, per quasdam adaptationes speciales quæ ad ipsam ecclesiam adaptantur. Tertiò, per gladios qui in ipsa ecclesia continentur. Tota igitur hæc decretalis diuiditur in quatuor partes: quia primò ponuntur præfatæ conditiones generales congruentes ecclesiæ, per quas probari potest subesse summo pontifici est de necessitate salutis. Secundò adducuntur quędam adaptationes speciales, per quas probatur hoc idem. Tertiò agitur de ipsis gladiis qui sunt in ecclesia, per quos declaratur hoc idem. Quartò & vltimò, conclusio tot modis inuestigata, videlicet quòd subesse summo pontifici sit de necessitate salutis, infertur ex omnibus antedictis. Secunda ibi, Vna nempe fuit. Tertia ibi, In hac eiusque potestate. Quarta ibi, Porrò subesse. Propter primum sciendum quidem quòd numerare possumus sex conditiones generales congruentes ecclesiæ: ex quibus possunt sumi sex rationes, quòd ecclesia habet vnum caput: & quòd subesse illi capiti, est de necessitate salutis: vt sit prima conditio, quòd ecclesia est vna. secunda. quòd est sancta. tertia, quòd est catholica. quarta, quòd est apostolica. quinta, quòd extra non est salus. sexta & vltima: quia extra ipsam non est remissio peccatorum. Itaque in prima parte in qua agitur de istis conditionibus ecclesiæ congruentibus, dominus papa tria facit: quia primò istas conditiones narrat. secundò eas declarat. tertiò eas corroborat & confirmat. secunda ibi, Sponso in canticis. tertia ibi, In qua vnus. Dic ergo ecclesiam esse vnam: quæ fuit conditio prima sanctam, quæ fuit secunda. catholicam, quæ fuit tertia. & ipsam apostolicā, quę fuit quarta. extra quam non est salus: quę fuit conditio quinta. Nec remissio peccatorum, quæ fuit sexta. Nosque hanc, id est ecclesiam esse sic vnam, sic sanctam & cætera. vel hanc, id est, hanc fidem de ecclesia quòd sit vna: firmiter credimus, & simpliciter confitemur. Notandum autem est quòd ex istis sex conditionibus ecclesiæ congruentibus (vt suprà tetigimus) sumi possunt sex rationes, quòd subesse summo pontifici sit de necessitate salutis. Vt sit prima ratio: quia ecclesia est vna, siue est vnum corpus: quod vt corpori non competit nisi vnum caput: quia aliter esset monstrum. Arguatur ergo sic: Omnia membra quæ sunt in vno corpore, non saluantur nisi coniuncta illi corpori, & subdita vni capiti à quo infunditur eis motus & sensus: sed omnes Christiani sunt membra vnius corporis: quia sunt membra ecclesiæ,

Ordo literæ.

Ecclesia est vna.

Christiani omnes sunt

Universidad de Deusto
Biblioteca

membra vnius corporis.

ecclesiæ, quæ est vna & vnum corpus: ergo omnes huiusmodi Christiani saluãtur vt cõiuncti ecclesiæ, & vt coniũcti vnicapiti, id est, summo pontifici. Secunda ratio ad hoc idem sumitur ex secunda conditione, videlicet quòd ecclesia non solum est vna, sed etiam est sancta, id est sancita & firmata in vnitate. si enim ecclesia vacillaret quãtum ad vnitatem: quia aliquando esset vna, aliquando non esset vna: & per consequẽs aliquando haberet vnum caput, aliquando haberet plura capita: posset quis dicere non esse de necessitate salutis subesse huic capiti: quia fortè posset saluari sub alio capite. Sed cùm ecclesia sit vna, & sit sancta, id est sic in vnitate fulcita, quòd non posset habere nisi vnum supremum caput: subesse illi capiti erit de necessitate salutis.

Ecclesia est sancta.

Quòd autem dicatur quòd sanctum dicit quid purum, dicemus ex hoc etiam quòd dicit quid firmum: quia firmitas est ex puritate; infirmitas ex impuritate: nam & in corpore surgit infirmitas ex impuritate: vt quia oriuntur in eo immunditiæ corporales, & mali humores: & in anima etiam surgit infirmitas ex impuritate: vt quia oriuntur in ea immunditiæ spirituales: & malæ cogitationes. Formetur autem sic ratio, Quicquid est vnum & sanctum, id est, sic in vnitate sanctum quòd non potest esse nisi vnum corpus, & habere vnum caput: membra non poterunt saluari nisi coniuncta illi corpori, & subdita illi capiti. ecclesia est huiusmodi, ergo &c. Membra quidem ex hoc saluantur & viuunt, quia mouentur & sentiunt: & motus & sensus eis infunduntur à capite, si non sunt subdita capiti, non mouentur nec sentiunt: propter quod viuere & saluari non poterunt. Tertia ratio sumitur ex tertia conditione: quia ecclesia est catholica & vniuersalis siue generalis. sic enim ait Isidorus: ouia catholicus vniuersalis siue generalis interpretatur. nam Græci (vt dicitur) vniuersale catholicon vocant. Si ergo fides quam tenet ecclesia, vel ipsa ecclesia esset particularis, continens vnam gentem vel vnum populum, sicut sunt multæ gentes & multi populi: sic fortè essent multæ ecclesiæ & multa capita. Sed cùm sit catholica & vniuersalis: quia omnes obligantur (si volunt esse in statu salutis) ad credendum & tenendum quod credit & tenet ecclesia: ideo sicut non potest esse nisi vnum vniuersum quod omnia comprehendat: ita quantum ad statum salutis non potest esse nisi vna ecclesia, eò quòd ecclesia cõprehendit omnes qui volunt esse in statu salutis. Formetur autem sic ratio, Illud quod est catholicum & vniuersale, & comprehendit omnes qui volunt esse in statu salutis, non potest esse nisi vnum, & habere vnum caput cui oportet esse subditos omnes volẽtes esse in statu salutis: ecclesia est huiusmodi, ergo &c. Quarta ratio sumitur ex quarta conditione: quia ecclesia est apostolica: tenet enim illam fidem quam apostoli tradiderunt & docuerunt, de quibus potest in telligi quod dicitur in Psal. q̃ in omnem terram exiuit sonus eorum: & in fines orbis terræ verba eorum. vt nullus possit se excusare se non subesse ecclesiæ. omnes enim apostoli fidẽ prædicauerũt, & docuerunt. Vnde apostolus ait ad Galat. ij. Ascendi autem secundũ reuelationẽ, & contuli cũ illis, id est, cum aliis apostolis euangelium quod prædico gentibus: & subdidit causam, ne forte inuanũ currerẽ aut cucurrissem. Ne ergo vana esset prædicatio sua: & ne videretur gentibus vel aliis quòd prædicaret aliud quàm alij apostoli, voluit apostolus de euangelio quod prædicabat conferre cũ illis. Item ecclesia est apostolica: quia illam fidẽ tenet & docet quæ concorditer prædicauerũt & docuerũt apostoli. Formetur ergo sic ratio, Illud quod est apostolicum, & tenet illam eandẽ fidem quã apostoli docuerunt, nõ potest esse nisi quid vnũ, & vnum corpus habere & vnum caput, cui oportet esse subdita omnia membra, si volunt esse in statu salutis: huiusmodi autem ecclesia est: ergo &c. Quinta autem & sexta ratio sumitur ex quinta & sexta cõditione: videlicet quòd extra ecclesiam non est salus, id est, non acquiratur beatitudo quæ est per gratiã consummatam: nec extra ipsam est remissio peccatorum quæ potest esse per gratiã initiatã: ita quòd nec gratia consummata quæ est salus & beatitudo nostra, nec gratia initiata per quam remittuntur peccata, potest esse nisi per ecclesiam. Si ergo ecclesia est vna & habet vnũ caput: omnes volentes recedere à peccatis & adipisci salutẽ: oportet esse sub capite ecclesiæ, id est, sub summo põtifice. ratio autem per se patere potest. Notandũ autem quòd omnes istæ sex conditiones continentur in symbolo: vbi dicitur q̃d credimus in ecclesiã vnam, quantũ ad conditionẽ primam: sanctam, quantũ ad conditionem secundã: catholicã, quantũ ad tertiam: & apostolicam, quantũ ad quartam & quòd cõfitemur vnũ baptisma in remissionem peccatorum, quantum ad gratiam initiatam: & quòd expectamus resurrectionem mortuorum, & vitam venturi seculi, quantum ad gratiam consummatam: ideo impingere contra hoc, est impingere contra symbolum.

Gratiarum quædam est consummata, quædam initiata.

Ephe. iiij.

Psal. xxj.

a *Sponso in Canticis &c.* Hic illas sex rationes conclusionis præfatæ, quòd subesse summo pontifici sit de necessitate salutis, declarat & manifestat per ea quæ habentur in Canticis: & per ea quæ ait apostolus dicens, sponso proclamãte in Canticis, supple de sua sponsa, id est, de ecclesia, Vna est columba mea: vna est matri suæ, electa genitrici suæ. quæ scribuntur Canticorum. vj. & subdit, quæ, scilicet columba mea, sic vna, sic perfecta, sic electa: vnum corpus mysticũ, id est, vnam ecclesiam repræsentat. & addit quòd huius corporis caput est Christus: Christi verò Deus. Not. autem quòd hic tanguntur sex per quæ declarãtur sex conditiones: videlicet q̃ corpus mysticũ, id est, ecclesia, est vna quantum ad conditionem primam. est columba, id est, innocens & sine felle. & sancta, quantũ ad conditionem secundam. est perfecta, id est, catholica quantũ ad conditionẽ tertiam. Nam secundum philosophũ totũ & perfectum idẽ, vel proximũ secundum naturam. Nam illud est perfectũ quod totũ habet, & nihil ei deficit: & illud etiam totũ est quod omnia habet. Et quod dicit philosophus totũ & perfectum idẽ: possumus nos dicere ecclesiam & perfectũ idẽ, vel proximũ secũdũ naturã. Nã catholicum idem est quod generale & vniuersale, quod omnia comprehendit: & etiam perfectum est cui nihil deficit, & omnia cõprehendit. Ista etiam ecclesia est vna matri suæ: electa genitrici suæ, quantũ ad cõditionem quartam. Apostoli siquidem vnam fidem prædicauerunt, vnam fidem elegerunt: quam tenens ecclesia dici potest apostolica. Huiusmodi autem ecclesiæ caput est Christus, qui est agnus Dei tollens peccata mundi: cuius caput est Deus pater, à quo est genitus: quem videre est salus nostra, iuxta illud, Ostende nobis patrem, & sufficit nobis. Ergo sicut per hoc quòd ecclesia est vna: columba, id est sancta: perfecta, id est catholica: vna matri suæ, & electa genitrici suæ, id est apostolica, declaratæ sunt quatuor conditiones. sic per hoc quòd eius caput est Christus, qui est agnus tollens peccata nostra: & caput Christi Deus qui est salus nostra, declarantur aliæ duæ conditiones, videlicet quòd per ecclesiam est peccatorum remissio, & salutis adeptio.

Totum & perfectum idem.

Catholicè quid sit.

Salus nostra est videre Deũ.

b *In qua vnus.* Hic illas sex conditiones quas primò narrauit & postea declarauit, roborat & confirmat. sic enim iacet textus ad Ephe. iiij. vnde illa verba sunt sumpta, Vnum corpus & vnus spiritus. & subditur, vnus dominus, vna fides, vnum baptisma, vnus Deus & pater omniũ. Ecclesia est ergo vnũ corpus, per quod est vna & vnica: quæ fuit conditio prima. Est in ea vnus spiritus, per quẽ est sancta: quæ fuit secunda. Est in ea vnus dominus, per quẽ est vniuersalis & catholica: quæ fuit tertia. Est in ea vna fides, per quam est apostolica: quia tenet illam fidem quam prædicauerunt apostoli: quæ fuit conditio quarta. Est in ea vnum baptisma, per quod est peccatorum remissio;

DE MAIORITATE & obedientia.

Bonifacius octauus.

Omnes Christi fideles de necessitate salutis subsunt Romano pontifici, qui vtriusque gladium habet, & omnes iudicat, à nemine autem iudicatur. Hæc tamen extrauagans regem Franciæ & regnicolas non amplius subiicit ecclesiæ Romanæ quàm prius erant: vt patet infrà de priuileg. meruit.

CAPITVLVM I.

Nam sanctam ecclesiã catholicã & ipsam apostolicã vrgẽte fide credere cogimur & tenere. Nosque hãc firmiter credimus & simpliciter cõfitemur: extra quã nec salus est, nec remissio peccatorum, Sponso in Canticis proclamante, Vna est colũba mea, perfecta mea: Vna est matri suæ, electa genitrici suæ: quæ vnum corpus mysticum repræsentat, cuius caput Christus: Christi verò Deus. In qua vnus [b] dominus, vna fides, vnum baptisma. Vna nempe fuit diluuij tempore arca Noë, vnam ecclesiam præfigurans: quæ in vno cubito consummata, vnum (Noë videlicet) gubernatorem habuit & rectorem, extra quam omnia subsistẽtia super terram legimus fuisse deleta. Hanc autem veneramur & vnicam: dicente domino in propheta. Erue à framea Deus animã meam, & de manu canis vnicã meam. pro anima enim, id est, pro seipso capite simul orauit & corpore: quod corpus vnicam scilicet ecclesiam nominauit, propter sponsi fidei sacramentorum & charitatis ecclesię vnitatẽ. Hæc est tunica [a] illa domini incõsutilis quę scif

Ioan. xix:

Canti. vj.

Infirmitas in corpore vnde surgit.

Ecclesia est catholica.

Ecclesia quare dicitur apostolica.

Ecclesia est arca Noë comparata

Arca Noë quãtæ fuerit altitudinis, longitudinis, & latitudinis.

Versus.

Taxillus est corpus quadratũ.

Prælati superiores pauciores sunt quam inferiores.

Ecclesia per vestes Christi eo quòd significatur.

Ecclesiam non scindũt qui ab vnitate capitis se subtrahunt.

Concilium generale nõ fit sine papa.

Baptismus quid facit.

Ephe. iiij.

Vna nempe fuit. ❡ Postquam sunt positæ illæ sex conditiones per quas sumi possunt sex rationes, quòd est de necessitate salutis subesse summo pontifici: ponuntur quædam aliæ adaptationes per quas concludi potest hoc idem. Circa quod quatuor facit, secundum quòd quatuor huiusmodi adaptationes ibi traduntur: vt sit prima adaptatio per hoc quòd ecclesia figurata est per arcam Noë. Secunda, per hoc quòd propheta in persona Christi orat, quòd Deus eruat à framea animam suam, & de manu canis vnicam suam. Tertia, per hoc q̃ ecclesia figurata est per tunicam domini inconsutilem quæ scissa non fuit, sed sorte prouenit. Quarta, per hoc q̃ Christus dixit Petro, Pasce oues meas. Secunda est ibi, Hanc autem veneramur. Tertia ibi, Hæc est tunica. Quarta ibi, Igitur ecclesię. Dicit ergo: vna nempe fuit diluuij tẽpore arca Noë, vnam ecclesiam præfigurans. Hæc vna arca fuit in vno cubito consummata. vnum habuit rectorem & gubernatorem Noë: extra eam omnia existentia super terram legimus fuisse deleta. Aduertendum autem quòd illa arca Noë Dei ecclesiam figurabat. quod sex modis Augustinus declarat. xv. de ciui. Dei. & xxvj. Primò ex eius vacillatione. nam sicut illa arca ferebatur super aquas fluctuantes: sic ecclesia militans in hoc seculo, non sine fluctuationibus requieſcit. Secundò hoc idem patet ex illius arcæ materia. Nam sicut ex ligno fabricata est arca, & per lignum ibi saluatæ sunt animæ: sic ex ligno crucis dependet salus ecclesiæ. Tertiò hoc idem patet ex illius arcæ proportione. nam (vt Aug. ait) proportio illi' arcę erat vt proportio corporis humani. erat enim sexies, siue sex vicibus magis lõga quàm lata: & decies longa quàm alta. trecentorum enim cubitorum erat longitudo, quinquaginta latitudo, & triginta altitudo eius. sic & corpus humanum dispositum est, vt sit decies longum quàm grossum: & sexies longum quàm latum, & ex hoc figurabat ecclesiam cuius redemptor factus homo ad saluandum homines venit. Et hæc omnia clarescunt his versibus. Ter denis alta cubitis, & longa trecenis. Ee decies quinis, lata sic arca. Noë. Sex vicibus longum latum transcendit: & altum Denis, humani corporis instar habens. Quartò, arca figurat ecclesiam, si bene consideremus eius ostium quod positum fuit ex latere: nam & Christo in cruce latus fuit apertũ, vnde fluxerunt sacramenta per quæ dicitur ecclesia esse formata. Quintò, arca significabat ecclesiam si consideremus eius cõpositionẽ. fuit enim composita ex lignis quadratis: quod ad stabilitatẽ ecclesiæ pertinet. Corpus enim enim quadratum, cuiusmodi est taxillus: ex quacunque parte vertatur, stat. Sextò, arca illa signi ficat ecclesiam, si consideremus distinctionẽ eius. erat enim arca illa bicamerata. secundum enim communem modũ ponendi bicamerata erat inferius, tricamerata superius. duę autẽ erant cameræ inferiores: vna apotecaria, & alia sentinaria, vbi stabant immunditiæ. tres autem erat camerę superiores: in quarum vna erant animalia mitia, in alia immitia: in media verò homines & aues. Sic & ecclesia (vt Augu. ibidẽ tradit) est bicamerata: quia composita ex Iudæis & Gentibus. siue ex Iudæis & Græcis: vt nomine Græcorum intelligamus Gentes. Est tricamerata: quia ex tribus filijs Noë omnes homines sunt reparati, ex quibus facta est ecclesia ista. Itaque arca quæ (vt patuit) sex modis ecclesiam figurabat, inferi[or] erat ampla, superius strícta: in vno cubito consummata: per vnum rectorem gubernata. Ex quibus possunt sumi duæ rationes esse de necessitate salutis subesse summo pontifici. nam ecclesia inferius est magnæ latitudinis: quia multi sunt prælati inferiores. superius restringitur: quia pauciores sunt prælati superiores. Vel inferius est magnæ latitudinis: quia multi sunt laici. superius restringitur: quia pauciores sunt prælati. & in vno cubito consummatur: quia in vno summo põtifice terminatur. Sicut ergo tota illa arca stabat sub vno cubito: sic tota ecclesia stat sub summo pontifice. Et sicut extra arcã non erat salus: & quicquid saluabatur, erat sub illo cubito: sic extra ecclesiam non est salus: & quicquid saluatur, est sub summo pontifice. Secunda ratio ad hoc idem sumitur, non solum si consideremus vnitatem cubiti: sed etiã si consideremus vnitatem rectoris. nam sicut totius arcæ erat rector vnus Noë, & nihil saluabatur nisi sub eo: sic totius ecclesiæ rector est vnus summus põtifex: & nihil saluatur nisi sub ipso.

Hanc autem veneramur &c. ❡ Hic prosequitur adaptationem secũdam ex eo quòd propheta in persona Christi orat: dicens, Erue à framea Deus animam meam. pro anima enim Christus, id est pro seipso capite simul orauit & corpore: quod corpus vnicã scilicet ecclesiam nominauit, & hoc propter quatuor quantum ad præsens spectat. propter vnitatem sponsi, fidei, & sacramentorum, & charitatis. Aduertendum ergo quòd in omnibus his quatuor summus pontifex quandam principalitatem dicitur obtinere. nam si consideremus vnitatem sponsi: ipse est vnius sponsi vnus principalis vicarius. Vnde gloss. super illo verbo Matthæi xvj. Tibi dabo &c. vult quòd hoc specialiter Petro concesserit, vt ad vnitatem nos inuitaret: & subdit, ideo enim eum principalẽ apostolorum constituit: vt ecclesia vnum principalem Christi haberet vicarium. Rursus si consideremus vnitatem fidei: summus pontifex est huius fidei principalis doctor & definitor. nam & concilia generalia vbi talia sunt definita: & vbi symbola sunt composita, non nisi authoritate summi pontificis poterant aggregari. Tertio, si consideremus vnitatem sacramentorum: summus pontifex vt est Christi principalis vicarius, est eorum principalis dispensator. Quartò, si consideremus vnitatem charitatis quam habent membra ad Christum & ad eius vicarium: summus pontifex eam cum quadam principalitate habet. Ergo si ecclesia ex his est vna, & ex his est salus: & in his summus pontifex principalitatem habet, nõ nisi sub summo pontifice saluari poterimus. sibi itaque subesse erit de necessitate salutis.

a *Hæc est tunica &c.* Hic prosequitur adaptationem tertiam: quia ecclesia figurata est per tunicam domini inconsutilem, quæ scissa non fuit: sed sorte prouenit. Sciendum ergo quòd vestes domini fuerunt quadripartitæ, quatuor militibus tributæ: inter quas fuit vna tunica inconsutilis desuper contexta per totum: quæ non fuit diuisa, sed per sortem habita: vt patet Ioann. xix. capit. Sciendum enim quòd secundum August. vtrunque significat ecclesiam tam vestis quadripartita quàm tunica sortita, aliter tamen, & aliter. Nam vestis domini quadripartita significat ecclesiam: quatuor scilicet partibus in orbe diffusam: & in eisdem æqualiter, id est concorditer distributam. Tunica verò illa sortita significat ecclesiam quantum ad vnitatem charitatis, quæ charitas est desuper: quia habet supereminentiorem viam: & est contexta per totũ, quia est catholica: quod idem est quod generalis & totalis. Est inconsutilis, vt non diuidatur, sed vna permaneat: & omnes in vnum colligat. Sorte est habita, in quo diuina gratia commendatur: quia cùm sors mittitur, non personæ, sed occulto Dei iudicio ceditur. quæ omnia sunt verba August. exponentis dictum textum euangelij. Ex hac autem adaptatione patere potest, quòd subesse summo pontifici est de necessitate salutis. non enim esset tunica domini, id est ecclesia inconsutilis & contexta per totum, nisi esset sub vno capite colligata. volentes ergo se à capite subtrahere, volunt hanc tunicam scindere: sed si consideratur veritas, eam non scindunt, quia scindi non potest. Itaque se subtrahentes ab vnitate capitis, non dicuntur ecclesiam scindere, vel tunicam domini diuidere: sed dicuntur extunc ad huiusmodi tunicam vel ad ecclesiam minimè pertinere: vt tales existentes tunc salutem nequeant promereri.

b *Igitur ecclesia vnius.* Hic prosequitur adaptationem quartam ex eo quòd omnes oues, id est ipsi Christiani commissi sunt ipsi Petro. Circa quod tria facit, secundum quòd hoc tripliciter probat. Primò, ex vnitate corporis & capitis. Secundò, ex vnitate commissionis ouium. Tertiò, ex vnitate ouilis & pastoris. Secunda ibi, dicente domino. Tertia ibi, Siue ergo Græci. Prima ratio talis est. vbi est vnum corpus, & vnum caput, non duo capita, quasi monstrum: ibi est Christus vicarius Petrus, Petrique successor: ibi, supple, nullus saluatur nisi subsit Christo, Christique vicario Petro, Petrique successori. Sed vnius & vnicæ ecclesiæ est vnum corpus & vnum caput, non duo capita, quasi monstrum, Christus, Christique vicarius Petrus, Petrique successor. ergo in ecclesia nullus saluatur, nisi subsit &c. De hac autem ratione non p-

nit

Universidad de Deusto
Biblioteca

ponit nisi virtutem medij: videlicet quòd vnius & vnicæ ecclesiæ est vnum corpus & vnum caput. Notandum autem ℘ quasi inferendo dicit, igitur ecclesiæ vnius & vnicæ, vnum corpus, & vnum caput &c. quia licet hoc sit propositū principale, quòd nullus saluatur nisi subsit Christo capiti & eius vicario: tamen inferendo & concludendo ista dicit, quia omnia hæc ex præmissis sequuntur & concludūtur. Si enim vna fuit arca Noë ecclesiam figurās: & quòd Christus vnum caput orauit pro vnica ecclesia sua: & vnica fuit tunica Christi inconsutilis: aperte ex præmissis possumus inferre & dicere: Igitur vnius & vnicæ ecclesiæ, vnum corpus, vnum caput &c. vbi supplendum est quòd si Christo capiti & eius vicario subesse nolumus, saluti non poterimus adipisci. Notandum etiam quòd dicit vnius & vnicæ. Nam plus videtur importare vnicum quàm vnum. Nam tunc quis habet vnum, quando habet aliud. Sed tunc dicitur habere vnicum, quando non habet aliud, nec sperat vlterius habere aliud: nec habet aliud in quod aspectum dirigat. vnde Gregor. super illo verbo Lucæ vij. Ecce defunctus efferebatur filius vnicus matris suæ: & hæc erat vidua. vult quòd ideo erat vnicus filius, quia mater eius erat vidua: & non sperabat vlterius filios procreare: nec habebat in quem aspectum dirigeret. Vere itaque ecclesia est vna sponsa Christi & vnica: quia Christus non habet aliam sponsam: nec sperat vlterius habere aliam sponsam: nec dirigit suum aspectum, nec suam affectionem ad aliam sponsam: ideo nullus confidat de alia sponsa vel de alia ecclesia: & sub nullo credat saluari nisi sub spon so: vel sub capite ipsius ecclesiæ Christo, Christique vicario Petro, Petrique successore.

Matth. xxvj.

Vnus & vnicus differunt.

vnum corpus, vnum caput, non duo capita, quasi monstrum, Christus videlicet, & Christi vicarius Petrus, Petrique successor, Dicente [a] domino ipsi Petro, Pasce oues meas. meas, inquit, & generaliter, non singulariter has vel illas. per quod commisisse sibi intelligitur vniuersas. Siue ergo Græci [b] siue alij se dicant Petro eiusque successoribus non esse commissos, fateantur necesse se de ouibus Christi non esse: dicente domino in Ioanne, Vnum ouile & vnicum esse pastorē.

In hac [c] eiusque potestate duos esse gladios, spiritalem videlicet & temporalem euangelicis dictis instruimur.

Ioan. x.

Nam [d] dicentibus apostolis, Ecce gladij duo hīc: in ecclesia scilicet, cùm apostoli loquerentur, non respondit Dominus nimis esse, sed satis. Certè [e] qui in potestate Petri temporalem gladium esse negat, male verbum attendit domini proferentis:

Luc. xxij.

a *Dicente domino ipsi Petro, Pasce oues meas &c.* Hic probat hoc idem ex vnitate commissionis. non enim factæ sunt plures commissiones principales: sed facta est vna principalis commissio: & omnes oues vni & eidem Petro & eius successoribus principaliter & vniuersaliter sunt commissæ. Formetur autem sic ratio, Cuicunque dominus commisit oues suas non has vel illas, intelligitur sibi vniuersaliter commisisse: & ex hoc intelligitur non esse salutem alicuius ouis, nisi sub eo & sub eius successoribus cui omnes oues generaliter sunt commissæ. Sed dicente domino ipsi Petro, Pasce oues meas: quia non inquit singulariter pasce has vel illas: sibi commisisse intelligitur generaliter vniuersas: & per consequens non intelligitur saluari aliqua ouis, nisi sub Petro & successoribus eius, ita quòd subesse sibi est de necessitate salutis: quæ est nostra conclusio principalis. De hac autem ratione ponit virtutem medij: vt patet ex litera.

b *Siue ergo Græci &c.* Hic probat hoc idem ex vnitate ouilis & pastoris. Formetur autem sic ratio. Vbicunque est vnum ouile & vnicus pastor, siue Græci, siue alij dicant se non esse sub ipso pastore, vel sub eius vicario, vel sub successoribus suis, dicunt se non esse de illis ouibus, nec ad ouile huius pertinere: & per consequens dicunt se non esse in statu salutis. Sed dicente domino in Ioanne, vt habetur Ioannis. x. Constat vnum ouile & vnicum esse pastorem. siue ergo Græci, siue alij dicant se Petro eiusque successoribus non esse commissos, necesse est quòd fateantur se non esse de ouibus Christi, nec pertinere ad ouile Christi: & per consequens fateantur se quoque tales non esse in statu salutis. De hac autem ratione ponit virtutem medij: vt patet ex litera. Notandum autem hanc decretalem sic ordinate procedere quòd ex omnibus fere verbis habetur conclusio principalis quæ ponitur in fine decretalis, quòd subesse summo pontifici est de necessitate salutis. Nam si considerentur conditiones superius generales, quòd ecclesia est vna sancta &c. si considerentur adaptationes superadditæ, quòd fuit vna arca figuras ecclesiam: quòd vnica est ecclesia pro qua Christus orauit: quòd vnica fuit tunica Christi inconsutilis: quòd ecclesia est vnum corpus habens vnum caput: quòd vna facta fuit Petro de omnibus ouibus commissio principalis: quòd ecclesia est vnum ouile habens vnum pastorem: omnia ista clamant

Ecclesia est vnum ouile.

contra eos qui saluari volunt, nisi subsint summo pontifici. omnia ista protestantur quòd sic subesse est de necessitate salutis.

c *In hac eiusque potestate.* Hic ponitur tertia pars principalis huiusmodi decretalis: in qua postquam dominus papa ex conditionibus generalibus congruentibus ecclesiæ probauit quòd sibi subesse est de necessitate salutis, & postea probauit hoc idem ex quibusdam adaptationibus specialibus ad ecclesiam adaptatis: hic tertiò vult hoc idem probare ex ipsis gladiis qui sunt in ecclesia. Circa quod duo facit: quia primò agit de istorum duorum gladiorum pluralitate, potestate, & vsu. Secundò agit de eorum ordine: ibi, Oportet autem. Circa primum duo facit: quia proponit primò quod intendit. secundò probat quod dixerat ibi, Nam dicentibus. Dicit ergo, in hac, id est in ecclesia, eiusque potestate duos esse gladios, spiritalem videlicet & temporalem euangelicis dictis instruimur.

d *Nam dicentibus.* Probat quod dixerat: sed dixerat duos gladios in ecclesia, & eos esse in potestate ecclesiæ: & quia non eodem modo isti gladij sunt in potestate ecclesiæ, nec eodem modo pertinent ad vsum ecclesiæ, ideo tria facit: quia primò dicit duos tantum esse gladios in ecclesia. Secundò ostendit eos ambos esse in potestate ecclesiæ. Tertiò declarat non eodem modo eos in potestate ecclesiæ, sed alterum ad vsum, alterum ad patientiam & nutum. Secunda ibi, Conuerte. Tertia ibi, Vterque ergo. Dicit igitur: nam dicentibus apostolis, Ecce gladij duo hic, id est in ecclesia, cùm apostoli loquerentur, quia ipsi apostoli repræsentabant ecclesiam, si inter ipsos apostolos erant duo gladij, consequens est quòd in ipsa ecclesia sint duo gladij. dicentibus itaque apostolis duos gladios esse ibi: non respondit nimis esse, sed satis. Notandum ergo ℘ si essent plures gladij quàm duo, non dixisset dominus, satis est, sed parum est. Et si essent pauciores, non dixisset satis est, sed nimis est. ex ipsis itaque verbis domini dicentis, satis est: datur intelligi duos gladios in ecclesia, non plures nec pauciores.

Gladij duo sunt in ecclesia.

e *Certe qui in potestate.* Hic ostendit hos duos gladios esse in potestate ecclesiæ. dixerat enim, in hac, id est in ecclesia eiusque potestate duos esse gladios. & quia probauerat duos gladios esse in ecclesia: vult probare hos duos esse in potestate ecclesiæ: sed quia nullus dubitat spiritalem gladium esse in potestate ecclesiæ: ideo dominus papa probat hoc de gladio temporali dicens, certe qui in potestate Petri temporalem gladium esse negat, male verbum attēdit domini proferentis, Conuerte gladium tuum in vaginam. Notandum autem quòd secundum vnum modum adaptandi duo gladij erant inter apostolos: & secundum hoc duo gladij sunt in ecclesia: quia apostoli locum tenebant ecclesiæ. vnus autem illorum erat visibilis: quia fuit extractus, & significabat gladium temporalem siue materialem: quia respicit corpora, & facit læsionem visibilem. alius autem stabat inuisibilis: quia non fuit extractus, & significare potest gladium spiritalem qui ferit animas & facit læsionem inuisibilem. Ergo si de gladio extracto & visibili qui significat gladium materialē, dixit Petro, conuerte gladium tuum in vaginam: liquidē patet quòd gladius materialis est Petri, & est in potestate Petri. cō sequens est igitur quòd vterque gladius sit ecclesiæ & in potestate ecclesię. Notandum etiam quòd istam sententiam tenet Ber. ad Eugenium. iiij. dicens. Aggredere eos, id est malos Christianos non ferro, sed verbo. innuens esse duos gladios: vnum spiritalem qui ferit verbo, & alium materialem qui ferit ferro. & subdit de materiali gladio: Quid tu de vno vsurpare gladio tentas, quem semel iussus es reponere in vaginam? Quia ergo dixit dominus Petro de materiali gladio, conuerte gladium tuum in vaginam: summus pontifex quamuis ille gladius sit suus: & quamuis sit in potestate sua: non debet tamen illo gladio vti vel ferire. Notandum etiam gladium materialem esse summi pontificis, & esse in potestate eius: ostendit idem Bernard. ibidem loquens summo pontifici, dicens videlicet, Quem materialem gladium qui tuum negat: non satis mihi videtur attendere verbum

Gladius materialis qualiter exerceatur per ecclesiam.

Gladius temporalis potest non debet vti.

verbum domini dicētis, Conuerte gladium tuū in vaginam.

a *Vterque ergo est.* quia ostenderat vtrunque gladium esse in ecclesia, & vtrunque in potestate ecclesiæ esse, hic vult ostēdere non eodem modo vtrunque gladium ad ecclesiam pertinere. ideo ait quòd vterque est in potestate ecclesiæ: spiritalis scilicet gladius & materialis: non tamen eodem modo: is quidem, id est materialis pro ecclesia. Ille verò, id est spiritalis ab ecclesia exercendus. Ille id est spiritalis, sacerdotis manu. Is id est materialis, manu regum & militum: sed ad nutum & patientiam sacerdotis.

Mat. xxvj.

Conuerte gladium tuum in vaginam. Vterque [a] ergo est in potestate ecclesiæ, spiritalis scilicet gladius, & materialis. Sed is quidem pro ecclesia, ille verò ab ecclesia exercendus. Ille sacerdotis, is manu regum & militum, sed ad nutum & patientiam sacerdotis. Oportet [b] autē gladium esse sub gladio, & temporalem auctoritatem spiritali subiici potestati. Nam [c] cùm dicat apostolus: Non est potestas nisi à Deo: quæ autem sunt, à Deo ordinata sunt: non autem ordinata essent, nisi gladius esset sub gladio, & tanquam inferior reduceretur per alium in

Rom. xiij.

Notandum autem vtrūque gladium esse in ecclesia & in potestate ecclesię, sed non eodem modo: quia spiritalis est in ecclesia & in potestate ecclesiæ ad vsum. materialis verò non ad vsum, sed ad patientiam & ad nutum. Sacerdos ergo cum spiritali gladio excommunicando inobedientes ferit: & eo propria manu vtitur. cum materiali verò non ferit: & eo propria manu non vtitur, sed reges & milites eo debent vti & ferire secundum nutum & patientiam sacerdotis. est enim nutus per aliqua signa cognoscere alterius voluntatem. Reges ergo & principes videntes per signa hoc expedire ecclesiæ, debent contra rebelles & inobedientes materialem gladium exercere. Materialis itaque gladius non ab ecclesia, quia nō manu ecclesiæ, sed manu regum & militum, tamen pro ecclesia, id est pro vtilitate ecclesiæ ad nutum & patientiam ecclesiæ exercetur. Notandum etiam quòd accipiēdo hoc generaliter & specialiter possumus dicere quòd ad imperiū & nutū ecclesiæ, materialis gladius exercetur ad imperium generaliter: quia mādat ecclesia generaliter ℘ fiat iustitia. Sed ad nutum specialiter: quia potest specialiter innuere etiam ℘ de isto fiat iustitia. Notandū etiā ℘ accipiēdo iustitiā in aliquo specialiter, dicitur materialis gladius exerceri ad nutum & patiētiam sacerdotis. ad nutum quidem, quia per aliqua signa denotat regibus & militibus, quòd pro ecclesia & ad vtilitatē ecclesiæ materialis gladius extrahatur. ad patientiam verò, quia in hoc quòd aliquis punitur in corpore: sic ecclesia sustinet & patitur & condolet & compatitur patienti. Notandum quòd hos duos gladios esse in potestate ecclesiæ aliter & aliter vnum ad vsum manu ecclesiæ & ab ecclesia: alium ad nutum & pro ecclesia manu militis: tradit & scribit Bernard. ad Eugenium quartum.

b *Oportet autem gladium &c.* Postquam determinauit de pluralitate, potestate, & vsu istorum gladiorum: vult determinare de eorum ordine: & hoc est principale propositum: quia (vt patet) principalis intentio huius Decretalis est ostendere quòd subesse summo pontifici est de necessitate salutis, prout vltima conclusio manifeste declarat. & quia ex ordine gladiorum hoc aperte patet. ideo agit de pluralitate, potestate, & vsu illorum gladiorum quædam præambula. Sed agere de ordine est ad propositum principale: posset tamen qui vellet ex ipsis præambulis rationes formare ad propositum principales. duo ergo facit: quia primò ponit quem ordinem habent huiusmodi gladij. Secundò probat quòd dixerat: ibi, Nam cùm dicat. dixit ergo, oportet autem gladium esse sub gladio: & temporalem auctoritatem subiici spiritali potestati. quæst. d. quòd hi gladij habent hunc ordinem: quia gladius est sub gladio: cùm temporalis & materialis sit sub spiritali.

c *Nam cùm dicat apostolus.* Hic probat quod dixerat: videlicet quòd debet esse gladius sub gladio. Circa quod tria facit: quia probat hoc per apostolum. Secundò per Dionysium. Tertiò subiungit multa media simul probantia propositum. Secunda ibi, Nam secundum. Tertia ibi, Quod etiam. Dicit ergo secundum Apostolum, Non est potestas nisi à Deo: quæ autem sunt, à Deo ordinata sunt. non autem ordinata essent, nisi gladius esset sub gladio, & tanquam inferior reduceretur per alium in suprema. Notandum autem quòd non potest esse essentialis ordo inter aliqua, nisi vnum sit perfectius alio: & vbi vnum magis appropinquat ad Deum quàm aliud. habent enim se res

Bernardus ad Eugenium.

Spiritalia antecedunt temporalia.

Potestas terrena sub est spirituali.

Terra tota laicorū est in censua ecclesiæ.

reges quare subsunt ecclesiæ.

Sacerdotium præcellit regalem potestatem.

respectu Dei, sicut vnum respectu vnitatis: vt innuit Dionysius v. de diuinis nominibus. & sicut non sunt duo numeri essentialiter, differentes, quin vnus habeat plures vnitates quàm alias: sic non sunt duæ res essentialiter differentes quin vna perfectior sit alia. Si ergo isti gladij sint per se distincti & ordinati, oportet vnum esse sub alio: & vnum esse perfectiorem alio.

suprema. Nam [d] secundum beatum Dionysium, lex diuinitatis est, infima per media in suprema reduci. Non ergo secundum ordinem vniuersi omnia æque ac immediate, sed infima per media, & inferiora per superiora ad ordinem reducuntur. Spiritalem autem & dignitate & nobilitate terrenam quamlibet præcellere potestatem, oportet tanto clarius nos fateri, quanto spiritalia temporalia antecellunt. Quod [e] etiam ex decimarum datione, & benedictione, & sanctificatione, ex ipsius potestatis acceptione, ex ipsarum rerum

d *Nam secundum.* Hic probat hoc idem per beatum Dionysium. formetur sic ratio. secundum legem diuinitatis infima reducuntur in suprema per media: & secundum ordinem vniuersi non omnia æque immediate reducuntur ad ordinem: sed infima per media: & inferiora per superiora ad ordinem reducuntur. cùm autem spiritalis potestas excellat terrenam potestatem dignitate & nobilitate: quia spiritalia temporalia antecedunt: istæ duæ potestates non æque immediate reducentur ad ordinem: sed vna reducetur per aliam, terrena per spiritalem. Notandum autem quòd hæc ratio non concludit solùm terrenam potestatem esse sub spiritali: quia temporalia communiter sunt sub spiritalibus: sed etiam probat quòd terrena potestas habet reduci in Deum per spiritalem: hoc est habet dirigi & gubernari per ipsam. Notandum etiam quòd ista ratio est sumpta à Dionysio, & est ad propositum principale, & est declaratio eius quod apostolus dixerat, dicebatur enim per apostolum, Potestates à Deo sunt, & ordinatæ sunt. Cùm ergo dubitari posset quo ordine ordinatæ sunt potestates, hoc dubium soluit, dicens quòd oportet eas vt res aliquæ sunt in vniuerso, ordinatas esse, quia infima per media, inferiora per superiora ad ordinem reducuntur.

e *Quod etiam ex decimarum datione &c.* Hic multa media sumit ad probandum quòd potestas terrena est sub spiritali. Circa quod duo facit: quia primò facit quod dictum est. Secundò ex dictis infert ad propositum multas conclusiones ibi, nam veritate testante. Dicit ergo etiam supple sic esse quòd terrena potestas subfit spiritali, ex decimarum datione & benedictione &c. Notandum esse hic posita quatuor media ad propositum quòd terrena potestas subest spiritali. Primum medium de decimis habetur in canone. Secundum de benedictione siue de sanctificatione, habetur ab Hugo. de sacramen libr. ij. Parte ij. Tertium de potestatis acceptione, habetur ab eodem Hugo. eodem. libr. & eadem parte ij. Quartum verò ex ipsarum rerum gubernatione, potest haberi ex verbis Augustin. xj. de trinitat. capit. iiij. Propter primum sciendum quòd fides iure diuino laici dant decimas clericis, tota terra laicorum est in censua ecclesiæ. terrena itaque potestas secundum omnia bona terrena quæ habet, est sub ecclesia. Propter secundum sciendum quòd Hugo de sacra. libro & parte præasignatis ait, quòd sacerdotalis dignitas regalem potestatem sacrat & benedicit. sed secundum apostolum qui benedicit, maior est: ergo quia per ecclesiam terrena potestas benedicitur, sanctificatur, inungitur quidem si sit inungenda: absoluitur si delinquat. Sed cum inungitur, etiam absoluitur & benedicitur & sanctificatur. quare terrenam potestatem & specialiter reges excellentiores propter vnctionem, & omnes Christianos propter absolutionem, oportet subesse ecclesiæ. Propter tertium sciendum (vt Hugo ait libro & parte præasignatis) quòd spiritalis potestas est maior dignitas quàm terrena: quòd in illo antiquo populo veteris testamenti declaratur manifeste, vbi primum à Deo sacerdotium institutum est: postea verò per sacerdotium regalis potestas iubente domino ordinata est. Potuisset enim Deus si voluisset per seipsum vocare Saulem, & dare sibi potestatem regalem: sed voluit hoc fieri per Samuelem: insinuans potestatem terrenam dependere à potestate ecclesiastica, & sibi debere esse subiectam. Propter quartum sciendum quòd Augustin. iij. de trinit. cap. iiij. vult quòd totum vniuersum quodam ordine regatur:

Universidad de Deusto
Biblioteca

quia corpora grossiora reguntur per subtiliora, & tota corporalis creatura per spiritalem: sed turpis est pars quæ suo non congruit vniuerso. Si ergo in toto vniuerso corporalia reguntur per spiritalia, turpe esset si in genere humano quod est pars vniuersi, terrenæ potestates non subessent spiritalibus, & non regerentur per ipsas.

Corporalia per spiritalia regũtur.

a *Nam veritate testante &c.* Hic concludit de ecclesiastica potestate plures & varias conclusiones ad propositum vtiles. Circa quod quæruor facit: quia primò concludit quòd spiritalis potestas potest terrenam potestatem instituere, iudicare, trãferre, & plantare. Secundò concludit de ecclesiastica potestate, & potissimè de suprema: quæ à solo Deo non ab homine poterit iudicari. Tertiò concludit de eadem, quomodo est humana, & quomodo est diuina. Quartò concludit etiam de eadem, quòd cum ista ita sint ordinata, quòd qui ecclesiæ potestati resistit, Dei ordinationi resistit: quòd non potest quis ecclesiæ potestati resistere cum salute: nisi duo asserat principia: vt Manichæus errans posuit, quod scripturata sacra veritatem asserens, negat & destruit. Secunda ibi, ergo si deuiat. Tertia ibi, est autem. Quarta ibi, quicunque igitur. Continuetur ergo sic: bene dictum est quòd potestas ecclesiastica potestatem terrenam benedicit, sanctificat: & ab ea potestas terrena potestatem accipit. Nam veritate attestante, id est, canone Bibliæ asserente, spiritalis potestas terrenam potestatem instituere habet: & supple si habet eam instituere, habet eam iudicare, si bona non fuerit: quia cuius est condere, eius est destituere: & quia etiam quantum ad terrenam potestatem habet eam instituere: & si non bona fuerit, habet eam iudicare & destituere. sic enim secundum hunc modum de ecclesia & ecclesiastica potestate verificatur vaticinium Hieremiæ, Ecce constitui te hodie, id est à die qua formata est ecclesia super gentes & regna, vt euellas, & destruas, & dissipes ea destruendo: ædifices & plantes ea instituendo. Notandum autem quòd dicit veritate testante, spiritalis potestas terrenam instituere habet: quia vt patet ex veteri lege & ex canone Bibliæ, primum à Deo sacerdotium institutum est: & post iubente domino per sacerdotium regalis potestas ordinata est.

Subdiuisio textualis.

Hiere.j.

2.Cor.ij.

b *Ergo si deuiat &c.* Hic ponit conclusionem secundam de ecclesiastica potestate, & potissime de suprema, quòd si deuiat, à Deo solo poterit iudicari. Continuetur ergo sic, dictum est, si deuiat terrena potestas, iudicabitur à potestate spiritali: sed si deuiat spiritalis, minor à suo superiori. Si verò suprema, à solo Deo non ab homine poterit iudicari, testante apostolo: spiritalis homo iudicat omnia, & ipse à nemine iudicatur. Notandum autem quòd ille est spiritalis homo qui habet sanam mentem & sanum iudicium: sicut ille est sanus corporaliter qui habet sanum gustum, & habet sanum iudicium de saporibus. sic, & ille est spiritaliter sanus qui habet sanam mentẽ, & habet sanum & rectum iudicium de agibilibus, sicut ergo solus ille qui est sanus corporaliter, potest recte alia corporalia iudicare: sic solus ille qui est spiritalis, potest de omnibus iudicare tam de spiritalibus quàm de corporalibus: quia corporalia sub spiritalibus continentur. Notandum etiam ꝙ idẽ est esse spiritalem & sanũ spiritaliter: quia quicunque est spiritalis, habet sanã mentem, & habet rectũ iudicium de rebus. Notandum etiam ꝙ sicut habens gustũ infectum male iudicat de saporibus, & in suo iudicio ab omnibus iudicatur: quia si habet gustum infectum cholera, etiã dulce iudicabit amaram: sic habens mentẽ infectã, habet prauũ iudicium de agibilibus, & in suo iudicio ab omnibus iudicatur & reprehenditur: quia iudicabit esse faciendum quod nõ est faciendum: iuxta illud, Dicit amor cæcus, dedecus esse decus: itaque spiritalis homo & habens sanam mentem iudicat omnia, & ipse

Spiritalis quilibet sanam mentem habet.

A à nemine iudicatur: quia in suo iudicio à nemine reprehenditur. Notandũ etiam ꝙ duplex est spiritalitas, personalis, & secundũ statum: & duplex est iudicium, siue duplex est correctio, auctoritatiua, & fraterna: † Itaque spiritalis personaliter omnes iudicat: quia omnes male agentes potest corrigere correctione fraterna: & ipse à nemine iudicatur, quia si est spiritalis bonus & sanctus, nil agit de quo possit iudicari vel reprehendi. Est autem alia spiritalitas secundum statũ, quando est in statu sanctissimo & spiritalissimo: & in hoc statu est solus summus pontifex: ideoque quilibet eum nominat & nominare debet sanctissimum patrem. Iste omnia iudicat, etiam auctoritate: quia super omnes auctoritatẽ habet & ipse à nemine iudicatur, quia nullus habet auctoritatem super ipsum personaliter. ergo possunt esse, & forte sunt multis in actionibus papa, & spiritaliores eo, sed secundum statum nullus est ita spiritalis nec ita sanctus: & quia auctoritate iudicare respicit spiritalitatem & sanctitatem secundum statum: ideo auctoritatiue ipse solus est ille spiritalis homo qui iudicat omnia, & ipse à nemine iudicatur.

Spirit alis & est duplex.

† *Alias, persona.*

Papa subesse est de necessitate salutis.

Matt.xvj.

Papa sanctiores multi possunt esse.

c *Est autem hæc auctoritas &c.* Hic ponit conclusionem tertiã de ecclesiastica potestate, ostendens quomodo sit humana, & quomodo non humana: vel ostendit quomodo sit humana & quomodo diuina. est enim humana, quia data est hominis: & est humana, quia exercetur per hominem: tamen non est humana, quia sit data ab homine: sed potius est potestas diuina, quia data à Deo: nam ore diuino Petro est data, sibi, suisque successoribus. Est etiam hæc auctoritas diuina: quia firmata in ipso Christo petra quam Petrus confessus fuit: dicens te domino ipsi Petro, Quodcunque liga, &c. litera patet quidem. Notandum autem ꝙ hæc auctoritas dupliciter est humana, & dupliciter diuina. Est autẽ humana, quia data homini: & est humana, quia exercetur per hominẽ. Sed est diuina, quia est data à Christo qui erat Deus: & est diuina, quia firma ta est in petra firma in Christo qui erat verus Deus. Notandum etiam ꝙ omnia ista quatuor possunt haberi ex euangelio. Nam ꝙ sit humana, quia data est homini, habetur ex euã gel. vbi dicitur: Tibi dabo &c. ꝙ etiam sit humana, quia exercetur ab homine: patet ex euang. dũ dicitur, Quodcunq; liga, &c. Quòd sit diuina, ga data à Deo: patet ex euãgelio, quia ipse Christus qui erat Deꝰ, loquebatur quãdo dixit, Tibi dabo, & ꝙ sit diuina, quia fundata in eo: patet ex euangelio, quia ipse Christus qui erat Deus, loquebatur cum dixit, Super hanc petram, id est, super meipsum qui sum petra, & qui significor per petram, ædificabo ecclesiam meam.

Auctoritas papæ est humana & diuina.

d *Quicunque igitur &c.* Hic ponit conclusionem quartam de ecclesiastica potestate dicens: Quicunque igitur huic potestati, supple ecclesiasticæ à Deo sic ordinatæ resistit, Dei ordinationi resistit: & supple nõ potest esse in statu salutis, nisi forte fingat duo principia & duos deos, sicut finxit Manichęus hæreticus: quod dictũ falsum & hæreticũ iudicamus: quia testante Moyse, non in principiis, sed in principio cœlũ Deus creauit & terram. Notandum autem quòd Deus pater secundum vnum modum exponendi quem tangit Aug. super Gen. in principio. i. in filio creauit &c. Et quia pater & filius non sunt duo principia, sed vnum principium: imò quia tota trinitas pater & filius & spiritus sanctus relative ad creaturam nõ sunt plura principia, sed vnũ principiũ, vt dicit Aug. xiij. de trini. c. xiij. ideo nõ in principiis sed in principio cœlũ Deus creauit & terrã. Notandum etiam ꝙ si essent duo dij, possent esse plura capita in regimine humani generis: & vnum caput posset referri in vnum Deum, & aliud in alium Deum. Sed cum hoc sit falsum & hæreticum, sicut non est nisi vnus Deus & vnus Dei filius Iesus Christus: ita ecclesia non habet nisi vnum caput & vnum principalem vicarium Iesu Christi, cui subesse est de necessitate salutis.

In principio, & non in principiis Deꝰ iterum creauit & terram.

Ecclesia vnius caput habet.

e *Porro subesse Romano pontifici.* Hic ponit conclusionem tot

modis inuestigatam, ac etiam illatam ab omnibus antedictis. Continuetur autem sic. quia ex conditionibus quibusdã generalibus competentibus ecclesiæ: & quia ex quibusdã adaptationibus spiritalibus adaptatis ecclesiæ: & tertiò quia ex ipsis gladiis qui sunt in ecclesia, patet ꝙ tenemur subesse Romano pontifici. porrò, id est certe quia sic est, ideo omnibus his consideratis declaramus, dicimus, & definimus omnino esse de necessitate salutis omni humanæ creaturæ subesse summo pontifici. Notandum autem quòd ait dominus papa se declarare, dicere, & definire omnino, quod sibi subesse est de necessitate salutis &c. quæ possunt sic adaptari, vt concludamus quòd subesse summo pontifici est de necessitate salutis. declaramus, si consideramus conditiones generales suprà positas competentes ecclesiæ: dicimus, si consideramus adaptationes speciales adaptatas ecclesiæ: & hoc definimus, si consideramus ipsos gladios qui sunt in ecclesia: & omnino, id est penitus: vel omnino, id est præfatis omnibus consideratis, pronuntiamus sic esse. Et hæc de expositione præsentis decretalis ædictæ à sanctissimo patre & domino, domino Boni. diuina prouidentia papa octauo dicta sufficiat. Io. Mon. A n.

Additio domini Petri Bertrandi.

DITIO. Quæro vtrum potestas spiritalis debeat dominari temporali? Et videtur quòd non: quia iurisdictiones sunt distinctæ: vt in authen. quo oportet epi. in prin. col. j. de consc. dist. iij. celebritatem, in fi. Non ergo papa debet se intromittere de potestate temporali: sed debet temporalia dimittere imperatori, regibus & aliis dominis temporalibus. viij. distinct. quo iure ar. extra qui fi. sint leg. cap. lator, & cap. causam. alias poneret falcem suam in messem alienam. 3. de elect. ca. venerabilem, quod non est faciendum. vj. q. iij. c j. Præterea secundum Hug. Imperator à solo Deo habet potestatem in temporalibus, papa in spiritalibus: & sic iurisdictiones sunt distinctæ, vt dicunt primæ concordantiæ. Et licet coronã recipiat à papa: gladium tamen ab altari. xciij. distin. legimus. & etiam ante fuit imperium quàm apostolatus. Præterea potestas spiritalis indiget temporali multoties. xxiij. q. v. administratores. ergo non dominatur ei. Præterea si potestas spiritalis dominaretur temporali, haberet dominium temporalium. Sed dominium earundem rerum non potest esse simul & semel in solidum eodem tempore apud plures. ff. commo. l. si vt certo. §. si duobus vehiculum, ergo nullus alter habet dominium, quod est falsum: ergo &c. Contrarium videtur. Christus commisit summo pontifici vices suas: vt habetur Matth. xvj. cap. & xviiij. quæstion. j. quodcunque. Sed Christo data erat omnis potestas in cœlo & in terra. Matth. xxviij. ergo summus pontifex qui est eius vicarius habebit hanc potestatem. extra de transl. epi. ca. quanto. Respondeo & dico quòd potestas spiritalis debet dominari omni creaturæ humanæ, per rationes quas Hostien. inducit in summa, qui fil. sint leg. §. qualiter & à quo. Item quia Iesus Christus filius Dei dum fuit in hoc mundo, & etiam ab æterno naturalis dominus fuit, & de iure naturali in imperatorem & quoscunque alios depositionis sententias ferre potuisset, & damnationis & quascunque alias: vt pote in personas quas creauerat, & donis naturalibus & gratuitis dotauerat, & etiam conseruabat. Et eadem ratione & vicarius eius potest. Nam non videretur dominus discretus fuisse (vt cum reuerentia eius loquar) nisi vnicum post se talem vicarium reliquisset, qui hæc omnia posset. Fuit autem iste vicarius eius Petrus. Matth. xvj. vltra medium. Et idem dicendum est de successoribus Petri, cum eadem absurditas sequeretur, si post mortem Petri humanam naturam à se creatã finẽ regiminis vnius personæ reliquisset. arg. ad hoc 3. qui fi. sint le. per venerabilem. vltra medium. de hoc no. Inno. 3. de fo. compe. ca. licet. Et ideo dominus Bonifa. viij. motus multis aliis efficacibus rationibus & exemplis & auctoritatibus sacræ scripturæ declarauit, dixit & definiuit subesse Romano pont. omnem humanam creaturã, esse de necessitate salutis: vt in extrauaganti, vnam sanctam, quę hic de verbo ad verbum posita est cum glo. domini Io. Mo. qui plene declarat hanc quæstionem. Ad argumenta in contrarium respondeo. Ad primum cùm dicitur quòd iurisdictiones sunt distinctę &c. dicit Hosti. sic, Ego iurisdictiones asserо, & vtranque à Deo processisse: vt d. authen. quo. opor. epi. tamen quanto altera magis Deo appropinquat, tanto maior. Ergo sacerdotiũ maius: quod probatur ex ordine scripturæ dictæ auth. Et sic intellige ꝙ non multũ discrepant sacerdotium & imperium: vt in auth. de non alie. aut permu. rebus ecclesiæ. §. finimus col. ij. Non multum discrepant quo ad principium vnde procedunt: sed multum discrepant quo ad maioritatem. Inde est ꝙ caput episcopi inungitur, sed armus regis: & episcopus chrismate, rex oleo: vt sciatur quòd episcopus est vicarius capitis nostri, id est Iesu Christi, & vt ostendatur quanta sit differentia inter auctoritatem pontificis, & principis potestatem. extra de sa. vnc. c. j. versi. vnde in veteri testamento. Et eodẽ modo respondetur ad secundã oppositionem. Et ꝙ dicitur ante fuisse imperium quàm apostolatum: hoc non facit ad propositum: quia potestas non ratione temporis dicitur maior, sed potius ratione dignitatis. Nam etsi Andreas primus venit ad fidẽ quàm Petrus, prælatus est tamen Petrus Andreę: cum in apostolorum catalogo semper primus quasi præcipuus præmittatur: non ꝙ Petrus sit potior tempore, sed potior dignitate. Ad tertium argumentum dico quòd licet (vt s. dictum est) omnis humana creatura subsit papæ, & sic potestati spiritali: non tamen sequitur ꝙ habeat dominiũ omnium rerum temporalium. Ad cuius declarationem sciendum est ꝙ est duplex dominium. Est enim quoddã dominium iure diuino: quoddam aliud iure humano. viij. dist. quo iure. Diuinum dominium est illud quod est apud Deum super omnẽ creaturam. ipse enim Deus creator est omniũ vniuersorum. qui enim manet in æternum creauit omnia simul. Item in Gene. cap. j. In principio creauit Deus cœlum & terram. Et vide de hoc quod legitur & not. 3. de sum. trin. & fide catho. ca. j. Isto dominio, domini est terra, & plenitudo eius. in psalmo. 3. de deci. c. tua nobis. & d. c. quo iure. Istud dominium est verum dominium, simplex & absolutum: & vnus est dominus omnium creaturarum Deus. Et ideo propriè loquendo, omnes creaturæ, proprietates, res & possessiones, & bona alia in nullius bonis sunt verè absolutè & propriè, nisi Dei. Circa quod dominium dicit Hosti. 3. de vo. & vo. redem. ca. quod super. in magna glo. ver. mihi tamen videtur. sic, Videtur mihi ꝙ in aduẽtu Christi omnis honor, & omnis principatus, & omne dominium & iurisdictio de iure, & ex iusta causa per illum qui supremam manum habet, nec errare potest, omni infideli subtracta fuerint, & ad fideles translata, quòd hoc iusta causa fuerit probatur Ecclesia. x. Regnum de gente ad gentem transfertur propter iniustitias & iniurias, & contumelias, & diuersos dolos. Quòd hoc factum sit comprobatur. 3. de consti. c. translato. & hoc in persona Christi filij Dei vini: qui non solum sacerdos fuit, sed & rex. Lucæ j. Ecce concipies in vtero &c. vsque, & regni eius non erit finis. vnde & ipse dixit Matth. xxj. Auferetur à vobis regnum, & dabitur genti facienti fructum eius. Huius autem regni & sacerdotij principatum perpetuum commisit filius Dei Petro & successoribus eius: vt pater in eo quod legitur & no. lib. vj. de homici. ca. pro humani. & 3. qui fi. sint le. per venerabilem. §. rationibus. per totũ. & maximè in versi. fi. Et de tali domino diuino dico quòd omnis temporalis potestas est subiecta spiritali: & debet potestas spiritalis potestati temporali dominari. Aliud est dominium quod secundum legistas vocatur legale dominium: & ita nominat Accur. ff. de verb. sig. l. recte. secundum verò canonistas vocatur humanum: vt in d. c. quo iure. De isto legali vel humano dominio dicit Inno. sic, quòd eius iuris est quod ad aliquem spectat vel acquiritur de iure naturali: vt sunt dominia, obligationes, & huiusmodi &c. Innuens expresse quòd rerum dominia & obligationes sunt de iure naturali, id est de iure gentium. Non autem à iure ciuili vel imperatore: vt actiones. ff. de iusti. & iur. l. ex hoc iur. instit. de re. diui. §. fere. ita no. Inno. de consti. cap. quæ in ecclesiarum. & Compost. dicit ibidem, quòd à iuregentium deficiunt dominia: sed per leges principum distinguuntur modi per quos rerũ dominia acquiruntur. ff. de acqui. re. do per totum: & insti. de re. di. per totum. Et sic intelligitur quod legitur viij. distin. quo iure. & sic concordant in hoc quòd dominia sunt de iuregentium. Videtur mihi quòd dominium rerum legale vel humanum fuit à Deo collatum humanæ creaturæ: & non fuit ab initio introductum iuregentium vel ciuili. Nam Deus omnia quæ creauit, fecit propter rationalem creaturam: & omnia subiecit rationali creaturæ. Gene. ca. j. Et sic reseruato sibi vniuersali & vero dominio omnium creaturarum, huius dominij vtilitatẽ concelsit ab initio humanæ creaturæ quo ad vsum. quod videtur intelligere Accursi. C. de iur. do. l. in rebus. super verbo, naturaliter. vbi dicit ꝙ iure primæuo non distinguebantur dominia, nisi quantũ ad vsum &c. vnde ante iusgetiũ omnia fuerunt cõmunia quodsq; iuregentiũ vsibus primorũ parentũ introductũ fuit, ꝙ tunc diuiderentur & limitarentur, & appropriarentur, vt vnusquisq; quod suũ esset sciret. Vnde lex dicit ꝙ iuregentiũ dominia sunt distincta, nõ dicit introducta: vt d. l. ff. de iusti. & iur. l. ex hoc iure. Cũ enim iuregentiũ diuidantur dominia: sequitur ꝙ ante diuisionem erant dominia cõmunia. arg. ff. communi de. l. iiij. circa princ. cũ ibi notatis. vnde ex cõcessione diuina vtilitatis dominij rerũ causatur quoddam dominium legale vel humanũ, quod respectu veri dominij diuini non dicitur dominiũ sed in se cõsiderатũ dicitur verũ. Istud vero dominiũ legale vel humanũ prout erat in communi, non debet dici iurisgentiũ, sed diuini. Prout verò cuilibet appropriatur vel acquirit ur hoc dominiũ, sic consideratũ est iurisgentiũ. Et tale dominiũ nõ est apud papam tantũ, sed apud omnes qui iuste acquirunt: & ex quo semel acquisitũ est, non licet papæ vel alicui alteri auferre vel occupare sine iusta causa: quia esset contra ius naturale diuinum quo vnicuique dictum est: Ne faciat alteri quod sibi non vult fieri: vt in princi. decretorum. Et dominus dicit

Papa subesse est de necessitate salutis.

Potestas spiritalis an debeat dominari temporali.

Iurisdictio spiritalis omnes creaturas humanas adstringit.

Dominium est duplex.

Dominium legale vel humanum quale est: et an fuerit ab initio introductum.

Dominia libere primæuo non erant distincta.

Universidad de Deusto
Biblioteca

in euang. Ne transgrediaris terminos antiquos quos posuerũt patres tui. ix. q. ij. nullus alteri⁹. facit ad hoc. C. de cohorta. l. si quis. lib. xij. Et hoc intelligo sine causa: quia ex iusta causa posset aliquis priuari ab homine vel à iure tali dominio. ff. de reli. & sum. fu. l. si quis sepulchrũ. C. pro quibus cau. fer. li. acci. per totum. & ff. & C. de bo. dam. per totum. Vnde per hoc respondetur ad arg. quòd quantum ad humanam creaturam illa subest spiritali potestati, sicut dictum est. Sed domnia rerum aliarum sunt apud singulos qui iuste acquirunt: verum est de dominio legali vel humano: sed diuinum dominium est apud Deum. Nec est contradictio, diuersis respectibus accepto dominio. Ad illa iura communia quæ dicunt quòd imperator est dominus mundi. ff. ad leg. Rhod. l. deprecatio. respondet vt not. C. de quadri. præscript. l. bene à Zenone. Petrus Bertrandi.

Dominium rei an possit domino suo tolli.

Imperator est dominus mundi.

Ioannis xxij.

Prælati non discurrant præsertim habitu transformato: qui si ad curiam venerint inde recedere non debent sine papa licentia: alias ipsi & receptantes illos excommunicati sunt.

CAPITVLVM SECVNDVM.

VT prelatorum inepta discursibus grauitas, & simplicitas simulationibus obuia, & ipsorum ad Christi vicarium indeuotio, religiositati quippe contraria, non immerito arguenda, cum reuerentiam illorum sanctitas, lucè puritas, firmosq; maturitas poscat gressus, vt sint vita mũdi, fama clari, proficuiq; reddantur exemplo. Verùm quia ipsorum quorundam (vtfide dignorum habet assertio) eò vana prorupit interdum, ne dixerimus pernicioſa, temeritas, quòd (vestibus spiritalis sanctitatis abiectis, dissimulato habitu, ad remotas à suis sedibus partes se transferunt, quinimo ad sedẽ apostolicam clanculo nobis nõ visis, nec insinuato† q̃p venerint: venisse, latitasse, discessisseq; dicatur: nos ne tacentibus nobis nõ præcisus huiusmodi mor bus inualeat, dum prouidum creditur quod incautum, licitum quod impune: Omnibus episcopis superioribusque prælatis sub obtestatione diuini iudicij inhibemus ne absque rationabili causa, timoris forte vel alia, extra suarum ciuitatis & diœcesis ac prouinciarum (mutatis habitibus) limites indiscrete discurrant. Inhibemus etiã ne qui episcoporũ & superiorũ ipsorũ latenter (præsertim habitu transformato) veniẽtes ad curiam, de ipsa (Romani pontificis non præsentati conspectibus, vel saltem ab eo recedendi licentia non obtenta) recedant. Si qui verò episcoporum & superiorum huiusmodi nostræ inhibitionis contradictores extiterint, & absque ipsius Romani pontificis recedendi licentia concessa, eoque non viso recesserint ab eadem, necnon si qui scienter receptauerint antedictos, nisi id confestim eidem Romano pontifici vel alicui per quem hoc ipsum ad eius crediderint deduci notitiam, manifestare curauerint, (etiam si episcopali, archiepiscopali, patriarchali, vel quauis alia dignitate præfulgeant) eos excommunicationis sententia innodamus.

† *Aliàs, intimato.*

Licitum creditur quod non punitur.

Ioannes xxij.

Prælati ad curiam non debent more noctua latenter venire, nec inde sine papali licentia recedere: aliàs infideles iudicantur, & sententia excommunicationis ligantur.

CAPITVLVM TERTIVM.

ETsi deceat quoslibet subditorum curam exercere solicitè, & per omnia velut lucis filios ambulare: hoc tamen præcipue ab ipsis exigitur, qui constituti per altitudinem dignitatis, vt in speculo, circa commissas sibi plebes pastorum simul & custodum partes implere tenentur, & coram ipsis laudabilium operum exẽplo lucere. Ad nostrũ sane peruenit auditum, quòd nonnulli pontificali præditi dignitate gregum suorum custodiam negligentes, & abhorrentes lucem tanquam filij tenebrarum, non verentur se ab ouium suarum cura, mercenarij more, tempore longo subducere, & pontificali dignitate reiecta non erubescunt vagari per deuia sub habitibus transformatis: ac cõtempto de exhibendo paribus & superioribus honore præcepto, sic abiecti & indecori interdum ad sedem apostolicam clãculo declinare præsumunt, vbi more noctuæ (cuius intuitum nox illluminat, lux exæcat) de die latentes, horis tenebrarum, quos suis arbitrantur conformari desideriis, visitant, suos eis euomentes conceptus iniquos, & cõspirationes forsan illicitas aduersus nos & alios pertractantes, & demum abinde (non absque notabili sedis prædictæ contemptu) reuerentia tam consueta quàm debita non exhibita Romano pontifici, & nec ab ipso petita licentia nec obtenta, recedunt. Nos igitur & ipsius sedis honori in hac parte prospicere, actalium insolentiis finem imponere cupientes: de fratrum nostrorum consilio hoc generali prohibemus edicto, ne deœtero præsul aliquis sine sui superioris licentia, nisi pro negotiis ecclesiæ sibi commissæ, extra suam diœceſim audeat pernoctare: firmiter statuentes vt quicunque pontifex ad Romanam curiam veniens, papale palatium primitus visitet, ad papam (si hoc patiatur temporis opportunitas) intraturus, ac reuerentiam consuetam & debitam exhibiturus eidem: nullatenus recessurus à curia, nisi ab ipso super hoc petita licentia & obtenta. Quòd si secus à quoquam super his fuerit attentatum, nos quoscunque prælatos quanuis etiam patriarchali dignitate fulgentes, sic ad sedem accedentes, & ab illa (vt prædicitur) recedentes, necnon quoslibet alios qui tales apud sedem ipsam receptare præsumpserint, nisi ante receptionem huiusmodi eidem Romano pontifici significauerint aduentum illorum: decernimus eoipso notam infidelitatis incurrere, ac excommunicationis sententiæ subiacere. Nulli ergo &c.

Noctua nõ vide, lux huic ne cæcat oculos.

DE TREVGA ET PACE.

Sixtus quartus.

Sixtus papa volens discordiam ex pragmatica sanctione subortam sedare, ordinarij regni Francie ad conferenda beneficia sex menses concedit. Facultatem concedendi sex gratias sibi retinet. Beneficia cardinalium & eorum qui cardinalibus sunt familiares, in regno Francie existentia, suæ dispositioni vsque ad certum tempus reservat. De beneficiis promouendorum quid fieri debeat, ostendit. Causas beneficiales in prima instantia vult in partibus terminari: in quibus ante definitiuam sententiam (nisi in vno casu) vetat appellari. Quid de causis in curia pendentibus faciendum sit, narrat. Si autem eadem causa in diuersis curiis diuersis respectibus tractatur, quonam pacto terminanda sit, hîc recitatur. Taxas beneficiorũ editas à Ioanne 22. seruandas censet. Tandem cõpus ponit intra quod vult istã acceptari & seruari. Scias tamen quod huiusmodi concordeta tanquam iuris communis: & decretis Constan. & Basilien contraria, non sunt effectum sortita.

CAPITVLVM PRIMVM.

DIuinæ ecclesiæ regimen diuina disponente clementia vocatis, inter alia pro commissorum populorum votiua dilectione nil occurrit præstantius, quàm exorta inter personas ecclesiasticas (principis tenebrarum astutia) discordiarum fomenta, per nostræ solicitudinis occursum protinus extinguere: vt cuiusuis altercationis salubriter euulsis seminibus, pacis & tranquillitatis dulcedinem inter creditos nobis populos (diuina nobis assistẽte gratia) imponere & conseruare valeamus. Cupientes itaque vt suscitata retroactis tẽporibus discordia (prohdolor) in regno Frãciæ, Delphinatu, aliisque terris & dominiis charissimi in Christo filij nostri Ludouici Francorũ regis illustris, inter nonnullas ex eisdem

Discordia est extinguenda, & pax conseruanda.

ex eisdem personas occasione cuiusdã constitutionis quæ in eodẽ regno diutius inoleuit, quam personæ prædictæ pragmaticam sanctionem vocãt, ne si (qđ absit) maiora fomenta sumeret, dãna pariter & grauiora scãdala periculaq; subsequerentur, fine debito claudatur, & totaliter seeludatur:

a *Ad regimen.* hæc habetur infrà sub tit. de præben.

b *Execrabilis,* ista habetur j. sub tit. de præben. cum glo. Guliel. mi de mõte Lauduno, & etiã inter xx. Ioan. xxij. cum glos. domini Zenzelini sub eo. titu. de præben.

Auctoritate apostolica ex certa sciẽtia de fratrum nostrorum cõsilio omnibus & singulis prelatis & aliis personis ecclesiasticis regni, Delphinatus, terrarum & dominiorum eorundẽ, ad quos dignitatum aliorumque beneficiorum ecclesiasticorum, terrarum & dominiorum eorũdem collatio, prouisio, præsentatio, electio, seu quæuis alia dispositio pertinet: de quibusuis dignitatibus, personatibus, administrationibus, officiis, canonicatibus & præbendis, necnon aliis beneficiis ecclesiasticis cũ cura & sine cura, secularibus & regularibus ad eorum collationem, prouisionem, præsentationem, electionem, seu quamuis aliam dispositionẽ pertinentibus: quæ deinceps in Februarij, Aprilis, Junij, Augusti, Octobris, & Decembris mensibus futuris perpetuis temporibus vacare contigerit, dummodo dispositioni apostolicę ex aliqua generali reseruatione in corpore iuris clausa, aut per alteram ex constitutionibus felicium recordationũ Benedicti xiij. quæ incipit ad regimen. [a] aut Ioannis xxij. Romanorum pontificum prędecessorum nostrorum, quæ incipit, execrabilis. [b] seu constitutiones & regulas cancellariæ apostolicæ per nos super hoc editas reseruata generaliter nõ existant, perinde ac si aliquę à sede apostolica vel eius legatis expectatiuæ literæ nõ emanassent, libere dispo- nendi facultatem concedimus per præsentes. Et quia isti summi pontifices prædecessores nostri consueuerunt se in concessionibus gratiarũ expectatiuarum personis benemeritis exhibere liberales, nostræ intentionis existit concedere in regno, Delphinatu, terris, & dominiis regni huiusmodi vltra gratias expectatiuas per nos in eisdem regno, Delphinatu, terris, & dominiis concessas (quibus in aliquo præiudicare nõ intendimus per præsentes, quasque in suo robore permanere volumus) sex personis idoneis regnicolis, sex alias gratias expectatiuas ad quamlibet collationem, prouisionem, præsentationem seu quamuis aliã dispositionem singulorum ex prælatis & aliis personis prædictis. Ex quibus quidem sex gratiis duæ gratiæ expectatiuæ concedentur duobus clericis regnicolis idoneis, pro quibus rex ipse & charissima in Christo filia nostra regina, ac dilectus filius nobilis vir Delphinus Vien. necnon magistri & præsidentes, ac alij officiarij in aliquo ex parlamẽtis regis eiusdem regni nobis super hoc vnanimiter supplicabunt: qui duo nominati per regem & reginam, Delphinum, magistros, præsidentes, & officiarios præfatos, gaudeant prærogatiuis ad instar familiarium nostrorum continuorum commensalium. Ipsisque sex gratiis consumptis: alias sex gratias similes aliis sex gratiis personis idoneis modo & forma præmissis concedere intendimus. Volumus autem, ac eisdem auctoritate & tenore presentium decernimus & declaramus, beneficia quæ venerabilium fratrum nostrorum sanctę Romanę eccleſię cardinaliũ familiares continui commensales eorũ familiaritate durante in regno, Delphinatu, terris & dominiis prefatis obtinent, & in posterũ obtinebunt, dispotioni apostolicę in posterum censeri reseruata, quandiu duntaxat cardinales prefati vitã duxerint in humanis, ac post obitum eorundẽ cardinalium per sex annos continue sequentes. Quibus quidem sex annis elapsis alij ad quos eorundem beneficiorum collatio, prouisio, presentatio, electio seu quęuis alia dispositio alias pertinet: de beneficiis familiarium huiusmodi in regno, Delphinatu, terris & dominiis prefatis con fistentibus, in prędictis mensibus disponere valeãt huiusmodi reseruatione nõ obstãte. Concedimus etiã q̃p beneficiorum quę promouendi per nos ad dignitates seu beneficia cosistorialia ipsarum prouisionum per nos de eorum personis faciẽdarum obtinebunt, ac in quibus & ad quæ ius eis quomodolibet competit ac competere poterit: per promotiones ad dignitates & alia beneficia consistorialia prędicta, ac munus consecrationis eisde promouendis impendendum, seu lapsum temporis de consecrandis episcopis à sacris canonibus definiti vacaturorum, si promotiones ipsæ in aliquo ex supradictis mensibus fiant, nisi beneficia ipsa essent aliàs dispositioni apostolicæ (vt prefertur) reseruata, ad prælatos & personas supradictas: Si verò in aliis mensibus promotiones eisde fieri contingat, ad nos & Romanos põtifices successores nostros collatio, prouisio, & omnimoda dispositio pertineat: Et quoniam sedis apostolicæ notariorũ magnus reperitur numerus, eorundem notariorum qui habitum per eiusdem sedis notarios gestari solitum publice & continue gestant & in posterũ gestabunt, beneficia in eisdem regno, Delphinatu & terris consistentia duntaxat censeantur reseruata: quodque omnes & singulæ causæ beneficiales in partibus coram iudicibus competentibus usque ad definitiuam inclusiue: in prima duntaxat instantia in qua nulli ante definitiuã liceat appellare, ne appellatio (si fuerit emissa) debeat admitti, nisi ab interlocutoria vel à grauamine negotium principale minime concernente, quod non possit per appellationem à definitiua sententia reparari. In aliis verò instantiis in Romana curia tractẽtur, cognoscantur, & fine debito terminentur. Causæ verò beneficiales pendentes in dicta curia inter nostros aut dictorum cardinalium familiares continuos commensales ipsis cardinalibus in eadem curia præsentibus, seu in aliqua legatione aut recreationis causa secedentibus, necnon præfatæ sedis officiales, officia actu exercentes, aut alios à præmissis qui per sex menses curiam prædictã secuti sunt, & sequũtur de presenti, curiales & quoscunque alios eorum aduersarios super quibusuis beneficiis eisdẽ aduersariis auctoritate ordinaria collatis, per illos quibus cõmissę reperiuntur, seu alios per nos ad id deputatos, seu etiam deputandos iudices audiantur, cognoscantur, decidantur, fineque debito terminentur, ac executioni debitæ demandentur. Cæterę vero similes causę beneficiales inter quoscunque alios pendentes, & quę quibusuis iudicibus seu auditoribus cõmissę reperiãtur, aliquibus iudicibus competentibus in regno Frãcię auctoritate apostolica cõmittantur audiendæ, & cognoscẽdæ, decidendę, & fine debito terminãdę, cũ necessaria earũdem causarũ aduocatione. Præterea quia aliquæ ex supradictis causis in cadẽ Romana curia super petitorio & diuersis curiis ipsius regni super possessorio tractãtur: volum⁹ q̃p in eisdẽ causis in diuersis curiis super petitorio &

Notarii apostolici in magno sũt numero.

Appellare an liceat ante definitiuã sententiam, vide c. super eo. 2. extra de appella.

Causa eadẽ diuersis respectibus in diuersis curiis tractari potest.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Taxæ. vide pro hoc extrauagantem, cũ ad sacrosanctæ. quæ est inter xx.Ioã.xxij. sub tit.de sentent.excom.

b Ex electoribus. electores imperatoris sunt septẽ: tres ecclesiastici, & quatuor laici: de quibus per gl. in cap.ad apostolicæ. de sen.& re iudi.lib.vj.

possessorio vnico & eodẽ cõ textu pendentibus, (suspenso petitorio, & cẽsuris super hoc latis) in possessorio in curiis eorundem iudicum corã quibus causæ possessorij pendeant de præsenti, procedant, causæque ipsæ super huiusmodi possessorio intra biennium terminentur & finiãtur. Alioquin biẽnio elapso liceat partibus ipsis procedere super petitorio, & vlterius dictis causis expeditis super possessorio: aut huiusmodi biennio elapso altera partium litigantiũ coram iudice competenti auctoritate apostolica deputato poterit ius suum prosequi, ipsique apostolicus iudex intra aliud bienniũ causam in petitorio terminare teneatur. Quod si nõ fecerit, causa ipsa ab eo euocata, & lis penitus extincta censeatur. Et si forsan aliquis eorundem iudicum cuiuslibet commissæ causę expeditionem malitiose prorogare aut differre præsumpserit, excõmunicationis & omnium beneficiorum suorum priuationis pœnas ipso facto incurrat: à qua quidem excommunicationis pœna absolui nequeat nisi à nobis & successoribus nostris Romanis pontificibus, præterquam in mortis articulo: quodque decętero in literis expediendis in regno Franciæ, Delphinatu & terris aliisque dominiis prædictis seruentur taxæ a super hoc editæ per Ioan.xxij.papam prędfatum, & excessus si qui fuerint, corrigantur. Et quia propter assiduas guerras & nouitates, quæ continue viget in dicto regno, prætenditur ecclesias dũ vacant grauatas in taxa etiam reformata in concilio Constantiensi, quæ reducta est ad medietatem antiquæ taxę, quòd grauatus in eadem taxa prędatus promouendus soluat communia & minuta seruitia, quæ plures ex Gallis annatam vocant: tantùm pro vera æstimatione fructuum ecclesiæ & monasterij ad quæ sit promotus: taąque in dicta cancellaria & camera apostolica inuiolabiliter obseruari mandamus. Et quia in supradictis concessionibus regnũ ac regẽ maxima sumus charitate complexi, credendũ est non immerito vt se deuotos & obedientes erga sanctam Ro. eccl. exhibeant. Quare volumus & eisdem auctoritate & tenore statuimus quòd prædictus Rex intra quatuor mẽses prędmissa acceptare & obseruare, ac in regno, Delphinatu & dominiis huiusmodi obseruari facere, necnon intra alios duos prædictos quatuor immediate sequentes menses super acceptatione & obseruatione, aliisque præmissis omnibus & singulis per suas patentes literas nos & sedem prædictam certificare teneatur. Alioquin præsentes literæ & inde secuta quæcũque sint cassa & irrita, nulliusque roboris vel momenti. Nos enim extunc irritũ decernimus & inane, si secus super his à quoquã quauis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari. Nulli ergo omnino hominũ liceat hanc paginam nostrarum concessionis, intentionis, voluntatis, constitutionis, declarationis, indulti, mãdati & statuti infringere, vel ei ausu temerario cõtraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorũ Petri & Pauli apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno incarnationis dominicæ M. cccclxxij. septimo Idus Augusti, pontificatus nostri anno j.

Sixtus quartus.

Iudici negligenti pœna mirabilis imponitur.

Beneficiorum taxæ.

Discordia inter religiosos mendicantes & ecclesiarum parochialũ rectores in partibus Germaniæ quatuor delegatis commissa, per eos sub certa forma & modo in pacem & concordiam conuersa fuit: quam Romanus pontifex confirmat, præcipiens sub pœna excommunicationis illam à prælatis obseruari.

CAPIT. SECVNDVM.

VIces illius qui supra petram ædificauit ecclesiam suam (meritis licet insufficientibus) gerentes in terris, & per eius immaculata vestigia (quantũ nobis ex alto conceditur) incedere satagẽtes, inter Christifideles quoslibet, & præsertim sub vno atque eodẽ sacerdotij vexillo nobiscum Deo militantes, pacem & charitatem inducere, & inductam confouere, vigilanti solicitudine meditamur assidue, & quę iis contraria sunt, falce vigilantiæ pastoralis ad radicẽ posita submouere, prout rerum & temporum circunstantiæ id non immerito expostcere dinoscuntur. Nuper siquidem pro parte tam venerabilium fratrum nostrorum Maguntinen. & Treuerẽn. archiẽpiscoporũ, ac Herbipolen. & Vuormacien. & Spiren. episcoporum, quàm dilecti filij nobilis viri Philippi Comitis Palatini Rheni, & ducis Bauariæ, qui vnus ex electoribus b Romani imperij existit, ad nostrum peruenit auditum quòd inter dilectos filios prædicatorum, minorum, & carmelitarũ ordinũ professores, & nonnullos parochialiũ rectores, & alios etiã ecclesiarũ prælatos, instigante illo qui tanquã leo rugiens circuit quærẽs quẽ deuoret: in partibus Germaniæ, & præsertim in oppido Eslingen. Constan. diœcese. fuscitata sunt nõnulla dissensionũ & scandalorũ fomenta ex certis causis tunc nobis expressis, quæ nisi per vigilãtiam pastoralis officij celeriter succidantur, possent ad scandalum non modicum Christifidelium illarum partium faciliter peruenire. Nos igitur attendentes quòd sacrosancta Ro. eccl. ab eius fundatione primæua in ordine sacerdotali quem Petrus apostolus & eius successores obseruarunt, instituta, & per viros prouidos & sacerdotes virtuosos adaucta, & longissimis temporibus feliciter conseruata extitit. Rursusque animaduertentes, hodiernis temporibus hominum crescente malitia, nisi ager dominicus cultoribus idoneis, buccinatoribus spiritussancti, & præconibus verbi Dei (qui præter cæteros in ordinibus fratrum mendicantium gratia assistente diuina in copioso numero reperiuntur) assidue coleretur, vepribus malorum & sentibus vitiorum omnium celeriter obrueretur: non potuimus non ab intimis cordis nostri dolere, & inter tales viros qui se mutua charitate diligere, & alter alterius (iuxta apostolum) onera portare deberent, discordiæ seminarium excitaretur. Vnde cũ vellemus super his ea qua decet maturitate cõsulere, venerabilib⁹ fratribus nostris Gulielmo Hostiensi & Angelo Prænestien. episcopis, & dilectis filiis nostris Iuliano tituli sancti Petri ad vincula, ac Petro tituli sancti Sixti presbyteris cardinalibus, viuę vocis oraculo commisimus & mandauimus vt à singulis partibus prædictis vel eorum procuratoribus legitimis auditis hinc inde propositis, inter eas concordiam tractarent. Qui quidem episcopi & cardinales statutis loco & tempore conuocatis, auditis & intellectis partib⁹ prædictis (vt præfertur) & in præmissis grauiter & consulte procedentes, partes ipsas de cõmuni earundem consensu ad concordiã infrascriptã perduxerunt: Videlicet quòd ipsi parochiani sacerdotes decætero non dicant à mendicantibus hæreses processisse, cum in veritate fides nostra sit illuminata, & ecclesia exaltata per eosdẽ, & præsertim

Sacerdotes dicũtur sub eodẽ vexillo cum paramilitare.

Ecclesia Romana per quos fuit instituta, ad aucta, et cõseruata.

Prædicatores multi in ordinib⁹ mẽdicantiũ reperiuntur.

Alter alterius onera portate.

Fides catholica per mẽdicates fuit illuminata.

& præsertim per ordines prædicatorum & minorum vt iura testantur. Quodque fratres mendicantes non prædicent populos parochianos nõ teneri audire missam in corũ parochiis diebus festiuis & dominicis, cum iure sit cautũ illis diebus parochianos teneri audire missam in eorũ parochiali ecclesia, nisi forsan ex honesta causa ab ipsa ecclesia se absentarent. quodque etiam nec fratres nec curati inducant aliquo modo laicos ad eligendũ sepulturam apud eos, & bene caueãt propter pœnas quas imponunt canones, cum sit libera. Quòd etiã ipsi mendicantes desistant prædicare q̃ parochiani nõ sint obligati saltem in paschate proprio confiteri sacerdoti, quia de iure tenetur parochianus saltem in paschate proprio confiteri sacerdoti. Per hoc tamen ipsi fratres mendicantes nonceanseantur exclusi quo minus secundum iuris communis & priuilegiorum eisdem concessorũ dispositionem, cõ B fessiones audire, & pœnitentias iniungere valeant. Quòd etiã decætero inter ipsos fratres mendicantes & curatos quo ad effectum prædicandi, horas cantandi, & campanas pulsandi, seruetur consuetudo antiqua, quæ temporibus antiquis seruata fuit in ipso oppido Esligensi. Et casu quo veniat aliqua occasio siue necessitas, non fiat commutatio temporis vel horę in ipsis prędicationibus fiendis, nisi de consensu partium. Quodque etiã ipsi fratres in sermonibus eorum non detrahant prælatis & rectoribus parochialium ecclesiarum: Nec etiam populosà suarum ecclesiarum parochialium frequentia & accessu abstrahant siue retrahant quoquo modo. Et viceuersa ipsi rectores & prælati aliquo modo non detrahant mendicantibus, sed illum fauorem quem possunt eis impendant, & in omnibus & per omnia præstent, ita vt vera vnitas & perfecta charitas inter eos ostendatur. Nos itaque illius vices gerentes in terris, qui apostolis suis dixit, Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis: cupientes super his opportunè prouideri, motu proprio, nõ ad alicuius super hoc nobis oblatæ petitionis instantiã, sed de nostra certa scientia & mera voluntate concordiam prædictam ac omnia & singula per præfatos episcopos & cardinales ordinata, ad hoc vt perpetuo inconcussa persistant, auctoritate apostolica & ex certa nostra scientia approbamus & confirmamus, ac viribus perpetuo subsistere debere decernimus. Supplẽtes omnes & singulos defectus tam iuris quàm facti, si qui forsan interuenerunt in eisdem. Iniungentes nihilo minus archiepiscopis, episcopis, plebanis, rectoribus, curatis, necnõ prioribus, gardianis, & singulis fratribus ordinum mendicantium sub pœna excommunicationis latæ sententię, quam contrà facientes & quemlibet eorum contrà facientem incurrere volumus eoipso: à qua absolui nequeant nisi de expresso consensu partis læsæ, & debita satisfactione præuia, inuiolabiliter obseruent, & quantum in eis est, ab aliis obseruari faciant. Et insuper quascunque lites & causas coram quibuscunque causarum palatij apostolici auditoribus seu alibi occasione præmissorum, inter dilectos filios decanum & capitulum ecclesiæ Spiren. & curatũ dicti oppidi, æ fratres prædictas indecisas pendentes, illarum status, tenores & formas, & in eis gesta & actitata, præsentibus pro expressis habentes, ad nos harum serie, motu, scientia & auctoritate prędictis aduocamus, & litem seu lites ipsas penitus extinguimus. Et ambabus partibus prædictis litis huiusmodi cõsortibus seu illis adhę

Extrauagantes.

Parochiani quibus dieb⁹ ms̃a parochia missam audire debent.

Sepultura debet esse libera.

Mendicates cõfessiones audire & pœnitẽtias iniungere possunt.

Populi ab ecclesiarum frequentia nõ sunt retrahendi.

Ioan.xiiij.

Suppletio quandoque fit de iure & de facto vide not. in ca. bone. 1. de postula. prælat. in antiqua.

Iudicũ descriptio.

Testes non semper necessarij sunt.

Iudicii. 15. significationes declarantur.

Matth. v. Ioan. v.

Versus.

SECVNDVS LIBER.

DE IVDICIIS.

Nota pro rubricæ intellectu q̃ iudicium est actus legitimus trium personarũ, iudicis, actoris, & rei. Sed contra. c. forus. §. in omni. de verb. sig. in an. vbi dicitur q̃ in omni negotio requiruntur etiã tres testes. Sed dic q̃ testes non semper sunt necessarij, sed quãdo est factum negatum, vel aliæ probationes desunt, vt. d. , in omni. &. iiij. q. iiij. c. j. Et dicitur iudicium non à iudice, (vt dicit Io. Mo.) sed a iuris dispositione seu discussione. Nam causa est dũproponitur, iudiciũ dum discutitur, iustitia dũ finitur. d. c. forus. de verb. sig. Vel potes dicere, si vis, q̃ iudicium non ab actore vel à reo dicitur, sed à iudice sicut à persona principaliori. arg. C. de accusa. qui ex plicãdi. Et redditur iudicium in inuitũ. ff. de verb. obli. l. inter stipulantẽ. §. j. Et expone de iudiciis, id est de processibus iudiciarijs, qui enumerantur in ca. quoniam. extra de proba. Sic accipitur. C. de iud. sancimus. &. c. pia. de excep. lib. vj. in prin. &. c. nõnulli. de rescrip. in an. &. ff. vt leg. nos. l. etiam in princ. Vel dic de iudiciis, id est de iuris discussione seu discussione, vt dictum est. Not. insuper q̃ iudicium habet. xv. significationes. Primo modo est actio, vt iudicium familiæ erciscundæ, id est actio. ff. de iudi. l. in tribus. extra de proba. ca. ex literis. Secundo modo est lis siue controuersia, vt iudicium pendet de hæreditate &. c. ff. ad Treb. l. j. ij. respon. &. ff. de pecu. quod debetur. Tertio modo est auctoritas, vt negotia ecclesiastica nõ sunt iudicio laicorum disponenda. extra de iudi. c. decernimus. Quarto modo est forus, vt causa iuris patronatus debet definiri iudicio ecclesiastico, id est in foro ecclesiæ. c. quanto. extra de iudi. Quinto modo est arbitrium. ij. q. vj. à iudicibus. &. ff. qui satisf. cog arbitro. de offic. dele. ab arbitris. lib. vj. Si enim arbiter est iudex, ergo arbitrium est iudicium. Sexto modo est vltima voluntas, vt iudicium testatoris nõ debet esse cassum C. de sacrof. ec l. j. de sepul. licet. in fi. lib. vj. Septimo est quæstio, vt iudiciũ ambiguũ est ad papã referendum. c. per venerabilem. §. rationibus. extra qui fi. sint legi. C. de or. iu. l quoniam. Octauo modo iudiciũ dicitur esse discretio, vt furiosus & impubes non possunt esse iudices, quia carẽt iudicio, id est discretione. ff. de iudi. l. cũ præror. c. grane. de præb. in an. Nono est sententia, vt iudex punire potest eos qui suo neglexerint parẽre iudicio, id est sententiæ: de offi. dele. ca. de causis. aliàs in causis. de ap. fi duobus. circa fi. de præscri. c. fi. ff. de le. iij. l. qui concubinã. §. fi hęres. & Ecclesiastici. xviij. c. ibi, Ante iudiciũ iustitiam tibi para. Decimo est instantia, vt iudiciũ perit triennio. l. properãdum. §. j. C. de iud. &. c. venerabilis. e. tit. in an. Vndecimo est discussio vt hic, &. C. &. ff. eo. tit. & in. c. forus. de verb. sig. Duodecimo est potestas iudicandi. ff. de iudi. l. iudiciũ soluitur vetante eo qui iudicare iusserat & c. Tredecimo est pernicies. Vnde apostolus. j. ad Corint. xj. ibi, Qui manducat & bibit indignè corpus & sanguinẽ domini, iudicium id est pernicię sibi manducat & bibit. Sic exponitur. iiij. sent. di. ix. in fi. Quartodecimo est pœna in Matth. Qui occiderit, reus erit iudicio. i. pœna. sic in Io. Qui bona egerũt, ibunt in vitam æternam: qui verò mala, in resurrectione iudicij, id est pœnæ æternæ. Vltimo iudiciũ dicitur esse processus iudicialis. c. j. e. tit. li. vj. de excep. pia. eo. lib. Et ista. xv. significata his versibus cõprehendi possunt, Actio, lis, auctor, forus, arbiter, vltima velle, Quæstio, discret. sent. instant, discussio, posse, Pernicies, pœna, processus iudicialis. Vide Ioan. Mon. super rubrica de iudi. lib. vj. & etiam glo. in cap. in iudiciis. de reg. iur. vj. Nullibi tamen clarius habentur hæc expositа, quàm hic.

Ioannes xxij.

Decretalem, super cathedrã, quæ est in cle. in. c. dudũ innouata, iubet obseruari, neque propter illã debent religiosi mendicantes esse molesti & graues prælatis, neque prælati ipsis religiosis. Et si fiunt aliquæ iniuriæ vel molestationes hinc inde fiãt a papa vult iustitia cõplementum breuiter exhiberi summariè, simpliciter & de plano, sine strepitu & figura iudicii, vel alter pront qualitas excessuum exigit non obstantibus quibuscunque obstaculo quæ possent his obuiare.

CAPITVLVM VNICVM.

EDequẽtes imò innumerosæ quodãmodo de diuersis mũdi partib⁹ venerabilium fratrum nostrorum episcoporũ, aliorũque superiorum prælatorũ, necnon dilectorum filiorum, rectorum, curatorum, &

Universidad de Deusto
Biblioteca

a *Super cathedram.* nunc est sub titu. de sepul. in cle. & incipit, dudum.

b *Summariè &c.* propter ista verba hæc extrauagans sub hoc tit. fuit posita. Quæ autē causæ sint sic decidendæ, vide. c. dispendiosam. eo. titu. in cle. Et quid illa verba important, declaratur per. c. sæpe. de ver. sig. in Clemen.

c *Euocetur.* loquitur de ca. statutum. de rescrip. lib. vj.

d *Conseruatores.* loquitur de cap. j. de offic. deleg. lib. vj.

e *Numerum.* vide cap. cum in multis. de rescrip. lib. vj.

Cōstitutionē papalem violans periculo se subiicit.

parochialiū sacerdotum querelę contra dilectos filios fratres prædicatorū & minorum ordinū, nostrum & sedis apostolicæ excitarūt auditū, & clamorosis insinuationib⁹ excitare & fatigare nō cessant, ꝙ iidē fratres decretalē, dud. editā à fe. re. Bo. pa. viij. prædē. nost. quæ incipit, super cathedralem.[a] ac per piæ me. Cle. papā. v. prædec. nost. in Vien. concilio innouatam, temerè obseruare nō curant, sed ipsam transgredi non timentes, in eiusdē sedis contēptum, animarūsuarū periculum, & eorundē & ecclesiarum parochialium præiudicium & grauamen. Intelleximus quoque quòd plerūque præfatis dictorum prædicatorum & minorū necnon eremitarum sancti Aug. & carmelitarum ordinum fratribus, in cuius ordinis dictorum eremitarum personis idem prædecessor Bo. constitutionem prædictam, in qua tantum de ipsis prædicatorum & minorum cauebatur ordinibus, per omnia voluit postmodum integraliter inconcussè seruari, & ad quem prædictorum carmelitarum fratrum ordinem, nos subsequenter constitutionem eandem quo ad omnia in ea contenta duximus extendendam, à prædictis episcopis, prælatis, rectoribus, curatis, & sacerdotibus, contra tenorē constitutionis prædictæ graues iniuriæ atq; molestiæ in diuersis partibus inferuntur. Nuper pro parte Vien. fratris nostri archiepiscopi Burdega. & dilectorum filiorum capitulorum maioris Burdega. & aliarum ecclesiarum, prioratuum, cōuentuum, rectorum, curatorū, sacerdotum, & vicariorum parochialiū, ac clericorum tā regularium quàm secularium ciuitatis & dicœc. prædictarū nobis extitit intimatum, quòd prædicti eorundē prædicatorum, minorum, eremitarum & carmelitarū ordinum fratres cōtra tēnorem decretalis eiusdem, multa eisdem & eorum singulis grauamina & iniurias inferunt & iacturas. Quia igitur parum esset

Iura cōdere parum est, nisi quis ea tueretur exiſteret. ff. de origi. iur. l. 2. §. post originem de ea. vbi periculū. & præterea. lib. 6.

iura cōdere nisi qui ea tueatur exist at: Nos volentes de fratrum nostrorum consilio decretalē prædictam, super cathedrā irrefragabiliter obseruari, disc. v. per apostolica scripta mandamus, quatenus vos, vel duo, aut vnus vestrum, per vos, seu aliū, vel alios, etiam si sint extra loca in quibus est is conseruatores seu iudices deputati tam eisdem archiepiscopo capitulis, prioribus, conuentibus, rectoribus, curatis, sacerdotibus, vicariis ac clero ciuitatis & dicœcesis prædictarum, & eorum cuilibet aduersus prędictos, quàm e conuerso eisdem fratribus aduersus archiepiscopum, capitula, prelatos, priores, conuentus, rectores, sacerdotes, vicarios, ac clerum, prefatos & singulos eorundē efficacibus defensionibus prefidio assistētes, ac facientes decretalem prædictā quo ad omnia eius capitula prout iacent firmiter obseruari, non permittatis contra tenorem ipsius per memoratos fratres dictorū ordinum eisdē archiepiscopis, capitulis, prelatis, prioribus, cōuentibus, rectoribus, curatis, sacerdotibus, vicariis, ac clero, vel alicui seu aliquibus eorundē, nec etiam prędictos archiepiscopum, capitula, prælatos, cōuentus, rectores, curatos, sacerdotes, vicarios, ac clerum, seu aliquem vel aliquos ipsorum eisdē fratribus grauamina ac iniurias irrogari: Facturi ipsis hinc inde de quibuscunque iniuriis, molestationibus, grauaminibus, & dānis vicissim illatis hactenus & etiā in posterum inferendis eisdem contra tenorē cōstitutionis eiusdem, in illis videlicet quæ iudicialē requirunt inda ginem, summariè[b] simpliciter & de plano, sine strepitu iudicij & figura, in aliis vero prout qualitas ipsorum exigit, iustitiæ cōplementum: Molestatores minores & maiores huiusmodi, necnon cōtradictores quoslibet & rebelles quādocunque & quotiescunque expedierit, per censurā ecclesiasticā appellatione postposita cōpescendo. Non obstantibus quibuscunque exemptionibus specialibus vel generalibus, tam fratribus & ordinibus prædictis, vel alicui seu aliquibus fratrum & ordinum eorundem, quàm præfatis archiepiscopo, capitulis, prælatis, prioribus, cōuentibus, rectoribus[c], curatis, sacerdotib⁹, vicariis, ac clero, seu ipsorum alicui vel aliquibus, communiter vel diuisim, sub quacūque forma vel expressione verborū ab eadē sede cōcessis, ac eiusdē Bo. quo cauetur ne aliquis extra suam ciuitatē vel diœcesim nisi in certis exceptis casibus & in illis vltra diatā vnā à fine suæ diœcesis ad iudicium euocetur.[c] Seu ne iudices & conseruatores à sede deputati prædicta, extra ciuitatem & diœcesim in quibus deputati fuerint, contra quoscūque procedere, siue alij vel aliis vices suas commitere, aut aliquos vltra vnam diatā à fine diœcesis eiusdem trahere præsumāt, dum modo vltra duas diætas aliquis extra suam ciuitatē auctoritate prędictorum non trahatur. Seu quòd de manifestis iniuriis, molestiis, & aliis quæ iudicialem indaginem exigunt (pœnis in eos si secus egerint & etiā id procurantes adiectis) conseruatores[d] se nullatenus intromitāt, q̄ aliis quibuscunq; constitutionibus à Romano pontifice tā de iudicibus delegatis & cōseruatoribus, q̄ personis vltra certum numerū[d] per literas apostolicas ad iudicē non vocandis, aut aliis edictis quæ nostræ possent iurisdictioni aut potestati eiusque exercitio liberè quomodolibet obuiare. Seu si tam eisdē fratribus vel eorum ordinibus, aut alicui seu aliquibus fratrū & ordinum prædictorū, quàm archiepiscopo, capitulis, prælatis, prioribus, cōuentibus, rectoribus, curatis, sacerdotibus, vicariis, ac clero prædictis, vel aliquibus ipsorū, seu quibusuis aliis cōmuniter vel diuisim à præfata sede sit indultum, quòd excōmunicari, suspendi, vel interdici, seu extra vel vltra, circa, vel alio quocūque modo ad iudicium euocari nō possint, per literas apostolicas non facientes plenā & expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi & de eorum personis, locis, hominibus, ordinibus, & nominibus propriis mētionem. Et quibuslibet aliis indulgentiis seu priuilegiis dictæ sedis generalibus vel specialibus, quorūcunque tenorū existāt, per quæ præsentibus nō expressa vel totaliter nō inserta nostræ iurisdictionis explicatio in hac parte valeat quomodolibet impediri. Et de quibus quorūque totis tenoribus de verbo ad verbū specialē oporteat in nostris literis fieri mentionē. Cæterum iudicibus seu conseruatoribus quibuscūque per literas apostolicas sub quacunque alia q̄ præsenti verborum forma velex pressione cōfectas, eisdē prædictorum prædicatorum, minorum, eremitarum, ac carmelitarum ordinum fratribus, seu ipsis ordinib⁹ communiter vel diuisim, super damnis & iniuriis & aliis quibuscunque rebus seu negotiis aliàs deputatis & subdelegatis

Excōmunicari ne possint, aliquibus quandoq; cōcedi tur. Vide. etiā ex literis de restit. in integ.

delegatis eorum presentibus & futuris auctoritate præsentium districtius inhibemus, ne aliquē seu aliquos auctoritate literarum papalium prætextu seu occasione quorūcunque dānorum vel iniuriarum siue grauaminum contra tenorem prædictæ constitutionis, super cathedram, ipsis fratribus seu eorum ordinibus antedictis communiter vel diuisim à quibuscunque personis illatorum hactenus, & etiam inferendorum inposterum, coram se alicui deinceps ad iudicium vel aliàs quoquo modo vocare seu in causam aliquatenus trahere presumant. Inhibitionem huiusmodi non solum ad futura, sed etiam ad quouis modo adhuc pendētia & incepta negotia volentes extendi, ac decernentes præfatas literas & processus eorū auctoritate quacunque habitos & habendos ad dāna, grauamina, & iniurias huiusmodi contra tenorē dictę constitutionis illata & inferēda (vt dictum est) deinceps aliquatenus nō extendi, ac etiam irritum & inane si secus super præmissis per quoscūque scienter vel ignoranter cōtigerit attentari: Vobis nihilominus iniungentes vt inhibitionē nostrā huiusmodi ad dictorū iudicū seu conseruatorū & subdelegatorum notitiā, de quibus vobis expedire videbitur, deuocare procuretis. Insuper volumus & auctoritate apostolica decernimus, quòd quilibet vestrum prosequi valeat articulum etiā per alium inchoatum, quāuis idē inchoatus nullo fuerit impedimento præpeditus canonico: quodq; à data præsentium sit vobis & vnicuique vestrū in præmissis omnibus & eorum singulis cœptis & non cœptis, præsentibus & futuris & præteritis, licitū procedere, ac si prædicta omnia & singula eorā vobis cœpta fuissent, & iurisdictio vestra & cuiuslibet vestrū in prædictis omnibus & singulis per citationē vel modum alium legitimū perpetuata extitisset: constitutione prædicta super conseruatoribus & aliis quomodolibet in contrarium edita non obstante. Datum Aueñ. x. cal. Febr. pon. nostri an. xj.

Iurisdictio per citatio nem perpetuatur. cap. gratum. de offic. deleg.

DE DILATIONIBVS.

Ioannis xxij.

Præmisso eleganti exordio, ostensisq; periculis quæ proueniunt ex falsorum florenorum fabricatione, citantur peremptorie fabricantes, data sibi dilatione trium mensium, intra quos coram papa compareant: alias contra ipsos, eorum non obstante, procedetur prout iustitia suadebit.

CAPITVLVM VNICVM.

Peccatum nouū suā mole attrahit aliud.

Lucrorum cupiditas ad multa nefaria impellit.

IN delictorum diuersorum nexibus ac tenebris inuolutos, plerunq; trahit in maiorum scelerum precipitium moles præponderans peccatorum. nā etsi diuersos diuersa delicta coinquinent, sunt tamē non nulli qui proprię salutis immemores, delictis comunibus & vulgaribus non contenti, ad profana & vetita prorūpentes, sic dānata cupiditate lucrorum ac inexhausta eorum voragine deuoluuntur, ꝙ dūmodo suas ingluuies ad quas inhiāt, expleat, le lucris illicitis, immò iacturis spiritalibus temerè immergētes, honori Dei, & animarum saluti, ac sacrorum canonū & imperialibus edictis, & iuribus cōmunibus, capturas nepharias & luera illicita anteponunt. Sanè iādudum ad nostri apostolatus auditum multorum fide digna relatio sæpius etiā repetita perduxit, & fama ia publica per facti euidentiam diuulgata effecit notorium, nonnullos esse in Lombardiæ superioris & Marchiæ Ianuen. partibus, qui licentiæ temerariæ laxatis habenis licere sibi presumentes illicita, cudunt[a] & fabricāt, seu cudi & fabricari faciunt florenos aurisecundū formā & signum & coinum ac circunferentias literarū qui in ciuitate Florentiæ à tempore cuius non extat memorię, cudi & fabricari sunt soliti, & cuduntur & fabricātur etiā in presenti. Et quāuis dicti florenī ad verā florenorū de Florentia similitudinē fabricati, in vero & solito florenorū eiusdē ciuitatis pōdere cōmuniter & bonitate auri & vero florenorum valore deficiant, ipsi tamen (simulata eorū effigie) personas vt plurimum simplices, & quādoque etiam in huiusmodi rebus expertas decipiūt, ipsasq; dānis rerū & periculis personarū exponūt, dū pro veris florenis ipsos recipiunt: cum etiā præterea in talibus plurimi nō habeāt inter florenos & florenos tātæ similitudinis peritiā discernendi. Nos itaq; tantis & præcipuè animarū periculis affectu paterno occurrere cupiētes, monemus omnes & singulos talium præsumptores, ipsis nihilo minus districtius inhibētes quatenus deinceps à cusione & fabricatione florenorū huiusmodi cessent realiter, & effectualiter resipiscāt: Nihilo minus præsentis edicti peremptorij auctoritate citantes eosdē ac eorū singulos sub pœna priuationis iuris si quod eis super cudendis florenis cōpetit, (quā ipsos cessante iusto impedimento, si in exequēdis mādatis nostris huiusmodi remissi seu negligentes fuerint, incurrere volumus ipso facto) vt intra triū mensiū spatium à data præsentiū numerandū, per se vel per procuratorem idoneū apostolico cōspectui se presentēt, proposituri quo iure ipsis florenos copetat ius cudēdi, ac exhibituri priuilegiū si ꝙ super hoc habeāt, vel ius aliud si ꝙ sibi credāt copetere ostensuri. Et nihilo minus super prædictis facturi & recepturi ꝙ iustitia suadebit: Intimātes eisdem ꝙ si nō venerint, nos cōtra ipsos super præmissis & ea tangentibus ꝓcedemus, prout expedire viderimus & suadebit iustitia, ipsorum absentia nō obstante. Vt autem huiusmodi nostra nuntiatio atque citatio ad cōmunem omnium notitiā deducatur, chartā siue membranā citationē atq; monitionem huiusmodi cōtinentes, in maioris ecclesiæ Auenion. affigi ostiis faciemus, quę ꝓcessum huiusmodi suo quasi sonoro preconio & patulo indicio publicabunt, vt prędicti moniti & citati, & alij quicunq; qui sua crediderint interesse, vel quos ꝓcessus ipse cōtingit, nullā possint excusatione prętēdere, ꝙ ad eos processus huiusmodi nō peruenerit, vel ꝙ ignorauerint eundē, cū nō sit verisimile remanere quo ad ipsos incognitū vel occultū ꝙ tā patēter omnib⁹ publicatur. Datū Auenione. vj. calē. Decēbris, pontificatus nostri an. ix.

Iudex inter citandū potest commuari se processurū.

Occultū nō præsumitur quod omnibus publicatur.

DE DOLO ET CONTVMACIA.

Bonifacius octauus.

Citationes etiam extra dies solēnes publicè factæ de mādato papæ in audiētia literarū apostolicarū vel papali palatio affixæ tanquā maioris ecclesiæ loci in quo papa cū curia sua degit, arctāt citatum ac si ad eum personaliter deuenissent. Restringitur tamen hac extrauagās ad illos qui impediunt ne ad eos possit citatio peruenire, vel quorum domicilium tutè adiri non potest, vt. cap. j. de iudi. in cle.

CAPIT. VNICVM.

REm non nouam aggredimur, neque viam insolitam[b] ambulamus, sed anterioris iuris calcatā vestigiis, præsentis constitutionis indubitato roboramus suffragio, & inconcusso munimine stabilimus. Est siquidem iā sancitum, ꝙ propositum publicæ citatiōis edictū eū arctet, qui impedit aut facit etiā se celando

a *Cudūt &c.* vide ca. quāto. cū ibi notatis de iureiur. in anti. & extrauagantē, sponden. j. de crimi. falsi.

Diuisio.

REm non nouā.] Hæc decre. diuiditur in quatuor partes. Nam primo proœmium ad intentum prēmittit. Secundo ver. est siquidē. ad hoc probandum plura argumenta inducit. Tertio versi. præmissis. super ipso intēto statuit. Quarto ver. non obstantibus. statutū huiusmodi per non obstantia munit.

b *Insolitā.* C. de iud.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Adstrictus ad aliquid faciendum, ad quod tenetur.

rem non nouam. Et qui est adstrictus ad insolita, nō tenetur de solitis. ff. de contrah. empt. fistulas. §. frumēta. & adstrictus simpliciter, tenetur de solitis, nō de insolitis. ff. de le. iij q. fallū. ff. de annu. leg. l. Seio. §. fi. Vnde adstrict⁹ in genere, ad cōmunē modū tenetur. ff. de verb. obli. l. cōtinuus. §. cū ita. ff. de ædil. edic. si quis vēditor. C. de don. si quis argentum. §. j. & adstrictus ad solita faciens insolita, de casu tenetur. ff. de neg. gest. si negotia absentis.

a *Peruenire citatio.* vt li. nō contest. quoniā. §. porrò. ff. qđ vi aut clā. l. j. §. sed Arist. ff. de euic. si ideo. §. fi.

b *Quodque in albo.* ar. ff. de in. omn. iudi. si id qđ. j. respō. no. ff. de albo scri. per totū. auth. de litig. §. omnem. col. viij. C. quomodo & quando iud. authē. qui semel.

c *Ius.* hic ex iuribus iam allegatis arguit.

d *Violenter præsumpsit se.* de violenta presumptione habetur extra de præsump. literas. & c. quanto. & ibi no.

e *Lapidibus.* authen. scriptū exempt. l. ij. §. fi. col. ij. & ar. ff. de origi. iur. l. ij. §. j. authen. de iud. in fi. col. vj.

f *Rationis.* sumptæ tam ex precedentibus quàm subsequētibus.

g *Vniuersis.* nō tamen in vniuersis causis seu negotiis: vt no. in extrauagan. c. vnam.

h *Vbicunque.* & sic ligantur existentes in eadem prouincia seu alia, siue etiā modico freto distent, seu si fuerint vltra mare. ff. de verb. sig. significa. notionem. §. j. C. de dila. l. j.

i *Præsertim.* verbum præsertim, quandoque tenetur comparatiuè, aliquando tenetur præcisiuè, vt pro tantum: vt no. extra de simon. per tuas. j. circa fi. & dic hic teneri præcisiuè, vt in casu hic posito & aliis parem æquitatem seu maiorem habētibus: vt j. not. secus regulariter. Nam q⁹ citatio facta voce præconis vel in albo prætoris contra Anglicum vel Theutonicum, qui verisimiliter non credebat habere causam in curia Romana, arctaret eū, esset durum & contra stylum curiæ, qui non citatū ab homine, vel à iure vult citari si negotium ad curiam reuocetur per literas. Et per hunc modum quilibet teneretur habere procuratorem in curia: & hoc modo curia omnes ad se faceret venire: nec iste citatus in albo prætoris, de quo non est ius expressum vel voce præconis in palatio papali, debet esse nimis credulus referentibus se citatum. ff. de eo per quē fac. erit l. j. §. dolum. nec elogiis seu relationibus est credendum. ff. de custo. re. diuus ij. Et nuntio iurato creditur. extra de ap. cùm parati. non illi qui non est præco iudicis. extra de proba. quoniam contra.

k *Per alios.* ff. de admi. tuto. ita autem. §. gessisse. extra de sent. excomm. mulieres. §. fi.

l *Eò.* aduerbium est loci, & sumuntur hæc verba. ff. ad Treb. de ætate.

m *Ire liceat.* tutè vel liberè, vt præmittitur: & hæc æstimatio debet esse verisimilis, vt timor non sit vanus, alias citatio arctaret extra de spon. veniens. ij. ff. quod me. cau. l. metum. ff. si cui plus quàm per le. fal. hoc autem. j. respon. ff. de regu. iur. vani timoris. Nam si cut prouiderunt partibus quibus non patet securus ad iudicem accessus. extra de app. ex parte. j. ita decuit prouidere iudicibus, executoribus, aut apparitoribus eorū in citationibus faciendis, quando nō patet ad partes securus accessus. extra vt lit. non constet. tuæ. & hic quo casu debet in citatione exprimi. argumen. extra. vj. lib. de app. ca. Romana. §. cum autem. ff. de trāslāc. cum hi. §. vult igitur. &. §. celando ne ad eum possit peruenire[a] citatio, appareatq; cō tumax qui sic agit. Quodq;[b] in albo prætoris huiusmodi edicta proposita suæ iurisdictioni subiectos arceant & adstringant magis quam si voce præconia (quę innotescit pauc is) vel literis citarentur. Ius[c] enim quod talē modū citationib⁹ posuit, violēter[d] presum pſisse credēdum est: vt quæ in eodē albo tot ipsi⁹ albi publicū locum frequentātium oculis paterent legenda, ad citati notitiam deuenirent. Vnde ad prebendā omnibus eorū quæ sanciuntur plenā lectionem & notionē, mandatur legē tabulis aut lapidib⁹[e] sculptam, sanctissimæ ecclesię describi porticibus & affigi. Præmissis igitur in debitā cōsideratione deductis, ac in lāce irrefragabilis rationis[f] appensis: nos qui vniuersis[g] (dispōnente dominō) præesse dinoscimur, volentes per hanc nouellā constitutionem aliquid circa prędicta statuta expressius inueniri: de claram⁹ de fratrū nostrorū cōsilio, & nihilomin⁹ hoc edicto ppetuo valituro firmamus & statuim⁹: vt citationes authoritate apostolica de quibuscūq; personis vndecunque & vbicūque[h] sint, cuiuscunque status, dignitatis vel præeminētiæ ecclesiasticæ vel mūdanæ, etiā si imperiali vel regali fulgeant dignitate, præsertim[i] si impediant vel faciant per se vel per alios,[k] quoquo modo ne citationes ipsę ad eos perueniant, ex quacunque causa faciendo vt citandorū domiciliasiue loca tutè vel liberè adiri non possint: cū (prout scriptū est) existimare debeamus, an eò[l] ire liceat[m] vbi est citatio facièda, perinde ad instar edictorū prefatorum propositorūin albo[n] prætoris, etiam extra solennes[o] dies in quibus Romani ponti. suos facere cōsueūt generales ,,cessus, publicè id nobis specialiter & ex certa scientia iubentibus, factæ in audiētia literarū nostrarū, aut in aula nostri palatij, postmodum affigendę ianuis maioris ecclesiæ loci in in quo Romana communis omnium Christiani populi nationum residebit curia: vt cunctis possint patere, & ita deferri citatis fievaleāt, ac arctēt citatos post terminum lapsum, quē (considerata locorū distantia P) volumus citationibus ipsis competentem apponi: sicut q si eos personaliter[r] apprehēdissent: eūque[b] sint, cuiuscunque status, dignitatis vel præeminētiæ ecclesiasticæ vel mūdanæ, etiā si imperiali vel regali fulgeant dignitate, præsertim[i] si impediant vel faciant per se vel per alios,[k] quoquo modo ne citationes ipsę ad eos perueniant, ex quacunque causa faciendo vt citandorū domiciliasiue loca tutè vel liberè adiri non possint: cū (prout scriptū est) existimare debeamus, an eò[l] ire liceat[m] vbi est citatio facièda, perinde ad instar edictorū prefatorum propositorūin albo[n] prætoris, etiam extra solennes[o] dies in quibus Romani ponti. suos facere cōsueūt generales ,,cessus, publicè id nobis specialiter & ex certa scientia iubentibus, factæ in audiētia literarū nostrarū, aut in aula nostri palatij, postmodum affigendę ianuis maioris ecclesiæ loci in in quo Romana communis omnium Christiani populi nationum residebit curia: vt cunctis possint patere, & ita deferri citatis fievaleāt, ac arctēt citatos post terminum lapsum, quē (considerata locorū distantia P) volumus citationibus ipsis competentem apponi: sicut q si eos personaliter[r] apprehēdissent: si prætor. ar. opt. ad hanc distinctionem extra. vj. libr. de offic. deleg. statuimus.

n *In albo prætoris.* papa hoc specialiter & ex certa scientia iubente: vt j. sequitur in casibus pari vel maiori æquitate nitentibus quàm sit casus. ś. eo. §. est siquidem. j. respon. alias regulariter intelligendū est de illo citato prius legitimè. nam negotio per citationē iuris vel hominis ad curiā legitimè deuoluto, pars citatur nihilominus in audientia publica vel præconizatione, vel in albo prætoris citatur: & tūc huiusmodi citationes sunt magis citationum iamfactarum exaggerationes contumaciam partis antea citatæ declarantes.

o *Solennes dies.* qui sunt tres: dies Iouis sancta, dies Ascensionis domini, & dies dedicationis basilicę beatorum apostolorū Petri & Pauli, qui est octaua dies post festum sancti Martini.

Dies solennes sunt tres.

p *Distantia.* ff. de verbo. obli. continuus. §. cū ita. & l. interdū. extra lib. vj. de elec. cupientes. §. hac generali.

q *Sicut.* hic sicut est sicutiuum, quo adhoc quòd vtrobique teneat processus mero iure: plus tamen delinquit ille quem citatio apprehendit. ff. de in intest. restitut. diuus.

r *Personaliter apprehendisset.* & sic talis cō tumax poterit reputari. ff. de ap. ex consensu. §. fi. & ibi not. & contra ipsum ad excommunicationē procedi xj. q. iij. nemo episcorū. & definitiua sententia ferri: vt d. §. porrò. Sed nunquid sunt de iure cōmuni? Dic q⁹ sic per argumēta hic adducta intelligo: vt no. ś. e. in ver. in albo. Sed & illa quæ agūtur in vna diœcesi, præsumuntur ignorata in alia ergo magis in illa quæ sunt acta in alia prouincia extra qui ma. accu. posc. cum in tua. Itē dato q⁹ aliquis malitiosè faciat ne citatio ad ipsum perueniat: citatio tamē est ad ecclesiam seu ad domū facienda. extra de do. & cōtu. c. causam. & c. venerabilis. extra de cle. nō resi. ex tuæ. extra de eo qui mit. in pos. ca. fi. & ff. quibus ex cau. in pos. ea. hæc autem. §. j. Item leges & si sint publicatæ vbi sunt factæ: non arctant absentes nisi in eorū prouinciis publicatę fuerint duobus mensibus elapsis. auth. vt fa. no. constit. §. pe. col. v. xviij. dist. decernimus, hoc apparet in qualibet constitutione authentica in qua in fin. mandatur publicatio eiusdem. Item ar. ff. quæ sent. sine ap. rescin. l. j. §. item cum ex edicto. & sunt hęc vera regulariter: quia citatio quæ est principium iudiciorū insti. de pœna te. liti. §. fi debet habere principiū certum & firmum: cùm sit potissima pars cuiuscunque rei ff. de ori. iur. l. j. alias iura fruſtra viderentur dicere q⁹ manifestatio debet fieri prædictis, vel in facie ecclesiæ, vel ad domum. ff. de excu. tu. scire oportet. §. oportet. & d. cap. venerabilis. aut procuratori, aut amicis. ff. quod vi aut clā, aut qui aliter. §. & si fortè. ff. de dam. infec. l. de pupillo. §. toties. ff. ex qui. cau. ma. l. sciendū. Sed fallit regula in casu quem cōcludit primum arg. hic allegatum: cùm per illum qui mandabatur citari, stet ne citetur. extra. vj. lib. de reg. iur. imputari. & capit. cùm stat & & ibi not. &. ca. pro possessore. Item argu. secundum intelligo vt not. ś. in ver. in albo. alias regulariter citatio facta in curia supponit legitimam citationem præcessisse, vt dictum est: & hoc innuit. d. §. omnem. Item ad arg. tertium dic quòd lex, scriptum exemplar, loquitur non de necessitate, sed de vtilitate vel expedienti: vt ibi patet in verbo, melius. & verbo, vtilius. Item loquitur de habitantibus in eodem loco:

Contumax potest, excōmunicari, & contra eum sententia definitiua ferri.

Præsertim tenetur duplicitèr.

in eodem loco: vt in verbo, habitantibus argu. ff. de iurisdi. omnium iudi. si per errorem. secus est in habitantibus in remotis. Et distingue, aut factum generale est ad omnes: & sic sufficit publicè proponi, non in auribus singulorum inculcari. extra de postula. prælat. cap. j. lxxxij. distinct. proposuisti. liiij. dist. ex antiquis. ff. de instito. sed & si pupillus. §. proscribere arg. ff. de an. leg. l. Mæuia. in fin. Aut est factum specialiter tangēs partem, & sic regulariter citatio non sufficit generalis in albo: vt est ś. probatum. arg. ad hāc distinctionem extra vj. libr.[2] de elect. in cap. fin. in fin. & ff. de appella. cum quidam. Ioann. Monach. cardi.

a *Non obstantibus aliquibus priuilegiis.* similia non obstantia habentur extra. vj. lib. de sent. excommunica. ca. fin. in fin. extra eodem lib. de elec. quia sæpe. Et absque his non obstantibus priuilegia non tollerentur. no. extra vj. lib. de constitu. cap. j. Et quid operentur non obstantia in literis beneficialibus, nor. extra vj. libr. de rescript. cum aliquibus. Ad euidentiam præmissorum quęro, an papa procedere contra aliquem valeat citatione non præmissa? Et videtur quòd sic: quia est supra ius. extra de concess. præbend. proposuit. Item quia princeps solutus est legibus. ff. de legib. & senatusconsul. princeps. Item papa habet plenitudinem potestatis. ij. quæstion. vj. decreto. extra de pœn. & re. cùm ex eo. in fin. extra de vsu pal. ad honorem. Sed contra, citatio est principium processus iudiciarij: vt supra nota. & habetur extra de proba. quoniam contra. & ad finem iudiciorum, quæ est sententia. ff. de re iudi. l. j. attingi sine principio non potest. Dic quòd citatio est de pertinentibus ad iudiciarium ordinem iudiciarius autem ordo requirit vt iudex quilibet ex aliquo iure procedat. Considerandum est primò qualiter ad ius se habeat iudex de quo nunc est sermo, videlicet papa. Secundò qualiter ad idem ius citatio spectet. Tertiò, ex his' de lucetur solutio quæstionis. Circa primum scien lum est quòd præter legem æternam diuini intellectus, quæ secundum August. in j. lib. de libr. arbitr. summa ratio nominatur: de qua habetur xviij. q. v. lex æterna. fuit necesse esse aliquam legem naturalem siue aliquod ius naturale impressum homini, tanquam participationem quandam legis æternæ, in quo statim a principio nobis nota fierent principia agendorum: puta q⁹ bene est agendum, nulli nocendum quòd bene agentes præmiari debent, peccantes autem puniri. iij. distin. omnis. Præter hoc etiam necesse fuit esse aliquam legem diuinam, siue aliquod ius diuinum: quia per legem naturalē non poterat, homo dirigi in finem supernaturalem, eò quòd naturalem virtutem & facultatem hominis excedit. viij. & ix. distinct. per totum. A lege autem naturali deriuatæ sunt leges humanæ: sed dupliciter deriuantur à lege naturali: vno modo sicut cōclusiones deriuantur ex principiis: alio modo sicut determinationes aliquorum communium: per quem modum forma communis actus determinatur ad hanc vel ad illam: puta forma domus, ad domum quadratam vel rotundam. Primo modo, lex humana quæ est non esse occidendum: derivatur sicut conclusio à lege naturali, quæ est nulli malum esse faciendū. Secundo modo, lex humana quæ est quòd talis tali pœna puniatur: deriuatur vt determinatio quædam à lege naturæ, quæ est vt peccans puniatur. Sic igitur quantū ad propositum spectat, quintuplex est lex. Aeterna, quę idē est quod diuina essentia. Vel verius: Lex æterna est (secundum August. contra Faustum) diuina voluntas, ordinem vniuersitatis conseruari iubens, & perturbari vetans. Diuina, quæ regulat actus humanos in ordine ad finem supernaturalem vitæ æternæ. Naturalis, humana deriuata à naturali vt conclusio ex principio. Humana deriuata à naturali vt determinatio quædā modo exposito. Et eodem modo est quintuplex ius: scilicet æternum, diuinum, naturale, humanum deriuatum à naturali vt conclusio ex principio, & humanum deriuatum à naturali vt declaratio cuiusdam communis. Præmissa probantur à principio decreti vsque ad xv. dist. Supra nullam dictarum legum & ś. nullū dictorum iurū papa potest vel quicunque alter homo: quinto excepto. xiiij. dist. ca. fi. & xv. dist. per totum. Quod licet sit ex se manifestum, & præcipuè quo ad quædam illorum: potest tamen ad omnia vna ratio communis adduci talis: Nullus potest supra ius quod non condidit, sed conditum præsupponit: sed papa vel purus homo nullum dictorum iurium condidit: sed aliàs conditum præsupponit. xxv. quæst. j. sunt quidam. igitur supra nullum illorum potest. maior patet: minor etiam manifesta est quantum ad legem æternam vel ius æternum, diuinū, naturale, & quantum ad ius humanum quod deriuatur à naturali vt conclusio ex principio. quòd si principium est naturale, & conclusio.

Non obstantibus aliquibus priuilegiis, indulgentiis & literis apostolicis generalibus aut specialibus quibuscunque personis pontificali, imperiali, regali, vel alia ecclesiastica seu mundana dignitate prędictis: aliisque inferiorib⁹ ecclesiis, monasteriis, locis, collegiis & vniuersitatibus in quacunq; forma verborū concessis: per quæ talium citationū effectus posit quomodolibet impediri, etiamsi de ipsis & eorum totis tenoribus de verbo ad verbum aut de propriis nominibus personarum, monasteriorum, ecclesiarum, locorum illorum quibus conceduntur, vel eorū ordinibus aut dignitatibus oporteat in nostris literis fieri mentionem.

Citatione nō præmissa an possit papa contra aliquē procedere.

Iudiciorum finis sine principio et magis nō potest.

Lex est quintuplex

Ius est quintuplex.

sicut enim naturalis ratio dictat non esse male faciendum: ita non esse occidēdum: quia vnum statim deducitur ex alio. xxiiij. q. v. si nonliceat. sequitur ergo cōclusio: licet quòd papa nō possit nisi supra ius quinto modo dictum, scilicet supra ius pure positiuum. & sic patet primum principale. Secundò videndum est qualiter citatio ad ius spectet, est autem manifestum quòd non spectat ad ius primò dictum scilicet ius æternum: nec quatenus quicquid dictat ius naturale & ius humanum rectum positum, dictat etiam principaliter ius æternum: quia omne ius rectum ab illo deriuatur. xxxvij. dist. ś. sed econtra. Nec spectat etiam citatio ad ius diuinū eo modo quo nunc loquimur de iure diuino: dicitur enim aliquid esse de iure diuino, prout diuiditur à quatuor aliis iam prædictis, quod non est naturali ratione inductum, nec humana ratione adinuentum: sed exdiuina inspiratione, ranquam excedens facultatē naturæ, hominibus reuelatū. vnde nō quicquid in canone Bibliæ cōtinetur, est de iure diuino, nec contra alia iura diuiditur: imò cōtinentur ibi decē præcepta moralia quæ omnia sunt de iure naturæ, & præcepta iudicialia quæ sunt de iure humano, licet à Deo tradita fuerint, & alia multa huiusmodi. Restat igitur videre si citatio sit de iure naturali vel de humano deriuato à naturali vt conclusio ex principio: quia si papa circa talia iura nihil possit, vt ex præcedentibus patet, consequens est quòd contra nullū possit procedere citatione nō præmissa. iij. q. ix. c. j. & cap. absens. & per totum. ij. q. j. c. j. cum (ex seq. extra de maio. & obe. inter quatuor. de cau. pos. & proprie, ca. j. Est igitur considerandū q⁹ ad hoc videtur aliquis citari, vt id de quo reus dicitur, discutiatur plenius: & per consequens si condēnari vel absolui debeat aut innocens ostendi, & sententia clarius & perfectius cognoscatur, ij. quæsti. j. in primis. extra de testim. in nomine. & iij. q. ix. reuera. Est autem de iure naturali quòd bene & plenè cognoscatur id super quo sententiari debet, & iudicium dari: quia naturale est quòd vnusquisque bene iudicet quæ cognoscit, & horum sit bonus iudex. xj. q. iij. graue. & c. seq. vnde & iudicium de agibilibus ad syntereſim spectat quę est bene iudicatiua: vt dicitur vj. Ethic. Synteresis autem est pars prudentiæ quæ procul videt cum considerat considerāda: quæ habentur de pœn. distin. j. aut facta. & dist. v. considereet. Cùm igitur non potest ad plenum factum & iustum vel iniustum sine præsentia eius qui iudicari debet cognosci & sciri. xxx. q. v. §. his ita. in fi. extra de re iudi. cùm Bertholdus. xj. q. iij. eorum. tunc necesse est ipsum citari & vocari: nec papa hoc potest omittere, & minus alius iudex: quia sic omitteretur cognitio quæ ad iudicium de necessitate requiritur. vnde cùm iniustum facti siue defectus, & malitia actus, quod idem est, dependeat ex circunstantiis multis quæ cōtinentur in illo versu: Quis, quid, vbi, quibus auxiliis, cur, quomodo, quādo. & habentur à Tullio in Rhetorica, & à Philosopho in Ethi. impossibile autem sit omnes circunstantias huiusmodi plenè cognosci absque præsentia rei, quoniam multoties se excusant homines per ignorantiam alicuius circunstantię, vt in Ethi. philosophus exemplum ponit: quāsi quo ad omnes circunstantias necessarium est omnino habere præsentiā eius qui forefecit: vt factum & defectus vel malitia facti plenius & perfectius cognoscatur. Et sic patet secundum & tertium simul scilicet q⁹ citatio est de iure naturali, & per cōsequens quòd papa contra aliquem procedere non potest ni si citatione præmissa: & hoc probat hæc constitutio euidenter. hoc liquet etiam in notoriis, in quibus licet iuris ordo nō sit seruandus vsquequaque, seruandus tamen est in citādo & in sententiando. extra de iureiurand. ad nostram. iij. ij. q. j. in primis. extra de dinor. porrò. ij. q. j. manifesta. no. extra de accu. qualiter. ibi, descendam. & Gene. xviij. vbi factum erat notorium, attamen Deus primò voluit probare & videre quàm iudicare: vt à præcipitatione iudicij cōpescerere præsidentes: vt dicit glos. Genes. iiij. Quid fecisti? Vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra. Nec ob. extra de accusat. capitu. euidentia. nec ibi tollitur citatio nec sententia: quia Gen. iij. probatur vtrunque necessarium, quod apparet aliter consti-

Citatio ad quod ius spectat.

Citatio ad quid fit.

Circūstantia septem attendes debent.

Citatio est de iure naturali: et ea omissa non potest papa contra aliquem procedere.

tens

Universidad de Deusto
Biblioteca

tens præsens, & sic habitus pro citato per confessionem, A factum facit notorium. extra de coha. cle. & mu. c. fi. attamen sunt in eum partes iudicis in sententiando vel præceptum dando: licet non in cognoscendo. ff. ad l. Aquil. proinde enim ff. de iudi. si debitori. Ite de vnoquoque est ferenda sententia partibus præsentibus vere vel interpretatiue. extra de in integ. restit. tú ex literis. §. tandé. ff. de re iudi. l. de vnoquoque, & in arduis est pronuntiandú de citando ante citationé. C. de exhi. vel transfer. re. l. fi. & citatio sententia dicitur. C. de epis. & cle. cú clericis. & l. oratio. C. de procu. l. fi. Ad primú argu. in oppositú dic q̃ papa est supra ius in hoc quòd ipse solus

Papa qualiter est supra ius.

potest æquitatem non scriptã ex iui interpretatione preferre iuri scripto. C. de legi. & con. l. j. vnde iple potest multa dispẽ sando, quæ non potest inferior: vt dicto cap. proposuit. nam nullus alter ab eo dat ius ad vacatura, extra de cõcess. præben. c. ij. & not. símile & habetur extra vj. lib. de offic. deleg. c. pe. §. i. & si supra ius dispẽset, hoc debet esse cùm ratio postulat.

Dispẽsatio quare fieri debet.

extra de præben. de multa. in fin. 50. dist. vt constitueretur. in fin. vt pote propter vrgentem necessitatem vel euidentem vtilitatem ecclesiæ. j. q. vij. dispensationes. & duobus. cap. sequen. non propter bursę repletionem illius cui prouidit. arg. xxxiij. quæst. j. manet Petri priuilegium. cùm ex ipsius æqui tate procedit iudicium, alias est dissipatio secundum B. non dispensatio. nam princeps est numerus explicans, hoc est, id est, director. vt statuat vel dispenset contra ius aut cõtra scriptum, si æquitas quæ mouet ipsum, mouisset legislatoré si ea sus nunc emergeus esset tibi expositus: vt habetur Ethi. v. cap. vlti. vbi optimè ponitur in fine tractatus virtutum moralium de epikeia, quæ præcipuè soli principi competit. extra de transla. episco. capi. j. no.

Princeps qualiter est solutus à lege.

Ad secundum dic quòd princeps est solutus à lege quinto modo dicta, scilicet purè positiua, & hoc quo ad vim legis coactiuã, non tamen quo ad vim directiuam. nam quo ad vim legis coactiuam nullus subditus nisi qui lege cogitur, cogi potest. vnde quia alius non habet vim coactiuam nisi ex principis potestate, & nullus à seipso cogitur nec sibi imperat. ff. de arbitr. l. pe. & hoc modo princeps non subditur legi: sed est à lege solutus. verùm quo ad vim directiuam legis princeps legi subditur. extra de constitu. cùm omnes. ix. distinct. iustum. C. de leg. & consti. digna institu. qui mo. te. infir. in. fi. ff. de leg. iij. ex imperfecto. ff. de pac. cui in eo. alias princeps esset de numero eorum quibus dominus in Matth. improperat, Dicunt & non faciunt: & aliis onera grauia imponunt, digito autem suo nolunt ea mouere. Ad tertium dic quòd in quo habeat papa plenitudinem potestatis, dictum est. d. cap. vnam. Item potentia & potestas sunt de genere bonorum: & posse malũ non est posse, sed nõ posse, & in papa præsertim

Posse malũ nõest posse.

vitium est impossibile moris: & indebitè facit procedendo contra non citatum. extra de maio. & obedient. inter. ij. quæstion. j. capit. j. & ij. & princeps iuris compendium seu potestatem trahere non potest ad iniquum dispendium. Cod. de vsucapi. pro empt. eum qui. ar. ff. de offic. proc. Cæsar. l. j. j. respon. Item quæro secundo & principaliter, aliquis per papam est citatus, & subest causa depositionis, sed de ea non constat confessione vel alia probatione. deponitur. an depositus possit de iure petere rescindi dictam sententiam quatenus processit? Videtur quòd papa potest iustificare sententiam quam tulit ex veritate facti, sicut habet eam rescindere si constat sibi obreptum. extra de re iu. cum olim. xxxv. quæst. ix. sententiam. extra de in inte. restit. tum ex literis. §. nos igitur. Item posita causa sequitur effectus. sed causa deponendi subest, vt est suppositum, ergo & effectus stat, scilicet depositio. Item quod principi placuit, legis habet vigorem, institut. de iur. na. gen. & ci. §. sed & quod principi. Item iugum sedis apostolicæ est tenendum, quanquam durum. xix. dist. an memoriam.

Sententia papæ an possit rescindi.

D

Ad oppositum processus habet fieri de notioribus ad ignota: quod non seruatur in casu proposito: ergo non tenet quod agitur. Item à citatione ad sententiam proceditur sicut à principio ad finem. instituta de pœn. te. li. §. fi. ff. de re iudi. l. j. Sed ab extremo in extremũ sine medio nõ est deueniendum, & sic probatis per aliquem modum probandi debet deueniri ad sententiam. extra de verb. sig. forus. §. in omni. nec ibi testes appellantur probatio quæ fit viua voce: sed omnia illa quæ producuntur super statu causæ. arg. Io. vij. & etiam xxv. vbi reo locus defendendi ad abluenda crimina quæ sibi obiiciuntur, referuatur. iij. quæst. ix. non oportet. & cap. seq. & si hoc fieri possit, gaudere debet præsidens. extra de accu. cap. licet in beato. in fi. Item creditur proponenti contra se, non pro se. C. de libe. cau. cùm præcũ. Item si crederetur parti narranti contra alium, defensio legitima reo auferretur, & quẽlibet pa-a ad dictum suum condemnare posset. Item quilibet præsumitur innocens nisi probetur nocens. extra de præsumpt. cap. dudum. extra de scru. in or. fa. cap. vnico. ff. de manumiss. te l. seruos. & ius est promptius ad absoluẽdum quàm ad condemnandum. ff. de act. & ob. Arrianus, extra de probat. ex literis. & sententia papæ facit ius quo ad quid, & sententia inferioris iudicis firmatur: quia sententia minoris iudicis tam diu firmitatis illius contra quem profertur, firmatur. C. de postu. l. j. C. de senten. quæ si. cer. quanti. prola. l. vltim. non sic in sententia papæ quæ in rem iudicatam contra proferentem non transit: vt d. capit. cùm olim.

Et hoc ar. concedo scilicet q̃ dicta sententia rescindi debet, & hoc ad præsens quadruplici ratione. Primò quidem ex parte iudicis: nam quilibet iudex in iudicando & sententiando debet assimilari primo & supremo iudici. Sed iudicium summi iudicis, scilicet Dei, erit manifestissimum. j. Corinth. iiij. Illuminabit abscondita tene. & manife. consi. cor. & Roma. ij. Testimonium reddente illis conscientia ipsorum, & inter se inuicem cogitationum accusantium aut etiam defendentium in die cùm iudicabit Deus occulta hominum. ergo & iudicium cuiuscunque inferioris siue papæ siue alterius debet ex manifestis procedere: aliàs non est conforme diuino iudicio, nec per consequens iustum. Secundo patet idem ex parte rei. nam reus siue ille qui iudicari habet, potest causam multipliciter excusare, vel ostendendo se processisse ex ignorantia aliquarum circunstantiarum, vel ex infirmitate, aut etiam accusare vel aggrauare confitendo se egisse quod egit ex certa malitia. cùm igitur manifestum sit q̃ talia ignorari non debeant, vt pote quorum ignorãtia iudici certitudinem tollit, de necessitate concluditur quòd illa sententia non est iusta ad quam proceditur talibus prætermissis. Tertio patet idem ex parte principij formalis quo iudicium vel sententia profertur, scilicet prudentiæ. non enim potest esse iudicium rectum nisi ex prudentia procedat. Est enim prudentia habitus rationis verus circa agibilia: vt patet vj. Ethi. & sicut ad prudentiam spectat iudicare per synteresin, quæ est vna prudentiæ pars: sic ad eam pertinet bene consiliari per aliam eius partem, quæ eubulia dicitur. sicut enim synteresis est bene iudicatiua, sic eubulia est bene consiliatiua: vt dicitur vj. Ethi. Consilium autem est inquisitio quædam: vt tertio eiusdem. spectat igitur ad iudicem quemlibet diligenter inquirere & inuestigare ea quæ ad causam pertinent. Vnde dicit Iob, Pater eram pauperum, & causam quam nesciebam, diligentissimè inuestigabam. Non ergo iudex potest ad sententiam rectè procedere, nisi præmissa diligenti inuestigatione, discussione & cognitione causæ: si igitur secus procedat, potest peti rescindi sententia tanquam iniusta. Sed forte dices quòd papa vel alius iudex nouit causam & veritatem negotij secretò, vt est priuata persona. Dicendum est quòd hoc non sufficit: quia iudex non iudicat vt priuata persona, sed vt publica: & ideo publicè debet sibi innotescere veritas, scilicet per leges publicas, diuinas, vel humanas in communi. in particulari autem negotio per instrumenta & testes & alia huiusmodi legitima documenta. Vnde dicit Aug. super psalm. Bonus iudex nihil ex arbitrio suo facit, sed secundũ leges & iura pronuntiat. arg. ff. de offi. presi. illicitas §. veritas. Quartò patet idẽ ex fine iudicij. finis enim iudicij est promotio boni communis quod est diuini⁹, humanius, & melius quàm bonum vnius: vt dicitur j. Ethi. Sed si procedatur ad sententiam ignorata causa vel non discussa: bonum commune non promouetur, sed potius retardatur. per hoc enim in sententiis depositionum vel aliarum pœnarum saluatur & procuratur bonum commune: per quod mali vel emendantur, vel terrentur, vel totaliter exterminantur si fuerint insanabiles: vt dicitur iiij. Ethi. Boni autem per hoc quietius viuunt. sublata autem discussione causæ hæc omnia tolluntur: quia omnino eadem ratione potest damnari innocens & bonus, vt malus: ex quo de causa damnationis nulla sit mentio: vt ex se manifestum est. Supposito autem tali processu iudicij, quòd etiam damnari possit innocens vt nocens: bonus vt malus: non tamen plus terretur vel exterminatur bonus quàm malus: nec quietius viuit bonus quàm malus: vt patet: ergo talis sententia saltem contra ordinem est iniusta: & per consequens rescindenda. Ad primum ergo in contrarium dic, quòd sententia debet esse iusta ex actis notis: licet definitiua quandoque rescindatur saltem in causa appellationis ex aliis de nouo probatis. ff. de minor. præfecti. Cod. de tempor. app. per hanc. & extra de testib. fraternitatis. sic sententia papæ rescindi potest ab eo à quo appellari non licet: vt dicto capit. cùm olim. Ad secundum dic, quòd licet causa depositionis subsit secundum rem, non tamen subest secundum cognitionem. cognitio autem necessaria est ad iudicium, vt declaratum est prius: non igitur sufficit subesse causam secundum rem, nisi subsit secundum cognitionem. & potest declarari per simile. abstinere enim à fornicatione secundum rem est bonum: sed si alicui dicter conscientia quòd non sit bonum, stante tali conscientia si abstineat, non faciet bene: quia non solum requiritur quòd sit bonum, sed quòd apprehendatur & cognoscatur sub ratione boni. extra de simo. per tuas. iij. extra de resti. spo. literas. §. nos autẽ. & eodem modo in proposito nõ solum

Index indicat vt publica persona.

solũ requiritur ad rectè iudicandũ & sententiandum q̃ causa subsit, sed q̃ manifestè in iudicio cognoscatur subesse vel subfuisse. Ad tertiũ dicẽdum est, q̃ voluntas principis, legis habet vigorẽ si sit ratione regulata, & fiat animo cõdendi legẽ: cuius forma traditur. C. de legi. humanum. quia voluntas de se non est securus canõ: vt philosophus dicit ij. Poli. Cùm autem princeps iudicat vel sententiat sine causę discussione & examinatione, non habet voluntatẽ regulatã secũdum rectum iudicium rationis. Ad quartum dicendũ est, q̃ secundum philosophũ in j. Polit. duplex est principatus: despoticus, & politicus. primus est domini ad seruũ qui nõ habet ius resistendi: eo q̃ seruus est domini totaliter secundũ q̃ huiusmodi. secundus est principatus liberorum. qui habent ius in aliquo resistẽdi: & talis est principatus ecclesiæ circa subditos. nõ enim est verisimile quòd princ[e]pat⁹ ecclesiæ sit despoticus. non enim sumus ancillæ filij, sed liberæ: qua libertate Christus nos liberauit. ad Gal. iiij. Io. Mo. cardinalis.

Principis voluntas legem habet vigorẽ: qualiter intelligitur.

Regle. 47.

Octa. Gestibus simulãt.

quod est turpe, & contra honestatẽ clericalem. In hoc quodammodo cõparandi illis qui ludos theatrales in ecclesiis faciũt: vel ibi laruas induũt: vt sue insanie ludibria exerceant. de quibus in. c. cũ decorẽ. eo. tit. Et per hoc ista extrauagans bene facit ad istũ ti. de præben. pondera etiam verba quæ sequuntur, vitãda lasciuia propalatur. Non nego tamen quin potuisset poni & fortè aptè⁹. j. sub tit. de celeb. miss. Sed nõ est incõueniens eandẽ decretalẽ diuersis respectibus sub diuersis poni titulis: vt patet de ea. significantibus. de libr. obla. quod sub eadem prorsus forma repetitur in tit. de appel. Idẽ in iureciuili repetitur vt patet de. l. legem. quę est. C. de pactis. & etiam in tit. de pactis conuentis.

TERTIVS LIBER.

DE VITA ET HONESTATE clericorum.

Ioannes xxij.

Præmissa musicæ artis plurima laude, cantorum lasciua melodia reprobatur, qui contra honestatem clericalem quod ore cantabant gestibus simulabant. et cantores ipsi tam exempti quàm non exempti per octo dies ab officio suspendũtur. Posset etiam hæc extrauagans apte locari sub tit. de celebra. miss.

CAPITVLVM VNICVM.

Octa sanctorũ patrum decreuit authoritas, vt in diuinę laudis officiis quæ debitæ seruitutis obsequio exhibẽtur: cunctorũ mens vigiler, sermo nõ cessitet, & modesta psallentium grauitas placida modulatione decãtet. Nã in ore eorum dulcis resonabat son⁹. Dulcis quippe omnino son⁹ in ore psallentiũ resonat, cũ Deũ corde suscipiunt, dum loquũtur verbis: in ipsumquoque cantibus deuotionẽ accẽdunt. inde etenim in ecclesiis Dei psalmodia cãtanda præcipitur, vt fideliũ deuotio excitetur. in hoc nocturnũ diurnumque officium, & missarũ celebritates assiduè clero ac populo sub maturo tenore, distinctaque gradatione cantantur, vt eadẽ distinctione collibeãt, & maturitate delectent. Sed nõnulli nouellæ scholæ discipuli dum tẽporibus mensurãdis inuigilãt: nouis notis intẽdunt, fingere suas q̃ antiquas cantare malunt. in semibreues & minimas ecclesiastica cantãtur: notulis percutiũtur. nã melodias hoquetis interse cant, discãtibus lubricant, triplis & motetis vulgaribus nõnunquã inculcant, adeo vt interdum antiphonarij & gradualis fundamenta despiciant: ignorent super quo ædificãt, tonos nesciãt, quos nõ discernunt, imò cõfundunt: cùm ex earũ multitudine notarũ ascẽsiones pudicæ descẽsionesque tẽperatę, plani cãtus quib⁹ toni ipsi secernũtur abinuicem obfuscentur: currunt enim & nõ quiescunt: aures inebriant & non medẽtur: gestibus simulant[a], quo depromũt, quibus deuõtio quærenda cotemnitur, vitãda lasciuia propalatur. Non enim inquit frustra ipse Boetius, lasciuus animus vel lasciuiorib⁹ delectatur modis, vel eosdẽ sæpe audiens emollitur & frangitur. Hoc ideo dudũ nos & fratres nostri correctione indigere perc[e]pimus: hoc relegare imò prorsus abiicere & ab eadẽ ecclesia Dei profligare efficacius properamus. Quocirca de ipsorũ fratrum cõsilio districtè præcipimus, vt nullus deinceps talia vel his similia in dictis officiis præsertim horis canonicis, vel cùm missarũ solennia celebrãtur, attẽtare præsumat. Si quis verò cõtrà fecerit, per ordinarios locorũ vbi ista commissa fuerint, vel deputandos ab eis in non exemptis, in exẽptis verò per præpositos seu prælatos suos, ad quos aliàs correctio & punitio culparũ & excessuum huiusmodi vel similium pertinere dinoscitur, vel deputandos abeildẽ, per suspẽsionẽ ab officio per octo dies, authoritate huius canonis puniatur. Per hoc autẽ non intendimus prohibere quin interdum dieb⁹ festis præcipuè, siue solennibus in missis & p[re]fatis diuinis officiis aliquæ cõsonantiæ quæ melodia sapiũt puta octauæ, quintæ, quartæ, & huiusmodi supra cantum ecclesiasticum simplicem proferantur: sic tamẽ vt ipsius cantus integritas illibata permaneat, & nihil ex hoc de bene morata musica immutetur: maximè cùm huiusmodi consonantię auditum demulceant, deuotionem prouocent, & psallentiũ Deo animos torpere non sinant. Actum & datum &c.

Hæc cõstitutio recitat moderationem factã pro prælatis cõtra cõstitutionẽ Cle. iiij. extra vj. li. de præb. c. statutũ. sed videtur reuocata extra vj. libr. in proœmio fi. dicitur q̃ ibi loquitur de cõstitutionib⁹ nõ suis sed prædecessorũ suorũ. Sed adhuc videtur esse reuocata per aliã suã constitutionẽ isti (quæ præcessit) aduersam. extra de consti. ca. j. & de præb si apostolicæ. quod concedo, & si non in toto tamen in tanto vt pote in ecclesiis parochialibus: vt hæc constitutio prorsus non tollatur, sed attenuetur. ar. ff. de adimen. l. qui hominem.

b Decernentes. per hoc verbum habetur epistola pro constitutione. C. de legi. & consti. l. leges vt generales. &. j. eod. ver. nulli ergo.

c Ignoranter. qualiter. hoc casu ligantur ignorantes, not. extra libr. vj. de elect. si eo tempore.

DE PRAEBENDIS ET DIGNITATIBVS.

Bonifacius octauus.

Cùm beneficia in curiis vacantia idoneis debeant conferri personis, illorum collationem papa sibi reseruat. vide capit. ij. & iij. & capi. præsenti. eod. titu. lib. vj.

CAPITVLVM I.

Læ solicitudinis studio ducimur vt dignitates, personatus, præbendæ, aliaque beneficia ecclesiastica cum cura vel sine cura, quæ apud sedem apostolicam vacare noscuntur, personis conferantur idoneis, per quas in eis debita impendantur obsequia, & diuinorum cultus exerceatur solicitè in eisdem. Inde fit q̃ nos huiusmodi dignitates, personatus, præbendas, ecclesias, & alia ecclesiastica beneficia quæ apud sedem eandẽ intra vnũ mensem à data præsentium hactenus in curia vacauerint, cõputandum, & quæ ex nunc apud eam vacauerint, in futurum prouisioni sedis eiusdẽ authoritate apostolica reseruamus: Decernẽtes[b] ex nũc irritũ & inane si sec⁹ in hac parte sciẽter vel ignoranter[c] per quẽcunq; seu quoscunque apostolica vel alia quauis authoritate cõtigerit attẽtari. Nulli ergo &c. Datũ Latera. iij. noñ. Maij, añ. j.

Clemens quintus.

Prouisiones sub titulo cõmendæ factæ de ecclesiis patriarchalibus, archiepiscopalibus, episcopalibus, & monasteriis ad petitionem regum vel quorumcunque magnatum, reuocat.

CAPIT. SECVNDVM.

Ex supernæ prouidentia maiestatis, cuius vniuersa dispositione reguntur: ad apostolicę pręeminen-

Universidad de Deusto
Biblioteca

eminentiam dignitatis (licet insufficientibus meritis) euocati, gregem dominicum nostræ vigilantiæ creditū vndique contemplamur, illumque salubri studemus pastoris more, vigili (quātum nobis ex alto permittimur) obseruantia custodire, vt de illo possimus ad ipsius laudē cuius exercemus vices in terris, dignā in extremo iudicio reddere rationem. Ideoque nos diligens cura solicitat, continua pulsat instātia, & curiosa solicitudo perurget vt circa fidelium statum salubriter dirigendum, sic efficacibus studiis & promptis operibus intendamus, q̄ per nostræ cooperationis ministerium, erga sanctā matrem ecclesiam deuotio filiorum cōcrescat, ipsorum cessent grauamina, & tranquillitatis ei proueniat incrementum. quod tunc rectè agere credimus, cū molestis euentibus viā præcludimus, indirecta dirigimus, subtrahimus noxia, & salubria procuram[a]. Sanè pridē nos licet insufficiē tibus meritis ad summum apostolatus apicē (sicut dño placuit) euocati, ab ipso nostræ promotionis exordio, antiquæ notitiæ regum, prelatorum, māgnatū, & aliorum nobilium personarum ecclesiasticarum & secularium memores existentes, ac ipsorū aliquibus, tū quia in terris morantes eorum, gradū huiusmodi promotionis habuimus, tū quia solitæ ad eos amicitiæ specialibus affectibus duce bamur: aliquibus verò ex assueta Romanorū pontificum liberalitate quā in suis exercere sunt soliti nouitatibus, volentes honoris & liberalitatis affluentia cōplacere, ad eorū importunas tamen & multiplicatas precū instantias, nōnullis clericis, & personis ecclesiasticis religiosis & secularibus diuersorū ordinū, dignitatis, conditionum & statuū, patriarchales, archiēpiscopales & episcopales ecclesias, ac monasteria distincta pastoribus, sub cōmendæ vel custodiæ, seu curæ vel guardiæ, aut administrationis titulo, nominéve notabili duximus perpetuo ad vitā seu ad certi tēporis spatium cōmittenda, super his an tales videlicet tantasque gratias per nos fieri decuisset, variorum arduorū negotiorū multiplicitate distracti, vsque adtēpus quo infirmitate satis periculosa nos his diebus visitauit omnipotēs, nequiuimus cogitare plenariè. Verùm in debilitate ipsius ægritudinis constituti, à negotiorum vteūque discussione semoti, ad hoc sub diligenti examine direximus aciem nostrę mentis, demūque prospeximus euidenter, q̄ ecclesiarū & monasteriorū eorundem cura negligitur, bona & iura dissipantur ipsorū, ac subiectis eis personis & populis spiritaliter plurimum & temporaliter derogatur, eisque redundant ad noxam quæ dicebātur cedere ad profectum: ac nedū ipsis, sed etiā Romanę matri ecclesiæ (quę disponēte domino ipsorum caput fore dinoscitur & magistra) grauiora inde futura timentur pericula. Nolentes igitur his tot & tantis dispendiis vlterius causam relinquere, sed volentes potius opportunum & debitum in hac parte remedium adhibere, omnes & singulas promissiones huiusmodi per nos (vt præmittitur) factas quibuscunque cuiuscunque ordinis, dignitatis, aut status, sed etiam sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalibus quocunque modo vel tempore factæ noscantur, auctoritate apostolica exnunc ex certa scientia reuocamus, cassamus & annullamus, & decernimus decætero non habere aliquam roboris firmitatem. Nulli ergo &c. Datum apud Pisatum Burdegalen. diœceſi. x. calend. Martij, anno ij.

Clemens quintus.

Commēda debeneficiis facta multorum est causa malorum.

Beneficia maiora & minora vacantia & vacatura, præsertim in prouincia Burdegalen. Clemens. v. certis ex causis sua dispositioni reseruauit, cum appositione decreti.

CAPIT. TERTIVM.

ETsi in tēporalium dispositione bonorū habenda sit discretionis cautela, præcipuè vt ea dignè & laudabiliter disponantur, in ecclesiasticis tamen rebus multo fortius inuigilare nostra debet intētio, vt iuxta personarū cōditiones & status, ad diuini nominis laudē, & ipsarum vtilitatem prouideatur ex merito ecclesiasticis personis: cū iuxta canonicas sanctiones nihil sit quod ecclesiæ Dei magis officiat, quàm q̄ indigni assumātur ad regimen animarū. Hac igitur consideratione moti, specialiter Burdegalen. ecclesiam, de qua (licet immeriti) sumus nouiter ad hunc statū summi apostolatus assumpti, & monasteriū sanctæ crucis Burdegalen. ordinis sancti Benedicti etiam vacans per obitū quōdam fratris Gulielmi de Bōbio abbatis eiusdem, Et generaliter patriarchales, archiēpiscopales, episcopales ecclesias, monasteria, prioratus, & quoslibet personatus, dignitates vel officia cuiuscunque ordinis & conditionis existant, nec non canonicatus, præbendas, ecclesias cū cura vel sine cura, & alia quælibet beneficia ecclesiastica quocunque nomine appellentur, quæ apud sedem apostolicam vacare noscuntur ad præsens, & quæ toto nostri pontificatus tēpore vacare cōtigerit in futurum: prouisioni, collationi & dispositioni nostræ & sedis eiusdem hac vice auctoritate apostolica reseruamus: Decernentes exnunc irritum & inane si quid contra hoc per quoscunque quauis auctoritate scienter vel ignoranter attentatum est hactenus, vel in posterum contigerit attentari: cōstitutione Clementis. iiij. & Bonifac. viij. Ro. pon. prēde. no. & alia qualibet in contrarium edita non obstante. Et quia plus timeri solet quod specialiter iniungitur, quàm quod generaliter imperatur, hac reseruatione nostra & decreto ligari volumus ignorantes. Et quia bullam nostram non habem[o] ad præsens, ad cautelam præsentium & memoriā futurorum, huiusmodi reseruationem cum præmissi interpositione decreti scribi & in publicam formam redigi iussimus per Bernardum Caprarij publicum notarium infrascriptum: quam etiam sigilli quo vtebamur olim Burdegalen. eccle. præsidentes, fecimus appensione muniri. Datum Burdegalæ. ij. cal. Augusti, ponti. nostri anno j.

Hæc extra vagans habetur inter 20. le. 22. sub titul. de preb. cū gl. domini Zen Zelmi.

Bona ecclesiastica sunt diligentius dispoēnda quàm tēporalia.

Ecclesiæ multum officit indignitas prælatorum.

Specialiter iniunctum plꝰ timetur quàm quod generaliter imperatur.

Ioan. xxij. episcopus seruus seruorum Dei ad perpetuam rei memoriam.

Papa hic primo ambitionem & importunitatem quorundā religiosorum & secularium super obtinendis pluribus beneficiis dispēsatuē, qui insufficientes quandoque erant pro vno, in diuersis locis, regno & alijs locis distantibus recitans, apponit plures ex hoc cōtingentes incōuenientias, & tādem statuit quod omnes (exceptis cardinalibus ac regū filijs) qui super pluralitate beneficiorum quæ alias de iure non poterant

a *Execrabilis.* sic incipiebat quædam constitutio Alexandri. iiij. loquens de potestate legatorum circa beneficia conferenda. Guliel. de monte Lauduno.

b *Secularium.* supple clericorum. & sic concordant isti in hoc licet diuersificent se in aliis, vt. xvj. q. j. alia. vnde quasi totus mundus conuenit in hoc casu. S. de elect. quorundam. lib. vj.

c *Ambitio.* ſi. supra. de præben. quia intantū.

d *Insatiabilis.* ad instar ignis materialis, cuius ardor tanto fortius accenditur, quanto magis de lignis in eo ponitur. & est iuris ratio. nam talium dilectores vbi magis abundant in talibus, magis ad amorem inflammantur eorum, quia nunquam vacat amor in anima amātis, imò quātumuis ibi de lectationibus magis abūdat magis accendi tur & creniat. xiv. dis. omnes. & ideo dicit Seneca, Cum cætera vitia homine senescēte senescant, sola auaritia iuuenescit. maxime cùm de rebus mūdanis non possit naturaliter anima quę spiritalis est, satiari, sed tunc dūtaxat anima beata satiabitur cum sibi apparuerit gloria domini, vt in psal. xvj. Guli. de monte Lau.

Anima de rebus mundanis satiari nō potest.

e *Importuna.* ſi. supra. de reſcript. quia per ambitiosam. lib. vj.

f *Quam extorsisse.* ſi. xxxj. q. ij. hac ratione.

g *Minus idoneum.* supra de æta. indecorum. 100. di. contra morem. ibi, decorari &c.

h *Ecclesiis.* scilicet situatis, quod est. j.

i *Distantibus.* & sic nimia distantia nocet, vt hic. quandoque etiam nocet nimia propinquitas, vt. supra. de consuet. capitul. j. libr. vj. vbi habetur quòd quis non potest in vna tenere quod posset in diuersis. Item nimia vicinitas Sodomæ & Gomorrhæ nocuit aliis quinque vicinis. de quo. supra. de exeef. prælat. clerici. facit supra de præsumpt. quoſdam. & capitul. quanto prodeſt etiam quandoque distantia, vt legitur & not. supra. de in integ. reſti. tum ex literis in fin. vbi de hoc in gloſ.

Propinquitas nocet.

k *Regnorum.* hoc facit pro opi. Ioan. posita. iij. quæſtion. vj. neminem. scilicet quòd auctoritate apostolica non possit quis citari extra prouinciam intra vnam diætam. contrarium tamen seruat curia Romana, vt tenet ibi Bartho.

Pluralis locutio duo cō prehendit.

l *Plures quàm duæ.* aliàs autem pluralis locutio, duorum numero contēta est. supra. de reg. iur. pluralis. lib. vj. quod est verum vbi duo vel alia maior multiplicatio non præcedit eandem, sed potius certa de se pluralitas ponitur & non vaga. supra. de præben. is cui. secus si fiat contrarium, vt hic, in hoc quod sequitur, intra duas vel tres aut plures. & hoc in fauorabilib⁹. secus autem in odiosis, in quib⁹ pluralitas ad vnum coniunctim quandoque restringitur: vt supra, de priuileg. vt priuilegia. in fi. talia enim secundum materiam de qua est sermo, plura vel pauca dicuntur, & ad multa vel modica referuntur, vt legitur & no. xlv. dist. disciplina. in fi. de cle. excom. latores. cum similibus.

D

Dignitas et personatus parum aut nihil differunt.

m *Personatus.* licet aliqui dicunt ista nomina, scilicet dignitates, personatus, synonymiace pro eodem poni, textus tamen supra. de præbend. de multa. videtur differentiam inter ea ponere aliqualem, in quo dum facta in principio mentione de dignitate, subiungitur in fi. hoc idem in personatibus. quod crederem verum, si dixisset hoc simile. de constitu. translato. quod non facit, sed idem potius, quod de constitu. translato. quod non facit, sed idem potius, quod differt multum à simili, vt. supra. de transla. epi. inter corporalia. §. sicut autem, ibi tamen dicit propter expressam similitudinem vel identitatem potius &c. q. d. aliud est simile, & aliud idem. vnde licet nomina sint diuersa, vnam tamen formam tenent, sicut legitur. xcix. dist. pronunciæ. de primatibus & patriarchis. diuersitas autem nominum introducta est ex diuersis consuetudinibus ecclesiarum, & ex diuerso modo loquendi, vt patet in illis titulis supra. de offic. vic. vsque ad titu. de maior. vbi idem & eadem administratio appropriatur diuersis officiis propter diuersas consuetudines diuersarum ecclesiarum, & diuersos modos loquendi: facit ad hoc. supra. de consti. cum accessissent. vbi primiceriatus

Simile & idem differunt.

quandoque dignitas, quandoque personatus, interdū etiam officium dicitur. de hoc dixi propter istos impetrantes qui in suis supplicationibus quas papæ porrigunt, quādoque omnia ista ponunt, quandoque etiam deficiunt. Et idem credo dicendum de officiis & administrationibus, quòd vnum scilicet aliud compre hendit: sicut de hoc vidi dubitari in eccle sia Tolosan. an scilicet operaria illius ecclesiæ esset officium, vel administratio. cum quidam impetrans haberet officium in suis literis, non autem administrationem, quam dicebant dictam operariam esse ibi, non autem officium, & tamen impetrans obtinuit. vnde non video quòd iura inter talia beneficia gradum seu distinctionem aliquam ponant seu faciant, quod credo faceret si esset, sicut faciunt in sua propria materia inter curatam, & nō curatā & similia. ſ. de prebē. cū in illis. libr. vj. ex quo ergo lex non distinguit, nec nos: nec vbi papa hoc non facit, nec nos. & idem & eiusdem iuris dicerem esse archypresbyteratus & decanatus in Pictauia, quia idem officium gerunt ibi. nam ex quo sunt eiusdem generis, sunt & eiusdem iuris. hos enim plebanatus æquiparat Innocen. cum dignitatibus & personatibus supra. de præbend. cum olim. in glo. ſua. de his plebanis loquuntur iura. supra. de re iu. cum inter. de præscript. cum olim. xxxj. quæſt. j. quod ſi dormiens. supra. de deci. ad audientiam. Si autem arguis de ſtylo curiæ quę in suis reſcriptis & cōſtitutionibus omnia & ſingula talia ſpecificat, dic q̄ tales inculcationes verborum sæpe immiſceet in suis ordinationibus, & hoc facit ad cautelam & ex ſuperabundanti, cum talia non vitient, sed prosunt potius ad exceptiones superfluas citius elidendas. ad varietatem autē diuerſæ locutionis seu mutabilitatem nominantium, nihil immutatur in istis realiter in effectu, nec mutari debet, seu aliqua diuerſitas denotari. ar. x. diſt. lege. & ideo dicit philosophus, propter nostrum affirmare vel negare nihil mutatur in re. vel hoc fit vt diuersis locutionibus gentium satisfiat. ar. supra de magiſtr. inter concil. Vien. xxxvij. diſt. qui de mensa. Quid ſi papa dicit, cōferimus tibi talem dignitatem, non obſtante quòd talia beneficia teneas qualiacunque sint, quæ omnia cum iſta volumus quòd ex diſpenſatione nostra poſsis tenere. nunquid prima qualiaeūque sint, etiam si per electionem quis erectur in istis, iſte poterit retinere? Videtur quòd ſic, arg. supra. de præben. ſi Romanus. in ver. qualiacūque. vnde videtur quòd iſta duo operentur, quia ſcilicet tollant omnem ſurreptionem quotquot & quæcunque sint prima beneficia. Item quòd in ſimul obtineri valeant quæcunque & quotquot ſint, cum tātum valeat genus in generali quantū ſpecies in ſpeciali. supra. de maio. ſolitæ. in fi. de offi. or. ſi facerdos. nam qui dicit qualiacūque, nihil excipit. xix. diſt. ſi Romanorum.

Officiū & administratiuidē sunt.

D

Prioratus appellatione quid cōtinetur.

n *Prioratus.* dicunt quidam nomine prioratus contineri ſolas quaſdam adminiſtrationes & dignitates monachorum & aliorum regularium, vt supra de offic. or. præsenti. lib. vj. de præben. niſi. in fi. & cap. cum ſingula. lib. vj. facit supra de reſcrip. & ſi principalis. concil. Viennenſ. vſus tamen in aliquibus partibus obtinet, prælatos, rectores seculares ecclesiarū ruralium, & etiam curatarum, vbi cura tamen per vicarios in eis separatim regitur, vocari priores, ſicut in Carcaſſeſio, Agenesio, & in cæteris aliis partibus: & talis est prioratus de Fraga in diœceſi. Ilerden. ſunt & plures priores seculares & collegiati, ſicut prior ſanctæ Radegundæ Pictā. & de manſo in Agenesio. de talibus enim loquitur decret. supra de præbend. capit. ſin. qui autem talium dicantur collegiati, & qui non, notaui plenè in extrauaganti domini Ioann. ſuſcepti. Sed quid dices de prioratibus clauſtralibus qui ſunt in iſtis monaſteriis de quibus loquitur decre. supra de reſcript. & ſi principalis. concil. Viennen. nunquid iſta eadunt ſub edicto illorum iurium supra de conſue. c. consuetudinem. & de præbend. cum ſingula. libr. vj. & iſtius cap. ſcilicet

Universidad de Deusto
Biblioteca

scilicet q̄ sint incōpatibiles cū aliis officiis, prioratibus, seu administrationibus cōstitutis intus monasteriū vel extra? Videtur q̄ non. imò possunt se cum altero de aliis beneficiis intus vel extra compati, imò etiam cū pluribus, aliàs tamē canonicè possessis. Et est ratio: quia tales prioratus vt communiter nullas administrationes seu tēpora les prouētus habent: sed solummodo spiritalem iurisdictionem seu officium in personas monachorum, abbatibus duntaxat absentibus & in eorum defectum. & sic potest dici officiū sine administratione, ad instar illorū iudicū de quib[a] legitur supra de in integrum restitutione, causam, vnde nihil videtur eis repugnare quin habentes alias administrationes possint tales prioratus tenere: sicut aliàs beneficiati possent esse officiales etiam principales, vel vicarij generales, vicedomini, syndici, vel similia officia in curia Romana tenere, vel alibi. talia enim officia vel similia nullam administrationem habent sibi annexam: & ideo aliquo iure non prohibentur vna cum aliis exerceri, & insimul possideri. de hoc etiam no. ff. de consue. consuetudinem. j. quæstio. iij. saluator. lxxxix. dist. indicatum. maximè cùm non sint perpetua: quod vult dicta decret. consuetudinem. imò de die in diem omnes isti remouentur pro nutu cum causa vel sine causa. Et idem videtur ceolendum saltem quantum ad istam decret. & quantum ad ca. cum singula. de prioratibus simplicibus monachorum in quibus quis non creatur per electionem, nec propriè instituuntur in eisdem: vt no. Hosti. ff. de præben. de multa. & Guido in d. decre. cum singula. & de offi. ord. præsenti. lib. vj. licet aliqui contra. Nec obst. decret. ff. de sup. neg. prælat. quia regulares. in fi. quia illud non respicit præterita: vt patet in ver. censuimus, præterea ibi dicit tantū de prioratibus & ecclesiis curatis: nec replicat de administrationibus quasi velit in illo obtinere dictam opi. Guil. & Hostien. Et idem videtur dicendum de archipresbyteratibus diœcesi. Bituricen. qui consueuerunt rectoribus aliquarum ecclesiarum committi per archiepiscopum: sic quòd quandiu viuit iste archiēpiscopus, durat in ipsis rectoribus dictum officium archipresbyteratus. sed eo mortuo capitulum committit aliis: & postea nouo archiēpiscopo creato committit aliis, licet isti archipresbyteri excommunicent, & aliàs iurisdictionem spiritalem exerceant, nihilominus tamen rectores curam animarum habentes, possunt istos tenere: & sic fuisse interpretatum dicitur per papam.

Archipresbyterat⁹ Bituricen. nō sunt perpetui.

Beneficia aliqua sunt de iure compatibilia.

Vsitatas pubica præfertur priuata.

Hostiensis mirabile dictum.

Beneficiat⁹ nō residens satis facit dūmodo beneficium expendat.

Beneficia sunt triplicia.

Beneficia plura obtinere an liceat.

Canonice possunt sine dispensatione teneri.

Fama est clerico necessaria.

Vagatio pro cet corporū & animæ.

Ædificans in beneficio suo, ipsius vtilitatem facit.

Beneficia simplicia an sint incōpatibilia.

a *Literatū virū.* quibus potissimè inter alios est de bonis ecclesiæ subuenien dum. ff. de præben. de multa. §. vlti.

g *Bona fama.* ista enim duo, scilicet nitor conscientiæ quantum ad dominum, & odor famę quo ad proximū, sunt necessaria in ministris ecclesiæ: vt supra. de sacra vnc. cap. vnico. §. ad exhibendum. in fi. vnde in odore bonæ famæ potius quàm in fama delectandum est: vt ff. de accu. licet. Econtra verò infamia multa mala præstat: vt supra. de accu. inquisitionis. & cap. qualiter. & qui hanc negligit, & in se oriri permittit, crudelis est. xij. quæsti. iij. non sunt audiendi.

b *Æqua distributione collata.* Nota bona patrimonij crucifixi debere æquis portionibus diuidi inter assumptos in sortem per capita, non per stirpes. omnes enim sumus filij primi gradus & hæredes: & sic digni successione, nisi ab ea propter ingratitudinem excludamur: potentioribus tamen nobilitate, literatura (vt de carnis proximitate seu aliis taceamus) pares esse nō possumus nec debem⁹. est enim gradus inter angelos, apostolos, & alios in cœlesti militia trium phantes: & sic fuit ab initio temporis: & sic erit. argumen. lxxxvj. distinction. non satis. lxxxix. distinct. capi. j. & fin.

i *Habentibus.* ver. & est secundum inconueniens.

k *Vagandi.* in hoc quòd habent discurrere per loca in quibus beneficiati existunt. ff. supra. de offic. ordi. quanto. debebant enim manere in ea vocatione qua primò vocati erant: vt ff. de regu. licet. in princ. talis itaque discursus frequenter nocet nedum animæ, imò etiam corpori & burſę: iuxta vulgare quod dicitur, q̄ petra mutabilis nunquam accipiet muscū: & hoc verū est, nisi fiat ex causa iusta: nam interdum valet loci mutatio. lxxxj. distinct. valet.

l *Diuini.* versi. & est tertium. & dic de hoc vt dixi in extraua. gan. suscepti. & de celeb. miſ. graui. concil. Viennen.

m *Hospitalitat.* versic. & est quartum.

n *Debita.* quæ, quando, per quem, & quibus hospitalitas debeatur, dic vt legitur & not. xlij. dist. per totum. C. de episc. & cle. l. j. supra. de empt. & vendi. ca. j. in fum. Hosti. de tempo. or di. super verbo, hospitale.

o *Et dum.* versicu. & est quintum.

p *Regione.* & sic nota quòd præsens est qui in regione est. hoc idem dicitur de illo qui in hortis est.

q *Ruinin.* ver. & est sextum.

r *Magnificentia* Not. magnificum opus exercere qui nobile ædificium erigit in loco sibi commisso: istudenim proprie dicitur versum in vtilitatem ecclesię, & durare versum: vt no. Inno. ff. de fideiusso. quod quibusdam. Et sic est argumen. per locum à contrario, quòd in illis qui per negligentiam suam talia permittunt collabi, cum sint de se perpetua, de dilapidatione possint merito accusari. & idem de illo qui nemora antiqua non cædua sine ardua necessitate ecclesiæ scindit vel destruit, talia verò de proprietate ecclesiæ satis possunt dici, cum emphyteutæ vsufructuario non liceat, vel vasallo: vt ff. de vsufruct. arboribus. in princip. cum l. præcedenti. & l. hactenus. in fi. cum seq. & ff. de censi. forma.

s *Et quod.* versic. & est septimum.

t *Animarum.* quæ quanto pretiosiores suot corporibus tanto in eis amarior est iactura. extra de maio. solitæ. de pœni. & re. cum infirmitas.

u *Et vitiorum.* versi. & est octauum.

x *Fomentum.* superfluæ etenim & exquisitæ delicię sunt vitiis alimenta. xlj. dist. & xliij. dist. per totum supra. de vi. & ho. cle. capi. à crapula.

y *Nostraque.* tertia pars.

z *Retentione.* & sic non sufficeret dispensare quòd possent plura recipere, nisi adderetur quòd recepta possent retinere: quod verum est de incompatibilibus. aliàs secus: vt supra. de refeript. gratia. & de præbend. non potest. libr. vi.

a *Vniuersib.* & sic nota quòd officiū vniuersale in se cius singularia comprehendit, sicut alibi dicitur quòd vtilius seruiunt isti generali ecclesiæ quàm speciali, & sic publica vtilitas præfertur priuatæ, & maior minori, vt legitur & notatur plenè de hoc, ff. de postula. præla. bonæ. j. vij. q. j. scias.

a *Ac generis claritatem.* curialior est hic papa quàm Hostiensis qui no. ff. de præbē. venerabilis, quòd disputare de nobilitate generis, est disputare de nobilitate stercoris.

b *Moderandas.* & sic diminutionē denotat: vt sequitur & probatur. ff. de verbo. signifi. transmissæ.

c *Totaliter.* mediam viam concedit papa hic. simile ff. de offic. delega. quærenti. de offic. custo. ca. j.

d *Statuimus.* quarta pars.

e *Legitimo.* su. in quo sunt necessaria ostendi authoritatē. ff. & potestatem dispensantis, & factum per quod dispensauerit: vt probatur. ff. de schif. fraternitatis. & sic non sufficit notitia defectus & potentia: nisi sit ad actum processum: vt ibi not. & facit quod legitur & no. ff. de eo qui mit. in pos. ca. j. ad quod facit quod legitur. ff. de præben. non potest. lib. vj. per quod videtur cessare quod not. gl. ordi. lj. distin. ca. fin. & lxxxix. distinct. si qui. & Inno. ff. de fil. presbyt. veniens. licet Hostien. ibi concordet cum eis quæ ff. dixi. Simile dicit c. scilicet quòd in quouis opere considerari habent duo, factum scilicet, & modus. ff. de restitu. spol. Pisanis. Et intelligelegitima non solum apostolica, sed etiam alia: dum tamen potestatem habuit super hoc dispensandi: vt j. dicetur.

f *Pluralitatem.* quæ duorum numero contenta est: vt suprà de præben. si cui. §. penulti. de regu. iur. pluralis. lib. vj.

g *Quæ aliàs absque alia dispensatione legitima.* Sed quæ erunt ista quæ aliàs, id est, de iure communi seu speciali puta consuetudine, vel statuto: vt patet. j. §. proxi. in verbo, de iure. absque omni dispensatione poterunt licitè retinere: vt sic viso de istis primitus, per consequens de aliis quæ non possunt de iure absque omni dispensatione retineri, licitè nobis cōstet? Ad cuius maiorem dilucidationem videtur quod in nullo casu aliquis posset tenere duo beneficia insimul. & probatur sic. nam per Innocen. Hostien. & fere per omnes doctores traditur circa hoc talis regula, Omne beneficium ecclesiasticum requirens residentiam de iure communi, speciali priuilegio, statuto, seu consuetudine: non potest cum alio simili insimul retineri. sic not. ff. de cle. non resi. relatum. &. cap. ex tuæ. & cap. quia nonnulli. & cap. fi. sed ita est quod omne beneficium ecclesiasticum etiā xx. solidorum requirit regulariter residentiam: vt in c. conquerente. cuius ratio est, quia beneficium datur propter officium diuinum: & diuinum officium habet fieri in propria persona: nec ad hoc excusationem haber, nisi propter solam infirmitatem. xcj. distin. per totum. de cele. miſ. ca. j. ergo nullum potest cum alio insimul retineri. Nec ob. si dicat quòd vna persona potest insimul duo officia facere: quod non est verum: quia si non potest in vna ecclesia: vt ff. de consue. cap. j. libr. vj. multo minus in diuersis: quia non potest diuidere, personam suam. & ideo no. Innocen. & Hostien. ff. de concef. præbend. cum nostris. in gloſſ. credimus tamē &c. & de renun. admonet. quod vbi est consuetudo vel statutum alicuius ecclesiæ per quod quis obligatus est ad residentiam personalem pro certo beneficio, puta pro capellania seu altari pro aliquo mortuo telicto, recipiens tale simile, ipso iure primo renuntiare videtur. & est ratio: quia non potest continuam residentiam facere personalem in vtraque. de hoc no. lxxxj. dist. si quis sacerdotum. nec potest episcopus dispensare super talibus ex quo ambæ residentiam requirunt: vt videtur Inno. innuere in cap. admonet. licet in contrarium notetur. xxj. q. ij. c. j. & c. si quis iam. In contrarium patet q̄ omne beneficium possit cum alio insimul retineri. Constat enim q̄ aliquis duas potest tenere canonias in pluribus ecclesiis sine aliqua dispensatione de iure communi. & est ratio: quia hoc est ad honorē & fauorē ecclesiarū: licet præbēdas vtriusq; nō debeat recipere in absentia. & sic seruat curia Romana: vt legitur & no. maximè per Inno. ff. de præb. cū iamdudū. de cler. nō resi. ca. fi. sed ita est q̄ in talibus residētiis præbenda vincit ecclesiā curatā cui annexa est: vt ff. de præbē. extirpandæ. §. qui verò.

titudinem refrenemus, ipsíque impetrantes fructu dispensationum huiusmodi totaliter c non frustrentur. Statuimus d itaque & de fratrum nostrorum consilio ordinamus quòd obtinentes nunc ex dispensatione legitima e pluralitatem f huiusmodi dignitatum, personatuum, officiorum, aut prioratuum seu beneficiorum quæ g aliàs absque alia dispensatione legitima obtinere nequibant, vnum tantùm ex dignitatibus, personatib⁹, officiis, ecclesiæ seruiendo, singularum ecclesiarum commoditatibus se impendunt, ac regū filiis qui propter sublimitatem eorum ac generis a claritatem sunt potioris prærogatiua gratiæ attollendi, duntaxat exceptis) deliberatione super hoc cum fratribus nostris habita diligenti, de ipsorum consilio & ex certa nostra scientia in forma subscripta duximus taliter moderādas b, quòd per moderamen nostrū effrenatam circa easdem personas taliū beneficiorū multitudinem refrenemus, ipsíque impetrantes fructu dispensationum huiusmodi totaliter c non frustrentur. Statuimus d itaque & de fratrum nostrorum consilio ordinamus quòd obtinentes nunc ex dispensatione legitima e pluralitatem f huiusmodi dignitatum, personatuum, officiorum, aut prioratuum seu beneficiorum quæ g aliàs absque alia dispensatione legitima obtinere nequibant, vnum tantùm ex dignitatibus, personatib⁹, officiis, ecclesiæ seruiendo, singularum ecclesiarum commoditatibus se impendunt, ac regū filiis qui propter sublimitatem eorum ac generis a claritatem sunt potioris prærogatiua gratiæ attollendi, duntaxat exceptis) deliberatione super hoc cum fratribus nostris habita diligenti, de ipsorum consilio & ex certa nostra scientia in forma subscripta duximus taliter moderādas b, quòd per moderamen nostrū effrenatam circa easdem personas taliū beneficiorū multitudinem refrenemus, ipsíque impetrantes fructu dispensationum huiusmodi totaliter c non frustrentur. Statuimus d itaque & de fratrum nostrorum consilio ordinamus quòd obtinentes nunc ex dispensatione legitima e pluralitatem f huiusmodi dignitatum, personatuum, officiorum, aut prioratuum seu beneficiorum quæ g aliàs absque alia dispensatione legitima obtinere nequibant, vnum tantùm ex dignitatibus, personatib⁹, officiis,

Dic q̄ quilibet residens siue nō residēs altari seruit, dum bene faciat & bene expendat q̄ inde percipit, iuxta vulgare, de beau messa qui de beau passa. argu. ff. de magi. ca. fi. sicut not. Inno. de cle. non resi. c. fi. vbi de hoc plenè per ipsum. Ad soluendum istud contrariū videndum est primò quæ sint beneficia in quibus ipso iure per assecutionē secundi vacat primum, etiam sine alio facto seu sententia hominis. Secundò, quæ sunt ista beneficia quæ si non vacant ipso iure, primum tamen vacat per sententiam aliorum superiorum præhabita monitione ipsius, non tamen primum: sed illud quod eligendum non duxerit. Tertiò, quæ sunt illa quæ non ipso iure nec per sententiā superioris vacāt, sed omnino sunt compatibilia inter se. Ad cuius euidentiā sciendum est quod quædam sunt beneficia suprema, quædam duplicia, quædam simplicia. Suprema sunt episcopatus & superiora, in quibus non est dubium q̄ assumendo secundum cū authoritate papæ, ipso facto vacabit primum ff. de transla. c. ij. si sine authoritate papæ, vtroque caret. ff. de transla. quanto. in fi. Duplicia sunt dignitates inferiores, personatus, & beneficia curā animarū habentia: in quibus assumendo pacificè possessionem secundi cum titulo, ipso facto vacat primum. ff. de præben. de multa. & in hoc casu & in præcedenti solus papa dispensat: nec valet consuetudo in cōtrarium: vt in ca. de multa. nisi essent dependentes inter se, vel vnite, seu tenues: vt ff. de æta. & quali. eam te. x. q. iij. vnio. vel nisi vna cōmendata esset, & alia intitulata: iuxta decre. ff. de elect. nemo. libr. vj. Sed nunquid sola tenuitas seu paupertas est causa sufficiēs quod episcopi per se possint plures conferre vni, vel plures possint ab vno sine alia dispensatione à papa impetrari? Videtur quod sic per dicta iura. Credo potius contrarium, & quod dictis iuribus sit derogatum per cap. de multa. & ideo expedit quod episcopus ipsas vniat si propter dicta adsit paupertas. aliàs caderent sub ista pœna. Sed nunquid dependentes vel vnitæ: præsumentur tales esse, si aliàs de hoc non doceatur expressē: tamen est per xl. annos sic fieri consuetum? Non credo quod sit actus præscriptibilis: cùm sine institutione canonica talia teneri non possint, sicut dicitur de decanatibus & ecclesiis curatis. infra dixi plenè de hoc. Omnia verò alia sunt simplicia, & in istis an sint compatibilia nécne, id est an duo quis possit insimul retinere, distinguitur: quia aut quis tenet ea non vt intitulata, sed vt simplicia beneficia, aliàs velut commendata: in quo casu talis non censetur clericus illius ecclesiæ in qua quis intitulatus non est, licet beneficiatus inibi sit: vt not. xxj. quæst. j. cap. j. & voco hic beneficiatum sine titulo istos afsisios, portionarios, præstimoniarios habentes altaria vel capellas pro missis defunctorū. ff. de cle. non resi. ca. pen. de prebend. significatum. & idem de habentibus possessiones ad vitam. xvj. q. j. possessiones. & q. iij. illud. xij. q. ij. quicunque. cum simili. Et in hoc casu crederem aliquem de iure communi posse habere plures: maximè vbi aliàs per se non sufficeret nisi fortè ex iure speciali: puta priuilegio, statuto, seu consuetudine esset prohibitus. Sunt alia simplicia & intitulata, sicut sunt ecclesiæ rurales sine cura, vel præbendæ alicuius ecclesiæ collegiatæ vel cathedralis. lxx distinct. sanctorum. lxxj. distin. clericos. xxj. q. j. cap. j. nec talis sic intitulatus recedere debet ab illa in qua vocatus est. vij. quæstio. j. episcopum, quo casu propriè dicitur clericus talis ecclesiæ. Sed in istis duobus casibus vltimis quæro de tribus quæstionibus. Prima est, an de iure quis possit duo talia beneficia vel vnum duplex cum alio simplici insimul retinere? Secundò, an de cōsuetudine saltem? Tertiò, an ex dispensatione? Ad primum dicendum est, q̄ tam titulata, quàm intitulata, vel etiam vnum de illis cum vno duplici quis tenere potest de iure & consuetudine Romanæ curiæ: vt ff. de præben. extirpandæ. §. qui verò. per Inno. & de præben. super eo. libr. vj. fructus tamen illius præbēdæ seu beneficij in

Beneficiat⁹ nō residens satis facit dūmodo beneficium expendat.

Beneficia sunt triplicia.

Beneficia plura obtinere an liceat.

Beneficia simplicia an sint incōpatibilia.

Universidad de Deusto
Biblioteca

quo non resident, non percipiet. & sic erit canonicus & non præbendarius: & sic quasi canonicus honorarius ad instar honorarij tutoris. ff. de admi. tu. si plures. §. ij. iste enim vocabitur ad communes tractatus: vt not. Hostien. in cap. super inordinata. nec in hoc casu ille qui tali alias beneficiato dat scienter secundò beneficium, poterit ipsum cogere ad residentiam: quia super ea tacitè videtur dispensare cum eo: vt no. Inno. de ele. non resi. cap. fi. & de præbend. cùm iadudum. Quid ergo erit de consuetudine in talibus? Distingue: quia aut loqueris in eadem ecclesia aut in diuersis. Si primo, nõ potest diuersa seu plura habere. §. de consue. cap. j. lib. vj. quæ decr. videtur intelligi de intitulatis inibi perpetuò, quouis nomine dictum beneficium censeatur: quia secus crederem de aliis puta præstimoniis, officialibus, prioratibus temporalibus seu clausstralibus, syndicatibus, vel aliis officiis similibus. Si autem loqueris in diuersis ecclesiis, hic non possum dare certam doctrinam de consuetudinibus, priuilegiis seu statutis singularibus seu specialibus, cùm sint facti & in facto consistant. supra de constitut. licet. libr. vj. vnum tamen dico, quod si consuetudo vel statutum conditionuet in sua ecclesia beneficia: sic quicunque beneficiatus alias adipiscatur beneficium in ista ecclesia, eoipso vacet illud: & sint ambo beneficia in posse statuentis. primum vacat de facto, licet alias esset cum secundo compatibile de iure: nisi essent diuersi collatores, & collator primi beneficij intra sex menses contradiceret: iuxta ea quæ not. Inno. §. de renun. admonet. de præben. de multa. sic intelligo quod not. per Inno. & Host. §. de concess. præben. literas. & dixi §. Quid si statutum dicat quod talis compellatur dimittere primum, sicut est in statutis ecclesiæ Barchinon? Dic quod in hoc casu erit opus facto hominis: nec crederem quòd præcisè posset episcopus agere cõtra talem ad dimittendum primum: sed cõditionaliter scilicet, si velit retinere secundum: ex quo nec de iure nec de statuto assecutio secundi aufert sibi primum. sic intelligitur. §. de præben. referente. Sed nunquid consuetudo per quadraginta annos seruata poterit viceuersa incompatibilia facere cõpatibilia: verbi gratia, Consuetudo patitur q̃ decanus ruralis qui habet visitare, & archidiacono vel episcopo referre, & ex hoc procurationem recipere, instituere corporaliter rectores, ecclesiarũ vacantium custodiam gerere, & tempore vacationis administrare diuina, & exercitium curæ in ipsis habeat vnà cum decanatu tali vnã ecclesiam curatam illã vel istam si qua sibi aliàs canonicè conferatur. nunquid talis consuetudo excusat cõtra istã decr. execrabilis. & à pœnis eiusdem? Videtur q̃ sic. §. de consti. cùm omnes. in fi. cùm excusetur in sacramẽtis, quod est fortius. xcj. dist. pernenit. Itẽ in matrimoniis. §. de spon. durũ. c. fi. de cog. spi. super eod. tacitè enim videtur consensisse princeps ex quo per quadraginta annos obseruata fuit incõcusse saltem in maiori parte ecclesiarũ: vt de offi. archi. ca. fi. & sic cùm facti sit, non videtur eã reuocasse per suam generalem constitutionem, in qua de ipsa non fuit facta specialis mentio: vt patet per c. §. de constitu. licet. lib. vj. Contrarium credo. nam expressè dicit textus q̃ quicunque receperit beneficium habens curã animarum annexam: si prius tale beneficiũ habebat, eo sit ipso iure priuat[9]. quod exponit Inno. dicens tale, scilicet curam habens strictè in foro animæ. §. de pœnit. omnis. siue largè, scilicet si habet in foro cõtentioso. §. de elec. dudum. & hoc siue habebat in ecclesia cathedrali collegiata, parochiali vel capellania, & etiã licet non habeat specialem ecclesiam vel in ecclesia certa: habet tamen super certa loca: iuxta c. §. de præben. super eod. libr. vj. de quo per Inno. in ca. de multa. & de offi. archi. cùm satis. ex quo sequitur q̃ si sic intitulati in diuersis ecclesiis vel beneficiis, erant primo ipso iure priuati: sequitur quòd nõ possidebãt ipsam à principio aliqua possessione colorem habẽte seu administrãdi iuris: & sic non præscribebãt. §. de reg. iur. sine possessione. lib. vj. viij. distin. quo iure. §. de præscri. causam. de resti. spo. ex parte. de reg. iur. beneficiũ. lib. vj. maxime cũ in titulis beneficiorũ, qui omnino sunt singulares: vt viij. q. j. olim. possessio vnius nõ iuuat alium: cùm in talibus non cadat successio iuris vel facti: licet in casu cadat successio litis vel causæ: vt §. vt lit. penden. si hi. in fin. libr. vj. & d. ca. olim. & de præb. c. j. de hoc etiã dixi §. in extrauag. suscepti. Nõ ob. §. de præscrip. si qui exigentibus. lib. vj. vbi non præscribunt prioratibus [a], ecclesiis vel beneficiis huiusmodi quibus cura immineat animarum, cum dignitate, personatu, vel officio, prioratu, ecclesia vel beneficio sine cura, quæ habere maluerint prætextu dispensationis [b] sufficientis circa id eisdem indultæ possint licitè retinere: quæ [c] tamẽ teneantur eligere intra mensem numerandum à tempore notitiæ [d] constitutionis istius: Cæteris [e] beneficiis cum cura vel sine [f] cura, quæ ipsius dispensationis prætextu tenebant, & quæ aliter antè non poterant de iure absq; dispensatione aliqua licitè retinere, quæ nos extunc vacare decernimus, coram ordinariis [g] sub testimonio publico [h] uati ipso iure: sed eorum successores cum bona fide. in nostro autem casu non est dare successorem: vt dixi supra eodem cap. & alia ratio, scilicet quod consuetudo non valeat in tantum grauamen ecclesiarum & derogationem papæ & legis suæ: cùm introducendo consuetudinem populus seu clerus habeat intentionem suam declarare ex ipsis factis. ff. de leg. l. de quibus. sed ipse clerus in factis papæ nihil habet declarare: cui inest obsequendi necessitas, non authoritas imperandi. xix. dist. si Romanorum. & cap. in memoria. maximè vbi expressè soli papæ reseruatum est, sicut est in nostro casu. si. xciij. dist. illud. 100. distinct. contra morem. supra de consuetu. cap. j. & ca. quanto. & cap. vlt. cum si. Idem videtur dicendum de consuetudine aliquorum monachorum, qua administratores, puta prior eius clausstralis, camerarius, sacrista, celerarius, vel similes poterunt cum sua administratione tenere vnum prioratum extra, vel aliud beneficium si sibi aliàs conferatur. quod videtur reprobari in perpetuis: vt hic, & supra de præben. cum singula. lib. vj. secus in temporalibus: vt dixi supra de priore clausstrali, & de officialibus eorum, & similibus. Ad tertium quo quæritur, an possit, & quis cum talibus dispensare? Et videtur quòd nullus citra papam: quia ex quo talia beneficia facta sunt incompatibilia de iure & de consuetudine vel statuto, & ipsæ consuetudines & statuta assumunt vigorem à papa, qui in eis tacitè vel expressè videtur consentire, & eis firmitatem dare: vt supra de maio. & obed. si quis. & de hoc no. supra de constitu. licet. lib. vj. ergo citra papam nemo potest dispensare. non enim ipsi statuentes per se statuunt: sed potius ipse papa qui in suo canone dedit eis potestatem statuendi. argu. supra de transla. inter corporalia. circa medium. ibi, præsertim cùm nec sine authoritate Romani pontificis &c. canonem supra de maio. & obe. si quis. de sent. excõmu. si concubinæ. imò videtur quòd nec ipse papa saltem in iis quæ sunt statuti vel consuetudinis, dum dispensatio non faciens mentionem de alio iure speciali non valeat. §. de præscrip. cùm olim. & cap. veniens. sed papa non potest diuinare omnia iura specialia: vt supra de constitu. licet. ergo &c. Ad quod dicendum quod in supremis & duplicibus papa, in simplicibus vel vno simplici & alio duplici non requiritur dispensatio, ex quo sunt de se compatibilia: vt hic. & not. de præben. cum iamdudum. &. cap. extirpãdæ. §. qui verò. per Inno. fallit primò, nisi consuetudo vel statutum faceret ea incompatibiliat vt supra dictum est. Secundò vbi exigitur personalis residentia in vtroque: quia tunc super residentia alterius ordinarij dispensatio requiritur: nisi forsan dicas quòd collator secundi ipso facto super residentia dispensat in hoc quòd tali sic adstricto primo beneficio confert secundum: vt not. Innocen. de cleri. non residen. cap. fi.

Consuetudo potest quandoque beneficia conditionare.

Beneficia incõpatibilia an per consuetudinem possint fieri compatibilia.

Cura animarũ habetur in duplici foro.

Beneficiorum tituli sunt singulares.

a *Prioratibus.* collegium scilicet habentibus, seu ecclesiam parochialem sibi annexam: dum tamen ecclesia immediatè per ipsum priorem regatur: quia secus si per vicarium perpetuum: vt infrà §. fin.

b *Dispensationis sufficientis.* dispensatio enim erit sufficiens, si quicquid erat impedimẽti, relatum in ipsa fuerit, & expressè super omnibus dispensatum, aliàs nõ: vt §. de elec. dudum. ij. in fin. de consan. quòd dilectio. de præben. nõ potest. lib. vj.

c *Quæ.* scilicet vnum curatum, & aliud non curatum.

d *Notitiæ.* supple per quencunque de istis scitæ. & sic non à tempore publicationis factæ in curia vel prouincia: quia si intelligeret publicationis, ita dixisset, sicut dicit notitiæ. argu. supra de deci. ad audientiam. si supra de consess. præben. quia diuersitatem. cum similibus. Is enim qui nescit, non dicitur posse experiri. ij. q. v. biduum. ff. de calum. annus.

e *Cæteris.* verficulus est.

f *Sine cura.* aliàs tamen de se incompatibilia de iure: vt infrà patet.

g *Coram ordinariis.* id est diœcesanis: non aliàs: vt j. eod. §. cæterum.

h *Publico.* scilicet tabellione, vel papæ, vel imperatoris, vel alio: creato tamẽ ab illo qui potestatẽ habuerit hũc creandi ex cõsuetudine vel de iure: vt legitur & no. §. de fide instru. c. j. & ij. & c. cùm dilect⁹. & c. fi. simile. §. de elec. vt circa. & de of fi. ordi. si canonici. li. vj. An officiũ tale sit volũtariæ iurisdictionis intantũ q̃ extra territoriũ creantis ipsum valeat exercere: vel potius cõtentiosę, & sic nõ poterit: nõ est materia propria: sed de hoc no. Host. §. ne cle. vel mona. sicut te. Sed nunquid authenticum sigillum episcopi vel alterius prælati erit testimonium publicum? Non videtur: quia si papa hoc voluisset, adiecisset, sicut fecit in dicta decr. si canonici. & in c. vt circa. adiecit, literis, quod exponitur, sigillo authentico sigillatis. Credo q̃ authenticum sigillum satis faciat testimonium publicum: dum tamen illum cuius est sigillum, principaliter non tangat: sed alios potius maximè subditos, argu. §. de proba. post cessionem. & ca. quoniam. & de testi. a nobis. cum similibus. vnde licet in iudicialibus non credatur regulariter vni vel eius sigillo: vt §. de proba. quoniam. in extraiudicialibus tamen talibus ministris & eorum sigillis circa officium suum creditur. argu. ff. de rebus eorum. l. magis. §. illud. sic Compostel. §. de rescript. capitulũ. a *Idem tempus.* scilicet sex mensium.

Sigillum episcopi an sit testimonium publicum.

b *Realiter.* dum tamen essent præsentes in suis beneficiis. aliàs si sint in curia vel aliàs longè, ita quòd præsentialiter hanc realitatem non possint intra dictum tempus ostendere, nec ad effectum dimissionẽ perducere: sufficit quòd animo & verbo expresso faciant hoc cum testimonio publico ibi vbi sunt, & quòd hoc vt citius poterunt, mittant & denuntient dictis diœcesibus. & hoc credo quòd sufficit: dum tamen postea nullum ius sibi in ipsis vendicent, nec per se vel per alios aliquod impedimentum opponant quo minus papa possit liberè disponere de eisdem. arg. xxij. q. ij. faciat.

c *Realiter.* dum tamen esset ordinaris facultas disponendi de istis: cùm non propter crimen sed solo placito papæ isti huiusmodi beneficiis sunt priuati. argu. §. de elect. super eo.

Abbatissa potest cleros suspendere à beneficio.

a *Intra idem tempus.* verbaliter vel realiter [b] cum effectu dimissis: absque eo quod ad illa nunquam sine noua collatione [c] ab eo qui facere poterit facienda redire, aut eorum administrationi se immiscere [d] præsumant. Alioquin tam his quàm aliis omnibus beneficiis quæ virtute huiusmodi nostri moderaminis retinere poterant [e], vt præfertur, sint ipso iure priuati, & prorsus inhabiles ad similia beneficia obtinenda [f]. Per hoc g autem iis qui dignitates, personatus, officia, prioratus vel alia beneficia curam animarum habẽtia ex dispensatione quæ ius tribuat [h], iuxta nostram moderationem præscriptam obtinent, & alia similia beneficia nostrarum vel eorũdem prædecessorum authoritate literarum expectant [i], cum quibus est vt illa cùm vacauerint recipere, & vnà cum obtentis retinere licitè valeant, dispensatum: nolumus derogari quin ea cùm vacauerint intra dicti tẽporis spatium possint eligere, & dimissis aliis recipere in forma præscripta ac licitè retinere: pœnas similes incursuri si huiusmodi nostræ cõtraire præsumperint sanctioni. Porrò [k] quia quorundam oculos sic auaræ [l] cupiditatis vitium excæcauit, quòd plura talia beneficia simul absque dispensatione canonica retinere præsumunt [m]: nos de illis præsenti decreto statuim[9], vt omnia & singula beneficia sic detenta (illo tamen retẽto quod vltimò receperunt, dummodo in eo ex collatione canonica [n] posset habere locum in hoc casu nisi adhuc perduraret ius istis expectantibus: quod fit ne sint deterioris conditionis quàm alij, & quod constitutio sit omnibus æqua, & ne eorum impetratio multis expensis & laboribus obtenta eis penitus sit dãnosa, cùm ignorent merito q̃ obtinebunt ratione expectationis: quia de futuris nemo certus. & sic optare non poterant, & sic impedito non imponitur constitutio, sicut nec ignoranti currit tempus: vt §. de consti. cap. ij. de elec. eis.

Futura sunt incerta.

b *Realiter.* dum tamen essent præsentes in suis beneficiis. aliàs si sint in curia vel aliàs longè, ita quòd præsentialiter hanc realitatem non possint intra dictum tempus ostendere, nec ad effectum dimissionẽ perducere: sufficit quòd animo & verbo expresso faciant hoc cum testimonio publico ibi vbi sunt, & quòd hoc vt citius poterunt, mittant & denuntient dictis diœcesibus. & hoc credo quòd sufficit: dum tamen postea nullum ius sibi in ipsis vendicent, nec per se vel per alios aliquod impedimentum opponant quo minus papa possit liberè disponere de eisdem. arg. xxij. q. ij. faciat.

c *Realiter.* dum tamen esset ordinaris facultas disponendi de istis: cùm non propter crimen sed solo placito papæ isti huiusmodi beneficiis sunt priuati. argu. §. de elect. super eo.

d *Se immiscere.* & sic est argu. quòd immiscens se beneficio quo priuatus est vel suspensus: iure quod in eo obtinet, priuatus est ipso iure. quod credo verum vbi expressit in pœnam, hoc est in ipsa vel alia constitutione adiectum, sicut est hic j. alioquin &c. & supra de elec. cupiẽtes. §. cæterum. lib. vj. aliàs secus. sed punietur arbitrio superioris: vt §. de elec. statuimus. in fi. lib. vj. & ibi per Hostien. suspensio enim à beneficio non procedit à clave, nec comprehenditur sub censuræ nomine: sed suspensio ab officio duntaxat. §. de verbo. significa. quærenti. & de excess. præla. tanta. quod patet: quia abbatissa licet non habeat claues: vt §. de pœ. noua. nihilominus hanc pœnam infligit: vt §. de maiori. & obed. dilecta. aliàs per totum mundum se extenderet, sicut vsus clauis se extendit: vt §. de treu. ca. j. in fi. & tamen non transgreditur territorium proferentis eandem: vt §. de elec. fi compromissarius. lib. vj. cum similibus.

e *Poterant.* quæcunque illa sint, siue de iure communi siue dispensatione mediante eis cõpererent: ex quo dicit §. omnibus. In contrarij videtur: nam sola illa videtur eis auferre quæ obtinebant ex dispensatione, & non alia, quod videtur innuere præcedens verbum ibi, virtute huius nostri &c. ergo secus de aliis: maximè cum sit pœnalis hæc constitutio, & sic restringenda. de pœ. dist. j. pœnæ. pro prima parte facit quod sequitur, & prorsus inhabilis &c. huic tamen posset respondere q̃ turpius eiicitur & difficilius, quàm nõ admittitur hospes. §. de iureiur. quemadmodum.

f *Obtinenda.* & sic qui grauiter offendit principem, multiplici pœna punitur. §. de iudi. at si clerici. in fin. de excess. prælat. grauem.

g *Per hoc autem.* quinta pars.

h *Qua ius tribuat.* scilicet speciale: cùm priuilegium sit ius & lex priuata. iij. distinct. porrò.

i *Expectant.* & sic habebãt ius ad rem tantũ. vnde no. hic q̃ superueniens constitutio priuatiua fortius operatur in beneficiis realiter possessis quàm in his in quibus tantũ ius est ad rem. quod est cõtra decre. §. de cõcess. præb. quoniã. lib. vj. Dic q̃ non obstat: quia ibi simpliciter renocabat expectantes, & ius ad rem solum obtinentes: hic sub conditione, optione scilicet seruata retinendi quod vellent, quæ optio non posset habere locum in hoc casu nisi adhuc perduraret ius istis expectantibus: quod fit ne sint deterioris conditionis quàm alij, & quod constitutio sit omnibus æqua, & ne eorum impetratio multis expensis & laboribus obtenta eis penitus sit dãnosa, cùm ignorent merito q̃ obtinebunt ratione expectationis: quia de futuris nemo certus. & sic optare non poterant, & sic impedito non imponitur constitutio, sicut nec ignoranti currit tempus: vt §. de consti. cap. ij. de elec. eis.

k *Porrò.* sexta pars.

l *Auaræ.* auaritia enim est idolorum seruitus: vt supra. de præbend. auaritiæ. & de elect. auaritiæ. libr. vj. nam ipsa excæcat possessores suos: vt in d. capi. auaritiæ.

m *Præsumunt.* hæc præsumptio induxit infamiam, furtum, & peccatum mortale: vt §. de elec. dudum. ij. vbi de hoc. nam per istud quod erat expulsiuum omnium aliorum ex quo alia erant sibi incompatibilia, videtur aliis tacitè renuntiasse, & ipsa pro derelicto habuisse: iuxta decre. §. de præben. de multa. xxj. q. ij. si quis iam translatus. & argu. xxxij. q. ij. cum renuntiatur. nam sicut clauus clauo retunditur: sic vnum beneficium alio. de istis tamen incompatibilibus dic vt in d. c. de multa. per hoc enim videtur sublata opinio Gar. posita. §. de offi. ordi. ordinarij. libr. vj. quæ videtur in talibus dare electionem. de quo dic vt ibi, & in sequen. glos.

n *Ex collatione canonica.* hoc videtur impossibile quod ex quo quis primo tenebat plura beneficia curata & incompatibilia sine dispensatione, & sic per consequens erat vt fur, infamis, & ineligibilis, & in mortali peccato constitutus: vt §. de elec. dudum. ij. quod tali canonicè possit aliud dari. imò dicit decret. quòd nisi prius talia sic sine dispensatione obtenta liberè & sponte resignent, collatio facta de aliis penitus nullius est momenti: vt §. de offi. ordi. ordinarij. in fi. Posset dici quòd illa loquitur vbi plura tenebat illicitè antequam vltimum assequeretur, vel vbi illa priora habebat licitè cum dispensatione: sed non erat in ea q̃ non posset aliud recipere: sed hic vbi duo tantùm, sic q̃ ante assecutionẽ secundi licitè tenebat primum: & sic concordat ibi cũ decre. de multa. §. de præben. Cum decre. de multa videtur ista similis omnino. sed huic contradicit etiam in hoc quod §. dixerit plurima, quod verbum plura quàm duo videtur comprehendere, quare videtur potius q̃ specialis sit hæc prouisio per quam papa vult talibus prospicere efficiendo gratiã, scilicet q̃ dato q̃ in nullo de istis haberent ius: possint tamen vigore huius decre. vltimũ retinere aliàs eis canonicè collatum: quod denotat hoc verbum, aliàs, quasi dicat, non erat omnino canonica collatio propter pluralitatem quæ hoc impedierat: sed aliàs, id est si non esset pluralitas, canonica erat. aliter non video quòd posset repõderi dictis decre. dudum. & c. ordinarij. Vnde iuxta hoc vidi dubitari, an obtinentes plura beneficia de se incompatibilia sine dispensatione, habeant vocem in electione, & sic an possint eligere actiuè. secundò an possint eligi? & si nõ quis electus fuerit, possit secum per inferiorem papa sine resignatione dispensari. vnde planum est q̃ & talis cùm sit in peccato mortali: vt no. glos. §. de elec. dudum. in fi. & sic quo ad seipsum tantum suspensus, non quo ad alios, nõ debet in officio suo vitari: vt legitur §. de vita & hone. cle. quęsitum. imò si acquisiuit beneficium, poterit cũ eo per suum episcopum dispẽsari, prout videntur not. Inno. & Host. §. de temp. ordi. dilectus. & de cle. excõ. postulastis. glo. in verbo, dispensare. quod tenet

Electio an impediatur propter beneficiorũ incompatibilitatem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

verum: nisi dictum peecatum non habebit infamiam publicam seu restitutionem rei alienæ sibi annexas, nec sit tale q̃ aliàs impediat de se executionem ordinum vel officij post peractam pœnitentiam. de quo per Inno. ŝ. de despon. impu. ad dissoluendum. & de renun. nisi. sicut est iste: nisi forsan aliud sit post dimissionem illorum beneficiorum quæ iniustè detinet: vt in ca. dudum. Sed an possit eligere vel eligi quæritur: & q̃ possit eligere, est ar. ŝ. de elect. cum Vinton. nisi suspensus per trienniũ a beneficiis pro eo quia insufficientem elegit: si interim immineat electio, eligere potest. Facit etiam eo. tit. perpetuò. lib. vj. Item etiam q̃ eligi possit, facit ŝ. de iureiur. sicut nostris.

a *Ius eisdem.* aliàs sub. audi quàm propter pluralitatem.

b *Quod si nõ fecerint.* versiculus Guliel. de monte Lauduno.

c *Inhabiles.* supple perpetuò: ex quo intra sex dictos menses non cõpleuerint præmissa. & in hoc additur ad decret. dudum. per quam tenet Innoc. quod statim libera dimissione facta de illis beneficiis quæ iniustè tenebat, desinebat esse suspẽsus, ineligibilis & infamis. quod intelligebat Hosti. ŝ. de rescri. postulasti. in fin. in restitutione prius tamen facta de fructibus male perceptis.

competat ius eisdem [a] intra tempus vt præscribitur limitatum verbo & facto ac sine fraude, coram ordinariis sub testimonio similiter publico dimittere teneantur. Quod si non fecerint [b], & illo sint ipso iure priuati, in quo ius eis aliàs competebat, & inhabiles [c] penitus ad quæcunque obtinenda ecclesiastica beneficia censeantur. Qui verò [d] deinceps [e] receperint dignitatem vel personatum, seu officium aut aliud beneficium curam animarum habens annexam, si antea simile beneficiũ obtinebant, illud [f], quo ipso iure (postquam secundi possessionem habuerint, vel per eos omni dolo & fraude cessantibus quo minus [g] habeant steterit [h]) priuati nosc̃untur, absque moræ dispendio in ordinariorum manibus dimittere debeant pari modo [i]: Alioquin [k] extunc sint ipso iure secundo [l] priuati, & nedum ad sacros suscipiendos ordines, quinetiam ad habendum quodcunque aliud ecclesiasticum beneficium inhabiles reputentur. Quæ [m] omnia & singula beneficia vacatura [n], vt præmittitur, vel dimissa nostræ & sedis [o] apostolicæ dispositioni, de ipsorum fratrum consilio reseruamus: Inhibentes ne quis præter Romano. ponti. quacunque sit super hoc authoritate munitus, de huiusmodi beneficiis disponere, vel circa illa per medium permutationis vel aliàs innoB uare hoc quoquo modo [p] præsumat. Nos [q] enim si secus actum seu attentatum fuerit, irritum decernimus [r] & inane. Cæterum [s] ordinarios intelligimus in calibus suprascriptis episcopos [t], in quorum ciuitatibus vel diœcesibus consistunt beneficia seu aliquod eorum quæ debent secundum præmissa dimitti, aut ipsi qui ea debent dimittere, commorantur, vel ecclesiis cathedralibus vacantibus capitula [u] earundem. Et hi [x] de beneficiis tam dimissis [y] quàm (vt præmittitur) perditis [z], nos vel apostolicã sedẽ certificare studeant quum primum cõmodè poterunt [a], indilate, vt de illis saluC briter disponere valeamus [b].

Pœna alicui imposita, an intelligatur perpetua.

simpliciter deponitur, perpetuò deponitur: vt 50. distin. ca. j. in fin. quod crederem verum si pœna imponeretur pro crimine cum causæ cognitione & definitiue, & beneficia talis statim possint conferri, ex quo est per sententiam damnatus. si verò interloquendo non expressa causa, tunc vsque ad absolutionem intelligitur suspensus, ne rumpatur nerus ecclesiasticæ disciplinæ. Si verò fuerit causa expressa, vt quia pro contumacia vel offensa, tunc vsquequo de illis satisfaciat: sed vbi pro contumacia vt hic videtur, tunc non est perpetua pœna simpliciter apposita: sed temporalis tantum, id est quandiu contumacia durat: vt supra de constit. ex literis. vbi de hoc. quare hæc decre. videtur intelligenda secundum dictas opiniones doctorum. sed prima videtur verior, scilicet quòd pœna sit perpetua, per hoc quod ponitur infra in versi. alioquin. ibi, extunc &c. vbi inhabilitantur quo ad ordines, & quo ad quodcunque aliud beneficium, & priuantur etiam licitè obtento. magnum etenim crimen est tantam inobedientiam committere aduersus sic deliberatam & sic expressam principis voluntatem: & ideo satis pro crimine potius quàm pro contumacia videtur dicta pœna infligi. argumen. supra de maio. & obed. illud. lxxxj. distin. si qui sunt presbyteri. cum similibus.

d *Qui verò.* septima pars.

e *Desinebat.* hoc intelligas de his in quibus tempore constitutionis non obtinebat ius in re, sed ad rem: vt ŝ. dicitur in §. per hoc. quem tamen iste §. respicit: secus autem esset de vacationibus aliàs quàm per istam constitutionem, in quibus antiqua iura non permutantur: cùm per specialem prouisionem communia iura regulariter non tollantur. j. q. vj. exigunt. xxix. dist. per totum. & sic quantum ad hoc est constitutiua iuris noui, nõ autem recitatiua antiqui. simile de hoc legitur. ŝ. de præben. de multa.

f *Illud quo ipso iure.* de quo. ŝ. de præbend. de multa. & ca. licet episcopus. lib. vj.

g *Quo minus habeant.* subaudi possessionem.

h *Steterit.* simile. ŝ. de elec. commissa. §. annus. lib. vj.

i *Pari modo.* scilicet intra sex menses sub testimonio publico verbaliter, realiter & cum effectu.

k *Alioquin.* versiculus.

l *Secundo.* & sic habito isto, scilicet secundo, in quo ius habebat: & ambito, scilicet primo, in quo non habebat ius. & in hoc additur secunda pœna ad dictam decre. de multa. nam primum erat ibi, scilicet quod esset primo beneficio ipso iure priuatus, & secundo priuaretur: sed hodie in casu huius ca. sunt ipso iure priuati vtroque: vt hic patet. tertia vt sit inhabilis ab ordinib⁹ suscipiendis. quarta à quocunque beneficio: vt. j. sequitur.

m *Quæ omnia.* octaua pars.

n *Vacatura, vt præmittitur.* vt quia eliget quod mallet vbi plura tenebat cum dispensatione. vel retinebit vltimum vbi alia tenebat sine dispensatione. vel primum vacabit quod licitè obtinebat, vbi secundum adipiscitur in quo habebat ius ad rem tempore quo ista constitutio fuit facta: aliàs contra: vt ŝ. vel quia omnibus ipso iure priuatus erit si hãc decre. nõ seruet. & sic possunt esse vacatura, propter istã decre. altero de quatuor modis.

o *Sedis apostolicæ.* & sic durabit perpetuò hæc prouisio, cùm sedes ipsa non moriatur, vt ŝ. de rescrip. si gratiosè. lib. vj. xij. q. ij. liberti.

p *Quoquo modo.* & in hoc casu cessabunt prouisiones illarum decret. ŝ. de præben. statutum. & c. apostolica, lib. vj. cùm non sit mirum si per speciale generali, & per vltimum prioribus derogetur. ŝ. de rescrip. capi. j. & de offici. deleg. super quæstionum. in princ.

q *Nos enim.* versiculus:

r *Irritum decernimus.* de hoc decreto dic vt ŝ. de elec. si eo tempore. & de concess. præben. quia cunctis. lib. vj.

s *Cæterum.* nona pars.

t *Episcopos.* & sic strictè accipitur hic ordinarius pro diœcesano tantum: aliàs autem regulariter accipitur pro prælato alicuius ecclesiæ: maximè in beneficiis ad plenam eorum collationem spectantibus supra de elec. licet canon. & de offic. ord. libr. vj. Quid ergo erit de illis rectoribus quibus ex priuilegio abbas Cluniacenen. committit cutam animarum, instituit & destituit, & facit per quem vult episcopum ordinari, & breuiter in omnibus & per omnia disponit de presbyteris suis sicut episcopi de suis propriis? nunquid censebitur diœcesanus ipse abbas in hoc casu? Non credo, cum hic sit specialis prouisio, à qua recedendum non est, etsi perquàm dura sit. ff. qui & à quibus l. prospexit. & sic erit hic casus episcopalis, qui computetur inter illos de quibus not. Hostien. ŝ. de vsur. cùm tu.

u *Capitula.* quæ succedunt in administratione ecclesiæ vacantis. de ma. & obedien. episcopali. libr. vj. de hære. cum ex iniuncto. in fin.

x *Et hi.* versiculus.

y *Dimissis.* per obedientes huic constitutioni.

z *Perditis.* Sub. propter pœnam huius constitutionis: vbi rebelles vel inobedientes in dimittendo fuissent.

a *Quam primùm commodè poterunt.* simi. ŝ. de elect. cupientes. §. j. in fi. libr. vj.

b *Valeamus.* & sic ex hoc & ex multis supra positis apparet quòd hæc cõstitutio specialem prouisionem cõtinet: nec in aliquot

aliquo papa intendit per istam decret. de multa. vel alia iura de hac materia loquetia quantũ ad alia beneficia corrigere, vel in aliquo immutare. nec est in aliis ad consequentiã trahenda. arg. ij. q. vij. exigunt xix. dist. sciendũ. cum similibus.

a *Quantum.* decima pars. Guli. de monte Lauduno.

b *Modificationẽ.* hoc enim restrictionem denotat: vt supra de verbo. significa. transmissæ.

Cura in duplici foro exercetur.

c *Animarum cura.* exercenda scilicet in foro animę, vt hic: siue in foro cõtentioso: vt j. ibi, nec non. ergo à contrario sensu de beneficiis simplicibus etiam ordinem presbyteralem, diaconalem vel aliũ sibi annexũ, ex quo aliàs curam non habent, non intromittit se hæc constitutio, sed de curatis duntaxat ad hoc q̃ dicantur priuati ipsi obtinentes: vt ŝ. patet.

d *Perpetuos.* in hoc deuiat à decre. ŝ. de præben. cum singula. in prin. lib. vj. & est casus diuersus, non aduersus. Sed quæ est ratio diuersitatis? Dic q̃ ambitio monachorum, cui soli dicta decre. cum singula, obuiat, quæ tanto damnabilior est quanto ipsi mittẽdo manum ad aratrum, respiciendoque retro, in ipsis auaritiæ accenditur appetitus, vt ŝ. de elec. quotrũ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

vel quia non sunt ibi parochiani, vel quia si sint, quia fortè A superuenerunt ibi aliqui bordalarij, vel aliàs ab antiquo sunt ibi pauci ignes: cura tamen animarum illorum per vicinos presbyteros ab antiquo exercetur, & oblationes & similia ipsius soluunt. quod potest fieri de iure. ꝟ. de deci. cum sint homines. &. c. in aliquibus. in fin. Sicut nec religiosi possunt dici curati: licet decimas & primitias alicuius parochiæ percipiant ex aliquo titulo iusto. ꝟ. de deci. statuto. lib. vj. &. c. religiosi. concil. Vien. Ad decre. super eod. dic q illa cura vel iurisdictio spiritalis nõ inest ibi prehendis quę sunt principales: sed ecclesiis potius quæ sunt accessoriæ: & sic ecclesiã non iudicatur ibi vt principale. arg. ꝟ. de præbe. extirpandæ. § . qui verò. & sic consuetudo dat iurisdictionem: quia si nedum ipsam dat constitutis in dignitatibus, imò & priuatis personis: vt in decre. cum contingat. nec alibi est ita expressa: vt not. Hostien. non tamen potest dare potestatem excommunicandi talibus priuatis personis: vt ꝟ. de offic. archi. cum satis. nec degradandi seu deponendi: vt ꝟ. de elec. transmissa. secundum Host. ibi, nec etiam capiendi clericos seu corporaliter puniendi: vt credo. ar. ꝟ. de cle. coniu. clerici. lib. vj.

Religiosi nõ possunt dici curati.

Excõmunicatio, degradatio &c. non possunt cõpete re ex consuetudine.

a De iure. sed quis est ille qui de iure possit præmissa vel eorum alterum exercere, satis est dubium. Hic videtur dicendum quod in hoc casu illi dicuntur habere præmissa de iure, qui eligantur ab aliquibus supra se in prælatos, & per superiores suos confirmantur. nam licet per electionem ius administrandi quis acquirat: non tamen exercitium donec sit confirmatus: maxime in exercitio censuræ ecclesiasticę. de quo plenè in glo. no. lxiij. distin. quanto. & per Innocen. & Hostien. ꝟ. de offic. or. cum ab ecclesiarum. &. cap. quanto. per electionem enim exercitus & quodlibet collegium sibi imperatorem & prælatum eligit. xcvij. distin. legum. sed iste in solas personas eligentium iurisdictionem obtinet, & sic est iudex personarum, non territorij, quod territorium solus episcopus de iure communi obtinet in diœce. sua. xvj. q. vj. C omnes basilicæ. nisi forsan talis inferior prælatus haberet certas parochias, vel alia loca pro territorio, iuxta cap. supra de præbend. super eodem libr. vj. sed hoc potius esset de consuetudine quàm de iure. & hic de iure loquimur tantùm. & hoc quod dixi de electis confirmatis, idem dico de institutis per episcopos institutione authorizabili: dum tamen præsint personis collegiatis, & curam animarum in ipsis exerceant: de quibus loquitur. cap. de rescrip. etsi principalis. concil. Vienen. & dic per Hostie. ꝟ. de offic. ordi. cum satis. & idem de approbatis à iure, sicut sunt electi in concordia. de quibus ꝟ. de elect. nihil est. in fi. &. ca. indemnitatibus. libr. vj.

Imperator & prælatus per electionem assumuntur.

Pœnæ spiritales nõ possunt exerceri per monniales. Curati an possint excommunicare.

licet quantum ad veritatem istæ pœnæ spirituales non possunt fieri per moniales: cum procedant à claue, & clauis vsus non cadat in monialem: vt legitur & nota. ꝟ. de excess. prælatorũ. & de pœn. nouæ. de verb. sign. quærenti. cum similibus. de iure enim seu de consuetudine non propriè cadunt istæ pœnæ spirituales in singulares personas: vt ꝟ. dixi. Sed quid de curatis parochialium ecclesiarum, nunquid possunt istas spirituales pœnas exercere, scilicet excommunicare, suspendere, vel interdicere? De hoc nihil ad nos ad præsens. sed dic vt per Innocen. & Hostien. supra de offi. ord. si sacerdos. D & in summa Hostien. de senten. excommu. ꝟ. quis possit excommunicare. & in. j. nemo.

Declaratio amplissima & luculentissima extrauagantis, execrabilis. quæ est vna de xx. glossatis per dominũ Zenzelinum sub titulo de præbendis.

Execrabilis quorundam ambitio &c. Super hac noua cõstitutione dubietates iusurgũt & quæstiones, vt sequitur. Primò in quibusdam ecclesiis puta Anicien. Leod. & similibus, sunt quædã officia vel beneficia quę vocantur abbatiæ, quarum aliquæ habent animarũ curam & parochias. Aliquæ nec curam animarũ habent nec parochias: imò aliquæ nec ecclesię, nec dignitates vel personatus esse cẽsentur, & tamẽ canonicis ipsarũ ecclesiarũ assignãtur seu conferri cõsueuerunt: ita quòd canonicus habet præbendam & illam abbatiam.

Quæritur vtrum huiusmodi officia seu beneficia veniant in constitutionẽ, ita quòd canonicus talé abbatiam cum suo canonicatu obtinens, teneatur ipsam dimittere si extra eam habeat aliam dignitatem vel personatum, quos licet vigore dictæ constitutionis nouæ retinere? Cum abbatia curata poterit retinere dignitatem non curatã aliàs non. vel isto modo non potest retinere aliud beneficium curatum, vbi cu-

ram animarum annexam habet ecclesia.

Item in aliquibus ecclesiis sunt quædã custodiæ: quarum custodes non habent legere nec cantare, nec se diuinis officiis intromittere in ecclesia, nec aliàs curam aliquam in ecclesia exercere: sed solùm pulsare campanas, parare ecclesias pãnis aureis, aut portare libros in choro, luminaria accendere, custodias, reliquias, thesaurum & similia ministeria in ecclesia expẽsis propriis facere, quarum expẽsarum occasione eisdem custodiis fuerunt postmodum annexæ aliquæ parochiales ecclesiæ curam animarum habentes, in quibus cura exercetur per proprios & perpetuos sacerdotes: licet in eis sic annexis custodes habeant de consuetudine visitare, excommunicare delinquentes, & absoluere, & horum occasione prædictarum ecclesiarum quasi archidiaconi vulgariter nominantur & reputantur. Nunc quæritur, vtrum tales custodiæ veniant in constitutionem prædictam: ita quòd habentes eas teneantur illas dimittere, potissimè cum quodam tempore in aliquibus ecclesiis (orta materia quæstionis) inuenitur fore sententialiter definitum, tales custodias nec dignitates vel personatus esse, nec curam animarum haberet sed simplicia esse officia absque cura? Cadunt sub constitutione.

B

Item sunt aliquæ ecclesiæ vbi rectores creantur per electionem: & vocantur creati quandoque abbates, quandoque rectores, quandoque præpositi, quandoque archimandritæ, quandoque diuersis aliis nominibus secundum consuetudinem locorum: nullam tamen curam habent nisi quòd canonicos congregant tanquam caput, sicut est in partibus Apuliæ. Quæritur vtrum talia beneficia veniant in præfatam constitutionem ‡? De iure communi videtur quòd habeant curam & iurisdictionem per electionem & cõfirmationem: sed si per priuilegium vel constitutionem approbatam amiserant, curam non habent?

‡ Aliàs, cõsuetudinẽ.

Non cadunt in constitutione.

C

Item quidam ex dispensatione apostolica duas obtinent in diuersis ecclesiis dignitates, quarum alteri dũtaxat cura imminet animarum, & cum eisdem simul plures canonicatus & præbendas: in aliis tamen ecclesiis canonicatus & præbendas, quibus parochiales ecclesiæ sunt annexæ, in quibus perpetui vicarij debent institui: in aliquibus tamen earundem propter procuratoris obtinentis huiusmodi dignitatem in remotis agentis, & hoc ignorantis desidiam seu negligentiam, reperiuntur tempore constitutionis nostrę nouiter promulgatæ esse vicarij temporales. Modo quæritur, an secundum formam dictæ constitutionis dictus obtinens dignitates huiusmodi, canonicatus & præbendas tales cum parochiis sic annexis, si dignitates voluerit retinere, dimittere teneatur illas in quibus contra iuris debitum reperti sunt dicti vicarij temporales, vel hoc nõ obstante cum propter talem desidiam non possit natura beneficiorum censeri mutata quin præfatæ parochiæ sint canonicatibus & præbendis ipsis annexæ, ipsos possit licitè retinere, potissimè cùm idem obtinens post quam sciuit de tali desidia procuratorum suorum, ad ipsas ecclesias elegerit vicarios repræsentandos & instituendos perpetuò in eisdem, licet nondum potuerint ordinariis præsentari propter temporis breuitatem? Non cadunt sub constitutione.

D

Item quæritur, nunquid officia curiæ Romanæ cõputentur in numero officiorum quo ad nostrã constitutionem: ita quòd si quis habet duas alias dignitates, teneatur aliã dimittere, vel possit retinere omnes si vna illarum erat sine cura? Non computantur, nec cadunt in constitutione.

Item archipresbyteratus Bituricen. diœce. visitationem & iurisdictionem habentes consueuerunt conferri parochialium ecclesiarum rectoribus ipsius diœcesis per ipsos archiepiscopos: sed statim archiepiscopo defuncto desinit esse archipresbyter ille qui per eam fuerat positus, & capitulum ecclesiæ Bituricen. creat archipresbyteros nouos. creato vero archiepiscopo cessant archipresbyteri positi per capitulũ: & archiepiscopus ponit nouos, & quandoque positos amouet pro libito voluntatis, & ita fuit antiquis temporibus, de quo non extat memoria, obseruatum. Quæritur vtrum archipresbyteratus huiusmodi sub ipsa cõstitutione cadant, adeò vt ille qui huiusmodi archipresbyteratũ cũ haberet, parochialé ecclesiã acceptauit, verũq; retinere valeat: & si non, vtrum de iure ecciderit à iure parochialis ecclesiæ per acce-

Archipresbyterorum Bituricen. diœcesis qualitas.

per acceptationem archipresbyteratus. & si non ecciderit A ab eo iure, vtrum retinere possit parochialem ecclesiam quam primò obtinuit?

Respon. Non cadunt sub constitutione.

Item in regno Apuliæ sunt ecclesiæ habentes parochiam tenuissimæ quo ad fructus: propter quod ordinarij & alij ad quos spectat collatio siue prouisio dictarum ecclesiarum, de more patriæ vni consueuerunt pluralitatem talium ecclesiarum conferre, nec recipientes ipsas ecclesias propter hoc se faciunt promoueri ad sacerdotium, nec etiam ad sacros ordines, & faciunt deseruiri dictis ecclesiis per vicarios temporales iuxta beneplacitum suum. plurimi præterea summi pontifices pluribus contulerunt quòd possent acceptare in dictis partibus beneficium vsque ad valorem xv. librarum. vel xl. vel lx. vnciarum auri, cuius concessionis prætextu est videre quòd obtinuerint quinque quadraginta & sexaginta de dictis ecclesiis. Modo quæritur, vtrum reuocatoria nuper facta ad supradicta beneficia siue ecclesias se extendat? Respondetur quod sic.

Episcopus cum suo capitulo subuenire volens exiguitati cuiusdam collegiatæ ecclesiæ suæ diœcesis, quandam parochialem ecclesiam eiusdem diœcesis (rectoris ipsius accedente consensu) post cessum vel decessum rectoris huiusmodi dictæ ecclesiæ collegiatæ vniuit. Nũc verò prædictam ecclesiam vigore nouæ constitutionis vacare contingit, quodam alio curato beneficio electo à rectore præfato, & prædicta ecclesia re & verbo dimissa. Hinc quæritur, an præfata vnio sub forma præscripta locum sibi vendicet reseruatione dictæ constitutionis non obstante vel econtra? Sub constitutione cadit, vel reseruatur domino nostro.

B

ADDITIO.

An sola paupertas sufficiat ad hoc quòd possit aliquis plura beneficia cum dispensatione episcopi retinere.

Sed nunquid sola tenuitas seu paupertas est causa sufficiens quòd episcopi per se possint plures confirmare vni, vel plures possint ab vno sine alia dispensatione à papa impetrari? Videtur per iura allegata supra quòd sic. Concedo potius contrarium, & quia dictis iuribus sit derogatum per capit. de multa. & ideo expedit quòd episcopi ipsas viuant, si prædicta adsit paupertas. aliàs caderent sub ista pœna.

Hæc non sunt Zenzelini.

C

Sed nunquid dependentes vel vnitæ præsumentur tales esse, si aliàs de hoc non doceatur expresse, tamen per xl. annos sit fieri consuetum? non credo quòd sit actus præscriptibilis, cum sine canonica institutione hæc talia teneri non possint, sicut dicitur de canonicatibus & ecclesiis curatis. omnia verò alia sunt simplicia. Et an sint ista compatibilia, & an duo possit quis insimul retinere? Distinguitur. Aut quis tenet ea non vt intitulata, sed aliàs vt simplicia, vel vt commendata. In quo casu talis non censetur clericus illius ecclesiæ, in qua quis intitulatus non est, licet beneficiatus inibi sit, vt notatur xxj. quæst. j. cap. j.

Et voco hic beneficiatum sine titulo, istos alsisios portionarios præstimoniarios habentes altaria vel capellas promissis defunctorum celebrandis. supra de clericis non residen. cap. penul. de præben. significatum. & idem de habentibus possessionem ad vitam. xvj. quæst. j. possessiones. & in hoc casu crederem aliquem de iure communi posse habere plures, maxime vbi aliàs per se non sufficerent, nisi forte ex iure, speciali priuilegio, vel consuetudine esset aliàs prohibitus. Guillermus de Monte Lauduno.}

Item dubitatur si prædicta vel consimilis vnio facta fuerit per sedem apostolicam, & sub forma prædictorum verborum, quid iuris?

D

Respondetur vt supra proximè, dum tamen legitime sit facta vnio.

Item quidam archidiaconus in suo archidiaconatu obstante sibi longa consuetudine non potest inquirere, nec suspendere, nec excommunicare vel absoluere, nec aliquam iurisdictionem exercere: sed ecclesias rectorum sui archidiaconatus visitare potest, & procurationes ab eis recipere duntaxat. Quæritur cum aliàs talis archidiaconus nullam habeat parochialem ecclesiam annexam dicto archidiaconatui, an ex præmissis sub forma dictæ constitutionis nouæ curam animarum habere reputetur? Et est quærentis intentio, vtrum oratio soluta posita prope finem constitutionis prædictæ ibi, nec non & illa quorum ministris ratione beneficiorum huiusmodi competit visitare, inquirere, procurationes recipere, suspendere &c. ponatur pro coniunctiua in casu dictæ constitutionis.

Respon. Comprehenditur sub constitutione.

Item cum eidem beneficium curatum obtinenti prouisum est de quodam archidiaconatu in quadam cathedrali ecclesia: cuius archidiaconatus ratione idem archidiac. caput est cuiusdam ecclesiæ collegiatæ secularis: hic archidiacon. est in possessione pacifica vel quasi visitandi & procurationes recipiendi duntaxat. Cæterum possessionem dictæ collegiatæ ecclesiæ nec habet, nec habuit, nec regimen canonicorum ipsius, nec quicquam percipit de decimis & aliis fructibus beneficij sui prædicti: omnibus his de facto per alium occupatis & detentis. Ex his quæritur cum præfatus archidia. pro parte sit in possessione iurium spiritalium prædicti archidiaconatus, & pro parte non: cum curam non habeat personarum suæ collegiatæ ecclesiæ prædictæ, & super ea & aliis iuribus ipsius pendeat lis in curia: vtrum talis archidiaconus retinendo istud curatum beneficium pœna nouæ constitutionis adstringatur?

Iurisdictio spiritalis in multis consistit.

Respõ. Curam habet, & sub constitutione cadit.

Item quidam in ecclesia collegiata à iurisdictione ordinarij exempta & apostolicæ sedi subiecta obtinet decanatum, & in ea est caput capituli, & ad decanatũ assumitur decanus per electionem. nec electus à capitulo alia confirmatione indiger de consuetudine, sed tantum electus instituitur & installatur à capitulo de consuetudine supradicta. ipse verò decanus ratione dignitatis conuocat canonicos ad capitulum, & habet in capitulo primam vocem, vox tamen ipsius plus quàm simplicis canonici in effectu non operatur. Ipse per se insolidum ratione dignitatis nec visitat nec procurationes recipit, nec excommunicat vel suspendit, aut etiam interdicit, nec audit confessiones vel absoluit, nec prædecessores eius vnà cum suo capitulo prædicta consueuerunt exercere: licet ipse & prædecessores eiusdem vnà cum suo capitulo excessus clericorum prædictæ ecclesiæ interdum dehnquentium corrigere consueuerunt, & punire per chori priuationem & distributionum grossorum fructuum beneficiorum quæ in ipsa ecclesia obtinent: & ad ipsius capituli dispositionem pertinent suspensio & subtractio, & ipsorum delinquentium corporum detentio aliquando: duntaxat circa aliquius alterius iurisdictionis spiritalis exercitium, videlicet visitandi, corrigendi, procurationes recipiendi, excommunicandi, suspendendi, vel aliter seu aliàs interdicendi, confessiones audiendi, pœnitentias imponendi vel absoluendi. Quare cum dubitetur, an in casu simili constitutio noua præfata loquens de beneficiis curam habentibus animarum vendicet sibi locum: quæritur vtrum decanus decanatum prædictum cum alio beneficio seu dignitate curam animarum habente iuxta constitutionem antedictam ex dispensatione dudum obtenta possit licite retinere sine pœna constitutionis eiusdem?

C

Respõ. Curam habet, & sub constitutione cadit.

Item in regno Siciliæ communiter ecclesiæ parochiales atque curatæ consueuerunt per apostolicam sedem ac etiam per ordinarios, plures vni dignitates & alias parochiales ecclesias siue curatas obtinenti conferri: licet illi quibus conferebantur, essent impuberes quandoque, vel legitima ætate minores, & quòd ecclesiæ supradictæ quantum ad eos quibus taliter conferebantur, non censebantur esse secundum consuetudinem à longis retro temporibus in dictis partibus obseruatam: quia cura earum in ipsis per capellanos etiam non perpetuos gerebatur.

Cùm itaque multi fuerint in curia Romana, ac regno prædicto & aliis partibus, qui per collationem apostolicæ sedis & ordinariorum obtinuerint plura & multa talia beneficia, quæ ex virtute constitutionis præfatæ nuper editæ super curatis beneficiis dimittendis oporteret eos dimittere, pium esset quòd circa eorum indemnitatem apostolica benignitas prouidere dignaretur. & si sanctitati vestræ placeret, modus congruus videtur quòd quantum ad tenorem constitutionis prædictæ, beneficia parochias habentia siue curas in partibus supradictis, decernerentur perinde haberi ac si fuissent ipsa & ipsorum curæ per perpetuos vicarios gubernarentur, & quòd futuris temporibus per vicarios perpetuos gubernentur, & quòd illi qui dicta beneficia obtinebant & nondum dimiserunt ipsa, non teneantur dimittere. si qui verò dimiserint eadem, ad ipsa (quotcunque fuerint) auctoritate vestra restituantur in integrum, ac ad eadem redeant, ac si ea nullatenus dimisissent, constitutione prædicta in contrarium super hoc edita non obstante.

Respon. Dimittant, & de prouisione facienda deliberabitur.

Item queritur, vtrum prefata constitutio adstringat aliquem habentem ecclesiam curatam, & canonicatum & prębendam sacerdotalem simul, qui canonicatus & prębenda requirunt residentiam personalem?

Respõ. Non cadit sub constitutione.

Item in quadam ecclesia cathedrali fuit olim facta cõpositio inter episcopum ex vna parte, & capitulũ ex altera, quòd vicaria quę quandoque collata fuerat clericis, quandoq. laicis,

Universidad de Deusto
Biblioteca

eis, soli canonico per episcopum ad quem spectabat collatio conferretur, qui vicarius nihil specialiter habet in ecclesia, nec habet aliquod officium, nec aliquam prærogatiuam: sed de obuentionibus curiæ vel iurisdictionis secularis ciuitatis habet tertiam partem, & in hospitio vicariæ habet carceres & custodem qui vnà cum custodibus episcopi custodit captos? Dimittant, & de prouisione facienda deliberabitur.

Item in eadem compositione cõtinetur quòd vnus archipresbyteratus qui appellatur à nomine cathedralis ecclesiæ: vtpote archipresbyteratus Ferrarien. soli canonico conferretur: non tamen archipresbyter habet aliquam prærogatiuam in ecclesia vel ciuitate: sed habet ecclesiam curatam annexam archipresbyteratui, & visitat certas ecclesias, etiam contra resistentes visitationi potest censuram ecclesiasticam exercere: sed aliam iurisdictionem non habet: dispensatum est cum tali auctoritate apostolica quòd possit dicta beneficia retinere vnà cum quadam ecclesia cuius cura per vicarium perpetuum gubernatur. Nunc dubitatur, an dicti duo vicariatus & archipresbyteratus possint dici beneficia in eadem ecclesia. Ratio dubitationis est cum sola nomina habeant ab ecclesia cathedrali, & solis canonicis conferantur? Non cadit sub constitutione.

Item dubitatur, an constitutio, execrabilis, extendat se ad præfata tria beneficia? Constitutio non extenditur.

Quidam habens vnam ecclesiam curatam sine perpetuo vicario, habet aliam curatam in qua est perpetuus vicarius. Quæritur an possit non obstãte noua constitutione vtrunque retinere: maximè si super hoc fuerat cum eodem legitime dispensatum? Respondetur quòd sic, secundum constitutionem istam.

Item cùm constitutio liget intra mensem à tempore notitiæ: & constitutio ipsa nondum sit publicata nisi in Romana curia: sed ad aliquos extra curiam peruenit per famam seu rumorem, & ad aliquos per relatum quorundam duntaxat: Quæritur à quo tempore incipiat currere dictus mensis antequam constitutio ipsa per prælatos vel deputatos ab ipsis fuerit solenniter publicata in ecclesiis cathedralibus eorundem & aliis locis solennibus in quibus consueuerunt talia publicari? A tempore notitiæ: alias à tempore constitutionis nouæ.

Item cum per constitutionem eandem dimitti debeant beneficia curata intra mensem vnico retento duntaxat: & illa dimitti debeant nedum verbaliter, sed etiam realiter, & absentes à beneficiis in curia vel alibi existentes verbaliter ea dimittant & realiter, quod possunt: Quæritur an per hoc sit constitutioni satisfactum, dum tamen postmodum non impediant per se vel per alios illos quibus dominus papa de beneficiis sic dimissis seu resignatis duxerit pronidendum? Faciant realiter: vt citius possunt.

Adomatus de Graphicano significauit paternitati nostræ, & infra. Prioratus curam animarum habentes cadunt sub constitutione in quibus non sunt perpetui vicarij. Paschasius presbyter significat paternitati nostræ, & infra. Ecclesia parochialis in qua sunt plures sacerdotes quorum quilibet officiat eam per certas hebdomadas ministrando sacramenta, cadit sub forma.

Item prioratus habens parochialem ecclesiam sine perpetuo vicario, cadit in constitutione: habens perpetuum non cadit: quoniam si habent curam, locum habet constitutio: alias non.

Item idem in domibus beatæ Mariæ Theutonicorum, Bethleem, & similibus.

Ioannes xxij.

Episcopatus Tolosanus in reditibus plurimum abundans, in nouam metropolim propter multiplices causas hic expressas erigitur. cui pro suffraganeis ecclesiis sunt deputatæ quatuor villæ in nouas ciuitates erectæ, adiectis cum illis ecclesia Apamiarum. Et quibus episcopus & archiepiscopi prius fuerant, quidque earum cuilibet pro redditibus sit assignatum, hic exprimitur: & tandem censura ecclesiastica in rebelles proferuntur. Aduerte quòd ecclesia de Vauro, & ecclesia de Mirapice sunt sub ecclesia Tolosano tanquam suffraganeæ licet de illis hic mentio nulla fiat. Vtilitas ex hoc capitulo habetur, quoniam cognoscimus causas erigendi & dotandi ecclesias, alias alias subtiliendi, & alias ab aliis eximendi, & ad solum papam hæc omnia spectare: cui in singulari priuilegio maiores causa maiorũ negotia reseruantur. patet in cap. 1. de transl. episco. cum suis concordantiis.

CAPITVLVM QVINTVM.

Messis multa, operarij pauci.

SAluator noster, cuius nutui cuncta seruiunt, in agro mundi huius messem multam aspiciens, & operariorum raritatem attendens, dominum messis rogandum esse vt in illam operarios mitteret, censuit: & ipse idem etiam exiens mane voluti paterfamilias diligens, horis diei variis operarios in vineam suam misit. Romanus itaque pontifex, sicut eodem domino disponente vicarius eius in terris esse dinoscitur, sic & ipsius actibus (inquantum finit humana fragilitas) se conformare tenetur. Vbi ergo superexcrescere messem populi videlicet multitudinem viderit, operarios debet opportunos adiicere, & iuxta propheticum verbum augere custodiam: custodes & cultores idoneos in dominicam vineam destinare. Sane considerantes attentius, & intra pectoris claustra meditatione solicita reuoluentes, quòd in tanta multitudine populi quanta fœcundauit altissimus ciuitatem & diœcesim Tolosanam: singulorum vultus nequibat (vt condecet) vnicus pastor inspicere, aut alias partes boni pastoris implere: quodque durum erat atque difficile per talem latam & diffusam diœcesim ad vnum tantum à personis ecclesiasticis & mundanis recursum haberi. Attendentes etiam quòd licet Tolosanus episcopatus reditibus abundaret immensis, non tamen supererat hucusque memoria quòd ex suorum opulentia copiosa redituum aliquid in ecclesia vel diœcesi Tolosana prouenisset in diuini cultus augmentum: imò sic ex adipe prodierat & prodibat iniquitas, vt multo iam tempore luxus circa carnis desideria, cuectionum pompa, immensitas clientelæ, immoderata diffluxio in parentes, sumptus enormes, aut vsus extraordinarij sibi vendicassent ibidem quasi totum patrimonium crucifixi & verendum erat ne præsul vnicus Tolosanus incrassatus & dilatatus & excessiuis huiusmodi opibus aliàs superbus periculose recalcitrans Deum factorem derelinqueret, & à suo salutari recedens, perniciosum exemplum in subditos deriuaret. Pensantes quoque quòd sanctæ memoriæ Clemẽs papa v. prædc. no. eodem etiam tempore quo ciuitas & diœcesi, antefatę longè minus in populo ac reditibus affluebant, tamen extũc benedicente domino incredibiliter creuerint in vtroque, & iugiter crescere dinoscantur: spiritu beatæ considerationis inductus, ad diuisionem episcopatus eiusdem firmiter dum viueret intendebat: licet morte præuentus suum in hac parte nequiuerit implere conceptum. Nos pium prædecessoris nostri ppositum in effectum volentes adducere, & tã dissipare malum quod prædictorum redituum copia excessiua produxit, quàm etiam cultum augere diuinũ, & spiritalem animarum profectum, quos (si iuxta facultatis exigentiã & diffusam latitudinem dictæ diœc. sufficiens numerus in eadem vtilitate præsulũ deputetur) indubiò prouenire speram°, promouere salubriter intendentes. præmissis & aliis suadentibus iustis causis, ex certa nostra scientia de fratrum nostrorum consilio concordi, & apostolicæ plenitudine potestatis, ad laudẽ Dei, exaltationẽ ecclesiæ, fideliumque salutem, episcopatum ipsum dictamque diœcesim Tolosanã apostolica auctoritate diuidi mus in quinq; diœceses, quas per certos distingui limites faciemus. Volentes ac decernentes quòd præter ciuitatem Tolosanã, quæ suam propriã & distinctã habebit diœcesim certis finibus limitãdam, subscriptæ quatuor villæ quarũ quãlibet eisdem cõsilio & auctoritate in ciuitatẽ erigimus, & ciuitatis vocabulo insignimus: scilicet de mõte Albano, pridem de Caturceñ. diœc. cui adiicietur certa pars dictę quondã diœcesis Tolosanæ: ac sancti Papuli de Riuis & de Lumberiis, & de ipsa quõdam Tolos.

Operarij sunt augendi circa messe.

Pastor singularum ouium vultus inspicere debet.

Iniquitas sæpe prodit ex adipe & opulentia.

Diuitiæ quandoque sunt causa Dei relinquendi.

Tolos. diœc. existentes iiij. separatas diœc. habeat certis limitibus distinguendas. Quodq; beati Martini de monte Albano, vbi corpus sancti Theodori confessoris dicitur esse reconditũ, prædictæ ciuitatis mõtis Albani, & beati Papuli dictæ ciuitatis sancti Papuli, Mariæ de Lumberiaco ciuitatis præfatæ Lumberiaci, necnon beatæ Mariæ de Riuis ecclesiæ ipsius ciuitatis Riuen. sint deceţero & habeantur perpetuo ecclesiæ cathedrales. Et quia ecclesia Tolosana sicut solenniori statu & conditione potiori refulget, sic & grandioris honoris titulis efferenda est, ipsam hucusque suffraganeam ecclesiæ Narboñ. ac totam quondam diœc. Tolos. de fratrum nostrorum cõsilio, & ex certa nostra scientia, & apostolicæ plenitudine potestatis, ab omni iurisdictione, potestate ac subiectione archiepiscopi capituli & ciuitãs ecclesiæ Narboñ. penitus eximentes, eam ad laudem diuini nominis & honorem ecclesiæ sanctæ suæ in archiepiscopalem seu metropolitanam erigimus, eamque honoribus & insigniis sedis metropolitanę decoramus: auctoritate apostolica decernendo vt exnunc pro metropolitana ecclesia in perpetuũ habeatur. Et quia etiã dignum est vt ex quo de filia facta mater, metropoliticæ dignitatis susceperit insignia, & suffraganearum cõgruum numerum filiarum ac decentem prouinciam habeat: vt ad iudicium archiepiscopi Tolosani, qui pro tempore fuerit, omnes causæ suffraganeorum episcoporũ & personarum ecclesiasticarum ac ciuitatũ ciusdẽ prouinciæ iuxta sacrorum statuta canonum referantur: Nos præfatas iiij. ciuitates & ecclesias cathedrales cum earum diœce. (vt præmittitur) distinguendas, necnon ciuitatem & ecclesiam Apamiarum cum sua diœc. exnunc ipsius ecclesiæ Tolos. suffraganeas, ac de prouincia Tolo. in perpetuum fore decernimus, & iure metropol. subiicimus & subiectas esse volumus eas illi. Prænominatas montis Albani quæ de diœc. Caturceñ. & Bituricen. prouincia, & Apamiarum ciuitates & ecclesias quæ de prouincia Narbon. hactenus fuisse noscuntur: necnon reliquas tres ciuitates & ecclesias sancti Papuli Riuen. & Lũberiacen. quæ ab olim de diœce. Tolosan. fuerunt, cum earum diœce. conuentibus, collegiis siue capitulis à iurisdictione, potestate ac subiectione quacunq; Bituricen. & Narbon. archiepiscoporũ ac Caturcẽ. & quondã Tolosa. episcoporũ, capitulorũ & abbatum atq; conuentuũ & ordinariorũ quorumlibet aliorum ecclesiasticorum, quibus quomodolibet fuerant hucusque subiectæ, auctoritate præsentium perpetuò eximentes de prædictorum cõsilio & plenitudine potestatis. De bonis autem, reditibus, prouentibus & iuribus dicti quondam episcopatus Tolosa. ipsi Tolosa. decem milia, & singulis aliis prædictis ecclesiis (Apamiarum excepta, cui de ipsis bonis, reditibus & prouetibus, iuribus, vltra illa quæ habere dinoscitur, certã assignabimus portionem nostris aliis literis distinguendam) singula quinque milia librarũ Turoñ. annui reditus & perpetui prouentus, quæ quidem vnicuique illarum suisque pontificibus (dignitate ac onere & circunstantiis aliis attente pensatis) debere sufficere vidimus, præter reditus, prouentus & iura quæ ad prædictas ecclesias & conuentus earum antea pertinebant, de quibus ad honorem Dei & ipsarum ecclesiarum cõmodum intendimus ordinare: exnunc auctoritate prædi. de cõsilio ac plenitudine memoratis concedimus, donamus, ac etiam deputamus percipienda integraliter per ipsarũ ecclesiarum præsules qui pro tempore fuerint, in rebus & locis cuilibet magis adiacentibus & vicinis, iuxta distinctionem seu limitationem diœcesium singularum per alias nostras literas faciendam. Interim tamen distinctione seu limitatione prædicta pendẽte, volumus quòd eorum quilibet summã eum contingentem pro rata accipiat annuatim de bonis, reditibus, prouentibus & iuribus antedictis, per manus eorum quos ad hoc prouiderimus deputandos. Residuum verò redituum, prouentuum & iurium ipsorũ quod facta de illis vt præmissum est assignatione supererit, necnon iurisdictionem spiritalem & temporalem, quæ ad dictum quondam episcopatũ Tolosa. vsque ad tempus diuisionis huiusmodi pertinebat, & quæ distinctione seu limitatione pòst tacta pendente faciemus per idoneas exerceri personas. Ac beneficia etiam si dignitates, personatus ac officia existant (exceptis his ad quæ quis per electionem assumitur, & in quibus vel ad quæ auctoritate literarũ apostol. alicui seu aliquibus ius est aliquod acquisitum, quibus per id nullum volumus præiudicium generari) nunc & in antea vsque ad distinctionem diœcesium vacatura dispositioni nostræ ac sedis apostolicæ de fratrũ ipsorũ consilio referuamus. Hæc igitur per dictæ sedis prudentiam circunspectam sic statuta salubriter, & vtiliter ordinata, perpetuis esse valitura temporibus, & robur incommutabilis firmitatis obtinere volentes: auctoritate prædicta districtius inhibemus, ne aliquis cuiuscunque præeminentiæ, ordinis, conditionis aut status, etiam si archiepiscopali vel episcopali seu regia præfulgeat dignitate, huiusmodi ordinationem, apostolicam reseruationẽ & alia supradicta quouis modo turbare, seu quomodolibet impedire præsumat. Nos enim exnunc irritum decernimus & inane, si secus super his à quoquam quauis auctoritate cõtigerit attentari. Et nihilominus in eos qui ex certa scientia contrarium præsumpserint, nisi intra octo dierum spatium post publicationem præsentium resipuerint cum effectu, excommunicationis in personas, & interdicti in vniuersitates, ac suspensionis in cõuentus, capitula siue collegia, de consilio & auctoritate prædictis sententias promulgamus: à quibus non nisi per Romanum pontificem absolutionis beneficium (præterquam in mortis articulo) valeãt obtinere. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostrarum diuisionis, voluntatis, constitutionum, erectionum, insignitionum, exemptionum, decorationis, subiectionis, concessionis, donationis, deputationis, reseruationis, inhibitionis, promulgationis, infringere, vel ei aulu &c. Datum Auenion. vij. calend. Iulij, ponti. no. anno primo.

Ecclesia Tolosana fuit olim suffraganea Narbonen. ecclesiæ.

Ecclesia vna quãdoque fit mater de filia.

Ecclesia Tolosana quãtum habuit in reditib°.

Excõmunicatio, interdictum, & suspensio in diuersa feruntur.

Idem.

Impedientes episcopatus Tolosani erectionem in ecclesiam cathedralem, & eius diuisionem in 5. diœce. vltra pœnas in constitutione superiori declaratas perdunt fenda & quæcunque beneficia spiritalia & temporalia. Et si sint personæ ecclesiasticæ, efficiuntur inhabiles ad quæcunque beneficia ecclesiastica.

CAPITVLVM VI.

NVper certis ex causis, quæ nostrum & fratrum nostrorum animos ad id rationabiliter induxerunt, quondam episcopatum Tolosanum in archiepiscopalem seu metropolitanam ereximus ecclesiam: quatuor villas quarum quamlibet insigniuimus vocabulo ciuitatis, quatuor cathedrales ecclesias creauimus, vnam

Universidad de Deusto
Biblioteca

vnam videlicet in villa montis Albani, quondam Caturceñ.dioece.adiicienda sibi certa parte quondam diœce. Tolosa.alteram in villa Lumberiaci, aliam in villa sancti Papuli,& aliam in villa de Riuis & de Robestria quondam Tolosa. diœce. Quas quidem ecclesias vnà cum Apamiarum ecclesia tanquam suffraganeas subiecimus ipsi metropolitanæ Tolos. ecclesiæ. De bonis quoque & redditibus dicti quondam episcopatus Tolosani tam ipsi Tolosa. quàm prædictis ecclesiis suffraganeis certam portionem quam vnicuique illarum debere sufficere vidimus,prouidimus assignandam,totali bonorum & reddituum ipsorum residuo dispositioni nostræ & sedis apostolicæ reseruato . Alia etiam circa præmissa fecimus, decreuimus , & ordinauimus ex certa nostra scientia, de ipsorum fratrum concordi consilio , & apostolicæ plenitudine potestatis , districtius inhibentes nequis cuiuscunque præeminentiæ, ordinis,conditionis aut status, etiam si archiepiscopali dignitate fulgeret , ipsam ordinationem nostram impedire præsumeret vel turbare, ac decernentes ex nunc irritum & inane si secus super his à quoquam quauis auctoritate contigerit attentari. Et nihilo minus in eos qui ex certa scientia contrarium facerent , nisi resipuerint cum effectu , intra octo dierum spatium post publicationem ordinationis ipsius excommunicationis in personas,interdicti in vniuersitates , ac suspensionis sententias in capitula conuentus siue collegia duximus promulgandas , prout hæc & alia in apostolicis literis a inde confectis plenius continentur . Verùm quia ipsa nostra ordinatio eo efficacius & inuiolabilius speratur seruari , quo plurium & grauiorum vallata fuerit adiectione pœnarum : Nos ad obseruationem inconcussam ipsius eo amplius anhelantes , quo euidentius in diuini cultus augmentum , & salutem fidelium animarum noscitur redundare , præfatis adiiciendo sententiis omnes & singulos scienter turbantes aut impedientes ordinationem eandem,aut aliqua in illa contenta , seu turbantibus vel impedientibus dantes consilium , auxilium vel fauorem directè vel indirectè , publicè vel occultè,cuiuscunque sint conditionis,dignitatis,ordinis aut status ecclesiastici vel mundani , etiam si archiepiscopali vel episcopali aut maiori vel superiori præfulgeant dignitate,nisi intra octo dierum spatium post publicationem præsentium ab huiusmodi impedimento seu turbatione ac impensione consilij , auxilij vel fauoris resipuerint cum effectu , feudis , locationibus , officiis & beneficiis quibuscũque spiritalibus & temporalibus, etiam si dignitates vel prælaturæ quæuis fuerint quæ ab ecclesiis seu in ecclesiis quibuscunque obtinebunt seu obtinent, ex certa nostra scientia , & de ipsorum fratrum consilio,& apo.plenitudine potestatis priuatos esse decernimus ipso facto. Et sic liberè ipsa feuda, locationes vel officia aut beneficia spiritalia & temporalia, dignitates & prælaturæ ad ipsas ad quas spectant reuertantur ecclesias , & deuoluantur ad rectores , capitula seu collegia eorundem , quòd de illis pro sua voluntate disponant, Et ad dignitates & prælaturas per electionem aut alium modum licitum idoneas personas assumant : Personasque ecclesiasticas quæ culpabiles fuerint in præmissis , inhabilitamus ad quæcunque ecclesiastica beneficia obtinenda. Nulli ergo omnino hominum &c. Datum Auenion. iiij. non. Augusti. pontificatus nostri anno primo.

a *Literis.* intelligit de cap. 5. proximo, quod propter istam & sequentẽ extrauagantes iam dudum impressas , curauimus imprimendum.

Idem Barptolemæo electo Narbo. diœce. Aguelmo de Blauia Engolimen . Eduen. Archid.& magistro Berengario de Iagiis Lemouicen. & Narboneñ.ecclesiarum canonico.

Executores quatuor dantur ad pœnas superiores solenniter publicandas.

CAPITVLVM VII.

NVper ex certis causis quæ nostrum & fratrum nostrorum animos ad id rationabiliter induxerunt &c. *vt supra proxi. vsque ad beneficia ecclesiastica obtinenda.* Quocirca discretioni vestræ per apost. scripta mandamus , quatenus priuationem & inhabilitationem nostram huiusmodi vos omnes seu tres , vel duo siue vnus ex vobis , per vos vel alium seu alios in ecclesiis & solennibus locis & aliis , de quibus & quoties expedire videritis , solenniter publicetis , ne quisquam valeat circa id ignorantiam allegare. Datum Aueñ. ij. Idus Nouemb. pontif. nostri anno.viij.

Idem Arnoldo electo Lumbanen.

Dispensat cum quodam abbate vt episcopus possit esse, licet defectum patiatur in ordinibus & ætate. Ex hac & sequenti cognoscimus causas & formas dispensandi. Quæcunque enim scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt. ad Roma.xv.

CAPITVLVM VIII.

NVper ex certis rationabilibus & manifestis causis , quæ ad hoc nostrum animum induxerunt , ciuitatem Lumban. olim villam de Lumbanis , tunc intra Tolosanæ diœcesis limites constitutam , qui locus insignis ac multiplici commoditate dotatus existit, de fratrum nostrorum consilio & apostolicæ plenitudine potestatis, per literas nostras sub certa forma in ciuitatem ereximus , ciuitatisque vocabulo duximus decorandam,statuentes ac etiam decernentes vt ecclesia abbatiæ illius loci de Lumban. ordinis sancti Augustini. extunc haberetur & existeret cathedralis: ac deinde volentes eidem ecclesiæ de pastore idoneo salubriter prouidere , in te abbatem eiusdem ecclesiæ , virum vtique literatum , & literarum scientia prædictum , vitæ ac morum honestate decorum , discretionis & consilij maturitate conspicuum , direximus oculos nostræ mentis, teque (non obstante defectu ætatis & ordinum quem pateris , cum tonsuratus modò in clericum , & in xxvij.ætatis tuæ anno vel circà constitutus esse dicaris , super quo tecum gratiosè duximus dispensandum) de fratrum nost.con.ipsi ecclesiæ præfecimus in episcopum & pastorem, curam & administrationem ipsius ecclesiæ tibi in spiritalibus & temporalibus committendo. Vnde licet nondum sit tibi munus consecrationis impensum , nec apostolicas literas promotionem tuam huiusmodi continentes (cum illas non habeas) possis ostendere : Nos tibi vt(constitutione fe. rc. Gregor. pap.viij.præde. nost. & qualibet alia super hoc in contrarium edita, nequaquam obstante) possis eiusdem ecclesiæ Lumbanen. & quorumcunque bonorum ipsius administrationem accipere , ipsamque administrationem liberè exercere , auctoritate præsentium indulgemus. Contradictis &c. Datum ann.iiij.vt supra. Idem venerabili fratri Bertrando episcopo mõtis Alba.ad vniuersa.ecclesiæ

Dispensatione facilè obtinet qui multis qualitatib⁹ pollet.

regimen exercendũ diuina dispensatione vocato.

Hortatur quendam in multis commendatum vt curam pastoralem administret in ecclesia quæ de nouo fuerat in cathedralem erecta.hic autem inuenies multa notatu dignissima , quæ debeant lectores ad deuotionem accendere. CAPITVLVM IX.

Ecclesia cuiuslibet status est per papam attendenda.

AD cuiuslibet status ecclesiæ aciem solicitæ considerationis extendimus,pastorales partes officio vigilanti adhibentes, vt earum singulæ pastoribus gubernentur idoneis, & prouidis rectoribus disponantur , quorum dispensatione prouida & prouidentia circunspecta (illius cooperante clementia qui verè pastor & rector agnoscitur) spiritalium & temporalium proficiant incrementis. Nuper siquidem ex certis & rationabilibus causis,quę ad hoc nostrum animum induxerunt , ciuitatem olim villam montis Albani tunc intra limites Caturcen.diœcesi constitutam, qui locus insignis existit , ac vbertate multiplici hominum & rerum exuberat,de fratrum. n.con. & aposto. plenitudine potestatis , ciuitatis vocabulo duximus decorandam , statuentes ac etiam decernentes vt ecclesia monasterij illius loci montis Albani monasterij casa Dei ad Rom. eccl. nullo medio pertinentis , ordinis sancti Benedicti Claremonten. diœce. tunc immediatè subiecta, extunc haberetur & existeret ecclesia cathedralis.postmodum vero de celebriac salubri prouisione ipsius ecclesiæ montis Albani, vt sponsi solatio lætaretur,solicitè cogitantes, ac volentes illum eidem præficere in pastorem, de quo certam haberemus notitiam quòd eum clara morum insignia redimerent, nec esset dubia eius charitas circa plebem suo regimini committendam , & in cuius fiducia consisteret salubriter securitas subditorum: Ad te tunc monasterij prædicti abbatem, quem literarum scientia præditum , vitæ & morum honestate decorum, discretionis & consilij maturitate cõspicuum, in temporalibus prouidum,in spiritalibus circunspectum nobis & fratribus nostris placida tua conuersatio continuata diu apud sedem apo.approbauit, direximus oculos mentis nostræ:quibus omnibus debita meditatione pensatis , de persona tua nobis & eisdem fratribus ob tuorum exigentiam meritorum acceptа:de ipsorum fratrum consilio, & apostolicæ plenitudine potestatis,eidem ecclesiæ montis Albani prouidimus,præficientes eidem sanctæ ecclesiæ teipsum in pastorem, tibi curã & administrationem illius in spiritalibus & temporalibus committendo,ac tibi postmodum faciendo per venerabilem f.n.Berengarium episcopum Tusculan. munus cõsecrationis impendi:Firma spe fiduciaque tenentes,quòd eadem ecclesia monasterij Albani(dominica assistente clementia) per tuæ circunspectionis & industriæ studium fructuosum seruabitur à noxiis & aduersis , & spiritalibus & temporalibus proficiet incrementis.Tolle igitur Dei iugum tam leue collis humilium quàm suaue,ac dilectione pascendum suscipe gregem eius, super quem noctis vigilias dilectus solicitusque custodi,vt liber non pateat aditus inuasori,& dominus insuspicabili hora venturus si te inuenerit sic agentem , cursu consummato qui tuo labori proponitur,& horum fide seruata quæ tuæ solicitudini committuntur , te repertum fidelem in modico, supra multa constituat,ac in dilecta gaudiorum suorum tabernacula introducat. Datum &c.anno quarto.

Declaratur an collector fructuum primi anni omnium beneficiorum ecclesiasticorum vacantium & vacaturorũ vsque ad certi temporis spatium deputatorum pro camera apo. oneribus faciliùs supportandis,posita cum obtinentibus beneficia conuenire,& an altaria dotata cadant sub tali reseruatione &c.

CAPITVLVM X.

POstulasti per apostolicæ declarationis euidentiam edoceri,quid tibi super dubiis infra scriptis circa commissam tuæ industriæ recollectionem fructuum prædictorum (aliàs præbendarum aut beneficiorum) imminentibus sit agendum. Tuæ itaque consultationi bre. respondentes , te scire volumus beneplaciti nostri esse super fructibus beneficiorum quæ ita reperies in solutione decimæ iuxta verum taxata valorem, quòd illum nequaquam excedunt, cum obtinentibus huiusmodi beneficia,prout melius & vtilius diœcesanis locorũ in quibus huiusmodi beneficia fuerint(quorum consilia in hac parte requiras) & tibi videbitur,valeas cõuenire. Nos enim ipsorum diœcesa. & tuam conscientiam super his onerabimus. Licet autem quotidianæ distributiones per nos fuerint à perceptione fructuum prædictorum exclusæ, hoc tamen volumus de distributionibus ipsis intelligi,quæ dantur eis qui horis interfunt, sic quòd illæ quæ soluuntur iis qui sunt in ciuitate vel loco presentes,quamuis horis non interfint eisdem,non sint ab onere dictæ recollectionis immunes. Porro declarationem illam factam per nos in deputatione seu reseruatione fructuũ prædictorum,vt videlicet non extendatur ad vicarias seu capellanias vt plurimum à decedentibus instituras ad missas pro ipsis decedentibus celebrandas,certis constitutis reditibus presbytero inibi celebranti , locum habere volumus in altaribus dotatis certis feudis vsuaticis seu censibus , vt capellanus inibi celebrare debeat pro dotantium animabus certis vicibus singulis septimanis , & in ecclesia cathedrali horis interesse diuinis , dummodo valor annuus ipsorum altarium summam. xx.lib.Turonen.non excedat. Alioquin ineludantur in deputatione seu reseruatione prędictis.Vbi vero præbenda fuerit in decima pro tanto taxata, quòd parum posset canonico hebdomadario(cui certum pro illa seruitium imminet in ecclesia faciendum) post perceptionem taxationis huiusmodi remanere , volumus quòd de taxatione ipsa pro huiusmodi seruitij onere portionem aliquam congruam prędicto hebdomadario dimittas,pro iam dicta camera nostra residuum percepturus.Cæterum præbendas illorum qui taxationem decimæ soluere recusantes,abesse velle se simulant,vt taxationem ipsam diminuere compellantur: ne per illorum absentiã huius perceptione taxationis frauderis,quasi nil de præbẽda percipere valeas, de qua non percipiunt aliquid nisi fallè in loco vel in ciuitate præsentes, cum tamen ecclesiæ fabrica tales præbendas ex integro percipere dinoscatur : declaramus sub deputatione seu reseruatione comprehendi præfata,vt videlicet eas iuxta deputationis nostræ modũ percipere valeas,canonicorũ ipsorum absentia nõ obstante.Ridiculũ enim esset vt eadem fabrica potiori q̃ nos priuilegio in talibus vteretur. De illis deniq. qui licet per multos menses tenuerint ecclesias vel præbendas, nihil tamen se percepisse asserunt ex eisdem , cum iuxta consuetudinem patriæ prædecessorũ eorũ testati fuerunt de bonis illarum,

Ecclesia spõsa suo prælatum decetur esse.

Ecclesiæ viduatæ præficiendus, ne multis debet esse commendatus.

Prælatum bonus multa bona facit ecclesiæ.

Iugum Dei est leue & suaue.

Fidelis in modico, supra multa constituetur.

Redit⁹ pro missis celebrandis à decedentibus relictis non sunt adæquandi diminuendi.

Papa in præceptione fructuũ est fabricæ præferẽdus.

Testari de bonis ecclesiæ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Eccles. ex clericis post sint, vide not. in cap. præsent. de offic. ordi. lib. 6.

a *Prædictos.* aliàs prędictas.
b *Curtuum.* aliàs cultuum.

rum, propter quod ipsi obtinentes tales ecclesias tibi satisfacere nequeunt, de fructibus antedictis nihilo minus offerentes quòd tandiu fructus ecclesiarum ipsarum percipias donec tibi fuerit inde plenariè satisfactum: placet nobis & volumus vt si est ita, oblationi huiusmodi condescendas. per hoc tamen non intendimus consuetudinem approbare prædictam. Datum Auenen. v. Idus Octobris, pontificatus nostri anno ij.

Idem.

Cum Romanus ponti. pro eccl. Ro. necessitatibus fructus beneficiorum vacantium vsque ad certum tempus reseruassent, circa illam reseruationem plurimæ ambiguitates ortæ sunt, quas hic soluit.

CAPITVLVM. XI.

Fructus beneficiorũ à papa quãdoque pro ecclesiæ Romanæ necessitatibus reseruãtur. Dubitationes sunt ampũtandæ.

iCVm nonnullæ ecclesiasticæ personæ in cathedralibus ecclesiis canonicatus, præbendas, dignitates, personatus & officia ac alia beneficia ecclesiastica obtinentes, reuocare conentur in dubium an fructus, reditus & prouentus primi anni beneficiorum ecclesiasticorum etiam vacantium, & quæ in diuersis orbis partibus vsque ad triennium vacare contingeret, quos pro eccl. Ro. necessitatibus per nostras sub certa forma literas duximus reseruandos, iuxta tenorem literarum ipsarum cameræ nostræ soluere teneantur, præsertim cum archiepiscopales & episcopales ecclesiæ ac regulares abbatiæ ab huiusmodi solutione fructuum (vt dicunt) in dictis literis eximãtur: Nos dubitationem huiusmodi ampurare volentes, auctoritate aposto. declaramus, quòd cum sub appellatione archiepiscopalis vel episcopalis ecclesiæ aut regularis abbatiæ, huiusmodi præbendæ, dignitates, personatus, & officia nequaquam intelligantur, nec etiam includantur, prædictos [a] necnon & præbendarum & officiorum monachorum monasteriorum regularium, ac reditus abbatiarum seu abbatum earundem quæ in beneficiis ecclesiasticis assignantur, distinctos fructus reditus & prouentus includi in deputatione prædicta, & dictæ cameræ iuxta prædictarum literarum tenorem debere persolui, ac id idem super solutione omnium fructuum, redituũ & prouentuum commendatariarum, curtuum, [b] seu grangiarum, monasteriorum, domorum & locorum conuentualium quæ pro beneficiis ecclesiasticis (vt prędicitur) conceduntur (nisi duntaxat in fructibus illorum quæ sunt forsan excepta) declaramus & præcipimus obseruari. Præterea cum in aliquibus ecclesiis tam cathedralibus quàm aliis panis & potus pro quotidianis distributionibus ipsarum ecclesiarum canonicis & personis de præbendarum ipsarum corporibus pro die quolibet deputetur, & etiam interdum certa quantitas bladi, & quandoque certa pecuniæ summa, & aliquando alterum pro altero pro singulis mensibus vel hebdomadis etiam canonicis studiorum causa aut aliàs pro eorum negotiis de licentia capitulorum ecclesiarũ ipsarum ab ecclesiis eisdem absentibus exhibeantur, & etiam persoluantur: declaramus auctoritate prædicta illam bladi quãtitatem & pecuniæ summam, quæ pro quolibet mense vel hebdomada dictis canonicis (vt prædicitur) ministrantur, nõ debere pro quotidianis distributionibus cõputari, sed illa tantum quæ prædatis canonicis quotidie pro diurnis & nocturnis horis distribuuntur sine fraude. Adiicimus insuper declarationi prædictæ, quòd si obtinenti cu-

Distributiones quotidianæ quãdoque cõsistunt in potu et pane, quandoque in alijs rebus.

Horarum quædã sunt diurna, quædã nocturna.

A ratum beneficium, aliud sibi consimile collatum fuerit, vel etiam in posterum conferatur, post secundi beneficij pacificam possessionem adeptam, & fructuum perceptionem ipsius, nihil de fructibus eiusdem primi beneficij (nisi forsan super hoc dispensatione canonica sit munitus) percipere possit, sed pro dicta camera nostra iuxta formam dictarum literarum recipiantur, & etiam exigantur. Vbi vero fructuum, redituum & prouentuum beneficiorum ecclesiasticorum non reperiretur certa taxatio, declaramus auctoritate prædicta quòd fructus, reditus & prouentus beneficiorum huiusmodi quum vacare contigerit, per medium diuidantur, quorum medietas recipiatur pro camera prædicta, reliquam vero medietatem ille pro sua sustentatione percipiat, qui beneficium huiusmodi dinoscitur obtinere. Gran

Administratores ad voluntatem superiorum quandoque sunt remouẽdi.

B gias autem & alia loca Cistercien. ordinis & aliorum locorum regularium, in quibus gubernatores seu custodes vel administratores ponuntur ad tempus, & remouentur ad voluntatem superiorum suorum, eorumque fructus, reditus, & prouentus auctoritate declaramus eadem in deputatione prædicta ac literis nostris super illa confectis aliquatenus non includi. Nulli ergo omnino &c. Datum Auenione non. Ianuarij, ponti. nostri anno. iiij.

Idem.

Fructus amborum beneficiorum quibus quandoque beneficiatus priuatur, camerę apostolicę deputantur.

CAPITVLVM XII.

iijCVm nonnullæ ecclesiasticæ personæ reuocare conentur in dubium, an si obtinenti

C dignitatem vel aliud beneficium ecclesiasticum cui cura imminet animarum, aliud beneficium conferatur, eo casu quo ambo beneficia ipsa sue eessiuè vacare contingit, eorundem amborum fructus primo anno quo vacant, ratione deputationis fructuum, redituum & prouentuum ecclesiasticorum tunc vacantium, & quæ vsque ad certum tempus vacare contingeret, quos pro ecclesiæ Romanæ necessitatibus releuandis per nostras literas duximus deputandos, nostræ cameræ debeantur: Nos ambiguitatem huiusmodi remouere volẽtes, auctoritate apostolica declaramus, amborum eorundem beneficiorum fructus, reditus & prouentus (cum vtrũque ipsorum vacet) pro eadem camera debere percipi & haberi. Nulli ergo &c.

Benedictus. xij.

Dispositioni apostolicæ reseruantur beneficia curialium, & aliorum ad curiam accedentium, vel ab ea recedentium si moriantur in locis vltra duas dietas legales ab ipsa curia non distantibus.

D

CAPITVLVM XIII.

AD regimen ecclesiæ generalis, quanquam immeriti, superna dispositione vocati, gerimus in nostris desideriis vt debemus, quòd per nostræ diligentiæ studium ad quarumlibet ecclesiarum & monasteriorum regimina & alia beneficia ecclesiastica iuxta diuinum beneplacitum, & nostræ intentionis affectum, viri assumantur idonei, qui præsint & prosint committendis eis ecclesiis, monasteriis & beneficiis prælibatis. Præmissorum itaque consideratione inducti, & suadentibus nobis aliis rationabilibus causis, nonnullorum prædecessorum nostrorum Romanorum pontificũ vestigiis inhærentes, omnes

Beneficiis vacantibus sunt assumendi viri qui illis præsint & prosint.

a *Omnes patriarchales.* accipe. infra in fin. referuamus ordinationi &c.

A omnes patriarchales, [a] archiepiscopales, & episcopales ecclesias, & etiam monasteria, prioratus, dignitates, personatus, & officia, necnon canonicatus & præbendas, & ecclesias, cæteraque beneficia ecclesiastica cum cura vel sine cura, secularia & regularia quęcunque & qualiacunque fuerint, etiam si ad illa personæ consueuerint seu debuerint per electionem seu quemuis alium modum assumi, nunc apud sedem apostolicam quocunque modo vacantia, & in posterum vacatura, necnon per depositionem vel priuationem seu translationem aut muneris consecrationis suspensionem, per fœlicis recordationis Ioannem pa. xxij. præde. nor. seu eius auctoritate factas, & per nos seu auctoritate nostra in antea faciendas vbilibet. Necnon si forsan tempore iam dicti prædecessoris aliqui in

Electio cassatur, & postulatio repellitur.

B concordia vel discordia electi vel postulati fuerint, quorum electio cassata, seu postulatio repulsa, vel per eos facta renuntiatio, & admissa per ipsum prædecessorem vel auctoritate ipsius extiterint, seu quorum electorum vel postulatorum & in antea eligendorum seu postulandorum ac renuntiantium electionem cassari, vel postulationem repelli, aut renuntiationem admitti per nos vel auctoritate nostra contingeret apud sedem prædictã vel alibi vbicunque. Ac etiã per obitum cardinalium eiusdem ecclesiæ Romanæ, ac offi-

Officiarij papæ dicuntur si sunt.

cialium dictæ sedis, videlicet camerarij, vicecancellarij, notariorum, auditorum literarum cõtradictarum, & apostolici palatij causarum auditorum, correctorum, & scriptorum literarum apostolicarũ, ac pœnitentiarij præfatę sedis, ac abbreuiatorum, necnon cõmensalium & aliorum quo-

C rumlibet capellanorum sedis eiusdẽ, & etiã quoruncunque legatorum siue nuntiorum, ac in terris ecclesiæ Romanæ rectorum & thesaurariorum, per dictum Io. prædecessorẽ vel nos specialiter deputatorum, seu missorum hactenus, vel à nobis deputãdorum aut mittendorum in posterum, nunc vacantia & in antea vacatura vbicunque dictos legatos vel nuntios seu rectores aut thesaurarios, antequam ad Romanam curiam redierint seu venerint, rebus eximi contigerit ab humanis. Necnon quorumlibet pro quibuscunque negotiis ad Romanam curiam venientium, seu etiam recedentium ab eadem, si in locis à dicta curia vltra duas diætas legales non distantibus iam forsan obierint, vel eos in antea trãsire contigerit de hac luce. Ac etiam simili modo quorumcunque curialium peregrinationis, infirmitatis, aut

D recreationis, seu alia quacunque causa ad quæuis loca recedentium, si eos antequam ad dictam curiam redierint, in locis vltra duas diætas ab eadem curia (vt præmittitur) non remotis, dummodo eorum proprium domicilium nõ existat ibidem, iam forsitan decesserint, vel in posterum eos contigerit de medio submoueri, nunc per obitum huiusmodi vacantia, & in posterum vacatura. Rursus monasteria, prioratus, decanatus, dignitates, personatus, administrationes, officia, canonicatus, præbendas, & ecclesias, cæteraque beneficia ecclesiastica, secularia & regularia, cum cura vel sine cura, quæcunque & qualiacunque fuerint, etiam si ad illa personæ consueuerint & debuerint per electionem aut quemuis alium modum assumi, quæ promoti per dictum prædecessorem vel eius auctoritate ad patriarchalium, archiepiscopa-

A lium, & episcopalium ecclesiarum, necnon monasteriorum regimina obtinebant tempore promotionum de ipsis factarum nunc vacantia. Et qui per nos seu auctoritate nostra in posterum ad eadem regimina promouendi tempore promotionis huiusmodi obtinebunt. Necnon etiã quæ per assecutionem pacificam quorumcunque prioratuum, dignitatum, personatuum, officiorum, canonicatuum & præbendarum, ecclesiarum, & beneficiorum aliorum per nos vel eundem Io. prædecessorem, seu auctoritate literarum nostrarum, vel ipsius Io. prædecessoris collatorum, & conferendorum in posterum, nunc vacantia, & in antea vacatura (plena super præmissis omnibus & singulis cum fratribus nostris collatione præhabita, & matura deliberatione secuta) ordinationi, dispositioni & prouisioni nostræ donec miserationis diuinæ clementia nos vniuersalis ecclesiæ regimini præsidere concesserit, de ipsorum fratrum consilio, auctoritate apostolica reseruamus, decernentes exnunc irritum & inane si secus super præmissis & quolibet eorum per quoscunque quauis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus quibuscunque constitutionibus à prædecessoribus nostris Romanis pontificibus editis, quatenus obsistere possent super enarratis articulis, vel alicui siue aliquibus eorundem. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ reseruationis & constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Auenione tertio Idus Ianuarij, pontificatus nostri anno

C primo, M. cccxxxv.

Paulus Venetus papa secundus.

Beneficia quacunque sunt dispositioni apostolicæ reseruata, per talem reseruationem sunt affecta, ita quòd illorum collatio non tenet si per alium à Romano pontifice fuerit facta.

CAPITVLVM XIIII.

Lites ex iurium dubiis sæpe oriuntur.

ADRomani pontificis prouidentiam & circunspectionem prouidam spectare dinoscitur, dubia iuris (ex quibus lites graues oriuntur in dies) suæ declarationis oraculo terminare, prout negotiorum qualitate & temporum conditione inspectis conspexerit in domino salubriter expedire. Cum itaq; nonnulli Romani pontifices prędecessores nostri per diuersas eorum constitutio-

D nes, quas suo tempore duntaxat durare voluerũt, quæcunque beneficia ecclesiastica quæ sui & sanctæ Romanæ ecclesiæ viuentium & tunc existentium cardinalium familiares cõtinui commensales obtinebant, & in posterum obtinerent, eorum familiaritate durante, etiam si ab ipsa familiaritate per obitum cardinalium eorũdem vel aliàs recessissent, necnon illa quę etiam fructuum & prouentuum cameræ apostolicę debitorum collectores, & qui ipsorũ prædecessorum temporibus sua officia exercerent, vniti succollectores durãtibus eorum officiis obtinebant, ac in quibuscunq. locis vacauerint, cum irritantis appositione decreti, & deinde prædecessoribꝰ ipsis sublatis de medio, ac eorum beneficiorũ occurrentibus vacationibus, inter vtriusque iuris interpretes, etiam officiales Romanæ curiæ sæpenumero hæsitatũ exiti-

terit,

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vscepti. Hæc decret. potest intitulari sub titulo de rescriptis. vel sub titu. de elect. vel ne se. vac. vel sub illo, vt eccl. bene vel sub illo de verb. sig. Et diuiditur in quinque partes. Primo ponitur cõcedendæ cõstitutionis duplex occasio. Secundo facti de quo agitur, summaria recitatio. Tertiò super taxatis constituitur. Quartò de non taxatis annectitur. Quinto non seruãtibus diuersa pœna apponitur. Secunda, Cũ itaque. Tertia, Nos de illo. Quarta, in illis. Quinta, Et si quicquã. Et sic hæc facta est ad declarationẽ illorũ iurium. s. vt eccle. bene. e. vnico in fi. ne se. va. c. j. per Inn. de ver. sign. tua. de priuileg. si papa. & de præb. si tibi concessũ. lib. vj. Guli. de monte Laudu.

Prælatus vigilem pastorem imitari debet.

a *Susceptis.* simile. s. de præb. susceptis. lib. vj.

Lites debit esse breues.

b *Dispendio.* de his de rescrip. dispendia, in prin. lib. vj.

c *Ministrorum.* generi enim taliũ intendit hic papa prouidere, non autẽ personis singularibus : & sic erit perpetuũ & fauorabile. arg. xij. q. ij. liberti. maxime cùm fiat in fauorẽ diuini cultus: vt patet. j. aliàs enim mere personalia personas non trãsgrederentur, imò cum eis pereunt : & maximè debent vt odiosa restringi. instit. de iure natu. §. sed & quod princip. s. de rescrip. quia per ambitiosam. lib. vj. Notanter etiã dicit ministrorum, sub nomine officij, non proprio, quasi dicat hic papa, prouidere intendimus arti & virtuosæ industriæ hominum, nõ naturæ : sicut ecõtrario vitium hominis debet haberi odio, non natura. lxxxij. dist. odio. & lxxxvj. di. donare. Notabis etiam hic q̃ papa nedũ diuino cultui, de quo j. imò etiã dispendio ministrorũ, puidere intendit, etiã principalius & fortius : q̃ patet in hoc quod in scripturæ ordine hic prẽmittit. argu. iuriũ. s. de ele. si quis iusto. & de præb. mandato. lib. vj. Ex quo sequitur, an beneficia huiusmodi propter reseruationem & decretum prædicta reseruata vel affecta remanserint: ita quod nullus præter Romanum põ. de illis disponere potuerit siue posit reseruatione & decreto obsistentibus supradictis. Ac cũ propter ambiguitatem huiusmodi varias quoque iurisperitorũ opiniones & discrepationes ipsas aduerteremus: plerunque pro reseruatione & affectione præmissis, interdũ verò econtra pronuntiatum & definitum fore:

Romani põtifices magnæ virtutis.

Nos qui vigilis more pastoris super his maturo proB uidendum esse consilio nos indigne eensuimus, & propterea in singulis causis super quibusuis beneficiis ecclesiasticis eandem ambiguitatem quomodolibet concernentibus, vsque ad nostrũ beneplacitum supersedere mandauimª: cupientes (quemadmodũ nostro incumbit officio) dubiis huiusmodi finem imponere: subditorũ obuiare dispendiis, & (ne lites fiant penitus immortales) de opportuno remedio ꝓuidere: Felicis recordationis Vrbani v. Gregor. ix. Bonifa. viij. Romanorum pontificum etiam prædecessorũ nostrorum, qui ad submouenda altercationum fomenta, & ambiguitates huiusmodi lucidãdas, declarationes similes per suas literas ediderunt, vestigiis inhærendo, ac prouide considerantes effectum: per reseruationẽ manusque appositionem eorundẽ prædecessorũ in dictis beneficiis in esse productũ per obitum ipsorum nequaquam censeri debere reuocatũ. Romani quoque pontificis manus appositionem prædictam tantæ efficaciæ tantæque virtutis existere, vt etsi literæ apostolicæ super prouisionibus beneficiorũ, aut de prouidendo mandatis in quibus decretũ & reseruatio huiusmodi apponuntur, ex aliqua causa sub debitum nõ fortiantur effectum: facultatem tamẽ prouidendi de beneficiis taliter reseruatis quibuscunque aliis fuisse ademptã huius perpetuæ & irrefragabilis cõstitutionis edicto de venerabilium fratrum nostrorũ sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalium cõsilio omnia & singula beneficia ecclesiastica secularia & cuiusuis ordinis regularia, etiã si præpositatus, canonicatus, præposituræ, & præbendæ, dignitates, personatª, administrationes, vel officia fuerint: etiã si ad illa consueuerint qui illis præficiuntur, per electionem assumi, eisque cura immineat animarum (vt præmittitur) reseruata, & per Romanos põtifices successores nostros canonicè intrantes in posterum reseruãda, ac etiam quouis modo vacãtia & in antea vacatura: per huiusmodi reseruationem & decretum remãsisse, & remanere semper affecta, nullumque de illis (cum primum vacare cõtigerit) præter eundem Romanum pontificem ea vice quouis modo disponere potuisse siue posse: harũ serie decernimus & pariter declaramus. Quòd tam in pendentibus etiã per appellationem, q̃ in futurum super eisdẽ beneficiis (vt præmittitur) reseruatis, cõmittendis causis, per dilectos filios magistros capellanos nostros causarum palatij apostolici auditores, atq. alios quoscunque delegatos & iudices vbilibet inuiolabiliter obseruari: & secundum præmissa nec aliter sententiari & definiri volumus atque mandamus eis & eorum cuilibet, quauis alia super præmissis interpretãdi facultate sublata: Decernentes exnunc irritum & inane, si secus super his à quoquã quauis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari. Nulli ergo omnino hominum liceat hãc paginã nostræ constitutionis, declarationis, voluntatis, mandati & decreti infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli apostolorũ se nouerit incursurum. Datum Romæ apud sanctum Marcum, anno incarnationis dominicæ M. cccclxvij. calend. Septembris, pontificatus nostri anno iij.

C

D

NE SEDE VACANTE ALIQVID innouetur.

Ioannes xxij. episcopus seruus seruorum Dei ad perpetuam rei memoriam.

Papa volens prouidere diuino cultui & ministris eiusdem, & occurrere dispendiis quæ ipsis quotidie imminent propter occupationes vacãtium ecclesiarum primi anni quæ competunt ex diuersis titulis aliquibus ecclesiis seu personis : statuit quòd quando talis occupatio imminebit in beneficiis quæ consueuerunt in decima solutione taxari, collectores ipsorum annalium sint contenti ipsa summa pro qua consueuit dari decima, sibi sam elegendam duxerint, totali residuo penes eum cui collatum est beneficium remanente : vel dimissa eidem summa prædicta, possint dictum residuum sibi assumere, dum tamen alterũ intra decem dies dicti eligant collectores: aliàs post decem dies ipsorum optio in beneficiatũ transeat ipso iure. In nõ taxatis autem fructus decimabiles illius anni diuidantur per medium, et vtrique eorum medietas tribuatur: ita quòd si alter dimidia noluerit contentari, ipsa in volentem transeat ipso iure. Et si quicquam aliquis contra dictam ordinationem receperit, pœnas hîc contentas incurrat.

CAPITVLVM. VNICVM.

Hæc extrauagãs reperitur inter 20. Ioã. 22. sub titu. de elect. cũ gl. domini Zelmi.

Vscepta regiminis nos cura solicitat, vt quæ in ecclesiis non absque dispẽdio ministrorum & cultus detrimento diuini seruari videamus, per appositionem congrui moderaminis in

quid in omnibus. ex quo videtur quòd etiam papa non possit super hoc sine magna causa dispensare: cùm sola infirmitas ab hoc excusẽt, ne vicarius tollat pensum à domino sibi specialiter super quemlibet viuentem de eius patrimonio reseruatum. supra de cele. miss. cap. j. nec etiam super subtracto, nisi illud restituat: vt sic nõ remittatur peccatũ. si cùm possit (maximè Deo) non restituatur ablatum: cum etiam idem esset de pensione alicui domino priuato subtracta. ar. supra de vsur. cùm tu. xvj. q. j. reuertimini. cum simi. Sed nunquid poterit huic beneficio renuntiari? Credo quòd sic, inquantum tangit ius cuiusuis priuati: sed inquantum ecclesiæ, non, arg. supra de arbi. cum tempore.

A

in melius reformemus. Cùm itaque[a] in nonnullis ecclesiis [b] obseruetur, [c] & à longis [d] retroactis temporibus fuerit obseruatum, quòd fructus primi vel secundi, aut alterius [e] cuiusque sequẽtis anni beneficiorum vacantium [f] in eisdem defuncto vel fabricæ, aut ecclesiis vel personis

a *Cùm itaque.* secunda pars.

b *Ecclesiis.* de quibus si in priuilegio vel statuto expresse actum est, expressioni stabitur. supra de priuil. accepimus. ix. quæst. iij. conquestus. saluo hoc quod legitur contra consuetudinem vel statuta inferiorum. supra de elec. sæpe. & de offi. or. præsenti. lib. vj. aliàs vsus obtinuit quod monasteria seu loca collegiata non comprehendantur: multo minus ipsæ ecclesiæ cathedrales. arg. supra de præbend. cap. si. de concess. præb. dilectus. Si quæras quam ecclesiam dices collegiatam vel conuentualẽ quantum ad hæc? Credo quod illa duntaxat in qua sunt duo vel plures tanquam facientes vnum corpus, consueuerit conuentus, capitulum vel collegium vocari: & sic nihil faciet ibi pluralitas personarum vel paucitas, dum tamen sint duo vel tres: sed ipsa realitas, scilicet q̃ sibi conuenirent vt vnum corpus facientes in simul. Item credulitas gentium & opinio. f. q̃ cõmuniter à gentibus consueuerũt hîc appellari & haberi vt tales. hoc dico per iura. supra de elect. nullus. de excess. præla. dilecta. de proba. per tuas. qui si. sint leg. transmissæ. iij. q. vij. §. tria. de præbend. de multa. per Inno. Quid ergo erit de prioratibus monasteriorum Olumas. casæ Dei Grandimontẽ. maioris monasterij Præmõstraten. vel similibus, in quorum aliquibus quandoque consueuerunt esse quatuor monachi, quandoque octo associantes priores ibidem: nunquid collectores percipient talium annalia cum vacabunt? Credo q̃ nõ debeãt collectores ab istis tanquam a collegiatis excludi: cum tales potius sint tãquam per modum associationis quàm collegij seu conuentus. per ea. dilecta. de hoc plene notaui. s. de rescrip. & si principalis. & de statu reg. ne in agro. Sed quid de celeraria ecclesiæ sancti Stephani Tolosæ: in qua de anno in annum mutantur celerarij: vel de archipresbyteratibus diœcesis Bituricen. qui ad mutationem archiepiscopi vel capituli in regimine eathedralis ecclesiæ renouantur: nunquid à talibus percipient? Credo q̃ non, cùm non dicantur vacare proprie: nec institutio beneficiorum est apud celerarios seu archipresbyteros temporales, sed apud illos potius quorum isti vices gerunt: sicut dicitur de vicariis temporalibus in fi. extrauagantis, execrabilis. & dixi. s. de offic. vicar. quæ de ecclesiis. concil. Viennen. facit. s. de cõsue. c. j. lib. vj. in versi. perpetua. Et idem dico pari ratione de grangiis monachorũ alborũ, vel monialium fontis Ebrãdi sanctæ Claræ, vel de Prohano seu similiũ, & de aliis possessionibus traditis sub annua pensione fratribus de ordine, vel aliis ad vitã vel aliud tempus modicum, quæ per eorum cessum vel decessum non dicerentur vacare: vt s. de præb. quamuis. in princ. lib. vj. xvj. q. j. possessiones. facit quòd legitur & no. s. de præscript. si diligenti.

B

Ecclesia quando dicitur collegiata.

Archipresbyteri Bituricen. mutãtur mutato prælato.

c *Obseruetur.* sub prætextu priuilegij vel statuti. de quibus j. Gulielmus de monte Lauduno.

d *Et à longis.* & hic vbi cõsuetudo allegatur. Et sic nota sufficere consuetudinẽ longi temporis. de quo dicetur plenius. j.

e *Primi, vel secundi aut alterius.* vel tertij, vel quarti, seu deinceps: sicut dicit lex de replicationibus. insti. de exceep. quòd in infinitum est ire hodie in aliquibus locis, quæ infinitas, tanquam dispendiosa nouis beneficiatis, in illis partibus merito est reprobanda. arg. supra de rescrip. cùm in multis. lib. vj. Hic quæro primò, si contingat in primo anno bis vacare beneficium: an ille cui primi anni fructus competunt, habebit eos per duos annos? Dicunt quidam quod habebit à tempore primæ vacationis vsque ad secundam: & à secunda per totum annum completũ. per l. ff. ad senatusconsul. Turp. l. in senatusconsultum. §. quanquam. Secundò quæro, an posito quod de consuetudine mortuus primo anno, fabrica secundo inibi colligeret: si papa pro se vel pro passagio hoc simpliciter leuandum iusserit, vel iussum per alios ex certa scientia confirmauerit: quo ordine isti leuabunt? Si esset hoc verbum, anteferri, non esset dubium: imò etiã dato quòd nõ fit, adhuc videtur quòd apostolicus debeat præcedere, & in primo anno leuare: licet vltimus sit in concessione, ex quo concurrit cum aliis: iuxta ea quę leguntur. s. de præb. hi qui.

Infinitas reprobatur.

C

libr. vj. maximè si adiecerit papa in suo priuilegio illas non obstantias de quibus legitur supra de rescript. aliàs de priuile, si papa. libr. vj. vbi dictum est satis de hoc in fine.

f *Vacantium.* à tempore scilicet introductionis, consuetudinis, priuilegij, vel statuti: & sic alia beneficia quæ ante istam introductionem vacare incepe-

Constitutio ad præterita vel pendentia non extenditur nisi in ipsa caueatur.

rant, licet istis superuenientibus adhuc erant libera & vacantia: non cadunt sub aliquo istorum, cùm constitutio iuris publici vel priuati non extendat se ad præterita vel pendentia, nisi de his expresse caueatur in ipsa. in authent. vt cùm de appellat. cog. in prin. supra de iudi. dispendiosam. in fin. concil. Viennen. Quod credo verum, si sit ibi adiectio aliqua certi temporis: vt quia dicitur, fructus vacantium per tres annos. quia tunc cursus illius termini incipiet statim post editam publicatam, vel editam si fit decretum. in authenti. vt fa. no. consti. in princip. supra de elect. si eo tempore. libr. vj. argum. supra de verb. sig. abbate. de elect. quisquis. vel etiam si verbum futuri temporis sit ibi insertum: puta, vacatura, vel, vacabunt: vt supra de rescript. aliàs de priuileg. si papa. libr. vj. Secus si dixit simpliciter fructus vacantium, vt hic videretur, quia tunc intelligi debet etiam de iis quæ inueniuntur tempore concessionis habere vacare aliàs quàm per adeptionem pacificam secundi: quia tunc etiam fructus primi non habebit, vt supra de præbend. si tibi concessum. libr. vj. & pari ratione idem de permutatis videtur: vt infra dicetur, & dixi supra de præbend. si plures. concilio Viennen. Et credo quod pacifica adeptio secundi sufficit ad hoc quòd primum quod incompatibile est, ipso iure vacet, ad lucrandos in hoc casu fructus in quocunque beneficio minori episcopatu, siue sit solennis abbatia seu quoduis aliud: dum tamen aliàs sub tali forma caderet: per iura supra de præbend. de multa. de elect. commissa. libr. vj. xxj. quæstio. ij. si quis. excepto episcopatu propter quem quis non amittit prius beneficia statim adepta possessione, nisi post tempora de consecrandis episcopis: quod est speciale in ipsis: vt supra de elect. cùm in cunctis. §. cum verò. in princi. Sed quæ beneficia dicentur vacantia in hoc casu? Dic, vacans proprie dicitur quod à nemine est occupatum seu possessum: & ideo hæreditas iacens vacare dicitur: nec in eam furtum committi potest, ex quo adita non est. ff. de effrac. & expil. leg. ij. ff. de furtis. l. hæreditariæ. Et potest dici vacans de iure & de facto. Item de iure tantum, non autem de facto: vt supra de restitu. spo. cap. ij. Item de facto tantum, non autem de iure supra de concess. præbend. cum nostris. Sed in primo casu hoc contingit multipliciter, morte, renuntiatione, depositione, permutatione. Mors enim naturalis omnia soluit, intantum quòd etiam si in instanti miraculosè resuscitetur sicut Lazarus, non recuperaret beneficium: imò ipsum resurgeret, collectores leuarent, arg. eorum quæ leguntur & notantur. xxxiij. quæst. vij. licite. nec in beneficialibus aliquid de iure mortui ad successorem transmittitur, sed ius vnius continuatur in alium: nisi sola lis incepta sit prius cum mortuo: & hoc sit de quadam æquitate, non de rigore: cum ius beneficiale adeò personale sit, quòd personam non transgreditur: imò in successore per omnia ius nouum creatur: licet secus sit in successionibus hæreditariis, in quibus successor secundus in iure primi succedit continuando ius primi ad secundum sine innouatione iuris: vt hæc probantur supra de præben. cap. j. vij. quæst. j. Moyses. supra vt lite pend. si hi contra quos. in fin. ff. de iudic. tam ex contractibus. & idem in iure proprietario reali seu personali quamuis ecclesiastico. supra de offi. deleg. quoniam. vt lite penden. ecclesia. maximè vniuersali. supra de testibus significauerunt. in princip. cum ibi notitis. de hoc dicetur in extrauagant. execrabilis. In aliis autem modis sicut in cessione & similibus licet perdatur ius, dum tamen aliàs legitimè fiat: non tamen ipsa possessio, nisi hoc per sententiam iudicis declaretur, vel nisi euidenter appareat possidentem habuisse pro derelicto facto vel verbo: cum semel possidens semper possidens præsumatur. hoc probatur supra de hæretic. cum secundum. de præbend. licet episcopus. lib. vj. institutionibus de rerum diuisio. §. fina. supra de priuilegiis, dudum. In quo ergo casu de præmissis habebit collector vacantem? Dic quòd de iis quæ constat verbo & facto vacare, non est dubium. sed quia de aliquibus est dubium, hic Primò quæro an beneficia permutata legitimè vacare dicantur? Et videtur quòd non. Primò propter rationem supra de præbend. si tibi concessum. libr. vj. Secundò, nã permutatio initium efficax non capit ex mutuo consensu seu voluntate permutantium, sed ex traditione rei: nã antequam ego habeã tuã præbendã, & tu meã, non est completa permutatio: licet secus sit in emptione & venditione

Vacãs quid proprie dicitur.

Beneficia permutata an dicantur vacare.

D

Universidad de Deusto
Biblioteca

venditione quæ habent initium efficax ex ipso consensu.ff. A de rerum permu.l.j.§.item emptio. Si ergo adeptio sola rei permutatæ hunc contractum perficiat,clarum est quòd antea nihil quod sitibi vacans,reperitur, cum totum sit in pendenti,nec etiam re adepta,cum sit iam possessum , & sic non inuenitur aliquod instans vel momentum quo ista beneficia vacauerint , & sic non debebuntur collectoribus istis. Con-

habétibus annalia de consuetudine,[a] priuilegio,[b] vel statuto applicetur in totú , [c] ita q illi q huiusmodi bñficia cano nicè obtinẽt, & ad quos aliàs de iure fructꝰ ipsi spectare dẽbent,nihil inde percipiunt, vnde illud inconueniens sequitur,quòd commodè[a] nequeunt ad impendendum seruitium debitum residere in ecclesiis in quibus beneficiati existunt. Nos de illo [b] super his remedio prouidere volentes , per quod hi & illi in fructuum perceptione prædictorum participent , [c] & ecclesiæ debitis [d] seruitiis non fraudentur, præsenti [e] decreto statuimus de fratrum nostrorum consilio , quòd illi qui fructus prædictos sibi hactenus integrè [f] vendicabunt [g] ex priuilegio , de consuetudine vel statuto , nihil exinde vltra summam pro qua vnum quodque beneficiorum ipsorum consueuit [h] in decimæ solutione taxari , prætextu cuiusuis priuilegij , consuetudinis vel statuti quouis

Decima integra exigi nõ potest a rustico, cuius seges est destructa.

Beneficiorũ vacatiũ fructus non possunt mense vel alij suis applicari.

trarium patet. Nam in resignatione reperitur libera iuris proprij refutatio vtriusque,quæ ambæ confusæ & vno spiramine ad instar personarum diuinarum fieri non possunt, immo ad diuersitatem suppositorum habet hic sequi diuersitas actuum , ita quòd in exercendis istis actibus impossibile est quin fit dare aliquod instans in quo vacans extat vnum antequam aliud subsequatur, quod de rigore credo verius,sed de æquitate primum per.cap.prædictum,si tibi concesso.&.supra de rerum permu.licet.libr.vj. Sed quid erit si sine alia vacatione beneficij diuidatur in.xij.iuxta decre.supra de consti. cum accessissent. sicut factum fuit de præpositura Cæsaraugustana,ita quòd præpositus qui tunc totum B tenebat , habeat nunc tantum vnam de. xij. nunquid aliæ partes dicentur vacantes? Videtur quod in altera parte quantumcunque modica saluetur totus titulus, & sic non dicatur vacare. talia enim nomina quæ sunt iuris potius quàm facti, sicut sunt dignitates,nobilitates,corpora,vel similia,in qualibet parte modica , integra perseuerant , maximè quantum ad ea quæ in honoribus consistunt. hoc dico per iura. supra de iure pa.cap.j.ff.de serui.viæ.not. xvj. quæst. vij. piæ mentis.facit.ff.ad munici. leg. sicut municipij. §. vlti. de consti. distinct.iiij.vbi pars.&distinct. v. non mediocriter. cum similibus. In contrarium videtur , quia cum separatorum separata sit ratio, & aliud sit de parte separata à toto , & de speciebus subtractis à genere,quàm esset de ipso toto in se integrè persistente, & non possit dici quin ex quo partes diuisæ & separatæ fuerint,per momentum antequam alicui conferentur,vacantes existerent, & sic affectæ fuerint per iura specialia alicui de contentis in hac decre.ar.iurium.supra allegatorum.facit.supra de rescript.pastoralis. de offic. deleg. præterea.in fi.gl.à contrario.sensu.& de reg.iur.in toto. lib. vj. Primum videtur verius. Si enim ante concessionem vacantium ecclesia aliqua sit vnita alicui dignitati vel præbendæ post cessum vel decessum rectoris, iuxta decre. supra de C resti.spo.cum venissent.& de re.eccle.non alie.si vna.concil. Vien.si post talem concessionem moriatur rector vel cedat, non habebit eam collector.supra de rescrip.eam te.Sed quid erit de altaribus vel beneficiis aliis quæ ex deuotione decedentium & aliorum quotidie post dictam concessionem de nouo construuntur perpetuo & dotantur? Nunquid ipsa ipsi collectores habebunt? Videtur quòd non , per iura.ꝫ.de consti.quoniam constitutio.de rescript.literas.concil. Vien. Contrarium videtur per.cap.de offic.archid.dilecto.vbi illa consuetudo,quę de se stricti iuris est,ad monasterium quod de nouo creatur,se extendit. Credo quòd vbi causa priuilegij,statuti, vel consuetudinis huiusmodi de se extensiua sit in futurum,sicut est hic , futura etiam respiciat , maximè in realibus,quæ quasi sunt fauorabilia, vt in secundis concordantiis.secus quando causa est actus transiens maximè in iis quæ fauore personarum fiunt , quæ quasi sunt odiosa , vt in primis.De hac notaui satis.ꝫ.de vi.& ho.cle. quoniam. concil.Vien.quod crederem verum, nisi fructus seu prouentus dictorum beneficiorum essent ad certos vsus deputati, puta ad vitam sacerdotis & suæ familiæ , vel cæterorum pauperum in hospitalibus, vel monialium seu aliorum religiosorum,qui vix de illis possent sustentari,nec habent vnde alias viuerent,nisi per suffragia inde dicata, sicut est de illis reditibus deputatis pro vita pauperum in sede Barchæ , quia de talibus nec leuabitur decima, nec cadunt sub vacantibus.ar. ꝫ.de præb.significatum.&.cap. per literas. & de reli.do. quia contingit.concil.Vienen.immo nec alia quæ non excedunt. vij.lib.Turonen. prout interpretatus fuit Greg. x. in concil. Lugdu.tempore quo concesit decimam passagio vltra marino.Guli.de monte Lauduno.

Iuris nomina ī qua libet parte perseuerant integra.

Fructus vnius ecclesiæ possunt alteri applicari de cõsuetudine.

a *De consuetudine.* & sic valet consuetudo,quòd fructus vnius ecclesiæ ad tempus alij applicentur,vt sit membrum vnius & eiusdem corporis,cum ista ecclesia militans sit vnica, §.vna.& de excess.præla.frequens.concil.Vienen.alij seruiat. facit.ꝫ.de elec.cum non deceat.lib.vj.

b *Priuilegio.*istud concedit quotidie papa,vt.ꝫ. de rescrip.aliàs de priuile.si papa.in verbo,cõcedamus.de prębẽ.in verbo,à nobis.& de verb.sig.tua.super verbo,duximus indulgendum.ergo à contrario sensu nullus alter inferior hoc potuerit, nisi forsan de vno vel de duobus certis beneficiis,& ex causa ante collationem cum capitulo suo. & sic intelligitur quod legitur & notatur.supra vt eccle.benefi. vt nostrum. in fi. Sed contra videtur per cap.fi.ꝫ.de iis quæ fi.à ma. par. ca. & videmus quòd quotidie faciunt episcopi cum capituli s suis assignando vacantia,ipsi fabricæ,mortuo , vel similibus piis operibus. Hic crederem distinguẽdum , quia aut hoc priuilegium fit maximè per modum statuti pro aliquo pio vsu & necessario,vt in casibus prædictis, non tamen vtilitati mensæ episcopi vel capituli applicando , & tunc videtur quòd ipsi possunt hoc facere , secundum quòd decimam vel aliam partem beneficiorum suorum ibi possessorum posset episcopus nedum cum maiori parte capituli,immo cum minori,cum sit in hac parte sanior , etiam inuitis aliis deputare , vt in cap.ex parte. de iis quæ fi.à maio.par. cap. aliàs pro vtilitate mensæ suæ vel sua non possent sine expressa licentia papæ , vt in iuribus supra allegatis. hoc excepto tamen quod dictum est.supra vt eccl. benefi. vt nostrum. hoc dico ar.supra de re,eccle.non alie.si vna. concil. Vienen. Legatus tamen videtur indistincte hoc posse facere , cum non inueniatur hoc expresè reseruatum papæ.arg.ij. quæstio.v. quæ de causa.de hoc not. in prima parte Spec. titu. de legato. §. nunc ostendendum. versi. legatus igitur. Sed quid erit de aliis inferioribus ordinariis, nunquid hoc facere poterunt saltem in beneficiis ad eos pleno iure spectãtibus, sicut sunt dignitates,officia,prioratus,& aliæ adminístrationes ad ipsos immediatè spectantes? Videtur quòd sic cum distinctione facta de episcopo & capitulo.supra. Sed nunquid vigore priuilegij vel statuti episcopi & capituli poterunt ista leuari à beneficiis spectantibus ad inferiores prælatos ipsius diœcesis? Planum est quòd si sint exempti,non. ꝫ. de offic. ordi. graue.& de priuileg.ex parte.vnde solus papa & legatus à latere posset eos adstringere ad hoc,vt supra de offic.lega.cap. j.de verb.signi.veniens.in princ.Et idem videtur de non exemptis beneficiis quæ ad eos pleno iure spectant.xvj.quæst. j.in summa.& cap.de monachis.&.quæst.ij.visis. In aliis autem in quibus episcopi habent institutionem seu confirmationem,videtur quòd possint sicut de propriis habent statuere,cum plus habeat in talibus episcopus quàm patronus. ꝫ.de offic.lega.dilectus.& de priuileg. cum & plantare. §. in ecclesiis.ergo &c.

Impedimentum exquisitũ nõ excusat.

c *In totum.* Not. quòd dicit hic, in totum.& hoc quod sequitur, nihil inde percipiunt.& infra.§ sequitur.in princ.integræ. & eodem. §. circa fi. ver. nisi forsan. cum integritate percipere &c. ex quibus concluditur quòd papa non intelexit hic prouidere nec prospicere nisi in casu in quo beneficiati ex toto amittebant fructus & obuentiones annorum primi , secundi vel vlterius. ergo à contrario sensu si aliquid remanebat beneficiatis quod non consueuerint collectores leuare , in isto casu non prouidet decret. Pone ergo quòd prior sancti Eusebij Altisiodoren. qui consueuit ab antiquo accipere grossos fructus præbendarum primi anni in ecclesia Altisiodorensi, ex integro reseruatis quotidianis distributionibus nouis canonicis , nunquid dictis canonicis inibi residentibus , vel in seruitio papæ seu cardinalium existentibus , habebit iste prior iuxta hanc decre. summam pro qua dictæ grossæ præbendæ soluunt decimam vel residuum quod maluerit eligere, vel potius poterit prout hactenus consueuit , totam grossam præbendam accipere relictis quotidianis distributionibus illis qui volunt inibi residere? Videtur quòd totam grossam , prout consueuit , habebit , per ea quæ di- D xi. Nam satis debent sufficere quotidianæ distributiones illis qui residunt. alij autem sibi imputent, quia tales absentias forsan voluntariè sibi quærunt. voluntarium enim & exquisitum seu procuratum impedimentum neminem excusare debet argu. supra de accu. veniens. de appel.cum parati. de dila. exposuit. cum ibi not. In contrarium videtur , nam papa in vtroque casu huiusmodi decret. intelligit prouidere ipsis beneficiatis , qui commodè nequeunt ad impendendum seruitium debitum residere , vt. infra sequitur. Sed isti nequeunt cum solis distributionibus quotidianis , dato quòd resideant , impendere seruitium , cum illud dicatur commodè fieri in talibus,quod fit considerationis nobilitate,scientia,& dignitate.de quo plenè no.ꝫ.de rescript. cumadeo. Item intelligit prouidere circa illos, & de illis fructibus dũtaxat,qui erãt in ecclesia decimabiles, & de quibus decima solui consueuit , siue decima esset taxata , siue non. quod plenè innuit.§.j.eod.in illis vero.in princ.ibi dum dicit,quòd fructus & obuentiones beneficij tunc vacãtis quos in decima soluere consueuit &c. vnde cum distributiones quotidianæ non sint decimabiles , ergo de illis non curauit hic papa,sed de grossa præbenda duntaxat, quæ erat de-

cimabilis.vnde cum ista sit ab antiquo taxata , tenetur prior A ricus.
eligere alterum quod maluerit iuxta primum dictum, maximè inter illos qui causa necessitatis vel euidentis & probabilis vtilitatis sunt absentes , iuxta ea quæ leguntur & not. vij. q.j.§. ambitionis.ꝫ.de cle. non resi. cum dilectus. durum etenim esset si rector ecclesiæ posset exigere totam integram decimam à rustico,qui non fraude vel dolo vel negligentia vel maiori sua vtilitate permisit suã segetem destrui , nec passus fuit eam ad perfectionem venire. sic in proposito de istis quotidianis distributionimb[a], quæ sine fraude sua & culpa istis deficiunt,durum esset si grossa sua ipsis auferretur, quòd aliis tribueretur , & sic quasi bis punirentur iidem contra omnia iura. & hoc verius. Sed quid dices de illo residuo quod superest canonicis quolibet anno in cathedralibus & collegiatis ecclesiis de illis fructibus quos habent ad partem solutis grossis, præbendis & distributionibus quotidianis , vel propter niniam absentiam canonicorum quæ interuenit in illo anno, vel aliàs? nunquid illud computabitur inter grossas prębendas , sic quòd existentes in seruitio papæ , vel studentes in theologia, vel aliàs priuilegati, habebunt de his partem, vel potius inter distributiones computabitur, sic quod soli præsentes hoc totum sibi retineant? Crederem quòd vbi sunt distincti fructus & reditus de quibus solauntur grossæ , à reditibus de quibus quotidianæ soluuntur , tunc absentes tales haberent partem de solo residuo grossorum. sed vbi totum est insimul , & nihil diuisum , tunc de toto residuo debent habere absentes , ex quo à solis distributionibus quotidianis & non ab alio sunt exclusi.fauorabile est enim priuilegium eorum saltem in illis casibus de quibus supra de cle.non resi. cum dilectus. de magistris.cap.fi.& per consequens exclusio odiosi,cum contrariorum eadem sit disciplina , vt.xxxij.distinctio.hospitiolum.Distributiones enim C proprię dicuntur , quæ actu distribuuntur , & non aliæ. argum supra de præben.licet.vnde de totò residuo in hoc casu habebunt partem suam dicti canonici , & per consequens isti collectores iuxta ordinationem istius decretalis.Si quæras quæ sit ratio , quòd in hoc casu nihil recipiatur de quotidianis distributionibus , & tamen de grossa præbenda percipitur ? Dic quòd hoc est,nam vt frequentius quotidianæ distributiones accipiuntur de bonis indistinctis talium locorum collegiatorum , vnde ipsa collegiata loca sunt exempta à talibus collationibus,vt dictum est supra sic & quęcunque bona ipsis adhærentia.argum supra de parochia.cap.penult.de reg.iur.accessorium.libr.vj. Secus autem de separatis , argum.eorum quæ leguntur & not. de proba. ex literis. per Innocen.ff.de separa.per totum. Vel si forsan de bonis distinctis soluantur , dic quòd non cadant sub hac gratia, quia nõ sunt propriè ecclesiastica beneficia,sed potius quædam salaria quæ dantur seruitoribus pro labore diurno,sicut stipendia militibus , vel diutni denarij . Per primam autem rationem credo quòd de ecclesiis in quibus nulla est distinctio , sed omnia sunt communia quæ per quotidianas distributiones soluuntur , nihil isti recipiant seuatores , sicut fit inter istos regulares quasi communiter,& inter seculares etiam quandoque , iuxta ea quæ notantur supra de præben. cap.ratio.& cap.exposuisti. Secus autem de officiis , de præbendis,seu dignitatibus , etiam inter corpora istarum ecclesiarum collegiatarum existentibus , ex quo habent bona distincta ab ipso capite , iuxta ea quæ leguntur. supra de præben. mandatum. §.ad beneficia. libr. vj. Quotidianum tamen victum quem camerarius in monasterio recipit , non percipient isti collectores , licet fructus camerariæ recipiantur. licet contrarium fieri viderim , & male. Sed quæ est ratio , quòd ista membra intra corpus existentia non gaudeant priuilegio capitis , sicut gaudent in illo casu. supra de præben. quamuis. §. quanquam.libr.vj ? Dic quòd fauor qui est hic,& odium ibi, soluunt contrarium. supra de regu. iur. lib.vj.ca.odia.de hoc not.ui in.d.ca.quamuis.

Distributiones sunt quæ actu distribuuntur.

Distributiones quotidianæ de quibus bonis capiuntur.

a *Commodè.* Nihilo minus tamen tenebitur impendere seruitium , aliàs peccat, ad instar viri cui vxor non potest reddere debitum , qui nihilo minus eam alimentare tenetur , sed imputet sibi , qui talem accepit , vt legitur. xxxij. quæstio. vij. quod proposuisti & not. xcj. distinctio. cle-

b *Nos de illo.* tertia pars.

c *Participẽt.* ista enim est bona prouisio quæ æqualitatem eligit , lucrum & damnum pensat & diuidit æqua lance , & ideo statera in manibus eius est posita , vt sic cum ea gratias quas facit aliquibus ponderet, vt non per eas alij enormiter aggrauentur , iuxta ea quæ leguntur supra de re iudi. cum causam.in princ. de decimis , suggeritum. quia durum est quòd aliqui de fletu rideant aliorum. ꝫ. de priui peristi. & quod vnus tantum habeat onus,alius totum lucrum.ꝫ. de præb. extirpandæ. Guliel. de mon.Lau.

Fletus vnius non sit risus alterius.

d *Debitis seruitiis.* est ergo seruitium vel obsequium diuinum , pensio Deo debita , vt supra de cele. miss.cap.j.&. cap. graui. concil. Viennen. à qua non videtur quis posse absolui nisi ipsam restituat , si citra infirmitatem eam subtraxerit,cum non remittatur peccatum &c. vt supra de vsur.cum tu.& xcj.dist.cap.j. &.ij. de hoc plene dixi in.d. ca.graui.supra eod.in princip.

e *Præsenti.* versiculus.

f *Integrè.* subaudi, vel in tam pauca quantitate , quòd in ea commodè residere non posset , vt supra dixi : vt sic nullum & inutile hic æquiparentur.ꝫ.de transla. inter corporalia. de frigi.fraternitatis.

g *Vendicabunt.* condictione ex statuto , consuetudine vel priuilegio , cum alia actio non sit hic prodita , licet non sit multum de nomine actionis curandum , dum tamen sit recta intentio & verbis apertis & congruis proponatur , vt supra de iudi. dilecti. &. cap. examinata. vel aliàs directa rei vendicatio intentetur , cum dominium istis de iure speciali competere in his fructibus videatur , sicut de decima de iure communi ecclesiis parochialibus , vt supra de deci. parochianos. Quis habeat verum dominium in rebus ecclesiæ , dic vt not. Host. de pecul. clerico. cap. fin.

Actionis nomen non est curandum.

h *Consueuit.* per.xl. annos scilicet , licet non interuenerit nisi vnus actus , vt supra de causa poss. cum ecclesia. xvj. quæstio.iij.quas actiones. Videtur tamen quòd decem anni sufficerent, ex quo non est contra ius commune, dum tamen vnus actus interuenisset , per ea quæ not ff. de legibus, cum de consuetudine. & Cod.quæ sit longa consuetudo,super rubrica.&.l.j.maximè cum tendat ad collendum ius alterius certantis tantum de lucro captando. nam istis qui de nouo talia assequuntur beneficia, non multum detrahitur si fructus primi anni sibi retineat qui est dominus omnium ecclesiarum , vt supra de præben.licet.j libr. vj. hoc dico argu.leg.ff.de perpe.& tempora præscript. leg. si quis. & ideo iura canonica de præscriptione consuetudinis loquentia, non dicunt quòd canonice sit præscripta , sed potius quòd legitimè , vt patet supra de consue. cum tanto. in fin. & de præben. cum de beneficio. lib. vj. quod videretur maximè hodie iuxta formas quæ à curia exeunt super gratijs in quibus non dicitur , iuxta taxationem antiquæ decimæ,sed decimæ tantum , & sic cuiusliber consuetæ. Habet enim con- D suetudo diuersa nomina : quandoque dicitur præscripta , vt supra de offic. ordi.duo. quandoque antiqua. Cod. de iure fisci.leg.j.quandoque longa , vt.Cod.quæ sit longa consuetudo,quandoque vetusta,vt ff. de aqua plu. ar. leg.j. §. denique.&.l.ij.in princ.quandoque diuturna.ff.de legi.diuturna, quandoque inueterata.ff. de legi. de quibus. quandoque vetus.ff. de publica. & vectiga. l. imperatores. quandoque perpetua.ff. de legi.nam tempore. Iuxta hoc quæro quæ propriè dicatur antiqua?textus dicit sic,ex antiqua cõsuetudine à tẽpore cuius non extat memoria in contrarium. & sic videtur quod tantum tempus requiratur in hoc casu,& talis consuetudo habetur iure constituti,vt probatur. supra de verb.sig. super quibusdam.de præscript. episcopum. lib vj.in fi. cum ibi notatis. Quæ ergo consuetudo hic sufficiet ad hoc quod diuisio in isto. §. posita,habeat locum , quia de hoc vidi pluries dubitari? vnde vt melius hoc videas, pone quòd quidam impetrauit primam dignitatem in ecclesia Gerunden.nõ excedentem summam.cap. libr. turon. secundum taxationem decimæ.dominus autẽ Ioannes filius regis impetrauit secundo inibi fine summa.postquam vacauit quidam archidiaconatus qui hodie valet vltra centum libras turon.tam propter

Cõsuetudo diuersa nomina habet.

Universidad de Deusto
Biblioteca

res quæ sunt ibi caræ, quàm propter monetam illius terræ, quæ licet olim minus valere consueuerit quàm turonenses parui, modo tamen adequatur eis, non tamen inuenitur ibi aliqua antiqua vel consueta taxatio, nisi quòd à tempore Grego. x qui decimam concedens passagio vltramarino, iussit quòd in primo anno haberetur iuramentum à rectoribus super valore, & quòd extunc ille valor sic iuratus accipe retur, & non plus nisi vellent, non tamen propter hoc essent liberati à populo: nec propter hoc à pœnis in processibus super hoc factis contentis. quæ quidem taxatio in illis partibus quasi communiter obseruatur, & hoc in collectione decimæ, quia ibi non inuenitur contradictor: nō autem in taxatione expressa in literis impetrantium, vel per collectores annalium vbi contradictores existunt. Credo quòd ex quo Grego. nō absoluit eos à residuo, licet taxationem iuratam præceperit recipi, quicquid tunc ceperis super hoc, securum est: totum fuit permissum & conditionale, quia quod permittitur volendo, præcipitur in hoc casu. Sed pone quòd prior de Spinassa prope Tolosam, non soluit decimam nisi à.xxx. annis citra, sed ab illo tempore soluit continuo certam summam pro maiori valore in duplo quàm valeant reditus prioratus, nunc dicit collector, quòd illam summam elegit iuxta istum. §. prior autem dicit non esse taxationem consuetam ex quo per. xl. annos non durauit, & sic non istum, sed. §. sequentem habere locum, maximè quia si illam summam leuaret, nihil remanebit sibi vel aliis seruitoribus prioratus. hoc est quod supra quærebatur, an scilicet minor. xl. annorum consuetudo, alias super certa & indubitata quantitate continuata, liget inuitas partes ad sui obseruantiam. pro & contra. supra allegaui satis, sed responsionem, quia de facto est, disputationi relinquo. Sed nunquid saltem potuerit dictus prior per beneficium restitutionis iure minorum ex quo non est consuetudo completa, & à fine completionis cum extunc incipit grauari, videantur computari quatuor anni qui dantur in talibus, vt. supra de in integ. resti. ecclesia. lib. vj. vel saltem ex maioribus petere vt error qui fuit in calculo, reparetur per legem. ff. quæ senten. si. appel. l. j. §. j. & idem quæro de beneficiis quæ à tempore taxationis. xl. anni fuit, & postea vsque nunc bene valebant summam taxatam & plus, nunc autem eorum possessiones per alluuionem vel alias perierunt, vel valor fructuum diminutus est propter vilitatem rerum, ita quòd multo plus excedit summa quàm valeant omnes fructus, iuxta ea quæ leguntur & not. supra de loca. propter sterilitatem. in quibus non præcipito sententiam, quia de facto pendent. Sed nunquid iste collector poterit dicere, volo quòd summam pro qua consueuit soluere decimam, quam ego eligo, statim mihi soluat. alter dicit quòd non faciet nisi prout euenient fructus, & prout possit gaudere de ipsis? Credo quòd bene dicat. nam sufficit quòd intra annum sibi soluerit, ex quo totus annus cedit. supra de offic. ordi. præsenti. libr. vj. Sed quid erit si illo anno pereunt tempestate vel incursu hostium fructus, vel contingit transitus papæ vel legatorum qui maiorem partem consumpserunt de ipsis, nunquid totum damnum & periculum erit beneficiati, vel potius contribuet collector cum ipso? Hic videretur dicendum, quòd si omnes fructus illius anni absorberentur, in summa consueta solui pro decima non haberet locum iste. §. sed sequens, maximè vbi nihil remaneret beneficiato, quod innuit verbum sequens, totali residuo &c. vel saltem quòd ipse beneficiatus diceret collectori, ego nihil volo, accipias tu omnia, & supportes onera, mihi & aliis necessaria ministrando. arg. cap. de offic. ordi. præsenti. libr. vj. præsertim cum mihi sit licitum, quatenus me tangit, renuntiare huic quod fauore mei nascitur introductum. Cod. de legi. quod fauore.

Error petitur reparari.

a *Residuo.* ergo hic præsupponit esse residuum. quod si non est, videtur locū istum. §. non habere, nec etiam sequentem, cum ista sint taxata. remanet ergo iste casus in quo non prouidet hæc constitutio. sed quid de ipso fiet, dixi supra.

b *Remanſuro.* pro suis & suorū & aliis oneribus ordinariis & extraordinariis ipsius beneficij supportandis. simile. ff. de præben. de monachis. cū similibus. Guli. de mōte Lauduno.

c *Soliti.* sup. vel de nouo concessi ex gratia vel statuto, vt. ff. patet.

d *Cum integritate.* & idem si non integrè sed quasi, sic quòd de residuo non possent residentes cōmodè sustentari, vt dixi supra eo. c. j. §. in fine.

e *Mallent.* Nota tales gratias, quæ fauore ecclesiarum vel aliquibus piis vsibus applicantur etiam de bonis ecclesiasticis &c. in aliorum odiū conceduntur, ad instar eorum quæ conceduntur motu proprio, largè interpretari. arg. ff. de præben. si pluribus. lib. vj. facit. ff. de verb. signi. tua. Item nota q⁹ vbi in diuersis personis ius priuatū cōcurrit cum cōmuni, & extraordinarium cum ordinario, priuatum & extraordinarium communi & ordinario præferuntur, & hoc facit prærogatiua illorum per quos hic specialia sunt concessa. ar. ff. de præb. hi qui. lib. vj. Itē fauor illius pro quo concessa est res, vt dictum est, secus si in eadem persona concurrerent, quia tunc primò vti debet ordinario quàm extraordinario. & sic non obstat. ff. de minori. in causæ.

Ius priuatū quandoque præfertur cōmuni.

f *Summam.* & de hac habebunt ipsi beneficiati onera ecclesiæ supportare. si id non sufficiat, ponant de proprio, vel propria manu sibi quærant. arg. ff. de cele. miſ. c. j. xcj. dist. c. j.

g *Optionem.* ff. de consue. c. ff. de præben. si pluribus. li. vj.

h *Collectores.* hic potest quæri an aliquam compulsionem habeāt huiusmodi collectores. videtur quòd sic, alias parum esset eorum officium. argu. ff. de offi. or. ex literis. Dic quòd hic non potest dari certa responsio, cum hoc dependeat ex potestate eis in suis priuilegiis vel statutis concessa, vel per consuetudinem quæ etiam facti est, introducta, de quibus nisi per inspectionem eorum non possumus iudicare. ff. de priuile. accepimus. de const. licet. libr. vj. Sed pone quòd ipsis collector bns in priuilegiis vel statutis data est per illos qui poterant, plena compulsio, cum clausula, contradictores &c. nunquid poterunt hoc alij cum eadem coërtione committere? Non videtur, cum certum ministerium sit eis commissum, per. cap. ff. de offic. dele. quoniam abbas. Sed nunquid ipsi poterunt sine alio speciali mandato, posito etiam quod sint dati à papa, beneficia quæ vacant de iure, non tamen de facto, vocatis partibus declarare vacantia, & vt talia occupare? Hoc vidi de facto in præpositura ecclesiæ Cæsaraugustan. Et videtur quòd sic, cum executores gratiarum & legatus sedis apostolicæ (præmissa tamen causæ cognitione) hoc possint, & etiam simplex ordinarius, iuxta ea quę leguntur & not. supra de præben. licet episcopus. supra de offic. leg. officij. lib. vj. Contrarium credo, nisi amplius continaret eorum litera quàm officium ipsorum requerat, cum ad colligendum vacantia simpliciter dati sint, & ad compescendum rebelles super hoc, & tes possessa per aliquos non dicatur plenè vacare, dum tamen eorum possessio sit aliquo iuris adminiculo fulcita. quia forsan secus si possessio esset nuda, vt dixi. ff. in verbo, vacantia. & probatur. supra de resti. spo. ex parte. in fi. glos. f. & de consec. præb. cum nostris. & ca. literas. officium enim ad certum vsum datum, non debet ad alium penitus diuersum extendi, vt. ff. de app. nouit. In contrarium autem allegata in suis casibus specialibus locum habent. Quid ergo dices de istis collectoribus qui volentes fauere impetratori singenti vacare beneficium quod non vacat, ad eius instantiam cum potestia regis cui data sunt annalia, & etiam ipsi regales repellunt per violentiā possessorem de beneficio, & frequenter iniustè, ad hoc vt ipse impetrans possit postea possessionem citius adipisci. ex quo multa mala sequuntur? Credo in hoc casu q⁹ impetrās incideret in pœnam illius c. ff. de præb. eum qui. lib. vj. & q⁹ etiam collectores sic in suo officio publicè delinquentes, crimen concussionis incurrunt. ff. de concuſ. l. j. & ij. xxij. q. vij. sancimus. vbi de hoc. Sed qualiter cognoscit collector si possessio talium sit iuris adminiculo fulcita, vel nuda penitus? nunquid ipse cognoscet de hoc, cū nulla cognitio, sed simplex cōpulsio & executio sit sibi in hac parte cōmissa? Credo q⁹ in hoc casu habebit per omnia seruare doctrinā illius ca. ff. de reſcri. cū contingat. vt scilicet si sibi sit liquidum vtriusque partis documentis quis ius habeat, & hoc sit notorium & certum, secundū hoc accipiet vel nō accipiet vacantē. alias si dubiū est,

Decimarū beneficialiū collectores an habeant compulsionem.

est, faciet hoc per eorum iudices declarari, ad quam partem declinabit semper in dubio, ne falsem suā ponat in messem alienam. ar. ff. de offi. dele. si quā do. & c. pastoralis. & de elect. venerabilem. in prin. Sed nunquid isti collectores poterunt suo tempore scindere nemora cædua, vel alia, vel pulchras arbores, seu exhaurire vel euacuare stagna de grossis piscibus per multos annos nutritis? Videtur quòd sic, quia quicquid fructuum nomine vtiliter suo tempore euenit, totum suū est, oneribus supportatis. ff. de offi. or. præsenti. libr. vj. In contrarium videtur, quia talia sine quibus deterioratur proprietas, non cadunt sub fructuum nomine, vt. ff. de vsufru. arboribus. & l. item. & de censibus, forma. Videtur dicendū quòd magna nemora, arbores non cæduas non vastabunt, nec ibi cædua vel stagna, nisi quatenus augmentum seu emolumentum eorum tempore istis competenti poterunt adæquare, ad instar mariti fructus dotis lucrantis. argu. ff. solu. matri. l. diuortio §. non solùm.

Falcem in messem alienam mittere nō debemus.

Decendium ad appellandū currit de hora in horam.

a *Extunc.* hoc verbum, tunc, vltimam horam temporis denotat, & sic istos decem dies computabo de hora in horam à tempore scientiæ incipiendo, ad instar decendij ad appellandum. hoc probatur. ff. de condi. & demon. l. iij. in fi. q. vj. biduum. ff. de appel. concertationi. lib. vj. Sed quis probabit scientiam, vel qualiter constabit de ea, cum semper collector dicat se hoc ignorasse, & quilibet præsumatur ignorans de iure, maxime in hoc casu in quo non imminet periculum animæ si non vigilet, licet immineat periculum bursæ. lxxxij. distinct. proposuisti? Credo quod semper poterit allegare ignorantiam donec vacatio publice nota sit in loco vbi est beneficium. Sed extunc non, vt supra de concess. præben. cum ei quem. concil. Viennen. in fi. quare credo expedienspsi beneficiato, quòd cum testibus vel instrumento intimet collectoribus ipsam vacationem, ne extunc possint ignorantiam allegare. arg. supra de elect. cauſam electionis. concil. Viennensi.

b *Ipſo iure.* & sic non est hic opus facto hominis, nisi in declaratione tantum, vt supra de hære. cum secundum leges. lib. vj. Gulielmus de monte Lauduno.

c *In illo.* iiij. pars. Iste est casus in illis partibus in quibus non est consueta pro certa summa solui decima, sed de anno in annum taxantur fructus prout eueniunt, si sint ibi aliqui fructus de quibus non consueuit solui decima, vt puta de horto contiguo ecclesiæ, vel de vinea, vel de agricultura quam propriis manibus rector excolit, vel similibus. Hoc non diuiditur, sed de residuo toto decimabili sient duæ partes, quarum vna collectoribus, alia applicabitur beneficiato, sic quòd pars illius qui ipsa non contentabitur, ad contentantem transibit. Gulielmus de monte Lauduno.

Fructus nō omnes sunt decimabiles.

d *Non est facta.* id est consueta fieri. Vel dic facta per illum qui eam facere poterat causa cognita, & vocatis qui fuerant euocandi, alias res inter alios acta, aliis non nocere ff. de re iudi. cum super. &. cap. quamuis. quod qualiter posset fieri, maximè nili deberetur ex priuilegio papæ, non video, nisi ipse papa ex certa scientia hoc fecisset, cum officium executorum seu collectorum decimæ non extendat se ad hoc, vt supra dictum est. Sed nunquid episcopus & capitulum statuere poterunt & taxare in singulis ecclesiis certam summam pro qua quælibet ecclesia teneatur soluere decimam, & non pro pluribus? Non credo, cum hoc esset legem superiori imponere, & eius restringere potestatem & libertatem, quod non possunt. xxviij. dist. §. j. ff. de verb. sig. constitutionem. in fine. lib. vj. ex quo sequitur quòd per solam ordinationem papæ expressam, vel saltem tacitam, quæ fingitur in consuetudine aliās præscripta legitime, talis taxatio poterit fieri ad minus in his quæ forum papæ concernunt super hoc.

Lex superiors per inferiorem imponi non potest.

e *Quas.* scilicet fructus & obuentionem.

f *In decima.* id est, qui hactenus fuerunt decimales ecclesiis baptismalibus.

g *Consueuit.* scilicet beneficiū vacans. hoc vult dicere, quòd soli illi fructus veniant in diuisione, pro quibus dictum beneficium consueuit soluere decimam, & nō alij. Sed qui sunt illi fructus pro quibus ecclesia seu beneficium ecclesiasticū

Decima de quibusdam

non soluit decimam? Dic quòd aliqui reperiuntur in iure liberi à decima, aliqui possunt esse de consuetudine. expressi in iure sunt illi scilicet qui insurgunt in dote ecclesiæ. supra de decimis. nouum. Item si sit locus religiosus, de suis noualibus quæ propriis manibus vel sumptibus excolit, & de nutrimēnis animalium, & hortis, vt. §. de deci. ex parte tua. in fine. & hic potest intelligi illa libertas de decima debita ecclesiis parochialibus, vel potest intelligi etiam de decima quæ datur à beneficiatis summo pontifici, vel illi cui ille iusserit, de qua. ff. de deci. ca. j. à qua possunt esse liberi aliqui fructꝰ de iure, & etiam de consuetudine. De iure crederem liberos fructus, qui pro quotidianis distributionibus assignantur & lucrantur. nam tales distributiones à laborantibus in vinea domini quotidie, sic lucro fiunt, & sub eorum proprio appropriantur, quòd de ipsis testari poterunt, sicut rusticus de denario diurno, iuxta ea quæ leguntur & notantur maximè per Hostien. supra de pecu. clerico. cap. fin. de testa. requisiti. circa fi. de magistris. cap. fi. Item de agricultura, de lucro seruorum, de hoc quod nent seu filāt moniales, vel scribunt monachi, licet totum sit monasterij. Item de quotidianis oblationibus seu legatis quæ religiosis maximè mendicantibus offeruntur. argu. supra de sta. reg. cap. §. de excess. prælatis. seu aliis hospitalibus vel domibus religiosis. arg. ff. de præben. per literas. & de reli. do. quia contingit. concil. Vienen. nec de pecunia relicta à testatore pro certis anniuersariis, capellaniis, vel aliis officiis ecclesiæ perpetuo emendis. argu. supra de testa. tua. &. cap. de his. nec de beneficiis valde minutis seu pauperibus. ar. supra de cle. ægro. cap. j. Sed quid dicetur pauper seu exiguum? Hoc relinquatur arbitrio eorum, iuxta ea quæ notaui. supra de re. eccle. non alie. monasteriorum. concil. Viennē. in verbo, modicum. Credo tamen quod sicut regulariter datur alia decima quæ debetur ecclesiis parochialibus de omnibus fructibus saltem realibus, vt supra de deci. nuntios. &. cap. ex parte. &. cap. ex transmissa. sic ista quæ debetur papæ saltem. ar. supra de deci. cap. j. vnde sicut de istis vel similibus non dabitur decima collectoribus eius, sic nec ista venient in diuisionem istam. vidi tamen in Catalonia quòd omnia, etiam quotidianus victus monachi, sub hac diuisione includebantur: & male.

Fructꝰ uō debentur.

Fructus quotidiā ecclesiasticis sic liberi sunt, vt de illis ad placitū posſit disponi.

h *Diuidantur.* scilicet alij fructus, non autem liberi à decima.

i *Habeat in.* illam scilicet quam diuisionem per aliam factam de aliis tam in rebus quam in pecunia existentibus ipse elegerit, vt sic tam propter ordinem literæ, quàm etiam prærogatiuam qu fungitur in hac parte, in optione potior habeatur. argu. supra. §. præceden. facit. supra de paroch. cap. j. &. supra de elect. si quis iusto. de præben. mandato. &. cap. hi qui. lib. vj. & habebit decem dies ad optandum, alias in alium optio deuoluetur, per. §. præcedentem.

k *Prædictis.* scilicet priuilegio, consuetudine, vel statuto.

l *Supportandis.* quæ si non sufficiant, quærat sibi aliunde, vt supra dixi.

m *Voluerit.* sub. & volitum suum expressio ore vel per aliqua interſignia indubitata ostenderit. ar. ff. de consec. præben. cū ei. concil. Vienneo. alias non præsumitur quis de facili velle iactare pecuniam, aut iuri sibi acquisito renuntiare. ar. supra de renun. super hoc. Sed quid si nolit suum volitum super hoc declarare verbo vel facto, sed tacendo permittit quòd alter fructus colligat, nunquid tacendo videtur ostendere se nolle ipsos vel potius velle? Et videtur quòd velle potius quàm nolle, cum in appetibilibus taciturnitas habeatur pro consensu, in odiosis vero pro dissensu, vt. ff. de reg. iur. is qui tacet. &. cap. qui tacet. lib. vj. Dic quòd super hoc expedit volenti, vt alium coram testibus vel tabellione requirat, vt dixi supra in alio membro. & si hoc modo non possit de sua voluntate constare, quòd faciat per suum superioré sibi assignari terminū. arg. ff. de præb. si tibi absenti. in fi. li. vj. alias non video q⁹ pars parti posset terminum assignare, vel ipsam ad ostendendum suum volitum compellere. cum nō habeat imperium par in parē, vt. ff. de elec. innotuit. Nec appellatio decem dierum, de quibus loquitur. ff. proxi. & ff. de præb. si

Iuri suo nō renuntiat quis de facili.

Universidad de Deusto
Biblioteca

pluribus.li.vj.seu.xx.de quibus.ẽ.de cõsue.c.fi.li.vj.vel mensis.ẽ.de cõcess.preb.cũ ei.aliquid in hoc casu faciat,cũ diuersi casus sint,nõ iidẽ seu aduersi.& papa in isto, sicut in illis potuisset prospicere si voluisset,q̃ non fecit.& sic ad iura communia recurrem⁹,ar.ẽ.de deci.ad audientiã.cũ similibus.Sed quid si procurator seu collector dixit se velle partem illã, dominus autem rex vel fabrica statim dũ sciuit,renouauit hoc,& dixit se nolle,nũquid in hoc casu factum procuratoris nocebit domino? Et videtur q̃ sic, cum sit in omittendo potius quàm cõmittendo:& sic debet domino nocere,& imputet q̃ sic negligentem elegit. ẽ.de elec. si compromissarius.libr.vj. In contrarium videtur, cum expressio voluntatis potius in cõmittendo quàm in omittẽdo existat,& sic nõ debet nocere, maximè cũ in talibus delictũ seu factũ personæ non noceat ecclesiæ,vtẽ.de excep.cũ venerabilis. & error procuratoris possit retractari negotio nõdum finito.ẽ.de concessis.c.fi. de app. cũ causam.de cõsti.olim. Hoc non est materia propria, sed dic de hoc vt legitur & not. ẽ.vt lite non contest. ca.j. vbi de hoc, maximè per Hostien.

Procuratoris factum an domino noceat.

a *Ipso iure.* postquam de eius voluntate cõstabit.

b *Et si quicquã.* quinta pars. Et nota verbũ quicquam. legitur in euangelio ioã. xiiij.in fi.vbi dicitur, Et in me non habet quicquam.ẽ. de elec. quia sæpe.lib.vj. ibi, quicquam de bonis perceperint &c.& sic nihil excipitur, immo quantumcunque modicũ fuerit quod vsurpatur per istos cõtra ordinationem prædictam, vsurpans iuxta conditionem suam pœnas inscriptas incurrit.ar.ẽ. de maio.solitæ.in fi.

c *Præditorum.* scilicet benefactorũ vel illorũ quibus ex consuetudine, priuilegio seu statuto fructus vacantiũ competũt, & intellige per se vel per alios eis mandantibus, vel alias post factũ ratum habentibus quod eorum nomine gestũ erat, seu præstantibus auxilium, consilium vel fauorem.aliàs nõ, vt supra de resti.spo.cum ad sedem.de sen.excõ.quantæ.&.c.cum quis.lib.vj.non tamen extẽdetur ista pœna ad extraneos ista vsurpantes, nisi fortè participarent cum istis scienter in crimine criminoso, cum tanquam pœnalis sit restringenda.ẽ. de elec.statutum.lib.vj.de senten.excom.si concubinæ.

ipso[a] iure transeat ad nolentem, & volens fructus & obuentiones illius beneficij percipiet vniuersos, eidem beneficio congruè faciens, deseruiri,ac eius supportans onera consueta. Et[b] si quicquam aliquis prædictorum[c] vltra[d] præmissa perceperit, [e] illudque his ad quos[f] pertinebit intra mensem non restituerit cum effectu,[g] eoipso[h] si episcopus vel superior prælatus fuerit, à[k] pontificalibus & ingressu ecclesiæ nouerit se suspensum: si autem capitulum, vniuersitas vel collegiũ, ecclesiastico interdicto[l] se nouerit (donec prædicta cum integritate[m] restituerit) subiacere. Si vero aliqua singularis persona ecclesiastica vel mundana[n] id fecerit, excõmunicationis incurrat sententiam ipso facto, à qua nisi restitutione præmissa(præterquam in mortis articulo)minimè absoluatur,non obstantibus quibuscunque priuilegiis vel indulgentiis aut contrariis consuetudinibus, aut contrariis statutis, iuramẽto, confirmatione sedis apostolicæ,aut alia quacunque firmitate vallatis.Quæ omnia quo ad hæc auctoritate apostolica reuocamus,cassamus, & irritamus,& nullius deinceps esse volumus firmitatis. Nulli ergo omnino hominũ liceat hanc paginam nostræ constitutionis,reuocationis,cassationis, & voluntatis infringere, vel ei &c.Si quis &c. Datum Auenio. calẽdis Nouembris, pontificatus nostri anno. ij.

DE REBVS ECCLESIAE non alienandis.

Paulus Venet⁹ papa secũdus.

Bonorum ecclesiasticorum alienatio non tenet, & alienantes & recipientes sunt excommunicati, prælatiq; diuersis diuersa pœnæ imponuntur.

CAP. VNIC.

AMbitiosæ cupiditati, illorum præcipuè qui diuinis & humanis affecta damnatione postposita,immobilia & pretiosa mobilia Deo dicata, ex quibus ecclesiæ,monasteria & pia loca reguntur,illustrãturque,& eorum ministri sibi alimoniam vendicant,profanis vsibus applicare, aut cum maximo illorum ac diuini cultus detrimento exquisitis mediis vsurpare præsumũt, occurrere cupientes,omnium rerum & bonorum ecclesiasticorum alienationem, omneque pactum per quod ipsorũ dominium transfertur, concessionẽ, hypothecam,locationẽ, & conductionem vltra triennium, necnon infeudationẽ vel contractum emphyteuticũ præterquam in casibus à iure permissis,ac de rebus & bonis in emphyteusim ab antiquo cõcedi solitis, & tunc ecclesiarum euidenti vtilitate, ac de fructibus & bonis quę seruando seruari non possunt, pro instantis temporis exigentia, hac perpetuo valitura constitutione præsenti fieri prohibemus,prædecessorũ nostrorum cõstitutionibus, prohibitionibus, & decretis aliis super hoc editis, quæ tenore præsentiũ innouamus, in suo nihilo minus robore permansuris.Si quis autem cõtra huius nostræ prohibitionis seriem de bonis & rebus eisdem quicquam alienare præsumpserit,alienatio, hypotheca,concessio,locatio, conductio, & infeudatio huiusmodi,nullius omnino sint roboris vel momenti. Et tam qui alienat,quàm is qui alienatas res & bona prædicta receperit,sententiam excommunicationis incurrat. Alienanti verò bona ecclesiarũ, monasteriorum,locorumque piorum quorumlibet inconsulto Romano põtifice,aut cõtra præsentis constitutionis tenorẽ, si pontificali vel abbatiali præfulgeat dignitate, ingressus ecclesiæ sit penitus interdictus. Et si per sex menses

Immobilia & mobilia pretiosa asseruantur.

Alienationis varia sunt species.

Alienans bona ecclesiæ, & alienata recipiens, eadẽ pœna puniuntur.

a *Ipso iure.* postquam de eius voluntate cõstabit.

b *Et si quicquã.* quinta pars. Et nota verbũ quicquam. legitur in euangelio ioã. xiiij.in fi.vbi dicitur, Et in me non habet quicquam.ẽ. de elec. quia sæpe.lib.vj. ibi, quicquam de bonis perceperint &c.& sic nihil excipitur, immo quantumcunque modicũ fuerit quod vsurpatur per istos cõtra ordinationem prædictam, vsurpans iuxta conditionem suam pœnas inscriptas incurrit.ar.ẽ. de maio.solitæ.in fi.

c *Præditorum.* scilicet benefactorũ vel illorũ quibus ex consuetudine, priuilegio seu statuto fructus vacantiũ competũt, & intellige per se vel per alios eis mandantibus, vel alias post factũ ratum habentibus quod eorum nomine gestũ erat, seu præstantibus auxilium, consilium vel fauorem.aliàs nõ, vt supra de resti.spo.cum ad sedem.de sen.excõ.quantæ.&.c.cum quis.lib.vj.non tamen extẽdetur ista pœna ad extraneos ista vsurpantes, nisi fortè participarent cum istis scienter in crimine criminoso, cum tanquam pœnalis sit restringenda.ẽ. de elec.statutum.lib.vj.de senten.excom.si concubinæ.

d *Vltra præmissa.* ſ.summam vel residuum in taxatis, vel dimidium in aliis iuxta ordinem, vt superius clarè patet. Guli. de monte Laudun.

e *Perceperit.* & sic nota hic duo.ſ.istud & illud quod sequitur intra mensem, nisi restituerit cum effecta, esse necessaria ad hoc q̃ quis infrascriptas pœnas incurrat. ergo si non perceperit, licet ad eum aliquo casu aliàs peruenerit, vel si perceperit & restituerit, non incurrit. contunctim enim ponuntur ista duo, & ideo non sufficit alterum istorum accidere.ſi.ẽ. de rescript. ex parte. &. cap.olim.

f *Ad quos pertinebit.* ſ.secundum præfatũ ordinem,vel aliàs secundũ ius commune vel speciale, de quo, ẽ.de offi.or. cum voleruque.in fin.& ca. præsenti.lib.vj.

g *Cum effectu.* sic verba intelligenda sunt, vt ẽ.de eleri, nõ resi.relatum. de pœni.dist.j.aut verba.

h *Eoipso.* post mensem tamen. simile. ẽ. de sen.excõ. quicunque.lib.vj. Si quæras quot dies meliis iste habeat, dic quod tot quot habebat ille mẽsis in quo istud contingit. si in Februario,xxviij.si in Martio.xxxj. & sic de aliis.de quo nota.plenè.ẽ.de elect. quàm sit ecclesiis.lib. vj. & si aliqui dies de ipso mense effluxerunt, de alio supplebũtur. facit quod not. ff. de diuer.& tempo.præscrip.l.ij.

i *Si episcopus.* similes pœnæ ponuntur. ẽ. de vsu.vsurarum. lib. vj. in fi. & dic vt ibi. Guliel.de monte Laudano.

k *A pontificalibus.* De hoc dic vt.ẽ.de of. de leg.quia põtificali.& de senten.excõ. cum medicinalis.lib.vj.

l *Interdicto.* de quo dic vt.ẽ.de ap.ad hoc. &.c.dilectis.& de ex. præla.tãta.de sen.excõ.si ciuitas.&. c. alma.libr.vj. Guliel. de monte Lauduno.

m *Cum integritate.* idem in simili dicitur vt.ẽ.de elect.quia sæpe. vbi de hoc Integritas autem diminutionem non recipit, sicut nec adiectione indiget plenitudo. iij.q. j. redintegranda. vj.q.j.si omnia.

n *Mundana.* & sic not.duo genera hominum.xij.q.ij.duo. in his enim huius mundi illecebris nõ debent se implicare clerici, nec se curis prouocare eiusdem, sed potius talia sunt vacantibus laicis relinquenda. xj.q.j.te quidem. Sed prohdolor ipsi volunt proprias manus apponere, & simpliciter relegari fortius & plusquam fortius mendicautes.

immediatè

immediatè sequentes, sub interdicto huiusmodi animo(quod absit)perseuerauerit indurato, lapsis mensibus eisdem è regimine & administratione suæ ecclesiæ vel monasterij cui præsidet in spiritalibus & temporalibus,sit eo ipso suspensus. Inferiores vero prælati, commendatarij & aliarum ecclesiarum rectores,beneficia vel administrationem quomodolibet obtinentes,prioratibus,præposituris,præpositatibus,dignitatibus,personatibus,administrationibus, officiis, canonicatibus, præbendis,aliisque ecclesiasticis cum cura & sine cura secularibus & regularibus beneficiis, quorum res & bona alienarunt duntaxat, ipso facto priuati existant, illaque absque declaratione aliqua vacare censeantur, possintque per locorum ordinarios,vel alios ad quos eorum collatio pertinet,personis idoneis(illis exceptis quæ propterea priuatæ fuerint)liberè de iure conferri, nisi aliàs dispositioni apostolicæ sedis sint specialiter aut generaliter reseruata. nihilominus alienatæ res & bona huiusmodi ad ecclesias,monasteria,& loca pia ad quæ ante alienationem huiusmodi pertinebant,liberè reuertantur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ prohibitionis & innouationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli apostolorum eius se nouerit incursurũ. Datum Romæ apud sanctum Marcum,anno dominicæ incarnationis M. cccc. lxviij. Calen. Martij, pontificatus nostri anno quarto.

Prælatus intendere debet subditorum quieti.

Cõsuetudo immemorialis per quã cognoscitur.

DE EMPTIONE ET VENDITIONE.

Martinus.v.venerabilibus fratribus Treuerẽsi. & Lubicensi,ac Almicensi episcopis.

Contractus emptionis & venditionis annui census cum conditione renendrtionis, declaratur hic non esse vsurarius. Et iis fiat mandatur quòd huiusmodi bulla publicetur.

CAPITVLVM I.

REgimini vniuersalis ecclesiæ quanquam immeriti disponente domino præsidentes, curis angimur assiduis, vt iuxta creditæ nobis dispensationis officium,subditorum quorumlibet paci & quieti(quantum nobis ex alto conceditur) intendamus,& dubia quæ inter eos oriuntur pro tempore,ne litis anfractum,seu scandalorum parturiant fomentum, nostro moderamine declarentur. Sanè petitio dilectorum filiorum vniuersorum, cleri,nobilium, incolarum & habitatorum ciuitatis & diœce. Vratislauien.nobis exhibita continebat: quòd à centum annis citra & supra, & à tanto tempore,& per tantum tempus,cuius contrarij memoria hominum non existit: in eisdem ciuitate & diœcesi, ac partibus aliis vicinis, quædam consuetudo rationabilis obseruata, præscripta,ac moribus vtentium approbata, ad communem hominum vtilitatem introducta fuisset: Pro quibus princeps,baro,miles,ciuis,siue oppidanus partium earundem,cùm hoc expedire videbatur, melius pro tunc non valentes sibi consulere, personæ ecclesiasticæ,aut seculari collegio, aut vniuersitati,oppido vel ciuitati,super bonis suis, dominiis,oppidis,terris,agris,prædiis, domibus, & hæreditatibus vendere consueuit,& vendidit annuos census vnius vel pluriũ marcarum,aut grossorum Pragensium nummi polomæi & pagamẽti consuetiad rationẽ & pro qualibet marca annui census decem,vndecim,tredecim, quatuordecim marcæ, aut plus vel minus secundum temporis qualitatem,prout ipsi contrahentes tunc inter se conuenerant. Ipsi venditori tunc integraliter in pecunia numerata solui consueuerant, bonis in ipso contractu tunc expressis, pro ipsius census annui exolutione in perpetuum obligatis. Et semper in ipsis contractibus expresè ipsis venditoribus data fuit facultas atque gratia, quòd ipsum annuum censum in toto vel in parte pro eadem summa denariorum, quam ab ipsis emptoribus receperunt, quandocunque vellent liberè absque alicuius requisitione, contradictione, vel assensu possent extinguere & redimere, ac se ab ipsius census solutione extunc penitus liberare. Sed ad hoc huiusmodi census venditores inuiti nequaquam per emptores arctari vel adstringi valerent,etiam ipsis possessionibus & bonis obligatis penitus interemptis seu destructis.Fuitque & est talis contractus emptionis & venditionis per episcopos Vratislauien.pro tempore existentes,& eorum officiales, necnon per diuersos dominos temporales locorum & terrarum, in quibus census huiusmodi constituti existunt, tanquam licitus & communi vtilitati deseruiens,sæpius confirmatus pariter & approbatus. Quodque etiam super huiusmodi censibus plurima beneficia ecclesiastica,collegia,canonicatus,& præbendæ,dignitates, personatus & officia, vicariæ, altaria numero plusquam duo milia, de expresso consensu & voluntate dominorum temporalium sub quorũ territoriis dicta bona obligata consistunt,erecta,dotata & fundata,authenticis eorundem dominorũ temporaliũ literis sigillis sigillatis & roboratis fore noscuntur. Quodque etiã venditores eorundem censuum se nonnunquã ad ipsorum censuum solutionem,pœnis & censuris ecclesiasticis ordinariorum locorum spontè & liberè submiserunt: sicuti etiam aliqui eorum tractu temporis cõpulsi fuerunt & compelli consueuerunt.Tamen nonnulli ex venditoribus ipsis in arcum prauum conuersi,cupientes cum alterius pecunia locupletari,huiusmodi census hucusq; per eos antea liberè & absque vlla contradictione solutos,eisdem emptoribus tam ecclesiasticis quàm secularibus soluere contradicunt & recusant,confingẽtes huiusmodi emptionis & venditionis contractus fore & esse vsurarios & illicitos,ipsos emptores ecclesiasticos & seculares, necnõ collegia, canonicatus,& præbendas,& dignitates,personatus,& officia,vicarias & altaria ac beneficia huiusmodi ipsorum annuorum censuum spoliant perceptione,& detinent spoliatos,in animarum suarum periculum, eorumque emptorum præiudicium,damnum & grauamen.Et propterea an contractus emptionis & venditionis huiusmodi liciti existant,à nonnullis hæsitatur. Quare pro parte eorundem cleri,nobilium, incolarũ & habitatorum ciuitatis & diœce.Vratislauien.nobis fuit humiliter supplicatum, vt an contractus huiusmodi liciti vel illiciti censeri debeant,declarare, & aliàs eis in præmissis opportunè prouidere de benignitate apostolica dignaremur. Nos igitur huiusmodi supplicationibus inclinati, quia etiam ex relatione dilecti filij nostri Gulielmi tituli sancti Marci presbyteri cardinalis,cui negotium huiusmodi cum peritorum consilio commisimus examinandum,comperimus cõtractus huiusmodi iuridicos, & iuxta determinationem doctorum licitos fore.Ad huiusmodi ergo ambiguitatis tollendũ

Locupletari ex alieno reprobatur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tollendum dubium in premissis, prefatos contractus licitos & iuri communi conformes, ac ipsorum censuum venditores ad illorum solutiones (remoto contradictionis obstaculo) obligari auctoritate apostolica, tenore præsentium ex certa scientia declaramus: Non obstantibus præmissis cæterisque contrariis quibuscunque. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ declarationis infringere, vel ei ausu temerario cõtraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli apostolorum eius se nouerit incursurum. Volentes quòd prædictę literæ nostræ debitum sortiantur effectum, fraternitati vestræ per apostolica scripta mandamus, quatenus vos vel duo aut vnus vestrum per vos vel alium seu alios, præfatis emptoribus in præmissis opportuni fauoris præsidiũ efficaciter impendentes, dictasque literas vbi, quando & quoties expedire videritis, auctoritate nostra solenniter publicantes, faciatis eadem auctoritate eisdem emptoribus vel ipsorum procuratoribus eorum non inibus, per venditores seu debitores censuũ huiusmodi de præfatis censibus iuxta contractuum & conuentionum inter ipsos habitorum formam & tenorem, plenam & debitam satisfactionem impendi: Contradictores per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescendo: Non ob. si aliquibus communiter vel diuisim à sede apostolica sit indultum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint, per literas apostolicas non facientes plenam & expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem. Datum Romę apud sanctos apostolos vj. nonas Iulij, pontificatus nostri anno octauo.

Priuilegiũ papæ potest à censura ecclesiastica præseruare.

C Calixtus iij. episcopis Magdeburgen. Nuremburgen. & Halberstaden. ecclesiarum decanis.

Contractum quendam emptionis & venditionis præcedenti similem declarat esse iuris consonum, & ob vsuras alienum. Et eandem iubet præsentem bullam cunctis manifestari.

CAPITVLVM SECVNDVM.

Ecclesiæ vniuersalis regimen est papæ creditum.

REgimini vniuersalis ecclesiæ quanquã immeriti disponente domino præsidentes, curis angimur assiduis, vt iuxta nobis credити dispensationem officij, subditorum quorũlibet paci & quieti (quantum nobis ex alto conceditur) intendamus: Et dubia quæ inter eos oriuntur pro tẽpore (ne litium anfractus exinde seu scandala proueniant) debito (prout iustitia persuaserit) declarationis nostræ ministerio sopiantur. Sanè pro parte venerabilis fratris nostri Ioannis episcopi Mersburgen. & dilectorum filiorum vniuersi cleri ciuitatis & diœcesis Mersburgen. nobis nuper exhibita petitio cõtinebat, quòd licet à tanto tempore cuius contrarij memoria non existit, in diuersis Alemanię partibus, pro communi hominum vtilitate, inter habitatores & incolas partium earundem talis inoleuerit hactenusque obseruata fuerit legitimè præscripta, ac moribus vtentium & ordinariorum permissione, & plerunque expressa ratificatione approbata consuetudo, quòd ipsi habitatores & incolæ, siue illi ex eis quibus id pro suis statu & indemnitatibus expedire visum fuerit, super eorum bonis, domibus, agris, prædiis, possessionibus, & hæreditatibus annuos marcarum, flo. seu grossorum monetę in partibus illis currentis, A reditus seu census vendentes pro singulis ex marcis, florenis siue grossis huiusmodi ab eis qui illas vel illos siue reditus siue census ipsos emerint, certum competens pretium in numerata pecunia secundum temporis qualitatem, prout ipsi vendentes & ementes in contractibus super his inter se firmauerunt, & recipere soliti fuere illa ex domibus, terris, agris, prædiis, possessionibus & hæreditatibus prædictis, qui in huiusmodi contractibus expressi fuerunt, prædictorum solutione redituum & censuum efficaciter obligantes, in illorum vendentium fauorem hoc adiecto, quòd ipsi pro rata qua huiusmodi per eos receptam dictis ementibus restituerent in toto vel in parte pecuniam, à solutione redituum seu censuum huiusmodi restitutam pecuniam contingentium liberi forent penitus & immunes. Sed iidem ementes etiam si bona, domus, terræ, agri, possessiones & hæreditates huiusmodi processu temporis ad omnimodæ destructionis siue desolationis redu cerentur opprobrium, pecuniam ipsam etiam agendo repetere non valerent. Apud aliquos tamen hæsitationis versatur scrupulus, an huiusmodi contractus liciti sint censendi. Vnde nonnulli illos vsurarios fore prætendentes, occasionem quærunt reditus & census huiusmodi ab eis debitos non soluendi. Quare pro parte episcopi & cleri prædictorum asserentium quòd in talibus sic emptis censibus & reditibus, fructus, reditus & prouentus plurium ecclesiarum, monasteriorum, hospitalium, & ecclesiasticorum beneficiorum ciuitatis & diœcesis ac partium prædictarum, necnon ferè omnes quotidianæ distributiones quæ in plerisque ex ecclesiis ipsis diuinis interessentibus ministrari solent, consistere noscuntur: nobis fuit humiliter supplicatum, vt super his apostolicæ sedis declarationis oraculum impertiri, & adiicere paterna dilectione curaremus. Nos igitur huiusmodi in hac parte supplicationibus inclinati, & factas ex commissione fœlicis recordationis Martini papæ v. prædecess. nostri desuper examinationem, & eiusdem prædecessoris nostri declarationem attentius perstringentes, suisque vestigiis inhærentes, ad omne super his ambiguitatis tollendum dubium, præfatos contractus licitos, iurique conformes, & vendentes eosdem ad ipsorum solutionem censuum & redituum, iuxta dictorum contractuum tenores (remoto contradictionis obstaculo) efficaciter teneri, auctoritate apostolica præsentium serie declaramus. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostrę declarationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno incarnationis dominicę. M. cccclv. pridie non. Maij, pontificatus nostri anno. j. Volentes itaque quòd prædictæ literę debitum sortiantur effectum, fraternitati vestræ per apostolica scripta mandamus, quatenus vos vel duo aut vnus vestrum per vos vel alium seu alios dictis præposito, decano, capitulo, ac aliis beneficiatis opportunæ defensionis præsidio assistentes, dictasque literas (vbi & quando ac quoties expedire videritis) auctoritate nostra solenniter publicantes, faciatis (& eadem auctoritate) per venditores seu debitores redituum & censuum huiusmodi dictis emptoribus

Dubia declarare sum ni pontificis est.

Cõsuetudo dicitur ius vtentiũ moribus approbatum.

Diuisio.

Detestanda.] Huic statuto causam dedit bonæ memoriæ N. tituli sancti Laurentij in Damasco presbyter cardinalis. Et hoc ca. diuiditur in sex partes. Primò prooemium ad dicenda præmittit. Secundo. §. præfati. factũ horrendũ ponit. Tertio. §. volẽtes. super facto huiusmodi statuit Quarto. §. sed vt defunctorũ. voluntates defunctorũ moderãdo docet exequi. Quinto. §. nos enim. contra statutũ huiusmodi facientes pœna excommunicationis, & defunctum vt ecclesiastica careat sepultura punit. Sexto §. nulli. inhibet ne cõtra prohibitionem huiusmodi fiat: volens q; faciẽtes, indignationẽ Dei, & beatorum Petri & Pauli apostolorũ incurrãt a *Detestande.* id est execrande vel abominandę. sic sumitur extra vj. libr. de concess. præben. c. detestanda. extra de fil. presby. extrãsmissa. extra qui fil. sint legi. per venerabilem. circa finem. Alio modo accipitur detestari, hoc est absenti denuntiare: vt detestatio sit denuntiatio facta cũ testatione. Vnde detestari, denũtiando testari. ff. de verbo. sign. l. subsignatum. §. detestari. & l. sequen. Ioan. Mona.

b *Feritatu.* i. crudelitatis. instit. si qua. pau. fe. di. circa prin. Ioan. Monac.

c *Abusum.* id est malum vsum, seu contra rationẽ. extra de elec. quisquis. & cap. quòd sicut. ij. responso.

d *Horribili.* hic horror exprimitur. j. eod. §. præfati. & dic horribili, id est abominabili. xxxij. quæsti. v. si vxorem. extra de spon. veniens. j.

e *Improbandæ.* & merito. cum enim consuetudo qua tenditur ad rerũ abusum, sit reprobata. extra de cõsuetudo ex parte. de offic. ordi. si canonici. lib. vj, multo magis illa est reprobanda qua tenditur ad abusum corporum humanorum, quæ non recipiunt (propter eorum excellentiam) æstimationẽ. ff. si quadru. pau. fe. di. l. ex hac lege. ff. de his qui deie. vel effu. l. j. §. sed cum homo. sic nec libertas æstimationem recipit. ff. de regu. iur. l. libertas.

f *Impiæ pietatis.* prætextu enim pietatis impietas non est committenda. xxx. q. j. nosse. j. q. j. non est putanda. & sicut ministerium pietatis est consolari merentiũ corda. xlv. dist. disciplina. in fi. sic desolari eadem sub colore obsequendi voluntati improbæ defunctorum, est impietas. contristatur enim quis meritò cũ videt illa diuidi quę nõ patiuntur diuisionem commodam. quo casu in re etiam cõmuni non fit diuisio. sed de iure fit vni adiudicatio totius rei, æstimatione alteri pro sua parte danda. instit. de offic iudi. §. eadem. & §. sequen. ff. de leg. j. non amplius. §. vlti. nec per hoc cap. derogatur electioni sepulturæ: sed modus hic narratus merito reprobatur. vt j. §. sed vt defunctorum. Sic Iacob & Ioseph elegerunt sepulturam, vt Iacob conditus aromatibus integer, & Ioseph corpore incinerato eius ossa ad sepulturam paternam portarentur. Gene. capi. vltim. extra de sepult. capit. j. libr. vj. xiij. quæst. ij. cap. Ebron. & capi. vnaquæque. ver. item Ioseph. Io. Mo. cardinalis.

g *Truculenter.* à truculentus, qui est plenus truculentia: vt in hymno. Arcet luporum truculentam rabiem.

h *Exenterant.* l. extrahunt interiora. vnde entera intestina dicuntur, quasi ex intra trahantur. Ex quo verbo & pluribus positis in hac constitutione videntur intestina per incisionem corporis non debere extrahi: vt forsan corpus per alias emptoribus seu illis quibus ipsorum redituum & censuũ solutio præstãda fuerit de eisdem censibus & reditibus iuxta contractuum & cõuentionum super his habitorum formam & tenorem, plenã & debitam satisfactionẽ impendi: contradictores verò per censuram ecclesiasticã appellatione postposita compescendo: non obstante si aliquibus communiter vel diuisim à sede apostolica indultum existat, quòd interdici, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas non facientes plenam & expressam ac de verbo ad verbum, de indulto huiusmodi mentionem. Datum vt supra.

DE SEPVLTVRIS.

Bonifacius octauus.

Corpora defunctorum exenterantes & ea immaniter decoquentes, vt ossa à carnibus separata ferant sepelienda in terram suam, ipso facto sunt excommunicati.

CAPITVLVM I.

Entera quid dicantur.

Rei cõmunis adiudicatio fit, si diuidi non possit.

† Alias, modo.

Corpus humanum nõ recipit æstimationem.

Mori est naturæ debitũ soluere.

Mortuo ali quo an possint intestina extrahi vt expediẽtur amici.

Immanis duo significat.

ETestãdę a feritatis b abusum c quem ex quodam more † horribili d nõnulli fideles improuidè prosequũtur, nos piæ intentionis ducti proposito, ne abusus prędicti sęuitia vlterius corpora humana dilaceret, mentesque fideliũ horrore cõmoueat, & perturbet auditũ, dignè decreuimus abolendum. Præfati nãque fideles huius suæ improbãdę e vtique consuetudinis vitio intendentes, si quisquã ex eis genere nobilis, vel dignitatis titulo insignit f, præsertim extra suarum partiũ limites debitum naturę persoluat, in suis vel alienis remotis partibus sepultura electa, defuncti corpus ex quodam impiæ pietatis f affectu truculenter g exenterant h, ac illud membratim vel in frusta i immaniter k concidentes ea subsequenter aquis immersa exponunt ignibus decoquenda. Et tandem (ab ossibus tegumento l carnis excusso) eadem ad partes prædictas mittunt seu deferunt tumulanda m. Quod non solum diuinæ maiestatis conspectui abominabile plurimum reddi tur n, sed etiã humanæ considerationis obtutibus o occurrit vehementius abhorrendũ p.

C Volentes igitur (prout officij nostri debitũ exigit) illud in hac parte remedium adhibere, per quod tãtę abominationis tantęque immanitatis q quot dies custodiatur super terram ad expectandum defuncti amicos: & ratio redditur xxiij. quæst. v. si non licet. Item ius statuit quo loco quis debet sepeliri: & licet ius det electionem sepulturæ: hoc iuris beneficium nõ debet trahi ad dispendium. illicitum. Cod. de vsuca. pro empto. eum qui. sitio, ne abusus prędicti sęuitia vlterius corpora humana dilaceret, mentesque fideliũ horrore cõmoueat, & perturbet auditũ, dignè decreuimus abolendum. Præfati nãque fideles huius suæ improbãdę e vtique consuetudinis vitio intendentes, si quisquã ex eis genere nobilis, vel dignitatis titulo insignit f, præsertim extra suarum partiũ limites debitum naturę persoluat, in suis vel alienis remotis partibus sepultura electa, defuncti corpus ex quodam impiæ pietatis f affectu truculenter g exenterant h, ac illud membratim vel in frusta i immaniter k concidentes ea subsequenter aquis immersa exponunt ignibus decoquenda. Et tandem (ab ossibus tegumento l carnis excusso) eadem ad partes prædictas mittunt seu deferunt tumulanda m. Quod non solum diuinæ maiestatis conspectui abominabile plurimum reddi tur n, sed etiã humanæ considerationis obtutibus o occurrit vehementius abhorrendũ p.

C Volentes igitur (prout officij nostri debitũ exigit) illud in hac parte remedium adhibere, per quod tãtę abominationis tantęque immanitatis q

Universidad de Deusto
Biblioteca

a *Nec extendatur ad alios.* deinceps: quia statuta dant formam futuris negotiis. extra de constitu. cap. vlti. C. de legi. & con. l. leges & constitutiones.

b *Dignitatis.* nūquid cōprehenduntur episcopi, & etiā laici reges? Dic quòd sic: quia vnus est introitus omnib⁹ ad vitam & similis exitus. Sap. vij. & quo ad id de quo agitur, est negotium ecclesiasticum in quo omnes æqualiter subsunt papę sua ruenti. Nec hoc casu tollitur desideriū defunctorum, sed differtur: vt j. §. proxi. Nec obstat quòd no tabilia sunt specialiter exprimenda: alias viderentur neglecta. ff. de iniur. l. ite apud. §. hoc edictum. quia hic respicitur status hominis post mortem, in quo non est distinctio liberi vel serui. authen. de mona. §. j. col j.

Moriuntur magni vt parui.

c *Catholice fidei.* & sic hæc constitutio non inhibet, vbi catholic⁹ decederet in terra Sarracenorum: imò inhibetur modus hic expressus. Sed si sunt tanti, deberent condiri aromatibus: vt dictū est de Iacob. alias permittantur incinerari: vt in Ioseph. Vnde subaudi hic, maxime.

d *Ipso facto.* sed pœna excōmunicationis ante istam cōstitutionem aut præter eam, vt in casu posito, locum sibi nō vendicat, vpote antea non inflicta. Et dico istū modū esse illiciā ante istā constitutionē: quia corpus humanū, cuius facies ad similitudinē cœlestis pulchritudinis est figurata, nec maculari nec defigurari debet. C. de pœn. l. si quis in metallum. Item improba est voluntas defuncti qua mandat reliquias suas post mortem suā in mare proiici. ff. de condi. instit. conditiones. & l. quidā. ff. de leg. j. ferue alieno. §. fi. quod tamen nō est ita horribile sicut istud. Ité humana natura est erubescenda. in authē. vt defun. seu fu §. j. col. v. Sed cōtra. ff. de reli. & sump. fu. cū in diuersis. Sol. lex illa non dicit vtrū humanū corpus debeat diuidi vel nō: sed quærit quid iuris sit si diuisum fuerit forte ab hostibus vel ab aliis. Nec obstat. C. de adult. l. quamuis adulterij. in fi. vbi quis decapitatur. nec C. de ser. fugi. authē. sed novo iure. vbi manus amputatur. nec extra de homi. tua nos. §. vlti. vbi oculi eruuntur, & virilia amputātur: quia hæc fiunt ad iustitiā exercendā, vt pœna vnius sit metus multorū. C. ad l. Iul. repe. l. j. Nec obstat si dicatur, homo mortuus nō est homo: quia saltem retinet figuram & reliquias humanæ naturæ: & ideo etiā post mortem corpus humanum nō recipit æstimationem. argu. authen. vt defun. seu fu. corum. §. j. col. v. in fi. & C. de sepūl. vio l. iij. & fi.

Facies humana est ad similitudinem diuinæ pulchritudinis figurata.

Corpus humanū propter iustitiā exercendā variis pœnis subiici potest.

e *Mortū articulo.* hoc semper excipitur. extra lib. vj. de pœnitentiis. §. præsenti. extra de offi. ordi. ca. pastoralis. §. j.

Mortuis quandoque pœna imponitur.

f *Sepultura.* sed quomodo defuncto imponitur pœna hic? Dic ex sequela præcedentis delicti: sicut & honor fit ei ex signis quæ in eo apparuerunt ipso viuo. extra de sen. excommu. à nobis ij. Sed tu dices: iste non mandauit in specie, sed tantùm in genere, quod non continet illicitum. ff. de condi. inde. l. si procurator. Sol. iste mandans genus, videtur secundum vsum solitum mandare, qui hic reprobatur: & ideo hic punitur. Vel dic quod hic punitur sine culpa, licet non sine causa: quia hic punitur propter detestationē facti & sequelæ eiusdem: sicut fæpe fit: vt no. extra de cōstitu. c. cognoscentes. & ca. antiqua. de priui. Ioan. Mo.

Additio Ioānis Frāciſci. ADDITIO. Adde ad materiam huius decret. consilium Oldradi lxxvj. quod incipit, thema tale est. vbi concludit quod nepos nō eligens sepulturam, sepelitur in sepulchro patris & aui, licet sit in ecclesia mendicantium: dato quòd superiores ejusdem sint sepulti in ecclesia parochiali. vbi vide optimas rationes Ioā. Francisci.

g *Super cathedram.* Hoc statutū ordinat, prouidet & decidit super tribus articulis, scilicet de prædicationibus faciendis, & confessionibus audiendis: ac de sepulturis, & occasione earum Iuctis. Super quib⁹ fuit grandis cōtentio inter prælatos & rectores parochialiū ecclesiarū ex parte vna: & prædicatores & minores ex altera; præsertim à tempore felicis recordationis Martini papę iiij. cuius indultum prædictis fratribus concessum, per hoc statutū est sublatum. Et hoc statutū diuiditur in vij. partes. Et primo ponit author, proœmiū ad dicēda. Secūdo. §. ab olim. factum super dictis articulis narrat. Tertio, Quarto, & Quinto. §. diligenti. & §. statuimus. & §. huiusmodi quoque super dictis trib⁹ articulis, quidet seu ordinat. Sexto §. nos etenim. priuilegia, indulgentias, gratias verbo Dei vel scripto concessas consuetudines, conuentiones, & statuta, & pacta, prout prædictis seu aliquibus eorum sunt aduersa, cassat & irritat. Septimo §. cæterum. prælatos & rectores rogat & hortatur, vt se dictis fratrib⁹ benefa

Universidad de Deusto
Biblioteca

habita super eo, ad honorem Dei & exaltationem catholicæ fidei, quietum statum partium prædictarum, ac salutis animarum fidelium incrementum, de ipsorum fratrum consilio,[a] auctoritate apostolica statuimus & ordinamus, vt dictorum ordinum fratres in ecclesiis & locis eorum, ac in plateis communibus libere valeant clero & populo prædicare, ac proponere verbum Dei hora illa duntaxat excepta in qua locorum prælati[b] prædicare voluerint, vel coram se facere solenniter prædicari, in qua prædicare cessabunt: præterquam si aliud de prælatorum ipsorum voluntate processerit, ac licentia speciali. In studiis autem generalibus,[c] vbi sermones ad clerum ex more fieri solent, diebus illis quibus prædicari solenniter consueuit, ad funera etiam mortuorum, & in festis specialibus siue peculiaribus eorundem fratrum possint iidem fratres, & liceat eis libere prædicare: nisi forte illa hora qua solet ad clerum in prædictis locis Dei verbum proponi, episcopus vel prælatus superior[d] clerum ad se generaliter conuocaret, aut ex aliqua ratione vel causa vrgente clerum ipsum duceret congregandum.

In ecclesiis[e] autem parochialibus fratres illi nullatenus audeant vel debeant prædicare vel proponere verbum Dei, nisi fratres prædicti à parochialibus sacerdotibus inuitati fuerint vel vocati: & de ipsorum beneplacito & assensu seu petita licentia fuerit & obtenta, nisi episcopus vel prælatus superior[f] per eosdem fratres prædicari mãdaret. Statuimus[g] etiã & ordinamus auctoritate prædicta, vt in singulis ciuitatibus & diœcesibus in quibus loca fratrũ ipsorũ cõsistere dinoscũtur, vel in ciuitatib⁹ & diœcesibus locis ipsis vicinis in quibus loca huiusmodi non habentur, magistri priores prouinciales prædicatorum, aut eorum vicarij[h] & generales & prouinciales ministri & custodes minorum ordinũ prædictorum, ad præsentiã prælatorum[i] eorundẽ locorum se conferãt per se vel per fratres quos ad hoc idoneos fore putauerint, humiliter petituri vt fratres qui ad hoc electi fuerint,[k] in eorum ciuitatibus & diœcesib⁹ confessiones subditorum suorum cõfiteri sibi volentium audire libere valeãt, & huiusmodi confitẽtibus (prout secundum Deum expedire cognouerint) pœnitẽtias imponere salutares, atque eisdem absolutionis beneficium impendere[l] de licentia, gratia, & beneplacito eorundem: Ac[m] deinde præfati magistri priores prouinciales & ministri ordinũ prædictorum, eligere studeant personas[n] sufficientes, idoneas, vita probatas, discretas, modestas, atque peritas ad tã salubre ministerium & officium exequendũ:[o] quas sic ab ipsis electas representent vel faciãt præsentari prælatis, vt de eorum licentia, gratia, & beneplacito in ciuitatibus & diœcesibus eorundem huiusmodi personæ sic electæ confessiones confiteri sibi volentiũ audiant, P imponant pœnitentias salutares, & beneficium absolutionis impendant, q sam. Octauò, versi. per huiusmodi autem. dictam licentiam moderatur.

h *Vicarij.* pro parte prædicatorum sunt tres gradus, sicut pro parte minorum. Sequitur statim de tribus gradibus. Et fuit hoc factum, vt paritas in dictis ordinibus seruaretur. in sequenti tamen versi. non ponuntur nisi duo gradus: nec mirum: quia grauius est eligere fratres ad ministerium audiendi confessiones, quàm ad licentiã in genere petendã: ex qua consequenter peti debet sequẽs gradus. j. ver. proxi. Et hic appellantur vicarij, illi qui sunt in certis prouinciis seu regnis vbi nõ sunt prouinciales priores, sed prouinciales constituerunt vicarios: vt prouincialis Angliæ fecit vicarium in Scotia, vbi nõ est prouincialis.

i *Prælatorum.* iure communi, vt episcopi: vel consuetudine seu priuilegio. hæc enim dant prælationem. ar. extra de consangui. & affi. cap. j.

k *Fuerint.* posi licentiam datam. j. eodem ver. ac deinde.

l *Impendere.* ab illis solum à quibus possunt absoluere curati. j. eod. ver. per huiusmodi. & extra vj. lib. de pœni. & remis. si episcopus.

m *Ac deinde.* & sic nota gradum, non cõcursum interhũc ver. & præcedentem. §. Et dicunt quidam deinde, id est obtenta licentia, præmissa fiat electio: vt sequitur. Tu dic deinde, id est post licentiam præmissam petitam duntaxat: nam peti potest & consilium & licentia, & nõ obtineri. extra de arbi. cum olim. extra de regula. licet. Et hic habetur ex sequentibus in quibus papa prouidet, nedum in casu obtentæ licentiæ, sed etiam in alio in quo oportet quod fiat electio: & si oporteret licentiam hoc casu obtinere, iam esset in potestate prælatorum istos ordines impedire: quod papa non intendit: vt infra sequitur. Aliquando tamen non sufficit licentiam petere. extra de pœni. & remis. omnis. extra vj. lib. de elect. si religiosus.

n *Personas.* sed quales? Dic sex qualitatibus sequentibus in textu fulgentes. nec mirum: quia isti falcem suam in messem alienam mittere fatagunt: & ideo si tales non sunt quales hic depinguntur, sunt in culpa. ff. loca. si quis domum. §. si quis vitulos. etenim isti fratres de gratia prælatorum vel sedis apostolicæ in narratis hic se immiscent: vt hoc versi. & j. eod. ver. si verò iidem.

o *Exequendum.* quod est ars artium. extra de ætate & qualit. cùm sit.

p *Audiant.* & illi solum de quibus est dictum. 3. eod. super verbo, impendere.

q *Impendant.* si hæc tria faciunt, ergo habẽt curã animarũ: & curati

a *Consilio.* quid importent hæc verba, not. extra vj. libr. de hære. super eod.

b *Locorum prælati.* intelligo prælatos iure cõmuni, vt episcopos: vel cõsuetudine, vt decan⁹ Baiocen. Baiocis. & hoc probatur in versi. vel episcop⁹ vel prælatus &c. Et sic est differẽtia inter prælatum & episcopum: & latius est verbum prælati & no. in simili extra vj. lib. de tempor. ordin. cum nullus. nec nomine prælati continetur rector ecclesiæ, cùm specificetur contra prælatum. supra eod. §. ab olim. Quid si vicarius hoc faciat? Dic idem, quod enim ordinarij per se nequeunt, per alios expediant. extra de offi. ord. inter. extra vj. lib. de offi. ord. si episcopus.

c *Generalibus.* nõ ergo in villis seu castris. extra de cle. nõ resi. tuæ. Et loca in quibus iura docentur, debent esse studia legitima. ff. in proœmio. §. illud verò. Et legitimum est quod iure cõcessum & approbatum est. ff. de verb. sig. l. lege obuenire. vel antiqua consuetudine cuius memoria nõ existit. hæc enim æquipollent. extra de verb. sign. super quibusdam. ff. de aqua quoti. & æsti. l. hoc iure. §. ductus aquæ.

d *Superior.* non intelligitur hic tantùm superior episcopus, sed superior prælatus respectu cleri, vel ex consuetudine, vel priuilegio.

e *In ecclesiis.* ŝ. eo. §. diligenti. & ver. in studiis. vbi sunt fratribus quædam loca permissa cum certis modificationibus ad prædicandum: si ipsis loca parochialia cum certa moderatione sunt interdicta, vt hic: & cùm officium prædicandi iure communi eis non competat, sed prælatis & curatis. extra de offic. ordina. inter. & j. eod. §. huiusmodi quoque. omnem locum eis reputo interdictum, qui hic non reperitur permissus. Sed quæro, an possint in cœmeteriis vel capellis vicinis? Dic quòd non. extra vj. lib. de senten. excommunicationis, si ciuitas.

f *Superior.* expone vt ŝ. ver. proximo.

g *Statuimus.* secundus articulus in quo sic procedit: Nam primò præmittit duo quæ incumbunt fratribus antequam audiant confessiones: vt licentiam audiendi confessiones petere: & post concessam licentiam fratres eligere. j. eodem ver. ac deinde. Tertiò & quartò, ver. extra. & versi. numerus. ponit duas modificationes circa prædicta. Quintò decidit quid sit agendum cum est obtenta licentia, & fratres electi sunt, & eorum personæ acceptatæ: vt j. ver. & si iidem. Sexto, quid sit agendum quando personæ non sunt acceptatæ. infra ver. quòd si forte. Septimò, versi. si verò. in casu recusationis prælatorum dat fratribus licentiam gratio-

curati curam ecclesiarum habent in toto in suis territoriis: ergo isti saltem in tanto. Sed dices: habent ex concessione prælatorum gratiosa vel papæ. j. eo. ver. numerus. & versi. si verò. & sic sunt delegati qui nihil proprium habent, sed alienam iurisdictionem exequuntur. ff. de offic. eius cui mãd. est iurisd. l. j. §. qui mandatam. Sol. delegatus respectu delegantis alienam iurisdictionem exequitur: ipse tamen delegatus habet iurisdictionem & honorem quæ exercet nomine suo. Vel dicti fratres videntur ordinarij per hanc constitutionem eis iurisdictionem tribuentem: nam hæc ordinatio est statutum, & concessio generalis per hanc canonem. j. eodem in fine. Et hæc ordinatio est potius vicaria quæ est ad vniuersitatem territorij. j. eo. ver. numerus. & tales videntur ordinarij. not. vj. libr. de appel. Romana. & ff. de ver. sig. pupillus. §. territorium. Tu ergo fratres si curam habes, vide si hoc est aduersum constitutioni extra vj. libr. de verb. sig. exiit. Tu dic, licet fratribus sit concessum quòd faciant tria quæ ad curatos de iure pertinent: non tamen propter hoc sunt dicendi habere curam animarum: nec principalem, quia non sunt prælati: nec delegatum, quia talia facere non tie eis cõmittitur quòd ad eorum executionem obligentur: sed in arbitrio & libera voluntate eorum remanet quòd talia exequantur sicut eis placuerit & visum fuerit expedire. Fideles etiam non sunt fratribus obligati: nec quantum ad premissa ad fratres recurrere sunt adstricti. Et ideo licet hæc constitutio sit statutum & concessio generalis, & in perpetuũ duratura quantum ad præmissa quæ fratribus sunt concessa, nõ tamen fratres propter hoc curati aut ordinarij debẽt dici. Si autẽ aliqui fratres minus prudenter propter præmissa modo prædicto eis concessa sibi attribuere præsumpserint quòd curã habeant animarum: videant si hoc sit contrariũ dictæ cõstitutioni, exiit.

Fratres pro confessionibus audiendis deputati an sint de legati vel ordinarij.

a *Prouincias.* quid importat prouincia, ciuitas, & diœcesis, habetur extra. vj. lib. de censi. Romana. j. responso. extra lib. vj. de præben. quamuis. j. in fi.

Prælati sint plures vel pauciores deputandi pro necessitate subiectorum.

b *Exigit.* & sic nota numerum præsidentium considerari, prout subditorum necessitas exposcit. authen. vt deter. sit nu. cleri. circa prine. colla. j. extra de vita & hone. cle. quoniam. & extra de instit. cap. j. extra lib. vj. de stat. regu. cap. vnico. §. sane. Sed quid si episcopus dicat, pauciores sufficiunt, & fratres contradicunt: quidam recipiuntur per episcopum, illi de quibus sibi videbitur: & si fratres volunt, de aliis contendant. argum ff. de aqua quoti. & æsti. l. j. §. Trebatius. Sed ille §. loquitur vbi taxatio erat facta: tunc in eo quod excedebat, poterat prohiberi. exemplum extra de censi. cùm apostolus. vnde dic, recurrendum ad arbitrium boni viri, id est iudicis, qui debet esse medius inter extrema. argu. ff. de pigno. act. si seruos in fi. Cod. de ludæis, nullus. ff. de verb. obli. continuus. §. cùm ita. extra de offic. deleg. de causis. ff. de restit. quæsitum. Et forsan caute faceret episcopus si in exordio cùm licentiam concedit, taxaret numerum, etenim multa fieri possunt ab initio, quæ locum non habent ex post facto. ff. de pact. in traditionibus. Cod. de dona. quæ sub mo. l. j. & l. perfecta.

c *Grattarum.* cùm nihil communi iure sibi valeant vendicare: & ob hoc fratrum potestas in expressis hac ordinatione est mensuranda, non vltra laxanda. extra de priuileg. porrò.

d *Quenquam.* & sic non possunt plures refutari. Dic contra: quia hoc verbum, quenquam, est iuris quod æquipollet vniuersali: & extendi debet in edictis prætorum. ff. vi bo. rap. l. ij. §. homines. ff. de neg. gest. l. j. §. j. & ij. ff. de cõstitu. pecu. l. j. §. j. aliàs fieri posset fraus huic constitutioni quæ requirit multa in fratribus assumendis. ŝ. eo. ver. ac deinde.

e *Nollent.* hoc verbum & sequens respicit solum factum, & sic fuit dictum in concedendo hoc ius deferẽdo prælatis: ita quòd hic non versetur causæ cognitio. Aliud enim est arbitrium quod refertur ad arbitrium boni viri, vt est præmissum: aliud voluntas quæ refertur ad proprium motum. ff. de hære. institu. si quis Sempronium. ff. de leg. ij. l. j. ff. ad Treb. quia poterat. Voluntas enim, quæ est domina in regno animæ, cogi non potest.

f *Similiter.* vt ŝ. ver. ac deinde.

g *Surrogari.* sed nũquid hæc surrogatio fieri poterit pluries? Videtur quod non: quia semel sufficit. argu. ff. de arb. si duo. §. semel. & ff. de aqua plu. arcen. in diem ff. de bo. auctori. iudic. pos. leg. fin. §. fi. ff. de leg. iij. fideicommissa. §. si quis. x. Sol. dicta iura loquuntur vbi res effectum habuit, sed hic non habuit, & ideo est iterandum. Sed quoties? dic trinam requisitionem ad minus necessariam. Et similis quæstio not. extra de offic. delega. cum causa. Et distingue circa hoc. Aut recusatur surrogatus à prælato ex causa, vtpote quia non habet qualitates expressas suprà eodem versic. ac de inde. & tunc fratres sibi imputent qui malum elegerunt. mala enim electio est in culpa. ff. de negot. gest. nam & Seruius. in fin. institu. de societa. in fin. extra. vj. libr. de elect. si compromissarius. §. j. Aut sine causa: & tunc succedit papalis licentia seu gratia. j. versi. proxi. In dubiis dic vt not. in verbo, exigit.

Surrogatio fratrum an possit pluries fieri.

h *Recusarint.* quid si neglexerint? Dic idem, si tertio requisiti non fecerint: vt nota. in simili. d. cap. cum causa. & nota diligenter tres gradus positos in toto isto §. suprà eod. statuimus. Vnde gradibus præcedentibus diligenter non seruatis, fratres non habent potestatem infrascriptam. nam primo gradu non expleto, non est locus secundo. argu. ff. de acquirend. hære. l. iij. & l. quandiu.

i *Gratiosè.* quæ est arctè interpretanda, quatenus ius tertij tangit. ff. ne quid in loco pu. leg. ij. §. merito. & §. si quis à principe. Alij dicunt largè in odium prælati recusantis, & in fauorem animarum. hæc tamen interpretatio verba statuti non excedat. extra de priuileg. porrò. Et in re dubia melius est verbis edicti seruire. ff. de exerci. l. j. §. licet autem.

k *Concedimus.* supra de sup. neg. præla. cap. j. Sed nunquid per hoc concilio generali extra de pœniten. & remis. omnis. derogatur? Videtur quòd sic, argumen. extra libr. vj. de constitu. cap. j. Sol. hic non est contradictio, sed compatientia: & sic vtrunque tenet. extra de priuileg. in his. & infra dicetur. Item prouisio specialis tollit generalem. Cod. de pac. conuen. tam super do. leg. fi. Sed illa lex loquitur vbi specialis prouisio erat hominis, sed generalis legis. Sed hic vtraque erat iuris: quo casu specialis prouisio non tollit generalem, sed geminat subsidium, vt plenius prouideatur saluti animarum: quod respexit præsens concessio, suprà eodem versi. ac deinde. sicut iuris subsidium geminatur, vt plenius improbitas reprimatur. ff. nau. caup. stab. & ita de facto. §. ex hoc edicto. Item hæc est specialis, illa generalis: ergo ista illi derogat. extra libr. vj. de regu. iur. generi. & ibi not. Sol. vbi genus & species legantur diuersis, & ad diuersos fines: intelligitur dicta regula. Nam si mihi est relictum genus, & tibi species illius generis: meum legatum nõ est extinctum, sed attenuatum. ff. de adi. leg. qui hominem. Et mihi donatur vt habeam, & tibi similiter. & isti sunt diuersi fines. Sed in hoc casu tam generalis prouisio quàm specialis est ad eundem finem, vt saluti animarum prouideatur: & ideo vna alij non obsistit: sed concurrunt sicut si genus & species vni essent legata: vt d. ca. generi. not. Sed dices, ergo confessus tenebitur iteratò confiteri? Sol. hoc non est ex necessitate sacramenti, sed ex obligatione tui, qui voluntarie ad fratrem accessisti suprà eodem. §. statuimus. relicto patre spirituali cui es adstrictus, non fratri ad quem voluntarie vadis. nec ita subuenitur illi qui voluntarie facit, sicut illi qui ex necessitate. ff. de procur. l. procurator qui pro cuiactione,

Confessus religioso prò priuilegiato, an teneatur iterum confiteri proprio curato

Universidad de Deusto
Biblioteca

ctione.& ibi not. Nec prima ratio quæ loquitur in iuribus communibus, obstat. Sed hæc concessio est gratiosa priuilegialiter data quæ non tollit ius præcedens, nisi de ipso fiat mentio specialis.extra de cap.mo.ex parte.Sed illud cap. loquitur vbi priuilegium datur sine magna deliberatione. Sed istud fuit datum cum magna deliberatione, & est statutum : vt infra in fi. Item vt est dictum, generale & speciale hic non tendunt ad diuersos fines : & ideo se compatiuntur. Item si non haberet quandoque reuerti subditus ad curatum, posset prorsus eius potestas in auditione concessionum exhauriri. Et priuilegium non tenet, quod vergit in enormem alterius læsionem extra. de deci.suggestum.ff.de vulg.& pup.substi. ex facto. in prine. &.§.j. Et esset etiam in potestate subditorum totaliter recedere à curato: quo casu qualiter curabit qui morbum nescit?

Boëtius. Ait Boëtius: Si operam medicantis expectat, oportet vt vulnus detegat. Item etsi curati non interfit propter subditum, qui forsan bene confessus est fratri : interest tamen curati propter se agnoscere vultum pecoris : cui dictum est in Ecclesiastico xxij. cap. Curam illius habe. Item subditus posset traosire nunquam veniendo ad confessionem, dicendo se fratri confessum. Item qualiter dabit curatus ecclesiastica sacramenta subdito quem non nouit dispositum, maxime vbi subditi sunt aliqua notoria crimina : nec potest frater reuelare confessa : vt dicit dictum concilium, omnis ? Item hoc indultum potest operari multos effectus, cum hoc quòd constet dictum concilium de confitendo saltem semel in anno proprio sacerdoti : ergo stabit concilium cum hoc indulto. extra de priuileg.in his & cap.pastoralis. Item papa per hoc indultum non aufert hic potestatem curati : sed socium hic sibi cum multis modificationibus adiungit : ergo curatus remanet non exclusus, sed inclusus. Nec ob.si dicat, duobus competit potestas insolidum : ergo frater postquam expleuit cum certa persona, non potest curatus cum eodem super eodem.ff.de offic.consul.leg.vnica. Sol.vbi duo essent dati ab initio pariter, procedit argumentum. Sed curatus datus est ab antiquo, sicut habēs potestatem ab exordio fundationis ecclesiæ.xx.distinct.in nouo testamento. Iste frater de nouo aduenies, qui dari præsumitur, vt potestas curati non tollatur, sed iuuetur. vnde ius commune quod est pro curato, est fortius iure priuilegiato. Nec mirum, primum necessarium, secundum voluntarium : licet sit æqualis potestas audiendi & absoluendi.infra versi. proxi. necessitate veniendi ad curatum remanente, quæ non est hic expresse sublata. Item hæc concessio gratiosa, vt hæc quæ est voluntaria, non tollit necessitatem dicti cap. omnis. argu.ff.famil. ercis.l. alienationes. Sed contra : potestas fratrum est delegata seu à maiore habita, siue habeatur ab episcopo, siue à papa : vt hic totali.§.ergo est potior potestate rectoris. Si igitur confessus rectori iterata confessione non eget, minus egebit confessus fratri. Sol. voluntarium & necessarium tollunt contrarium. Et est in hoc argum.fallacia figuræ dictionis:nam si excedat hæc potestas in quanto, non sequitur quòd excedat in quoto seu quali iterationis. Item contra : confitens episcopo, licet sit parochianus curati subditi episcopo, non habet iteratò confiteri rectori: ergo minus confessus fratri qui habet potestatem papalem: quia omnis potestas delegata à papa, est maior omni alia ordinaria. Item si frater habeat causam à prælato: vt §.in prine. huius.§.ergo maior est ista potestas in delegato episcopi quàm in ipso rectore subdito episcopi : cum omnis delegatus repræsentet personam delegantis. xciij.distin.cap. vlti.& xciiij.dist.cap.j. Sol.non nego quin papa hoc possit facere si velit : sed dico quòd nunquam ius alterius tollit, nisi expresse hoc agatur.ff.ne quid in loco pu.l.ij. §. si quis à principe. præsertim vbi vtrunque potest seruari. Nec fit deterior conditio confitentis habentis consilium animę à duobus. Et firmius est iudicium plurium quàm vnius.extra de offic.deleg. prudentiam.§.j. Item licet commissio specialis derogaret dicto concilio omnis.& vt ibi.j. respon.so. non tamen generalis: vt hic.& optimum arg.extra libr. vj. de hære. per hoc.in prin.& ibi nota in simili. Item dictum concilium habet, vt remittatur seruitus bene imposita subdito : scilicet q̄ semel in anno confiteatur proprio sacerdoti, hoc est curato, sic est interpretatus Mattinus papa iiij. & sic est de iure interpretandum, cum dictum concilium de iure communi loquatur. Sed dicti fratres iure communi nihil obtinent, sed gratiosa concesione vel prælatorum vel papæ, vt hic. Et dico bene imposita:tum quia proprius sacerdos melius agnoscere habet vultum pecoris sui : tum quia subdito ministrare habet ecclesiastica sacramenta.infrà eodem.§.huius.& duo requirit huiusmodi concilium : & iustum causam quòd non proprio, sed alieno confiteatur sacerdoti : & licentiam proprij sacerdotis, vt liquet in dicto concilio. §. si quis autem. vbi non sine mysterio est aduersatiua coniunctio, autem. Et ideo si iusta causa non subsit, quamquam licentiam habeat papę vel episcopi, aut etiam proprij sacerdotis, & licite confessus fuerit : & etiam absolutus sit, vt dicunt verba præsentis indulgentiæ : debebit tamen confiteri iuxta concilium memoratum proprio sacerdoti : aliàs poterit arceri pœna dicti concilij : non quia peccata non fuerint dimissa, sed quia contempsit salubre statutum, cuius tenor in toto non est seruatus : & ob hoc est ei parendum in eo quod non fuit seruatum. argum.ff. de serui. vrb. præd.si domus. Nec insurgit inconueniens, si iterum confiteatur proprio sacerdoti : quia hæc iterata confessio non est ex defectu sacramenti, sed ex contemptu dicti concilij. Verùm iusta causa concurrente cum licentia Romani pontificis vel episcopi, prædicta seruitus est si blata. Et quòd licentia prædicta in genere data videatur esse concessa, cùm iusta causa subest recedendi à proprio sacerdote, non absurde dici posset.arg.ff.ad muni.Lucius. §. Imperator. aliàs potestas iuste concessa reuocari non debet.

Per huiusmodi autem concessionem [a] nequaquam intendimus personis seu fratribus ipsis ad id taliter deputatis, potestatem in hoc impendere ampliorem quàm in eo curatis vel parochialibus sacerdotibus est à iure [b] concessa, nisi forsan eis ecclesiarum prælati vberiorem in hac parte gratiam specialiter

a *Concessionem.* ś.proximò positam.

b *A iure.* sed quæ est ista potestas à iure concessa curatis quæro. Nec quæro de potestate papæ in casibus sibi reseruatis qui notantur extra de transla. episcop. cap.j. Nec loquor de potestate papæ dispensandi, de qua tractant doctores in tractatu de dispensationibus : sed loquor de potestate quæ est per sacramentum pœnitentiæ super criminibus. Et de hoc tractat Hugo & Hostien. in summa.& G.Durandi in repertorio : & frater Tho.iiij.sentent.distinctio.xix. Et dico in ista materia, quòd quilibet sacerdos potestate ordinis regulariter potest à quolibet peccato absoluere. Quod sic probo : Ioannis. xx. dicitur, Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis. Sed dices, hoc dictum est apostolis. Dic quòd episcopalis dignitas in hoc non adiicit, de quo agitur supra ordinem sacerdotalem : & quid adiiciat, not. extra lib. vj. de sentent.excommun. cum medicinalis. Et in ordinatione cuiuslibet sacerdotis etiam dicta verba per ordinatorem dicuntur : vt patet in libro Pontificali. Item à capite Christo omnia descendunt.xxj.distinctio.in nouo,& Ioan.j. nam de eius plenitudine omnes accepimus. Cùm ergo sacerdos rite ordinatus habeat potestatem conficiendi corpus Christi verum : vt extra de sum. trinit. firmiter. §.vna verò. & potestas quæ est supra corpus Christi mysticum, descendat à potestate quæ est corpus Christi verum. de conse. dist. ij.quia corpus.& cap.quia passus. Cùm igitur quilibet sacerdos quando est rectè ordinatus, potest ministerialiter in verbo Dei conuertere panem & vinum cum aqua in calice misium in corpus Christi verum & sanguinem. de conf.dist.ij. panis.& cap.calice.ergo consimiliter poterit ministerialiter pecatorem quemlibet conuertere in membrum Christi, & corpori Christi mystico adunare per sacramentum pœnitentiæ. Item dico secudò, quòd licet sacerdos habeat hoc ex potestate ordinis : non habet tamen potestatem iurisdictionis seu exercitij nisi in subditos. Vnde sicut in foro iudiciali quis non ligat nec absoluit nisi subditum, ita nec in foro pœnitentiali.extra de paroch.nullus.extra de iud.c. at si clerici. extra de pœni.& remiſ.ca.omnis.§.si quis. Et sicut sacerdos non habet exercitium suæ potestatis in corpus Christi verum, quando non habet materiam ad sacrificandum, sicut panem & vinum : sic nec in hoc casu agere potest nisi in materiam sibi subiectam.arg.x.dist.quis nesciat.xij.dist. ca.j.& ij. xix.dist.ita dominus.ergo in foro pœnitentiæ duo requirun tur ad peccata remittenda, scilicet potestas ordinis quo ad se:& iurisdictio seu exercitium potestatis, quæ à maioribus in inferiores descendit.xxj.distin.in nouo, nam ibi tangitur ordo nascentis ecclesiæ à Deo.hinc est q̄ a summo sacerdote ad maiores sacerdotes, hoc est episcopos : & à maioribus sacerdotibus in curatos fit deriuatio, & potestatis descensus: & summus sacerdos potestatem maiorum sacerdotum, & magni sacerdotes potestatem curatorum arctare possunt, sicut maius imperium habentes.ff.de iudi.iudicium.lxiij.dist. Salonitanæ.extra de offi.ordi.cùm ab ecclesiarum. Vnde sicut summus sacerdos arctat potestatem magnorum sacerdotum in absoluendo.xvij.q.iiij.si quis suadente. & illam eandē potestatem arctatam in certis casibus quandoque laxat extra de sentent.

senten.excom.peruenit.& vj.lib.eod.tit.religioso.j.respon. sic sacerdos magnus potestatem sacerdotis curati ex causa arctare potest,& laxare eandem : cùm sit ordinarius totius suæ ciuitatis & diœcesis.xj.q.j.de persona.Cùm acrius vnum factum in vna regione puniatur, quàm in alia: & ideo maiorem iudicem requirit.ff.de abig.l.j.j.respon. Ipse tamen episcopus peccat, si sine causa arctat.xj.q.j. peruenit.& d. c. cum ab ecclesiarum. Quædam etiam sunt reseruata à iure ipsis episcopis.extra lib. vj. de pœ. & remiſ. si episcopus. Primus est, vbi solennis est pœnitentia imponenda. 50.distinct.in capite. xxvj.q.vj.c.j. Secundus, vbicunque est arduum & graue factum. x viij. distin. de conciliis.lxv. dist. de persona.extra de offic.archipresb. ca.fi.& xxvj.q. vj.c.vlti.præsertim si fuerit difficile & ambiguū. extra qui fi. sint legi. per venerabilem. Et est ratio: quia maiora negotia maiores iudices requirunt. extra de ap. vt debitus. in fi. Tertius est in restitutione male ablatorum incertorum in magna quantitate. extra de Iudæis,cùm sit.extra de testa. tua. & lxxxij.distin. §.j.& ca.j.extra de vsu cùm tu. Quartus est vbicunque absolutio ab excommunicatione reseruata episcopo est necessaria. extra de senten.excom.decætero.&.c.de monialibus. Sicut video in dispensatione quæ non est permissa inferiori episcopo. extra de vo.& vo.re.cap.j.Sed nunquid ab alio quam ab excommunicatione poterit absoluere sacerdos curatus: vtpote ab iniectione manuum propter quam pœna excommunicationis imponitur? Dic quòd non. Et est ratio, cùm idem sit factum propter quod est peccatum. Et pœna peccati non debet ferri per diuersos, sed per eundem. secus si ex alio facto emergerent. verbi gratia : Excommunicatio vel suspensio infligitur propter peccatum : & irregularitas propter immistionem,suspensione vel excommunicatione durante : quo casu inferior posset absoluere à primo : non dispensare cum secundo.extra lib.vj.de senten.excom.cap.j.§.vlti. extra lib. vj.de senten.& re iud.æterni.§.fi.extra de senten.excom.nuper.§.in secundo. Quintus, in publico blasphemature Dei & sanctorum.extra de maledic.cap.ij. Sextus, in incendiariis domorum. Et septimus, in truncatoribus membrorū. xxiij. q.vlti.si quis membrorum.& ca.seq. Octauus, in homicidio. cùm enim truncatio membrorū sit minor homicidio: si primum reseruatur episcopo, magis secundum. Nam cui sunt prohibita minora, magis & maiora.ff.de ser.expor.cui pacto extra de senten.excō. cùm illorum.circa prin. Nonus, vbi statutum synodale vel consuetudo aliquos casus reseruaret episcopo: nam consuetudo dat iurisdictionem, etiam in foro pœnitentiali.argu.extra de elect. dudum.ij.& de præscripti. ex transmissa,&.c.cùm olim.&.c.veniens. Vbi autem ius vel consuetudo seu expressa reseruatio nō abdicat à curatis:curati habent plenam potestatem absoluendi, & pœnitentias occultas & publicas iniungendi.de pœ.distin.j.multiplex,& dist.iij.de pœnitentibus.xxvj q.vj.presbyteri.& extra de pœni.& remiſ.omnis.que ponit regulam quam seruabo, nisi inueniam vitiatam.ff.de reg.iur.l.j.& xxx.di.c.vlti. vbi est expressum de publica.Credo tamen quòd pœnitentiam per episcopum impositam inferior minuere non potest. xx. dist. inferior.extra de maior.& obe.cùm inferior. Nec obstat.50. distin.accedens.& xxxiij.q.ij. latorem.quia ibi expresse fuit concessum inferiori.Sed quæro, nunquid episcopi ista constitutione nō obstāte possunt reseruare sibi casus de quibus ante hanc constitutionē poterant curati absoluere? Et videtur quòd non : quia hoc iam esset priuilegium diminuere vel auferre seu decurtare: quod fieri non debet, etiam indirecte.extra de priuileg.quanto. Dic contra:quia licet fratres sint exempti ab episcopo,non tamen parochiani. argu.extra de priuileg.ex ore.& lib.vj.eod.titu.per exemptionem. Nec obstat hæc litera: quia non videtur potestas concessa à iure, quæ est iure reuocata. ff. de diuor. diuortium. Item sicut episcopi potestatem ordinariam arctare possunt inferiorum suorum, multo magis extraordinariam & aduentitiam. Nec debet idē parochianus diuersō iure censeri quo ad curatos,& quo ad fratres. extra de priuileg.quia circa. vt ille qui non est sub curato,non sit sub fratre quo ad id de quo agitur. Et nihil est curatis à iure concessum, nisi quod non est ab episcopis reseruatum. Item illa quæ sunt de bene esse, & accidentalia,non debent mutare potestatem episcoporū quæ est substantialis,fundamentalis, & ordinaria.nota. extra lib. vj.de hæret. per hoc. arg.extra de priuile. patentibus. extra de eccles.ædif.ad audientiam.j. Et aliàs vno verbo contingeret multa iura subuerti, quod esse non debet.

Casus episcopo reseruati.

ducerent faciendam. Huiusmodi [a] quoque statuto & ordinationibus nostris adiicimus, vt fratres dictorum ordinū in ecclesiis vel locis suis vbilibet constitutis liberam (vt sequitur) habeant sepulturam: videlicet quòd omnes ad eam recipere valeant, qui sepeliri elegerint in locis & ecclesiis memoratis. [b] Verùm ne parochiales ecclesiæ & ipsarum curati siue rectores qui ministrare habent ecclesiastica sacramenta quibus noscitur de iure [c] competere prædicare, seu proponere verbum Dei, confessiones audire fidelium, debitis & necessariis beneficiis defraudentur, cum operariis mercedis exhibitio debeatur: auctoritate apostolica constituimus & ordinamus eadem, vt dictorum ordinum fratres de obuentionibus omnibus tam funeralibus quàm quibuscunque & quomodocunque relictis,distincte vel indistincte,ad quoscunque certos vel determinatos vsus, de quibus etiam quarta siue canonica portio dari siue exigi non consuetum, vel non debet de iure, necnon de datis vel qualitercunque donatis in morte seu mortis articulo in infirmitate donantis vel dantis, de qua decesserit quomodocunque, directe vel indirecte fratribus ipsis vel aliis pro eisdem, quartam [d] partem (quam auctoritate apostolica taxamus, & etiam limitamus) parochialibus sacerdotibus, & ecclesiarum rectoribus seu curatis largiri integre teneantur, facturi & curaturi, quòd nec alij nec aliis à quibus quarta huiusmodi minime deberetur, ad ipsorum fratrum vtilitatem vel commodum huiusmodi fiant relicta, aut in eos taliter data vel donata procedant, seu quòd in morte vel ab infirmis huiusmodi dandum vel donandum fratribus ipsis existeret, in eorundem dantium vel donantium sanitate sibi dari vel donari procurent:

a *Huiusmodi.* Hic §.tractat de lacte & lana ad quæ inhiant prælati, curati & fratres, vt plerunque quærentes quæ sua sunt, non quæ Iesu Christi, contra doctrinam apostoli. Et hic §.diuiditur in tres partes. Primò dictis religiosis concedit liberam sepulturam.Secundò,versi. verum curatis reseruat quartam in multis casibus specificando eam. Tertiò, versic.vltra.mandat ampliorem portionem non exigendam. Sed nunquid idem est seruandum in aliis religiosis mendicantibus & non mendicantibus : Dic, prædicti duo articuli gratiosè concessi prædicatoribus & minoribus,vt suprà patet, ad consequentiam non sunt trahendi. Sed hic §.in quo limitatur ius commune, ad consequentiam est trahendus. ff. de legi.non possunt. & leg. sequen. & se. & extra vj. libr. de re iud.quæ à iure.& hoc dico quo ad emolumenta sepulturæ, non quo ad ipsam sepulturam : quia de iure communi non est concessa sepultura, hoc est ius recipiendi ad sepulturam omnes. Sed qui habent ius recipiendi ad sepulturam quo ad partem curatorum, censetur hoc ius commune. Vel dicalios religiosos iure antiquo censeri : & prædicatores & minores hoc iure arctari : vt istud quodammodo sequatur ex præcedentibus quæ non sunt concessa aliis religiosis.

Diuisio textus.

b *Memoratis.* etiam si essent minus religiosa.extra libr. vj. de sepult.cùm quis.§ .si quis.

c *De iure.* extra de testa.cap.fin. Et verbum,in fraudem, ibi positum, facit hoc adiici ne locus fraudi relinqueretur: quoniam frequenter fraus fiebat in animarum contra agentium periculum,& rectorum detrimentum, quibus vtinam sit occursum.

Sepultura libera est electio.

d *Quartam.* sed nunquid ista quarta debebitur curatis de legatis relictis fratribus,etsi legantes apud fratres non elegerunt sepulturam? Dic quòd non. Et sic nota. extra de sepul. ca.j.& ratio redditur hoc.§. Nam iure communi quis debet sepeliri vbi recipit ecclesiastica sacramenta.extra de sepultu. cap. j. quia tamen contra hoc ius datur electio sepulturæ in vtima

Universidad de Deusto
Biblioteca

vltima voluntate: decuit vt data electio prædicta fieret sine iniuria curati: & ob hoc canonica portio quæ quandoque erat tertia, quandoque quarta, quandoque dimidia, hic limitatur & taxatur: vt sit quarta, ad remouendum discordias, vt hic, & extra de sepul. certificari. Et vbi hoc consuetudine canonica vel statuto, vt hic: vel alio modo legitimo non taxare tur, dicerem illam dimidiam in dubio. argu. ff. de verbo. significatio. nomen filiarum. §. portionis. ff. de vsufruct. etiam. Nam priuilegium datum fauore vltimæ voluntatis, debet intelligi sine cuiusque iniuria. C. de eman. libe. nec auus. & ideo fit hæc compensatio hic, non in quæstione proposita. Et si curatus de omnibus relictis haberet quartam: esset fortunatus si haberet subditum qui centum milia marcharum legasset. Item legatarius integrum debet habere legatum regulariter: & ideo defalcationem eiusdem denego, vbi non est iure expressum. argu. ff. de regulis iuris. l. j. præsertim ne vltimæ voluntates quæ pro lege seruantur. authen. de nupt. §. disponat. col. iiij. minuantur, & vt vltima voluntas prorsus sit libera. C. de sacrosan. eccle. l. j. Sed quæro, eligens sepulturam apud fratres, habet missam antequam portetur ad fratres in parochia sua: nunquid de isto emolumento aliquid habebunt fratres, vel propter hoc diminuetur quarta dictorum curatorum? Dic quòd non: quia hoc casu stabo iuri communi, vbi non repetio ipsum infractum.

Voluntas vltima pro lege seruatur.

Mortuus an priuilegium sit ad suam parochiam portandus si alibi elegit sepulturã.

In quibus per ipsos vitandis eorum intendimus conscientias onerare: vt si (quod absit) per fratres ipsos dolo vel fraude quicquam in hac parte agi fortasse contigerit, præter id quòd eos propterea dictis sacerdotibus, rectoribus, & curatis teneri volumus, etiam districta ratio in extremi iudicij examine requiratur ab eis. Vltra portionem autem huiusmodi nihil valeant parochiales rectores, curati & prælati exigere supradicti, neque illis dicti fratres amplius impendere sint adstricti, neque ad id à quoquam possint aliqualiter coërceri. Nos etenim [a] (vt in cunctis æqualiter & pacificè fauente domino procedatur) vniuersa priuilegia, gratias, indulgentias verbo seu scripto sub quacunque forma vel expressione seu conceptione verborum à nobis vel prædecessoribus nostris Romanis pontificibus cuicunque ordinum prædictorum cõcessa, neenon consuetudines, conuentiones, statuta, & pacta inquantum sunt præmissis vel alicui præmissorum contraria: ea penitus reuocamus, vacuamus, cassamus, & irritamus, quinimo cassa, vel vacua & irrita nuntiamus, & decernimus nullius prorsus existere firmitatis. Cæterum vniuersos ecclesiarum prælatos cuiuscunque præeminentiæ, status vel dignitatis existant, ac sacerdotes parochiales & curatos, siue rectores prædictos præsentium tenore rogamus & hortamur attentè, nihilominusque eis districtè præcipiendo mandamus quatenus pro diuina & apostolicæ sedis reuerentia prædictos ordines & professores eorum habentes affectu benuolo commendatos, fratribus ipsis non se difficiles, graues, duros, aut asperos, sed potius fauorabiles, propitios, ac benignos, piaque munificentia liberales se studeant exhibere: sic eos in prædicationis officio & propositionibus verbi Dei, ac in omnibus aliis supradictis tanquam cooperatores eorum idoneos, & laborum suorum participes prompta benignitate recipiant, ac affectuosè admittere nõ omittant: vt proinde illis æternæ beatitudinis præmium augeatur, & animarum salutis incrementa felicia procurentur. Nec ipsos lateat, quòd si secus ab eis agi fortasse contigerit in hac parte, apostolicæ sedis benignitas, quæ ordines & professores eosdem vbere fauore prosequitur, & gerit in visceribus charitatis, contra eos non immerito turbaretur, nec eadem æquanimiter pati posset, quin super hoc prouisionis opportunæ remedium adhiberet, ipsosqs nihilominus cœlestis

[a] *Nos etenim.* sed nunquid hic §. respicit tres articulos præcedentes, vel solum immediatum de sepulturis? Dic quòd omnia, præsertim propter verba quæ sequuntur, præmissis vel alicui præmissorum. Sed quæro, pactum est super sepultura quod haberi potest regulariter, licet hoc modificetur. extra vj. libr. capitu. j. & iij. mota controuersia super hoc est sententionatum & confirmatum per sedem apostolicam: vt de facto vidi ante hanc constitutionem. Nunquid per extra vj. libr. de elec. constitutio. Sed quæro, nunquid funus debet portari primò ad parochiam propriam? Dic quòd sic, si sit consuetudo, quæ in his seruatur. extra de sepultu. certificari. & in §. proxi. non tollitur consuetudo simpliciter, sed consuetudo aduersa præsedentibus. Sed quid si non est consuetudo? Idem dico: quia sicut iste funeratus sacramenta recepit à proprio curato dum viueret, sic honestum est vt vltimum vale recipiat à suo curato, habendo missam in propria ecclesia. argumen. de consec. distinctio. j. non oportet. Item eligendo alibi sepulturam videtur eligere propter fructum animæ, qui in ecclesia propria per sacramenta ecclesiæ habuit ex ordium. vnde non decet quòd in fine frustraretur missa in propria ecclesia: & sic angebit quod intendit: quod enim faciendum erat sine electione, quod factæ electioni non repugnat, sed concordat, est implendum, sicut intentioni eligentis & iuri consonum, arg. ff. de euic. in creditore. ff. de aqua plu. arcen. l. ij. §. Labeo.

hunc §. tollitur dicta sententia & confirmatio? Videtur quòd sic: quia si pactum tollatur: & quod sequitur ex virtute pacti. argumen. Cod. de duobus reis. l. fin. Dic contra. hæc ordinatio exorbitat à iure communi: & hoc quod non est expresè sublatum, stat. Cod. de appella. præcipimus. in fi. nec sententia pactum est sublatum: ergo pactum est sic fortificatum sicut sententia & confirmatione. argu. extra vj. libr. de pact. quamuis. & vj. lib. de iureiuran. licet. & vj. lib. de foro competen. cap. fin. Plus enim potest hoc simpliciter, vt dictis iuribus. Item argu. authen. vt cùm de appel. cog. in princip. & §. j. & ibi not. legem nouam non referri ad causam pendentem in iudicio, seu decisam sententia: etiam si lex ad præterita referatur. d. Ioan. Mon. de partibus Picardiæ cardinalis.

ADDITIO. Ad intellectum istius decretalis, super cathedram. est omnino videndus tractatus siue consilium Oldradi quod incipit, gravamina quæ fratribus ordinum mendicantium inferuntur. & est in numero meorum clxxv. vbi examinantur & determinantur per partes difficultates resultantes tam super verbo libera, de quo in textu, quàm super aliis, de quibus ibi: vbi concluditur in effectu quòd verbum libera, notat quandam prærogatiuam absolutã, & dominium super actu cui adiicitur. de elec. cum nobis olim. in fin. &c. Item quòd licitum est fratribus etiam processionaliter ire ad assumendum funus per alienas parochias, cùm eis videantur concessa omnia per quæ peruenitur ad finem. l. iij. §. vlti. de ser. vrb. prædi. Item quod de relictis ab his qui apud eos non eligunt sepulturam, nulla quarta debetur: quia cessat ratio constitutionis. l. quod dictum. de pactis. Item quòd de relictis fratribus affectione sanguinis, amicitiæ vel meriti, debet solui quarta. Item quòd decretalis non habet locum nisi in relictis fratribus apud quos eligitur sepultura per infirmum qui in ea infirmitate decesserit. argu. not. in l. alumnæ. ff. de adimen. lega. Item quòd non habet locum vbi testator expresè relinquit canonicam portionem ecclesiæ parochiali. arg. in. l. cum quo. ff. ad l. Fal. Item quod non debetur quarta de oblationibus quæ fiunt in anniuersario & aliis officiis sequentibus. Item nec de mortuariis inquantum differunt à funeralibus. Item quòd parochia debet recipere quartam de manibus fratrum & nõ hæredum defuncti. Item quòd quarta debetur de relictis pro ornamentis, libris, & fabricis, & luminaribus &c. Item quòd de datis inter viuos & in sanitate quorum dominium statim transiuit, quarta nõ debetur. Item quòd parætes possunt eligere ibi sepulturam pro filiis. Item quòd quarta debetur de pecunia relicta ad complendam ecclesiam: licet si quarta detraheretur, non sufficeret pecunia ad istum vsum. Item quòd dicta decret. non extendit se ad eos qui mortui sunt ante eam conditam: sed in illis seruari debuit decret. inter cunctas. Benedicti xj. Ioan. Fran.

Addito Ioãnis Frãcisci de Pauinio.

Libera vtrũ quam absolutã, & dominium, quid nõ tat.

indignatio

indignatio principis digna pro meritis rependentis, cuius obsequia fratrum ipsorum sedulitas curiosa prosequitur, minimè prætexeret. Nulli ergo omnino &c.

DE DECIMIS.

Bonifacius octauus collectori decimæ.

Cùm Bonifacius decimam certis ex causis hic in principio expressis ab ecclesiis & ecclesiasticis personis exigi statuisset, multa dubia circa illam suborta sunt, quæ hic clarè & prolixè manifestantur. vide textum cum glossa in cle. ij. eod. titu. vbi hæc extrauagans in multis declaratur.

CAPITVLVM VNICVM.

Declarationes quas in negotio decimæ per nos nuper impositæ pro prosecutione guerræ ac negotij regni Siciliæ contra hostes de ecclesiis & personis ecclesiasticis per totam Italiam & cæteras loca constitutis volumus obseruari (cuius quidem decimę in illis partibus te superintendentem seu collectorem duximus deputãdum) tales sunt: De reditibus & prouentibus leprosariarum, domorum Dei, & hospitalium pauperum qui in vsus leprosorum, infirmorum, & pauperum conuertuntur, decima non soluetur. Moniales etiam, aliæque regulares personę quarum reditus & prouentus ecclesiastici adeo sunt tenues & exiles, quòd de illis sustentari non possunt, sed pro habendo vitæ suæ sustentationem necesse habent publicè mendicare, & eleemosynas publicè petere: dictam decimam non persoluent. Seculares quoque clerici quorum ecclesiastici reditus & prouentus annui summam septem florenorum auri non excedunt, eandem decimam non prestabunt. Si verò vna persona plura habeat beneficia, quorum nullum per se acceptum dictã summam septem florenorum auri annuatim attingat, simul tamen collecta in minimis prouentibus summam memoratam excedant, quotquot vel quantuncunque modica fuerint, de omnibus & singulis decima persoluetur. sed non soluetur de pitantiis monachorum. Similiter de his quæ à christifidelibus relinquuntur ecclesiis, vt ex his perpetui emantur reditus, Item de xeniis prelatis & aliis personis ecclesiasticis liberaliter factis, decima non soluetur. Soluentium decimam electioni seu arbitrio committitur, vtrum ipsam velint soluere per totum tempus quod durabit decima, pro rata prouentuum quos singulis annis dicti temporis ipsos percipere contigerit, an per ipsum tempus pro rata communis æstimationis prouẽtuum eorundem. Sed vna via electa non licebit alicui variare ad aliam recurrendo. Et fiat & redigatur per collectores in scriptis electio huiusmodi expresè in prima solutione decimę supradictę: aliquin iuxta æstimationem cõmunem per totũ tempus soluere tenebuntur. Declaramus autẽ, quod hi qui elegerint soluere decimã p̃ rata eorũ quæ perceperint annuatim, vendãt prouentus beneficiorum suorum quæ personalem residentiam nõ requirunt, & soluant decimam pro solo pretio quod receperint de eisdem: dum tamen contra hoc in fraudem decimę nihil omnino agatur. Sed ecclesiastica persona quæ in ecclesia sua vel beneficio quod residentiam personalem requirit, non residet, sed facit in eodem per firmarium vel vicarium deseruiri, deputando ipsi vicario vel firmario certam suorum prouentuum portionem: non de vicariatus seu firmarij portione, sed de vniuersis ipsius ecclesiæ vel beneficij prouentibus decimam exhibebit. Declaramus etiam quòd de syluis seu nemoribus quæ non consueuerunt vendi, nil soluetur, nisi fortè aliquid de illis venditum fuerit durante decima: & tunc æstimabitur quantum valere debent annui reditus partis venditæ secundum æstimationem quæ consueuit fieri de nemoribus in quibus nemus situatum fuerit: & de sola æstimatione decima persoluetur, & non de eo quod perciperetur de dictis syluis seu nemoribus quæ vendi non consueuerunt, nisi fortè vendantur durante decima: quia tunc soluetur ex venditione pascuagij seu herbagij, aut alterius consimilis prouentus eorundem nemorum & syluarum. Et si non vendantur huiusmodi pascuagia, & similia, non soluetur decima de his: ita tamen quòd in fraudem decimæ nihil contra hoc attentetur. Idemque de pascuis, herbagiis & consimilibus obuentionibus syluarum volumus obseruari. De stagnis & piscariis decima sic soluetur, videlicet quòd fiet relatio de numero annorum quibus ante venditionem vltimam vendita non fuerunt, ad quantitatem pretij ex ipsa venditione vltima recepti: vt pretio diuiso in partes secundum annorum terminum, durante decima soluatur decima ipsa de tot partibus pretij ex ipsa venditione recepti, quot fuerunt anni prædicti: vt si fortè sunt quinque anni elapsi ex quo fuerat stagnum venditum, & tunc vendatur pro centum florenis, fiant de pretio quinque partes, & pro trib⁹ annis quibus durabit decima, soluetur ipsa decima de tribus partibus pretij tantùm, videlicet lx. florenorum, & multiplicabuntur & minuentur partes pretij prout plures & pauciores fuerint dicti anni. De piscariis autem fluminum & lacuum, & venationibus si vendantur, & syluis cæduis, idem quod de stagnis fiet. De piscibus stagnorum vel beluis garenarum, quos pro vsu vel esu suo consumi vel sine fraude donari contigerit, decima nõ soluetur. Et quia nonnulli obtinẽt à monasteriis & ecclesiis prioratus, grangias, domos, reditus, pensiones, & census, in soluenda de his decima credimus distinguendum: videlicet an talia in beneficium habeantur, an ex contractu, an ex mera gratia. Si talia in beneficium habeantur, siue hoc sit concessum per sedem apostolicam, siue per ipsorum monasteriorum vel ecclesiarum personas, de illorum prouentibus soluetur decima. Cùm autem obtinentur talia ex contractu, puta ad pensionem vel firmam annuam in qua non est facta gratia obtinenti, sed in hoc vterque contrahentium studuit conditionem suam facere meliorem: perceptores pensionis vel firmæ de ipsa pensione vel firma decimam exhibebunt. Si autem quis ante vel post concessionem huius decimæ ad vitam propriam emit prouentus prioratuum vel aliorum prædictorum pro aliqua pecunia, ita quòd in hoc ei scienter gratia non est facta, considerabitur quantum æstimatione communi valeant annui prouentus, prioratus, grangiæ, domus terrarum seu redituum huiusmodi: & secundũ hoc ab illis quorum est horum proprietas qui inde pretium pro futuro tempore receperint, per tres annos decima exhibebitur. Si autem in his gratia facta sit obtinẽtibus, quia scienter pro minori pretio quàm valeant, sunt talia vendita vel locata, ipsi obtinentes, & non monasterium vel ecclesia de illo in

Beneficia aliqua sunt quæ personalem residentiam nõ requirunt.

Reditus obtinentur ab ecclesiis non in modu.

Universidad de Deusto
Biblioteca

illo in quo gratia facta est ipsis, & de reliquo illi quorum est proprietas, decimam exhibebunt. Si autem personis aliquibus pro iusta mercede seu remuneratione laboris vel obsequij præstiti vel præstandi talia sunt concessa: ij quorum est illorum proprietas, in decimatione prouentuum suorum, etiá horum prouentus meritò numerabunt: & de illis (sicut de aliis quos pro certis suis vtilitatibus expendunt) decimam exhibebunt. Quòd si hæc per illos qui ea obtinebãt, in alios sunt translata (quia res transit cum onere suo) etiam circa illos quæ prędiximus seruabuntur. Nec deducentur expensæ quæ pro monachis qui in talibus prioratibus, grangiis seu domibus in beneficium seu ex mera gratia concessis, ex pacto teneri debent, fieri dinoscuntur. Expensæ autem illorum monachorum vel personarum quæ teneri debent ex pacto in prioratibus, grangiis seu domibus ad iustam firmam seu pensionem concessis, siue determinatæ, siue non, æstimabuntur æstimatione communi, & talem æstimationem monasterium vel ecclesia cuius illorum est proprietas cum suis prouentibus, decimabit. Prælati de procurationibus quas in victualibus percipiunt, decimam non persoluent: sed qui eis præstant huiusmodi victualia, in decimatione suorum prouentuum & redituum numerabunt & soluent decimam de eisdem. De illis autem procurationibus quas prælati in pecunia numerata rite percipiunt ab antiquo, & quas perciperent etiam si non visitarent, decimam præstare tenentur. Prælatus autem qui procurationem quam sine visitatione potuit de iure percipere in pecunia numerata, remittit: quia remittit quod sibi deberur, & de quo soluisset decimam si recepisset illud, tenetur ex tali procuratione decimam exhibere. Si verò procurationem quam tantùm in victualibus licet percipi, fortasse remittit, persona ecclesiastica cui remissio facta est, huiusmodi victualia cum aliis prouentibus suis cùm soluet, decimam æstimabit: cùm etiam si non esset remissa, hoc facere teneretur. In soluendo decimam supradictam solæ expensæ necessariæ quæ fiunt in re ex qua fructus percipiuntur arando, colendo, & colligendo fructus, sine quibus non possunt inde fructus percipi, deducentur. Expẽsæ autẽ quæ fiunt in castrorum custodibus, cùm fiunt extra rem, vel etiã in ædificiis construendis vel conseruandis, nullatenus deducentur: sic vt nec illæ quæ in villis tuendis fierent in guerris seu etiam caualcatis. De iis quoque quæ consistunt in iurisdictione, mero imperio, regalibus, atque similibus, soluetur decima deductis salariis moderatis quę ante concessionem decimę consueuerunt solui iudicibus & officialibus, similibusque personis, sine quibus iurisdictio & cętera similia nequeunt expediri: ita tamen quòd in fraudem decimæ nihil contra hoc penitus attentetur. Sed expensę officialium, iudicum & cõsimilium personarum factę in vestibus siue victualibus, minime deducentur, sicut nec aliæ expensę similes factę circa familiam prelatorum. Ratione autem æris alieni quo persona soluens decimam obligata consistit, nihil de decima minuetur, etiam si certę res ecclesiasticę propter hoc à quoquã fuerint obligatę. Item de furnis & de molendinis decima prestabitur. Soluetur autem de oblationibus, siue fiant pro benedictione nubentium, siue pro exequiis mortuorum, necnon de prouentibus singulorum prelatorũ, & de emendis quę ab excommunicatis recipiuntur. De legatis quoque sibi & aliis personis ecclesiasticis non personarum, sed ecclesiarum vel officiorum ratione relictis, decima persoluetur. Pro decima supradicta non exhibebitur pecunia, nisi illa communiter curreret de mandato domini terrę, & quę est moneta in locis in quibus consistent fructus & reditus vnde decima persoluetur: nec aliqui pecuniam cambire cogentur eandem. Sed si ex probabilibus seu verisimilibus presumptionibus apparuerit quisquam pensatis eius prouentibus minus debito notabiliter de decima persoluisse, ita quòd super hoc merito suspectus debeat reputari: ex officio nostro per viros idoneos deputandos à nobis faciemus inquiri ab illis qui super hoc scire valeant veritatem, videlicet de consilio diœcesani episcopi, vel alicuius deputandi ab ipso, si sit eius subditus, & non aliter, si episcopus ipse vel deputatus ab eo commode possit haberi: & tunc demum & non prius, ille cuius prouentus fuerint taliter æstimati, pro eo quod minus soluerit, etiam nominatim excommunicabitur: si eius contumacia exegerit, & visum fuerit expedire. Episcopi autem & abbates exterędque personę ecclesiasticę honorabiles non suspectę, proprię conscientię relinquantur: ita quòd sufficiat quo ad tales excommunicationis sententia, quę in nullo modo soluentes vel scienter adhibentes fraudem vel malitiã circa ipsius decimę solutionem, generaliter proferetur. Super his autem fiet compulsio per censuram ecclesiasticam, prout nobis, & illi cui hoc committendum duxerimus, visum fuerit expedire. Proferatur autem (si expediens visum fuerit) excommunicatio generaliter vel specialiter in eos qui contra solutionem decimæ, vel suorum æstimationem prouentuum, cùm fuerit facienda, fraudem vel malitiam scienter duxerint adhibendam.

Fiet autem solutio decimæ non ex ipsis rebus quæ percipiuntur de prouentibus, sed in pecunia numerata.

Soluetur autem decima illis quos ad hæc contigerit deputari.

Rector parochialis, qui vrgẽte necessitate ecclesiæ, puta quia ipse residẽdo personaliter in eadem per se nõ sufficeret ipsi curæ propter multitudinẽ parochianorum, vel diuisionem parochiæ suæ: sed necesse habet vnũ vel duos vel plures capellanos conducere, & eis propter victum salarium constituere, salarium huiusmodi poterit in decimæ solutione deducere: sed ratione victus capellanorum ipsorum aliquid non deducet.

Quòd si in diuersis ciuitatibus & diœcesibus diuersa beneficia obtineantur, de vnoquoque beneficio in ciuitate vel diœcesi in qua illud fuerit, decima persoluetur.

De eleemosynis verò seu oblationibus datis ad opus fabricæ, maximè de his oblationibus quę in ciuitatibus & aliquibus castris & locis dictarum prouinciarum in certis festiuitatibus in candelis & aliis consueuerunt dari & offerri ad opus fabricæ deputatis, decima non soluetur.

Similiter nec de illis oblationibus quæ colliguntur interdum per laicos, qui consortiales dicuntur: interdum per clericos, quæ ad opus consortij reducuntur, & quæ offeruntur vt luminaria in ecclesia, cruces & calices fiant & reparentur, & etiam ex illis pauperibus subueniatur, & sepeliantur corpora pauperum defunctorum.

Prælati

Labor est remunerandus.

Res transit cum onere suo 16. q. 1. si quis latus.

Procurationes quãdoque in victualibus, quandoque in pecunia recipiuntur.

Expensarũ quædam fiunt in re: quædam ex tractu.

Emende possunt ab excommunicatu recepti.

Capellani possunt operas suas locare. vide not. in c. significatum. de præben.

Oblationes quandoque per laicos, quandoque per clericos colliguntur.

Prelati autem & clerici exules, cuiuscunque conditionis aut dignitatis existant, de suis prouentibus ecclesiasticis decimam persoluent.

Illæ quoque expensæ quæ fiunt pro fossatis & aliàs pro terris ædificandis, vt vberiores fructus producant, & illę quæ fiunt in conseruandis & reparandis ędificiis molendinorum, domorum, seu apothecarum & similium, & ex quibus fructus & pensiones recipiuntur, & nisi repararentur, fructus ex eis percipi non valerent: de decima huiusmodi minime deducentur. Nec etiam illę quę fiunt pro custodia castrorum, quamuis fiant maiores solito.

Insuper de oblationib⁹ minutissimis quas percipiunt ecclesiasticæ personæ ratione ecclesiarum suarum pro sepulturis & dandis pœnitentiis, decima persoluetur.

Et quia non occurrit nobis quin quotidianæ distributiones prouentus ecclesiastici sint, de distributionibus quæ dantur in horis canonicis præsentibus, debere solui decimam declaramus.

Illi quoque qui deputati fuerint ad collectionem decimæ, cum eis qui debent soluere decimã, de aliqua certa summa soluenda pro decima nequeunt conuenire.

De fructibus arborum & hortorum soluetur decima.

De his autem quę consumuntur vsu vel esu animalium, si sint ecclesiarum, soluetur decima deductis expensis necessariis quę fiunt pro custodia: si verò sunt personarum, decima non soluetur.

Tu ergo in his solum Deum & iustitiam pro præmissis pręoculis habens, ex prędictis declarationibus in decidendis huiusmodi dubitationibus, quæ pro parte leuiter decidi poterunt, confirmationem accipias: super maioribus verò decisionem apostolici oraculi expectes.

Volumus quoque & præsentium tibi auctoritate mandamus, vt in vnanquanque personam ecclesiasticam deputatarum tibi partium, cuiuscunque ordinis, conditionis, vel dignitatis existat, quę decimam ipsam nullo modo vel non integre scienter, aut non secundum verum valorem fructuum suorum perceptorum siue non in terminis constitutis exhibuerit, seu in illorum exhibitione malitiam commiserit siue fraudem: excommunicationis sententiam auctoritate nostra promulges: Et etiam in singulos qui scienter impedimentum pręstiterint directe vel indirecte, publice vel occulte quo minus decimę prædictę soluantur. Et omnes & singulos qui huiusmodi sententias latas incurrerint: per te & alios singulis diebus dominicis & festiuis, pulsatis campanis & candelis accensis vsque ad satisfactionem cõdignam excommunicatos publicè nunties, & facias ab omnibus publicè cuitari: Aggrauaturus aliàs manus tuas contra ipsos prout proteruiam & contumaciam exigere videris eorundem. quòd si satisfacere decreuerint: post plenam & integram satisfactionem ab huiusmodi excommunicationibus iuxta ecclesiæ formam absoluas eosdem, & dispenses cum eis super irregularitate si taliter ligati non abstinuerint à diuinis. Prouiso hactenus quòd contra decimam huiusmodi non soluentes nullatenus sine speciali mandato apostolicæ sedis inuocetur brachium seculare. Quodque ad vasa sacra, paramenta, calices, cruces, & libros, aliaque bona mobilia ad cultum deputata diuinum, vel ad priuilegia ecclesiarum & monasteriorum, aliorumque locorum ecclesiasticorum, ipsius occasione decimæ manus nullatenus extendatur. Data Anagninæ calendis Octobris, pontificatus nostri anno septimo.

Deum in nostro nostrũ habere debem⁹ præoculis.

Excommunicationis publicandæ modus.

a *Debeat.* cape verbum, admitti: aut, recipi, quod est infra.

DE REGVLARIBVS ET TRANSEUNTIBUS ad religionem.

Martinus quartus.

Religiosi mendicantes sub excommunicationis pœna prohibentur conuolare ad religionem non mendicantium quocunque quæsito colore: quam ipso facto incurrunt tam recepti quàm recipientes, quacunque licentia non obstante. Quid iuris sit de tam recepto, subdit.

CAPITVLVM PRIMVM.

Etiam ambitiosæ cupiditatis religiosis potissime mendicantibus, præcludere cupientes: ad alios ordines præsertim monasticos (fucatis tamen coloribus asserentibus ob frugem melioris vitæ, aut arctioris obseruantiæ) tam sancti Benedicti quàm Cistercienſis, Camaldulensis, Vallis vmbrosæ, canonicorum regularium sancti Augustini, vel aliorum monasticorum ordinum conuolare nitentibus, licentiam à sede apostolica seu legatis aut nuntiis eiusdem sedis ad transferendum se de mendicantium ordinibus ad alios ordines, præsertim ea ratione (vt verisimile est, prout facti euidentia docet) vt liberius degant, dignitatesque & beneficia monastica consequi valeant, & ex certis aliis causis honestati non consonis obtinentibus. Ac volentes etiam conseruationi ordinum mendicantium prouidere: auctoritate apostolica ex certa scientia tenore præsentium declaramus & etiam decernimus, statuentes quòd decætero nullus religiosus ordinum mendicantium quorumcunque, cuiuscunque gradus, status, conditionis, vel religionis existat, quantumcunque & qualitercunque posit & debeat a virtute cuiuscunque licentiæ etiam indulti apostolici seu pœnitentiarij nostri curam gerentis, vel alia quauis auctoritate hactenus, etiam per literas apostolicas facultatum quarumuis tam legatorum vel nuntiorum sedis apostolicæ, quàm alia auctoritate, maximè de transferendis fratribus, aut aliquibus præsertim ordinum mendicantium professoribus in genere vel in specie ab ordinibus huiusmodi mendicantium, sub quacunque verborum forma appareant, admitti aut recipi: per aliquos etiam superioris ordinis, seu monasterij, aut loci monastici, seu aliàs in monachum vel in fratrem alicuius ex ordinibus monasticis supradictis vel aliis expressis (ordine Carthusiensium duntaxat excepto) sub pœna excommunicationis, quam tam recipientes quàm recepti ipso facto incurrunt. Et quam exnunc prout extunc contra quemlibet transgressorem quomodolibet in præmissis, scientia & auctoritate antefatis proferimus in his scriptis. Et à nemine nisi duntaxat à Romano pontifice (præterquam in mortis articulo (excommunicati huiusmodi possint absolutionis beneficium quomodolibet obtinere. Et nihilominus secus facta non teneant, & nullius existant efficaciæ vel momenti. Decernentes etiam & volentes, quòd si quis hactenus virtute cuiusuis licentiæ seu mãdati huiusmodi fuisset receptus ad aliquem monasticum ordinem,

Cupiditas omnibus præsertim religiosis mendicantibus est præcludenda.

Ordo Carthusiensium præ cæteris ampliorem potitur prærogatiua.

Universidad de Deusto
Biblioteca

& habitum consuetum gestari per monachos talis ordinis susceperit, siue professionem emiserit siue non, sub dicta pœna teneatur in monasterio in quo receptus fuerit (etiam si beneficia ecclesiastica seu rectorias ecclesiarum quarumuis obtineat) stare in eius totali ordinatione, & in huiusmodi ordine monastico altissimo deseruire. Si quis autem prætextu huiusmodi licentiæ, vel sine habitu vel cum habitu vagando incederet, monitione præuia teneatur & debeat intra terminum quindecim dierum à die monitionis huiusmodi computandorum, ad eius religionem vel ordinem vnde cum licentia vel sine licentia recesserat, remeare. Quod si efficere neglexerit, post ipsum terminum tanquam notorius apostata excommunicatus in omnibus & per omnia debeat per quëlibet reputari, & ab omnibus retractari: etiam per inuocationem auxilij brachij secularis, quoties fuerit opportunum. In futuris autem nullus ex professoribus alicuius ex ordinibus mendicantium huiusmodi in aliquem monasticum ordinem (Carthusiensium duntaxat excepto) possit aut debeat per quencunque recipi vel admitti virtute alicuius licentiæ vel indulti, absque sedis huiusmodi licentia speciali sub dictis pœnis: & nihilominus secus facta non teneant ipso iure: Huiusmodi licentiis & indultis necnon constitutionibus apostolicis, & mendicãtium ordinum prædictorum, etiam si de illis specialis & expressa, ac de verbo ad verbum in nostris literis mentio habita foret, & aliis contrariis non obstantibus quibuscunque. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ declarationis, decreti, statuti, prohibitionis & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario cõtraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Sebennis iiij. calend. Augusti, pontificatus nostri anno j.

A

B

C

D

Ioannes xxij.

Religiosi sine sui superioris licentia vltra mare euntes, sunt ipso facto excommunicati, nec ibi sunt ad prædicationem vel diuinorum celebrationem admittendi.

CAPITVLVM II.

Religionis habitu sine ipsius veritate parum prodesse.

AD nostrum nuper relatio fide digna perduxit auditum, quòd nonnulli religionis gestantes habitum, sed à veritate religionis omnino vacui, & à modestia penitus alieni, ad partes quandoque transmarinas se transferant, in quibus pauci fideles respectu infidelium commorantur. Et vt illi decipere facilius simplicium animos, ac ipsos & alios in errores præcipitare seu retinere valeant, sub ouilla veste ac humilitatis habitu lupinum animum occultantes, per doctrinas suas reprobas & erroneas fidelium mentes quantum in eis est, corrumpere satagunt. In ipsis partibus periculum nimium spargere non omittunt, nec non & os suum ponentes in cœlum, lingua eorum falsidica transeunte super terram, sanctę Romanæ ecclesiæ detrahere constitutionibus, & alia multa à fide deuia in suis sermonibus & secretis collocutionibus euomere insanis ausibus non verentur: ex quibus Deus offenditur, periculosa suscitantur scandala, paratur simplicibus laqueus, ipsique talium præsumptores de hæresi vehementer arguunt se suspectos. Nos itaque tantis obuiare periculis paternæ diligentiæ studiis cupientes: vniuersis & singulis religiosis cuiuscunque conditionis, religionis, ordinis vel status existant: de fratrum nostrorum consilio districtius auctoritate præsentium inhibemus, ne ipsorum aliquis absque superioris ordinis sui licentia, sibi per ipsius literas patentes concessa, decætero ad partes se transferat antedictas. Superioribus ipsis nihilominus iniungentes ne quibusuis sui ordinis fratribus (nisi duntaxat viris literatis, prouidis & expertis) huiusmodi licentiam impartiri præsumant. Nos enim quoscunque præsumentes contrarium quouis modo, excommunicationis subiacere sententiæ volumus ipso facto: A qua nullus ab alio quàm à Romano pontifice possit (nisi duntaxat in mortis articulo) absolutionis beneficium obtinere. Cæterum vniuersis ecclesiæ prælatis in virtute sanctæ obedientiæ districtè præcipiendo præsentium tenore mandamus, quatenus nullos religiosos ad partes se transferentes prædictas: nisi per patentes superioris sui ordinis literas de licentia speciali se illuc transferendi sibi concessa prælatis eisdem fecerint plenam fidem, in ciuitatibus suis & diœcesibus ac locis & terris aliis ad prædicationis officium vel diuinorum celebrationem admittant: sed ipsos potius velut apostatas capiant, seu capi faciant, eos carcerali custodiæ (donec de dicta licentia speciali modo prædicto sibi constiterit) detinendo. Et nihilominus si quos religiosos approbare quæ sedes apostolica reprobauit, vel quæ aliàs sunt fidei obuia, in suis prædicationibus seu secretis collocutionibus dogmatizare perſenserint, vt tales (quibuscunque cessantibus priuilegiis) possint licite capere, & carcerali custodiæ, sicut suos possent subditos, mancipare licentiam impertimur. Et insuper tenore præsentium mandamus eisdem vt de præmissis summariè simpliciter & de plano ac sine strepitu iudicij & figura, per se vel alium seu alios se solerter & fideliter studeant informare: quosq; de prædictis seu eorum aliquo repererint reos esse, iuxta statuta canonum in aliorum exemplum castigare pœnis debitis nõ postponant: Non obstantibus exemptionibus & aliis quibuscunque priuilegiis & literis apostolicis eisdem religiosis vel eorum ordinibus ab eadem sede concessis, vel in posterum concedendis: etiam si de illis plena & expressa mentio, ac de verbo ad verbum in præsentibus sit habenda: quæ quantum ad prædicta vel aliquod eorundem eisdem in nullo volumus suffragari. Nulli ergo &c. Datum Auenione vj. idus Maij, pontificatus nostri anno ix.

Religiosi sine sui superioris licentia se absentare nõ debent.

Approbata per sedem apostolicam à nemine sunt reprobanda.

DE RELIGIOSIS DOMIBVS.

Ioannes xxij.

Licet Beguinarum status sit propter multas rationes per Clementem quintum reprobatus, permittitur tamen mulieribus fide dignis, quæ nec sunt culpabiles nec suspectæ, sub habitu beguinarum viuere: nec sunt tales per ordinarios molestandæ. vide ca. 1. eo. tit. in clemen.

CAPITVLVM VNICVM.

Nocentes ad innocentes ad paria iudicandi non sunt.

RAtio recta non patitur vt innocentes ad paria cum nocentibus iudicentur. Sanè felicis recordationis Clemens papa v. prædecessor noster, cum de mulieribus quæ beguinæ vulgariter nuncupantur, nonnulla ei fuissent præcipuè de Alemaniæ partibus insinuata siniſtra, & præsertim quòd earum quædam de summa Trinitate & diuina

a *Benedictus.* iste Benedictus fuit duodecimus, natione Tolosanus Sarnardanus Apamiarũ diœcesis: primum appellatus Iacobus Fornerij, abbas fontis frigidi, ordinis Cisterciensis: & magister in sacra pagina: deinde episcopus Apamiarũ, & deinde episcop⁹ Mirapicẽ. postea ticuli sanctæ Priscę presbyter cardinalis: assumptus ad papatum anno domini M. cccxxxiij. xx. Decẽbris. & anno M.cccxlij.xxv. Aprilis vita functus est, põtificatus sui anno v. successit Ioanni. xxij. sibi verò successit Clemẽs vj. Io. Frã.

b *Perpetuum.* sic & omnia instrumẽta ad hoc fiunt. j. q. vij. salubrium. xxv. q. j. omnes fœminæ. & quia hoc graue negotium est: & vt magis timeatur hæc ꝓuisio, merito est perpetuæ memoriæ seruãda. facit de pœnis, in quibusdã. de schismaticis. c. j. de pœnis, in ca. felicis. lib. vj. & ꝙ not. in c. ad apostolicæ. in princi. de reiud. eo. lib. vj. vbi nota. ꝙ solus papa sine concilio potest hoc facere. & facit hæc extrauagans ius cõmune. c. pastoralis. de fide instrũ. & ibi not. Ioan. Francis.

Religiosæ mulieres quid facere debent.

Diuisio.

As electionis. Diuiditur in quinq; partes principales. Nam primõ exorditur. Secundò ibi, statuim⁹. taxat procurationes. Tertiò ibi, insuper, punit transgressores. Quartò ibi, præmissis, extendit constitutionem. Quintò subdit clausulas consuetas eũ data: ibi, nulli &c. Prima pars tres habet rationes exẽplares impulsiuas ad cõdendam hanc constitutionẽ. Secũda pars tripliciter taxat quãtitatem procurationũ exigendarum, iuxta triplicẽ diuisionem prouinciarũ & regnorũ, & qualitatẽ visitantium: etiam si per alios visitant, modificando & extendendo ac declarãdo: vt infra. patet. Tertia pars punit visitatores transgressores & eorum familiã, etiam si à spõte volentibus ab eccle recipiãt, vel receptũ

Brachium secular. potest quãdoque recipiãt.

diuina essentia disputarent & prædicaret, ac circa articulos fidei & ecclesiasticea sacramenta opiniones catholicæ fidei contrarias introduceret, & multorum simplicium animas in diuersos errores inducerent: ex his & aliis frequenter de illis auditis habens eas nõ indigna ratione suspectas, in illas quæ statum huiusmodi nouiter assumptum sectarentur vlterius, aut quæ illum de nouo assumerent, excommunicationis sententia promulgauit. Verùm quia in multis mundi partibus plurimæ sunt mulieres quæ similiter vulgo beguinæ vocatę, segregatæ quãdoque in parentum aut suis, interdum verò in aliis aut conductis sibi communibus domibus insimul habitantes, vitas deducunt honestas, ecclesias de nocte frequentant, diœcesanis locorum & parochialium ecclesiarum rectoribus reuerenter obediunt, curiositatem dispu tãdi, aut auctoritatem seu temeritatem potius prędicandi nullo modo sibi vsurpãt, nec se vel alias seu alios quoslibet præmissis opinionibus erroribusque inuoluunt, nec vlla super his est aut fuit hactenus nota seu suspicio contra eas, quæ ipsas dissimiles à luce sua constringeret, vt nullis earum quæ perpetuam fortè domino continentiam deuouerunt, occasio præbeatur ad lapsum: & ne periculis, damnis & scandalis plurimis, quę proinde verisimiliter sequerentur, pro prouisione ecclesiæ moderna occupentur: beguinas huiusmodi inculpabiles (vt prędmittitur) nec suspectas sub prohibitione & abolitione præmissis (quia de ipsis prædecessor noster prætatus nullatenus sensisse dinoscitur) de fratrum nostrorum consilio declaramus & volumus nõ includi. Locorũ ordinariis nihilominus iniungentes, vt eas sub prętextu huiusmodi nullaten⁹ molestari permittant. Et si quid forsan ex hoc in bonis aut iuribus à quibuscunque contra eas attentatũ est hactenus, vel attentari contigerit in futurũ: per illos prędictos ordinarios auctoritate nostra in statũ reduci debitũ volumus: Inuocato (si opus fuerit) auxilio brachij secularis. Cæterum statum

A

B

C

D

beguinarum huiusmodi quas esse permittimus (nisi de his per sedem apostolicam aliter ordinatum extiterit) nullatenus ex præmissis intendimus approbare. Locorum autem ordinarios, & alios ad quos prædicta spectabunt, curam peruigilem & solicitudinem debitam præcipimus adhibere ne præmissarum sequentes inuia, & ipsarum actus temerarios imitando, præmissis erroribus & disputationum & prædicationum temeritatibus se inuoluant: eas quę cõtra prædicta præsumpserint, per censuram ecclesiasticam (appellatione postposita) cõpescendo. Porrò mulieres, quodcunque nomen habentes, quæ de illis ex quibus prohibitio prœcesserit, culpabiles se reddiderint, aut meritò notabiles vel suspectas esse, si statum vel habitum quoquo modo mutauerint, verè sub prædicta decernimus remanere censura: & taliter cõtra eas, per illos ad quos pertinuerit, procedi volumus & mandamus, quòd ab errore de more reuocatæ, non vltrà inficiant sanas oues.

DE CENSIBVS, EXActionibus, & procurationibus.

Benedictus [a] duodecimus episcopus seruus seruorum Dei, ad perpetuam [b] rei memoriam.

Taxat procurationes pabula charitatiu, & subsidium charitatiuum: Saluat priuilegia, consuetudines, consuetudines, & præscriptiones, & indemnitatem pauperum: inhibet contrauenire: punit transgressores & eorum familiares &c. Et locari debet sub rubrica, de censibus & procurationibus.

VAs [c] electionis [d] Paulus apostolus egregius prędicator, se & eos qui secum erant, propriis manibus exhibebat, [e] vt pseudo [f] & subdolis operariis sub prędicationis specie lucra sectantibus, locum prœcluderet, & his quos ipse pascebat pabulo [g] verbi Dei, non existeret onerolus. Sanè licet circa modestiam in exigendis procurationibus obseruandam à prædecessoribus nostris Romanis pontificibus salubria emanauerint instituta: quia tamen (sicut experientia docet) nonnulli prælatorum, [h] necnon diœcesis nuntiorum, vel legatorum apostolicæ sedis, de quibus nullam faciunt mentionem expresse, sic se reddiderunt & reddunt in dictarum procurationum exactionibus onerosos, [i] vt oppressi subditi huiusmodi onera nequeant

sta inuocãdi ri. c. 1. de offic. ord. in antiq.

c *Vas.* hoc nomen fuit sibi impositum cœlitus in eius conuersione. Actuũ ix. capi. & hoc principium sumptum est ex capi. cum apostolus. in princi. de censibus.

d *Electionis.* & ideo non vitiosum, in quo omne oleum & vinum facilè corrumpitur. de pœ. dist. iij. §. sine a me. adde textũ Marci. ij. in fine.

d *Exhibebat.* id est procurabat. xviij. quæst. j. ãnunc. xxj. quæst. j. cap. j.

f *Pseudo.* id est falsis. Et est græcũ nomen indeclinabile: vt nota. in d. cap. cùm apostolus. cõtra quos rota monitionem concilij generalis, de qua in cap. irrefragabili. in fi. de offic. ordin.

Oues morbida sanas inficiunt. Anima vivit ex verbo Dei.

g *Pabulo.* est enim verbum Dei pabulũ animæ ex quo viuit. cap. inter cætera. de offic ordi. quia non in solo pane &c. sed in omni verbo &c. cap. vt ibi.

h *Prælatorum.* etiam cardinalium: vt probat textus in ca. cùm apostolus. versi. cardinales. de cens. & in cap. procurationes. in princi. eod. titu. & ibi not.

i *Onerosos.* vsque ad eximanitionem extremæ virtutis. x. q. iij. cauendum. & j. quæstio. iij. placuit. ideo seruandum est quod statuit concilium Vienen. in clem. ad nostrum. §. fi. de censibus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Thesaurum acquirāt filiis patres.

a *Parentes.* xvj.q.j. prædicator. vbi Paulus dicitur dominus apostol' &c.& quòd beati' est dare quàm accipere. Et cum mysterio accumulantur tot rationes: vt si aliquæ cessarent, non cesset dispositio. instit. de nup. §. affinitatis.

b *Consilio.* ad quod nō arctabatur sequēdum: nec petendum: secundū glo. & doct. in ca. ad apostolicæ. de re iudic. & in ca.j. de schismaticis. li.vj. licet Ioa. Mo. in hoc variauerit fact' cardinalis. Sed quòd papa regatur consilio cardinalium, probatur in c. licet. &. ca. in Genesi. &. c. ecclesia. ij. in fi. de elect. sicut episcopi consilio canonicorum regi debent. ca. nouit & cap. quanto. de iis quæ fiunt à præla. c. quæsuit. & ca. fi. de iis quę fiunt à maio. parte capi. Host. in sum. in titu. de offi. archipresbyte. §. quę pertinēt. ver. potest, præsertim in arduis. & hoc seruat consuetudo.

Consilium cardinalitū non debeat papa sequi.

c *Archiepiscopi.* idem & in patriarchis, primatibus, & aliis etiā pluribus, id est & abbatibus, de quibus vide infra. Iide sunt enim primates & patriarchæ. xcix. distin. prouincię. & dixi suprà in secunda quæstione primæ partis. & iidem archiepiscopi & metropolitani, & nudis tantūm verbis differunt. nota. in cap. duo. de offic. ordi. vide in Spe. in titu. de offic. ordi. §. sunt quoque. & in versi. & not. sic & archiepiscopi sunt episcopi. nota in capi. quam periculosum. de sen. excom. iib. vj.

d *Locis.* non credo comprehendi hospitalia pauperum, propter infra dicenda: puta leprosorum & aliorum infirmorum mendicantium panē: sicut nec grāgias, per c. fi. de cens. & idem forte de fabricis & cōmissarijs, de quib' canonica portio non detrahitur. c. fi. de testa. & de aliis de quibus non esset soluenda decima. de qua in cle. fi beneficiorū. de deci. de quibus omnibus dic vt ibi plene not. Circa hoc tamē renendū est illud q̄ concludit Frideri-

A supportare: & victum longi temporis breuis hora consumat. Nos attendentes quòd parentes a debent thesaurizare filiis, non deliciis fastidiosis eorum substantiam absorbere: ac cupientes pro diuersitate conditionum visitantium prælatorum & prouinciarum ac ecclesiasticarum etiam facultatum certum modum sufficientem visitatibus, & supportabilem visitatis in præmissis fore decætero obseruandum: de fratrū nostrorum consilio b presentis constitutionis edicto Statuimus quòd cùm in Franciæ, Nauarræ, Maioricarum regnis, ac terris, prouinciis, & partibus adiacentibus, & in vicinis eisdem, ueenon in Delphinatu, Burgundiæ, Sabaudiæ prouinciæ, & Forcalquerij comitatibus archiepiscopi c & episcopi, ac alij prælati & personæ ecclesiasticæ, quibus id de iure vel cōsuetudine competit, suos subditos personaliter visitabunt: Iidem archiepiscopi à suis vel suffraganeorum suorum cathedralibus ecclesiis pro procuratione vnius diei, siue in victualibus, siue à volentibus in pecunia vltra trecentorum, à monasteriis verò & aliis ecclesiis vel prioratibus secularibus vel regularibus habentibus collegiū vel conuentum xij. vel plurium personarum, vltra ducentorum ac quinquaginta. Ab habentibus verò paucarum personarum collegium seu conuentum, & quibusuis aliis ecclesiis, prioratibus & locis, vltra ducentorum. Episcopi verò ab ecclesiis cathedralibus, vltra ducentorum. A monasteriis verò & ecclesiis aliis ac prioratibus secularibus vel regularibus habentibus collegium vel conuentū xij. vel plurium personarū, vltra ducentorum quinquaginta. Ab habentibus verò paucarum personarum collegium seu conuentum, & quibusuis aliis ecclesiis, prioratibus & locis, d vltra ducentorum. Episcopi verò ab ecclesiis cathedralibus vltra ducentorum. A monasteriis verò & ecclesiis aliis ac prioratib' secularibus vel regularibus collegiū habentibus xij. vel plurium personarū, vltra cētum & quadraginta. Ab habentibus verò personarum collegium pauciorum, & quibuslibet aliis ecclesiis prioratibus & locis, vltra centum & quadraginta. Abbates e quoque à monasteriis vel prioratibus habentibus collegium xij. vel plurium personarum, vltra centum. Ab aliis quoque habentibus minus collegium, ac ecclesiis, prioratibus & locis quibuscunque, vltra lxxx. Archidiaconi quoque vltra xxxv. Archipresbyteri quoque vltra viij. turonen. argenti valorem recipere non præsumant. Si verò f prælati archiepiscopi, prælati, & personæ ecclesiasticæ ex priuilegio apostolico per alios visitare, & procurationes recipere valeant in pecunia numerata, Iidem archiepiscopi à suis & aliis cathedralibus ecclesiis, vltra centum xx. à monasteriis verò & ecclesiis aliis ac prioratibus secularibus & regularibus habentibus collegium xij. vel plurium personarum, vltra centum. Ab habentibus verò minus collegium, & quibuslibet aliis ecclesiis, prioratibus & locis, vltra lxxx. Episcopi etiam ab eisdem ecclesiis, monasteriis, prioratibus atque locis, vltra lxxx. Abbates vltra lx. Archidiaconi vltra xxx. turonen. argenti valorem non recipiant quoquo modo. In Alemaniæ quoque, Angliæ, Hungariæ, Bohemiæ, Poloniæ, Noruegiæ, Dacię, Scotiæ, & Suetię regnis, terris, ac prouinciis, & partibus eisdem adiacentibus archiepiscopi & episcopi, alij quoq; prælati & personæ ecclesiasticæ cùm (vt premittitur) personaliter visitabūt, Iidē archiepiscopi & episcopi, etiā si primates existant, à suis vel suffraganeorum suorū ecclesiis cathedralibus & personis earum pro procuratione vnius diei, siue in victualibus, siue à volentibus in pecunia vltra trecentū & viginti. A monasteriis verò & aliis ecclesiis, prioratibus secularibus vel regularibus habētibus collegiū xij. vel plurium personarum, vltra cc. & lx. ab aliis verò monasteriis, ecclesiis seu prioratibus minus collegium habētibus, aliis quoque ecclesiis, prioratibus & locis, vltra ducentorum & viginti. Episcopi etiam à cathedralibus ecclesiis, vltra ducentorum & viginti. A monasteriis verò & aliis ecclesiis & prioratib' secularibus vel regularibus habentibus collegium xij. vel plurium personarum, vltra cētum & lxxx. Ab habentibus verò collegium minus, & quibuslibet aliis ecclesiis & prioratibus atque locis, vltra cētum & quinquaginta. Abbates insuper à monasteriis, prioratibus, seu ecclesiis habentibus collegiū xij. vel plurium personarum, vltra centū. Ab habentibus verò minus collegium, ac ecclesiis, prioratibus, & aliis locis quibuslibet, vltra lxxx. Archidiaconi verò vltra quinquaginta. Archipresbyteri etiam vltra

chus de Senis in eōsi. cxj. Et an episcopus possit priuilegiare hospitale tempore constructionis, vt non possit ab eo vel successoribus visitari: vide eundem in consi. cclxviij. Et quid de domibus leprosorum, vide per eundem in consi. cxxx. Et adde in simili quod firmat Pe. de Anch. de testatore, in consil. cxxviij. & quod examinat Guliel. de mōte Lauduno in glos. super extrauaganti, suscepti. Ioan. xxij. super ver. in totum. Ioan. Franc.

e *Abbates.* Idem crēdo de prioribus etiā canonicorum regularium. arg. cap. quod Dei timorem. de statu monachorum. & aliorum quorumcunque visitandorum etiam mendicantium: exceptis tantūm fratribus minoribus: de quibus in cle. exiui. de verbo. sig. Ioan. Francis.

f *Verò.* hic determinat quæ habentur in cap. felicis. de censi. lib. vj.

g *Archipresbyteri.* quod autem de archipresbyteris ruralibus qui decani aliquando nuncupantur, subdit infra in verſ. illud quoq;. Ioā. Franc.

Prælatorū recensentes variis censentur nominibus.

a *Ex priuilegio.* siue priuilegio verò non possint: aliàs contrafacientes puniuntur: vt in c. felicis. de censi. lib. vj.

b *Per alios.* hæc constitutio approbat quod no. Io. And. in c. felicis. de censi. in glos. super ver. officio. Et adde quòd prælati aliquando habent officiales. de offi. vi. c. ij. &. iij. de app.

A Romana. de offi. ordi. ca. Romana. de offic. deleg. ca. iiij. in fi. lib. vj. &. c. insinuante. Quandoque habent vicarium in spiritualibus, de temp. ordi. ca. ij. §. j. lib. vj. Quandoque habent vicarium generalem. d. cap. iij. §. episcopo autem. de temp. ordi. & de offi. vic. ca. fi. de prēben. c. statutū. lib. vj. Quandoque habent simpliciter vicarium. ca. statutum. & c. vt officium. &. c. vt commissi. de hæreti. libr. vj. Quandoque tales vocātur locum tenentes. xciij. dist. c. fi. Siue ergo quis vicarius à sede apostolica deputetur: vt in ca. is qui. de elec. libr. vj. siue à capitulo ecclesiæ cathedralis episcopali sede vacante: vt in ca. pe. de supplen. negli. præla. lib. vj. vbi potest ex consuetudine visitare ialuis notatis in cle. j. de hære. siue ab electa in abbatissām à maiori parte capitul. indemnitatibus. de elec. lib. vj. siue ab alio prælato electo concorditer in casu capituli, nihil. de elec. cum visitat, poterit recipere procurationem iuxta istam taxam, ar. notatorum in dicto c. felicis. de censib. facit ca. si episcopus. de offic. ordi. eod. lib. Et si sunt plures, tunc solum principalis, sed non foraneus poterit hoc generaliter facere: vt probat cle. & si principalis. de rescriptis. Quid si plures essent omnino equales officiales vel vicarij? Dic vt ibi no. Quid de foraneis in locis suis? Dic attendenda illorū mandata. adde textū in. l. j. C. de offi. ei' qui vicē alterius gerit. Io. Frā.

Vicarius potest visitare et procurationem recipere.

c *Abbates.* de patre abbate Cluniacensium, quomodo teneatur visitare subditos suos mediatos & immediatos: vide Old. in consilio. clv. quod incipit, prima quæstio. & adde quātum ad abbates, idem videtur esse effectus inquisitionis generalis & specialis: vt dicit idem Oldr. in cōsilio cexxvij quod incipit, licet quantum. Ioan. Fran.

Abbas Cluniacēsis subditos mediatos et immediatos visitare potest.

d *Abbates.* honestè facerent abbates, & alij religiosi nō exigere pecuniam: sed cōformare se laudabilibus, cōsuetudinibus & constitutionibus monasteriorū: & contentari come-

B dere cū aliis in refectorio, & dormire in dormitorio cōmunibus. vt melius valerent oculo intelligere quomodo se haberent omnia tā in ecclesia q̄m in mensa, & tā de die q̄m de nocte, & propter bonū exemplum. argu. eius quod no. in cle. ad nostrum. de censi. in verbo, si voluerint. & in cap. magnæ. de voto. quia quod agitur à prælatis, citò à subditis trahitur in exemplum: vt ibi, & in ca. præcipuè. xj. q. iij. alias tot mortub' digni sunt, quot perniciosa exempla &c. vt ibi. & hoc satis dicit §. nostræ tamen intentionis. in versi. nec vltra. & versi. cęterum. Tenentur enim visitatores non minus exēplo quàm verbo ædificare & plantare. cap. quoniam. &. ca. inter cætera. de offic. ordin. facit cap. Romana. in fi. de censi. lib. vj. vbi vide no. per Io. And. in nouel. & in cap. in singulis. de sta. monachorum. In huiusmodi nanque actibus regularibus non sunt subtilitates neque glossæ exquirendę, nec appellationes admittendæ: sed impliciter omnia sunt expedienda. cap. ad nostram. reprehensibilis. &. cùm specialis. de appella. Non est tamen omittendum quòd si prælatus religiosus in mortali constitutus, notorius vel infamatus sit incorrigibilis, & propterea à subditis appelletur, debet appellationi deferri: alias pro tanto excessu satisfacere compelletur. de appell. de priore. quia ad talem nō pertinet iudicialis correctio. nj. q. vij. iudicet. Misericorditer etiam & non passim sunt corrigendi monachi: & nō more latronum in grauem carcerem detrudēdi. de statu monacho. c. ea quæ. & non debent esse prælati nimis graues in corrigendo, alias de cōsilio cōuentus, id est capituli, est correctio temperāda. dicto ca. reprehensibilis. in fi. de his quę fiūt à prēla. nouit. &. c. ea nosci tur. & ideo dicit textus in dicto c. Roman. in fi. consuetudines rationabiles & approbatas. secundū Host. & Io. And. ibid. in nouella. Ioan. Fran.

Monachi sunt miserē corrigendi.

e *Sicilia.* No. q. huius modi insulæ sunt pars prouincię cui adhærent. l. insulæ. ff. de iud. cū ibi notatis. facit. ff. de ver. sig. l. notionē. §. j. factū no. in c. quoniā à nobis. de decimis. ex quo sequitur q̄ qui in Sicilia vel Corsica est aut Sardinia, debet respōdere in Italia: vt no. in d. l. insulæ. pbatur. ff. ad munic. l. qui ex vico. Idē dico

C legium xij. vel plurium personarum, vltra quinquaginta. Ab habentibus minus collegium, & quibuslibet aliis ecclesiis, prioratibus & locis, vltra xl. Archidiaconi verò, vltra vigintiquinque. Archipresbyteri verò vltra quinque turonen. argenti valorem recipere non attentent. Si verò proximè nominati archiepiscopi, episcopi, & prælati, & aliæ personæ ecclesiasticæ ex priuilegio apostolico per alios visitare & procurationes recipere possint in pecunia numerata. Iidem archiepiscopi ab eisdem suis & suffraganeorum suorum ecclesiis, vltra lxxx. A monasteriis verò & ecclesiis aliis ac prioratibus secularibus vel regularibus habentibus collegium xij. vel plurium personarum, vltra lx. Ab habentibus verò minus collegium, & quibuslibet aliis ecclesiis, prioratibus siue locis, vltra quinquaginta. Episcopi etiam ab eisdem ecclesiis, monasteriis, prioratibus siue locis, vltra xl. Abbates verò ab eorum monasteriis, prioratibus, ecclesiis siue locis, vltra xxx. Archidiaconi verò vltra xx. turonen. argenti valorem recipere non attentent. In Apuliæ verò, Calabriæ, terræ laboris, Siciliæ, e Lombardiæ, Tusciæ, Sardiniæ, Corsicæ, & cæteris aliis Italiæ partibus: necnon Sclauoniæ, Achaiæ, Cypri, & cæteris regnis, insulisq;, & aliis prouinciis & partibus omnibus vltramarinis & etiam transmarinis, patriarchæ, archiepiscopi, episcopi ac prælati alij & personæ ecclesiasticæ cōsistentes, cùm (vt præmittitur) personaliter visitabunt. Iidē patriarchæ & archiepiscopi à suis vel suffraganeorū suorū ecclesiis cathedralibus pro procuratione vnius diei siue in victualibus siue à volentibus in pecunia, vltra lx. A monasteriis verò &

D vltra decem turonenses argenti valorem recipere non præsumant. Si verò iidem archiepiscopi, episcopi & prælati, ac personæ ecclesiasticæ ex priuilegio a apostolico per alios b visitare & procurationes recipere valeant in pecunia numerata: dicti archiepiscopi, etiam si primates existant, ab huiusmodi ecclesiis, monasteriis, prioratibus, atque locis vltra centum. Episcopi vltra lxxx. Abbates c vltra lx. Archidiaconi vltra xxx. turonen. argenti valorem pro procuratione qualibet vnius diei recipere non præsumant.

In Castellæ quoque, Legionis, Arragoniæ, & Portugalliæ regnis & dominiis, terris & prouinciis Regum Castellæ, Arragoniæ, & Portugalliæ, & partibus adiacentibus etiam vicinis eisdem, excepto Sardiniæ & Corsicæ regno. Archiepiscopi, episcopi, & prælati, ac personæ ecclesiasticæ cùm (vt præmittitur) personaliter visitabunt: iidem archiepiscopi à suis & suffraganeorum suorum ecclesiis cathedralibus pro procuratione vnius diei, siue in victualibus, siue à volentibus in pecunia, vltra centum & quadraginta: à monasteriis verò & ecclesiis aliis, ac prioratibus secularibus vel regularibus habentibus collegium xij. vel plurium personarum, vltra centum & viginti. Ab habentibus verò minus collegium, aliisque ecclesiis, prioratibus atque locis, vltra centum. Episcopi etiam à cathedralibus ecclesiis, vltra centum: à monasteriis verò & prioratibus secularibus vel regularibus habentibus collegium xij. vel plurium personarum, vltra lxxx. Ab habentibus verò minus collegium, aliisque ecclesiis, prioratib' & locis, vltra lx. Abbates d etiam à monasteriis vel prioratibus habentibus col-

Prælatorū gesta sunt subditorum exempla.

Universidad de Deusto
Biblioteca

de eoqui est in insula Maioricarum vt teneatur respõdere regno Nauarræ:vt patet ff.§.statuimus. vbi dicitur illi adiacere &c.

Abbatissæ monasterii egredi non debent.

a *Abbates.* de abbatissa verò dicit Archidiacon' q̃ etiam pro visitãdis monasteriis sibi subiectis ei non licet egredi monasterium : per textum in ca.j.de stat. reg.li.vj.ibi,quãcunque ratione.sed debet per alium visitationem facere : circa quod vide no, in cle. j.in princ.eod.titu.in glo. istorum. mouetur etiam Archidiac. quia quod generaliter scriptum est, generaliter est accipiendum.c.ij.de coniugi. leprosõ.Item fortificatur prohibitio in eo quòd ibi duo casus excipiuntur : in aliis ergo stet valida. de deci.ad audientiã. xxxj.distin. omnino. xxxj. q. j. quomodo &c.viij.dist.si cõsuetudinem. Et licet textus ille nõ videatur loqui de abbatissa, nihilominus appellatio monachorũ includit abbates vbi de salute animæ agitur, c.fi.de simo. Item ibi in.§. verũ. exprimit de abbatissa. & hæc opinio multum sapit honestatem. de quo per Io.And. in dicto c.j.de statu regula.in vj.& dixi in tractatu visitationum.q.ij.

Monachorum appellatione includuntur abbates.

b *Patriarchæ.* Not. patriarchæ.& sicut c. exigit.extendit.c.Romana.de cẽs. ita fortius vna clausula debet extẽdere aliã. ar. in l. doli clausula. de verb.obli.& c.secundo requiris. suprà de appel.& l.iij.ff.vi bona.Ioan.Franc.

c *Diei.* hoc intelligo nisi quando ex causa oporteret visitantem ibi stare per plures dies ex causis necessariis, & culpa visitandorum: vt habetur in ca. conquerente. de offici.ordi. tunc enim sibi debent imputare visitandi : quia necessitas legem non habet. de quo plene dixi in tractatu visitationũ. quæst.iiij. primę partis.Ioan.Franc.

d *Nominantur.* vt no. in d.ca. cùm apostolus. super verbo, decani Ioan.Franc.

e *Consueuerint.* hoc dicit propter ea quæ

A ecclesiis aliis ac prioratibus sæcularibus vel regularibus habentibus collegium xij.vel plurium personarum, vltra quinquaginta. Ab habentibus verò minus collegium,& quibuslibet aliis ecclesiis,prioratibus atque locis, vltra quadraginta. Episcopi etiam à cathedralibus ecclesiis, vltra quinquaginta:à monasteriis verò aliisque ecclesiis & prioratibus sæcularibus vel regularibus habentibus collegium xij. vel plurium personarum,vltra xl. Ab habentibus verò minus collegium, & ecclesiis aliis seu prioratibus vel locis quibuslibet, vltra triginta. Abbates [a] vero à suis monasteriis vel prioratibus simile collegium vel maius habentibus, vltra viginti. Ab habentibus verò minus collegium & quibuslibet aliis ecclesiis, prioratibus atque locis,vltra xvj. Archidiaconi vltra decem turonen.argenti valorem non audeant recipere quoquo modo. Si verò prælati,patriarchæ,[b] archiepiscopi,episcopi, & personæ ecclesiasticæ proximè nominati, ex priuilegio apostolico per alios visitare, & procurationes recipere valeant in pecunia numerata : dicti patriarchę seu archiepiscopi ab eisdem suis vel sufraganeorum suorum ecclesiis cathedralib' vltra quadraginta. A monasteriis quoque & ecclesiis aliis ac prioratibus secularib' vel regularibus habentibus collegiũ duodecim vel plurium personarum, vltra triginta. Ab habẽtibus verò minus collegiũ,& ecclesiis aliis,prioratibus, siue locis & subditis quibuscunque, vltra xxviij. Episcopi quoq. à suis cathedralibus & quibuslibet aliis ecclesiis, monasteriis, prioratibus atque locis, vltra viginti. Abbates etiã vltra decem,necnõ archidiaconi vltra quinque turonen.argenti valorem recipere non præsumant. Ita quod expensæ seu sumptus vniuersi seu taxatio pecuniaria huiusmodi procurationis totius diei,[c] videlicet in pecunia vel victualibus & necessariis aliis prædictã summam vel valorẽ aliquatenus non excedat : nec vltra dictas summas vel taxationes seu valores earum prætextu cuiusquis consuetudinis vel aliàs, vel

B ab ipsis prælatis vel familiaribus earundem quiequam exigere vel recipere liceat etiam à volentibus,quando ex conuentione vel consuetudine minus soluere consueuerint, quòd propter prædicta non plus soluant. Illud quoque quod de archidiaconis superius diximus ordinandum, locum habere volumus etiam in decanis, præpositis, aliisque personis ecclesiasticis superius non expressis, quibus visitationis officium, & procurationis receptio ex priuilegio sedis apostolicæ vel de iure seu consuetudine competere dinoscuntur. Decanis ruralibus duntaxat exceptis,qui in aliquibus regionibus archipresbyteri nominantur:[d] circa quos in receptione huiusmodi procurationis id quod supra statutum est de aliis archipresbyteris, volumus obseruari. Nostræ tamẽ intentionis existit, quòd si ex conuentione vel consuetudine tam ecclesiæ cathedrales quàm collegiatæ, & aliæ quælibet seculares, ac etiam monasteria, prioratus conuentuales, & C loca alia quæuis ecclesiastica, earumque capitula, collegia seu conuẽtus, rectores etiam & personæ prælatis quibuslibet suis visitantibus (vt præfertur)minus debeant vel consueuerint [e] quàm per nos superius est statutum, ad soluendum vltra conuentionem vel consuetudinem huiusmodi nullatenus adstringantur, sed super his circa eos consuetudo & conuentio huiusmodi obseruentur. Huiusmodi etiam moderationes & taxationes ad prælatos quoslibet, qui prætextu cuiusuis consuetudinis in monasteriis siue locis aliis ecclesiasticis gratis recipiantur ad pabulum charitatis, [f] extendimus & etiam prorogamus : [g] prouiso nihilominus quòd in locis quibuslibet secundum quòd maior vel minor rerum copia fuerit in eisdem, necnon iuxta maiorem vel minorem personarum & D euectionum [h] numerum huiusmodi visitantium, expensarum maiorum vel minorum debita moderatio teneatur,ita tamen quòd maiores expensæ non excedant summam superius limitatam.

habẽtur in c. cùm ex officij.de præscrip.& no.in cle. ad nostrũ. circa prin.de cẽs.ad. de q̃ habetur per Io. And.in addi. Spe. in tit.de censi.in fine.& in merce.super regula,plus semp. de reg. iur.li.vj.& in c.fi. eo. titu.& libr.& per Lapũ allegatione xxx.

Charitatiu. hoc dicit propter ea quę habentur in cle. ad nostrũ.circa fi. de censi. & in dicto ca.cùm apostolus.ad fi.

g *Prorogamus.* patet ergo hic, & infra ver.præmissis.q̃ hęc constitutio quamuis etiã pœnapœnalis extenditur *lis quandoad casus similes ex identitate rationis: quasi tunc non dicatur extensio : quia q̃ est ex ratione, est & ex mente : vt not. in ca.fi postquam.de elect.lib.vj.& in ca.sciant cuncti.præsertim vbi est omnino eadẽ ratio.not. de tempo. ordi.c.j eo.lib. & no. Archi.de pœn.di.j.c. vulgaris.in §. pœnæ. aliàs secus:vt not. Butriga.in cle. j. de rescriptis.facit decii.cclxvij.q̃ no.Ioã.And. in nouella. de re. iudicata.ad fi. & in cle. j. de consangui. & affi. & in cle. auditor. de rescrip.& in cle. j. de fo.cõpe.& per Bar.in leg.furti. §.fi.ff. de iis qui no.infam. & Butri.de præb.in c.dilectus. facit l. vt tantũ. §.j ff.de seru.corrup. & q̃ habetur in l.j.ff. de le. j. & in l. maximũ vitiũ. C. de libe. & posthu.& l. si quis seruo.Cod. de fur. & Butri in cle.j.de offi. vica.& in authẽ.quas actiones.C.de sacrosc. eccle.& in l. ij. C. de pa.qui filios distra. & per modernos in l. fi verò. §. de viro. ff.soluto matrimonio.vide Ioã.de Milis in repertorio in verbo, lex siue constitutio &c. habebit locũ enim in speciali visitatione de qua in c.excõmunicamus. in §. adiicimus.de hæreti. & in ea de qua in ca. Eleutherij'.xviij. q.ij. & in ea de qua in ca. seruitiũ.ead. causa & quæstione.de quibus no.in c.accedẽtes. de præscrip.& in c.præterea. de iure patro. & in c. ꝓcurationes. de censi. & in omnibus aliis similibus procurationibus.*

h *Euectionum.* & an numerus

numerus personarum & euectionum debeat aliàs esse equalis,vide plenè per docto. in cap. cum ad quorundam. de excessibus præla.& dixi,ś.q.proxima.circa princ.

Lex quæ deuantes non punit, est imperfecta.

Pœna pecuniaria quãdoque imponitur pro delicto.

a *Pœna.* vt quos Dei timor & cap.de vita & honesta. cle, vt clericorum.lxxxij.di.plurimos.&.ca.fœlicis.§. præmissis.de pœnis.li.vj.quia non semper omnia deducuntur in iudicium, & ideo sola prohibitio quandoque parum proficit: & inter leges illa dicitur imperfecta, in qua nulla pœna deuiantibus lancitur,vt refert dicere Macrobium Io. Andr. in dicto cap. exigit. de censi. Et nota hic imponi pœnam pecuniariam pro delicto,quia non applicatur visitanti, neque parti, sed ecclesiæ. sic & quando esset applicanda pauperibus, vt in cap.ad liberandam. de Iudæis. & in cap. quia plerique. de immu. ecclesia. etiam vsque ad quadruplũ. xviij. distinctio. quoniam quidem.j. quæst. vij. sancimus. xxiij. q.j. militare. Si autem applicaretur visitanti, procederet de radice auaritię & cupiditate, & ideo imponi non posset nisi in casibus à iure expressis.capi.licet.de pœnis. xvj. quæstio. vj. cognouimus.& capi. de lapsis. cum concord.xvj. quæstio. ij. cum deuotissimam. & de rap. in archiepiscopatu. quia nec conuentionalis in foro ecclesiastico exigi debet, alias modestiæ pontificalis obliuisceretur qui inhonestis quæstib' anhelando desideraret cum aliena iactura ditari.cap.suam. & cap'. constitutus. de pœnis.nisi pro mensura interesse.cap.dilecti.de arbitris. Est enim naturæ cõgruum, eas tantum pœnas exigi quæ cum competenti proferuntur moderatione,vel à legibus certo fine concluse statuuntur. l. j. Cod. de sentent. quæ pro eo quod interest profe. hoc tenent Cardinalis & Butri. post Hostien.in.d. capi. dilecti. sed Abbas contra, & male, saltem in spiritali & ecclesiastico. Ioan. Franciscus.

b *Duplum.* hoc sumptum est ex cap.procurationes. in fin. de censib.& ca.quia plerique. de immuni. eccle. & credo quòd in isto duplo computetur exactum & receptum. facit. xxiij. quæst.j.militare,xviij.distinctio.quoniam.j.quæst.j. concussionis.& capi.exigit.de censib.lib.vj.vbi nota illud quòd hic dicitur de familia, & quòd prælatus tenetur de facto ipsorum,facit.lxxxvj.di. an. putatis. & de elect. generalis.§. fin. Ioan.Franc.

c *Extunc.* scilicet elapso secundo menses, vt not. in dicto capit. exigit. super ver. extunc. & facta restitutione statim sunt absoluti sine alia sententia. lxxxj. distinct. si qui. cum suis. & de spon.in ca. non est. Ioan.Andr.

d *Laicus.* puta cocus. cle. ad nostrum. de censib. vel notarius, vel alij de quibus in cap. Romana. §. procurationes. de censi. & ibi not. de sigillatoribus. quod tamen debet intelligi secundum quòd ibi declarat Ioannes Andr.in nouella.Ioã. Franc.

e *Remissionem.* hoc sumptum est ex cap. exigit.de censi. libr. vj.vbi not.quòd quis rem suam vel sibi debitam remittere non potest, licet in re sua quis sit moderator & arbiter.l. in re mandata.Codic.mandati. & nihil tam naturale &c.vt in.§.per traditionem. instit. de re. diui. Et si post restitutionem factam ille iterum donaret, credo idem propter verba hic geminata, scilicet remissionem liberalitate vel gratia, quia præsumeretur in fraudem facta, arg. ff. de donat. inter virum & vxo. leg.si sponsus. §. recte. &. ff. ad Velleia. leg. quamuis. §. si cum essem. & quod habetur in cap.commissa de elect. cum fi.& quod not. xiiij. quæstio.ij. plerique, & in cap. quanto. de priuile. Licet Ioan. Andr. videatur innuere contrarium in simili in cap. statutum. circa fi. de rescript. libr. vj. super verb.remissione. per leg. sed si ego. ff. ad Velleia.& ea quę habentur in cap. Gemma.de spõ. quia aliàs facilè fieret fraus legi &c. Ioan. Andr.

Rem suam vel sibi debitam quis potest, licet in re sua quis sit moderator & arbiter. remittere.

f *Statuimus.* concor. cum dicto capi. cum apostolus.§.fi.de cẽsib.

Charitatiuum subsidium quod ex manifesta & rationabili causa tantum peti potest cum charitate, vt dicto cap. cum apostolus. et à quibus peti potest.

g *Charitatiuum subsidium,* quod ex manifesta & rationabili causa tantum peti potest cum charitate, vt dicto cap. cum apostolus. §. prohibemus. hæc enim duo simul requiruntur, & quia hæc est charitas, non currit contra eam præscriptio, secundum Hostien.aliàs multum loogè à paterna pietate videretur, si

Universidad de Deusto
Biblioteca

præpositi subditis suis graues existerẽt, quos in cunctis necessitatibus pastoris debent more fouere. & potest episcopus̃met compellere eos ad hoc soluendum, secundum Innocentium & Hostien. allegant xliij. distin. qui emendam. dum tamen non excedant, vt in c. sanè. &c. cum ad quorundã. de excessibus prælato.

aliàs posset appellari secundum communem sententiam doctorum ibi, per quã appellationem essent tuti ab excommunicatione. & vbi esset dubium, superioris arbitrio esset determinandum. arg. x. q. iij. quia cognomi[a]. &. xj. q. j. si clericus. & nota. in d. c. cum apostolus. Adde quę plenè habentur per Innocen. in. c. ex parte. de verb. sign. & Butri. in. ca. venerabilis. de cẽsibus. Quæ autem sint iustæ causæ petẽdi charitatiuum subsidiũ, vide Oldra. in consilio. ccv. quod incipit, circa propositam quæstionem. & q̃ possint prælati cõuocati ad concilium generale imponere clero charitiuũ subsidium, renet Innocẽ. in c. j. de statu monacho. & not. x. q. iij. vnio. & quid de priore generali ordinis Camaldulensium, an pro expensis factis in sua promotione, & cõmuni seruitio cameræ apostolicę, possit à subditis petere charitatiuum subsidium, & quando per episcopos possit exigi, vide per Calderi. in cõsilio. xxx. in titu. de censib. Et adde quòd ad subsidium impositum per papam tenentur cardinales, etiam pro beneficiis quæ tenent vt administratores. Et quædam alia circa subsidium papę, vide per Lodoui. in consilio. ccccxcviij. Adde etiam quod si capitulum sede vacante statuit & iurat de minuendo charitativo subsidio, potest postea soluere debitam summam, constitutione huiusmodi non obstante, secundum Lapum allegatione xx. Consulo quòd clerici impetrent à sede apostolica priuilegium ad instar priuilegij cleri Paduani, dudum à sede apostolica obtenti, quòd pro charitativo subsidio non possint grauari vltra certam & specificam summam soluendam in termino annorum duorum, maximè propter crebras translationes quæ hodie fiunt cum magna iactura cuiusque cleri. Adde etiam quòd an à pœna suprapotita, & non repetita hic, scilicet quando exigeretur subsidium charitatiuum vltra taxam prædictam valeat exigens, maximè si exigat à sponte soluentibus, excusari, videtur tenenda conclusio Lapi allegatione. xxxviij.

a *Florenum.* quid si mutentur monetæ, & facultates ecclesiarum crescant? Vide quæ plenè habentur in capi. quanto. & cap. olim. de censi. Et hæc intelligo, nisi super hoc in aliquibus partibus esset beneficia taxata ad minorem summam, quia tunc illa taxa esset seruanda: quod videtur esse de mente huius constitutionis, & probatur ex notatis in Clement. si beneficiorum, de deci. in glos. in verbo, taxationem. facit ad hoc extrauagans Ioan. xxij. quæ incipit, suscepti. iunctis declarationibus quæ super ea emanauerunt, de quibus plenè habetur in dicta clemen. si beneficiorum, quas doctores post glossam dicunt extendi debere ad casus similes.

b *Vendicare.* simile in. c. j. de statu regu. li. vj.

c *Cistercienſis.* propter istud verbum patet quòd clemen. ad nostrum. de censi. quæ principaliter propter Cistercienses facta fuit, de quibus hic subiicitur, inquantum præsertim loquitur de charitatiua hospitalitate, remanet in suo vigore. & quomodo per clausulas derogatorias consuetas poni in literis legatorum, derogetur derogatoriis clausulis contentis in priuilegiis huiusmodi monasteriorum super procurationibus soluendis, vide plenè per Fride. de Senis in consilio. ccxxxiij. & plura dubia circa mandatum apostolicum de compellendo exemptos ad contribuendum cum aliis clericis ad onera legatorum & nuntiorum sedis apostolicæ, vide per eundem Fride. in consilio. cxxxviij.

A d *Voluntatis.* de importantia istorum verborum, vide gloss. in cap. statutum. de hæret. libr. vj. & in clemen. de offic. vica. & in cle. j. de rerum permut. & in cap. statutmus. de offic. deleg. in. vj. & ca. vt litigantes. de offic. ordin. eo. libr. & per Butri. in cap. præterea requisisti. de appel. & Abb. in cap. cum te. de re. iudi. De verbo autem iniungimus, habetur in clemen. quia cõtingit. de reli. domi. De verbo volumus, per Abb. in. c. fi. qui fil. sint legiti. De verbo decernimus, no. in cle. generalem. de æta. & qualita. & in cle. per literas. de præbend. & in cle. si vna. de rebus eccle. non alie. & in cle. quamuis. de app. & in cle. literas. de rescript. in capi. fin. de verb. signi. libr. vj. De verbo censemus, in cle. j. de proba. De verbis simul iunctis, decernimus & declaramus, in capi. j. de cleri. ægro. libr. vj. Adde quòd quandoque ista verba impropriantur per capi. in his. de verbo. signifi. Adde decis. ccvj. in anti. quæ incipit, vtrum si contra reum. secundũ scilicet subiectam materiam, & quando in materia magis est erratum quàm in forma. sic & vbi papa loquitur vt magister, vt in. cap. literas. de restitu. spolia. &. ca. cum Marthæ. de celebratione missarum.

e *Indignationem.* humano more loquitur, quoniam nõ indignatur neque irascitur Deus. xxxij. q. iiij. ancommutabilis. & not. in ca. si quis presbyterorum. de rebus ecclesiæ non alie. vbi probatur quòd ista important talem anathemare feriendum quo Deus iratus animas percutit. Vel potest dici quòd etiam aliàs iudicis arbitrio puniri possit & debeat, ex quo non est certa pœna statuta, per ea quæ habentur in capi. de causis. de offic. dele. & cap. super his. de accu. & cap. fi. de dolo & contuma. & l. j. de iure deli. no. in ver. vlt. in. cap. fi canonici. & in ver. condigna. in. capi. quia plerique. de offi. ordin. lib. vj. Adde etiam quòd pœna maledictionis est pœna æterna, vt not. Ioan. Andr. in cap. Romana. in versic. penulti. super ver. maledictionem. de censi. lib. vj. in nouella. post Hostien. iniungitur enim pro quolibet mortali peccato. Genesi. iij. & non remittitur nisi restituatur &c. de vsur. cum tu. nec aliter potest absolui. xiiij. quæst. iij. si res. & in regula, peccatum. de reg. iur. vbi iudex, id est episcopus, non potest dispensare, aliàs secus, vt not. in cap. licet. de pœnis. Adde quod refert Ioan. Andr. in cap. j. in fin. de supplen. negli. præla. hbr. vj. in nouella. & quòd per salutationem papæ & oscului talis indignatio remittatur, videtur tenere Ioan. Andr. in solutione, vj. libr. in nouella. licet post excommunicationem propterea non consequeretur absolutionem. clemen. si summus. de sent. excom.

f *Incursurum.* & sic est canon ferendæ sententiæ, & non latæ, vt probatur in. ca. relatum. de iure patro. & mitius agitur cum lege quam cum homine. ca. si celebrat. de cleri. excom. mi. l. Celsus. ff. de arbi. ca. dolentes. de celebr. miss. & habetur in. ca. vnico de sagittariis. in c. vno de eo qui fur. or. fuf. secus si diceretur, excommunicamus sic facientem &c. & ita intelligitur. ca. j. de deposito. &. ca. Salonitana. xliij. distin. de quo plenè in. ca. sicut tuis. de simo. & in. l. in criminali. C. de iurisdi. om. iudr. Et q̃ monitio debeat præcedere, vide per glossam in clementi. attendentes. in fi. de sta. regula. etiam cõtra rebelles visitare volentibus & illos impedientes. vbi autem ipso facto pœna incurreretur, licet requireretur quod deberet de excessu constare parte citata, tamen absque alia sententia declaratoria posset pœna publicari & exigi, & hoc sufficeret per no. in ca. pro humani. in fi. de homi. lib. vj. & in cle. præsenti. de censi. & in cle. multorum. in fi. de pœnis. & ita intelligi potest Lapus allegatione. cxxxv. & no. in. c. commissa. de elec. clemen. j. de sequest. pos. & fruc. & in. cap. eum qui. de præb. in vj. & decis. xiij. in antiquis. & adde quod not. glo. in cle. j. de immuni. eccle. super ver. pro infectis.

Datum,

a *Datum.* de concernentibus datas, vide plenè per Ioan. And. super data libr. vj. in glo. Et quare non ponatur indictio, sed solum anni pontificatus, ibi vide plenè in nouella, & an error in talibus vitiet. Et addè quòd vsque ad tempora Eugenij nõ ponebantur in literis apostolicis anni domini, prout factum est ab eius tempore citra, & hodie fit, ad faciliorem habendã notitiam temporum tunc currentium. vnde error in illis haberet vitiare rescriptum, per ea quę plenè allegat Ioan. And. ibidẽ, maximè propter stylum cancellariæ, qui etiam habet quod vltimum verbum temporis debet complere vltimam, lineam, qui stylus est attendendus, vt in. c. quàm graui. in fine. de crimine falsi. cum similibus. Et adde q̃ à natiuitate domini, id est ab ipso die natiuitatis Iesu Christi, & non à die circuncisionis, est computandum & incipiendum principium anni in Romana curia, vt vult deci. in nouis. 30. Item q̃ secũdum cursum Franciæ & Angliç, annus incarnationis non incipit post annum natiuitatis, sicut secundum cursum Romanę curiæ, sed post mensem Martij concurrunt sub eodem numero tam annus à natiuitate prędecedens, quàm annus incarnationis sequens, vt vult alia decisio in nouis numero decimo octauo. Et addè quod mẽsis intelligitur tot dies habere quot habet mensis in quo negotium faciẽdum occurrit: & quod deficit in mense occurrenti, suppletur de mense sequenti. not. Ioan. And. in c. quàm sit. de electio. libr. vj. & ita cõmuniter seruatur, vt no. Butri. in c. licet. de sup. negligen. prela. & Bar. in. l. cum bissextus. ff. de verb. sig. licet Host. dixerit pẽdere ex arbitrio iudicis, qui magis debet ampliare q̃ arctare. Adde q̃ dies incipit à media nocte more Romano. l. more Romano. ff. de feriis. & adde no. in. c. consuluit. de of. de-

Mundus iste pelagus est.

Ecclesia, fidelium congregatio comprehendit.

Schismatici tunicam domini inconsutilem scindere nituntur.

Datum[a] Auenione. xv. caléd. Ianuarij, pontificatus verò nostri anno secundo.

DE CELEBRATIONE missarum.

Ioannes xij.

Narratis perturbationibus plurimis quæ ecclesiæ præsertim per hæreticos inferuntur, ordinat Romanus põtifex quòd dum missæ celebrãtur, in quibus deuotius oratur, certæ preces hic expressæ ad Deũ effundantur. Et vt Christiani ad id sint promptiores, vigenti dies indulgentiarum cunctis hoc facientibus elargitur. Aduerte quòd sub hoc tit. aptè posuisset locari extrauagans. de cla. quæ est supra de vita & hone. cleri. vt ibi tractatum est.

CAPIT. VNICVM.

Discipulorum Christi gesta nos instruunt, vt in pelago huius mundi procella surgente, ad diuinum confugium recurrere debeamus. Illi quidem commotione maris adeo grandi facta vt fluctus in nauiculam quam Iesum sequentes intrauerant operirent, Christum dormientem vocibus excitarunt supplicibus, & aduersus ingruentes tempestatis impetus ab eo salutis præsidium postularunt. Cum itaque catholicam ecclesiam, quæ cõgregationem fidelium comprehendit, videamus (quod dolentes referimus) pacis æmuli, zizaniorumque satoris malitia procurante, discordiarum flatibus concitatam, earumque fluctus adeo eleuatos quòd quasi operiant ipsam totam, hæreticos insuper ecclesia ipsam cernam[a] & schismaticos impugnare ferociter, ac vt inconsutilem domini tunicam scindant, multipliciter laborare: Cum fratribus nostris deliberatione præhabita diligenti, expediens (immo necessarium potius) æstimamus, vt ad illum qui ad dexteram patris residet in excelsis, qui caput est cõgregationis eiusdẽ, cuique potestas omnis tam in cœlo quàm in terra noscitur tradita, eiq; venti & maria obsecundant, leuemus cũ manibus corda nostra, ipsumque deuotis pulsantes precibus, apud eum sedulis orationibus insistamus, vt insurgentes præmissæ fremitus tempestatis, quæ quasi vniuersorum Christicolarum regna concutit, subditos contra dominos violato fœdere erigit, hæreticis & schismaticis ac rebellibus ecclesiæ Dei, insurgendi contra ipsam, eiusque iura vsurpandi insania damnabili ausum pandit: flatus cessare, fluctusque prædictos quiescere sua faciat omnipotenti virtute, Cordaque hæreticorum, schismaticorũ, aliorumque rebellium ad Dei ecclesiæ vnitatem ac deuotionem inclinet & habilitet: vel forsan, cum præmissis pertinaciter intendant persistere, ipsorum elidat superbiã, eorumque obstinatam malitiam suę virtute dexteręq; conterat & prosternat. Corda quoque subditorum ad eorum superiores, & eorum superiorum conuertat ad subditos, ipsosque dissidentes in concordiæ vnitate conciliet & confirmet, sicque det ipsis superioribus præsidere, quòd sic regnent vt dirigantur, eorumque regimen cedat subditis ad salutem perpetuam, quietem & pacem: nobisque ipse cuius prouidentia in sui dispositione non fallitur, modos & vias aperiat, per quos hoc quod in votis gerimus, efficaciter promouere possimus. Et quia in missarum solenniis ad Deum consueuerunt preces effundi deuotius, de eorũdem fr. con. ordinamus quòd in singulis missarum celebrationibus post dictũ à celebrante Pater noster, responsioneque secuta, antequam in missa vlterius procedatur, illud canticum, Lætatus sum in iis quę dicta sunt mihi. totum, cum Gloria patri. à religiosis, clericis, & aliis literatis prætentibus cum deuotione dicant. Et primo dicantur Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. Pater noster. Et post ista versiculi subsequantur, Domine saluos fac reges, Et exaudi nos in die qua inuocauerimus te. Saluum fac populum tuum domine, & benedic hæreditati tuæ, Et rege eos & extolle illos vsque in æternum. Fiat pax in virtute tua, Et abundãtia in turribus tuis. Domine exaudi orationem meam, Et clamor meus ad te veniat. Dominus vobiscum, Et cum spiritu tuo. Collecta.

Pax in terris quibus precibus à Deo peti debet. Psalm. 121.

Ecclesiæ tuę quæsumus dñe preces placatus admitte, vt destructis aduersitatib[a] & erroribus vniuersis, secura tibi seruiat libertate. Per dñm nostrum. Hostium nostrorum quęsimus domine elide superbiam, & eorum contumaciam dexteræ tuæ virtute prosterne. Per Christum dominum nostrum. Amen. Benedicat celebrans consequenter. Nos autem Christifideles ad exequendum supradicta promptius donis volentes spiritalibus animare, omnibus verè pœnitentibus & confessis tã his celebrantibus, quàm ipsis assistentibus obseruatibus supradicta, quàm aliis preces tunc deuotas Deo fundẽtibus, pro præmissis diebus, & missis singulis quibus hæc fecerint, xx. dies de omnipotentis Dei misericordia, & beatorum Petri & Pauli apostolorum eius auctoritate confisi, de iniunctis sibi pœnitentiis relaxamus. Nulli ergo &c. Datum. xij. calend. Iulij anno. xij.

DE RELIQVIIS ET VENERATIONE sanctorum.

Sixtus quartus.

Qui cõceptionem immaculatæ virginis deuotè celebrabunt, & in eodẽ festo & eius octauis officio interierunt, tales tribuitur indulgentiæ quales cõsequuntur Christifideles in corporis Christi solennitate.

CAPIT. VLVM PRIMVM.

Cum præexcelsa meritorũ insignia, quibus regina cœlorum virgo Dei genitrix gloriola sedibus prelata æthereis, sideribus quasi stella matutina prætulãs, deuotæ

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

uotæ cõsiderationis indagine perſcrutamur, & intra pectoris arcana reuoluimus quòd ipſa (vtpote via miſericordiæ, mater gratiæ & pietatis, amica humani generis conſolatrix) pro ſalute fidelium, qui delictorum onere grauantur, ſedula oratrix & peruigil ad regem quem genuit intercedit: dignum(quin potius debitum) reputamus vniuerſos Chriſtifideles vt omni potenti Deo(cuius prouidentia eiuſdem virginis humilitatem ab æterno reſpiciens, pro reconcilianda ſuo authori humana natura, lapſu primi hominis ęternæ morti obnoxia, eam ſui vnigeniti habitaculum ſancti ſpiritus præparatione conſtituit, ex qua carnem noſtræ mortalitatis pro redemptione populi ſui aſſumeret, & immaculata virgo nihilominus poſt partum remaneret) de ipſius immaculatæ virginis mira conceptione gratias & laudes referant, & inſtituta propterea in Dei eccleſia miſſas & alia diuina officia dicant, & illis interſint, indulgentiis & peccatorum remiſsionibus inuitare: vt exinde fiant eiuſdem virginis meritis & interceſsione diuinæ gratiæ aptiores. Hac igitur cõſideratione inducti, eiuſdem omnipotentis Dei, ac beatorũ Petri & Pauli apoſtolorum eius authoritate cõfiſi, authoritate apoſtolica hac in perpetuum valitura conſtitutione ſtatuimus & ordinamus quòd omnes & ſinguli Chriſtifideles vtriuſque ſexus, qui miſſam & officium cõceptionis eiuſdem virginis glorioſæ, iuxta piam, deuotam & laudabilem ordinationem dilecti filij magiſtri Leonardi de Nogarolis clerici Veronenſis notarij noſtri, & quæ deſuper à nobis emanauit miſſæ & officij huiuſmodi inſtitutionem in die feſtiuitatis conceptionis eiuſdẽ virginis Mariæ, & per octauas eius deuotè celebrauerint & dixerint, aut illis horis canonicis interfuerint, quoties id fecerint, eandẽ prorſus indulgentiam & peccatorum remiſsionẽ conſequantur, quam iuxta felicis recordationis Vrbani iiij. in concilio Viennenſi approbatę, ac Martini quinti & aliorũ Romanorum põtificum prædeceſſorum noſtrorũ conſtitutiones, conſequuntur illi qui miſſam & horas canonicas in feſto corporis & ſanguinis domini noſtri Ieſu Chriſti à primis veſperis, & per illius octauas iuxta Romanæ eccleſiæ conſtitutionem celebrant, dicunt, aut miſſæ officio & horis huiuſmodi interſunt: præſentibus perpetuis temporibus valituris. Datum Romæ apud ſanctum Petrum anno incarnationis dominicæ M.cccclxvj.iij.Calen.Martij, pontificatus noſtri anno vj.

Dei genitrix eſt pro peccatoribꝰ ſedula oratrix.

Conceptionis diuæ virginis officium à quo fuit ordinatum.

Idem in eadem materia.

Excommunicationem ipſo facto incurrunt prædicatores aſſerentes diuam virginem in peccato mortali fuiſſe conceptam: qui etiam dicunt quòd feſtum conceptionis eius celebrantes grauiter peccant. Et vult præſentem conſtitutionem in locis populoſis publicari.

CAPITVLVM. II.

GRaue nimis gerimus & moleſtum, cum ſiniſtra nobis de quibuſdam eccleſiaſticis perſonis referuntur. Sed in eorum qui ad euangelizandum verbum Dei ſunt deputati, exceſsibus prædicando commiſsis, eo grauius prouocamur, quo illi periculoſius remanent incorrecti: cùm facilè deleri nequeant, qui multorum cordibus ſic publicè prædicando diffuſius & damnabilius imprimuntur errores. Sanè cùm ſancta Romana eccleſia de intemeratæ ſemperque virginis Mariæ conceptione publicè feſtum ſolenniter celebret, & ſpeciale ac proprium ſuper hoc officium ordinauerit: nonnulli (vt accepimus) diuerſorum ordinum prædicatores in ſuis ſermonibus ad populum publicè per diuerſas ciuitates & terras affirmare hactenus non erubuerunt, & quotidie prædicare non ceſſant, omnes illos qui tenent aut aſſerunt eandem glorioſam & immaculatam Dei genetricem abſque originalis peccati macula fuiſſe conceptam, mortaliter peccare, vel eſſe hæreticos: eiuſdem immaculatę conceptionis officium celebrantes, audientesque ſermones illorum qui eam ſine huiuſmodi macula conceptam eſſe affirmant, peccare grauiter. Sed & præfatis prædicationibus non contenti, confectos ſuper his ſuis aſſertionibus libros in publicum ediderũt: ex quorum aſſertiombus & prædicationibus non leuia ſcandala in mentibus fidelium exorta ſunt, & maiora meritò exoriri formidantur in dies. Nos igitur huiuſmodi temerariis auſibus ac peruerſis aſſertionibus ac ſcandalis quæ exinde in Dei eccleſia exoriri poſſunt (quantum nobis ex alto conceditur) obuiare volentes, motu proprio, non ad alicuius nobis ſuper hoc oblatæ petitionis inſtantiã, ſed de noſtra mera deliberatione & certa ſcientia huiuſmodi aſſertiones prędicatorum eorundem, & aliorum quorumlibet qui affirmare præſumerent, eos qui crederent aut tenerent eandem Dei genitricem ab originalis peccati macula in ſua conceptione præſeruatam fuiſſe, propterea alicuius hæreſis labe pollutos fore, vel mortaliter peccare, aut huiuſmodi officium conceptionis celebrantes, ſeu huiuſmodi ſermones audientes, alicuius peccati reatum incurrere: vtpote falſas & erroneas, & à veritate penitus alienas, editosque deſuper libros prædictos id continentes, quo ad hoc authoritate apoſtolica tenore præſentium reprobamus & damnamus: Ac motu ſcientia & authoritate prędictis ſtatuimus & ordinamus, quòd prædicatores verbi Dei, & quicunque alij cuiuſcunque ſtatus, gradus, aut ordinis ac conditionis fuerint, qui decætero auſu temerario præſumpſerint in eorum ſermonibus ad populum, ſeu aliàs quomodolibet affirmare huiuſmodi ſic per nos improbatas & damnatas aſſertiones veras eſſe, aut dictos libros pro veris legere, tenere, vel habere poſtquam de præſentibus ſcientiam habuerint, excommunicationis ſententiam eoipſo incurrãt: à qua ab alio quàm à Romano pontifice (niſi in mortis articulo) nequeant abſolutionis beneficium obtinere. Item motu ſcientia & authoritate ſimilibus ſimili pœnæ ac cenſuræ ſubiicientes eos qui auſi fuerint aſſerere contrariã opinionem tenentes, videlicet gloriosam virginem Mariã cum originali peccato fuiſſe conceptã, hæreſis crimen vel peccatum incurrere mortale: cùm nondũ ſit à Romana eccleſia & apoſtolica ſede deciſum. Nõ obſtantibus conſtitutionibus & ordinationibus apoſtolicis cõtrariis quibuſcunque, quibus communiter vel diuiſim à ſede apoſtolica indultũ exiſtat quòd interdici, ſuſpendi, vel excommunicari non poſsint per literas apoſtolicas non facientes plenam ac expreſſam, ac de verbo ad verbum de indulto huiuſmodi mentionem. Et ne de præmiſſis aliquando valeant ignorantiam allegare: volumus quòd locorum ordinarij requiſiti præſentes literas in eccleſiis conſiſtentibus in eorum ciuitatibus & ſuarum diœceſum, & locis inſignibus, dũ maior ibi multitudo populi ad diuina conuenerit, ſermonibus ad populum mandent & faciãt publicari. Pręterea quia difficile foret prędictas literas

Errores multorum cordibus impreſſi nequeunt facilè deleri.

Scandala eccleſiaſticis obuiandum eſt à prælatis.

Diuiſio textualis.

VOd olim. Hæc cõſtitutio diuiditur in tres partes. Nam primò recitãs conſtitutionẽ Bonifa. illã reſtringit. ſecũdò §. cęterũ. ſententiã duorũ conciliorũ ſubiungit. tertiò §. attente. trãſgreſſoribꝰ dictorum cõciliorum pœnas comminatur.

Inſtrumentũ ex originali tranſſumptum quandoque facit plenã fidem.

a *Statutum eſt.* extra vj.li.de immu. eccle. clericis. ADDITIO. In c.clericis laicos e. tit.in vj. quod hodie reuocatũ eſt, & etiã hæc declaratio ſaltẽ quo ad primã partẽ: vt ca.j.eo.titu. in cle.

Exigere eſt ab inuitis extorquere.

b *Ad exigentes.* hoc eſt ab iuris extorquẽtes.ff.de le.inj.l.fideicommiſſa. §. ſi rem. ij.reſpõ. & alias ſignificationes habet hoc verbum: vt notaui extra vj.libr. de iudi. c.iuris. Ioan. Mona.

c *Dantes auxilium.* omnes iſti pari pœna puniuntur. argumen. extra de offic. delog.capit.j. inſtitu. de obli. quæ ex delic.nat. §.ope.

d *Lateranen.* extra eo.titu.c.non minus.

e *Neceſſitatis &c.* Nota neceſſitatẽ & vtilitatẽ æquiparari.

f *Generale.* extra de immuni. eccleſ.ſi aduerſus.

Concilium per c. et per f. differunt.

g *Concilium.* Not.iſtud concilium deberi ſcribi per ca. dicitur enim à con & ciliũ, quadam ſimilitudine ciliorũ: quia ſicut cilia iunguntur cum oculi quieſcere cupiunt, ita quoque concorditer iungũtur homines in concilio. Eſt autem cilium folliculus quo oculus tegitur: quia oculos celat Sed conſilium per ſ, eſt quod ex animi prouidentia alicui tribuitur: inde conſiliolum & conſiliarius.

Paſtoralis in quot & quibus titulis reperitur.

Paſtoralis. Tale vel ſimile puto fuiſſe exordiũ deciſum de decre. paſtoralis, in compilatione Gregoriana ſub diuerſis collocata tit. qui ſequuntur. de reſcript. de ſacra. iteran. de offic. iudi. deleg. de off. ord. de iud. de cauſa poſ. & ꝓprie. de fide inſtr. de excep. de app. de iis quæ fiũt à præla. de do. de deci. de iure pat. de priuil. Itẽ habetur in vj. de cleri. ægro. & in cle.

tes literas ad ſingula loca in quibus expediens fuerit deferre: etiam volumus & dicta authoritate decernim⁹ quòd earundem literarum tranſſumpto manu publici notarij confecto, & authentico alicuius prælati eccleſiaſtici ſigillo munito, vbique ſtetur prout ſtaretur ciſdem originalibus literis, ſi forent exhibitæ vel oſtenſæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hãc paginam noſtræ reprobationis, damnationis, ſtatuti, ordinationis, voluntatis, & decreti infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare pręſumpſerit: indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli apoſtolorum ſe nouerit incurſurum. Datum Romæ apud ſanctum Petrũ, anno incarnationis dominicæ M. cccclxxxiij. prídie nonas Septembris, pontificatus noſtri anno xiij.

DE IMMVNITATE eccleſiarum.

Benedictus xj.

Decretalis, clericis laicos. eodem titulo libr. vj. habet locum tãtum quo ad laicos tallias à clericis exigentes, & dantes illis auxilium, & non quo ad ſoluentes: præcipit deinde Lateranen. & generale concilia diligenter obſeruari.

CAPITVLVM I.

VOd olim per felic. re. Bonifacium papam octauum prędeceſſorem noſtrum contra laicos exigẽtes ſiue recipientes à clericis & eccleſiaſticis perſonis tallias, decimam, vel aliam quotam ſeu quantitatem aliquam de prouentibus bonorum ſuorum, aut eccleſiarum: necnon aduerſus ſoluentes, aut promittentes, vel conſentiẽtes ſe ſolluturos, pœnis adiectis ſtatutum eſt [a], quantũ ad pœnas ipſas ex cauſa de conſilio fratrũ noſtrorũ reſtringimus ad exigentes [b] tantũmodo, & ad exigendũ dãtes auxiliũ [c], conſilium, vel fauorẽ: nõ autẽ quo ad eaſdẽ pœnas in ſoluẽtibus aut recipiẽtibus à ſponte dãtibus deinceps vẽdicet ſibi locum. Cęterũ attendant ſolicitè eccleſiarum prælati, & alij clerici Lateranenſe [d] concilij, quod in huiuſmodi ſubuentionibus ſolũ caſum neceſſitatis [e] aut communis vtilitatis, vbi laicorũ ad id non ſuppetant facultates, deliberatione prouida noſcitur excepiſſe: & deinde generale [f] ſtatuiſſe concilium [g] propter quorundam imprudẽtiam, etiã in hoc caſu Romanum pontificẽ (cuius intereſt cõmunibus prouidere vtilitatibus) primitus cõſulendum. Attentè igitur cauẽant ne prædictorum conciliorum tranſgreſſores exiſtant, aliquid in caſu prædicto, & multo magis ſi caſus ipſe nõ ſubſit, quoquo modo vel titulo inconſulto Ro. põt. occaſione ſubuentionum dictarum cõcedendo laicis, vel etiam promittẽdo. Alioquin tanquam canonum & tam ſolennium cõciliorum temerarij tranſgreſſores, quas proculdubio (Deo propitio) idẽ infliget pontifex, grauiſsimas pœnas poterunt meritò formidare. Nulli ergo omnino hominum &c.

PAſtoralis cura ſolicitudinis ſuper cunctas populi Chriſtiani nationes inuigilare remediis ſubiectorũ, eorundem periculis obuiare, ac ſcãdala ren ouere cõpellit. Sanè quoniã ex conſtitutione felicis recordationis Bonifa. &c. vt in cle.j.eodem titu.

de ſenten. & re iudi.

ANè. Aliis incipit, ſanè ne in vinea. aliàs ne in vinea. Hanc extrauag. alleg. in c.de ſimoniacę. extra de ſimo. Acutiſsimus iuris vtriuſque interpres dominus Felinus Sandæus Ferrarienſis, ſacri palatij, apoſtolici auditor. Et ibi dicit ſe audiuiſſe à fide digois quòd Vrbanus v. nõ intendebat comprehẽdere monoiales pauperes quę conſueuerunt aliquid recipere vigore conſuetudinis. Alle. etiam ibidem Felinus extrauagantem Martini v. quæ incipit mulię. & extrauagantem eiuſdem quæ incipit, damnabile. Item extrauagantem Eugenij iij. quæ incipit, cum deteſtabilem. quas aſſerit fuiſſe reuocatas: ideo nec dignas occupare membranas. xix. diſtinct. ſi Romanorum. §. item ſi ideo.

h *Prandia.* vide c. Iacobus. eo. tit. in anti.

QVARTVS LIBER VACAT.

QVINTVS LIBER.

De ſimonia.

Vrbanus.iiij.aliàs.v.

Paſtus vel iocalia exigentes, & etiam dantes pro religionis ingreſſu, ſi ſint ſingulares perſonæ, excõmunicationis: ſi conuentus vel capitulum ſuſpenſionis ſententias ipſo facto incurrunt: earum vtriuſque vinculi abſolutio ſolꝰ papæ reſeruatur: alii pœnis in ſuo robore duraturis, niſi ingredientes aliquid ſponte & ſine pactione obtulerint. Quid de perſonis iam tali labe fœdatis, & boni ſic receptis faciendum ſit: tandem patefacit.

CAPITVLVM I.

SAnè ne in vinea domini, noſtrę (licet inſufficientibus meritis) commiſſa cuſtodię, naſcentes vepres & ſpinæ adeò conualeſcãt, ꝙ ſperatã fructificationẽ ipſius valeãt impedire: diligentiæ noſtræ incũbit officio, vt illas extirpare radicit⁹ ſolerti ſtudio procuremus. Sanè multorum fide dignorum relatione didicimus ꝙ in nõnullis eccleſiis, monaſteriis, prioratibus & aliis locis religioſis tam virorũ quã mulierum ordinũ regionum & partiũ diuerſarum deteſtabilis & à canonibus reprobata ſeruatur abuſio, ꝙ cum perſonæ aliquæ recipiũtur ab eis ad obſeruantiã regulare, ipſæ temeritate præſumptuoſa paſtus ſeu prandia [h] capitulis & cõuentibus ipſarum eccleſiarum, monaſteriorum, prioratuum & locorum, aut pecunias, aut iocalia ſeu res alias ipſis eccleſiis, monaſteriis, prioratibus & locis, ſeu præſidentibus eis, ex ſtatuto ſeu conſuetudine, quę corruptela eſt potius dicenda, tribuere compelluntur: Ex quibus decori eccleſiaſticæ & immaculatæ religionis detrahitur: quamplures etiam tam execratione huiuſmodi criminis, quam expenſarũ onere à ſacræ religionis propoſito

Universidad de Deusto
Biblioteca

posito retrahuntur: Ipsæq; ecclesiæ, monasteria & loca famulantium Deo cõsuetis numeris remanẽt destituta, & in multorum mentibus fidelium seã-
Morbo est adhibenda medela. dalum generatur. Nos igitur huic morbo pestifero cupiẽtes congruã adhibere medelã, & aliis pœnis in talia præsumentes inflictis à iure in suo robore duraturis, pœnã adiicere grauiorem: vniuersis abbatibus, prioribus, decanis, præpositis & magistris, necnõ abbatissis & priorissis, aliisq; prælatis quouis nomine nũcupatis, & eorũ officialibus quarũcunque etiã ecclesiarũ, monasteriorũ, prioratuum, domorũ & locorum quorũlibet, religionum, ordinum etiã militarium tã exemptorum quã nõ exemptorum, quocunq; nomine censcantur, ac capitulis & cõuentibus & singularibus personis eorum, tenore præsentium authoritate apostolica, (quãuis sit eis à iure inhibitum) districtius inhibemus, ne tã à maribus quã à mulieribus volẽtibus ingredi eorum religionẽ, ecclesias, monasteria, prioratus, domus seu loca, in earundẽ personarum receptione, aut ante vel post illã quoscunq; pastus, prandia seu cœnas, pecunias, iocalia, aut res alias etiã ad vsum ecclesiasticum, seu quãuis pium vsum alium deputata vel deputanda, directè vel indirectè petere, vel exigere quoquo modo præsumãt: Sed eas potius cũ omnimoda pietate recipiant, ac in victu & vestitu sicut alias personas suarum ecclesiarum, monasteriorum, prioratuum, domorum & locorũ syncera charitate pertractent. Illa duntaxat quæ personæ ipsæ ingredientes purè & spontè, & plena liberalitate, omniq; pactione cessante dare vel offerre ecclesiis, monasteriis, prioratibus, domibus & locis huiusmodi voluerint, cum gratiarum actione licitè recepturi. Nos enim, qui secus egerint, si sint singulares personæ tam dates quam accipientes, huiusmodi excõmunicationis: si capitulum vel cõuentus fuerit, suspẽsionis sententiis eoipso decernimus subiacere: A quibus (præterquam in mortis articulo) absolui nequeant absq. sedis apostolicæ licẽtia speSimonia dicitur labes. ciali. Cæterũ personis illis vtriusq. sexus quæ iã labe huiusmodi sunt fœdatæ, earũ prouidentes saluti, de benignitatis gratia eas liberãtes, concedimus q̃ per suos locorum diœcesanos hac vice dũtaxat à crimine huiusmodi, & nota infamiæ inde contracta, authoritate apostolica absoluantur: canonica proinde ipsis pœnitentia salutari imposita, de qua ipsorum discretioni videbitur expedire, & demũ cum ipsis vt in earum ecclesiis, monasteriis, prioratibus, dignitatibus, & locis licitè valeant remanere, misericorditer dispensetur. Insuper erga personas illas quæ in præmissis recipiendo aliqua contra canonicas sanctiones peccasse noscuntur, volentes nos reddere gratiosos: omnia recepta huiusmodi si ad cõmunem vsum monasteriorũ seu locorum eorum sunt applicata, ea ad dictũ vsum licitè cõcedimus retineri. Si verò ad specialem vsum abbatis seu abbatissæ, prioris aut priorissæ, aut alterius singularis personæ retinẽtur: illa venire præcipimus in cõmuni. Nulli ergo hominum liceat hanc paginã nostræ inhibitionis, cõstitutionis, cõcessionis, & præcepti infringere, vel ei ausu temerario cõtraire. Si quis autẽ hoc attẽtare præsumpserit, indignatione omnipotẽtis Dei & beatorum Petri & Pauli apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Romæ apud sanctum Petrum ij. nonas mensis Aprilis, pontificatus nostri anno j.

Paulus Venetus Papa secundus.

A *Omnes simoniaci cuiuscunque dignitatis aut status, sunt ipso facto excommunicati: nec habent simoniacè ordinati ordinũ executionem. Et electiones aut aliæ prouisiones per simoniam factæ non valent, nec ius percipiendi fructus tribuunt. Mediatores etiã simoniæ eadem censura ligantur, qui à solo papa absoluentur. Et omnes prædictis sunt Romano pontifici reuelandi.*

CAPITVLVM II.

Simonia est iure diuino & humano damnata.

CVm detestabile scelus simoniacæ prauitatis tã diuinorum quàm sacrorum canonum authoritas abhorreat atque dãnet: Nos considerantes quòd plures pœnarum grauitas quàm Dei timor arcere solet à voluntate peccãdi, ac summis desideriis affectantes, vt horum pestiferum vitium non ex vsu solùm, sed etiam ex mentibus hominum saltem propter pœnarum metum penitus euellatur: prædecessorum nostrorum Romanorũ pontificum vestigiis inhærentes, ac etiam omnes & singulas excommunicationis, suspensionis, priuationis, & interdicti sententias, censuras & pœnas dudum à Romanis pontificibus prædictis, & pro talibus reputatis contra simoniacos quomodolibet latas, & illos qui cuiuscunque status, gradus, ordinis, conditionis, vel prẽminentiæ fuerint, etiam si cardinalatus, patriarchali, episcopali, regali, reginali, vel alia quauis ecclesiastica seu mundana dignitatibus præfulgeant, & eorum quemlibet tam manifestum quàm occultum: quas ipso facto eos incurrere volumus, confirmantes & innouãtes apostolica authoritate, declaramus quòd omnes illi qui simoniacè ordinati fuerint, à suorum sint ordinum executione suspensi. Per electiones verò, postulationes, cõfirmationes, prouisiones, seu quasuis alias dispositiones quas simoniaca cõtigerit labe fieri, & quæ viribus omnino careãt in ecclesiis, monasteriis, dignitatibus, personatibus, officiis ecclesiasticis, & quibusuis beneficiis, aut aliquo eorum cuiquam ius nullatenus acquiratur, nec inde faciat aliquis fructus suos, sed ad illorum omniũ quę percepit restitutionem sub animæ suæ periculo sit adstrictus. Statuentes prẽterea q̃ vniuersi & singuli etiã præmissis dignitatibus prædicti, qui quomodolibet dando vel recipiendo simoniam commiserint, aut q̃ illa fiat, mediatores extiterint seu procurauerint, sententiam excõmunicationis incurrant: à qua nisi à Romano põtifice pro tempore existente nõ possint absolui, præterquã in mortis articulo constituti. Et vt huiusmodi labis cõtagio frequentius reprimatur, omnibus & singulis ecclesiasticis secularibusque personis cuiuscunque dignitatis, status, gradus, ordinis, vel conditionis fuerint: in virtute sanctæ obedientiæ districtius iniungimus, vt eos omnes quos simoniam huiusmodi cõmisisse vel procurasse, aut in ea mediatores esse sciuerint, põtificiSimoniacè quæsita sua restituẽda. prædicto, vel cui idem pontifex duxerit cõmittendũ, per se vel alios reuelare quantocyus nõ omittant. Pro reuelatione huiusmodi etiã si cõplices fuerint, non solùm veniã à nobis sed etiã gratiam cõsecuturi, si eorum indicio participes tanti criminis valeant coërceri. Quod si non fecerint, absolui non valeant donec prædicta reuelent, & complices huiusmodi detecti arctius punientur.

Simoniaci sint excõmunicati.

Cõplices eriminis quãdoque præmiantur. C. ad leg. iul. ma. l. quisquis. in fine.

Nulli ergo &c. nostrę confirmationis, innouationis, declarationis, & voluntatis infringere &c.

Datum Romæ apud sanctum Petrũ, Anno incarnationis dominicæ. M. cccclxiiij. ix. calẽd. Decembris, pontificatus nostri anno primo. Publicata die xxiiij. Nouembris Anno prædicto.

DE IVDAEIS.

Clemens quintus.

Christiani.

Christiani arma portantes ad infideles Christianos impugnantes, ipso facto sunt excommunicati, capientium serui, infames, & intestabiles tam actiuè quàm passiuè, & eorum bona confiscata. vide cap. ita quorundam. & cap. ad liberandam. extra eodem titu.

Dimisio.

EX eo. 3. Hęc decre. interpretatur cõstitutionem extra vj. libr. de hære. cap. per hoc. Et in quatuor partes diuiditur. Primò dictam constitutionem eius 13. respõ. recitat. Secundò ver. nos consulere. iuxta ipsum responsum quæstionem formans dicti responsi interpretatione dat. Tertiò §. verũ. & quartò. §. rationem. circa præmissa duos casus qui emerserunt determinat.

a *Processus.* vsque huc mens dictæ constitutionis recitatur: sed postmodum quæstio formatur, & solutio eiusdem & iuris noui editio subiicitur.

b *Nos autem.* ad quæsita per ordinem respondet.

c *Procedunt &c.* nõ est diuisio nec in facto nec in iure, sed potestatis datæ persecutio argum. ff. de offic. pro cons. leg. vna. extra libr. vj. de offi. dele. cũm plures.

d *Per legem.* vide authẽ. ad hæc. C. de iud.

Christiani opprobriũ Christo illatũ vindicare debẽt.

Hæreditatem domini defendant qui contra infideles pugnant.

MVlta mentis amaritudine concitamur, grauisque doloris aculeus perfodit mentem nostram, intelligentes quòd renati fonte baptismatis, in deuium aberrantes, qui deberent opprobrium illatum domino in terram hæreditatis suæ, totis viribus vindicare, potius iniuriatoribus suis fauent, Sarracenorum videlicet horribili & perfidæ nationi: & degenerantes miserabiliter à statu fidelium, famæ propriæ immemores, & salutis obliti, inimicis crucis Christi contra ipsius negotium, ferrum, equos, arma & alia vetita, necnon victualia & mercimonia in Alexandriam & ad alia loca Sarracenorum terræ Aegypti deferre præsumunt. Ex quo manifestè apparet quòd Christianos qui ad defensionem hæreditatis domini ibidem pro fide remanserunt, talibus adiuti subsidiis irreuerenter impugnant: propter quod fidei negotium ibidem quodammodo noscitur deperire.

Nos igitur qui ad liberandam terram ipsam operam dare intendimus (cum Dei adiutorio) efficacem, tam graues transgressus vlterius sustinere nolentes, se. re. Nicolai papæ iiij. prædecess. no. vestigiis inhærentes, præsentium tenore statuimus, vt nullus arma, equos, ferrum, lignamina, victualia, & alia quæcunque mercimonia in Alexandriam vel alia loca Sarracenorum terræ Aegypti deferre, mittere, vel põrtare, seu de portubus eorum vt eisdem deferantur extrahere vel extrahi permittere, aut eis aliàs auxiliũ vel fauorem præstare quoquo modo præsumat. Nos verò illos qui contra huiusmodi constitutionem nostram ausu temerario venire præsumpserint, eoipso excommunicationis sententiæ decernimus subiacere: à qua absolui nequeant, nisi tantum de bonis propriis in dictæ terræ subsidium conuertendum exoluerint, quantum ad partes prædictas detulerint vel miserint, aut deferri, vel de ipsorum portubus extrahi permiserint deferendum: nec tunc etiam ab eadem (præterquam in mortis articulo) absoluantur sententia absque mandato se. apost. speciali. Et nihilominus si personas eorum capi contingat, in seruitutem & capturam illorum esse volumus in quorum ceciderint captionem. Authoritate insuper apostolica statuentes, vt illi qui cõtra huiusmodi statutum nostrum quomodolibet venire præsumpserint, præter pœnas prædictas, quas ipso facto incurrant, perpetuò sint infames, & intestabiles habeantur: ita quòd nec testari, nec legata eis seu relicta percipere valeant, & insuper ad successiones tam ex testamento quàm ab intestato sint prorsus & red dantur inhabiles, nec ad publica quælibet admittantur officia: sintque illis omnes actus legitimi penitus interdicti: & tanquam excommunicati, hostesque catholicæ fidei (postquam de ipsorum huiusmodi temeritate constiterit) diebus dominicis & festiuis publicè nuntientur, & in fiscum bona eorum omnia deuoluantur.

Ioannes xxij.

Iudæi ad fidem conuersi non sunt in bonis molestandi, ne sint deteriorũ conditionis post baptismum quàm essent ante.

CAPITVLVM II.

DIgnum arbitrantes & iuri consonum, fonte renatos baptismatis, Iudaica cęcitate dimissa amplioribus fauoribus aut gratiis quàm antea abundare: indecens & absurdum, vt qui in perfidia abundarent, cogantur mendicare fideles: vniuersis & singulis rectoribus & aliis officialibus comitatus Venesini aliorumque comitatuum & terrarum pertinentium ad apostolicam sedem, districtè præcipimus & mandamus, quatenus conuersis huiusmodi, & qui in posterum conuertentur, in possessionibus & bonis aliis quocunque nomine censeantur, quæ in comitatibus & terris prædictis conuersionis tempore obtinebant, seu etiam obtinebunt, occasione prędicta nullam molestiam inferant, nec ab aliis inferri permittant: sed ipsis in his & aliis se fauorabiles exhibentes, ipsos ab iniuriis & molestiis protegant & defendant: vt sic de seruitute ad libertatem se transisse percipiant, nec redire prætextu mendicitatis odibilis ad dimissam perfidiam compellantur. Nulli ergo &c. nostrorum præceptionis & mandati infringere. Datum Auenione x. Calend. Augusti, Anno iiij.

DE HAERETICIS.

Benedictus vndecimus inquisitoribus hæreticæ prauitatis.

Decretalem, per hoc eodem titulo libro sexto declarat, bona hæreticorum per diœcesanos vsurpari vetans.

CAPITVLVM I.

EX eo quòd quædam nouella constitutio super negotio hæreticæ prauitatis à bonæ memoriæ Bonifacio papa octauo prædecessore nostro edita continet, quòd in ipso negotio per diœcesanos episcopos & inquisitores super eodem facto inquiri valeat communiter vel diuisim, & si diuisim processerint, teneantur sibi inuicem communicare processus: a Nos consulere voluistis quando & quoties sit ista processuum communicatio facienda. Nos b autem de fratrum nostrorum consilio intelligendo diœcesanos & inquisitores tunc demum diuisim procedere, cum hi & illi separatim, non quando episcopi tantùm vel inquisitores tantùm procedunt: consultationi vestræ breuiter respondemus, quòd quando vtrique procedunt c seiunctim, sibi debent in fine tantum, dũ nil restat agẽdum nisi quòd solum sententia promulgetur, cõmunicare processus. Licet enim quibusdam potuisset videri per legem d ciuilẽ quòd sicut quando aliquis ex actitatis coram alio debet ferre sententiam, vtputa quando administrator delegat

Universidad de Deusto
Biblioteca

delegat causam sibi sententia reseruata, saltem in principio,id est contestatione,rursus in medio,& semel in fine quæ sunt examinata audire debet:ita & in casu præsenti vbi ex actis coram alio habitis alter profert sententiam , sic ter huiusmodi acta recenseat.quod fieri non potest,si eorum denegetur editio,tamen id æquitas canonum non admisit.Vnum sanè casum excipimus,si alter commodè non possit procedere,nisi alterius actis visis.Ex hac enim causa semel tantùm(vt fraudi locus non fiat)in toto negotio copia tribuatur.Verùm quia nonnulli diœcesani partem partis prouentuum de hæreticorum bonis inquisitionis officio deputatæ,propter expensas quas dum inquirunt in fæpedicto negotio faciunt, à vobis exigere moliuntur, hoc tanquam iuri absonum (cum ordinarij sint,ideoque officium tale quod eis incúbit , propriis eos oportet explere stipendiis) fieri penitus prohibemus. Rationem autem iidem diœcesani prouentuum, obuentionum ex inquisitionis officio à vobis non obstante aliqua constitutione, consuetudine,vel mandato contrariis non exposcant,sed eam cameræ nostræ , vel alij cui nos vel successores nostri Romani pontifices mandauerimus reddendam,reddatis,quæ generaliter obseruari iubemus.

Ordinarij inquisitionis officium proprium expensis explere debent.

Ioannes xxij.

Tres errores magistri Ioannis de Poliaco doctoris Parisiensis hic damnantur.

CAPITVLVM II.

Prudentia propriæ innitentes, facilè labuntur in errores.

VAs electionis doctor eximius & egregius prædicator,cuius prædicatio mundum docuit vniuersum,præsumptuosam illorum audaciã refrenare solicitus , qui prudentiæ propriæ innitentes , in errores prolabuntur , non plus sapere, quàm oportet sapere , sed ad sobrietatem sapere salubri doctrina suggessit:& iuxta sapientis eloquium, Quisque suæ prudentiæ modum ponat. Sanè dudum cum dilectum filium magistrum Ioannem de Poliaco sacræ theologiæ doctorem certis ex causis de fratrum nostrorum consilio ad nostram præsentiam vocauissemus,fide digna relatio ad nostrum perduxit auditum, quòd ipse in quibusdam articulis tangentibus pœnitentiæ sacramentum , non sobriè sed perperam sapiebat, infrascriptos articulos periculosos cõtinentes errores docens publicè in suis prædicationibus & in scholis. Primo siquidem astruens quòd confessi fratribus habentibus licẽtiam generalem audiendi confessiones,tenentur eadem peccata quæ confessi fuerant,iterum confiteri proprio sacerdoti. Secundò quòd stante,omnis vtriusque sexus edicto in concilio generali,[a] Roma.pontifex non potest facere quòd parochiani non teneantur omnia peccata sua semel in anno proprio sacerdoti confiteri,quem dicit esse parochialẽ curatum. Immo nec Deus posset hoc facere,quia(vt dicebat) implicat contradictionem. Tertiò quòd papa nõ potest dare potestatem generalem audiendi confessionem,immo nec Deus, quin confessus habenti licentiam teneatur eadem confiteri proprio sacerdoti,quem dicit esse (vt præmittitur) propriũ curatum. Nos igitur scire volẽtes si suggesta nobis veritatem haberẽt,articulorum præmissorum copiam eidem magistro Ioanni fecimus assignari,& ad sui defensionem plenam audientiam sibi præbuimus,tam in nostra & fratrum nostrorum præsentia in consistorio , quàm aliàs coram aliquibus ex ipsis fratrib⁹ per nos ad huiusmodi officium deputatis. Verùm licet

[a] *Generali.* extra de pœnitẽt.& remiss.ca. omnis.

præfatus magister dictos articulos & contenta in ipsis defendere niteretur,asserebat tamẽ se paratum credere & tenere in præmissis & aliis,quæ tenenda & credenda esse fedes apostolica definiret. Nos igitur attendentes quòd prædictorum articulorum assertio,prædicatio,& doctrina redundare poterant in multarum perniciem animarum,ipsos per prælatos magistros in theologia examinari fecimus diligenter. Nosipsi etiam cum dictis fratribus nostris collationem solertem & examinationem habuimus super his.Per quas quidem collationem & examinationem super his habitas comperimus præmissos articulos doctrinam non sànam,sed periculosam multum & veritati contrariam continere. Quos etiam articulos omnes & singulos idem magister Ioannes , veris sibi rationibus opinioni dudum suæ habitæ contrariis demonstratis, in consistorio reuocauit , asserens se credere eos non veros , sed ipsorum contrarium verum esse,& dicens se nescire rationibus sibi factis in contrarium respondere.Ideoque ne per assertionem, prædicationem , & doctrinam huiusmodi in errorem(quod absit) animæ simplicium prolabantur , omnes articulos & quemlibet eorum tanquam falsos & erroneos,& à doctrina sacra deuios,auctoritate apostolica condemnamus & reprobamus de fratrum nostrorum consilio prædictorum,doctrinã contrariam veram,& contrarium esse catholicum asserentes , scilicet quòd illi qui prędictis fratribus confitentur,non magis teneantur eadem peccata confiteri iterum,quàm si ea aliàs confessi fuissent eorum proprio sacerdoti iuxta concilium generale. Optantesque veritatis vias notas esse fidelibus cunctis , & prædictis erroribus præcludere aditum , ne subintrent errores,fe.re.Alex.iiij.& Cle. iiij.Ro. ponti.prædecess.nost.vestigiis innitendo, vniuersis & singulis districtius inhibemus, ne quisquam præmissos articulos per nos(vt premittitur)damnatos & reprobatos , & contenta in eis vel aliquo ipsorum, vtpote à catholicis mentibus respuenda , tenere audeat seu defensare quomodolibet vel docere. Quocirca vniuersitati vestræ per apostolica scripta præcipiendo mandamus , quatenus vniuersis & singulis vestrum in ciuitatibus & diœce.vestris cõuocato clero & populo cõmuniter omnia præmissa & singula per vos seu alios soleniter publicetis.Nos etiã eidem magistro Ioan. mãdamus ꝙ in scholis & sermone Parisius prędictos articulos & contenta in eis tanquã veritati contraria propriæ vocis oraculo,assidueratione cõstanti publicè debeat reuocare.Quod se facturum dictus magister Ioan.efficaciter repromisit.Datũ Auenione viij.Calen.Augusti,pontific.nostri anno v.

Confessus religioso priuilegato non tenetur iterum confiteri proprio curato.

Idem.

Inquisitores hæretice prauitatis censuras ecclesiasticas fulminare non possunt in officiales & nuntios sedis apostolicæ sine ipsius licentia speciali,sed de eorum excessibus informationem facere possunt, & deinde Romano pontifici significare.

CAPITVLVM TERTIVM.

CVm Matthæus dePõtiniañ.ordinis prędicatorũ,inquisitor hæreticę prauitatis in regno Sicilię auctoritate apostolica deputatus,friuola occasione quęsita,ac nostra & apostolicę sedis reuerentia & honore postpositis,in dilectũ filiũ G. de Baleto,archidiaconũ Foroliuien.capellanum nostrum,

Diuisio textualis.

Præsumptoribus illicitorum est obuiandũ.

VDum.] Hæc epistola plures processus narratos extra vj.libr.de schisma,cap. j. retractat. Et diuiditur in tres partes.nam processus contra Columnenses , & adhærentes eisdem primò in genere , & postmodum specialius recitat.Secũdo §.nos itaque.paucos de dictis processibus excipiens,cæteros alios viribus euacuat, quandã inhibitionem annectens. tertiò vero nõ obstantibus, euacuationem huiusmodi per non obstantias corroborat.

Bonæ memoriæ post mortem dicuntur aliqui prælati.

[a] *Bonæ memoriæ.* papa post obitum dicitur bonæ memoriæ. extra de æta.& qualibonæ.Idem in episcopis & superioribus. extra de elec. bonæ memoriæ.j.& ij. Sed nunquid cardinales, presbyteri & diaconi sic nominabuntur ? Dic quod sic, quia pars corporis papæ sunt. & de eius latere, & patricij merito appellantur. C. ad legem Iuliam maiestatis.quisquis. extra. vj. lib.de offic.lega.ca.j. inst.quib.mo. ius pa. po.fol. §. sihusfamilias.ex quo enim viciniores sunt summi pontificis , maiori prærogatiua gaudere debent.arg.ff.si ta.te. nulle ex.l.j.j.respondeo. Cardinales enim sunt liberi primi gradus, & sunt membra capitis.cæteri prælati sunt membra corporis;alij autem sunt liberi non primi gradus Si autẽ sint præmissis inferiores, improprie bonę memorię dicuntur.extra de appella. bonæ. extra de confir. vti. bonæ. Verùm reges dicuntur claræ vel inclytæ memoriæ,& olim imperatores diceb̃atur diuæ memoriæ. Cod. man.leg.fin.xvj.q.iij. placuit. Sed quæro, quidã papa exactionibus improbis , simoniis & turpitoquiis ecclesiã fœdauit, vtrhic , nunquid propter dictos actus posset dici malæ memoriæ? Dic ꝙ non, quia respici debet nõ ad id quod fecit , sed ad id ꝙ ipsum facere decuit.ff. de offic. præsid.sed licet.ff. de iusti.& iure.l.penult.

Cardinales respectu papæ sunt liberi primi gradus.

Papa qui ecclesiã fœdauit, ex post mortẽ bonæ memoriæ dici possit.

strum Campaniæ Maritimæq; rectorẽ excommunicationis sententiam inconsultis motibus non sine multa temeritate duxerit proferendam:Nos volentes decætero taliũ præsumptoribus obuiare , vniuersis & singulis tam ordinariis quàm delegatis iudicibus & inquisitoribus prauitatis eiusdem , & aliis vniuersis & singulis, quacunque auctoritate fungantur , auctoritate apostolica districtius inhibemus & mandamus expresse , ne contra nostros & apostolicæ sedis officiales vel nuntios , aut ipsorum aliquem quauis occasione vel causa, absque nostra & apostolicæ sedis licentia speciali eis per sedis ipsius literas concedenda,plenàm faciente de tenore presentium mentionem,procedere quoquo modo præsumant , aut in eos vel ipsorum aliquem excommunicationis vel suspensionis , seu quasuis alias sententias promulgare . Nos enim exnunc decernimus irritum & inane quicquid contra inhibitionem & mandatum huiusmodi contigerit attentari.Volumus tamẽ quòd diœcesani & inquisitores prędicti super iis quę negotium tangunt fidei, alij verò super iis quę rem tangunt vel publicam vel priuatam , siue ordinarij siue delegati , quacunque auctoritate fuerint , prout posset ad eorum officium pertinere , si quid per officiales & nuntios ipsos indebitè forsan attentatum extiterit,se plenius informare,idque nobis significare studeant , vt prouidere super hoc de remedio opportuno valeamus. Nulli ergo &c. Datum Auenione xij. Calendas Ianuarij,pontificatus nostri anno vndecimo.

DE SCHISMATICIS.

Benedictus.xj.

Processus & sententias latas per Bonifacium octauum contra Iacobum & Petrum de Columna, tanquam schismaticos,& eorum posteros, reuocat hic Benedictus vndecimus , exceptis confissationibus,in quibus nihil immutat. Et sic (vt clarè patet) hæc extrauagans corrigit & prorsus reuocat capitulum vnicum eod.titu.lib.vj.

CAPITVLVM VNIC.

DVdum bonę memorię[a] Bonifacij papa octauus prędecessor noster cõtra Iacobum Petrum & Ioan. de sancto Vito , Ottonem quondam Agapitum,Stephanum & Iacobum Scyarram nepotes memorati Iacobi, & filios olim Ioan.de Columna , & posteritatem eorum, necnon contra Richardum, Petrum & Ioan.de Monte nigro,ac adiutores, fautores,& receptatores eorum , cuiuscunque status, etiam si imperiali vel regali dignitate fulgerent: contra ipsam insuper Prępestę,dum vixit varios fecit processus, sententias graues pœnas habentes & multas,[b] prout in eisdem processibus continetur , ex quibus sic paucas ex multis [c] & prolixis breues exprimimus, ꝙ intelligi volumus specialiter singulas numeratas, & nominatim expressas.[d] Inter cætera siquidem deposuit dictos Iaco. atque Pet. à cardinalatibus sanctæ Romanæ ecclesiæ, reddens eos & filios dicti Iacobi & posteritatẽ eorum inhabiles ad apostolicæ dignitatis apicem , & cardinalatus honorem, ipsos , eosdemque Iaco.&Ottonem & Richard. beneficiis ecclesiasticis & ecclesiis cunctis priuauit , eosq; & Agapitum, Stephanum & Scyarram prędictos banniuit ab vrbe, & ita ecclesiæ suprадictæ ipsorum confiscauit bona & iura,plurium excõmunicationum sentẽtiis innodauit,addixit infamiæ,capiẽdos exposuit,iudicauit schismaticos,& tanquam hæreticos puniendos, ab administrationibus & officiis , iurisdictionibus exercitio & dignitatibus in vrbe & circa , in Romana ecclesia & curia , ac ipsorum posteros perpetuo,& in terris Romanæ ecclesiæ vsque in quartam generationem per masculinum & fœmininũ sexum coercuit, eis incolatum, ciuilitatem & habitatiõe vrbis circũpositę regionis & terrarũ subiectarũ ecclesię interdixit , & intestabiles fecit. Nos itaque qui cius vices in terris gerimus, cuius est propriũ misereri & parcere,eorũ miseriis & ęrumnis compatimur , ad clementiam pro eis commouemur , ipsis pietatis nostræ aperimus viscera , & mansuetudiné non negamus, misericordes ab eis no auertimus oculos , illisque pium animum exhibemus.Ideoque

[a] *Expressus.* similis modus loquẽdi habetur Cod.de præscrip. xxx. vel. xl. an. omnes. & not. de hoc extra.vj.libr. de procu. qui ad agendum. Et ratio huius dictũ est , quia hic agitur de libe-

§.prætor. extra de elec.cum causam. vnde mal⁹ prælatus etsi non habeat diadema sanctitatis , habet tamen diadema dignitatis , quæ ex se nec de se peccauit , licet suppositũ cui dignitas inerat, male egerit, propter quod dignitas sibi cõiuncta infecta fuit.vij. quæstio.j.scire. & nor.simile.C. de sum. trin. inter claras. ij. respõso. Item prælatus etsi non sit bonus , pro bono tamẽ ponitur. vnde Prouerb. xxvj. Sicut qui mittit lapidem in acerũ Mercurij , ita qui tribuit insipienti honorem. Certum est quod in computando denarius paruulus ꝙ mille ponitur,sic prælatus , quia præsidens est toti communitati virtute secundũ philosophum. & ob hoc debet honorari, quia patres sunt prælati. authent. de incestis nup.§.sancimus.coll. ij.ff.de obsequiis.l.liberto. & dij vocãtur propter ordinis excellentiam , & officij dignitatem. extra de hære. cum ex iniuncto.Item prælatus nõ dicitur bonę memoriæ ratione suppositi,sed dignitatis,quæ de se nec à se deliquit.& delictum personæ non redundat in damnum ecclesiæ. extra.vj libr. de reg. iur.delictũ. & hoc ca fu vbi de his ponerẽ, sicut vilẽ ponerem. extra de in integ. restitu.tũ ex literis. in prin. & extra de ver. signifi. venerabili. & extra de accusa.licet. extra.vj.lib.de hęret. cum secundũ. in fin. extra.vj lib.de sentẽ. excommu. statutum. extra eo.lib. de verb. signifi.veniens.extra eodem lib. de cõcess. pręb.auctoritate.extra de rescrip. cõstitutus. extra de frigi. & malef cap.finali.

[b] *Multæ.*quæ sit differẽtia inter multã & pœnã,habetur. ff. de ver.signi.si qua.& nota.C.de modo multæ.

[c] *Ex multis.* in prœmio.ff. §.iij.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Iura facilius soluunt quam ligent.

de liberando, quod est promptius quam ligare. ff. de actio. & obligat. Arrian⁹. extra de proba. ex literis. præsertim ab iis quæ surgunt ex delicto. ff. de pactis. l. si tibi decē. §. quedam.

Aliàs, variè sumitur.

a *Et alias.* hæc dictio aliàs, aliquando est aduerbium temporis: vt cùm dicitur, aliàs hoc faciam. & aliquando loci, vt cum dicitur, aliàs veni ad me. sed hic accipitur pro aduerbio qualitatis, vt sit sensus quòd nedum pœnas & multas prædictas, sed etiam aliàs, id est aliter omnia illa quę in processibus &c. penitus tollimus &c. Alij dicunt quòd debet esse dictio alia. Sed hoc nihil est, propter adiectiua quæ sequuntur scilicet latas, & inflictas &c. quia tunc secundum stylum curiæ diceretur in neutro genere, nō in fœmino. nec hic seruatur grāmatica Prisciani dicentis quòd masculinum & fœmininū genera concipiunt neutrum. & Priscianus melius dicit, inspiciēdo dignitatem generū. Sed stylus curiæ omnia superiora per neutrum sententiosius comprehenditnam neutrum adiectiuū de omni genere secundum philosophū prædicatur: vt vir est albū: mulier est album: & mancipium est album.

Adiectiuū neutrum de omni genere prædicatur.

b *Eisque.* scilicet reddimus illud quod sententia siue pœna absulit, quod est infrà.

Beneficium in irregularitate acquisitū, ex illa purgata retineri possit.

c *Reddimus.* quæro, vnus de prædictis est excommunicatus ob causam dictorū processuum. & se immiscens postmodum diuinis factus est irregularis, postmodum recepit beneficium: nunquid post hanc relaxationem poterit illud retinere? Videtur quòd sic: quia verbū reddendi, significat retrodare. ff. de verbo. signi. verbum reddendi. hoc idē innuit textus præcedēs ibi, nec etiā, p̄ preterito &c. Dic vbi ius nō esset alij acquisitū in re vel ad rem, crederem istū ius habere in beneficio, vitio expressè purgato per dominū qui potest. arg. ff. de vsuc. si fur. & notatur simile ex-

omnes prædictas depositionis à cardinalatibus, priuationis à beneficiis & ecclesiis, inhabilitatis ad papatum Romanum & bonorum & iurium quæ certis nobilibus Romanis ciuibus & aliis concessa sunt, (confiscationibus exceptis in quibus nihil immutamus ad præsens) sententias, pœnas & multas, & aliàs[a] quæ in processibus memoratis siue alibi continentur: verbo etiam in vita ipsius vel in morte in eos latas & inflictas seu confirmatas & innouatas per prædecessorem eundem, sicut si (vt prædicitur) essent per nos specialiter numeratæ & nominatim expressæ tam ad prædictos Iacobum & fil. dicti Ioannis de Col. masculinam & fœminam prolem eorundem Ioan. & filiorum per vtrunque sexum posteritatem descēdentem ab eis Pet. & Richardo, & Ioan. de monte nigro præfatos, quàm ad coadiutores, fautores, receptatores, fusceptores & sequaces eorū quoslibet alios, penitus tollimus, & viribus vacuam⁹: Ita quòd nec etiam pro præterito tempore possint super eis aliquæ personæ impeti quæ incurrissent eas, aut contra ipsas aliquem effectum habere. Eisque[b] quod quæuis alia quàm præfatarum depositionis à cardinalatibus, priuationis beneficiorum & ecclesiarū, confiscationis bonorum & iurium quæ (vt præmittitur) dictis ciuibus seu aliis sunt concessa, & inhabilitatis ad papatum sententia siue pœna absulit, reddimus[c]. Et irregularitatem[d], si quam quoquo modo contraxerint, remouemus, & notam abolemus[e] ipsius: Inhibentes ne iā dicta Prænestē cū monte suo reędificetur vel muniatur, aut ciuitatis nomē siue episcopatum recuperet absque nostra licentia speciali. Non obstantibus quibuscunq; constitutionibus, processibus, inhibitionibus, decretis, priuilegiis, indulgētiis, & literis apostolicis, per quæ præsentibus nō expressa vel totaliter non inserta, earum effectus possit quomodolibet impediri: & de quibus quorumque totis tenoribus de verbo ad verbū debeat in nostris literis fieri mentio specialis.

A

DE FVRTIS.

Ioannes xxij.

Publicatio excommunicationis latæ in eos qui furati sunt thesaurum ecclesiæ, quem iubente Clemente papa de Perusio in Lucanam ciuitatem tres viri hic nominati deportauerant. Et hic habetur optima practica monendi malefactores, vt intra certum terminum satisfaciant, aliàs excommunicationem incurrant: & modum ipsius excommunicationis publicandæ hæc extrauagans clarè manifestat.

CAPITVLVM VNICVM.

INfidelis & stolidæ prædicationis alumni, se per culpæ vitium indignos efficiunt vt matris ecclesiæ filij nuncupentur, dum ad ipsius matris iniuriam se conuertunt: quod graui nos commotione perturbat: matris eiusdem pietatem offendunt: & his in perniciem miserabili cæcitate delapsis, respergunt infamiæ maculis loca propriæ nationis.

B

Matris pietatem offendens filius dici nō meretur.

Dudum siquidem nonnulli degeneres filij, qui ad quæque nefaria currere sunt ausi, peruersis ausibus in matris eiusdem profilientes iniuriam & offensam: illam thesauri sui maximam partem quæ de Perusio ad ciuitatem Lucanam de mandato felicis recordationis domini Clementis papæ quinti prędecessoris nostri dum adhuc viueret, per dilectos filios Vitalem de Chabenate, clericum Burdegalen. dioece. & Gulielmum de Luna seruientem prædecessoris eiusdem, vnà cum dilecto filio Iacobo de Casalibus decano ecclesiæ sancti Seuerini Burdegalensis dioece. capellano nostro, extiterat deportata: & quæ in sacristia monasterij sancti Fedriani Lucaneñ. tunc temporis seruabatur: deinde ad cameram prædecessoris eiusdem fideliter deferendam tempore inuasionis ciuitatis Lucaneñ. direpserunt in prædam: & de præfata sacristia per violentiam asportarunt. Nos igitur ad recuperationem thesauri prædicti solicitis studiis prætendentes, omnes & singulos asportātes thesaurum prædictum, & alios penes quos aliqua de thesauro fuerunt vel adhuc existunt, authoritate apostolica coram hac fideliū multitudine copiosa monemus, vt ea nobis aut ei quem ad id duximus deputandum, intra quatuor mensium spatium à die datæ publicationis præsentium numerandū, cum integritate restituant & assignent, ac omnes & singulos scientes vbi vel penes quos aliqua de dicto thesauro extiterint vel existant, vt intra terminū supradictum nobis aut ipsi deputato nostro indicare studeāt: alioquin in omnes & singulos monitionis huiusmodi contemptores, cuiuscunq. dignitatis, status, vel cōditionis extiterint, etiā si patriarchali vel superiori, aut alia quācunq. præmineāt dignitate, exnunc authoritate prædicta excōmunicationis sententiam promulgamus, Mandantes illos per diœcesanos locorum & rectores parochialium ecclesiarum, ciuitatum & diœcesum earundem singulis diebus dominicis & festiuis pulsatis campanis & candelis extinctis excōmunicatos publicè nuntiari: processuri ad grauiora nihilominus contra eos, necnon & contra ciuitates, communitates, vniuersitates, & singulares personas quascunque quæ fuissent in præmissis culpabiles, sicut proteruia ipsorum exegerit, & viderimus expedire. Non obstante si eis aut eorum aliquibus vel alicui sub quacunque forma vel cōceptione verborū, à sede apostolica sit indultum quòd excōmunicari non possint, per literas sedis eiusdē non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem, & qualibet alia dictæ sedis indulgentia generali vel speciali cuiuscunque tenoris existat, per quam effectus præsentium impediri possit, vel quomodolibet retardari. Vt autem huiusmodi nostra monitio verius ad cōmunem omnium notitiam deducatur, chartas siue membranas monitionē continentes eandem in ecclesia Auenio. appendi vel affigi ostiis seu superliminaribus eiusdē ecclesiæ faciemus, quæ monitionem ipsam suo quasi sonoro præconio & patulo indicio publicabunt: ita quòd omnes & singuli quos monitio ipsa contingit vel contingere poterit, nullam postea possint excusationem prætendere quod ad eos talis monitio non peruenerit, vel quòd ignorauerint eandem: Cum non sit verisimile remanere quo ad ipsos incognitum vel occultum, quod tam patenter omnibus publicatur. Datum Auenione ij. Calend. Aprilis. pont. nostri anno. j.

Excōmunicationis publicatio hortatur.

Omnib⁹ publicatū non præsumitur incognitū.

DE CRIMINE FALSI.

Ioannes xxij.

Alchimia hic prohibentur, & puniuntur facientes & fieri procurantes: quoniam tantum de vero auro & argento debent inferre in publicum vt pauperibus erogetur, quantum de falso & adulterino posuerunt. Et si eorum facultates non sufficiant pœna per iudicis discretionem in aliam commutabitur, & infames sunt. Et si sint clerici, beneficio habitu priuantur, & ad habenda inhabiles efficiuntur. Vide extrauagantem eiusdem Ioan. quæ incipit prodiens. & est sub eod. titu. collocata.

CAPITVLVM VNICVM.

SPondent quas non exhibent diuitias pauperes Alchimistæ pariter qui se fa pientes existimāt, in foueam incidunt quam fecerunt. Nam haud dubiè huius artis alchimiæ alterutrum se professores ludificant, cum suæ ignorantiæ conscij eos qui supra ipsos aliquid huiusmodi dixerint, admiretur: quibus cum veritas quæsita non suppetat, diem cernunt, facultates exhauriunt: iidemque verbis dissimulant falsitatem, vt tandem quod nō est in rerum natura, esse verum aurum vel argentum sophistica transmutatione confingant: eoque interdum eorum temeritas damnata & damnada progreditur, vt fidis metallis eudant publicæ monetæ characteres fidis oculis, & non aliàs alchimitum fornacis ignem vulgum ignorantem eludant. Hęc itaque perpetuis volētes exulare temporibus, hac edictali cōstitutione sancimus, vt quicunque huiusmodi aurum vel argentum fecerint, vel fieri fecuto facto mādauerint, vel ad hoc scienter dum id fieret facientibus ministrauerint, aut scienter vel aurum vel argento vsi fuerint vendendo vel dādo in solutum: verum tanti ponderis aurum vel argentum pœnæ nomine inferre cogantur in publicum pauperibus erogandum, quanti alchimi-

Alchimistæ varia inuenerunt detrimenta.

Moneta falsa ab oculo fidi facilè discernitur.

A

tum existat, circa quod eos aliquo prædictorum modorum legitimè constiterit delinquisse: facientibus nihilominus aurum vel argentum alchimicum, aut ipso (vt premittitur) scienter vtentibus, perpetuæ infamiæ nota respersis. Quòd si ad præfatam pœnam pecuniariam exoluendam delinquentium ipsorum facultates non sufficiant, poterit discreti moderatio iudicis pœnam hanc in aliam (puta carceris, vel alteram iuxta qualitatem negotij, personarum differentiam, aliasque attendendo circunstantias) cōmutare. Illos verò qui in tantæ ignorātiam infelicitatis proruperint, vt nedum nummos vendant, sed naturalia iuris præcepta contemnant, artis excedant metas, legumque violent interdicta, scienter videlicet adulterinam ex auro & argento alchimito cudendo seu fundēdo, cudi seu fundi faciendo monetam: hac animaduersione percelli iubemus, vt ipsorum bona deferantur carceri, ipsique perpetuò sint infames. Et si clerici fuerint delinquentes, ipsi vl-

C

tra prædictas pœnas priuentur beneficiis habitis, & prorsus reddantur inhabiles ad habenda.

DE PRIVILEGIIS.

Benedictus xj.

Hæc extrauagans dat prædicatoribus & minoribus priuilegia plurima circa tria: videlicet circa prædicationes, confessionum audiciones, & sepulturas. De secundo in §. Sed quia multotes. De tertio in §. Porrò. Et licet sit reuocata per cle u. de sepul. multa tamen notatu digna in ea reperiuntur quæ non sunt reuocata. Et potuisset non inepte poni sub titu. de sepul. Sed non est inconueniens idem tractare sub variis rebus sub vario colore tituli: vt patet in ca. significantibus, extra de lib. ob. & de appel.

CAPITVLVM I.

D

MInter cūctas solicitudines nostras quibus nos pastorale premit officium, & debitum apostolicæ seruitutis adstringit, illa debet esse præcipua, vt gregi[a] dominico nobis superna dispositione cōmisso[b], animarum cura nō desit[c], ne illum lupus[d] rapax antiquus serpes humani generis inimicus inuadat, eiusque sanguis de nostris (quod absit) clamāte ꝓpheta[e] manibus requiratur. Debemus insuper quantū ex alto permittitur, pace[f] inferere, remouere[g] scādala, iurgiorum[h] amputare materiam, & intelligei[e] super egenū[i] & pauperem: quia non in finem obliuio erit pauperis, & patientia pauperum nō peribit in finem. Sanè[k]

Dimissio.

Alchimistæ sunt infames.

Qui nō habet in are, luat in corpore. ff. de in ius vo. l. fina. C. de fer fugi. l. quicunque. & inst. de pœn. temer. §. fina.

Ezechi. iij.

Sanguis impij de manu prælati requiritur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a *Cõstitutionem.* quæ incipiebat, super cathedram. & illa per istam reuocata: vt j. eo. in fi. est hodie approbata per Cle. v. patet in ca. ij. de sepultu. in cle. Ista autem quæ est Benedicti x., ibidē reuocatur.

b *Nodum ligasse videtur.* extra de verb. significa. cũm olim.

Hydra quid sit.

c *Hydræ.* Hydra est serpes aquaticus, dictus ab hydor, quod est aqua: cui secundum fabulas vno capite abscisso plura nascebantur eidem. secundũ sensum autem moralem vnum male gestũ plura mala generat: quia vno principio illicito dato, multa mala sequũtur. authen. vt iudi. fine quoquo suffra. §. j. col. ij. & aqua cuius cursus obturatur, multos meatus facit.

Vitium vnum plura generat.

d *Pariunt nouitates discordiam.* extra de consue. cum consuetudinis.

e *Maiori.* Not. statum prælatorum maiorem statu religiosorum, at religiosũ ad prælaturam ascendere non debent. argu. xciij. distin. legimus. in fine. extra vj. libr. de elect. nullus. in fi.

f *Superiori.* Nota quod exẽpti vt prædicatores & minores, iure communi superiores episcoporum esse censentur, etsi iidem exempti in pluribus casũ' prælatis subsunt. extra de hære. ad abolendam. extra vj. libr. de præben. c. j. in fi. & aliquando sunt sedis apostolicæ delegati legatione generali. extra vj. li. de stat. regu. capit. vnico. §. & quoniam. ff. de consti. princip. l. ij.

Inuitus est qui nõ probatur consensisse.

g *Inuitis.* dic inuitum qui non probatur consensisse. ff de furt. qui vas. §. vetare. ff. de procura. filiusfamilias. §. inuitus. & ff. de seruitu. vrb. prædio. inuitum. Argu. contra. ff. manda. qui patitur.

h *Superioribus.* superiorem voco diœcesanũ seu illũ qui habet ius diœce. & concurrere potest eũ rectore. extra vj. lib. de temp. or. eos. & ca. cũ nullus. vt est metropolitanus, cui nõ est superior in prouincia sua nisi in certis casibus not. extra de offic. ordi. pastoralis.

dudum bonæ memoriæ Bonifacius papa octauus prædecessor noster quandam specialem inter prælatos rectores, seu sacerdotes & clericos parochialium ecclesiarum ex parte vna, & prædicatorum ac minorum ordinum fratres ex altera, super faciendarum prædicationũ, audiendarum confessionum per eosdẽ fratres, ac de eis relictis, & de funeralibus canonicæ portionis articulis constitutionem a edidit, certum his modũ imponens prout in eadem constitutione plenius cõtinetur. Sed pro ea quam intendebat quiete turbatio nata est, pro cõcordia sunt suborta dissidia, & pullulare inquietudines pro tranquillitate nosc̃untur: sicq; dũ anfam soluisse se credidit, nodũ b ligasse videtur: & septẽ vno Hydræ c amputato capite suscitasse. Nec mirũ, quia plerunque pariunt d nouitates discordiam, præsertim dũ ab eo quod diu æquũ visum est, per nouã constitutionem receditur: nec quare recedatur, vtilitas euidens vel alia causa subest. Ideoq; cupientes vt ipsi gregi cura nostra eo plenior impendatur, quo amplior in agro domini operariorũ numerus operetur, super egenũ intẽdentes & paupertm, ac nouitatẽ remouentes per eandẽ constitutionem inductã: statuimus de fratrũ nostrorum consilio vt priorũ ordinũ fratres, qui ad hoc deputati fuerint in ecclesiis ac locis ipsorũ quę impr̃sentiarum habent & in posterũ obtinebunt, ac in plateis cõmunibus seu publicis liberè absque diœcesanorũ & aliorum prælatorũ petita licentia valeant clero & populo prædicare, eiq. proponere verbum Dei. Caueant tamen omnino ne hora in qua diœcesani prędicti prædicarẽt, vel coram se facerent prædicari, prædicent iide fratres. putamus etenim dignũ vt maiori e minor & superiori f inferior deferat in hac parte: nisi forsan aliud circa hoc facerent de voluntate diœcesanorum ipsorũ, aut in studiis generalibus prædicarent dieb' illis duntaxat quibus sermones ad clerum fieri solent, & solenniter prædicari, seu mortuorum funeribus vel eorundem fratrum festis specialibus seu peculiaribus: quia in his casibus cum diœcesanis in prædicatione concurrere poterunt. Vbi verò iidem diœcesani vocarent generaliter ad se clerum aliqua ratione, vel vrgente causa illũ ducerent congregandum, ea hora in studiis memoratis diebus sæpedicti fratres ab huiusmodi prædicatione cessabunt. In ecclesiis autem parochialibus fratres ipsi inuitis g eorum rectoribus seu sacerdotibus (nisi iussi à superioribus h eorundem) nõ audeant prædicare. Sed quia multoties propositum verbum Dei audientem à peccato nõ retrahit, idcirco post prædicationem necessarium est pœnitentiæ sacramentum. circa quod (nisi articulus necessitatis occurrat) sacerdoti facienda oris confessio (prout scriptum est: Corde ad iustitiam creditur, ore autem fit confessio ad salutem i) exigitur: aliàs frustra esset in sacramento eodem sacerdotis (qui inter lepram & lepram debet discernere) ministerium institutum. Electi igitur ab eisdem fratribus ad audiendas confessiones, & pœnitentias iniungendas, liberè authoritate apostolica absque licentia diœcesanorum & aliorum prælatorum inferiorum exemptorum & non exemptorum, quibus subsunt qui ad confitendum accedunt, audiant eis peccata sua confiteri volentes, non religiosos, (qui secundum statuta suorum ordinum propriis prælatis confiteri debent, aut ab eis ne confiteantur aliis, prohibentur) absoluant, ipsisque pœnitentias salutares iniungant intra sibi designatos terminos ad huiusmodi exercendum officium constitutos. Excommunicationis verò vel alias sententias per prælatos latas contra hoc vel in eius fraudem, denuntiamus irritas & inanes: nec confessi ipsis fratribus peccata illa de quibus confessi sunt eis & absoluti pœnitentes, de illis sacerdotibus propriis teneantur (sicut etiam non tenentur) iterum confiteri: non obstante constitutione generalis concilij k, quæ sano intellectu (ne sequatur absurdum quòd per pœnitentiam dimissa peccata quis confiteri debeat, & quòd liberatus debitor adhuc ad soluendum remaneat obligatus) intelligenda est (vt ex ea patet) de illis qui peccata sua confiteri aliis neglexerunt. Sed sacerdotes ipsis taliter confessis & absolutis adstricti sint ministrare eucharistiæ & extremæ vnctionis etiam sacramentum. Super confessione autem facta fratribus memoratis, cum de confitentis solius prędicio (si falsum dicat) agatur in iudicio animæ, seu pœnitentię foro: stabitur simplici verbo illius qui sacramenta petit prædicta, & dicit fratribus se confessum. Duos tamen casus excipimus, scilicet si sacerdos asserat eum excommunicatum, aut notorie peccatorem. Sed videat ne id dicat mendaciter, aut in dolum vel in fraudem: quia si hoc egerit, à delicto tali nisi plenè satisfecerit (præterquam in l morte) absolui nequeat, nec de illo ad pœnitentiam aliter admittatur. Vt autem diœcesanis honor debitus reseruetur, præcipimus vt prouinciales priores prædicatorum & ministri minorũ ordinũ præfatorum, per se vel alios verbo vel scripto eis significent se fratres ad huiusmodi cõfessionum audiendarum & pœnitentiarum iniungendarũ officium elegisse: & non nominando, aut coram ipsis sistendo eos, nec illorum numerũ exprimendo, petant humiliter à diœcesanis eisdem quòd iidem electi fratres de

i *Ad salutem.* Romanos. x.

k *Concilij.* extra de pœniten. & remissio. omnis.

l *In morte.* extra de effic. ordi. pastoralis. §. j. extra vj. li. de pœnis. ca. fi. §. prælenti.

Prædicatio non semper retrahit audientem à peccato.

Roma. 10.

tres de ipsorum beneplacito & licentia dictum possint in eorum ciuitatibus & diœcesibus intra eis determinatos fines officium exercere. Quod si denegent, vel intra triduum non concedant: extunc iidem fratres nihilominus authoritate eadem huiusmodi officium exequantur. Datam verò licentiam per diœcesanorum mortem nolumus terminari. Per hoc autem non intendimus, quòd sæpedicti fratres qui ad hoc eligentur officium exercendum, plus habeant in audiendis confessionibus & pœnitetiis iniungendis, quàm parochiales sacerdotes nosc̃untur habere. Sicque de casibus episcopis & superioribus, quos inferius annotamus, ac sedi apostolicæ reseruatis, se nullatenus intromittant. Obseruent ergo solicitè dicti fratres ne ad confessiones recipiant criminosos criminibus pro quib' solennis est pœnitentia a indicenda: Modo eodem excommunicatos respuant, & clericos qui propter delictum irregularitate aliquã incurrerunt b. Inconueniens c enim existimamus, vt à peccato absoluat, qui pœnitentiã ei debitam imponere d, aut irregularitatis pœnam peccati sequelã e, vel excõmunicationem, quæ infligitur maximè à iure f quandoq. pro crimine, quæve quẽ g ab ecclesia & per cõsequens à participatione ecclesiasticorũ sacramẽtorum excludit h, remouere nõ potest.

Incendiarios, eosq. qui tam enormibus sunt irretiti peccatis, q̃ ea rationabilis cõsuetudo præscripta canonicè in episcopatibus aliquibus reseruauit episcopis, similiter non admittant. quã consuetudinẽ (ex causa quæ iustè ad id animũ nostrũ mouit) solummodo circa voluntarios homicidas, falsarios, ecclesiarũ immunitatis, & libertatis ecclesiasticæ violatores, & fortilegos approbamus. Quòd si forsan antequã ab eo qui potestate habet absolui possint, mortalium cõfiteri volentium verisimiliter timeatur: etiam in prędictis casibus sæpefati fratres eos cõfiteri volentes audiant, ipsisq. beneficium absolutionis impendant: sed subeant iuramentum quòd liberati se suis episcopis & excom

Facti idem est peccatũ ex peccatũ peccati.

a *Pœnitentiæ indicenda.* 50. distin. in capite. xxvj. q. vj. c. j.

b *Incurrerunt.* quia idem factum est peccatum, & ipsum est pœna peccati: vt est clerici adium, vel ablatio membri, iv. distinct. si euangelica. secus si ex diuersis factis emergerent, vt excõmunicatio, quæ est pœna peccati: & irregularitas quæ contraheretur, propter immistionẽ, excõmunicatione seu suspensione durãte: & tunc potest fieri absolutio à primo per prælatũ, non dispensatio. exemplum pone ex. vj. lib. de sent. & re iudi. cum æterni. extra vj. lib. de sen. excõ. cum medicinalis.

Ordo litera.

c *Incõuenientis.* declarat quod præmiserat dicens, existimamus incõueniens: vt scilicet ille absoluat à peccato qui non potest imponere debitã pœnitentiam ei, scilicet peccatori, & qui non potest remouere irregularitatem sequelam peccati &c.

Peccata de quibus cura es et fratres absoluere possunt.

d *Imponere.* s. nõ potest: quod est j. nam cùm pœnitere sit pœnam pro peccato tenere: & pœna sit mẽsura culpæ, no. extra. vj. li. de pœ. c. fi. §. illud & §. sequen. vbi debita pœna non potest infligi per aliquem, ergo nec pœnitentia salutaris.

Pœnitere est pœnam pro peccato tenere.

e *Sequelam.* vt dicto ca. si euangelica.

f *A iure.* xvij. q. iiij. si quis suadente.

g *Quẽ.* id est aliquẽ.

h *Excludit.* de istis excommunicationibus maiori & minori habetur extra de sent. excommu. nuper. & cap. pe.

Consuetudo panca crimina episcopo reseruat.

i *Mandatis.* extra de sent. excõ. decætero. & capi. ea nosc̃itur. & ca. quamuis.

k *Acrimonia.* hoc verbũ exposui extra vj. libr. de statu regu. c. vnico. §. fin.

l *Pronocent.* hic accipitur in bona parte: vt aliàs ff. de ædil. edict. quòd si nolit. §. qui mancipia.

m *Scripti.* Osex iiij. extra de renuntia. ca. nisi cũ pridem. §. pro defectu.

n *Labia.* Malach. ij. & extra de hær. cũ ex iniũcto. ver. licet.

o *Episcopalis quarta,* de qua habetur xij. q. ij. concesso. & tribus ca. sequen.

Extrauagantes.

municatoribus præsentabunt: excõmunicantium super his pro quibus ab eis excommunicati erat, & episcoporum pro peccato huiusmodi parituri mandatis i. Verum quia post baptismum inter cætera magis ad salutem necessaria est propositio verbi Dei, quo audientes illud quod est victoria nostra, instruuntur in fide, docentur fugienda fugere, & sectanda sectari, à quo per peccatum lapsi resurgunt, pœnitentiæ sacramentum perficiunt: Grandis nobis solicitudo incumbit vt tales ad hæc promoueantur fratres, qui oleo dulcedinis verbi eiusdem nostros foueant subditos, à peccatis prohibeant: increpationis vino peccatorum suorum mordeant vulnera, eosque ad illa pœnitentiæ acrimonia k purgandum & tergendum prouocent l & inducant. Ad id verò exequendum sententia diuinæ legis exposcitur, desideratur ordo, & vitæ integritas erga postulatur. Scriptum m est enim, Tu scientiam repulisti, & ego te repellam ne sacerdotio fungaris mihi: quia labia n sacerdotis custodiunt scientiam, & legẽ exquirunt ex ore eius. aliàs prout ad eũ pertinet, inter peccatũ & peccatum nõ posset discernere, nec peccator existens Dei deberet enarrare iustitias, & testamentum illius assumere per os suum. Nam cuius vita despicitur, consequens est vt eius prædicatio contemnatur. Quare decernimus, vt priores & ministri generales & prouinciales prædicatorum & minorum ordinum præfatorum, vel eorum vicarij, de discretorum consilio ad tam salubre officium fratres diuina scientia doctos, discretione vigẽtes, vita probatos, & expertos moribus (alioquin districtam reddent in futuro examine rationem) eligant & assumant. sic enim quod prædicabunt, facient: quę arguent, operari cessabunt: & in eis ædificabitur populus verbo pariter & exẽplo.

Verbi Dei propositio est ad salutem valde necessaria.

Cæterum licet (sicut prædicitur) de necessitate non sit iterum eadem confiteri peccata, tamen quia propter erubescentiam, quæ magna est pœnitentiæ pars, vt eorundem peccatorum iteretur confessio, reputamus salubre: districtè iniungimus vt fratres ipsi confitentes attentè moneant, & in suis prædicationibus exhortentur, quòd suis sacerdotibus saltem semel confiteantur in anno: asserendo id ad animarum profectum proculdubio pertinere. Porrò vt circa sepulturam apud loca eorundem fratrum eligentium sepeliri, & portionem canonicam de relictis eisdem fratribus minimè detrahendam, nequeat in posterum dubitari: iubemus vt corpora defunctorum, qui apud eorundem fratrum loca elegerint dum viuerent sepulturam, processionaliter cum cruce, thuribulo & aqua benedicta, cantando seu legendo officium mortuorum, vel psalmos, & alienas ingredientes parochias, posśint assumere, & ad suas deferre ecclesias tumulanda.

De quibuscunque verò relictis præfatis fratribus in communi, vel singulis vltimis decedentium voluntatibus, siue apud eos sepeliendi sint, siue alibi: nulla per parochiales sacerdotes morientium (à quæ fratres ipsos liberos esse volumus) canonica portio, vel multo minus per episcopos episcopalis o quarta omninò cum eis, tanquam exempti non subsint, nec etiam debita iure parochiæ, si forsan cathedralis defunctorum esset parochialis ecclesia, detrahatur.

De funeralibus autem medietatem, si cõmodè diuisionẽ recipiant: aliàs eiusdẽ medietatis æstimationẽ soluant parochiali ecclesiæ, & sacerdotibus

Universidad de Deusto
Biblioteca

a *Rustica prædia.* prædium rusticũ ab vrbano non loco, sed qualitate secernitur. C. de præd. mino. l. si prædium.

b *Non miseriatur.* ar. C. ne fi. propa. authe. habita.

c *Voluntatem.* argu. extra de excess. prælat. nimis. j. respon.

d *Triturantis.* Deut. xxvj. extra de præb. extirpandæ. j. respon. & j. Tim. v.

e *Necare.* ff. de alen. & exhi. lib. necare.

f *Inopes.* authen. de colla. §. nullus autem molestetur. colla. ix.

g *Immunes.* C. de sacrosan. eccle. sancimus. ij. authen. de ecclesiasticis titu. §. si quis verò res. collatio ix.

h *Falcidiam.* Codic. ad leg. Falci. authent. similiter. quæ sumitur ex authen. de eccles. titu. §. si autem hæres.

i *Portionis.* extra de testa. cap. fi.

k *Non desint.* C. de sacrosanc. eccle. priuilegia. in fine.

l *Nequaquam obstantibus.* de viribus istorum non obstantium notatur in Extrauaganti, rem non nouam. in fin. Ioannes Monach.

antedictis. Funeralia verò intelligũtur hoc casu, quæ cum funere deferuntur. De cãdelis verò quas fratres portãt, portio nõ petatur. Moneant autẽ iidem fratres, & pro posse inducant confitentes sibi, vt de propriis bonis suis parochialibus ecclesiis, earũq. sacerdotibus cõpetenter relinquant, & quæ eis debent parochialia iura reddãt. Ad hoc non murmuret quæsum⁹ secularis clerus, non gerat molestiẽ prælati, ℔ circa præmissa sic duximus prouidendum. Attẽdant quanta ex iis quæ in primis duobus articulis statuta sunt, B salus animarũ proueniat. Aduertãt quanta tollãtur iurgia: & patenter cõsiderent, ℔ eorũ onera cũ aliis nostro beneficio salubriter & quasi necessariò partiuntur. Circa tertiũ verò articulũ diligenter intelligant, ℔ fratres ipsi hoc per priuilegia Romanorũ pontificũ eis benignè cõcessa ante constitutione eandem hactenus habuerunt. Quodq; sunt pauperes, nil habẽtes singuli, in communi rustica [a] prædia, imò nec vrbana, vel mobilia. eorum alteri vel etiã vniuersi mendicãt victũ, quærũt vestitum, & eatenus sustinere possunt, quatenus vel viuorũ pietas, aut morientiũ charitas eis necessaria submministrat. Quis ergo nõ misereatur [b] eorũ qui omnia, voluntatẽ [c] habendi etiã, reliquerũt? Quis non cõpatiatur eisdẽ operantibus tam vtiliter in agro prædicto? Certè nullus nisi qui triturãtis [d] bouis os impiè alligare velit, aut eos subtractis alimẽtis necare [e]. Inopes [f], patrimonij onera ipsa nõ habendi necessitate nõ sustinent, & à curialibus res ecclesiis vel piis locis donatas, à quartæ prestatione, seu lucratiuorũ inscriptionibus lex facit immunes [g]. Relicta pauperibus nõ patiuntur Falcidiã [h]. Et legata ad fabricã, vel pro ornamentis ecclesiæ, aut ad diuinũ cultũ perpetuũ, solutioni nõ subiacent canonicæ portionis [i]. Pauperes autẽ (vt dictũ est) sunt fratres: & ℔ eis relinquitur, aut in sua alimẽta erogãt, aut in fabricã, siue in cultũ diuinum & ecclesiæ ornamenta cõuertunt. Propter ℔ nos qui debemus intelligere super egenũ & pauperẽ, & nõ obliuisci eorũ, cũ humanitatis sit etiã seculari principis prospicere egenis, & dare operã vt pauperibus alimẽta nõ desint: [k] nõ tam piè quàm quodãmodo iustè in eodem articulo egimus, egenos eosdẽ (vt præmittitur) reddẽdo ab onere canonicæ portionis exemptos. Hæc autẽ (dicta constitutione quę incipit, super cathedram. quã penitus reuocamus, aliisq; quibuscunque cõstitutionibus specialibus, & generalibus statutis, priuilegiis, indulgentiis, sub quacunq. forma verborum concessis, etiã si de ipsis de verbo ad verbum, vel aliquorum nominibus in nostris literis oporteret fieri mentionẽ, conuentionibus, pactis, iuramẽtis, sententiis, consuetudinibus contrariis, nequaquã obstantibus [l] inuiolabiliter obseruari sancimus. Nulli ergo omnino hominũ liceat hanc paginam nostrorũ statuti, denuntiationis, exẽptionis, præceptorũ, approbationis, iussionis, volũtatis, reuocationis, & sanctionis infringere. Si quis autẽ &c.

Falcidia nõ debetur de relictis pauperibus.

Pauperib⁹ subueniendum est.

Clemens quintus.

Rex Francie & regnicole per extrauagantem, vnam sanctam, suprà de maio. & obedien. non amplius subijciuntur eccle. Romanæ quam prius erant.

CAPITVLVM II.

MEruit charissimi filij nostri Philippi regis Francorum illustris synceræ affectionis ad nos & ecclesiam Romanam integritas, & progenitorum suorum præclara merita meruerũt, meruit insuper regnicolarum puritas, ac deuotionis synceritas, vt tam regem quàm regnũ fauore beneuolo prosequamur. Hinc est quòd nos regi & regno per definitionem & declarationem bonæ memoriæ Bonifacij papę viij. prędecess. nostri quę incipit, vnam sanctam. nullum volumus vel intendimus præiudicium generari. Nec quòd per illam rex, regnum, & regnicolæ prælibati amplius ecclesiæ sint subiecti Romanæ, quàm antea existebant, sed omnia intelligantur in eodem esse statu quo erant ante definitionem præfatam: tam quantum ad ecclesiam, quàm etiam ad regem, regnum & regnicolas superius nominatos.

Regnum Frãcie paterna fauore prosequitur.

Eugenius quartus.

Ordinarij non possunt ferre censuras in suos subditos pro suis negotijs Romam euntes, ibi manentes, aut ab ea recedentes, nec illos priuare beneficijs: quod si fecerint, irritum est. Et si beneficia illorum aliis sint collata, tam dantes quàm recipientes ipso facto sunt excommunicati: & à sola papa absoluendi.

CAPITVLVM III.

C DIuina in eminenti sedis apostolicæ specula disponente clementia constituti, ad ea libenter intendimus, per quæ officiales prædictæ sedis obsequiis eius (ad quam veluti fidelium omnium matrem pro animarum salute quærenda & iustitia prosequenda de diuersis mundi partibus confluit multitudo) tutius & qũietius se promptiores valeant exhibere. Hinc est quòd nos ex certis rationabilibus causis moti, etiam nõnullorum prædecessorum nostrorum vestigiis inhærentes: districtius inhibemus locorum ordinariis, necnon commissariis & delegatis eorum, cæterisque vniuersis & singulis quacunque potestate & authoritate præfulgeant, cuiuscunque dignitatis, gradus, vel præeminentiæ fuerint: ne cõtra officiales præfatos, quocunque nomine nuncupẽtur, in nostris & dictæ sedis obsequiis nũc & pro tempore existentes, necnon quoscunque alios pro suis & eorum causis vel negotiis prosequendis ad sedem D prædictam venientes, ac in ea durante negotiorum & causarum huiusmodi prosecutione moram trahentes, & recedentes ab eadem, procedere, aut in eos excommunicationis, suspensionis vel interdicti, aut priuationis officiorum aut beneficiorum, seu quamuis aliam sententiã promulgare præsumant. Nos enim omnes & singulos processus & sententias contra tenorem & mentem nostræ inhibitionis huiusmodi latas & habitas, & in posterum habendas, ac etiam promulgandas, & quæcunque inde secuta, declaramus nulla, irrita, & inania, nulliusque extitisse vel existere roboris vel momenti. Necnon quicquid in cõtrarium à quoquã, quauis authoritate scienter vel ignoranter attentatũ forsan est hactenus, vel in posterum contigerit attentari: etiã decernimus irritum

Superiori nõ debet vbi inferiores sint obedientes.

a *Cõstitutionem.* quæ incipit, suscepti. & est vna de xx. glossatis per Zenzelinum, & posita sub titu. de elect. Et inter has repetitur eũ glo. Guli. de monte Laudu. in titu. ne sede vacan.

irritum & inane. Et nihilominus in omnes & singulos ordinarios & officiales, commissarios & delegatos eorũ, qui se de dignitatibus ac beneficiis ecclesiasticis quibuscunq. officialium aut negotia huiusmodi apud dictam sedẽ prosequentium prædictorum eos illis forsan priuando, atque priuatos decernendo seu declarando, vel cuiuscunque priuationis prætextu illa personis aliis conferendo, seu de illis in eos quomodolibet se intromittendo, tam in dantes quàm in recipientes excommunicationis, suspensionis, & interdicti latas sententias promulgamus: quas volumus eos ipso facto incurrere. A qua quidẽ excommunicationis sententia absolui nequeant, nisi à nobis vel per nos deputandis, præterquam in B mortis articulo constituti. Præmissa autem à die affixionis præsentium ad valuas basilicę principis apostolorum de vrbe, ex certa scientia quoscunque ligare volumus & arctare, Non obstantibus apostolicis & quibuscũque generalibus, aut prouincialibus, aut synodalibus cõciliis, edictis, constitutionibus, ordinationibus, & apostolicis priuilegiis, per quæ effectus præsentiũ impediri posset quomodolibet vel differri: etiam si de illis eorumque totis tenoribus habenda esset in præsentibus mentio specialis: & quæ præsentibus volumus haberi pro sufficienter expressis, cæterisque contrariis quibuscunque. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ inhibitionis, declarationis, constitutionis & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno incarnationis dominicæ M. cccc. xxxij. viij. idus Martij, pontificatus nostri anno secundo.

Dantes & recipientes quandoque æqualiter puniuntur.

Ioannes xxij. magistro & fratribus hospitalis sancti Ioan. Hierosolymitani.

Præmisso tenore duarum constitutionum, dicit quòd hospitalarij sancti Ioannis ex statuto, consuetudine, vel priuilegio habentes annalia beneficiorum vacantium, percipere debent portionem quam haberent beneficia obtinentes si in illis essent residentes.

CAPITVLVM IIII.

EXhibita nobis ex parte vestra petitio continebat, quòd dudum post cõstitutionem [a] per nos editam, qua specialiter & expressè cauetur ℔ habentes annalia in ecclesiis de consuetudine, priuilegio, vel statuto, qui ratione dictorum annaliũ fructus primi, vel secundi, vel alterius cuiuscunque sequentis anni beneficiorum vacantium sibi D hactenus in totum vendicauerant, nihil exinde vltra summam pro qua vnumquodque beneficiorum ipsorum consueuit in decimæ solutione taxari, prætextu cuiuslibet priuilegij, consuetudinis, vel statuti quouis modo perciperent, sed ipsius summæ perceptione duntaxat deberent esse contenti, totali residuo prædicta obtinentibus beneficia remansuro: nisi forsan illi qui fructus illos soliti essent cum integritate percipere, mallẽt ipsum habere residuum, & obtinentibus beneficia dimittere summam memoratam: quo casu percipiendi quod mallent erat eis optio derelicta. Quandam aliam declaratoriam constitutionem fecimus, in qua specialiter cauebatur quòd si huiusmodi beneficium obtinentes in ecclesia in qua specialiter illud beneficium existeret, minimè residerent, ad debitum seruitium impẽdendum capitulo eiusdem ecclesiæ nihil deberet accrescere: cum cessante causa cessare debeat pariter quod vigebat. Quodque ex verbis declarationis huius satis innui videbatur, quòd fructus beneficiorum non residentium accrescere debeant habentibus annalia memorata. Verum ex eo ℔ in declaratione dicta non continetur expressè de perceptione annalium beneficiorum vacantium vobis debitorum de prædictis consuetudine, priuilegio, vel statuto quo ad fructus nõ residentium in eisdem, qui vobis accrescere debent, nullum adhuc commodum assequi potuistis: licet (vt præmittitur) dicti fructus capitulo non accrescant. Quare nobis humiliter supplicastis vt quod in huiusmodi declaratione nostra tacitè innuitur, declarare expressius dignaremur. Nos itaque petitionem vestram iuri consonam æstimantes, ac propterea in hac parte quieti. & indemnitati vestræ prouidere volentes, præsenti oraculo declaramus quòd fructus prædictæ ecclesiæ vel beneficij vacantis, cuius annalia in quibus consistunt, debentur vobis ex priuilegio, consuetudine, vel statuto, etiam pro ea parte quæ obtinentibus præbendam vel beneficium huiusmodi (si in ecclesia vbi illa consistunt personalem residentiam facerent) deberetur, si non resideant ibidem verè vel interpretatiuè, vt-pote per speciale priuilegium apostolicum, vel alias ex causa rationabili ab huiusmodi residentia legitimè excusentur: cum dicta pars (vt præmittitur) capitulo non accrescat, vobis accrescere debet secundum intentionem & mẽtem declaratoriæ memoratæ. Nulli ergo omnino hominũ &c. vt suprà. Si quis autem hoc attentare præsun pserit &c vt suprà. Datum Auenio. Calen. Martij, C pontificatus nostri anno. v.

Annalium percepto multiplici iure potest competere.

Petitio iuri cõsona exaudiri meretur.

Beneficiat⁹ à residentia faciendã quandoque excusatur.

DE POENIS.

Ioannes xxij.

Episcopus Carturcen. propter varios excessus per ipsum perpetratos, præsertim quia sedi apostolicæ, sui subditus & sibi ipsi inuisosus fuerat, varias pœnas incurrit: quoniam perpetuæ depositionis sententiam meruit, priuatusque fuit pontificali, sacerdotali & alio quolibet officio, & ad perpetuum carcerem condemnatus. Doctrina vtilis hic nobis tribuitur. vt scilicet cognoscamus crimina & excessus pro quibus prælatus deponi possit. Facit ad hoc cap. veritatis. extra de dolo & con. & cap. ex litera. & cap. tanta est clausa Petri. de excess. præla. Et nisi antequã libri huc ca. sub titu. de pœnis annotassent, sub titu. de excess. præla. positum fuisset.

CAPITVLVM VNIC.

DIuinis exemplis, quæ nostrorũ debent esse actuum regula, patenter instruimur, aures nostras subditorum à suis præpositis oppressorũ indebitè & aggrauatorum iniustè, nõ obturare clamoribus, sed ipsis ipsas potius compassiuis affectibus inclinare: vt si per solertis inquisitionis indaginẽ clamores huiusmodi opere completos esse viderimus, liberationis opportunæ remedium solicitis studiis apponamus: pœna nihilominus debita puniturus in hanc patratorum qualitatem excessuum illicitos oppressores. Omnipotẽs etenim dominus audito clamore populi sui propter duritiam eorũ qui operibus præerant, dolentis, ad liberandum eum descendit: & summi tepli præposito qui iuxta nominis interpretationem in vias prauas iniquè diuerterat, cõminando sic ait, Expellam te de statione tua, & de tuo ministerio te deponã. Dudũ siquidẽ fama graui, clamore frequenti, & querela flebili subditorũ deferentibus nobis Hugonẽ

Exempla diuina debent esse regula nostra.

Præpositus subditis suis durus, est à statione sua repellendus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Geraldi olim Caturceñ. episcopum, de multiplicatis excessibus, oppressionibus grauibus, enormibusq. criminibus esse reum: nos mala huiusmodi nolentes ante credere quàm probare, super illis inquisitionem per nos & per alios fieri fecimus diligentem. Et demum inquisitionis ipsius viso & examinato processu, luculenter inuenimus q̃ eius fuerat vitiosus ingressus, eũ per ambitionem nimiã & per abrupta simoniacæ prauitatis ad pontificalem ascendisse honorem. Progressus autem eius (vt execrando cõueniret initio) injuriosus extiterat quo ad tria. Primò videlicet quo ad apostolicam sedẽ, cui (licet ipsum honorasset in multis, & tandem ad episcopalis dignitatis apicem promouisset) terga vertens non faciem, contemptum pro gratia, maleficium pro beneficio, & vituperiũ retulit pro honore, appellationibus interdum ad sedem ipsam ab eo vel officialibus eius per subditos oppressos emissis, nedum deferre cõtemptibiliter renuens, sed eas verbo vilipẽdens & facto, suis præcipiendo ministris q̃ de appellationibus huiusmodi non curarent, ac nihilominus appellantes (quibus cõtra oppressiones debuerat esse appellatio ipsa remedium) nunc per captionis iniuriã, nunc per spoliationem beneficiorum, & aliàs indebitè affligendo multipliciter, nõ absque vitio ingratitudinis violans iuramẽtum fidelitatis ab ipso præstitum dictæ sedi: nec veritus matris ecclesiæ transgressione apertam, nonnullis quãdoque per suas patentes literas de vacaturis mãdauit beneficiis prouideri, vias ad vacationem eorum aperiẽs nimis illicitas & suspectas: pernicioſus etiam fuit & frequens literarum apostolicarum abusor.

Prælati nõ debent esse credũli.

Appellatio est remedium contra oppressiones.

Secundo verò quantum ad subditos, erga quos non pij prælati vel pastoris peregit officium, quinimo tanquam fur improbus, crudelisque tyrannus, sub pallio charitatiui subsidij incussis terroribus, violentiis & iniuriis illatis, dolosis inductionibus & fraudibus exquisitis veluti recursor iniquus, extorsionibus eos intolerabilibus prægrauando, nunc binas in anno, nunc plures in die, nunc alias nimium excessiuas & ecclesiis importabiles, vtpote multiplicato euectionum numero canonibus definito, interdum per se, interdum per alios procurationes exigendo, pro libito visitationis officio quandoque nullatenus, & regulariter nõ ad fructum correctionis, sed ad saturandæ cupiditatis affectum impenso, ad alios quæstus illicitos & dãnatos suum exacuit frequenter ingensum, nec de modo nec de causa curauit. Et cũ inuenit subditos suis in hoc reprobandis affectibus non parentes, nec aliàs ab eis exigere potuit cõcupita, calumniosas delationes fieri, contra eos lites moueri, & diuersa eis grauamina subdolè procurauit pluries inferri. Præterea non citatos legitimè, nec convictos etiam aut confessos suis priuauit beneficiis, occalionem pro causa confingens: non rationem in his, sed tyrannidem potius prosequens personalem. Multa falsa scienter instrumenta dictauit, per suos illa faciens notarios publicari, & vt illis qualem ipse habuerat, ad ecclesias præberet ingressum, instituere ei præsentatos, seu institutionis suæ eis concedere literas sæpius renuit, nisi primitus certa sibi & magna pecunia, ppter hoc exoluta. Multa ecclesiastica beneficia, nunc permutationis prætextu, nunc verò simpliciter in suis manib⁹ resignata, modò iure (vt prætendebat) ordinario, modò super hoc (vt dicebat) apostolico munimine indulto de facto scienter

Prælatus ergã subditos pastoris officium perã gere debet.

Procurationes subditos multũ grauant.

Beneficio priuari non debet nõ citatus, nõ cõuictus, nec confessus.

A cõtulit. interuenientibus fraude, pacto, & simoniaca prauitate subiectas sibi ecclesias occupans, earum reditus vsurpauit: & sic in suis fuit corruptus iudiciis processum eorũ & finem in pecuniarium cõmodum ordinando, quandoque iustificans impium, innoxium iniustè condemnans. sic & alios corrumpere iudices pro obtinenda super oppressionibus inchoatis iniusta victoria nisus fuit. Tertiò quãtum ad se, vt qui sibi nequam existeret, nulli alij bonus esset. suæ namque famæ prodigus, se periuriis patenter inuoluit, irregularitatisque laqueis irretiuit, & (quod referre pudet) in corpus suum fornicando peccans per cõtinuatum incontinentiæ vitiũ, quo se dudum fœdauerat, pontificali postea decoratus honore, in sua ponere gloria maculam, & femora sua nõ erubuit mulieribus inclinare. In his quidem eius sit reprehendendi ingressus: sic scandalosus, pernicioſus exemplo progressus, vt vitio huiusmodi siue culpis nescius finem imponere: & periculosus egressus,

B

C cum adeò foret in ipso habituata malitia, quòd (remanente sibi ad solita facultate) in iniquitatis opere voluntas sibi deficere minimè speraretur. Propter quod ne prioribus pcius committeret, illud solum æstimamus salubre remedium, vt quod velle non poteramus auferre, eriperemus vel posse. Nos itaque super præmissis & pluribus aliis eius nefandis excessibus cum fratribus nostris ex sano consilio deliberatione cohabita diligenti, in præfatum Hugonem Geraldi, qui se omni honore ac dignitate reddidit tam indignum, quique ob suas iniquitates ne prælat esset abiectus à Deo, suis ligatum peccatis, omnique honore ac dignitate pontificali iam priuatum à domino, de consilio omnium & singulorum fratrum ipiorum perpetuæ depositionis sententiam duximus promulgandam: Pontificali eum & sacerdotali, & alio quolibet officio priuantes, & ad perpetuum carcerem condemnantes: vt ibi committendis cessantibus, agat pœnitentiam de commissis. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostræ promulgationis & condemnationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Auenione xv. Calend. Iunij, pontifi. nostri anno ij.

D

DE POENITENTIIS & remissionibus.

Bonifacius octauus.

Centesimo quoque anno visitantibus basilicas Petri & Pauli apostolorum plenissima peccatorum venia conceditur.

CAPITVLVM I.

Antiquorum

Diuisio tocius capitulũ.

Antiquorum habet fida relatio, [a] quòd accedentibus ad honorabilem basilicam [b] principis apostolorum [c] de vrbe, [d] concessæ sunt magnæ remissiones & indulgentiæ peccatorum. [e]

Nos igitur qui iuxta officij nostri debitum salutem appetimus & procuramus libentius singulorum, huiusmodi remissiones & indulgentias omnes & singulas ratas & gratas habentes, [f] ipsas auctoritate apostolica confirmamus, & approbamus & etiam innouamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Vt autem beatissimi Petrus & Paulus apostoli eo amplius honorentur, quo ipsorum basilicæ de vrbe deuotius fuerint à fidelibus frequentatæ, fideles & ipsi spiritalium largitione munerum ex huiusmodi frequẽtatione magis senserint se refertos: g

Iustificãdus impius non est, nec eius cõdemnandus.

Nos de omnipotentis Dei misericordia, & eorundem apostolorum eius meritis & auctoritate confisi, de fratrum nostrorum consilio, & apostolicæ plenitudine potestatis, omnibus in præsenti anno millesimo trecentesimo à festo natiuitatis domini nostri Iesu Christi præterito proxime inchoato, & in quolibet anno centesimo secuturo, ad basilicas ipsas accedentibus reuerenter verè pœnitentibus & confessis: [h] vel qui verè pœnitebunt & cõfitebuntur [i] in

Prælat⁹ incõtinens in sua gloria maculã ponit.

Indulgentiæ non valent nisi quinque concurrãt.

Basilica quid esti.

a *Relatio.* ad quam recurrendum est in antiquis. ff. de lega. iij. si chorus. §. j. extra de proba. ca. cùm causam.

b *Basilicam.* id est ecclesiam. extra de rel. do. cap. j. xvj. q. vij. omnes basilicæ. Et ꝓprie est domus regia vel palatium regis: sed modo per translationem dicitur ecclesia: quia est palatium summi regis.

c *Apostolorum.* id est beati Petri qui primarum habuit, & successores sui in ecclesia Dei. xxj. distinct. in nouo.

d *De vrbe.* loquitur vulgariter: nam loquendum est vt plures. arg. extra de trãsla. epi. inter corporalia. §. sed neque. nam re vera ecclesia sancti Petri non est in vrbe, sed in ciuitate Leonina. & minus ecclesia sancti Pauli, de qua etiam dicitur quod non est in conuentibus ædificiis. Quid autem importet hoc nomẽ vrbs, villa, ciuitas, no. extra libr. vj. de sent. excom. si ciuitas.

e *Peccatorum.* id est pœnarum pro peccatis debitarum. sic ponitur ij. Macab. xij. in fin. ibi, Sancta & salubris est cogitatio pro defunctis exorare vt à peccatis soluantur.

f *Habentes.* per hanc ratificationem & confirmationem non ratificantur nisi legitime concessa. extra libr. vj. de rescript. si gratiosè. §. fin. extra de elect. dudum. ij. §. penult.

g *Refertos.* non refectos: quia refectio proprie est corporis: sed refertio est proprie mentis. vnde dic refertos, id est plenos, bene fartos, obesos seu crassos. Et descendit refertus de refercio, cis, quod componitur de re & farcio, cis. Ioannes Monachus.

h *Et confessis.* qui est verè pœnitens & confessus, habet veniam culpæ quam solus Deus in contritione remittit, quæ non datur nisi correcto. extra libr. vj. de reg. iur. peccati venia. & pœna æterna debita pro culpa mortali commutatur à Deo in pœnam temporalem. Nam sicut culpa respectu illius in quem commissa est, fuit infinita: sic & pœna debet esse infinita, cuius infinitas tollitur per remissionem culpæ. Sed quanta remaneat, ignorat minister Dei qui in pœnitentiæ sacramento aliquam portionem illius pœnæ remittit. vnde minister Dei post præmissa arbitratur de pœna quã credit superesse, ad arbitrium suum: & sic intelligitur quòd omnes pœnitentiæ sunt arbitrariæ. xxvj. q. vij. tempora. extra de pœniten. & re. quæsitum. &. ca. seq. Tanta tamen posset esse contritio confitentis, quòd nedum culpa, sed pœna prorsus tolleretur: verùm quia hoc est dubium apud homines, minister Dei præsertim vicarius Christi & successor Petri istam pœnam certis de causis vt hic, & in voto vltramarino, & quibusdam aliis commutat in certos actus satisfactorios. Sed pone: iste minister minus discrete, seu sine causa legitima taxat: nunquid confessus ad plus renebitur? Dic quòd sic, vt suppleatur quod de iure defecit. ff. de re iudi. leg. iiij. §. si quis condemnatus. & hoc requirit virtus diuinæ iustitiæ. manet ergo Petri iudicium, vbicunque ex ipsius æquitate fertur iudicium. xxiiij. quæst. j. manet. xj. q. iij. tunc vera. est enim sibi commissum dispensare, id est discrete pensare, non dissipare. ff. de offi. procura. Cæsa. l. j. nec nego quiu sit absolutus, ita quòd pœna æterna commutata est in temporalem: quia hoc video in eo qui non est minister. extra de elect. dudum. ij. Et ibi est absolutus non propter sacramentum fidei, sed propter fidem sacramenti: sed indiscretio ministri in hoc se onerantis vel mei confitentis à debita pœna temporali me non releuat confitentem. Et dic, confessis proposito & facto.

i *Confitebuntur.* facto. sunt tamen confessi proposito. aliàs non sunt filij Dei, sed inimici. Tu dic: confitebuntur & proposito & facto. Sed cum opera viua ad vitam æternam valeant & mortificata viuificari possint, dic qualiter opera mortua vt labor itinerationis hic expressus in mortali peccato factus possit prodesse ad remissionem pœnarum pro peccatis debitarum, licet post laborem huiusmodi sit verè

Pœnitentia sunt arbitraria.

Peccati pœna debet esse infinita.

Dispensare vnde dicitur.

Cephas dicitur caput.

Ierusalem est & terrestris & cœlestis.

Extrauagantes.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Indulgentia solis idoneis conceditur.

poteſtatis. Et ſic patet primum, videlicet quòd eſt auctoritas in concedente. Secundum eſt idoneitas in recipiente. Nam ſecundum philoſophum, Actus actuorum ſunt in patiente diſpoſito. Nam theſaurus eccleſiæ non applicatur niſi ei qui eſt membrum eccleſiæ. xj. quæſt. iij. nihil ſic debet. xxiij. quæſt. iij. ſi quis à catholica. Et certum eſt quòd remanente culpa non remittitur pœna: quia ſecundum Auguſt. non dimittit Deus dedecus culpæ ſine decore iuſtitiæ. Si autem manente culpa remitteretur pœna, eſſet dedecus culpæ ſine decore ſaltim, pudore iuſtitiæ: & ſic eſſet aliquid inordinatum in vniuerſo: quod diuina ſapientia non permittit. ar. in authent. de hæred. & fal. §. inordinatum. col. j. Oportet ergo quòd capax indulgentiæ ſit purgatus à culpa: quod ſit in contritione, ille ergo eſt habilis indulgentiam recipere, qui eſt verè pœnitens & confeſſus. Et hoc tangitur in forma indulgentiæ, cùm dicitur quòd vere pœnitentibus & confeſsis hæc indulgentia ſit conceſſa, non aliis ar. Cod. de remiſ. cum allegatis. lib. xij. extra de appel. paſtoralis. in fi. Tertiò requiritur pietas in fine, hoc eſt honor Dei, & exaltatio fidei. in omni enim conceſsione indulgentiarum eccleſiaſticarum finaliter debet attendi vt per hoc Deus honoretur, & fides exaltetur catholica. Quartum eſt vtilitas in opere, hoc eſt quod opus quod pro indulgentia obtinenda imponitur, ſit vtile & ordinabile ad finem prædictum, ſcilicet ad honorem Dei, & exaltationem fidei. Circa quod aduertendum eſt, quòd in conceſsione indulgentiæ non attenditur quantitas operis, ſed genus operis, indulgentia enim principaliter reſpicit gratiam, nõ meritum: alias non diceretur indulgentia. Si enim quis offendiſſet regem vel principem, ita quòd propter offenſam huiuſmodi mereretur ſecundum legem patriæ manu vel pede truncari: & vt liberaretur à tali pœna quam meruit, offerret principi duo vel tria milia florenorum: talis liberatio, remiſsio dici non mereretur, ſed potius redemptio & quædam commutatio. ar. ff. de contrahen. emp. l. j. Si autem rex condonaret ei pœnam huiuſmodi liberaliter, vel ei pro pœna vitanda aliquid leue imponeret, tunc talis liberatio, remiſsio vocaretur. ergo indulgentiæ eccleſiaſticæ principaliter reſpiciunt gratiam, non meritum. meritum dico proprium, reſpiciunt tamen meritum alienum, ſcilicet meritum Chriſti: imò ſuper illud fundantur, & ex illo ſumuntur. Paſsio namque Chriſti exceſsiua fuit: vnde & exceſſus vocatur in Luca: vbi dicitur quòd in transfiguratione Chriſti apparuerunt Moyſes & Helias cum eo, & dicebant exceſſum quem completurus erat in Ieruſalem. vnica enim gutta ſanguinis tam pretioſi ſuffeciſſet pro redemptione totius mundi. Nam propter coniunctionem humanitatis cum diuinitate: quantuscunque paſsio Chriſti, perpeſſa pro redemptione noſtra, habebat pretium infinitum. Noluit autem Chriſtus quòd exceſſus iſte fruſtra fuiſſet, & quòd de nihilo nobis ſeruiret: ſed voluit quòd eſſet theſaurus eccleſiæ per ſuum vicarium Roma. pont. pro fidelibus loco & tempore diſpenſandus. diſpenſatur autem, cùm eis indulgentiæ conceduntur. Nam propter vnionem capitis & membrorum, meritum capitis attribuitur & applicatur membris: & quia ſic per alienum meritum non per proprium meritum liberantur à pœna: ideo quantum ad ipſos talis liberatio dicitur remiſsio, ſeu indulgentia: licet quo ad Chriſtum qui hoc nobis meruit, vocetur redemptio copioſa. vnde in Pſalm. Apud dominum miſericordia, & copioſa apud eum redemptio. Nec eſt timendum ſeu fantaſticè opinandum, quòd per talem diſpenſationem theſauri, quæ fit in collatione indulgentiarum, præfatus theſaurus in aliquo minuatur. Nam ſi omnes catholici vtriuſque ſexus per vniuerſum orbem diſperſi, in hoc anno centeſimo pro hac indulgentia obtinenda venirent ad vrbem, & perfecte præfatam indulgentiam obtinerent: tota omnium indulgentia in minori proportione ſe haberet ad theſaurum ex quo ſumitur, quàm ſit proportio vnius guttæ aquæ ad totum oceanum, vel vnius grani milij ad montem ſancti Bernardi: quia finiti ad finitũ eſt proportio aliqua: finiti verò ad infinitũ nulla. propter infinitatem enim ſuã præfatus theſaurus ex diſpenſatione ſua non diminuitur nec decreſcit. verſus,

Indulgentia conceditur cum debita contritione.

Indulgentia ſuper Chriſti meritum fundatur.

Theſaurus eccleſiæ per diſpẽſationem eius nõ minuitur.

Verſus.

Indulgentia tanta conceditur Romanis, quãta vetustis à remotis.

Mille licet ſumant, deperit inde nihil. Quia ergo indulgentiæ reſpiciunt principaliter gratiam, non meritum proprium: ideo in indulgentiis conferendis non attenditur principaliter quantitas operis. vnde in præſenti indulgentia, Romanis, qui viſitando apoſtolorum baſilicas fatis parum laborant, pleniſsima conceditur indulgentia: ſicut eis qui de vltimis Galliæ, Angliæ, & Scotiæ, Hiberniæ Hiſpaniarumque finibus accedunt cum magnis laboribus & expenſis. Attenditur ergo in iſtis indulgentiis conferendis principaliter non quantitas operis, ſed genus operis: hoc eſt dictu, quòd opus quod pro dicta indulgentia obtinenda imponitur, ſit opus tale quod ordinetur ad finem præfatum in collatione indulgentiarum intentum, qui eſt videlicet honor Dei, & exaltatio fidei, & primatus eccleſiæ in vrbe exiſtens. Peregrinatio verò ad præfatas beatorum apoſtolorum baſilicas, ad honorem Dei, & exaltationem fidei, vt plurimum ordinatur. per hoc enim quòd ex tali peregrinatione ſancti apoſtoli honorantur: Deus in ipſis ſe reputat honorari. ipſi enim pro Chriſti honore conſeruando & dilatando ſeipſos expoſuerunt ſuppliciis in vita pariter & in morte: ipſe autem dominus ſe honorantes honorare decreuit: vnde dicit in primo hbr. Reg. ij. capi. Quicunque honorificauerit me, glorificabo eum: qui autem contemnunt me, erunt ignobiles. Ex hac enim peregrinatione fides catholica non modicum exaltatur, eo quòd ex omnibus Chriſtianitatis finibus fideles cõfluunt ad ortum fidei: ad baſilicam videlicet ſancti Petri. Nunc cernit apertiſsime beatus Petrus orationem illam exauditam quam Chriſtus ad patrem ſuum fudit pro eo, dicens, Ecce rogaui pro te vt non deficiat fides tua. videt enim quòd vndique cateruatim ruunt fideles populi ad ipſius baſilicam fidem catholicam profitentes: vnde ſit videlicet quòd eius fides ſecundum Chriſti rogationem non deficit, ſed magis proficit manifeſtiſsimis incrementis. Olim verum eſſe poterat quod Ber. dicit, An non limina apoſtolorum magis ambitio quàm deuotio terit? ſed nunc e contrario poteſt dici, quòd deuotio non ambitio limina apoſtolorum terit: & eorum baſilicas frequentat ſeu frequentari facit. O quantum credendum eſt beatiſsimos apoſtolos exultare cernentes ſuas baſilicas à populo Chriſtiano cum intenſo feruore fidei populoſius & frequentius quàm ſolerent, & vrgente deuotione populi, accedentium ordine non ſeruato, impetuoſius frequentari non fuit à diebus antiquis tanta deuotio, nec tantus fidei feruor in populo Chriſtiano: ex quo gaudent non ſoli apoſtoli, ſed totus etiam cœleſtis exercitus: & confunditur diabolus, & angeli eius. Sic igitur patet veritas & ſoliditas huiuſmodi indulgen. in quam ſic excellentiſsime confluunt. iiij. cauſæ prædictæ: quæ ad hoc quòd indulgentiæ valeant, principaliter requiruntur. Quintum, quòd poteſt adiici, eſt congruitas ex tempore conceſſa. eſt enim hæc indulgentia in tempore congruo, videlicet in anno Iubileo. In Leuitico ſiquidem legitur quòd annus quinquageſimus erat Iubileus: in quo ſecundum legis præceptum clangebant tunc tubis, & remittebantur debita. hic legalis Iubileus typicus erat: & verum Iubileum qui in aduentu Chriſti ſumpſit initium, figurabat. Ad hoc enim Chriſtus venit, vt remiſsionem & indulgentiam prædicaret ſpiritalium debitorum, videlicet peccatorum. vnde ipſe per Eſaiam dicit Eſa. lxj. ca. Spiritus domini ſuper me: eo quòd vnxerit me: ad euangelizandum pauperibus miſit me. Et ſequitur: vt prædicarem captiuis indulgentiam. Ecce tuba prædicationis, ecce indulgentia ſiue remiſsio debitorum. & in exordio prædicationis ſuæ ſic orſus eſt, Pœnitentiam agite: appropinquabit enim regnum cœlorum, in quo verbo forma & efficacia præſentis indulgentiæ continetur, hæc enim indulgentia ſolis pœnitentibus & confeſsis conceditur: & eis regnum cœlorum propinquiſsimum eſſe facit. Et quia Chriſtus in ortu ſuo ſecundum communem curſum humanæ naturæ fari non poterat, ideo in Iubileo iſto clangentes præmiſit: vt dicitur in Luca ij. cap. Facta eſt cum angelo multitudo militiæ cœleſtis laudant. tm Deum & dicentium, Gloria in excelſis Deo: & in terra &c. Quamdiu enim eſt in peccato aliquis, non eſt ei pax cum Deo: quia ſecundum Eſaiam cap. xlviij. Non eſt pax impiis, dicit dominus. remiſſa culpa, remanente pœnæ debito, nondum eſt pax perfecta: ſed vtroque remiſſo pleniſsima pax hominibus habetur cum Deo: quod per iſtam indulgentiam obtinetur. A natiuitate igitur domini noſtri Ieſu Chriſti in qua verus Iubileus incepit, quilibet ſequens annus quinquageſimus vocari poteſt rectiſsime Iubileus. Quòd autem ſummus pontifex non in anno quinquageſimo, ſed in centeſimo indulgentiam iſtam concederet (ſicut ego ex oreipſius auditu) duplex ratio mouit eum. Primò, quia vulgatum eſt quòd talis indulgentia in annis centeſimis à natiuitate Chriſti olim concedi ſolebat. Et quia, vt dicit Commentator, Sermo qui famatur ab omnibus, non eſt omnino falſus, & quia iſtud ſic publice famatum erat & vulgatum: noluit ſummus pontifex quòd hoc anno centeſimo in tempore ſui regiminis ſecundum curſum tẽporis accedente populus Chriſtianus hoc munere fruſtraretur. Alia cauſa fuit: quia ob fauorem indulgentiæ tranſmarinæ quę ſimilis huic extitit, hanc indulgentiam non in anno quinquageſimo, quia frequenter euenit, ſed in hoc cẽteſimo concedere voluit: & deinceps in quolibet anno centeſimo ſecuturo: eo quòd periodus humanæ vitæ annum centeſimũ (niſi in paucissimis) non tranſcendit. Ad hoc etiam adduci poſſunt aliæ congruentiæ, ex quibus ſequentes aſſumo. Prima eſt, quia per iſtam indulgentiam, quæ verè pœnitentibus & confeſſis cõceditur, duplex indulgentia, culpæ videlicet & pœnæ habetur:

Annus Iubileus typicus erat verum Iubileũ figurauit.

Pax nõ eſt impiis.

Annus Iubileus non fuit cauſa ſuæ centeſimo quoq; anno.

Vita humana non peruenit ad centũ annos nec tranſcendit.

habetur: & ideo congrue non in quinquageſimo, qui ſimplicem remiſsionem denotat, ſed in centeſimo conceditur, qui duplicem continet Iubileum. Secunda congruentia eſt, quia ſecundum Bedam & Hiero. numerus centeſimus tranſit à læua ad dexteram: ſicut etiam dicit gloſ. ſuper illud de parabola ſeminis: Aliud cecidit in terram bonam, & attulit fructum: aliud quidem triceſimum, aliud ſexageſimum, aliud centeſimum. Quando autem aliquis migrat ab hoc ſeculo purgatus à culpa, ſed non liberatus à pœna: non tranſit à læua ad dexteram, ſed à pœna præſenti tranſit ad pœnam purgatorij. Sed quando migrat liberatus à culpa & pœna, tranſit à læua ad dexteram. Et quia præſens indulgentia ſic diſponit hominẽ, vt ſi pœna adempta decedat, tranſeat abſque medio à læua præſentis aduerſitatis ad dexteram æternę felicitatis, ideirco in anno centeſimo congrue conceditur: qui quidem centeſimus eſt numerus tranſiens à læua ad dexteram, ſicut dixi. Tertia, quoniã ille Iubileus de quo agitur Leui. xxv. redire faciebat temporalia, ſed iſte ſpiritalia: & ideo non eſt mirum ſi duplicetur tempus. Quarta, hęc indulgentia pleniſsima per numerum magis perfectum, vt eſt centenarius, debuit deſignari: pro tanto, quia vſque ad vnitatem. Et vlterius tali modo vſque ad alium cẽtenarium fit proceſſus, quod non eſt in aliquo alio numero. Quinta, quadrageſima eſt numerus abundans, reddens in ſua abundantia quinquageſimam. Et eſt duplex quadrageſima: vna deletiua mali, vt vulgaris: alia operatiua boni, vt illa quæ eſt inter Paſcha & Aſcenſionem domini: & per has duas quadrageſimas homo habens gratiam in duabus quinquageſimis abundat. Et per hanc in centeſimo abundanter in gloria creſcit. Et dic argumentum, quòd iſte textus non dat liberationem puram, ſed ſub conditione: & quando aliquid eſt conceſſum ſub conditione, non reſpicit tempus ipſius conceſsionis, ſed conditionis exiſtentis. ff. de condi. & demonſt. l. eum qui. & ibi no. ff. de leg. ij. l. non oportet. & ideo in hac conceſsione reſpiciam non tempus conceſsionis ipſius, ſed conditionis exiſtentis. Et quòd hic ſit condino, liquet ſic: quia hæc dictio, qui, iuncta cum verbo futuri temporis, conditionem importat. ff. de leg. j. Stichum. ff. de an. & arg. l. Quintus. Et tunc ad arg. hic non conſequitur quis indulgentiam ex operibus mortuis, vt concludit argu. ſed ex exiſtentia conditionis: vt eſt oſtenſum. vnde conſiderato opere, quod eſt virtuoſum de genere, & ab agente ſit pia & recta intentione ſecundum dictamen rectæ rationis quo ad bonum homo naturaliter inclinatur: tale opus poteſt dici aliquo modo viuum & meritorium, licet non perfecte ſaltem merito congrui, licet non merito condigni. Et pro tali opere dari poteſt indulgentia, cùm fuerit diſpoſitus per pœnitentiam ſubſequentem. Sed ponamus quòd papa alicui exiſtenti in gratia concedat indulgentiam ſine cauſa rationabili non facienti opus bonum, pro quo eſt indulgentia meritò concedenda, quæritur, vtrum valeat? Videtur quòd ſic: quia papa habet plenitudinem poteſtatis, nec habet ſuperiorem quem ſequi debeat, & à quo debeat regulari: ergo ſi det ſibi indulgentiam, tenet: & valet ei cui datur, quia capax eſt: ſed papa qui omnia & præcipue maiora agere debet eum diſcretione & ſecundum iudicium rectæ rationis, peccat in ſic concedendo. Sed dicendum quòd licet papa habeat plenitudinem poteſtatis quantum ad omnia bona eccleſiaſtica, temporalia & ſpiritalia, nõ habet tamen illam vt dominus, ſed vt miniſter & diſpenſator domini principalis: vnde licet non habeat ſuperiorem in terris, eum tamen habet in cœlis. Et ideo diſpenſatio talium bonorum ab eo non debet fieri, niſi in illis caſibus in quibus verſimiliter apparet quod dominus cuius ſunt huiuſmodi bona, conſenſum adhiberet: vt poteſtas ſuper ratione reſtringatur. xj. quæſt. üj. illa. Conſtat autem quòd Deo non placet, quòd tanta bona ſua ſine cauſa rationabili cõcedantur: & ideo talis conceſsio non valet. Quamuis ergo ille qui eſt verus dominus alicuius rei: ſi illam det alicui ſine cauſa rationabili, poteſt tenere talis donatio, quia ſit de conſenſu domini: non meretur tamen donans, nec agit fructuoſe, ſed potius peccat: quia cum quilibet ea quæ agit, teneatur agere ſecundum iudicium rectæ rationis: & qui ſic agit, fructuoſe agit & meretur: oportet quòd quicunque agit contra iudicium rectæ rationis, peccet. Item quęritur, quidam in bono ſtatu fecit partem iſtorum dierum: & ante completionem labitur in mortale peccatum: & tãdem illis diebus completis ante annum confiteturtur: an habeat indulgentiam? Dic quòd non: quia dicta verba reſpiciunt peccata cõmiſſa, non committenda. Nã indulgentia iſta completa dat remiſsionem pœnæ, ſi adſit vera confeſsio & pœnitentia intra hunc annum, quibus remittitur culpa effectiue per ſolũ Deum, ſacramentaliter per ſacramentũ pœnitentiæ, & miniſterialiter per miniſterium debitum eccleſiæ: & iodultum nõ reſpicit futuras pœnas, ſed præteritas. arg. extra de conſue. c. ex parte. Item hæc tota indulgentia per xv. dies facta commutat pœnas omnium peccatorum aliàs debitas in hunc laborem: & ſic hæc indulgentia non reſpicit culpas commiſſas poſt iter peregrinationis arreptum, ſed ante. Secus dicerem in tali caſu: Conſiteor in ſpeciali quæcunque ſcio, & in generali de aliis: dolens ſuper eo quòd alia quæ commiſi, neſcio reminiſci. tandem ſum memor vnius peccati grauis. iſte (vt habetur iij. ſententiarum) de iſto peccato poteſt habere purgationem poſt mortem: quod non eſſet, ſi non eſſet vere confeſſus: & ſic vera confeſsio hoc caſu tollit pœnam. Nec obſtat quòd ſciens & memorans de peccato illud tenetur confiteri: ergo non eſt plene confeſſus. Dic quòd peccatum eſt remiſſum: ſed ſit iteratò confeſsio ſpecialis, ne videatur contemptus. nam poſtquam ſert nec confitetur: ex ſuo contemptu nouo ligatur. extra de ſent. ex com. per tuas. §. nos igitur. vnde ſicut vere contritus habet remiſsionem culpæ, habens propoſitum confitendi poſtea: & ſi non confiteatur cùm poteſt, peccat: ſic cõſitens in genere de neglectis, & poſtmodum reminiſcens, tenetur ad confeſsionem. primò tamen erat remiſsio culpæ: & per conſequens pœnæ per hanc indulgentiam. Item quæro: Aliquis fuit vere pœnitens & confeſſus ante iſtam indulgentiam, & multa fuerunt ſibi iniuncta: nec loquor de iniunctis tangentibus partem, vt in furto: quia hoc hac indulgentia non remittitur. Nam licet Deus per veram contritionem & confeſsionem dimittat peccatum: damnum tamen vel iniuriam illatum ſeu illatam homini non dimittit. Sic enim Deus & quilibet alius gratiam debet facere, vt ius alterius non abſorbeat. ar. C. de emãci. lib. nec auus. ff. ne quid in lo. pu. ij. §. ſi quis à principe, nunquid iſta iniuncta tollentur per iſtam indulgẽtiam? Et videtur quòd ſic. Ponamus quòd iſte non fuiſſet confeſſus ante iſtam indulgentiam: conſtat quòd per iſtam indulgentiam omnia fuiſſent ablata: & conſtat quòd iſte tantùm expectando fuit fatuus: ſed in alio caſu confitendo fuit ſapiens: & fatuus non debet eſſe melioris conditionis quàm peritus. ff. quod vi aut clam. l. ſeruus. extra lib. vj. de præben. eum qui. Cùm igitur ſecundo caſu pœna tollatur: multo magis & primo. Item hic remanet pœna pro peccato: ergo illa tollitur per indulgentiam quæ eſt pleniſsima, vt hic dicit: quæ pleniſsima non poteſt dici quo ad cordis contritionem, nec oris confeſsionem, quæ hic ſupponuntur: ergo erit pleniſsima quo ad ſatisfactionem. Item in particularibus indulgentiis ſit in tanto: ergo in plena, vt eſt hic, fiet remiſsio in toto. arg. ff. de rei vendi. l. quæ de tota. Sed contra: ſpecialis obligatio per generalem abſolutionem non tollitur: cùm ligatio & ſolutio ſibi inuicem reſpondere debeant. extra de pœn. & remiſ. capi. j. ergo iſte confeſſus ſpecialiter ſe ligans, non ſoluetur eius obligatio per ſolutionem generalem non facientem mentionem de ſpeciali obligatione. extra vj. libr. de conſt. cap. j. extra de deci. cap. ex multiplici. ff. de verb. oblig. l. doli clauſula. ff. de pœ. leg. ſanctio. & eſt ratio. ex quo enim iſte conſitens ſpecialiter ſibi prouidet, generalis prouiſio non habet locum in eodem caſu: quia non prouiſo prouiderur, & prouiſo non prouidetur. Codi. de pact. conuen. tam ſuper dote quàm dona. propter nup. leg. vlti. vnde papa hoc hic non exprimens, pœnitentiam iam iniunctam & acceptam non ſuſtulit. nec dico quin papa remittere potuerit: ſed non ſuſtulit quod non expreſsit. Item vt apparet ex hoc textu, qui ſunt vel qui erunt intra centeſimum annum vere pœnitentes & confeſsi, habent hanc indulgentiam, facientes quod infra ſequitur: & ſic non clauduntur confeſſi ante hanc indulgentiam, aliàs bene fuit diſpenſatum.

Item dato quòd non eſſent verba illa, omnibus in præſenti anno &c. adhuc idem videtur quòd verbum, verè pœnitentes & confeſsi, nõ importat qui fuerãt, ſed qui ſunt duntaxat: niſi forte ex admiſto (aliàs adiũcto) vt in hoc ſophiſmate, album fuit diſputandum. diſputent artiſtę. Sed ad hoc vltimum poteſt reſponderi iſta non habere locum vbi adiectiuum non reſpicit certum tempus: vt cùm dicitur, homo albus. Nam inter adiectiuum tale & ſubſtantiuum, intelligitur qui eſt, ſecundum Priſcianum. ſed ſecus in adiectiuo tempus diſcernente: vt in verbo, confeſſus, quod eſt præteriti temporis, & actus in eo deſignatus eſt præteritus: ſed terminus adhuc poteſt eſſe præſens vel iam præteritus. Et ideo in ſuppletione præteriti deponentis vel paſſiui, ponitur, qui eſt, vel qui fuit. vnde ſi fuit confeſſus ante hanc indulgentiam, ſi remanſi in gratia: eſt veritas ꝙ ſum confeſſus: id eſt remaneo in illa vera cõtritione. & dato ꝙ labar in peccatũ, & poſtea verè cõfitear, adhuc illa confeſsio prima verè remanet, & opera prima reuiuiſcũt. Itẽ datur particularis indulgẽtia verè pœnitẽtib⁹ & cõfeſsis: pone vnꝰ ãnni: ſi nõ daretur niſi illis qui ſunt actu in cõfitendo, ridiculũ eſſet: ergo extẽdetur ad illos qui cõfeſsi ſunt. Et papa declarauit conſiſtẽ-

Pœnitentia pro peccato iniuncta ante indulgentiã an tollatur per illam.

Stultus nõ melioris cõditionis quàm peritus.

Indulgentia alicui cõceſſa ſine cauſa, an valeat.

Numerus centenarius eſt perfectus.

Quadrageſima eſt duplex.

Indulgentia animæ habilis per culpã ſequentem impeditur.

debet eſſe quãm ſecundum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vota non tolluntur per indulgentiã annis nubilis.

confistorialiter, quòd pœnitentiæ antea iniunctæ etiam tolluntur per cõmutationem operis satisfactorij hic positi. Dixit etiam ꝙ vota (excepto Ierosolymitano, & ingressu religionis) tolluntur per hanc indulgentiã. Et ego dixi hoc verũ de votis quę essent propter cõmutationem pœnitentiæ, vel essent imposita in satisfactionem peccatorum. Secus videbatur de votis hoc non respicientibus. verbi gratia, Aliquis existens in periculo maris, vouit ire ad sanctum Iaco. vel existens infirmus: vnde tale votum cum non sit propter pœnã peccati, quam tollit hæc indulgentia, qualiter tollitur per hanc indulgentiam satisfactoriã de pœnis peccatorũ? Respõdit tamen mihi papa, ꝙ etiam vult hoc votum tolli per hanc indulgentiam. quod potest papa, licet verba indulgentiæ hoc non patiantur. & est secus quando peccatum vel votum tangit tertium, quia hoc nõ tollitur per hanc indulgentiam. sed quando proponit sancto, hoc est ordinatum in Deum, vnde tale votum per hanc indulgentiam tollitur. Declarauit etiam quod sui pœnitẽtiarij nil debent iniungere vltra iniunctionem hic positam: alias (vt dicebat) indulgentia frustraretur, nisi confitens volens facere opera supererogationis, voluntarie pœnitentiam satisfactoriam aliam ab hac taxata recipere, nisi ad alium finem iniungeretur. verbi gratia, Pœnitentia nedum est ad remissionem pœnarum pro cõmissis & omissis debitarum, sed etiam ad cautelam futurorum. & quo ad istud forsan potest pœnitentia iniungi. Item quæro, monachus ab abbate humiliter requirit vt veniat licentiatus ab abbate pro dicta indulgentia acquirenda. Quæritur an abbas iuste possit hanc licentiam sibi concedere? Et videtur ꝙ sic. nam monachus pro vtilitate monasterij recedere potest abbate imperante. extra de postu. ca. ex parte. xvj. q. j. monachi. ij. Contrà, vouens votum peregrinationis celeberrimæ, & tandem religionem intrans nõ videtur fractor voti, quia illud in melius commutat. extra de vo. & vo. re. scripturę. extra de iureiu. peruenit. ij. ergo melius est vouere religionem & prosequi, quàm prosequi dictam indulgentiam. ergo cum abbas de meliori debet prospicere monacho suo, dictam licentiam propter maius bonum dimittendũ concedere non debet? R ſi. quod potest, vt concludit prima ratio. & eo efficacius recipit indulgentiam, quo magis est dispositus interius per virtuosa exercitia religionis. Ad ar. in oppositũ dicendum est ꝙ actus peregrinandi compatitur secum omnia illa quæ sunt essentialia religionis: & ideo cum vtrũque religio & peregrinatio sit quid bonum, necesse est ꝙ ambo simul sint maius bonum quàm alterum tantum, scilicet observantia religionis tantũ, quia omne totum est maius sua parte. & ideo ambo simul tanquam maius bonum, magis disponunt ad gratiã suscipiendam & bonũ indulgentiarum. Ratio autem in oppositum procedit ac si obseruantia religionis & peregrinationis essent inuicem incõpatibiles: quod non est verũ. & facit. xx. q. iij. monachum, §. fi. Sed cõtra, monachatus omnem maculã abstergit. authen. de mo. in princ, col j. & abstersum facit crescere in opera virtuosa. sed per indulgentiã prædictam nõ habetur nili primũ, ergo monachatus melior. Sol, cum per tramites cõmunes proceditur, bene arguis: sed in hac indulgẽtia proceditur per semitã cõpendij, vt est præmissum. Sed quæro: aliquis verè pœnitẽs & cõfessus inchoauerat huiusmodi indulgentiã, & firmiter ꝓponebat eã perficere, sed infirmitate superueniente mortuus est. nũquid debet huiusmodi indulgẽtia gaudere ac si eã perfecisset? Videtur ꝙ nõ, quia hæc concessio nõ est pura. sed conditionalis, vt superius est probatum in glo. super ver. cõsitebuntur. quæ cõditio videtur defecisse, vt arg. ff. de cõdi. & demon. l. qui hæredi. §. fi. Cõtrà videtur fauore indulgentiæ, quæ animã liberat à pœna, sicut seruus cui legata est libertas si per certũ tempus seruierit, libertatẽ cõsequitur licet per aduersam fortunã fuerit impeditus seruire. ff. de statu. libr. cũ hæres. §. Stichus. j. C. de eõ. insc. l. fin. Dic, aut infirmus viuit vsque ad tẽpus quod peregrinari debuit, & sic videtur liberatus, vt dicto. §. Stichus. aut nõ, & tunc nõ est liberatus. Et est ratio, quia cõcessio indulgentiarũ nedum est sub cõditione (vt est dictum) cõcepta, sed in diẽ. vnde oportet vtrũque sub esse, quia per infirmitatẽ non debet plus cõsequi quàm si in veritate dictã indulgentiã perfecisset, vt dicta. l. cũ hæres. §. seruire. & §. Stichus. & eo. titu. l. si hæreditas. j rũ. ff. de verb. obli. l. in illa stipulatione. & l. insulã. extra de elec. vj. libr. cõmissa. j. rũ. Quicquid sit de iure, papa declarauit quod illi qui inceperunt venire, licet non peruenerint, morte vel alio legitimo impedimento detenti, vel si venerint, nec compleuerint, habeant hanc indulgentiã. Item quæro, cui sufficit hoc casu confiteri etiam in iis quæ sedi apostolicæ vel episcopi reseruãtur? Et videtur ꝙ simplici sacerdoti, quia longè maiorem iniunctionem simplex sacerdos potest facere q̃ sit pœna contenta. Contra dic, quia confitens eget discreto confessore, nedum propter pœnitentiam sibi iniungendã vt arguis, sed etiã propter consitẽtis directionem, quæ melius fiet per maiorem quàm per minorem. Nam sicut in foro iudicij maiores causæ requirunt maiores iudices, extra de app. vt debitus. in fi. extra de bap. maiores. in princ sic in foro animæ maiora peccata maiores iudices requirunt. nec est verisimile quòd papa vno verbo gradus confitentium voluerit absorbere. extra de elect. ecclesia vestra. ij. §. denique. C. de inoffi. testa. l. siquando. in prin. Est enim ordo ecclesiasticus iste, quia est summus sacerdos, vt papa: & magnus sacerdos, vt episcopus: & est sacerdos, vt curatus. & isti in republica clericorum fundant intentionem suam de iure communi. summus sacerdos in omnibus, magnus sacerdos, & sacerdos in suis territoriis. xxj. dist. in nouo. extra de proba. cum causam. extra de paro. & alie. parochia. c. significauit. &. cap. super eo. Nec prosequor quid cuique istorum competat. & de hoc no. capi. super cathedram. edito post publicationem Sexti libri. Nec dico confitendum discretiori ex præcepto seu necessitate, sed ex consilio seu congruitate.

Monachus an possit ab abbate licentiari vt eat ad annum inhibitum.

Indulgentia plenaria an conferatur illi qui peregrinationẽ requisitam morte preuentus implere non potuit.

Responsio vera ad quæstum.

Confessor discretus esse valde vtilis.

a *Plenissimam.* sed quomodo ista se compatiuntur, plenam, largiorem, & plenissimam? Dico papam interpretatum fuisse in consistorio me præsente hanc indulgentiam adeo plenam, prout clauium potestas se extendit. quod intelligo prout verba patiuntur.

b *Veniam.* quot modis dicitur venia, not. extra libr. vj. de re. iur. peccati.

c *Peccatorum.* id est, pœnarum pro peccatis debitarum, vt §. eod. ca. j. respon.

d *Statuentes.* concessit. §. eod. §. proxi. nunc statuit qui & quando erunt participes huiusmodi indulgentiæ.

e *Continuis.* vt quia successiue triginta dies complent sine interruptione. vnde continuum, est vicinum sine interpositione, quasi simul teneatur.

f *Interpolatis.* per vnum l. ab inter, & polus, vnde interpolare, est obscurare & interrumpere, vt hic, vbi quis iuit prima feria, & interpolatè iuit. id est interrupit, quia secunda feria non iuit, sed tertia.

Interpolatio quid sit.

g *Vt saltem semel in die.* hæc verba papa in consistorio sic est interpretatus cum præcedentibus, vt cõtinuatio seu interpolatio etiam prosit si sit semel facta in die in vna dictarum basilicarum. verbi gratia, Semel in die vado ad vtranque basilicam, & sic est continuatio quo ad illam diem, siue sit continuatio siue interpolatio quo ad dies præcedentes. posset etiam esse interpolatio vt semel in die vadam ad sanctum Petrum duntaxat, & alia die continuè seu interpolatè ad sanctum Paulum duntaxat: & tunc istæ duæ itinerationes erunt pro vna die.

h *Peregrini* de quibus habetur extra de peregrinan. c. vno. & extra de eleri. pere. per totum.

Curiales cũ non sint peregrinãtes, an possint indulgentiam mereri.

i *Fortenses* id est. qui venientes de foris non venerunt causa peregrinationis, videntes tamen hanc indulgentiam consequuntur eandem. Quid de curialibus existentibus in curia papali? Respon. Sixtus papa illos facere debere. xxx. dies. Et est ratio, quia isti nec verè peregrinantur, nec verè sunt forenses, sed vt morituri in curia accedunt, vt cardinales, officiales curiæ, aduocati, procuratores, & in curia manentes, qui terminum sui recessus ignorant, cum legem papæ imponere nequeant vt causæ eorum finem accipiant. extra de appel. ex insinuatione.

k *Simili.* scilicet diebus continuis seu interpolatis, & saltem semel in die. vnde similis modus est vtrobique, licet terminus ex vna parte sit recisior.

Indulgentia an possit superlatiuus dici.

l *Cõsequetur.* aliàs assequetur. Sed quomodo hoc potest esse, cũ isti habeãt plenissimã indulgentiã. §. eo. §. vt autẽ. in fl. cũ superlatiuus.

Fit obtineri minor per vnũ quàm per alium.

superlatiuus dicat qualitatẽ intensam in termino vltra quem non cõtingit progredi, & cõparatiuus eandẽ qualitatẽ dicat extensam, tamẽ citra terminũ, & positiuus eandẽ significat absolutè. Sol. ingredi aulam gloriæ recipit plus & minus. Nã si quis est in gratia per verã confessionẽ & verã pœnitentiã, & est sine obligatione ad pœnã, per hãc indulgentiã eo sic mortuo statim euolat, & sic habet statim plenissimã indulgentiã quantũ ad ingressum domus cœlestis. verũ si iste idem cũ prædictis se ornasset, credo deuotius & efficacius tunc ingrederetur domum regni cœlestis melius intesiue, quia vt habetur in Ioan. In domo patris mei mansiones multæ sunt. vnde dicit prosa: Illic patres dispositi ꝙ dignitate meriti. vnde dic ꝙ cõsequi efficaci' potest referri ad fructũ quẽ quis ex indulgẽtia cõsequitur, tic videlicet quod maioris pœnæ remissionem obtineat. Et sic verba prædicta nõ possunt habere veritatẽ, quia superlatiuus gradus qui per superabundãtiam dicitur, omnũ graduũ cõsummationem includit. Itẽ ista indulgẽtia per quam fit totalis culpæ remissio & tonus pœnæ, in quadẽ priuatione seu negatione cõsistit. in priuatione autẽ & negatione nõ inuenitur magis & min⁹. Vnde quia ingredi in regnũ cœlorũ inquantũ includit adeptionẽ gloriæ, est ꝙ positiuũ, & in quo inuenitur magis & minus, potest dici ꝙ aliquis efficacius & perfectius potest ingredi regnũ cœlorũ. Itẽ hoc aduerbiũ efficacius, potest referri ad mediũ per quod aliquis meretur illud propter quod huiusmodi indulgentiam consequatur, quod est opus operatum & deuotio operantis, sic videlicet intelligẽdo, ꝙ agẽs ad hoc ꝙ indulgentiæ fructum determinatum inde consequatur, efficacius agit ad hoc ꝙ illum valeat obtinere: quia si ageret pauciora opera, & cũ minori deuotione, nihilo minus verum fructum indulgentię consequeretur. Cum autem plura opera & ex maiori deuotione facta, quantum est de se, sint efficaciora ad aliquid promerendũ, quãto aliquis deuotius & frequentius agit opus dictæ peregrinationis, tãto efficacius fructum dictæ peregrinationis consequitur.

Gala. 4.

1 Corin. 1. Hebr. 9. Redempti sumus non sanguine hircorũ aut vitulorum, sed agni immaculati.

Sanguinis gutta sufficeret ad redemptionẽ generis humani.

paginã nostræ [a] confirmationis, approbationis, innouationis, cõcessionis, [b] & cõstitutionis [c] infringere [d] &c. Datum Romæ apud sanctũ Petrum viij. cal. Martij, pontificatus nostri anno sexto.

Clemens. vj. archiepiscopo Tarraconen. eiusque suffraganeis.

Annus tubileus siue plenaria remissio quæ olim dabatur quolibet centesimo anno omnibus verè pœnitentibus & cõfessis visitantibus basilicas beatorũ Petri et Pauli, per istam extrauagan. ad annum quinquagesimum reducitur.

CAPITVLVM II.

VNigenitus Dei filius de sinu patris in vterum dignatus est descendere matris, in qua et ex qua nostrę mortalitatis substantiã diuinitati suæ, in supposito vnitate, ineffabili vnione cõiunxit, id quod fuit permanens, & ꝙ non erat assumens, vt haberet vnde hominẽ lapsum redimeret, & pro eo satisfaceret Deo patri. Vbi enim venit plenitudo tẽporis, misit Deus filium suum factum sub lege, natum ex muliere, vt eos qui sub lege erant redimeret, vt adoptionem reciperent filiorum. Ipse nãque factꝰ nobis à Deo sapientia, iustitia, sanctificatio, & redemptio, nõ per sanguinẽ hircorũ aut vitulorũ, sed per propriũ sanguinẽ introiuit semel in sancta, æterna redemptione inuenta. Nõ enim corruptibilibus auro & argento, sed suũpius agni incontaminati & immaculati pretioso sanguine nos redemit, quem in ara crucis innocens immolatus, non guttam sanguinis modicam (quæ tamẽ propter vnionem ad verbũ, pro redẽptione totius humani generis sufficisset) sed copiosè velut quoddã profluuium nosciitur effudisse, ita vt à planta pedis vsq; ad verticẽ capitis nulla sanitas inueniretur in ipso. Quantũ ergo exinde vt nec superuacua, inanis, aut superflua tãtę effusionis miseratio redderetur, thesaurũ militãti ecclesiæ acquisiuit, volens suis thesaurizare filiis pius pater, vt sic sit infinitus thesaurus hominibus, quo qui vsi sunt, Dei amicitię participes sunt effecti. Quem quidẽ thesaurũ nõ in sudario repositũ, non in agro absconditum, sed per beatum Petrũ cœli clauigerũ, eiusq; successores suos in terris vicarios commisit fidelibus salubriter dispensandũ, & propriis & rationabilibus cautis, nunc pro totali, nũc pro partiali remissione pœnæ teporalis ꝙ peccatis debitæ, tã generaliter q̃ specialiter (prout cũ Deo expedire cognoscerẽt) verè pœnitentibus & cõfessis misericorditer applicandũ. Ad cuius quidem thesauri cumulũ, beatæ Dei genitricis, omniumq. electorũ à primo iusto vsq. ad vltimũ merita administrũ præstare nosc̃tur: de cuius consumptione seu minutione non est aliquatenus formidandũ, tam propter infinitã Christi (vt prædictum est) merita, quàm pro eo ꝙ quanto plures ex eius applicatione trahuntur ad iustitiam, tãto magis accrescit ipsorum cumulus meritorũ. Quòd fe. re. Bonifacius papa. viij. prædecessor noster pie (sicut indubiè credimus) considerans, & attẽta meditatione reuoluẽs, quantũ apud homines gloriosi principes terræ Petrus & Paulus (per quos euangelium Christi Romæ resplenduit, & per quos ecclesia religionis sumpsit exordium, qui facti Christiani populi per euangelium genitores, gregis dominici pastores, fidei lucernę, ecclesiarũ colũnæ, præ cæteris apostolis peculiari quadã prerogatiua in ipso saluatore fidei virtute præcellunt: quorũ vni, scilicet apostolorũ principi, sicut bono dispẽsatori, claues regni cœlorũ cõmisit: alteri, tãquam idoneo doctori, magisterij ecclesiasticæ eruditiõis iniũxit) in speciali veneratione haberi debeãt, & debita honorificentia venerari, pro ipsorũ memoria recolenda crebrius, & reuerentia à cũctis Christifidelibus eis debita indulgentiam consequantur, & insuper nihilo minus omnes & singulas indulgẽtias, tã per eum quàm per prædecessores suos Ro. ponti. tã præfatis tribus ecclesiis quã aliis de dicta vrbe

Petrus sanctus dicitur clauiger.

Thesaurus ecclesiæ ex sanctorum meritis adunatur nec consumi potest.

Petri & Pauli sancti.

a *Nostræ confirmationis.* appro. §. eo. §. nos igitur.
b *Concessionis.* §. eo. §. vt autem.
c *Constitutionis.* §. eo. §. statuentes.
d *Infringere.* vel ei ausu temerario contraire. Et hoc anno millesimo. ccc. qui incipit à natiuitate domini secundũ vsum ecclesiæ Romanæ, papa fecit indulgentiam plenãter in anno: Primo die Iouis sancta his qui priuiliter venerãt propter hanc indulgentiam, etiam si nõ fuissent ad basilicas dictorum apostolorũ nisi semel. Et die dedicationis basilicarũ dictorum apostolorũ, quæ est die octaua post festum beati Martini hyemalis. Et die Natiuitatis sequẽtis. Ioan. Mon. cardinalis. Addition. Adde quædam notãda in simili indulgẽtia plenaria concessa crucem assumentibus contra infideles, examinata per Ioan. And. in nouella, in c. ad liberandam. de Iudæis. Adde etiã quę. dam pulchra decla ad propositum per Hostien. in sum. de remissionibus post titulum, de pœnitentiis. in §. quibus prosint. & in §. ad quid valent, & inquirem & aliis. ꝙ. seq. Adde etiam nonnulla pulchra in simili per Car. Flo. in clemen. ſi dominum. de reli. & vene san. in fin. Et an verba, tertia vel quarta pars pœnitentiæ, quę ponuntur in cle. ij. de pœ. & re. ponantur exemplificatiuè tantum, vide Oldra. in consil. x. quod incipit, factum tale est, dominus Clemens &c. in vlti. titu. dicti consilij. Et adde quòd dominus Clemens. vj. de anno M. ccc. l. reduxit Iubileum ad annum quinquagesimum in perpetuum, per bullam suam & decretalem quæ incipit, vnigenitus Dei filius &c. Et addidit tertiam ecclesiam visitãdam, videlicet sancti Ioannis Lateranensis. vbi etiam inter alia declarauit, quòd accedentes ad indulgentiam huiusmodi, postiter arreptum impediti legitimè quo minus ad vrbẽ illo anno valeant peruenire, aut in via, vel dierũ prætavato numero non cõpleto in vrbe decesserint, eandẽ

Universidad de Deusto
Biblioteca

vrbe conceſſas confirmauit, & innouauit pontifi. ſui anno primo in Auenion. Quomodo deinde Martinus quintus magis abbreuiauerit, & Paulus ſecundus etiam reduxit ad viceſimumquintum. Et deinde Sixtus quartus confirmauit cum reuocatione omnium aliarum plenariarum indulgentiarum, & plura alia examinaui ſuper gloſſis quas feci ad dictã decret. vnigenitus. ſ. Clementis. vj. Et ibi poteris videre. vide etiam aliqua per Iac. de Zochis, in repetitione capituli, omnis vtriuſque ſexus. de pœni. & remiſ. in vlt. parte. j. Ioan. Fran.

uotius adhibenda, ipſorumq; patrocinio fauorabilius aſſequendo, inconſumptibilem theſaurũ huiuſmodi pro excitãda & remuneranda deuotione fidelium voluit aperire, decernẽs de fratrũ ſuorum conſilio, vt omnes qui in an. à natiuitate dñi M. ccc. & quolibet anno centeſimo extunc ſecuturo, ad dictorũ apoſtolorũ baſilicas de vrbe accederẽt reuerẽter, ipſaſq. ſi Romani, ad minus triginta: ſi vero peregrini aut foreſes fuerint, quindecim diebus continuis vel interpolatis, ſaltẽ ſemel in die, dũ tamen verè pœnitẽtes & confeſsi exiſterẽt, perſonaliter viſitarent: ſuorũ omniũ obtinerẽt plenisſimã veniam peccatorum. Nos autẽ attendentes quòd annus quinquageſimus in lege Moſaica (quam non venit dominus ſoluere, ſed ſpiritualiter adimplere) Iubileus remiſsionis & gaudij, ſacerq. dierũ numerus, quo lege fit remiſsio, cenſebatur, quodq; ipſe quinquagenarius numerus in teſtamentis veteri quidem ex legis datione, nouo ex viſibili ſpirituſſancti in diſcipulos miſſione, per quẽ datur peccatorũ remiſsio, ſingulariter honoratur: Quodq. huic plura & grãdia diuinarum adaptãtur myſteria ſcripturarum, & clamorem peculiaris populi noſtri, Romani videlicet, hoc humiliter ſupplicantis, ac nos ad inſtar Moyſi & Aaron per proprios & ſolennes nuntios ad hoc deſtinatos ſpecialiter orãtis pro toto Chriſtiano populo, & dicẽtis, Domine aperi eis theſaurũ tuum fontẽ aquæ viuæ, deſiderantes benignius exaudire, non quidem vt ſicut illius Iſraëlitici populi indurati ceſſet murmuratio, ſed vt iſtius prædilecti populi & cunctorũ fidelium augeatur deuotio, fides ſplendeat, ſpes vigeat, charitas vehemẽtius incaleſcat: Volentesq. quamplurimos huiuſmodi indulgẽtiæ fore participes, cũ pauci multorũ reſpectu propter vitæ hominũ breuitatẽ valeant ad annum centeſimũ peruenire, de fratrum noſtrorũ cõſilio prædictã conceſsionẽ indulgẽtiæ ex ſupraſcriptis & aliis iuſtis cauſis ad annũ quinquageſimũ duximus reducendã. Statueñ. de fratrũ cõſilio prædictorũ, & apoſtolicæ plenitudine poteſtatis, vt vniuerſi fideles qui verè pœnitẽtes & cõfeſsi in anno à natiuitate eiuſdem M. ccc. quinquageſimo proximè futuro, & deinceps perpetuis futuris tẽporibus de quinquaginta in quinquaginta annis prædictas eorundẽ Petri & Pauli apoſtolorũ baſilicas, & Lateranenſem eccleſiã (quã inclytæ recordationis Cõſtantinus, poſtquã per beatum Silueſtrũ, ſicut per eoſdẽ apoſtolos Deo reuelante cognouit, renatus fonte baptiſmatis fuerat, & à cõtagio lepræ mundatus, in honorẽ ſaluatoris cõſtruxiſſe, quaque idẽ beatus Silueſter nouo ſanctificationis & chriſmationis genere dedicaſſe legitur, & in cuius eccleſię parietibus præfati ſaluatoris imago depicta primum toti populo Ro. viſibiliter apparuit deuotius veneranda, quam ex his & aliis certis & rationabilibus cauſis, vt ipſa eccleſia pariter indulgentiæ prædictæ priuilegio decoretur, & deuotus ab eodem ſaluatore, qui in præfatis apoſtolis mirabilis prædicatur, eorum meritis & precibus indulgentiæ mereatur percipere largitatem, in hoc cẽſuimus veneranda) cauſa deuotionis modo prædicto viſitauerint, pleniſſimam omniũ peccatorum ſuorũ veniam conſequãtur, ita videlicet vt quicunq. voluerint indulgentiã huiuſmodi aſſequi, ſi Romani, ad minus triginta: ſi vero peregrini aut forenſes, modo ſimili quindecim diebus ad prædictas baſilicas & eccleſiã accedere teneãtur: Adiicientes vt hi etiam qui pro ea cõſequenda ad eaſdẽ baſilicas & eccleſiam accedẽt, poſt iter arreptũ impediti legitimè quo minus ad vrbẽ illo anno valeant peruenire, aut in via vel dierũ prætaxato numero nõ completo in dicta vrbe deceſſerint, verè pœnitentes (vt præmittitur) & confeſsi, eandẽ indulgentiã conſequãtur. Omnes nihilo minus & ſingulas indulgentias per nos vel prædeceſſores noſtros Romanos pontifices tã prænominatis q̃ aliis baſilicis & eccleſiis de dicta vrbe cõceſſas, ratas & gratas habentes, ipſas auctoritate apoſtolica confirmamus & approbamus, ac etiam innouamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ reductionis, cõſtitutionis, &c. Si quis autẽ hoc attentare præſumpſerit, indignationẽ omnipotentis Dei, & dictorum Petri & Pauli apoſtolorũ ſeſe nouerit incurſurum. Datũ Auenionẽ. vj. calen. Februarij, pontificatus noſtri anno primo. Quocirca fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ſinguli veſtrum in ſingulis veſtris ciuitatibus & diœceſibus prædictas noſtras literas ſubditis vobis clero & populo publicetis, & intelligibiliter exponatis, vt annuente domino ad promerendã huiuſmodi indulgentiam ſe diſponant. Cæterũ quia præſentes literæ nequirent forſitan propter viarum diſcrimina vel alia legitima impedimenta ſingulis veſtrum cõmodè præſentari, volumus quòd per te frater Archiẽpiſcope dictarum literarum tranſſumptum manu publica ſcriptum, tuoque munitũ ſigillo vobis fratres ſuffraganei tranſmittatur: cui velut originalibus literis adhiberi volumus plenam fidem. Datum &c.

Paulus Venetus papa ſecundus.

Conſtitutio caſus papæ reſeruatos comprehendens certis in eo cauſis hic ponitur, à quibus nullus poteſt abſoluere ſine ſpeciali licentia ſedis apoſtolicæ.

CAPITVLVM TERTIVM.

Si dominici gregis ſaluti ſemper intenti, ſingulis cum humilitate poſcentibus ea benignè cõcedere ſtudeamus, per quæ (peccatorum mole depoſita) ſalus ipſa ſuccedat, & ab hoſtis humani generis ſeruitute ereptas animas lucrifaciamus altiſsimo, qui nobis eas ſua bonitate commiſit: id tamen propenſiori ſtudio præcauendum eſſe cenſemus, ne cuiuſuis indulgentiæ, remiſsionis vel facultatis obtentu Chriſtifideles prochuiores ad illicita in poſterum committenda reddantur, aut veniæ facilitas eis peccandi tribuat incentiuum. Hac itaque conſideratione habita, olim emanauit à nobis conſtitutio tenoris ſubſequentis, videlicet. Sanctiſsimus in Chriſto pater, & dominus noſter, dominus Paulus diuina prouidentia papa ſecundus, qui pridem ſuper plenariis remiſsionibus quæ ſemel in vita & ſemel in mortis articulo conceduntur, formã & normam inſtituit, ne paſſim ſine exceptione quorũcunq. criminum procliuiores redderentur homines ad peccandũ per regulam in cancellaria apoſtolica publicatam ſtatuit & ordinauit, quòd in quibuſcunq. conceſſionibus

Annus quinquageſimus in lege veteri erat iubileus.

Vita hominum eſt breuis.

Conſtantinus per beatum Silueſtrũ baptizatus eccleſiam Lateranenſem conſtruxit.

Veniæ facilitas, incẽtiuũ tribuit delinquendi. ca. vt ille. ricorũ. extra de vi. et honeſtate cleri.

nibus & facultatibus abſoluendi, caſus infraſcripti tanquam ſpeciales ſedi apoſtolicæ reſeruati ſemper intelligerentur excepti: Videlicet offenſæ eccleſiaſticæ libertatis, Violationis interdicti ab eadẽ ſede impoſiti, Criminum hæreſis, Conſpirationis in perſonã aut ſtatum Romani põtificis, ſeu cuiuſuis offenſæ, inobedietię, ſeu rebellionis eiuſdem põtificis vel ſedis apoſtolicæ, Presbytericidij, Offenſæ perſonalis in epiſcopum ſeu aliũ prælatum, Inuaſionis, Depræ[…]dationis, Occupationis aut deuaſtationis terrarũ Romanæ eccleſiæ mediatè vel immediatè ſubiectarũ, ac etiam inuaſionis Romipetarũ, ſeu quorũcunq. aliorum ad Romanam curiam venientium, Prohibitionis deuolutionis cauſarum ad dictam curiã, Delationis armorũ & aliorum ꝓhibitorum ad partes infidelium, Impoſitionis nouorum onerum realiũ vel perſonaliũ eccleſiis vel eccleſiaſticis perſonis, Simoniæ ſuper ordinibus vel beneficiis aſſequendis in eadẽ curia vel extra cõtractæ: Et generaliter in caſibus cõtentis in bulla quæ cõſueuit in die Cœnæ domini per prædeceſſores ſuos Romanos põtifices publicari: Cõſiderans quòd plerũque contingit ſuam ſanctitatem huiuſmodi facultates & cõceſſionalia tam præſentibus quàm abſentibus etiam oraculo viuæ vocis cõcedere: ne prætextu cõceſſionis huiuſmodi vel pœnitentes vel confeſſores in ſupraſcriptis caſibus fallantur & fallant: ſtatuit & decreuit ſuæ intentionis fuiſſe & eſſe, per quaſcunque cõceſſiones & facultates per ſuã ſanctitatem tam ſcripto quàm verbo factas, & in poſterum faciendas, nemini licere irretitos dictis caſibus abſoluere ſine ſpeciali ſuę ſanctitatis licẽtia, quinimo cõceſſiones & indulta prædicta quo ad caſus exceptos huiuſmodi nulli penitus ſuffragari. Vt autem ipſa conſtitutio (quæ dudum ſcilicet quinto cal. Aprilis, anni ab incarnatione domini noſtri Ieſu Chriſti milleſimi quadringenteſimi ſexageſimiſexti, pontificatus noſtri anno ſecundo publicata fuit) eiſdem Chriſtifidelibus plenius innoteſcat, nullusq. illius ignorantiam prætendere valeat in futurum, præſentibus inſeri fecimus, vt ad maiorem omnium peruenìat notionem. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtrorum ſtatuti, ordinationis & decreti infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum. Datum Romæ apud ſanctum Petrum, anno incarnationis dominicæ. M. cccclxviij. quinto nonas Martij, pontificatus noſtri anno quinto.

Sixtus quartus.

Bulla confirmationis anni Iubilei, publicata apud ſanctum Petrum in die Natiuitatis domini, in qua continetur quòd annus Iubileus eſt ad breuius tempus reductus quàm olim eſſet, quoniam vigeſimoquinto quoque anno cunctis fidelibus baſilicas vrbis Romanæ hic expreſſas viſitantibus, illius indulgentia conceduntur, & illo durante alia indulgentiæ vbique ceſſant.

CAPITVLVM IIII.

Vemadmodum operoſi vigilisque paſtoris ſolertia oues ſuæ cuſtodiæ deputatas curat à ferarum præſeruare incurſibus, & ad ſtatum proſperum fœtu multiplicato perducere, ita quoque & nos (quibus diſpoſitione ſuperna vniuerſi gregis dominici ſolicitudo commiſſa eſt) & ſupremis deſideramus affectibus, & ſtudiis nitimur indefeſsis, cunctos Chriſtifideles quos à iuſtitiæ ſemita hoſtis humani generis diabolica fraude auertit, depoſita peccatorum ſarcina, ſuo reconciliare auctori, vt æternæ fœlicitatis præmiis noſtri redemptoris inæſtimabili charitate media potiantur, fiatque noſtræ operationis miniſterio, vtilitate publica ſuadente, etiam per gratiarũ ſuſceptionem quod eorum ſaluti conueniat, atque noſtra & prædeceſſorum noſtrorũ ordinationes ſalubres debitis effectibus mãcipentur. Olim ſiquidem fœlicis recordationis Paulus papa ſecũdus prædeceſſor noſter, rationabilibus cauſis tunc expreſsis inductus, de venerabilium fratrũ noſtrorum, tunc ſuorum (de quorum numero tunc eramus) conſilio, annum Iubileum ad breuius tempus prouida moderatione reducens, illum ad annum vigeſimumquintum apoſtolica auctoritate reſtrinxit: ac voluit, ſtatuit, & decreuit ex cauſis prędictis, quòd ſingulis. xxv. annis Iubileus annus prædictus celebrari deberet, quodque anno domini M. ccclxxiiij. proximè futuro, videlicet à vigilia natiuitatis domini noſtri Ieſu Chriſti, idem annus Iubileus inciperet, & vt ſequitur finiretur, ac vniuerſi & ſinguli vtriuſque ſexus fideles, qui beatorum apoſtolorum Petri & Pauli baſilicas, Lateranenſem quoque, & ſanctæ Mariæ maioris almę vrbis eccleſias ſtatutis diebus deuotè viſitarent, omnes & ſingulas indulgentias & peccatorum remiſsiones conſequerentur, quas idem pontifex ſuique prædeceſſores anno Iubileo huiuſmodi baſilicas & eccleſias prædictas viſitantibus deuotè conceſſerant, per quaſdam primo, & deinde nos qui dicto prædeceſſore, ſicut domino placuit, ſublato de medio, fuimus diuina diſponente clementia ad apicem ſummi apoſtolatus aſſumpti, & per alias noſtras literas eiuſdem Pauli prædeceſſoris ordinationem, voluntatem, & ſtatutum, ac omnia & ſingula in eiſdem ſuis literis contenta, de fratrum eorundem conſilio approbantes, Similiter ſtatuimus & ordinamus, quòd annus Iubileus prædictus cum eiſdem indulgẽtiis & remiſsionibus plenariis peccatorum anno proximè futuro à vigilia natiuitatis eiuſdem incipere, & vt ſequitur, continuari deberet, prout in ſingulis literis prædictis (quarum tenores præſentibus haberi volumus pro expreſsis) plenius continetur. Verùm quia poſtmodum tam nos quàm idem Paulus prædeceſſor noſter dum in humanis ageret, animarum ſaluti fidelium intenti, multorum principum & aliorum Chriſtifidelium ac deuotorum perſonarum pulſati precibus, diuerſas indulgentias & peccatorum remiſsiones plenarias nonnullis eccleſiis monaſteriis & piis locis duximus concedendas, propter quas populorum forſan concurſus ad baſilicas & eccleſias antedictas retardari, aut ipſius anni Iubilei celebritas minui vel intermitti poſſet, cum animarum non modico detrimento: Nos qui vniuerſorum credentium profectibus & ſaluti proſpicere ex debito miniſterij paſtoralis adſtringimur, ne propter aliarum indulgentiarum hactenus à nobis ſeu eodem Paulo, vel aliis prædeceſſoribus noſtris conceſſarum, huiuſmodi effuſionem, hoc ſanctum opus ac remiſſionis & gratiæ annus Iubileus intermittatur, aut fideles ipſi à tanto munere reddantur expertes, remediis opportunis prouidere volentes, omnes & ſingulas plenarias etiam ad inſtar Iubilei, ac etiam cõmutandi vota, aut ſuper eis & malè ablatis incertis, aut per vſurariam prauitatem vel aliũ illicitum modum extortis, diſpenſandi & cõponendi, aut illa ſub certis modo & forma remittẽdi, & deputandi

Peccatores peccatorum ſarcina onerant.

Caſus papales.

Papa cunctorum credentiũ ſaluti proſpicere adſtringitur.

Paſtor bonus oues præſeruat à ferarũ incurſibus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

deputandi confessores cum potestate absoluendi A etiam in casibus sedi apostolicæ reseruatis, facultates, concessiones, & indulta à nobis & eadē sede vel illius auctoritate quibuscunque ecclesiis, monasteriis, hospitalibus, & piis locis, vniuersitatibus, fraternitatibus quibuslibet, tā in perpetuum quām ad certum tempus, in vita seu in mortis articulo, quouis modo aut quauis causa quomodolibet concessas & cōcessa, & in posterum forsitan concedendas vel cōcedenda, auctoritate apostolica tenore præsentium de apostolicæ potestatis plenitudine vsque ad nostrum & eiusdem sedis beneplacitū suspendimus, illasque durante beneplacito nostro & sedis prædictæ suspensas esse volumus, nec interim alicui suffragari: indulgentiis tamen basilicarum & ecclesiarum dictæ vrbis in suo plenario robore durantibus: Districtius inhibentes alias indulgentias præter istas duntaxat in locis publicis vel priuatis prædicari aut nuntiari, earumque prætextu à quæstoribus aliquid exigi quoquo modo. Quinimo quæstores & prædicatores quoscūque per locorum ordinarios à prædicationibus & quęstis huiusmodi faciendis volumus & mandamus præsentiū auctoritate arceri, sub censuris & pœnis ecclesiasticis de quibus visum fuerit opportunum. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginā nostrorum suspensionis, inhibitionis, mandati & volūtatis infringere, vel ei ausu temerario cōtraire. Si quis autē hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Tybure anno incarnationis dominicæ M.cccclxxiij. quarto cal. Septembris, pontificatus nostri anno. iij.

Idem. C

Sixtus tempore suo multis multas concesserat indulgentias, quas certis ex causis hic reuocat. CAPITVLVM V.

Humiliter poscentibus nos gerendus est.

Si dominici gregis saluti semper intenti, singulis eum huius vitæ poscentibus ea benigne cōcedere studeamus, per quæ (peccatorum mole deposita) salus ipsa succedat, & hostis humani generis seruitute ereptas animas lucrifaciamus altissimo, qui nobis eas sua bonitate commisit: id tamen propensiori studio præcauendum esse censemus, ne cuiuslibet indulgentiæ, remissionis, vel facultatis obtentu, Christifideles procliuiores ad illicita in posterum committenda reddantur, aut facilitas veniæ eis peccandi tribuat incentiuum. Cum itaque (sicut multorum fide dignorum testimonio accepimus) ob multitudinem facultatū per nos, vel auctoritate nostra concessarum, tam verbo quàm in scriptis confectis exinde literis vel non, prælatis & personis ecclesiasticis, etiam religiosis & secularibus vtriusque sexus, capitulis, collegiis, conuentibus, hospitalibus, confratriis, & vniuersitatibus, tam in genere quàm in specie, sub electione vel deputatione confessorum, qui eligētes eosdem, vel pro indulgentiis per nos concessis consequendis, ad ecclesias & alia pia loca confluentes, seu ad aliqua pia opera manus porrigentes adiutrices, earundemque confratriarum confratres & sorores, ac in hospitalibus prædictis decedentes, seu deseruientes, aut eis piè aliquid relinquentes, vel aliqua alia meritorum ministeria exhibentes, & in ordinibus professentes, eorum confessione diligenter audita, in singulis etiam sedi apostolicæ reseruatis casibus semel in vita, & in aliis toties quoties, ac in morte plenarie, vel aliàs etiam ad effectum cōsequendi quascunque indulgentias plenarias, vel non plenarias, absoluere, & pœnitentiam salutarem eis iniungere, emissa quoque vota per illos quæcunq. in alia pietatis opera cōmutare libere & licite valeant: fideles præfati ad peccandum, & ad alia illicita cōmittendum nonnunquam procliuiores existant, in non paruum periculum salutis animarum suarum: Nos qui Deo propitio eiusdem gregis dominici (meritis licet insufficientibus) causam gerimus, & illū spiritalis thesauri elargitione cupimus ipsi Deo reddere acceptabilem: ne exinde clauium auctoritas deducatur in contemptum, ipsique ad peccādum procliuiores (vt diximus) liberius prolabātur: Ex præmissis & aliis rationabilibus causis animum nostrum mouentibus, motu proprio (non ad aliquius nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed de nostra mera voluntate & deliberatione) auctoritate apostolica tenore præsentium statuimus & ordinamus, quòd decætero prætextu facultatum huiusmodi concessarū à nobis, vel auctoritate nostra, & quas concedi quomodoliber continget in posterum verbo, literis, aut quauis alia scriptura, etiam cum clausula, quòd sola fignatura sufficiat, etiam in fauorem fidei & cruciatæ, nullus confessorum eorundem quempiam cuiuslibet status, gradus, ordinis vel conditionis existat, & quacunque ecclesiastica etiam episcopali vel maiori, aut mundana etiā regali & maiori dignitate præfulgeat, qui offensę ecclesiasticę libertatis, violationis, interdicti ab eadem sede impositi, seu hæresis, postquam fuerint de ea sententialiter cōdemnati, delati, seu publice diffamati: conspirationis in personā aut statum Romani pōtificis, seu cuiuslibet offensæ, inobedientiæ, aut rebellionis eiusdē pontificis, vel dictæ sedis, mutilationis membrorum, vel occisionis cuiuscunque in sacris ordinibus constituti: offensæ personalis in episcopum seu alium prælatum: inuasionis, depræ dationis, occupationis aut deuastationis terrarum Romanæ ecclesiæ mediate vel immediate subiectarum: ac etiā inuasionis Romipetarū, seu quorumcunq. aliorum ad Romanā curiam venientiū: prohibitionis deuolutionum causarum ad dictā curiam: delationis armorum & aliorum prohibitorum ad partes infidelium: impositionis nouorū onerum realium vel personalium ecclesiis vel ecclesiasticis personis: simoniæ super ordinibus vel beneficiis cōsequendis in dicta curia vel extra eā cōtractæ, criminū quomodolibet reus foret: Et generaliter in casibus cōtentis in literis quæ consueuerunt in die cœnę domini publicari: prętextu huiusmodi facultatum absoluere, & per eos emissa peregrinationis vltramarinæ, & visitationis liminū apostolorum Petri & Pauli: In Cōpostella, & castitatis ac religionis vota: Nisi ex speciali licētia & certa scientia nostra, de qua demū cōstare cēseatur, cū in signatura nostra desuper manu nostra scriptū aut in literis nostris expressum fuerit nos ex certa scientia & de speciali gratia id cōcedere cū derogatione præsentis cōstitutionis, illi⁹ de verbo ad verbū inserto tenore: nō autem per clausulas id importātes: vel in articulo mortis constitutū, & tunc in casibus in quibus satisfactio fuerit impēdenda, facta satisfactione, vel idonea præstita cautione, cōmutare præsumant. Et si aliqui cōfessorum prædictorū cōtra præsentē cōstitutionem quenquā absoluere, aut excepta vota prędicta cōmutare attētauerint, absolutio & cōmutatio huiusmodi

Gregū dominici curam gerit papa.

Indulgētia vario modo concedūtur.

Casus multi sunt papæ reseruati.

Indulgētiæ ob pia opera sunt concedēdæ.

Onerum quædā sunt realia, quædā sunt personalia.

Excommunicamus.] Hæc pronuntiatio reperitur A in prouinciali cancellariæ. Et cū quidam scriptor papæ diceretur incidisse in eā, Bonif. papa. viij. hāc pronuntiationē innouauit, & eā publicari in audiētia fecit. Et diuiditur in quinq; partes. Nam primo papa dātes & promittētes, acceptantes & recipientes pro iustitia vel gratia sub quacūq; forma verborū assequēda, excōicat. Secūdo. §. illos. ad scientes hæc & intra triduū nō denuntiantes dictā excōicationem prorogat. Tertiò. §. decernimus. absolutionē dictæ excōicationis sibi reseruat, statuēs quid primit⁹ sit agendū pro huius modi absolutione assequenda. Quartò §. iustitiā. iustitiam obtētam post dictā excōicationē incursam cassat & irritat. Quinto §. sed & scienter. vtētes scienter sic obtētis, post dictā excōmunicationem præmissis pœnis aligat. a *Excōicamus.* nunquid per hoc verbū intelligitur excōicatio maior, vel minor? Et videtur q̄ minor. extra lib. vj. de re. iur. in pœnis. & ibi not. extra li. vj. de excepti. pia. vbi proponendo excōicationē, requiritur expressio speciei excommunicationis. quod non esset necesse, si maior excōmunicatio intelligeretur. Dic cōtra. extra de sent. excōmuni. c. si quē. & est ratio: quia verbū excōmunicatio, de vi vocabuli importat maiorē, quæ excludit à fidelium cōmunione vt ibi. Item decret. pia. loquitur in proponēdo, vbi impingitur parti quæ non declarat propositum, hic in pronuntiando seu statuendo: cuius interpretatio est intelligenda prout verba sonant. extra de spō. ex literis. j. Ioan. Mona.

Diuisio.

Excommunicata quā do profertur, de quæ intelligitur.

b *Anathematizamus.* simile extra de hęre. excōmunicamus. j. & ij. Et anathema est solēnis excommunicatio: de qua habetur xj. q. iij. cum aliquis. &. ca. debent. & est idem quod suspensa perditio seu maledictio. xj. q. iij. nemo episcoporum. & xxiiij. quæst. iij. cum sancti. &. cap. corripiantur. Et dicitur ab ana quod est sursum: & thema quadam figura quasi rotunda, habente telum quasi ex transuerso, quæ consueuit poni in frontibus damnatorum. Sed nunquid hæc pronuntiatio est constitutio, sententia, seu mandatum? Hæc enim diuersa dicuntur. extra lib. vj. eod. titu. cap. quia. Et videtur esse constitutio. extra eodem titu. cap. à nobis. & infrà eod. §. decernimus. Nam decretum est constitutio, & proprie potest dici sanctio: quia hæc constitutio pœnæ adiectione firmatur. argu. instit. de re. diuis. §. sanctæ. & distin. iij in summa. Item quod nullo addito dicitur, simpliciter & perpetuo dicitur. ff. de donatio. cauſ. mor. l. Seia. in fine. Cod. de pœn. l. si seruus. Item ad prohibitum perpetuo antea pœna hic adiicitur, quæ debet naturam principalis sortiri. ff. de pac. do. l. interlocutum. § cum inter. extra. vj. lib. de regul. iuris, accessorium. argu. C. de vſu. l. eos. in prin. ff. si quis cau. l. ij. §. j.

Anathema quid est.

c *Clericos.* Sed nunquid comprehenduntur hic episcopi? Videtur quòd non. extra lib. vj. de hæreti. inquisitores. & ibi nota. Dic contra propter generalitatem verborum sequentium. argumen. xvij. quæst. iiij. si quis suadente. extra libr. vj. eod. titu. capi. quia periculosum. Item pœnam hic inflictam omnes (nisi hic excipiantur expressè) incurrunt. argumen. Cod. vbi senten. vel cla. l. j. &. ff. de ritu nup. senatoris. cum vnumquemque criminosum dignitas non debeat comitari. Cod. de decu. ne quis officialium. libr. x. Codi. de dignita. l. iudices. libr. xij. Et hoc argumen. dico cardinales ligari hac constitutione. Nec obstat quod nota. extra lib. vj. de schismaticis. cap. j. §. omnem. quia alio casu loquitur: & hoc nunquam fuit bonum exordium, sed ibi secus. Et est ratio huius distinctionis, factum quod est malum in se, quanto committens illud est maior, tanto grauius peccat. xl. distinct. homo. Sed forsan ibi non est mihi credendum, qui pro me dixi. Sed nunquid mediatores huius maledictionis tenentur hac pœna? Dic quòd sic: saltem ex. §. j. eodem illos. & hos credo comprehendi. j. eod. verti. & hanc. & quia participat in crimine criminoso. extra eodem nuper. &. cap. fi concubinæ.

Nec illis absolutio facilè conceditur.

CAPITVLVM I.

Excōmunicamus [a] & anathematizamus [b] ex parte Dei omnipotentis, patris, & filij, & spiritussancti, auctoritate quoque beatorum apostolorum Petri & Pauli & nostra omnes clericos, [c] religiosos, & laicos vtriusq; sexus, siue sint familiares curiæ, siue alij vndecunque, qui aliquod pactum fecerint, seu aliquod paruum vel magnum promiserint, vel promissionem receperint, aut ex pacto siue promissione occulta vel manifesta facta sub generalibus [d] & plenariè non expressis, siue sit sub speciali b° & expressis aperte verbis, quicquam dederint aut receperint magnum vel paruum, vel promissionem de quacūque re aut vtilitate propter hoc consequēda fecerint vel receperint pro aliqua iustitia siue gratia pro se aut pro alio in causis vel iudiciis seu aliàs per literas apostolicas, &

d Sub generalibus. verbi gratia: non intendo vobis esse ingratus. vel dicendo, Decens est vt laborans pro alio, recognoscatur. Multa enim tacita tenēt, quæ expressa vitiant. argu. ff. de hære. institu. l. si quis Sempronium. Sed quid si verbo non exprimit, sed facto deponit: vel aliter rogat non solitus rogare alias, nisi sciat se munitum? Dic, talis dicit, quia facta loquuntur: vt ait Gregorius, argu. xxij. quæst. v. cauete. & plus exprimitur facto quàm verbo. ff. de ædil. edi. l. si tamē. §. j. Sed quæ est ratio quòd hic expressa *iuris non* seu generaliter dicta *debet domis* vitiare? Dic, quia q̄ *aut promis-* iustum est, iuste exe- *sa.* quaris: vt Deute. xvj. & est casus extra de simonia. sicut tuis. xiiij. quæstione v. nō sane. j. quæstione. j. non est putanda. ff. quod metus causa. leg. extat. Codi. de actionibus & obligationibus. l. negantes debitores. institutionibus vi. bon. rap. §. sed nedum talia. Codi. de re milit. contra publicam. in fine. libr. xij. quia ponens finem bonum, habet illum attingere per bona media: vt dictis iuribus. & competenti tempore non agens, cùm teneatur finem ponere, & attingere illum: illud attingere, cùm sit facti, debet intelligi arbitrio boni viri. ff. de verbo. oblig. l. continuus. §. eum ita. ff. de rei vendic. qui restituere. in fine. Sed nunquid aduocatus, procurator, vel tabellio petens salaria, & conuenient de eisdem, ligatur hac sanctione? Die quòd non. xj. quæst. iij. non licet. secus in iudice: vt ea. cau. & quæst. qui recte. & hic. Et est ratio, hic damnata generaliter non referuntur ad personas iuste secundum ius salaria reci- *Aduocatis & procura-* pientes. Notatur de hac materia extra de verbo. signifi. su- *toribus li-* per quibusdam. & de vita & honesta. cleri. cum ab omni. C. *cet, quod* de iura. cal. authent. principales. Quid si tabellio plus de- *bito acceperit,* nunquid hac constitutione tenetur? Dic *est iudici-* quòd non: quia non recipit pro iustitia seu gratia assequenda. quod requirit hæc constitutio. vnde dato quòd iudici daretur, vel alius det pecuniam pro iustitia differenda aut auferenda: hac constitutione non ligatur: quæ in alio casu loquitur. arg. ff. de libr. & posthu. l. commodissime. extra libr. vj. de rescript. susceptum. Item cum sit pœnalis, eam non extendam de pœ. distinct. j. pœnæ. Sed nunquid sine parabola præcedente potest dari aliquid promotori negotio completo? Videtur quòd sic, argu. ff. de orig. iur. l. ij. §. fi. ff. de don. Aquilius regulus. & de va. & extraor. cog. l. j. §. proinde. extra de simo. cap. dilectus. ij. in fi. j. q. ij. ca. sicut episcopum. Contra. j. q. j. eos in fi. Sol. ibi speciale propter magnitudinē criminis. j. quæst. vij. cap. fina. Item hic ligantur scientes tantum. infrà. cod. in fin. sed ibi etiam ignorantes. extra de elect. cap. penult. &. j. quæst. v. præsentium. Item ibi quis ligatur pro peccato alterius, quod nō est in pœna hic inflicta. xxiiij. quæst. iij. § j. &. cap. j. Sed pone, neuter aliquid facto vel verbo exprimit, & tamen mente vter que gerit, seu alter, se daturum: nunquid ligaur hoc vinculo? Die quòd non, quia hæc constitutio factum requirit, sicut ille canon. xvij. quæst. iiij. si quis suadente.

Et hanc

Universidad de Deusto
Biblioteca

a *Et hanc sententiam.* sed nunquid hæc sunt dicta suprà: Dic, loquitur.s. cum sunt dantes, recipientes, promittentes, & acceptantes: & verbis inter istos emissis, specialiter vel generaliter se obligant. sed hic loquitur quando parabola præcessit per exemetam, & commodum ad alium deuenit, ita quòd contractus supra dãnatur, sed hic sequela huius cõtractus prouenientis ad alios scienter, damnatur pœna consimili. nec mirum, quia scientes & non denũtiantes eadem pœna ligantur. j. §. proxi. vnde dic, ad promittentes &c. ex sequela præcedentium iam superius damnatorum, & hoc innuunt verba sequentis. §. quæ copulãt per verbum, quoque, casum sequentem minus dubium præcedentibus in paritate pœnæ: vt in j. responso huius capituli damnetur contractus: secundo ver. & hanc sequela eiusdem cõmodum continens. tertio. §. illos. scientes. & non denuntiantes, licet non habeãt commodum directò vel indirectò. Ioannes Monach.

Denuntiare an quo teneatur.

b *Perferatur.* No. aliquem teneri ad indicandum vel denuntiandum. extra libr. vj. de rebus eccle. nõ alie. c. ij. ver. clericos. ij. q. vij. sicut. &. c. seq. Arg. contra. ff. de con. ob tur. cau. l. idem & fi. §. si tibi indicium. & forsan secundum canones secus. no. extra de fur. qui cum fure. Sed quem vocas hic scire? videtur si ab alio audiuit. xxij. q. v. hoc videtur. ff. de admi. tu. l. quidam. §. vlti. ff. de pe. hære. l. item veniunt. §. quicunque ergo. Dic illum scire, qui hoc potest probare. ij. q. vij. plerique. & §. seq. &. c. si quis episcopus. C. de proba. l. sciant.

c *Obtinere.* aliàs papa non reseruante sibi absolutionem, alij possunt absoluere. extra eo. nuper.

d *Mortis articulo.* hoc est generale. extra lib. vj. de pœ. c. fin. §. præsentis. extra de offi. ordi. pastoralis. §. j.

Corpore det pœnas qui caret ære malus.

e *Recepit.* quod si non habet, tunc luat in corpore. Nam in pœnis pecuniariis quæ surgunt ex delictis, quod non potest in bursa male agens, in corpore luat. ff. de in ius vo. l. fin. ff. de pœ. l. j. in fi. extra de do. & contuma. finem. in fi. & not. extra de app. reprehensibilis.

f *Largiatur.* vt nõ fiat restitutio danti propter eius turpitudinem, nec recipiens commodo retentionis vtatur, licet vtrobique verletur turpitudo. & est ratio, quia vterque incidit in factum merito damnatum. ff. de condi. ob tur. cau. l. j. in fin. extra de vi. & ho. cle. c. cum ab omni. & quia quod gratis fieri debuit, in pactum lucrosum non debet conuerti. ff. de condi. ob tur. cau. si vestimenta. & extra de simo. c. nemo. & c. de hoc. no. simile. vnde dans hoc casu contra recipientem agẽs, repellitur. ff. de condi. ob. tur. cau. vbi autem. Iudex tamen qui habet purgare culpam, & illam in bonum pœnæ cõmutare, arg. ff. de offi. præsi. l. iij. & l. congruit. turpe lucrũ à possessore extorquebit, & dabit pauperibus, vt hic, &. ff. de iure fisc. l. Lucius. Sed contra. C. de reh. & sumpt. fu. & al. lu. aleatum. Sed ibi non erat malum secundum se, cum in certis casibus bene possit fieri ludus, vt ibi, & ff. de alea. l. solent. §. j. hic secus. Dico eum ludum prohibitum regulariter clericis. extra de vi. & hone. cle. clerici. ij. extra de excess. præla. inter dilectos. authen. de sanctiss. episcopis. §. interdicimus. colla. ix. Item contra. ff. de colle. illic. l. collegia. j. respon. Sed ibi erat res illicita propter carentiam solennitatis, scilicet quia collegium non erat per principem approbatũ. hic erat illicitum de se, & ideo hic maior pœna quàm ibi. Nec per remedium hic datũ tollũtur antiqua. arg. ff. nau. cau. fta. l. & ita de facto. §. j. ff. de act. & oblig. l. quoties. C. de sepul. vio. l. iij. extra li. vj. de pœ. c. fi. §. per hoc quoque. & extra li. vj. de re iu-

Lucrũ turpe est extorquendũ, & pauperibus dandum.

Ludus est clericis prohibitus.

Remedium nouum non debet antiquum tollere.

di. cum æterni. de quorum aliquibus habetur. xiiij. q. v. non sanè. C. de pœ. iud. qui ma. iud. per totum.

g *Momenta.* & sic not. quòd vitium partis vel defectus facit gratiam vel iustitiam nullam, vt hic, & extra de rescript. cum adeo. extra de æta. & quali. cum bonæ. extra. vj. libr. de reseri. c. j. extra de fil. presby. c. ij. lib. vj. & l. canonizata. ij. q. vj. venales. firmatur hic pœnæ excommunicationis adiectione. Idem de gratia, quæ gratis debet dari. j. q. j. sunt nonnulli.

h *Vtentes.* & sic not. quòd nedum faciens malum, sed vtens male factis scienter, consimili pœna irretitur. extra de immu. eccle. aduersus. extra de cri. fal. ad falsarium. Cod. de cri. fal. l. si falsos. & l. maiorem.

i *Excommunicationis.* quæ est timenda, siue fuerit iusta siue iniusta, vt patet. xj. q. iij. sententia.

Excommunicatio siue iusta siue iniusta timenda est.

Prouidè attendentes. Quòd vnus nomine suo pro sui interesse non posset ecclesiam subiicere interdicto, dudum prouisum est. extra de iis quæ fi. à ma. par. ca. quæsiuit. Sed hic prouideretur generalius, vt. j. proxi. & præmissa intelligo vbi proceditur à parte, vt d. cap. quæsiuit. aut à iudice conuentione partis, vt hic. Sed quæro, archidiaconus qui ex consuetudine excommunicare non potest, sed bene eadem cõsuetudine potest interdicere, ecclesiam interdicit, nunquid potest? Dic quòd sic, quia cum excommunicatio, interdictum, vel suspensio in potestate iudicis regulariter sumuntur paria, extra eo. tit. cum medicinalis. §. & hæc eadem, ideo illam pœnam infliget de qua sibi videbitur, & quæ erit aptior negotio. extra vt lit. non contest. tuæ. & cap. quoniam. §. fin. Ité potestas specialiter non prohibita stat, ar. C. de appel. l. præcipimus. in fi. quia in tractatu prohibiti, vt est edictum de matrimonio, de procurationibus & similibus, quod nõ est prohibitum expresse, est permissum. extra de spon. cum apud. ff. de procur. l. mutus. ij. respon. Et hæc decre. habet quinque dicta. Primò, procœmium ad dicẽda præmittit. Secundò, ver. præsentis. iuxta præmissa statuit. Tertiò, ver. nos enim. factum contra statutum huiusmodi irritum decernit. Quartò, ver. non obstantibus. dicto statuto obuiantia tollit. Quintò, ver. nisi. à prædicto statuto excipit.

Edictum de matrimonio &c. cap. prohibitorium. Dixi.

k *Sine culpa.* de hoc no. extra de consti. cognoscentes.

l *Proferuntur.* extra de spon. non est. & not. j. q. iij. in summa. Quid si hodie consimilis ferretur sententia sine scriptis, nunquid ferens esset suspensus? Arg. pro & contra extra lib. vj. de reg. iur. non præstat. Dic quòd sic. extra libr. vj. eo. titu. cum medicinalis. §. & hæc eadem. Sed dices, illud. ca. loquitur vbi sententia est aliqua, vt. d. cap. §. si quis. &. §. superior. sed hic est nulla. Sol. dictum. capit. punit temeritatem iudicum, vt. d. capit. §. si quis. quæ conuincitur siue sententia sit nulla, siue aliqua, iniusta tamen. Et quando iudex peccat, ista constitutione, & illa duplici maledictione dignus est, secundum philosophum, vt transgressor duarum constitutionũ, nec pœna præstat sibi immunitatem. ff. de inter. & relel. relegatorum. §. fi. & pone quòd excommunicans esset excommunicatus, sententia esset nulla. xxiiij. q. j. audiuimus. attamẽ pœna dicti. §. locum haberet.

m *Nimis propti.* i. nimis festini, contra iura. C. de sen. ex breui. re. l. ij. C. de ap. ne cauf. 50. di. põderet. ij. q. j. in primis. Io. Mo.

n *Rudice.* vt sunt contractus mercatorum qui dederunt eausam præsenti edicto.

o *Iudicu.* C. de rei ven. l. indicia. C. de dolo. l. dolum.

p *Laudes.* extra de pœ. & re. quod in te. extra de consc. eccles. vel alta. cap. fin.

Ministrantur.

a *Ministrantur.* vt d. c. quod in te. & extra vj. lib. eodem titulo capit. finali.

b *Suffragia.* xiij. q. ij. pro obeuntibus. & ca. seq. & se.

c *Villa.* extra de verbo. signi. c. cùm in partibus. extra lib. vj. eod. tit. si ciuitas. notatur quid sit.

Loc⁹ quinque modis accipitur.

d *Locus.* multipliciter accipitur loc⁹. vno modo pro quantitate mensurãte rem extra: vt sunt tẽpus & locus secundũ philosophũ. Et sic ponitur xiij. q. ij. vbicunque. j. & ff. de exerci. l. j. Alio modo pro parte fundi. ff. de verbo. signifi. l. locus. Tertio modo pro efficacia argumenti: vt est locus maxima, vel differentia maximę, secũdum quod dicitur ab artistis, locus est sedes argumenti, vel illud à quo extrahitur argumentum. versus:

Versus.

Est locus atque loci: sunt artis, sunt loca tertæ. Quarto modo pro conuenienti statu: vt d. ca. cum in partibus. in fi. Et sic accipit Horatius, cum dicit:

Horatius.

Singula quæque locum teneant sortita decenter. Quinto modo pro congregatione habitantium intra metas vnius loci: vt hic, & extra de cleri. excommu. nuni. e. postulastis. extra. vj. lib. eod. tit. alma. ij. respon.

e *Territorium.* quid sit, habes. ff. de verbo. signifi. l. pupillus ver. territorium.

Pecuniæ appellatio omnes res continet.

f *Pecunia.* appellatione pecuniæ omnis res continetur. j. q. iij. ca. totum. ff. de verb. signi. l. pecuniæ verbum. & l. pecuniæ nomine. & C. de consti. pe. l. ij. & hoc ait philosophus dicens, appellatione pecuniæ omnis res continetur, cuius dignitas, id est valor numismate mensuratur.

Cõstitutio ad præterita quãdoque extenditur.

g *Attentatum.* & sic hæc cõstitutio trahitur ad præterita: nec mirum: quia hoc hic cauetur expresse. extra de constit. c. fin. ij. q. iiij. omnes. C. de sacrosan. eccles. l. fin. in fi. Et de materia attentatorum notatur extra lib. vj. de elect. cupientes. in fi. Et dic attẽtatum ante pœnam incursam. verbi gratia. Ante istam constitutionem est ecclesia interdicta secundum vnum modum de hic reprobatis: aliquis celebrat in ea ecclesia: tandem fit hæc constitutio: iste non releuatur per hanc constitutionem. nec. simile extra lib. vj. de reg. iur. c. ratihabitionem. argum. ff. de itine. actuque priua. l. j. in fin. & l. sequen. C. de sen. pas. l. fin. in princip. ff. de capti. & postli. re. l. in bello. §. factæ. authen. vt cùm de appel. eo. circa princip. collat. viij. vbi not. quòd constitutio quæ extenditur ad præterita, non comprehendit decisa per sententiam. & extra lib. vj. de reg. iur. ca. factum. Ioan. Mo.

Cõtractus sunt duplices.

h *Contractibus &c.* & est ratio: quia innoxij tunc ligarentur per ista: vt suprà in princ. extra, eo. Romana. §. fi. propter hoc illicitum hic retractat. Et dic contractibus vel quasi siue vltro citroque obligatoriis, vt emptio & venditio, & similes: vel ex parte vna: vt est donatio. C. de sacrosanct. ecclesiis. vt inter diuinum. institut. de obliga. quæ ex quasi contract. nas. per totum.

i *Obligationibus.* quæ sunt iuris vinculum. institu. de obliga. in princip. Sed quid si agatur ex obligatione ad interesse? Dic

Interesse estimatio pecuniaria.

idem, cùm interesse sit æstimatio pecuniaria. ff. de re iudica. l. fi quis ab alio.

k *Pactio.* quid sit pactum, & quæ conuentio, habetur. ff. de pact. l. j. §. j. & §. adeo.

l *Conuentionibus.* ab initio.

m *Compositionibus.* ex postfacto. Ioan. Mona.

n *Submissionibus.* in iudices factis.

o *Fideiussionibus.* hoc est obligationibus non principalibus, sed accessoriis. insti. de fideiuss. per totum.

p *Consensibus.* partium. Ioan. Mona.

q *Processibus.* & sententiis iudicum. Quid si non sit lata sententia interdicti directò, sed solum mandatur rectoribus lo-

nec ecclesiastica sacramenta ministrantur [a], vt solent: tollũtur mortuis seu minuuntur suffragia [b], præsertim per oblationem frequente hostiæ salutaris: adolescentes & paruuli participantes rarius sacramenta minus inflammãtur & solidantur in fide: fidelium tepescit deuotio, hæreses pullulant, & multiplicantur pericula animarum: Præsentis constitutionis prouidemus edicto, vt nulla prouincia, ciuitas, castrum, villa [c], locus [d], territorium [e], vel districtus authoritate ordinaria vel delegata supponatur ecclesiastico interdicto pro pecuniario debito, vel pro cuiusuis monetæ vel pecunię [f] quantitate, quacũque occasione vel causa, seu quouis quæsito colore, pro eo maximè quòd ipsorum domini, rectores seu officiales, quocunque nomine censeantur, aut incolæ seu habitatores aut singulares personæ ipsorum statutis vel statuendis, ordinatis vel ordinandis terminis huiusmodi debitum seu quantitem non soluerunt hactenus, aut in antea non persoluent. Nos enim exnũc decernimus irritũ & inane si sec⁹ hactenus extitit attentatum [g], vel cõtigerit attentari, illudque reuocamus omnino. Non obstantibus quibuscunque contractibus [h], obligationibus [i], pactis [k], conuentionibus [l], compositionibus [m], submissionibus [n], fideiussionibus [o], consensibus [p], processibus [q] & sententiis super hoc habitis vel habendis iuramentorum [r], pœnarum spiritalium & temporalium seu mulctarum [s] appositione, vel quacunque alia firmitate valatis: Nisi talis suppositio interdicti hactenus foret facta, vel in antea fieret de apodices ad hoc, mitius agitur cum lege quàm cum ministro legis. ff. de arbit. l. Celsus. Sol. hoc casu nedum requiro inhibitionem iuris vel nominis, sed pœnam à iure inflictam: vt d. cap. is qui. & pœnalia nõ extendam. ff. de pœ. interpretatione. & de pœ. distincti. j. pœnæ. & extra lib. vj. de regu. iur. odia. & extra eod. lib. de fil. presby. cap. j. in fin. Sed quæro, ex delicto quis condemnatur ad pœnam pecuniariam: nunquid huic cõstitutioni locus est? Et videtur q̃ non: quia hic loquitur in cõtractibus: & sic ad delicta non extendam: & etiam ratio originis est cõsideranda. ff. de dona. qui id quod, & initiũ spectandum. ff. ad Mace. si tamen. no. de elec. dudum. j. Dic contra. ff. de pecul. l. ij. §. idem scribit. & leuiter reuertor ad pœnam interdicti tollendam propter rationes. §. eod. in princip. dictas. Sed quid si omnes & singuli consentirent? Videtur conuenire. ff. de regu. iur. l. aliud. §. refertur. & ff. ad municil. quod maior. Dic contra, quia infantes se ad hoc obligare non possent, cùm eorum ætas ignoret qui agat. C. de fal. mo. l. j. Idem in furioso. ff. de rei vendi. l. quod infans. Item tunc ligarentur mortui, ne commoda ecclesiæ militantis ad eos venirent: vt §. eo. in prin. Sed contra per legem quæ omnes adstringit, hoc potest fieri. extra de consti. ca. fi. ergo & per pactum. ff. de pac. l. non impossibile, & per consuetudinem, ergo & per pactum. Cod. de fideiuss. l. fi. Sol. pacta hæc non valent quibus detrahitur honori Dei, & publicæ vtilitati animarum, & vbi contra animam hæreses pullu[illegible]. vt §. eodem in princi. argu. extra de foro compe. si dilgenti. & de feriis, conquestus. ff. de pact. ius publicum. & malè adinuenta, vt pote contra prædicta, tempore non firmantur. authen. vt nul. iud. li. ha. lo. ser. §. j. col. ix. Item vbi agitur de electionibus & similibus, quod maior pars facit, omnes facere videntur: vt d. l. quod maior. Item vbi factum omnium respiceret debitum vel publicam vtilitatem: quia tunc sufficeret maior pars. extra de iis quæ fiunt à maior. par. ca. cap. fin. Sed vbi agitur tantùm de commodo vel incommodo singulorum, consensus omnium est requirendus. extra de offic. archidiaconi. ad hæc. in fi. Cod. de authoritate præstanda. l. fi. ff. de aqua pluuia arcenda l. in concedendo. extra lib. vj. de reg. iur. quod omnes.

Interdictũ quandoque directè, quãdoq; indirectè fertur.

Pactũ non valet quod detrahit honori Dei.

Factum à maiori pte an videatur factum ab omnib⁹.

r *Iuramentorum.* nam ex quo non tenet contractus: nec confirmatio contractus valet. ff. de fideiusso. cùm lex not. extra lib. vj. de reg. iur. non est obligatorium. Argum. contra. C. de præd. mino. l. & fi is. Sol. vt ibi.

s *Mulctarum.* de quibus habes. C. de mo. mul. & ff. de verborum significa. si qua.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Illicitum quandoque toleratur.

a *Speciali.* sed qualiter sedes apostolica illicitum, vt hic, faciet licitum, quę ait, quod est licitum approbantes. extra de præben. dilectus. j. Solu. illicitum quandoque ex certis circunstãtiis toleratur, vt d. titu. de præben. nisi essent.

b *Apparente.* sunt & quidam alij casus in quibus probare oportet per scripturam. no. extra lib. vj. de censi. Romana. §. postquam Ioan. Mon.

stolicæ sedis speciali[a] licentia, & expressa per ipsius sedis patentes literas apparente.[b]

Clemens quintus.

Andronicum Palæologum se Imperatorem Græcorum nominantem, & hæresis ipsorum fautorem, excommunicatum denuntiat, omnesque cum eo sic manente societatem contrahentes, ipso facto ducit excommunicatos, & eorum terras ecclesiastico supponendas interdicto. Sunt quę priuandi bona quæ ab ecclesia tenẽt, & talis societas seu confœderatio nulla est. Facit cap. ad apostolicæ. de senten. & re iudi. lib. vj.

CAPITVLVM III.

Graeci quasi semper fuerunt schismatici.

A Dcertitudinem præsentiũ, & memoriã futurorũ, Andronicũ Palæologum, qui Græcorum imperatorem se nominat, tanquam eorũdem Græcorum antiquorum schismaticorum, & in antiquato schismate constitutorum, & per hoc hæreticorum, & hæresis ipsorum ac schismatis antiqui fautorem, de fratrum nostrorum consilio denuntiamus excommunicationis sententiã latam à canone incurrisse, ac ipsius fore sentẽtiæ vinculo innodatum. Cæterum vniuersis & singulis regibus, principibus, ducibus, marchionibus, comitibus, baronibus, & cæteris omnibus cuiuscunque præẽminentiæ, conditionis, status, necnon vniuersitatis ciuitatum, castrorum, & aliorum locorum districtius inhibemus, ne cum eodem Andronico Palæologo in huiusmodi excommunicatione manente, societatem vel confœderationem aliquam contrahere sub quouis ingenio vel machinatione præsumant, vel ei aliàs in his quibus excõmunicatus est denuntiatus à nobis, præstare consiliũ, auxilium, vel fauoré publicum vel occultum. Et si secus præsumptum fuerit, omnes singulares personas cõtrarium præsumentes (non obstante qualibet indulgentia sub quacũque forma verborum vel expressione ipsis ab apostolica sede concessa, vel in posterum concedenda, quam quo ad hoc viribus volumus omnino carere) sententiam excommunicationis, quam ex nunc in ipsos ferimus, incurrere volumus ipso facto. Terras ipsorum & vniuersitates prædictas quæ secus attentare præsumpserint, prout expedire videbimus, ecclesiastico curabimus subiicere interdicto: ad priuationẽ omnium bonorum quæ à quibuslibet tenẽt ecclesiis: & ad pœnas alias spirituales & tẽporales, prout vtile putabimus, processuri. Et nihilominus societatem & confœderationem ipsas (etiam si pœnarum & iuramenti additione vel quacunque fuerint alia firmitate vallatæ) decernimus irritas & inanes. Datum Pictauis. iij. nonas Iunij anno secundo.

Excommunicato fauẽtes puniendi sunt.

Pœnarum quædã sunt spirituales, quædã temporales.

Idem.

Excommunicati sunt qui literas à papa ante suum coronationem concessas impugnant.

CAPITVLVM IIII.

Prudentia propriæ nõ est imitenda.

Via nonnulli (prout accepimus) contra doctrinam apostoli suæ prudentiæ quin potius imprudentiæ innitentes, ac disceptare super his de quibus eis non expedit, latagentes, asserere non verentur, quòd summus pontifex ante suę coronationis insignia se nõ debet intromittere de prouisionibus, reseruationibus, dispensationibus, & aliis gratiis faciendis, nec se in literis episcopum simpliciter, sed electum episcopum scribere, nec etiam vti bulla in qua nomen exprimatur ipsius. Nos talium temeritates compescere cupientes, singulos qui negotiis quibuscunque confectas, quę à nobis ante donationis nostræ insignia emanarunt, ausi fuerint impugnare, excommunicationis sententia innodamus. Datum apud Pesecum Burdegalensis diœcesis anno secundo.

Papa ante suã coronationẽ dispẽsationes & gratias facere potest.

Extrauagantium communium quæ pro maiori parte sunt Ioannis Vigesimisecundi,

FINIS.

RESPONDETVR MALEDICIS, & commendatur Laudunensis.

ANTILOGIA CORRECTORIS contra maledicos.

Lectores multi ad male interpretãdum sunt prompti.

Omplusculorum mei amantissimorum (quos pleniori obsequio demereri studebam) hortatibus & monitis nactus ego otium, & temporis occasionem, communium extrauagantium congeriem in vnum cogendam duxi. Lectorum tamen tetricorum vulgus (quorum maxima copia Circij more omnia circũuerrens, tantum abest à bonitate, vt peius sit illa nihil) tantum nobis formidinem proposuit, vt id moliri vix ausi fuerimus. Videre enim erat imperitæ multitudinis opinione, optima quæque suspensa nare legentis, plerasque harum aut prorsus abrogatas, aut locales, aut gratiam, non iuris cõmunis decisionem continere: quocirca innuebatur hasce vulgari censura doctrinæ exortes, aliis profectò vtilibus admisteri nõ debuisse. Quicunque es itaque qui ita censes, audito quæso, tecumque voluta: quoniam (si fieri queat) pungẽtes de pectore vepribus obruto sentes, prouidi more cultoris sarculo extirpare, neque ob id popularem aucupari auram (cum sit res foliis deciduis simillima) cordi nobis est. Qui abrogatas fuisse abiiciendas contendis, dic si libet quam ob rem c. literas. de iura. calum. quod c. j. eo. titu. lib. vj. reuocat, hactenus membranas occupauit? Quis (nisi forsan iuris ignarus, & cuius ocelli vt hibris cęculentur) c. accedens. de concess. præben. per c. detestanda. eo. tit. lib. vj. sublatum ambigit? nonne etiam c. clericis. de immu. eccle. lib. vj. tollit cle. j. sub eo. tit. reposita? Omitto processus illos quos Bonifa. viij. in c. j. de schisma. lib. vj. fulminauit: qui per extrauagantem, dudum. sub eo. tit. in his insertam stirpitus extinguuntur. Qui locales mẽbraneis ex cõdicibus abolendas autumat: dicat, rogo, quid c. fundamẽta. de elect. lib. vj. illic relinquitur? Sidemum gratiosas quispiam abigendas ait, huic cap. proposuit. de fil. presby. obiicio, quod gratiam continere (si ritè singula pensiculentur) ibit inficias nemo. Plurima huiusmodi ad veteres auias de linguacium infrenium pulmone reuellendas citare possemus, sed de his hactenus. Extrauagantes istas cùm ego tum multarum rerum varietate, tum verborum continuatione ductus aliquanto accuratius lectitarem, perspiceremq, nihil antiquitatis (Iustiniano teste) penitus ignorandum, eas ipsas in posterum ab omnis interitus periculo vendicare curaui. Quas si vigili conspexeris obtutu, quantũque sententiarum & rationum plenæ sint, nihil futile, nihil taxandum sub his delitere videbis, ni vapido astutam serues sub pectore vulpem. Ad iugem earum lectionem tum vtilitas, tum voluptas, rerũque nouarũ cupido (nisi me sententia fallit) multorum animos etiã resides excitabit. Abstruso nihil hic recessu struitur, cum singula fronte pateant explicata, nec criticos vngues, nec latrantiũ murmura linguarũ trepidãtia.

Laus humana est fluxa et fugienda.

Iura etiam reuocata non sunt à libris abstinenda.

Antiquitates cognoscere vtile est: vt patet instit. de testa. in prin.

Vulpinum pectus à multis geritur.

Opera bona linguas latrantes nõ timent.

Et licet extrauagantium sæpius repetitarũ numerum impressores seduli non parũ auxerint, nõ omnes tamen curauerunt imprimendas, nec decuit: sed iuxta euangelicam veritatẽ elegerunt bonas in vasa sua, malas autem foras miserunt. Tres ab hoc grege non abre prius abiunctas, hic vrgente causa reponendas curauimus, nempe has, Sedes apostolica. de offic. deleg. Execrabilis. de præb. Suscepti. ne sede va. subtilem illis Gulielmi de mõte Lauduno interpretationẽ applicãtes. Su per cathedrã. de sepul. cum Ioanis Monachi glosemate. Et vas electionis, de censib. extrauagantẽ per Ioannem Franciscum de Pauinis peculiariter enodatã, huic annexuimus opusculo. Quas tyronibus iuris (quorũ laboribus leuandis quantũ per facultatem licuit, incubuimus) extrauagãtes edidimus. Veterani, rudeque donati, si ad corũ manus peruenerint, etiã si reiiciant, nihil me offendent, vt quæ nõ sua ipsorum causa sic in vnum fuerint cõgestæ. Neque tamen cæteris inuideant, qui eò disciplinæ nondum peruenerunt, quò illis ascendere cõcessum est. Si verò locutulei blacterones (quorum maxima copia est) ridenda nõnulla offenderint, rideant ipsi licet quandiu volent, etiam vt Democritum superent: quandoquidem eiusmodi risus tam me, afficiet quàm quod minime. Hæc sunt quæ nostra licet omnes voce moneri.

Iuuenibus vtilia à doctis quandoque sperantur.

Democrito semper ridebat.

GVLIELMI DE MONTE Lauduno laus & commendatio.

GVlielmus de monte Lauduno, vel potius Laudinio, vt ferunt, abbas monasterij Pictauensis, ordinis diui patris Benedicti, vir in diuinis scripturis egregie doctus, & secularium literarum, maximè philosophiæ Aristotelicæ, & iuris pontificij non ignarus, ingenio subtilis, sermone scholasticus, edidit magnæ authoritatis plura opuscula, quibus memoriam nominis sui posteris notificauit. De quibus feruntur præcipua, De sacramentis. Summa de casibus. Declarationes variæ. Alia insuper multa in iure maximè opuscula edidit, variasque glossas canonum ordinauit: vt patet in tribus extrauagantibus hic inter communes insertis, quæ sunt, Sedes apostolica. de offic. delega. Execrabilis. de præben. Suscepti. ne sede va. Quas etiam inter xx. Ioannis xxij. reperies cum interpretatione domini Gesselmi. Vtriusque doctoris commentariis studere mea opinione non erit inutile. Cùm diuersis diuersa placere sciamus: idcirco varia hic & alibi scripta inseruisse non erubuimus, nunc Romanorum pontificum, nunc iuris interpretum vitas & gesta subiungentes, vt cùm te iurium apices fastidierint, ad historias tollendi tædij gratia interdum recurras. Animus siquidem gaudens ætatem floridam facit, & spiritus tristis exiccat ossa. Hæc si perlegites, non te labor iste grauabit. Quæcunque enim scripta sunt (inquit Paulus ille vas electionis, ad Romanos xv.) ad nostram doctrinam scripta sunt. Vale lector charissime. Dixi.

Prouerb. xvij.

FINIS.

Deo Optimo Maximo Laus & gloria, qui est benedictus in secula.

Universidad de Deusto
Biblioteca

TABVLA EXTRAuagãtium xx. Ioannis vigesimisecundi, secundum alphabeti ordinem.

AD apostolatus. 63.B
Ad conditorem. 138.B
Ad nostri apostolatus. 97.B
Ad onus apostolicæ. 10.A
Antiquæ cõcertationi. 75.A
Copiosus in misericordia. 86.A
Cùm ad sacrosanctæ. 109.B
Cùm inter nonnullos. 158.D
Dierum crescente malitia. 100.A
Ecclesiæ Romanæ. 26.A
Execrabilis quorundam. 30.B
Prodiens quasi ex adipe. 94.B
Quia in futurorum. 90.B
Quia nonnunquam. 134.A
Quia quorundam. 167.B
Quorundam exigit. 117.C
Sancta Romana. 80.A
Sedes apostolica. 58.B
Si fratrum. 65.B
Suscepti regiminis. 14.A

TABVLA ALPHABEtica continens materias xx. Extrauagantiũ Ioannis xxij. tam in textu q̃ in glossa & marginibus.

A.

ABsque & sine priuant. 47.B.in glo.b.& 165.C
Abusus in bonam & malam partem sumitur. 145.B
Acephali sunt qui nulli prælato subsunt. 82.D
Actio realis an possit dari possidenti. 146.A
Actio realis non datur possidenti pro re corporali, sed bene pro re incorporali. ibidem.B
Actiones an nomine immobilium comprehendantur. 139.C
Actor forum rei sequi debet. 153.C.in glo.h
Affirmatiuã geminata negatio ponit. 133. D.& 138.C
Allegatio indeterminata est admittenda. 138.D
Ambitio torquet omnes. 30.B
Anima est omnibus præferenda. 37.A
Argumentum à contrario cessat aliquando. 47.B.in glo.d.& 88.C
Argumentum à contrario est fortissimũ. 20.C
Argumentũm valet si dicitur, non est ita, quia iure cautum non reperitur. 76.B
Armorum quædã sunt offensionis, quædam defensionis. 87.D
Articulus nouus fidei an per papam possit fieri. 163.C
Auarus quilibet cæcus est. 49.D
Auarus est insatiabilis. 30.C.in glo.h

B.

BEneficium quodlibet residentiã exigit. 15.D
Beneficium de facto tantum obtineus, ab episcopo expelli potest. 51.B
Beneficium quid est. 31.B
Beneficium si debeat dimitti verbaliter: qualiter à muto dimittitur. 46.C
Bũficia plura incõpatibilia simul obtinere est cõtra ius cõmune. 30.D.in glo.p
Beneficiorum fructus vendi possunt sub hastatione præmissa. 18.D
Beneficiorũ pluralitas animæ periculum inducit. 29.C
Beneficiatus an fructus beneficij faciat suos. 15.C
Bonum commune est priuato præferendum. 98.D
Breuitas amatur. 124.D.in fi.

C.

CAlendæ sunt de proximis intelligendæ. 11.D
Canon generalis à solo papa conditur. 138.B
Canonistæ vt plurimum legũ sunt ignari. 28.A
Capere, in iure multipliciter sumitur. 97.D
Capitulum caret anima, & excommunicari non potest. 24.B
Cardinales nouẽ habent priuilegia. 41.D
Cardinales quare sic dicuntur. 38.C
Cardinales per papam creati vbicunque an dicantur cardinales Romanæ ecclesiæ. ibi.D
Cardinales an sint à papa filij vel fratres nuncupandi. 43.D
Cardinalium cœtus sede vacante iurisdictionem non habet. 12.D
Cardinalat⁹ an sit maior põtificatu. 70.A
Castitas depurat à carnis lubrico. 33.C
Charitas bene ordinata incipit à se. 65.D in glo.h
Charitas maxima est animam pro suis ponere. 86.C
Christus & eius discipuli aliquid habuerunt proprij. 160.B.in gl.q
Christus ad quid loculos habuit. 166.C
Christus vbi fuit natus, nutritus, & passus. 88.A
Christi actio est nostra instructio. 58.A
Christi facta fuerunt perfecta. 175.D
Christi opera fuerunt patentia. 155.C
Citatio est de processu. 105.C
Ciuitas est quid inanimatum. 70.D
Claritas est propria legibus. 58.C
Claudere peccatum sera dicitur vnica cœlum. 173.A
Clauis spiritalis quæ est. 171.C
Clauibus habens vti, debet esse sciens. 175.A
Clericus priuilegiatus, quia residet: si vagari incipiat, illud perdet. 35.A
Clerici in vestimentis decorem quærere non debent. 122.D
Clerici mendicantes qui appellandi. 34.B
Cœlum de se apertum quandoque claudi tur. 171.C
Cœli apertio legalibus exemplis declaratur. ibidem.
Collatio sola ius tribuit in beneficio. 50.B
Coniuncta pro disiuncta ponitur, & ecõtra. 20.B
Consilium mutare sapientis est. 89.C
Conspiratio in bonam & in malam partem sumitur. 104.C
Constitutio pœnalis propter idẽtitatem rationis est propagabilis. 9.C
Constitutio principis post duos menses ligat à tempore publicationis. 71.D
Cõstitutio nouiter edita respicit futura. 162.D
Constitutio secunda primam reuocat, etiam non facta mentione. 13.B
Constitutio non ligat à tẽpore editionis. 44.C
Constitutio quando ligat. 45.B
Constitutio principis qualiter scribenda est. 118.D
Cõstitutio super fide à solo papa fieri potest. 173.D
Constitutio principis nõ debet esse sublatiua alieni iuris. 20.D
Consuetudo in confirmatione attenditur. 28.C
Contumax qualiter puniri debet. 192.A
Conuentiones facere an liceat. 81.C
Copula coniungit diuersa. 19.A.& 154.B
Copulatiua omnium copulatorum existentium expositi. 20.B
Copulatiua requirit concursum copulatorum. 140.C
Correctio sit moderata. 69.D
Corrũpit iustos homines comitiua malorum. 82.C
Curam insolidum possunt plures in eadem ecclesia habere. 55.D

D.

DEcimarum collectores à quibus deputantur. 18.B
Decisiones rotæ an faciant ius. in prælu. co.3
Deliberatio in agibilibus est necessaria. 43.C
Deus interrogat cor & non manũ. 155.C
Deus est via, veritas & vita. 155.A
Dies de se mali non sunt. 99.D
Definire non potest qui datur ad cognoscendum. 174.D
Dignitas per quid discernitur. 32.B
Dignitatis auidus, à vitiis non abstinet. 30.A
Dignitates ecclesiasticæ sunt temporalibus digniores. 70.A
Discordia est mater litium. 129.C
Disiunctiua pro parte vera, est tota vera. 67.D
Dispẽsatio legitima q̃ dicitur esse. 44.C
Dispensatio quid est. 32.C
Dispensatio super beneficiorum pluralitate à quo fieri potest. ibidem.
Dispensatus in beneficiorum pluralitate an sit tutus à periculo animæ. 29.D
Disputatio vtilis est. 135.D
Ditio est æquinocum. 132.A
Diuisio non tollit legatum, nec pignoris obligationem. 61.A
Domicilium clerici in dubio vbi præsumitur. 35.B
Dominus inuitis subditis non potest se alteri subiicere. 25.D
Dominium aliquarum rerum fuisse penes Christum authorizate diuini Augustini comprobatur. 161. iuxta literam B.in glo.
Donare nequit habẽs administrationem etiam liberam. 174.D
Donatari⁹ est ad antidora obligat⁹. 110.B
Duella an aliquo casu sint hodie ꝓmissa. 89.D E.

ECclesia vna est in plura membra dispersa. 13.D
Ecclesia fuit fundata non in loco, sed in persona. 39.A
Ecclesia Romana dicitur sancta & sacrosancta. 79.D
Ecclesia viris literatis permaximè indiget. 33.D
Ecclesiæ iura per duo depereunt. 36.B
Ecclesiæ ministerium vituperatur si per clericos mendicatur. 34.B
Ecclesiæ Romanæ rebellis non semper est hæreticus. 184.D
Ecclesiã gladio prælatus vtroque tuetur 72.D
Eleemosyna non est de alieno faciẽda. 161.sub litera D.in glo.
Eligere habens taxationem decimæ vel residuum intra decem dies, si vnum elegerit, licet adhuc intra tempus existat, variare non poterit. 19.B
Episcopus nõ sit litigiosus. 153.C.in gl.m
Episcopus est triplex, scilicet originis, domicilij, & beneficij. 54.B
Episcopũ facit non nomen, sed vita. 33.D
Episcopi tantum possunt quantum papa quo ad ea quæ sunt de consecrationis efficacia. 65.B
Episcopi sentẽtiam excommunicationis canonis incurrere possunt. 85.C
Episcopi sunt ad canonum obseruantiam adstricti. 83.C
Episcopatus papa solus diuidit. 59.C
Episcopatus diuidere nullus potest præter papam. 63.B

Errans non consentit. 155.B
Errat qui aliud pro alio putat. 171.D
Errores magistri qui dicuntur. 83.D
Erubescimus sine lege loqui. 42.B
Et, de sui natura copulat diuersa. 20.B
Ex quandoque priuat, quandoque pomit. 37.A.141.D
Exceptio est de eo de quo regula. 165.D
Excommunicare potest laicus. 14.D
Excõmunicatio nõ fertur in locũ. 72.C
Excommunicationis diuersi sunt modi. 56.C
Excommunicati sunt excluſi à regno cœlesti. 172.B
Excommunicatus quo ad ecclesiam militãtem, sæpe est absolutus quo ad triumphantem. 175.C
Excommunicatus est scribens excommunicato. 191.B
Executor ad gratias vt procedat. 62.A
Executio sententiæ prompta debet esse. 139.D
Exilij tres sunt species. 97.C
Existimatio quid est. 33.D
Experientia est rerum magistra. 141.A
Extortio liberalitate nescit. 30.D.in gl.o
Extrauagantes qualiter & vbi debent produci si de eis dubitatur. in prælud.ij.colũna. F.

FAlsitas est immutatio veritatis. 169. A.in glo.c.
Famam negligens, crudelis est. 132.D
Fictio non extenditur ad casum nõ expressum. 18.A
Fides non probatur nisi per scripturam. 162.B
Fides est firmiter credenda. ibi.C
Filius cuius pater rex erat tempore conceptionis, non autem tempore nativitatis vel econtra, an potiatur priuilegio filij regis. 40.C
Filius an possit ob patris crimina plecti. 106.C
Filij sanctorum non sunt qui loca sanctorum tenent. 13.D
Filij hæreticorũ an perdãt suã dispensationẽ propter hæresim parentũ. 39.D
Forma pecuniæ mutata censetur mutari eius substantia. 112.C
Fructus & obuentiones differunt. 20.B
Futura solus Deus cognoscit. 89.A
Futura non sunt in cognitione humana. 69.C G.

GEneralis concessio non cõprehendit specialia. 174.B.in glo.f.
Gesta & facta non differunt. 164.B
Gladij potestas est vtilis. 69.B
Gloriari i peccato est detestabile. 190.B
Gratia gratis dari & accipi debet. 110.D H.

HAbendi modus secundum aliquos est triplex. 166.B
Hæreditas iacens defunctum repræsentat. 177.B
Hæreditas explicare non potest quæ facti sunt. ibid.C
Hæreticus est qui non est ecclesiæ membrum. 86.D
Hæretici in multis sunt vitandi. 190.D
Homicidium committit qui proximo detrahit. 139.A
Hoĩs seruitio cũcta sunt deputata. 145.B
Honor est diuitiis præferendus. 153.B. in gl.e.
Honoris maiores assequi nõ potest qui minoribus indignus est. 33.A
Hospitalitas an sit necessitatis. 35.C I.

IESV nomen est super omne nomen. 159.C.in gl.b.
Ignorans cæcus dicitur. 115.C
Ignorans non dicitur negligens. 17.D
Imò multipliciter sumitur 31.D.&.133.B
Immobilia non reputantur vilia. 140.D
Imperator dicitur filius ecclesiæ. 87.B
Imperium commissum est à Christo etiam super infideles. 66.D
Impossibilitas nõ est tolerabilis in iure. 185.C.in fi.
Impossibilitas iuris & naturæ æquiparantur. ibid.D
Indignus beneficiũ recipiẽs peccat. 31.B
Indignum scienter promouens, mortaliter peccat. 31.C
Infamia iuris repellit à multis. 104.D
Infinitas an reprobetur. 128.A
Infinitiuus quę sunt pſentia signat. 68.C
Iniuria non fit volenti. 103.B
Iniuriam ecclesiæ factam papa remittere nequit. 68.C
Inquisitio an possit fieri infamia non præcedente. 56.A
Insolens quid notat. 80.C.in glo.f.
Intentio est attendenda. 143.C
Interdictum in terram latum personas etiam adstringit. 93.C
Interdictum varias habet species. 108.C
Iudex electus ab vniuersitate an de iure communi habeat per superiorem cõfirmari. 37.C
Iudex multa in literis non expressa potest. 62.D
Iudex secularis ad canonũ obseruationẽ cõpelli potest. 90.iuxta D.lit.in glo.
Iudex secularis punire potest iam punitũ per iudicem ecclesiasticum. 108.D
Iudex sententiam laturus, multa rimari debet. 125.B
Iudex non patiatur se contemni. 99.A
Iudices pedanei qui sunt. 153.C.in glo.i.
Iudices plures vniuersitati præesse possunt. 28.C
Iudicium est æquinocum. 122.D
Iudicium integrum dicitur, quod plurimorum sententiis cõprobatur. 183.A
Iura aliquid proprium fore dicentia nõ sunt per iniquitatẽ introducta. 167.C
Iura dissimilia, rationis dissimilitudo inducit. 157.A
Iurium correctio vitanda est. 52.B
Iurisdictio ordinaria tribuitur per legẽ mortuam & per legem viuam. 67.C
Ius naturale in particu. põt mutari. 106.A
Ius ad rem & ius in re differunt. 60.D
Ius commune quandoque mutatur. 17.A
Ius patronat⁹ quare laicis cõceditur. 15.A L.

LAbor non sit sine mercede. 112.D
Laic⁹ in necessitate potest cõfessionem audire, sed non absoluere. 172.D
Laici an sint hospitalitati adstricti. 35.D
Lector pro ingenio audientium se adapter, 134.D
Lectura per exercitium crescit. 115.D
Lex de infinitis constitui non potest. 127.D
Lex succumbit canoni vbicunque peccatum subest. 91.B
Lex duellum permittens succũbit canoni hoc prohibenti. 90.A.vers.17.in gl.
Lex non debet esse delusoria. 78.B
Legis descriptio. 167.C
Legis etiam abrogatæ notitia est necessaria. 83.A
Legis verba licet offendere seruata mente. 57.B
Lepra & lepra quid repræsentant. 173.B
Libertas à papa potest auferri. 105.D
Libertatis definitio. 149.D
Literæ apostolicæ an sint impetrantibus pro titulo. 59.D
Locus non sanctificat hominem. 12.B
Loci appositio an sit de substantia contractus. 57.D
Lupus pro quo sumitur in iure. 80.C
Lupũ gerunt aliqui sub agni specie. ibid. M.

MAgistratus sibi falso nomine assumentes variis pœnis restringuntur. 68.D
Malum vnũ ad aliud sæpe sequitur. 26.C in glo. x.
Mandatum papæ vim habet cõstitutionis. in prælud.col.2.
Mandati formam iudex seruare tenetur. 62.D
Maritus an de licentia vxoris possit esse presbyter, aut religiosus. 77.B
Mater est honoranda. 153.A
Matrimonium initiatur, ratificatur &c. 77.B
Matrimonium etiam nullum, impedit ordinis susceptionem. 77.C
Matrimonium nondum consummatum quare dissolui non potest per sa. ord. susceptionem. 76.C
Matrimonium per potentem loqui an sine verbis possit contrahi. 46.D
Matrimonij definitio. 150.C
Membrorum suorũ dominus nemo est. 149.D
Mendacium occidit animam. 190.A
Mercenarius mercede dignus est. 110.D
Militẽ voluntariũ Christus eligit. 86.C
Miserabilis dupliciter sumitur. 93.D
Misericordia Dei nõ põt mesurari. 85.D
Monachus monasterio acquirit. 189.C
Moneta an per principem deteriorari possit. 95.A
Moneta regis extra regnum non habet cursum. 95.D.circa fi.glo.a.
Monetam cudendi ius per consuetudinem acquiri potest. 95.A
Monetã cudere nulli priuato competit. 94.D
Mora purgari nõ potest ab eo qui intra tẽpus nõ elegit taxat.decim. ę &c.19.B
Mors per sensus ad animam intrat. 37.C
Mortui an possint absolui. 172.B
Mundi miseria est vallis lachrymarum. 121.A N.

NAtura humana prona est ad peccandum. 155.A
Natura rei in aliã mutari potest per papam. 45.D
Negatio facit rem dubiam. 189.A
Negotia plura sunt quã vocabula. 127.D
Negligẽtia est eruditiõis nouerca. 141.D
Nepotes etiam regum continentur appellatione filiorum. 41.A
Nihil fit sine Deo. 59.A
Nobiles debent esse liberales. 110.A.in glo.n
Nobilitatis ratio est habenda. 43.A
Nouæ rei nouum suggeratur remediũ. 14.B
Nunc & nil aliud de tempore habetur. 151.C O.

OBedientia est melior quàm victima. 118.A
Obsidiatus triplex est modus. 103.D
Oculi sunt duplices. 49.D
Officiũ maculat, q in eo delinquit. 117.A
Oratoria an liceat vnicuiq; habere. 156.C
Ordo minorum posset totus per papam tolli. 117.C
Ordinata in veteri testamẽto, reperiũtur aliquando mutata in nouo. 170.B
Osculum variis ex causis datur. 120.C. in gl.n. P.

PAganorum iura an sint illæsa seruanda. 65.C
Papa cur multa bũficia sibi reseruat. 52.D
Papa se vocat seruum à seruiendo. 9.D
Papa & imperator vocãt se seruos. 39.C
Papa non est purus homo. 144.D
Papa cum cardinalibus nihil facit sine causa. 13.A
Papa potest super fidei articulis declarationem facere. 118.C
Papa habet vtrunque gladium. 66.D
Papa solus ius in vacaturis cõfert. 60.C
Papa ab omnibus est sanctus habendus. 80.B in glo.n.
Papæ constitutionem infringens an graiter peccet. 57.C
Papæ nullus audeat dicere, domine cur ita facis? 64.B

Universidad de Deusto
Biblioteca

Tabula Extrauagantium Ioan. Vigesimi secundi.

Pater & filius singũtur eadẽ psona. 42.D
Pater filium corrigere debet. 120.B
Patientia multa tolerat. 141.A
Paupertatis detegi vilitatẽ durũ est. 18.C
Paupertatis ratio in multis est habenda. 113.C
Pax commoda spiritalia & temporalia producit. 98.C
Peccantes corrigere, an sit præcepti quo ad omnes. 68.D
Peccatũ iteratũ pl' punitur. 116.D.in fi.
Peccat mortaliter qui venit contra mandatum præceptiuum papæ. 126.C
Peccatum est iniuste re aliqua vti. 164.D
Pelle sub agnina latitat mens sæpe lupina. 155.D
Permutatio non contrahitur in re aliena. 143.B
Persona quæ non est, re aliqua vti non potest. 150.A.in gl.b
Persona dicitur aliquis personatum habens. 63.C
Pertinax quis dicitur esse. 159.A.in glo.
Pœna an propter dignitatem sit diminuenda. 23.D
Pœna imminutatem non præstat. 105.B
Pœna est ad emendationem introducta. 101.C
Pœnæ sunt ob maleficia soluendę. 98.D
Pollicitationis descriptio. 89.C
Possessa cõmuniter negligũtur frequẽter. 181.D
Potestas ordinata & soluta in principe reperiuntur. 60.D
Præcepto superioris etiam dubio parẽdum est. 123.D
Præsens in ciuitate est, qui in suburbiis est. 11.C
Præsentato ius non quæritur. 53.C
Præstimoniæ sunt beneficia ecclesiastica & perpetua. 191.D.versu.3.à fi.
Præsul Romanus est omni lege solut'. 61.C
Præsumptio an admittat probationẽ in contrarium. 74.D
Præsumitur bonum de quolibet. 132.D
Princeps est lex animata in terris. 28.D. 151.D
Princeps & leges cunctos defendere debent. 58.D
Princeps alterius iuri derogare non intendit. 63.D
Principis indulgentia aliquid afferre debet. 44.B
Prícipes ecclesiã defẽdere tenẽtur. 86.D
Priuilegium ex illicito facit licitũ. 97.C
Priuilegiũ quãdoq. in totũ euacuatur. 16.D.
Priuilegium tollitur per non vsum. 22. C.in gl.k.
Priuilegi. ex causa reuocari potest. 131.D
Probatio per scripturam est promptior quàm per testes. 46.C
Procuratio an possit tolli prescriptione. 56.B
Procuratoris nomen multa comprehendit. 73.C
Professio multa bona inducit. 76.D
Proprietatis abdicatio est duplex. 165.C
Publica dei. 2a sunt occultis grauiora. 183.D
Publicatio constitutionis quare fit. 72.C
Punitur vnus pro alio. 72.C

Q.

Q Vasi qualiter accipitur. 82.A

R.

RArum est carum. 114.D
Rex Franciæ superiorem non recognoscit. 45.D.in glo.e
Regis cor in manu Dei est. 167.C
Regina vidua, reginæ nomen perdit, si nubat inferiori. 40.A
Regum filiæ an potiantur priuilegio filiorum. 40.B
Regens quare sic dicatur. 92.D
Registrum facere vtile est. 110.C
Regnum in seipsum diuisum, desolabitur. 99.C
Regula vnde dicitur. 118.B
Regulæ cancellariæ quam vim habent. in præludio, col. 3.
Religio vnde dicitur. 117.D
Religio non approbata ingredientem non obligat. 78.B
Religionis meritum perdit, qui se abobedientia subtrahit. 131.D
Religiosus extra claustrum fingitur viuere non posse. 34.D
Religiosus proprietarius est in sterquilinio sepeliendus. 94.C
Religiosi an velle & nolle habeãt. 122.C
Rerum propriarum administratio non est ingenuis auferenda. 93.B
Responsum certum super incerto dari nequit. S 21.A

SAcerdotum persecutores, domini sunt crucifixores. 102.B
Salaria scriptorum sunt in libro prouinciali comprehensa. 114.A
Salus non est sine charitate. 119.C
Sanctio est pœnalis constitutio. 111.A
Sanctio quid est. 49.C
Sanguinẽ elicit qui nimis emũgit. 69.D
Scandalum est vitandum. 119.D
Scholastici comparãtur venatori. 136.C
Scientia cum sacerdotio multis diminutus infusa fuit. 172.D
Scientia ab euentu est. 171.D
Scriptura non est de substantia extrauagantium. in præludio. col. 2.
Scriptura loqui dicitur, 152.D
Sedes apostolica vbi dicitur esse cùm vacat. 12.B
Sedes apostolica est vbi est papa. 67.D
Seditiosi qua pœna sunt puniẽdi. 104.B
Sententia papæ in melius mutari potest. 189.D
Sententia contra extrauagantem lata, an teneat. in præludio. col. 3.
Sentẽtia certa super incerto dari nequit. 25.D
Sententiæ tot sunt quot capita. 129.C
Seruit nemini sua res. 146.C
Seruitus personalis est triplex. 147.A
Serui efficiuntur captiuitate. 103.A
Simplicitas est duplex. 169.B
Simulatio est & bona & mala. 155.C
Sobrietas multa bona facit. 94.A
Solicitudo nimia est vitanda. 141.D
Spoliari omnibus bonis, & maiori parte bonorum, paria sunt. 16.C
Statutum pœnale quandoque extenditur ex rationis identitate. 38.B
Statuta prædecessorum per successores mutari possunt. 187.C
Stultus non debet esse melioris conditionis quàm peritus. 186.B
Subdiaconatus est sacer ordo. 75.C
Subditi quiescũt principe vigilãte. 98.C
Sublimari præsumitur quis ob sua merita. 41.C
Suorum appellatione qui continentur. 180.C
Suspensio à pontificalibus quid cõprehendit. 23.D
Suspensus ab officio, an intelligatur suspensus à beneficio. 56.B
Symbolum fidei est triplex. 188.D

T.

TEmpus est triplex. 150.A.in gl.a
Temporalia recipiat qui spiritalia ministrat. 178.D
Tenebræ multis officiunt. 58.C
Terminus ad appellandũ non potest augeri neque diminui. 17.C
Territorium à terrendo dicitur. 67.C
Testium & scripturæ fides par est. 46.B
Torneamenta an sint permissa. 89.C
Tot capita, tot sensus. 134.D
Totum perdit qui totum vult. 48.C
Tunc, extremum tempus notat. 45.C
Turres & mœnia dicuntur ædificia nobilia. 36.C
Turres habere an liceat priuato. 36.D
Tutor quandoque ante inuentarium post est administrare. 47.D
Tutius in dubio declarant iura sequendum. 47.A.versu.9.in glo.

VAcatio multipliciter cõtingit. 54.D
Vagabundus quis dicitur. 35.B
Vbi papa, ibi curia Romana. 39.B
Vbilibet locum designat. 70.C.in gl.x.
Vel pro & quandoque sumitur. 68.A
Venditio non ꝓcedit sine pretio. 140.C
Venditor dominum transferre non tenetur in emptorem, secus econuerso. 160.D.versu.10.à fi.
Veraces sunt amandi. 171.B
Verbum vniuersale restringitur quandoque. 65.D.in fin.gl.c
Verba quandoque ad extraneum sensum trahuntur. 152.C
Verba ciuiliter sunt intelligenda. 16.D
Verba narratiua fidẽ non faciunt. 176.B
Verecundia est laudanda. 153.D
Veritas quid est. 58.B
Veritas est inuestiganda. 136.B
Veritas opinioni præfertur, ibi. & 154.D in glo.f
Veritas per disputationẽ elucescit. 158.D
Vicarius temporalis curam suo nomine non exerceat quod tamen facit perpetuus. 55.D
Vinculo multiplici homines sunt adinuicem alligati. 109.C
Vir nõ habet potestã. sui corporis. 79.C
Virtus omnis ab vno vitio detrimẽtum patitur. 33.D
Virtus gradibus augetur. 121.B
Virtutes sine charitate nihil sunt. 141.C
Viue secũdum mores eorum inter quos viuis. 119.C
Vix, difficultatem inducit. 33.A
Vniuersitas delinquere potest. 108.B
Voluntas quandoque est pro ratione. 111.C.in gl.h.& 17.C
Voluntas sola non sufficit vbi factũ requiritur. 23.C
Volũtates sũt varię. 160.A.in.pri.ver.gl.
Voluntates malę cohiberi non possunt. 101.C
Voluntarius miles à Deo eligitur. 132.B
Votum cùm sit constitutionis ecclesiæ, qualiter potest tollere matrimonium quod à Deo est institutum. 75.D
Vota tria sũt de religiõis substãtia. 122.C
Vsurarius rem in qua habet vsum, non transfert in alium. 142.D
Vsus cuiusque rei absque iure est abusus. 164.C
Vsus simplex facti nõ põt reperiri. 166.B
Vsusfructus quare dicitur personalis seruitus, 145.C
Vsusfructus quibus actionibus peti potest. ibi.D
Vsusfructus formalis differt à causali. 149.C
Vsufructuarius vsumfructũ trãsfert. ibi.
Vsurpatio in bonam & malam partem sumitur. 66.B
Vultus dupliter sumitur. 59.B

Z.

ZEnzelinus se submittit ecclesiæ Romanæ. 192.B

Tabula titulorũ quinq; librorũ Extrauagantium cõmunium, secundũ ordinem alphabeti.

AVctoritate & vsu pallij. lib.j. 204.B
Celebratione missarũ. lib.iij. 337.A
Cẽsibus, exactionibus &c. lib.iij. 326.D
Consuetudine. lib.j. 197.A
Crimine falsi. lib.v. 353.C
Decimis. lib.iij. 317.A
Dilationibus. lib.ij. 241.C
Dolo & contumacia. lib.ij. 242.D
Electione. lib.j. 198.C
Emptione & venditione. lib.iij. 297.C

Furtis.

Tabula Extrauagantium communium.

Furtis. lib.v. 352.A
Hæreticis. lib.v. 346.C
Immunitate ecclesiarum. lib.iij. 341.B
Iudæis lib.v. 344.D
Iudiciis, lib.ij. 238.A
Maioritate & obedientia. lib.j. 219.A
Ne sede vacante aliquid innouetur. lib. iij. 284.D
Officio custodis. lib.j. 204.D
Officio delegati. 206.B
Officio iudicis ordinarij. lib.j. 213.C
Pœnis. lib.v. 362.C
Pœnitentiis & remissionibus. libr.v. 364.D
Postulatione prælatorum. lib.j. 197.D
Præbendis & dignitatibus. lib.iij. 250.C
Priuilegiis. lib.v. 354.C
Rebus ecclesiæ non alienandis. libr.iij. 295.D
Regularibus. lib.iij. 322.A
Religiosis domibus. lib.iij. 324.D
Reliquiis & veneratione sanctorum. li. iij. 338.D
Schismaticis. lib.v. 349.D
Sententia excommunicationis. libr. v. 381.B
Sepulturis. lib.iij. 301.B
Simonia. lib.v. 342.C
Treuga & pace. lib.j. 232.C
Vita & honestate clericorum. libr. iij. 249.A

FINIS.

TABVLA CAPITVLOrum extrauagãtium communium, ordine alphabetico.

AD certitudinem. 388.
Ad cuiuslibet. 277.A
Ad nostram. 323.D
Ad regimen. 280.D
Ad Romani. 282.C
Ad vniuersalis. 232.D
Ambitiosæ. 295.D
Antiquorum. 365.A
CVm detestabile. 344.A
Cùm Matthæus. 348.D
Cùm nonnullæ. j. 279.B
Cùm nonnullæ. ij. 280.B
Cùm præexcelsa. 338.D
DEbent superioribus. 214.A
Declarationes. 317.A
Detestandæ. 301.C
Dignum arbitrantes. 346.B
Dispendiis. 198.A
Discipulorum. 337.B
Diuina. 360.C
Diuinis. 362.D
Docta sanctorum. 249.A
Dudum. in titu. de schismaticis. 349.D
ETsi dominici. j. 376.C
Etsi dominici. ij. 379.C
Et si deceat. 231.D
Et si in temporalium. 252.A
Excommunicamus. 382.A
Ex debito. 202.C
Execrabilis. 253.B
Ex eo quod. 346.C
Exhibita. 361.C
Ex supernæ. 250.D
FRequentes. 238.D
Graue nimis. 339.D
IN delictorum. 241.C
Infidelis. 352.B
Iniunctæ. 198.D
Inter cunctas. 354.D
MAlitiis. 204.B
Meruit. 360.A
Multa mentis. 345.A
NVper. j. 274.D
Nuper. ij. 276.A
Nuper. iij. ibidem.B
PAstoralis. 342.B
Piæ solicitudinis. 250.C
Postulasti. 278.A
Prouide. 384.B
QVemadmodum. 377.D
Quia cunctos. 204.D
Quia nonnulli. 388.
Quod olim. 341.C
RAtio recta. 324.D
Regimini. j. 297.C
Regimini. ij. 299.C
Rem non nouam. 242.D
SAluator. 271.D
Sancta Romana. 201.C
Sane ne in vinea. 342.C
Sedes apostolica. 206.B
Si religiosus. 201.B
Spondent. 353.C
Super gentes. 197.B
Super cathedram. 304.C
Suscepti. 284.D
VAs electionis. 326.D
Vas electionis. 347.B
Viam ambitiosæ. 322.B
Vices illius. 236.A
Vnam sanctam. 219.B
Vnigenitus. 373.B
Vt prælatorum, 231.B
Vt quos. 217.B

FINIS.

TABVLA MATERIArum lxxiiij. Extrauagantium quas communes vocant, tam in glossa quàm in marginibus signatarũ, ordine alphabetico.

A.

ABbas Cluniacẽs. subditos mediatos & immediatos visitare potest. 329.D
Abbatissa suspẽdere potest: licet claues ecclesiæ non habeat. 261.D.& 266.B
Abbatissæ monasterium egredi non debent. 331.A
Abolere quid est. 352.C
Accessoriæ aliqua licent, quæ principaliter non licent. 222.A
Actionis nomen non est cuiandum. 290.B
Aedificans in beneficio suo, ipsius vtilitatem facit. 256.C
Adiectiuum neutrum de omni genere prædicatur. 351.C
Administratores ad voluntatem superiorum quandoque sunt remouibiles. 280.B
Adstrictus ad aliquid faciẽdum, ad quid tenetur. 243.A
Aduocatis & procuratoribus licet quod est iudicibus vetitum. 382.C
Alchimistæ varia incurrunt detrimenta. 353.C
Alchimistæ sunt infames. 354.A
Aliàs, varie sumitur. 351.A
Alienans bona ecclesiæ & alienata recipiens eadem pœna puniuntur. 296.D
Alienationis variæ sunt species. ibi.B
Alter alterius onera portate. 236.D
Anathema quid est. 381.C
Anima de rebus mundanis satiari non potest. 253.B
Anima viuit ex verbo Dei. 326.C
Animæ sunt à Deo papæ commissæ. 379.C
Animarum periculis occurrere debent prælati. 202.C
Annalium perceptio multiplici iure potest competere. 362.A
Annus Iubileus typicus verum Iubileũ figurauit. 368.C
Annus Iubileus nõ sine causa fuit centesimo quoque anno. ibid. D
Annus quinquagesimus in lege veteri erat Iubileus. 375.B
Antiquitates cognoscere vtile est. 389
Appellare an liceat ante definitiuam sẽtentiam. 234.C
Appellatio est remedium contra oppressiones. 363.B
Approbata per sedem apostolicã, à nemine sunt reprobanda. 324.B
Arca Noë quantæ fuit altitudinis, longitudinis, & latitudinis. 221.C
Archipresbyteri Bituricẽs. mutantur mutato prælato. 285.C
Archipresbyteratus Bituricẽs. non sunt perpetui. 255.C
Astrictus ad aliquid faciendum, ad quid tenetur. 243.A
Auctoritas pa. est humana & diuina. 228.C

B.

BAptismus quid facit. 221.A
Basilica quid est. 365.A
Beneficium in irregularitate acquisitum an illa purgata retineri possit. 351.C
Beneficij collatio non impeditur per appellationem. 210.C
Beneficio priuari non debet non citatus, non conuictus, nec confessus. 363.D
Beneficia aliqua sunt de iure compatibilia. 255.D
Beneficia aliqua sunt quæ personalem residentiam non requirunt. 317.D
Beneficia multis modis vacare possunt. 203.A
Beneficia plura obtinere an liceat. 257.C
Beneficia incompatibilia an per consuetudinem possint fieri compatibilia. 259.C
Beneficia sunt triplicia. 258.B
Beneficia simplicia an sint incompatibilia. 258.C
Beneficia permutata an dicantur vacare. 286.D
Beneficia per quid dicuntur affecta. 284.B
Beneficiorum taxæ. 235.B
Beneficiorũ vacantiũ fructus an possunt mensæ vel alij vsui applicari. 288.A
Beneficiorũ tituli sunt singulares. 259.D
Beneficiis vacantibus sunt assumendi viri qui illis præsint & prosint. 280.D
Beneficiatus non residens satis facit, dũmodo bene expendat. 258.A
Beneficiatus à residentia facienda quandoque excusatur. 362.B
Bona ecclesiastica sunt diligentius disponenda, quàm temporalia 252.A
Bonæ memoriæ post mortem dicuntur aliqui prælati. 349.B
Brachium seculare potest quandoque ab ecclesia inuocari. 325.D

C.

CAmpanæ vsus varius. 205.A.in gl.a
Canoniæ duæ possunt sine dispensatione teneri. 257.D
Canonicus creatus per papam in ecclesia cathedrali, an possit in iudicem delegari. 208.D
Cantus in ecclesia ad quid fuit inuẽtus. 249.B.in textu.
Capellani possunt operas suas locare. 320.C
Cardinales dicuntur fratres papæ. 203.B
Cardinales respectu papæ sunt liberi primi gradus. 349.C
Casus episcopis reseruati. 313.A
Casus multi sunt papæ reseruati. 380.B
Casus papales. 377.A
Cathedra quid sit, & vnde dicitur. 305.C
Catholicum quid est. 220.C
Causa eadem diuersis respectibus in diuersis curiis tractari potest. 234.D
Cephas dicitur caput. 366.C
Charitatiuum subsidium quare & à quibus peti potest. 334.D

Christiani

Universidad de Deusto
Biblioteca

Tabula Extrauagantium communium.

Christiani omnes sunt membra vnius corporis. 218.D
Christiani opprobrium Christo illatum vindicare debent. 345.B
Christus fuit sacerdos & rex. 230.B
Circunstantiæ septem attendi debent. 244.D
Citatio ad quod ius spectat. ibi.B
Citatio ad quid fit. ibid.C
Citatio est principium iudiciorū. ibi.D
Citatio est de iure naturali, & ea omissa potest papa cōtra aliquem procedere. ibidem.
Citatione non præmissa an possit papa contra aliquem procedere. 243.B
Commenda de beneficiis facta multorum est causa malorum 251.C
Complices criminis quandoque præmiantur. 344.D
Conceptionis diuæ virginis officium à quo fuit ordinatum. 339.B
Concilium per e,& f,differunt. 341.C
Concilium generale non fit sine papa. 212.C
Conditio quæ de iure ineſt,non facit rē conditionalem. 209.C
Confessio facta religioso nō est de necessitate iterum facienda proprio curato. 206.D
Cōfessor discretus est valde vtilis.372.A
Confessus religioso priuilegiato, an teneatur iterum confiteri proprio curato. 310.D.& 348.C
Conscientiam aliorum quandoque papa onerat. 278.B
Consilium cardinalium an debeat papa sequi. 327.B
Constantinus per beatū Siluestrum baptisatus ecclesiam Lateranē.construxit. 375.D
Constitutio pœnalis non est extendenda. 199.D
Constitutio principis continens omnes non obstantias de mundo , an tollat priuilegia,statuta, vel consuetudines. 209.D.in fin.
Constitutio etiā pœnalis quandoq; ampliatur ex identitate rationis. 332.B
Cōstitutio ad præterita vel pēdentia nō extēditur:nisi in ipsa caueatur. 286.A
Constitutio ad præterita quādoque extenditur. 385.B
Constitutionem papalem violans, periculo se subicit. 239.A
Consuetudo animarum saluti contraria est reprobanda. 197.C
Consuetudo immemorialis per quid cognoscitur. 297.D
Consuetudo dicitur ius vtentium moribus approbatum. 299.D
Consuetudo diuersa nomina habet. 290.D
Consuetudo potest quandoque beneficia conditionare. 259.B
Consuetudo pauca crimina episcopis reseruat. 357.C
Contractus sunt duplices. 385.D
Corpus humanum non recipit æstimationem. 301.C
Corpus humanū propter iustitiā exercendam variis pœnis subiici potest. 303.D
Corpore det pœnas qui caret ære malis. 383.C
Corporalia per spiritalia regūtur. 227.A
Cultum diuino renūtiari nō potest.284.B
Cupiditas omnibus præsertim religiosis mendicantibus est præcludēda. 322.B
Cura animarum habetur in duplici foro. 259.D
Cura in duplici foro exercetur. 265.A
Curati an possint excōmunicare.267.C
Curati vt plurimum non sunt ita literati vt religiosi. 207.A
Curandum est de subditis.231.D.in cap. etsi deceat.in prin.
Curiales,cùm non sint peregrinātes, an possint indulgentiasmereri. 372.D

D.

DAntes & recipientes quandoque æqualiter puniuntur. 361.A
Decendium ad appellandum currit de hora in horam. 293.B
Decima integra exigi non potest à rustico cuius leges est destructa. 289.A
Decima de quibusdam fructibus nō debetur. 293.D
Decimarum beneficialiū collatores an habeant aliquam cōpulsionem. 292.B
Dei genitrix est pro peccatoribus sedula oratrix. 236.B
Democritus semper ridebat. 390.
Denuntiare an quis teneatur. 383.C
Deum in negotiis nostris habere debemus præ oculis. 321.C
Diabolus leoni rugienti comparatur. 236.B
Dies solennes sunt tres. 244.B
Dignitas & personatus parum aut nihil differunt. 253.D
Diœcesis fines non præscribuntur. 207.C
Discordia est extinguenda, & pax conseruanda. 232.D
Dispensare vnde dicitur. 365.C
Dispensatio quare fieri debet. 245.A
Dispensationem facilè obtinet qui multis qualitatibus pollet. 276.C
Distributiones quotidianæ quandoque consistunt in potu & pane: quādoque in aliis rebus. 279.D
Distributiones quæ sint. 289.C
Distributiones quotidianæ de quibus bonis capiuntur. ibidem.
Diuitiæ quandoque sunt causa Dei relinquendi. 272.C
Dominium est duplex. 230.A
Dominium legale vel humanum quale est : & an fuerit ab initio introductū. 230.C
Dominium rei an possit domino suo tolli. 231.A
Dominia iure primæuo non erant instituta. 230.D
Dubia declarare summi pontificis est. 300.C
Dubitationes sunt amputandæ. 279.B

E.

ECclesia Romana per quos fuit instituta,adaucta,& conseruata. 236.A
Ecclesia vnicum caput habet. 228.D
Ecclesia per vestes Christi congruè significatur. 222.D
Ecclesia fidelium congregationem comprehendit. 337.C
Ecclesia quādo dicitur collegiata. 285.B
Ecclesia est catholica. 219.C
Ecclesia quare dicitur apostolica. ibi.
Ecclesia est vna. 218.D
Ecclesia est sancta. 219.A
Ecclesia est arcæ Noë comparata.221.C
Ecclesia Romana per quos fuit instituta &c. 236.C
Ecclesia Tolosana fuit olim suffraganea Narbon. ecclesiæ. 273.A
Ecclesia Tolosana quantum habuit in reditibus. ibid.D
Ecclesia vna quandoque fit mater de filia. 273.B
Ecclesia est vnum ouile. 223.D
Ecclesiæ dominium apud personas ecclesiasticas tantum est. 209.D
Ecclesiæ vniuersalis regimen est papæ creditum. 299.C
Ecclesiæ vniuersalis regimini papa præsidet. 203.A.versu.5.in textu.
Ecclesiæ cuiuslibet status est per papam attendendus. 277.A
Ecclesiæ sponsus prælatus dicitur esse. ibid.B
Ecclesiæ viduatæ præficiendus in multis debet esse commendatus. ibid.C
Ecclesiam non scindunt, qui ab vnitate capitis se subtrahunt. 222.D
Ecclesiis multum officit indignitas prælatorum. 252.B
Edictum de matrimonio est prohibitorium. 384.B
Electio secunda an fieri possit prima nō cassata. 210.D
Electio an impediatur propter beneficiorum incompatibilitatem. 262.D
Electio cassatur,& p stulatio repellitur. 281.B
Emendæ possunt a5 excommunicatis recipi. 310.A
Entera quid dicuntur. 301.D
Episcopus cum ecclesia cathedrali habet coniunctionem maiorem quàm cum aliis. 216.D
Error petitur reparari. 291.C
Errores multorum cordibus impressi nequeunt facilè deleri. 339.D
Excommunicare quid est. 266.D
Excommunicari ne possint aliquibus quandoque conceditur. 240.D
Excommunicatio, interdictum, & suspensio in diuersa feruntur. 274.C
Excōmunicatio,degradatio &c.nō possunt cōpetere ex consuetudine. 267.B
Excommunicatio quando profertur,de qua intelligitur. 381.B
Excommunicatio siue iusta siue iniusta timenda est. 384.B
Excommunicationis publicatio horribilis. 353.A
Excōicationis publicādæ modus. 321.D
Excōicato fauentes,puniendi sunt. 387.
Executionis officium quibus personis potest committi. 211.B
Executor est duplex. 210.B.& 214.B
Exempla diuina debent esse regula nostra. 562.D
Exenterare quid dicatur. 301.D
Exigere est ab inuitis extorquere.341.B
Expensarum quædam fiunt in re:quædā extra rem . 319.C

F.

FAcies humana est ad similitudinē diuinę pulchritudinis figurata,303.C
Factum idem est peccatum & pœna peccati. 357.A
Factum à maiori parte , an videatur factum ab omnibus. 386.D
Falcidia non debetur de relictis pauperibus. 359.C
Falcem in messem alienam mittere non debemus. 293.A
Fama est clericis necessaria. 255.D
Fides catholica per mendicantes fuit illuminata. 236.D
Fides Petri non deficiet. 368.A
Fidem promptam facere quid sit.204.C
Fidelis in modico , supra multa constituetur. 277.D
Filius viuente patre est dominus.208.D
Fletus vnius non sit risus alterius.290.A
Forum spiritale contentiosum habens quid exercere potest. 265.D
Fraciæ regnum raro est sine bello.235.B
Fratres pro confessionibus audiendis deputati an sint delegati vel ordinarij. 309.A
Fructus beneficiorum à papa quandoq; pro ecclesiæ Romanæ necessitatibus reseruantur. 279.B
Fructus vnius ecclesiæ possunt alteri applicari de consuetudine. 287.D
Fructus nō oēs sunt decimabiles.293.C
Fructus quidam ecclesiastici sic liberi sunt vt de illis ad placitum possit disponi. 294.B
Futura sunt incerta. 262.B

G.

GLadius materialis qualiter exercetur per ecclesiam. 225.B
Gladij duo sunt in ecclesia. 224.C
Gladio tēporali papa nōdebet vti.224.D

Gladiorum

Tabula Extrauagantium communium.

Gladiorum alter visibilis , alter inuisibilis. 224.D
Gratia papæ est perpetua. 304.D
Gratiarum quædā est consummata, quædam initiata. 220.A
Gratię expectatiuę personis benemeritis sunt dādæ.233.C. in textu ibi , Et quia.
Græci quasi semper fuerunt schismatici. 387.A
Grex dominicus non pascitur ,sed tondetur nostris temporibus. 305.D
Gregis dominici causam gerit papa. 380.A

H.

HAereditatem domini defendunt qui contra infideles pugnant. 345.C
Hierusalem est terrestris & cœlestis. 366.B
Horarum quædam sunt diurnæ, quædam nocturnæ. 279.D
Hostiensis mirabile dictum. 257.A
Humiliter poscenti mos gerendus est. 379.C
Hydra quid sit. 355.A

I.

IErusalem.vide Hierusalem.s.
Ignorantia affligit. 208.A
Illicitum quandoque toleratur. 387.D
Immanis duo significat. 302.D
Immobilia & mobilia pretiosa æquiparantur. 296.A
Impedimentum exquisitum non excusat. 288.D
Imperator & prælatus per electionē assumuntur. 267.B
Imperator est dominus mundi. 231.A
Indulgentia solis idoneis conceditur. 367.A
Indulgentia est concedenda in honorem Dei,& exaltionem fidei. ibidem.B
Indulgentia super Christi meritum fundatur. ibidem.
Indulgentia tanta conceditur Romanis quanta venientibus à remotis. 367.D
Indulgentia alicui concessa sine causa,an valeat. 369.C
Indulgentia anni iubilei per culpam sequentem impeditur. 369.D
Indulgentia plenaria an concedatur illi qui peregrinationem requisitam morte præuentus implere non potuit. 371.D
Indulgentia an possit obtineri maior per vnum quàm per alium. 372.D
Indulgentiæ nō valent nisi quinque cōcurrant. 366.A
Indulgentiæ vario modo conceduntur. 380.B
Indulgentiæ ob pia opera sunt concedendæ. 379.D
Infinitas reprobatur. 285.D
Infirmitas in corpore vnde surgit. 219.B
Iniquitas sæpe prodit ex adipe & opulentia. 272.B
In principio & non in principiis Deus cœlum creauit & terram. 228.D
Instrumentum ex originali transsumptū quandoque facit plenam fidem. 341.A
Interesse est æstimatio pecuniaria. 385.
Interdictum quandoque directe , quandoque indirecte fertur. 386.A
Interpolo quid sit. 372.C
Inuitus est qui non probatur cōsensisse. 355.D
Iudex iudicat vt publica persona. 246.C
Iudex,auditor,conseruator,& arbiter differunt. 214.B
Iudex inter citandum potest comminari se processurum. 242.C
Iudicis partes quales sunt in confessum. 247.A.versu.2.
Iudici negligenti pœna mirabilis imponitur. 235.B
Iudicium vnde dicitur. 238.A.versu.6.in glo.
Iudicij.xv.significationes declarantur. 238.B
Iudicij descriptio. 238.A
Iudiciorum finis sine principio attingi non potest. 245.B
Iugum Dei est leue & suaue. 277.D
Iura facilius soluunt quàm ligent. 331.A
Iura etiam reuocata non sunt à libris abiicienda. 389.C
Iura condere parum esset , nisi qui ea tueretur,existeret. 239.C
Iuris nomina in qualibet parte perseuerant integra. 287.B
Iuri suo non renuntiat quis de facili. 294.D
Iurisdictio per citationem perpetuatur. 241.C
Iurisdictio spiritalis omnes creaturas humanas adstringit. 229.C
Iurisdictio spiritalis in multis consistit. 270.B
Iurisdictionem habent aliqui in suos seruitores. 266.D
Ius in re vtilius est quàm ius ad rem. 203.D
Ius est quintuplex. 243.D
Ius priuatum quandoque præfertur cōmuni. 292.B
Iustitia obtineri non debet donis aut ꝓmissis. 382.B
Iustificādus impius nō est, nec innoxius condemnandus. 364.A
Iuuenibus vtilia à doctis quandoq; spernuntur. 390.A

L.

LAbor est remunerandus. 319.A
Laus humana est fluxa & fugienda. 389.B
Lectores multi ad male interpretandum sunt proni. 389.
Legati sedis apostolicæ quid facere debent. 197.B
Lex est quintuplex. 243.D
Lex superiori per inferiorem imponi nō potest. 293.D
Lex quæ deliantes non punit,est imperfecta. 333.A
Libera verbum quid denotat. 316.B
Licentia superioris quando requiritur, an præcedere debeat. 211.C
Licitum creditur quod non punitur. 231.C
Litera apostolica est duplex. 213.D
Lites ex iurium dubiis sæpe oriuntur. 282.C
Lites debent esse breues. 283.B
Locus quinque modis accipitur. 385.A
Locupletari ex alieno reprobatur. 298.C
Lucrum turpe est extorquendum,& pauperibus dandum. 383.D
Lucrorum cupiditas ad multa nefaria impellit. 241.D
Lucem odit qui malè agit. 205.C
Ludus est clericis prohibitus. 383.D
Lupinus animus sub ouilla veste à multis geritur. 323.D

M.

MAlitiis hominum est obuiandum. 204.B
Matris pietatem offendens , filius dici non meretur. 352.B
Mendicantes confessiones audire & pœnitentias iniungere possunt. 237.B
Messis multa,operarij pauci. 271.D
Monachus an possit ab abbate licentiari vt eat ad annum iubileum. 371.B
Monachi sunt mundo mortui. 215.C
Monachi an possint esse testes. ibi.D
Monachi sunt misericorditer corrigendi. 330.C
Monachorum ambitio plus est cōpescenda,quam aliorum. 265.B
Monachorum appellatione includuntur abbates. 331.B
Moneta falsa ab oculis fidis facilè discernitur. 353.D
Morbo est adhibenda medela. 343.A
Mori est naturæ debitum soluere. 302.B
Moriuntur magni vt parui. 303.A
Mortuus an prius sit ad suam parochiam portandus si alibi elegit sepulturam. 315.D
Mortuus si resurgeret , beneficium non recuperaret. 286.C
Mortuo aliquo an possint intestina extrahi vt expectentur amici. 302.C
Mortuis quandoque pœna imponitur. 303.D
Mundus iste pelagus est. 337.B

N.

NEcessitati se supponenti non est succurrendum. 200.B
Negatum censetur quod expresse non conceditur. 304.C
Negotium vnde dicitur. 305.D
de Nobilitate generis disputare , est de nobilitate stercoris disputare. 257.A.in glo.a.
Nocentes & innocentes ad paria iudicandi non sunt. 324.D
Notarij apostolici in magno sunt numero. 234.B
Noctua nocte videt. 232.A
Numerus centenarius est perfectus. 369.B

O.

OBlationes quandoque per laicos, quandoque per clericos colliguntur. 320.D
Occultum non præsumitur quod omnibus publicatur. 242.D
Officium & administratio idem sunt. 254.A
Officio duplici quem fungi iure vetatur. 216.C
Officiarij papæ diuersi sunt. 281.B
Omnibus publicatum non præsumitur incognitum. 353.B
Onerum quædam sunt realia , quædam sunt personalia. 380.C
Opera bona linguas latrantes non timēt. 389.D.
Operarij sunt augendi aucta messe. 272.A
Ordo Carthusiensium præ cæteris ampliori potitur prærogatiua. 322.D
Ordinarius in iure pro quibus accipitur. 264.D
Ordinarij inquisitionis officiū propriis expensis explere debent. 347.B
Os in cœlum ponunt,qui papæ detrahūt. 323.D
Oues morbidæ sanas inficiunt. 326.C

P.

PAcis auctor sine pace non bene colitur. 205.A
Pactum non valet quod detrahit honori Dei. 386.D
Papa ante suam coronationem dispensationes & gratias facere potest. 388.
Papa qui ecclesiam fœdauit,an post mortem bonæ memoriæ dici possit. 349.D
Papa qualiter est supra ius. 245.A
Papa sanctiores multi possunt esse. 228.B
Papa in perceptione fructuum est fabricæ præferendus. 278.D
Papa cunctorum credentium saluti prospicere adstringitur. 378.D
Papæ subesse est de salutis nece vitare. 229.A
Parochiani quibus dieb⁹ in suis parochijs missam audire debent. 237.A
Pastor singularum ouium vultus inspicere debet. 272.B
Pastor bonus oues præseruat à ferarū incursibus. 377.D
Pastoralis,in quot & quibus titulis reperitur. 341.D
Pauperibus subueniendum est. 359.D
Pax in terris quibus precibus à Deo petenda debet. 338.B

Pax

Universidad de Deusto
Biblioteca

Tabula Extrauagantium communium.

Pax non est impiis. 368.C
Peccatum vnum sua mole attrahit aliud. 241.C
Peccati pœna debet esse infinita. 365.C
Peccata de quibus curati & fratres absoluere possunt. 357.B
Peccata peccatores onerant. 378.A
Pecuniæ appellatio omnes res continet. 385.B
Petrus sanctus dicitur clauiger. 374.A
Petitio iuri cõsona exaudiri meretur. 362.
Petri & Pauli laudes. ibidem.C
Pluralis locutio duo cõprehendit. 253.C
Pœna alicui imposita, an intelligitur per petua. 263.C
Pœna non debet infligi sine culpa. 199.D
Pœna vna in aliam quandoque mutatur. 200.D
Pœna pecuniaria quandoque imponitur pro delicto. 333.B
Pœnæ non sunt extendendæ. 201.B
Pœnæ spirituales nõ possunt exerceri per moniales. 267.C
Pœnarum quædam sunt spirituales, quædã temporales. 387.
Pœnitere est pœnam pro peccato tenere. 357.C
Pœnitentia pro peccatis iniũcta ante indulgentiã, an tollatur per illam. 370.B
Pœnitentiæ sunt arbitrariæ. 365.C
Populi ab ecclesiarũ frequentia non sunt retrahendi. 237.B
Posse malum non est posse. 245.C
Potestas spiritalis an debeat dominari temporali. 229.B
Potestas terrena subest spiritali. 226.C
Prædicatio non semper retrahit audientem à peccato. 356.A
Prædicatio mulierum etiam religiosarũ est periculosa. 324.D. in fi. in tex.
Prædicatores multi in ordinibus mendicantium reperiuntur. 236.C
Prælatus intendere debet subditorum quieti. 297.C
Prælatus bon⁹ multa bona facit ecclesiæ. 277.D
Prælatus incontinens in sua gloria maculam ponit. 364.B
Prælat⁹ vigilem pastorem imitari debet. 283.B
Prælatus erga subditos pastoris officium peragere debet. 363.C
Prælati superiores pauciores sunt quam inferiores. 221.D
Prælati sunt pastores & custodes. 231.D. versu. 6. à fine.
Prælati non debent esse creduli. 363.A
Prælati sunt plures vel pauciores deputandi pro necessitatibus subiectorum. 309.C
Prælatorum aliqui consecrantur, alij benedicuntur. 199.C
Prælatorum gesta sunt subditorum exẽpla. 330.A
Prælatorum vicem gerentes variis censentur nominibus. 329.A
Præpositus subditis suis durus, est à statione sua expellendus. 362.D
Præsertim tene⁻ dupliciter. 243.C
Præsumptoribus illicitorum est obuiandum. 348.A
Princeps qualiter est solut⁹ à lege. 245.B
Principis voluntas, legis habet vigorem, qualiter intelligitur. 249.A
Prioratus appellatione quid continetur. 254.D
Priuilegium papę potest à censura ecclesiastica præseruare. 299.B
Probatio quandoque de necessitate per scripturam fieri debet. 199.C
Procuratoris factum an domino noceat. 295.A
Procurationes quãdoque in victualibus quandoq; in pecunia recipiũtur. 319.B
Procurationes subditos multum grauãt. 363.C
Propinquitas nocet. 253.C
Prouidentia diuina est infallibilis. 338.B
Prouidentiæ propriæ innitẽtes facilẽ labuntur in errores. 347.C
Prudentiæ propriæ non est innitendum. 388.

Q.

Quadragesima est duplex. 369.B
Qui non habet in ære, luat in corpore. 354.A

R.

Redempti sumus nõ sanguine hircorum aut vitulorum, sed agni immaculati. 373.C
Reditus obtinẽtur ab ecclesiis variis modis. 318.C
Reditus pro missis celebrandis à decedentibus relicti non sunt aliquatenus diminuendi. 278.C
Referendarius quis est. 214.C
Regnum Francię papa fauore prosequitur. 360.B
Reges quare subsunt ecclesiæ. 226.D
Res communis adiudicatio fit, si diuidi non possit. 301.D
Relatio fit ad præcedentia. 352.B
Religionis habitus sine ipsius veritate parum prodest. 323.C
Religiosi non possunt dici curati. 267.A
Religiosi sine superioris licẽtia se absentare non debent. 324.B
Religiosi persona electionum & multorum aliorum est susceptiua. 211.D
Religiosæ mulieres quid facere debent. 325.B
Rem suam vel sibi debitam quis quandoque remittere nequit. 334.B
Remedium nouum non debet antiquum tollere. 383.D
Remissio differt à redemptione. 367.B
Res transit cum onere suo. 319.A
Romani pontificis manus est magnę virtutis. 283.C

S.

Sacerdotium præcellit regalem potestatem. 226.D
Sacerdotes dicuntur sub eodem vexillo militare cum papa. 236.A
Salus nostra est videre Deum. 220.D
Sanguis impij de manu prælati requiretur. 354.D
Sanguinis Christi gutta sufficisset ad redemptionem generis humani. 373.D
Scandalis ecclesiasticis obuiandum est à prælatis. 340.B
Schismatici tunicam domini inconsutilem scindere nituntur. 337.C
Sententia papæ an possit rescindi. 245.C
Sepulturæ libera est electio. 237.a.314.D
Seu alternatiua præcedentia & sequentia respicit. 265.D
Sigillum episcopi an sit testimonium publicum. 261.A
Simile & idem differunt. 353.D
Simonia dicitur labes. 343.C
Simonia est iure diuino & humano damnata. 344.A
Simoniaci an sint excommunicati ibi.D
Simoniacè quæsita sunt restituẽda ibi.C
Solutio particularis multa habet incommoda. 214.D
Specialiter iniũctum plus timetur quàm quod generaliter imperatur. 252.D
Spiritalis quilibet sanam mentem habet 227.D
Spiritalitas est duplex. 228.A
Spiritalia antecedunt temporalia. 226.B
Stultus non debet esse melioris cõditionis quàm sapiens. 370.B
Subiecta talia sunt qualia permittũtur ab eorum prædicatis. 265.C
Superior niti debet vt inferiores sint obedientes. 360.C
Suppletio quandoque fit de iure & de facto. 237.C
Surrogatio fratrũ an possit pluries fieri. 310.A
Synteresis est pars prudentiæ. 244.C

T.

Taxillus est corpus quadratum. 221.D
Terra tota laicorum est incensiua ecclesiæ. 226.D
Testes non semper necessarij sunt. 238.A
Testari de bonis ecclesiæ an clerici possint. 278.D
Thesaurus ecclesiæ per dispensationem eius non minuitur. 367.D
Thesaurus ecclesiæ ex sanctorũ meritis adiuuatur, nec consumi potest. 374.B
Thesaurum acquirant patres filiis. 327.A
Totum & perfectum, idem. 220.C

V.

Vacans quid proprié dicitur. 286.C
Vagatio nocet corpori & animæ. 256.C
Veniæ facilitas incentiuum tribuit delinquendi. 376.D
Verbi Dei propositio est ad salutem valde necessaria. 358.A
Veritate fortius est nihil. 205.B
Vicarius potest visitare, & procurationẽ recipere. 329.B
Visitationi an possit præscribi. 216.D
Visitare & procurationes accipere quibus permittitur. 265.D
Vitium vnum plura generat. 355.B
Vitium odio prosequamur, nõ naturam. 283.D
Vita hominum breuis est. 375.C
Vitæ humanæ periodus centũ annos nõ transcendit. 368.D
Vnus & vnicus differunt. 223.B
Voluntas vltima pro lege seruatur. 315.B
Vota an tollantur per indulgentiam anni Iubilei. 371.A
Vtilitas publica præfertur priuatæ. 257.A
Vulpinum pectus à multis geritur. 389.D

Z.

Zizania quid dicatur. 306.C

FINIS.

ANTVERPIÆ,
Ex *officina typographica Philippi Nutij.*
Anno M.D. LXXII.

Cierre sexto y Clementinas de la Librería del Señor D. Franco de Barcena Alcayde de Rojas y Benefficiado de Benefica.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca